

БИЛТЕН
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2011. ГОДИНА

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2011. GODINA

Sarajevo, 2012.

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2011. GODINA

BROJ 22

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, Ulica reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

Prof. dr. MIODRAG SIMOVIĆ

Urednik:

ZVONKO MIJAN

Redakcijski odbor:

ZDRAVKO ĐURIČIĆ

SEADA PALAVRIĆ

MATO TADIĆ

ARIJANA DŽANOVIĆ

ERMINA DUMANJIĆ

Lektura:

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

FADILA GUŠO

KRISTINA FILIPOVIĆ

Korektura:

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

DTP:

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Štampa:

CPU, Sarajevo

Tiraž: 300

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине	13
Одлука У 2/11	15
Одлука У 3/11	45
Одлука У 4/11	57
Одлука У 5/11	71
Одлука У 9/11	89
Надлежност - VI/3б) Устава Босне и Херцеговине	109
Одлука АП 2804/08	111
Одлука АП 900/08	121
Одлука АП 1615/08	139
Одлука АП 828/08	153
Одлука АП 2549/09	175
Одлука АП 1312/08	203
Одлука АП 3073/09	217
Одлука АП 591/11	237
Одлука АП 2604/08	263
Одлука АП 3679/08	279
Одлука АП 1544/08	295
Одлука АП 3098/08	327
Одлука АП 3693/08	341
Одлука АП 65/11	357
Одлука АП 2403/08	375
Одлука АП 2581/08	391
Одлука АП 3758/08	411
Одлука АП 5584/10	425
Одлука АП 2499/08	447
Одлука АП 498/11	469
Одлука АП 24/09	489
Одлука АП 2443/08	503
Одлука АП 168/09	521
Одлука АП 291/08	535
Рјешење АП 2511/07	559
Регистар одлука по надлежности	567
Регистар одлука по критеријумима допустивости	573
Регистар одлука по каталогу права	575

Азбучни индекс кључних појмова - српски језик	585
Абецедни индекс кључних појмова - хрватски језик	587
Абецедни индекс кључних појмова - босански језик	589

KAZALO

Uvodna riječ	9
Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	13
Odluka U 2/11	15
Odluka U 3/11	45
Odluka U 4/11	57
Odluka U 5/11	71
Odluka U 9/11	89
Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	109
Odluka AP 2804/08	111
Odluka AP 900/08	121
Odluka AP 1615/08	139
Odluka AP 828/08	153
Odluka AP 2549/09	175
Odluka AP 1312/08	203
Odluka AP 3073/09	217
Odluka AP 591/11	237
Odluka AP 2604/08	263
Odluka AP 3679/08	279
Odluka AP 1544/08	295
Odluka AP 3098/08	327
Odluka AP 3693/08	341
Odluka AP 65/11	357
Odluka AP 2403/08	375
Odluka AP 2581/08	391
Odluka AP 3758/08	411
Odluka AP 5584/10	425
Odluka AP 2499/08	447
Odluka AP 498/11	469
Odluka AP 24/09	489
Odluka AP 2443/08	503
Odluka AP 168/09	521
Odluka AP 291/08	535
Rješenje AP 2511/07	559
Registar odluka po nadležnosti	567
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	573
Registar odluka po katalogu prava	575

Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	585
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	587
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	589

SADRŽAJ

Uvodna riječ	9
Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine	13
Odluka U 2/11	15
Odluka U 3/11	45
Odluka U 4/11	57
Odluka U 5/11	71
Odluka U 9/11	89
Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine	109
Odluka AP 2804/08	111
Odluka AP 900/08	121
Odluka AP 1615/08	139
Odluka AP 828/08	153
Odluka AP 2549/09	175
Odluka AP 1312/08	203
Odluka AP 3073/09	217
Odluka AP 591/11	237
Odluka AP 2604/08	263
Odluka AP 3679/08	279
Odluka AP 1544/08	295
Odluka AP 3098/08	327
Odluka AP 3693/08	341
Odluka AP 65/11	357
Odluka AP 2403/08	375
Odluka AP 2581/08	391
Odluka AP 3758/08	411
Odluka AP 5584/10	425
Odluka AP 2499/08	447
Odluka AP 498/11	469
Odluka AP 24/09	489
Odluka AP 2443/08	503
Odluka AP 168/09	521
Odluka AP 291/08	535
Rješenje AP 2511/07	559
Registar odluka po nadležnosti	567
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	573
Registar odluka po katalogu prava	575

Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	585
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	587
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	589

УВОДНА РИЈЕЧ

Билтен Уставног суда Босне и Херцеговине је периодична публикација која излази једном или два пута годишње. То је један од начина да се оствари принцип јавности рада Уставног суда БиХ и приближавања домаћој и међународној јавности уставносудске праксе, посебно када је у питању област промовисања и заштите основних људских права и слобода.

У складу с тим, Уставни суд БиХ је припремио Билтен одлука Уставног суда Босне и Херцеговине за 2011. годину. У периоду од 1. јануара до 31. децембра 2011. године Уставни суд БиХ је примио 5.076, а ријешио 5.899 предмета, који су одлучени у оквиру 2.405 одлука. Од укупног броја одлука Уставни суд је донио 2.116 одлука о допустивости, док је усвојио 289 одлука о допустивости и меритуму. Од укупног броја ријешених предмета, Уставни суд је у 459 предмета усвојио апелацију, тј. захтјев, што чини нешто мање од седам посто од укупног броја ријешених предмета у 2011. години. Као и до сада, највећи број предмета односи се на апелациону надлежност која је прописана чланом VI/36) Устава БиХ. У оквиру ове надлежности ријешено је чак 5.884 предмета. Знатно мањи број – 15 предмета – у вези је с апстрактном оцјеном уставности према члану VI/3а) Устава БиХ.

Прије свега због практичних, али и финансијских разлога, Уставни суд БиХ не штампа све донесене одлуке. У складу с досадашњом праксом, Уставни суд БиХ је, одлучио да у овом билтену објави одлуке које садрже значајне и нове уставноправне ставове: пет одлука из надлежности апстрактне оцјене уставности и 25 одлука из апелационе надлежности, од чега једна одлука о допустивости због *prima facie* неоснованости, те 23 одлуке о допустивости и меритуму и једно рјешење о неизвршењу. У највећој мјери одлуке се односе на наводе о повреди права на правично суђење и права на имовину. Све остале одлуке Уставног суда БиХ, које

нису обухваћене Билтеном, доступне су на web страници Уставног суда БиХ: www.ustavnisud.ba.

Одлуке из Билтена разврстане су према надлежности Уставног суда БиХ, а унутар тога према правном основу из Правила Уставног суда БиХ. Даљње класификације разрађене су према врсти одлука (одлуке о меритуму, одлуке о допустивости). Саставни дио Билтена чине и два индекса - индекс одлука, које су разврстане према надлежности Уставног суда БиХ, критеријумима допустивости и каталогу права, те абецедни индекс кључних ријечи.

Овај билтен, као и сви досадашњи, представља још једну могућност за сва заинтересована лица, а, прије свега, правне практичаре, да се ближе упознају с начином рада и резултатима Уставног суда БиХ. Уставни суд БиХ тумачи уставноправне стандарде и представља један од механизма за њихову практичну примјену. Ово је посебно битно када се говори о уставноправним инструментима заштите основних људских права и слобода, с обзиром на то да је то незаобилазна компонента демократије и владавине права. Узимајући то у обзир, надамо се да ће нови правни ставови Уставног суда БиХ, презентовани у овом билтену, допринијети бољем разумијевању уставне стварности у којој живимо.

Сарајево, јануар 2012. године

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

**ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE**

Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

Предмет број У 2/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Сулејмана Тихића, замјеника
предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и
Херцеговине за оцјену уставности
Закона о извршењу буџета Републике
Српске за 2011. годину и Одлуке о
усвајању буџета Републике Српске
за 2011. годину

Одлука од 27. маја 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 2/11, рјешавајући захтјев Сулејмана Тихића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Constance Grewe, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија
Маргарита Цаца-Николовска, суткиња

на сједници одржаној 27. маја 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснован захтјев Сулејмана Тихића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, да се утврди да су Закон о извршењу буџета Републике Српске за 2011. годину („Службени гласник Републике Српске” број 1/11) и Одлука о усвајању буџета Републике Српске за 2011. годину („Службени гласник Републике Српске” број 1/11) супротни чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да су Закон о извршењу буџета Републике Српске за 2011. годину („Службени гласник Републике Српске” број 1/11) и Одлука о усвајању буџета Републике Српске за 2011. годину („Службени гласник Републике Српске” број 1/11) у складу са чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Сулејман Тихић, замјеник предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 27. јануара 2011. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Закона о извршењу буџета Републике Српске за 2011. годину („Службени гласник Републике Српске” број 1/11 - у даљњем тексту: Закон о извршењу буџета РС за 2011. годину) и Одлуке о усвајању буџета Републике Српске за 2011. годину („Службени гласник Републике Српске” број 1/11 - у даљњем тексту: Одлука о усвајању буџета РС за 2011. годину) „због неусаглашености Закона о извршењу буџета РС за 2011. годину и Одлуке о усвајању буџета РС за 2011. годину са чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине”.

2. Подносилац захтјева је, такође, затражио да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд обуставио примјену оспореног закона и оспорене одлуке до доношења коначне одлуке о захтјеву. Подносилац захтјева је навео да је „изрицање привремене мјере неопходно, јер се буџет доноси за буџетску, односно календарску 2011. годину. Провођењем редовне процедуре пред Уставним судом Босне и Херцеговине оспорени прописи би остали на снази до истека буџетске 2011. године, на који начин би се угрдила фискална стабилност државе Босне и Херцеговине и нарушио законом утврђен, кохерентан процес усвајања буџета у Босни и Херцеговини на нивоу ентитетā, Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине и државе Босне и Херцеговине”.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Народне скупштине Републике Српске затражено је 4. фебруара 2011. године да достави одговор на захтјев.

4. Народна скупштина Републике Српске (предсједник Народне скупштине Републике Српске Игор Радојичић) доставила је одговор на захтјев 21. фебруара 2011. године.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор на захтјев достављен је подносиоцу захтјева 23. фебруара 2011. године.
6. На основу члана 93 тачка 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је, након разматрања захтјева Народне скупштине Републике Српске за изузимање Сеаде Палаврић, потпредсједнице Уставног суда, и Мирсада Ђемана, судије Уставног суда, одбио захтјев као неоснован, јер они нису учествовали у доношењу одлука које су предмет спора.
7. У односу на захтјев Народне скупштине Републике Српске да Уставни суд одлучује „у пуном саставу, а не да о њему расправља и одлуку доноси пет од девет судија”, Уставни суд подсјећа да, према члану 8 Правила Уставног суда, увијек одлучује „у пленарној сједници већином гласова свих чланова Уставног суда када одлучује о предметима из надлежности Уставног суда из члана VI/3а)...”, као што је случај у конкретном предмету.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

8. Подносилац захтјева је навео да су доношењем Закона о извршењу буџета РС за 2011. годину и Одлуке о усвајању буџета РС за 2011. годину, чији је саставни дио буџет Републике Српске, прекршени чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине. У разлозима због којих подносилац захтјева сматра да наведени прописи нису у складу са Уставом Босне и Херцеговине, наглашено је да је Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине 29. децембра 2003. године усвојила Закон о систему индиректног опорезивања („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 44/03, 52/04, 34/07 и 49/09) након што је претходно између двају ентитета закључен Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања, који је премијер Федерације Босне и Херцеговине са премијером Републике Српске потписао 5. децембра 2003. године [Одлука о давању сагласности на Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања („Службене новине ФБиХ” број 64/03) и Закључци Народне скупштине РС број 01-1005/03 („Службени гласник РС” број 95/03)]. Предметним споразумом надлежност ентитета у области индиректног опорезивања, а у оквиру система пореске политике, пренесена је на државу Босну и Херцеговину, а усвајањем Закона о систему индиректног опорезивања успостављени су јединствен систем и организациони основ за индиректне порезе на нивоу државе Босне и Херцеговине.

9. Даље је наведено да је Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине у јулу 2008. године усвојила Закон о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Сл. гласник БиХ” број 63/08) којим је основан Фискални савјет Босне и Херцеговине чији је задатак координација фискалне политике у Босни и Херцеговини и обезбјеђење макроекономске стабилности и фискалне одрживости Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине. Подносилац захтјева је нагласио да је, према члану 5 наведеног закона, Фискални савјет БиХ надлежан и одговоран за:

„а) усклађивање фискалне политике у Босни и Херцеговини,

б) усвајање Приједлога документа Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини, који садржи сљедеће параметре:

- 1) приједлог фискалних циљева буџета институција: Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине,
- 2) приједлог макроекономске пројекције и пројекције укупних индиректних пореза и њихове расподјеле за наредну фискалну годину,
- 3) приједлог горње границе задужења буџета институција: Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине.

с) усвајање приједлога краткорочних и дугорочних макроекономских пројекција,

д) праћење реализације утврђених циљева и критерија приликом доношења и извршавања буџета, као и предузимање корективних мјера и активности,

е) успостављање потпуне координације активности у поштивању буџетских календара у припреми, усвајању, извршењу и ревизији буџета институција Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине,

ф) предлагање приоритета у унапређењу сектора јавних финансија у Босни и Херцеговини,

г) усвајање Пословника о раду Фискалног вијећа и других потребних аката за функционирање рада Фискалног вијећа,

х) усвајање буџета Фискалног вијећа.”

10. Такође је истакнут члан 6 наведеног закона којим се регулише питање Глобалног оквира фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини према којем „Приједлог документа Глобални оквир из члана 5. тачка б) овог закона доноси се за наредне три године, ревидира сваке године, а усваја се у форми споразума између Владе Федерације Босне и Херцеговине, Владе Републике Српске и Вијећа министара Босне и Херцеговине. Споразум потписују: предсједавајући Вијећа министара Босне и Херцеговине у име Вијећа министара Босне и Херцеговине, премијер Федерације Босне и Херцеговине у име Федерације Босне и Херцеговине, предсједник Владе Републике Српске у име Републике Српске”. Према члану 7 наведеног закона, „Вијеће министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске, у складу са закљученим споразумом из члана 6. овог закона, усвајају своје документе оквирног буџета (у даљњем тексту: ДОБ), а у складу с буџетским календаром. Евентуална ревизија докумената оквирног буџета, због промјена макрофискалних пројекција, врши се на начин из става (1) овог члана”. Даље, према члану 8 истог закона који се односи на усвајање буџета, „Вијеће министара Босне и Херцеговине, односно Влада Федерације Босне и Херцеговине, односно Влада Републике Српске, у складу са усвојеним ДОБ-ом, предлажу и достављају Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, односно Парламенту Федерације Босне и Херцеговине, односно Народној скупштини Републике Српске, у процедуру буџет за наредну годину на усвајање у складу са буџетским календаром”.

11. У захтјеву је, такође, указано на одредбе члана 12 истог закона које се односе на отклањање застоја у доношењу одлука-деблокаду, којим је прописано: „У случају да Фискално вијеће није постигло споразум из члана 6. Закона до рока предвиђеног буџетским календаром, Секретаријат Фискалног вијећа по службеној дужности доставља техничку информацију - одсуство споразума Вијећу министара Босне и Херцеговине, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске, као и Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине и Народној скупштини Републике Српске. Уколико наступе разлози из става 1. овог члана до рока за доношење буџета, Вијеће министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске обавезују се да ће предложити одлуку о привременом финансирању у складу са важећим законима до момента потписивања споразума. Уколико споразум из члана 6. овог закона не буде потписан до истека важења одлуке о привременом финансирању, Вијеће министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске обавезују се да предложе оквире буџета из претходне године.”

12. Подносилац захтјева сматра да је Народна скупштина Републике Српске, нарушавајући принципе фискалне политике утврђене прописима Босне и Херцеговине и не поштујући одредбе о потреби да се постигне споразум предвиђен чланом 6 Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини, донијела Одлуку о усвајању буџета РС за 2011. годину и Закон о извршењу буџета РС за 2011. годину. Подносилац захтјева је навео да „сходно цитираним законским одредбама, у случају неусвајања споразума из члана 6. Закона о Фискалном вијећу у Босни и Херцеговини, постоји обавеза влада ентитетā и Вијећа министара Босне и Херцеговине да донесу одлуке о привременом финансирању”. Упркос јасној законској одредби, чији је циљ очување јединственог фискалног система, Народна скупштина Републике Српске усваја буџет за 2011. годину, на који начин „крши принципе кохерентног процеса доношења буџета у Босни и Херцеговини”.

13. Подносилац захтјева је нагласио да усвојени буџет Републике Српске за 2011. годину „само номинално задржава исти оквир као и буџет за 2010. годину. Наиме, буџети се пуне од индиректних прихода који се прикупљају на јединствени рачун Управе за индиректно опорезивање (у даљњем тексту: ЈРУИНО), те од директних прихода који су приход сваког појединачног буџета ентитетā и државе. Међутим, задржавајући номинално идентичан оквир као за претходну годину, Република Српска је повећала ставку од индиректних прихода чак за 9%, што значи да је мимо било којег договора предвидјела за себе много већа издвајања од заједничких прихода, односно индиректних пореза. То је директан атак на буџет државе, који се додатно појачава повећањем пореза на доходак Републике Српске, који даље има утјецај и на расходе државног буџета. Иако буџет Републике Српске за 2011. годину предвиђа исти ниво расхода као у 2010. години, планирају се приходи од индиректних пореза већи за 9%, јер се предвиђа да ће држава добити око 700 милиона КМ са ЈРУИНО (од чега приходи буџета расту 13%, а износ за отплату вањског дуга се смањује за 12%, што је потпуно немогуће, јер се сервисирање вањског дуга у државном буџету повећава за 12% у 2011. години). Поред тога, у буџету Републике Српске планирају се кредити од 217 милиона КМ (уопће се не дефинирају кредитори, па се не зна колико се односи на кредите ММФ, Свјетске банке и ЕК). Плаће и накнаде су веће за 1% (624 милиона КМ у 2010. години, а 628 милиона КМ у 2011. години) иако се званично најавило смањење плаћа администрацији за 15%”.

14. Подносилац захтјева сматра да „из изнесеног произлази да је Народна скупштина Републике Српске, у одсуству споразума предвиђеног чланом 6. Закона о Фискалном вијећу у Босни и Херцеговини, умјесто да донесе Одлуку о привременом финансирању, усвојила буџет за 2011. годину којим је измијењена унутрашња

приходовна структура тог буџета на штету других буџета у држави, уз формално задржавање буџетског оквира из 2010. године, нарушавајући принципе фискалне политике утврђене прописима Босне и Херцеговине”. Даље је наведено да је „на наведени начин Народна скупштина Републике Српске прекршила члан III/3.б) Устава Босне и Херцеговине, који, између осталог, прописује постојање сагласности између закона ентитетā и одлука институција Босне и Херцеговине. Наиме, Народна скупштина Републике Српске, приликом усвајања Закона о извршењу буџета РС за 2011. годину и Одлуке о усвајању буџета РС за 2011. годину, није поштовала процедуру предвиђену Законом о Фискалном вијећу у Босни и Херцеговини који је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине”.

15. Подносилац захтјева, такође, сматра да је „Народна скупштина Републике Српске прекршила (је) и члан III/5.а) Устава Босне и Херцеговине према којем ће Босна и Херцеговина преузети надлежности у оним стварима у којима се о томе постигне сугласност ентитетā”. У том смислу подносилац захтјева је указао да у области индиректних пореза постоји сагласност ентитетā да се надлежност пренесе на државу Босну и Херцеговину, јер је премијер Владе Федерације БиХ са премијером Владе Републике Српске 5. децембра 2003. године потписао Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања. Даље је истакнуто да су усвајањем Закона о систему индиректног опорезивања успостављени јединствен систем и организациони основ за индиректне порезе на нивоу државе Босне и Херцеговине, а Законом о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини основан је Фискални савјет чија је надлежност, између осталог, и праћење реализације утврђених циљева и критеријума приликом доношења и извршавања буџета, као и предузимање корективних мјера и активности, успостављање потпуне координације активности у поштивању буџетских календара у припреми, усвајању и ревизији буџета институција: Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине.

16. Усвајањем Закона о извршењу буџета РС за 2011. годину и Одлуке о усвајању буџета РС за 2011. годину, у одсуству Споразума предвиђеног чланом 6 Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини, Народна скупштина Републике Српске ушла је у оквир надлежности које је претходно Споразумом пренијела у надлежност државе Босне и Херцеговине.

17. Такође, према мишљењу подносиоца захтјева, Народна скупштина је прекршила и члан VIII/3 Устава Босне и Херцеговине, којим је прописано да ће Федерација обезбиједити двије трећине, а Република Српска једну трећину прихода који су потребни за буџет, осим ако се приходи не прикупљају на начин како је утврдила

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на основу својих уставних овлашћења. Имајући у виду да је Парламентарна скупштина БиХ на основу својих уставних овлашћења утврдила начин прикупљања и расподеле прихода од индиректних пореза и прописала кохерентну процедуру усвајања буџета на нивоу ентитета, Дистрикта Брчко и државе Босне и Херцеговине, те основала Фискални савјет Босне и Херцеговине, који има кључну улогу у том процесу, подносилац сматра „да је доношење буџета Републике Српске мимо поштивања законом утврђене процедуре противно Уставу Босне и Херцеговине”.

18. Подносилац захтјева је подсјетио на то да је Уставни суд у предмету број У 14/04, приликом оцјене уставности закона из области индиректног опорезивања које је усвојио парламент Босне и Херцеговине, усвојио сљедеће становиште:

„26. Уставни суд се позива на Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања, који је премијер Владе Федерације БиХ, заједно са премијером Владе Републике Српске, потписао 5. децембра 2003. године. Потписивању наведеног споразума претходила је Одлука о давању сагласности на Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања („Службене новине Федерације БиХ” број 64/03). Наведеним споразумом надлежност ентитета у области индиректног опорезивања, а у оквиру система пореске политике, пренесена је на државу Босну и Херцеговину. Након тога, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине усвојила је Закон о систему индиректног опорезивања („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 44/03, ступио на снагу 31. децембра 2003. године). Усвајањем Закона о систему индиректног опорезивања успостављени су јединствен систем и организациони основ за индиректне порезе на нивоу државе Босне и Херцеговине.

28. Стога, Уставни суд наглашава да Парламент Федерације БиХ, усвајањем оспорених закона, није испоштовао процедуру која је предвиђена чланом 25 став 4 Закона о систему индиректног опорезивања, чиме је *de facto* Федерација БиХ преузела овлашћења која је претходно, Споразумом од 5. децембра 2003. године, пренијела на ниво државе Босне и Херцеговине. Уставни суд сматра да се оваквим поступком доводи у питање функционисање Босне и Херцеговине на принципу владавине права, а посебно да се крши одредба члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, с обзиром на то да Парламент Федерације БиХ није поштовао процедуру предвиђену Законом о систему индиректног опорезивања који је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине. Осим тога, усвајањем оспорених закона без одобрења Управног одбора Управе за индиректно опорезивање Парламент Федерације БиХ је прекршио и одредбу члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине с обзиром на то

да је тиме ушао у оквир надлежности које је претходно Федерација Споразумом пренијела у надлежност државе Босне и Херцеговине.”

19. Подносилац захтјева је предложио да Уставни суд утврди да Закон о извршењу буџета РС за 2011. годину, као и Одлука о усвајању буџета РС за 2011. годину нису у складу са чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине, те да се они укину у цијелости, у складу са чланом 63 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, и да престају да важе наредног дана од дана објављивања одлуке у „Службеном гласнику БиХ”, у складу са чланом 63 став 3 Правила Уставног суда.

б) Одговор на захтјев

20. У свом одговору на захтјев Народна скупштина Републике Српске је, између осталог, указала да подносилац захтјева у статусу замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине није овлашћен да иступа као покретач спора пред Уставним судом, наводећи чињеницу да је захтјев поднесен 27. јануара 2011. године, а да су 3. октобра 2010. године у Босни и Херцеговини спроведени општи избори, да су, у складу са њиховим резултатима, конституисани Предсједништво Босне и Херцеговине и Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, те да се има сматрати да је престао мандат и дотадашњем сазиву Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, „јер законодавни орган не може имати један дом из једног сазива, а други дом из другог сазива”. Због наведених разлога, сматра се да је захтјев поднио неовлашћени предлагач, та да Уставни суд треба одбацити захтјев због формалних недостатака.

21. Даље, у односу на суштину захтјева, истакнуто је да се оспорени закон и оспорена одлука оспоравају тврдњом да нису сагласни, односно да су њиховим доношењем прекршени чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине, а у образложењу наведених тврдњи подносилац захтјева се позивао на Закон о систему индиректног опорезивања, Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања од 5. децембра 2003. године и Закон о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини. У односу на наведени дио захтјева, наглашено је да из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине произилази да предмет контроле у конкретној врсти спорова могу да буду „само устав и закони ентитета у односу на Устав Босне и Херцеговине, а не у односу на законе Босне и Херцеговине, што из образложења захтјева произлази”. Такође је наглашено да се Закон о извршењу буџета РС за 2011. годину и Одлука о усвајању буџета РС за 2011. годину оспоравају са формалног аспекта, будући да подносилац захтјева не наводи ниједну одредбу предметних аката конкретно, већ истиче да је самим чином доношења ових аката прекршен

Устав Босне и Херцеговине. Тачно је да се у дијелу захтјева наводи да „усвојени буџет Републике Српске за 2011. годину само номинално задржава исти оквир као и буџет за 2010. годину”, што практично значи да се они оспоравају и са материјалног аспекта.

22. Даље, у одговору је наведено да Закон о извршењу буџета РС за 2011. годину не представља закон у правом смислу ријечи, тј. закон у материјалном смислу, већ се ради о тзв. формалном закону (акти који немају општи карактер, већ се односе на конкретна питања као што је овдје случај), због чега се у том смислу поставља питање надлежности Уставног суда за његово разматрање. Такође, Одлука о усвајању буџета РС за 2011. годину представља подзаконски акт који нема карактер општег правног акта због чега Уставни суд није надлежан за оцјењивање њене сагласности са Уставом Босне и Херцеговине, те предметни захтјев треба одбацити.

23. Посебно је наглашено да је из захтјева, на првом мјесту, видљиво да се оспорава процедура, односно поступак усвајања предметних аката, који су, према тврдњама подносиоца захтјева, супротни чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине, а у суштини оспорава се сагласност процедуре са наведеним законима Босне и Херцеговине, као и са Споразумом о надлежностима у области индиректног опорезивања. У односу на Закон о систему индиректног опорезивања, као и наведени споразум, истакнуто је да је поднесени захтјев неоснован. Наиме, предметним споразумом ентитети су дали сагласност на то да се „одговорности за њихове индиректне порезе, укључујући и питања која се тичу администрације, пренесу на институције Босне и Херцеговине”, те да ће „овом додјелом надлежности, поред осталог, бити обухваћена надлежност за обезбјеђење израде и спровођења политике индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, као и прикупљање и расподјелу индиректних пореза”, што „нема везе са овлашћењима Народне скупштине Републике Српске да усвоји свој буџет, односно са поступком његовог усвајања. Иако се подносилац захтјева позива на овај закон, у образложењу захтјева се наводе само одредбе Закона о Фискалном савјету, што иде у прилог нашој тврдњи о његовој неутемељености”. Такође, навођење одлуке Уставног суда донесене у предмету број У 14/04 „нема везу са овим захтјевом, јер се у предметној одлуци ради о сасвим другој области, тј. доношењу закона од Федерације Босне и Херцеговине из домена области индиректног опорезивања, што је у надлежности институција Босне и Херцеговине. Закон о систему индиректног опорезивања не прописује процедуру усвајања буџета ентитета, што се у захтјеву оспорава, тако да је његово навођење као стандарда контроле од Уставног суда, као и наведене одлуке Уставног суда неутемељено на Уставу Босне и Херцеговине, а самим тим и неосновано”.

24. У односу на садржину навода захтјева који се односе на Закон о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини, у одговору на захтјев наведено је да подносилац захтјева „истиче непоштивање процедуре предвиђене наведеним законом, тврдећи да се тиме крше чл. 5, 6 и 12 Закона о Фискалном савјету, односно чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине”. Такође, у одговору је наведено: „Иако остајемо при својим тврдњама о стандарду контроле, истичемо да евентуално ‘непоштивање процедуре’, како се у захтјеву наводи, није питање из области оцјене уставности, већ ‘питање из домена примјене закона’”. Даље је истакнуто да, осим одредаба истог закона које су у захтјеву наведене, потребно је имати у виду и одредбе из члана 13 Закона о Фискалном савјету које прописују санкције, и то:

„1. У случају да Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске прекрше Споразум из члана 6 овог закона, односно да у случају одсуства Споразума поступе супротно члану 12 став 2 овог закона, казниће се прекршилац.

2. Уколико наступе разлози из става 1 овог члана, Секретаријат Фискалног савјета доставља техничку инструкцију-упозорење о кршењу Споразума прекршиоцу и оставља му се рок од 60 дана да се врати у оквиру Споразума, односно обавеза из члана 12 став 2 овог закона.

3. Уколико се прекршилац у остављеном року не врати у оквиру Споразума, односно обавеза из члана 12 став 2 овог закона, обавезан је да депонује износ од 10% од износа одступања испод фискалног циља на сопствени рачун посебних намјена. Депонована средства могу да се користе искључиво за измирење унутрашњег дуга прекршиоца.”

25. У одговору на захтјев образложено је да је из наведеног видљиво да је сâм законодавац предвидио могућност да дође до ситуације у којој је одсутан Споразум, те је предвидио и процедуру уколико дође до ње. С обзиром на наведено, истакнуто је: „Сматрамо да усвајање буџета Републике Српске није ствар уставности, већ, с обзиром на то да се тврди да он није у сагласности са предметним законом, да ствар примјене закона није у надлежности Уставног суда. Наиме, предвиђени законски механизми нису исцрпљени осим што је Народна скупштина Републике Српске 20. децембра 2012. године, у складу са чланом 12 став 1 Закона о Фискалном савјету добила техничку инструкцију-одсуство споразума о документу Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини, а никада акт из члана 13 став 2, тј. техничку инструкцију-упозорење о кршењу наведеног споразума. Због наведеног, тврдимо да није прекршен члан III/3б) Устава Босне и Херцеговине.”

26. У погледу члана III/5a) Устава Босне и Херцеговине, истакнуто је да захтјев није основан, нити је образложен на аргументован начин. Поново је наведено да позивање на Закон о систему индиректног опорезивања и Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања у односу на процедуру усвајања буџета Републике Српске није логично, јер је она само дијелом регулисана Законом о Фискалном савјету, а предметни Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања, у контексту члана III/5a) Устава Босне и Херцеговине, у смислу додатних надлежности, не обухвата Закон о Фискалном савјету, нити процедуру усвајања буџета ентитетā. Исто се, такође, односи и на тврдње у погледу повреде члана VIII/3 Устава Босне и Херцеговине.

27. У односу на наводе подносиоца захтјева у којим тврди да усвојени буџет Републике Српске „само номинално задржава исти оквир као и буџет за 2010. годину...чиме је измијењена унутрашња приходовна структура тог буџета на штету других буџета у држави, уз формално задржавање буџетског оквира из 2010. године, нарушавајући принципе фискалне политике утврђене прописима Босне и Херцеговине...чиме је Народна скупштина Републике Српске прекршила члан III/3б) Устава Босне и Херцеговине, који, између осталог, прописује постојање сагласности између закона ентитетā и одлука институција Босне и Херцеговине”, подносилац захтјева практично тражи од Уставног суда да размотри суштину (материју) усвојеног закона, тј. буџет Републике Српске, што није у надлежности Уставног суда. Ипак, у погледу наведеног, истакнуто је да је Глобални оквир фискалне билансе и политика у Босни и Херцеговини докуменат који садржи елементе за координацију фискалних политика у Босни и Херцеговини. Фискални савјет, према члану 5 став 1 алинеја б) под 3) Закона о Фискалном савјету у БиХ, надлежан је и одговоран за усвајање предлога документа Глобалног оквира фискалне билансе и политика у БиХ, а који садржи сљедеће параметре:

- предлог фискалних циљева, а то значи примарни суфицит или примарни дефицит,
- предлог макроекономске пројекције и пројекције укупних индиректних пореза и њихове расподјеле за наредну фискалну годину,
- предлог горње границе задужења буџета институција: Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко.

28. Даље је истакнуто да се из наведеног види да Глобални оквир садржи предлоге фискалних циљева, предлоге пројекција и предлоге горње границе задужења буџета, што не значи истовремено да ће се ти предлози у потпуности и истовјетно

пренијети и примијенити при изради документа оквирног буџета ентитета и Савјета министара Босне и Херцеговине, већ се на основу њега постиже генерална сагласност према наведеним параметрима са задатком координације фискалне политике у Босни и Херцеговини, а ради обезбјеђења макроекономске стабилности и фискалне одрживости Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко БиХ. Према члану 6 Закона о Фискалном савјету у БиХ, предлог документа Глобалног оквира се доноси за наредне три године, ревидира се сваке године, а усваја у форми споразума између влада Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Савјета министара БиХ. Оквир буџета Републике Српске за 2011. годину усвојен је у истом износу као и за претходну годину, што је у складу са закључком са 17. сједнице Фискалног савјета одржане 16. јуна 2010. године, који гласи: „Закључено је да ће полазати основ за утврђивање оквира укупне јавне потрошње БиХ за 2011. годину бити на нивоу 2010. године.” Кад је ријеч о предлогу пројекције укупних индиректних пореза за трогодишњи период, од 2011. до 2013. године, који је један од елемената који садржи Глобални оквир, у принципу постоји сагласност о пројектованом износу који ће у БиХ бити расподијељен у наредном периоду с посебним освртом на 2011. годину. Међутим, то никако не одређује планирани износ индиректних прихода у буџету РС за 2011. годину. Дакле, не постоји ниједна законска одредба на нивоу прописа које доноси Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине која одређује износ планираних прихода од индиректних пореза у буџету РС.

29. Посебно је наглашено да не стоји тврдња подносиоца захтјева о наводном „директном атаку на буџет државе”. Образложено је да планирани износ раста индиректних прихода у буџету Републике Српске у 2011. години од 9% у односу на буџет из претходне године, поред предвиђеног скромног раста ових прихода у 2011. години, садржи и износ од индиректних пореза који Федерација БиХ треба да уплати Републици Српској на име поравнања, тако да наводи да је РС „мимо било којег договора предвидјела за себе много већа издвајања од заједничких прихода, односно индиректних пореза” нису тачни. Доказ о постојању потраживања од РС је обрачун поравнања за 2008, 2009. и 2010. годину који је Управном одбору УИНО доставило Одјелење за макроекономску анализу Управног одбора УИНО, које је и задужено за обрачун према члану 11 Правилника о израчунавању коефицијента дозначавања ентитетима („Сл. гласник БиХ” број 62/08) о чему је приложен доказ.

30. Кад је ријеч о расподјели прихода по основу пореза у БиХ, указано је на то да је наведена расподјела прописана искључиво чланом 21 Закона о систему индиректног опорезивања у БиХ, као и чл. 9 до 13б) Закона о уплатама на јединствени рачун

и расподјели прихода, а никако одредбама Закона о Фискалном савјету у БиХ. Сагласност о износу индиректних пореза који се издваја за финансирање институција БиХ, тј. износу који се преноси државном буџету за текућу годину, према члану 21 став 4 алинеја (и) Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, није постигнута. Међутим, то што није постигнута сагласност о предметном износу не ограничава Републику Српску да планира буџетски оквир РС и пројектује приходе од индиректних пореза са јединственог рачуна УИНО у свом буџету. У односу на наводе захтјева да се повећањем пореза на доходак Републике Српске врши атак на буџет државе, у одговору је наведено да су такви наводи неосновани због тога што оптерећење бруто плате порезима и доприносима, који су у искључивој надлежности ентитета, никада није било исто, штавише, финансијско оптерећење бруто плате запослених у Федерацији БиХ у органима институција Босне и Херцеговине одувјек је било веће у односу на оптерећење бруто плате запослених у Републици Српској, не анализирајући при томе број запослених људи у органима институција Босне и Херцеговине који долазе из сваког ентитета.

31. Исто тако, Глобални оквир треба да садржи и предлог горње границе задужења буџета институција (БиХ, ФБиХ, РС и Дистрикта Брчко), што значи да се на наведеним нивоима власти у Босни и Херцеговини одређује предлог горње границе задужења буџета, који не смије прећи 18% износа редовних прихода остварених у претходној фискалној години, што је у складу са Законом о задуживању, дугу и гаранцијама БиХ („Службени гласник БиХ” број 52/05), Законом о задуживању, дугу и гаранцијама РС („Службени гласник РС” број 30/07) и Законом о дугу, задуживању и гаранцијама у ФБиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 86/07). У складу са наведеним, у Глобалном оквиру се само наводи да консолидовани износ задужења не смије бити изнад одређеног (познатог) нивоа за сваки ентитет посебно, за Дистрикт Брчко, као и за буџет институција Босне и Херцеговине. То говори да се у овом дијелу документа Глобални оквир утврђује само горња граница задужења наведених нивоа власти, али се не одређују цифре задужења у буџетима.

32. У односу на тврдње да се оспореним законом крши члан VIII/3 Устава Босне и Херцеговине, а имајући у виду садржину наведеног члана и све наведено, истакнуто је да „није јасно на који начин би се усвајањем буџета Републике Српске, с обзиром на начин убирања прихода, он прекршио”.

33. Такође, у одговору на захтјев је наведено: „...с обзиром на чињеницу да је подносилац захтјева као стандард контроле уставности оспорених аката навео Закон о индиректном опорезивању („Службени гласник БиХ” бр. 44/03, 52/04, 34/07

и 49/09), иако ми сматрамо да он то не може бити, тражимо изузеће судија Уставног суда Сеаде Палаврић и Мирсада Ћемана, који су у периоду од 2001. до 2006. године били посланици у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и учествовали у доношењу - усвајању наведеног закона". Истовремено је истакнуто да је потребно „да се о конкретном захтјеву расправља и одлучује на сједници Уставног суда у пуном саставу, а не да о њему расправља и доноси одлуку пет од девет судија". Уз одговор на захтјев као прилог достављен је, између осталог, записник са сједнице Фискалног савјета БиХ од 16. јуна 2010. године о обрачуну другог привременог поравнања за 2008, 2009. и 2010. годину.

IV. Релевантни прописи

34. Устав Босне и Херцеговине

Члан III/3б)

Правни поредак и надлежности институција

Ентитети и њихове ниже јединице у потпуности ће поштовати овај Устав, којим се стављају ван снаге одредбе закона Босне и Херцеговине и одредбе устава и закона ентитета које су у супротности с њим, као и одлуке институција Босне и Херцеговине. Општи принципи међународног права представљају интегрални дио правног поретка Босне и Херцеговине и ентитета.

Члан III/5а)

Додатне надлежности

Босна и Херцеговина ће преузети надлежност и за друге послове о којима се ентитети договоре; за послове предвиђене Анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или који су потребни за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности између институција Босне и Херцеговине. По потреби, могу се формирати и додатне институције за обављање ових надлежности.

Члан VIII/3

Финансије

3. Федерација ће обезбјеђивати двије трећине, а Република Српска једну трећину прихода потребних за буџет, осим у случајевима гдје Парламентарна скупштина одлучује о начину стицања прихода.

35. Закон о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 44/03, 52/04, 34/07 и 49/09):

*Члан 1. став 1.
Надлежност*

Овим законом успоставља се институционални и организациони основ за јединствени систем индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, који ће подржати цјелокупну макроекономску стабилност и фискалну одрживост Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, као и пружити подршку функционирању јединствене економске територије (у даљњем тексту: Федерација), Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Дистрикт), као и пружити подршку функционисању јединствене економске територије у Босни и Херцеговини.

*Члан 2.
Циљ*

Овим законом омогућава се развој и спровођење политике индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, као и ефикасна наплата и распоdjела индиректних пореза.

Овим законом уређује се јединствено спровођење индиректних пореза на цијелој територији Босне и Херцеговине.

Овим законом успоставља се систем наплате прихода по основу индиректног пореза, као и распоdjела прихода на основу индиректног пореза према буџетима Босне и Херцеговине, Федерације, Републике Српске и Дистрикта на транспарентан начин.

**IV-НАПЛАТА И РАСПОДЈЕЛА ПРИХОДА ПО ОСНОВУ
ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА**

Члан 21.

Јединствени рачун и распоdjела прихода по основу индиректних пореза

Управа води јединствен рачун.

Сви приходи по основу индиректних пореза, које наплати ова управа, уплаћују се на јединствен рачун.

Управа обезбјеђује да стање на јединственом рачуну садржи неопходан минимум потребан да јој омогући да измири све обавезе које се односе на индиректне порезе које наплаћује, те да се подjела према државном буџету и буџетима Федерације, Републике Српске и Дистрикта врше редовно и у складу са сљедећим:

(i) да се износ који се преноси државном буџету заснива на износу у државном буџету за текућу годину;

(ii) да се дио преосталог износа који се преноси Федерацији, Републици Српској и Дистрикту утврђује у крајњој потрошњи приказаног у пријавама пореза на додатну вриједност; и

(iii) да се износ који је потребан за финансирање обавеза спољног дуга одузме од удјела Федерације, Републике Српске и Дистрикта, те да се директно уплаћују у буџет институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине.

36. Закон о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода („Службени гласник БиХ” бр. 55/04, 37/07 и 49/09)

Члан 1.

Овим законом регулише се начин уплате индиректних пореза, осталих прихода и такси (у даљњем тексту: приходи), за које је одговорна Управа за индиректно опорезивање, правила за вођење јединственог рачуна за прикупљање индиректних пореза..., дозначавање и расподјела прикупљеног прихода Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: држава), Републици Српској, Федерацији БиХ, Брчко Дистрикту БиХ, књиговодствене евиденције за јединствени рачун, информисање у погледу прикупљања, дозначавања и расподјеле прикупљеног прихода и годишња независна екстерна ревизија о прикупљању и расподјели прикупљених прихода.

Члан II. став 1.

Расположиви износ распоређује се корисницима прихода у складу са чланом 21. став 3. тачка i), ii) и iii) ЗСИО.

37. Закон о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 63/08)

Члан 1. став 6.

(6) Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини представља документ који садржи елементе за координацију фискалних политика у Босни и Херцеговини, а који се усваја у форми споразума између Владе Федерације Босне и Херцеговине, Владе Републике Српске и Савјета министара Босне и Херцеговине.

Члан 2.

Оснивање Фискалног савјета Босне и Херцеговине

Овим законом се оснива Фискални савјет Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Фискални савјет) са задатком координације фискалне политике у Босни

и Херцеговини како би се обезбиједила макроекономска стабилност и фискална одрживост Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Члан 5.

Фискални савјет надлежан је и одговоран за:

- a) координацију фискалне политике у Босни и Херцеговини,*
- b) усвајање Предлога документа Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини, који садржи сљедеће параметре:*

1) предлог фискалних циљева буџета институција: Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине,

2) предлог макроекономске пројекције и пројекције укупних индиректних пореза и њихове расподеле за наредну фискалну годину.

Члан 6. став 1.

Споразум о Глобалном оквиру фискалног биланса и политика

Предлог документа Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини из члана 5. овог закона доноси се за наредне три године, ревидира се сваке године а усваја се у форми споразума између Владе Федерације БиХ, Владе Републике Српске и Савјета министара Босне и Херцеговине.

Члан 7.

(Усвајање документа оквирног буџета)

Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске ће, у складу са закљученим споразумом из члана 6. овог закона, усвојити своје документе оквирног буџета, а у складу са буџетским календаром.

Члан 12.

(Отклањање застоја у доношењу одлука-деблокада)

(1) У случају да Фискални савјет није постигао споразум из члана 6. овог закона до рока предвиђеног буџетским календаром, Секретаријат Фискалног савјета по службеној дужности доставља техничку информацију-одсуство споразума (Образац бр.) Савјету министара Босне и Херцеговине, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске, као и Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине и Народној скупштини Републике Српске.

(2) Уколико наступе разлози из става (1) овог члана до рока за доношење буџета, Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске обавезују се да ће предложити одлуку о привременом финансирању у складу с важећим законима, до момента потписивања споразума.

(3) Уколико споразум из члана 6. овог закона не буде потписан до истека важења одлуке о привременом финансирању, Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске обавезују се да предложе оквире буџета из претходне године.

Члан 13. Санкције

(1) У случају да Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске прекрше споразум из члана 6. овог закона, односно да у случају одсуства споразума поступе супротно члану 12. став 2. овог закона, казниће се прекршилац.

(2) Ако наступе разлози из става (1) овог члана, Секретаријат Фискалног савјета доставља технички инструкцију-„Упозорење о кршењу споразума” прекршиоцу и оставља му се рок од 60 дана да се врати у оквире споразума, односно обавеза из члана 12. став 2. овог закона.

(3) Ако се прекршилац у остављеном року не врати у оквире споразума, односно обавеза из члана 12. став два (2) овог закона, обавезан је да депонује износ од 10% од износа одступања испод утврђеног фискалног циља на сопствени рачун посебних намјена. Депонована средства могу се користити искључиво за измирење унутрашњег дуга прекршиоца.

Споразум о надлежностима у области индиректног опорезивања

Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска

1. У складу са Уставом Босне и Херцеговине, ентитет Федерација Босне и Херцеговине и ентитет Република Српска овим дају сагласност да се одговорности за њихове индиректне порезе, укључујући и питања која се тичу администрације пренесу на институције државе Босне и Херцеговине.

2. Наведеном додјелом надлежности ће, поред осталог, бити обухваћена надлежност за обезбјеђење израде и спровођења политике индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, као и прикупљања и расподеле индиректних пореза.

3. Босна и Херцеговина преузима надлежности које су ентитети на њу пренијели.

4. При успостављању институционалног и организационог основа за јединствен систем индиректног опорезивања Босна и Херцеговина је дужна да обезбиди да политику индиректног опорезивања утврђује Управни одбор у чији састав улазе представници влада ентитета.

38. **Закон о извршењу буџета Републике Српске за 2011. годину** („Службени гласник Републике Српске” број 1/11):

Члан 1.

(1) Овим законом се прописује начин извршења Буџета Републике Српске за 2011. годину (у даљњем тексту: Буџет).

(2) Овај закон ће се спроводити у сагласности са Законом о буџетском систему Републике Српске-Пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске” бр. 54/08, 126/08 и 92/09), Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 52/05 и 103/09), Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 30/07 и 29/10), ...и другим законима којима се уређују ове области.

(3) Овај закон се односи на кориснике Буџета.

Члан 2.

(1) Средства Буџета из члана 1. овог закона распоређују се у укупном износу од 1.600.000.000 КМ, од којих 1.354.733.000 КМ на домаћу буџетску потрошњу и 245.227.000 КМ на осталу буџетску потрошњу.

(2) Укупна буџетска потрошња мора бити уравнотежена са укупним буџетским средствима.

Члан 3. став 1.

Приходе Буџета чине приходи који су утврђени чл. 7. и 8. Закона о буџетском систему Републике Српске и чланом 21. Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 44/03, 52/04, 34/07, 4/08 и 49/09).

Члан 16. став 2.

(2) Обавезе за финансирање заједничких институција Босне и Херцеговине извршавају се у складу са прописима о индиректном опорезивању.

39. **Одлука о усвајању буџета Републике Српске за 2011. годину** („Службени гласник Републике Српске” број 1/11):

I.

Народна скупштина Републике усваја Буџет Републике Српске за 2011. годину.

II.

Саставни дио ове одлуке је Буџет Републике Српске за 2011. годину.

(Буџет Републике Српске за 2011. годину обухвата укупна буџетска средства по конкретним буџетским приходима, буџетску домаћу потрошњу према врстама расхода и буџетску потрошњу по корисницима за 2011. годину.)

Укупна буџетска потрошња 1.600.000.000

40. **Закон о извршењу буџета Републике Српске за 2010. годину** („Службени гласник Републике Српске” број 115/09):

Члан 2.

(1) Средства буџета из члана 1. овог закона распоређују се у укупном износу од 1.600.000.000 КМ, од којих 1.412.488.000 КМ на домаћу буџетску потрошњу и 187.512.000 КМ на осталу буџетску потрошњу.

(2) Укупна буџетска потрошња мора бити уравнотежена са укупним буџетским средствима.

V. Допустивост

41. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежан да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покренути само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући, или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког вијећа неког ентитета.

42. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд утврди да су Закон о извршењу буџета Републике Српске за 2011. годину и Одлука о усвајању буџета Републике Српске за 2011. годину, чији је саставни дио буџет Републике Српске, „супротни” одредбама чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине. У свом одговору Народна скупштина Републике Српске оспорава надлежност Уставног суда, наводећи да оспорени закон не представља закон у материјалном смислу, већ да се ради о тзв. формалном закону, будући да нема општи карактер јер уређује конкретна питања, а оспорена Одлука о усвајању буџета Републике Српске представља подзаконски акт који нема карактер општег правног акта, као и да Уставни суд није надлежан да испитује уставност закона Босне и Херцеговине. Због наведених разлога, сматрају да предметни захтјев треба одбацити. Истовремено, у одговору се оспорава право подносиоцу захтјева на подношење конкретног захтјева.

43. Разматрајући допустивост конкретног захтјева, Уставни суд наглашава да је, сходно одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд надлежан да одлучује о томе „да ли је било која одредба устава или закона једног ентитета у складу са овим Уставом”. Самим тим Устав је јасно определијелио надлежност Уставног суда када се ради о закону без обзира на то да ли се ради о закону у формалном или материјалном смислу. Према томе, Уставни суд ће увијек прихватити оцјењивање уставности закона ако је у једном моменту овлашћени подносилац из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине довео у питање његову уставност. Полазећи од тога, Уставни суд је надлежан за оцјењивање уставности Закона о извршењу буџета Републике Српске за 2011. годину. У конкретном случају се оспорава и надлежност Уставног суда за оцјењивање уставности Одлуке о усвајању буџета Републике Српске за 2011. годину. Уставни суд сматра да оспорена одлука не може да се посматра изоловано од Закона о извршењу истог буџета, јер та два акта, уствари, чине једну цјелину, што се закључује из самог назива одлуке који гласи: Одлука о усвајању буџета РС за 2011. годину, као и самог Закона о извршењу буџета РС за 2011. годину.

44. У односу на приговор да Уставни суд не може да разматра уставност закона Босне и Херцеговине, Уставни суд наглашава да, иако одредба члана V/3а) Устава Босне и Херцеговине не предвиђа експлицитну надлежност Уставног суда да оцјењује

уставност закона или одредбе закона Босне и Херцеговине, супстанционални појам овлашћења одређених самим Уставом Босне и Херцеговине садржи у себи титулус Уставног суда за такву надлежност, а посебно улогу Уставног суда као тијела које подржава Устав Босне и Херцеговине. Становиште Уставног суда у оваквим случајевима у његовој досадашњој пракси указује да је Уставни суд надлежан да оцјењује уставност законā, односно појединих одредаба закона Босне и Херцеговине (види Одлуку Уставног суда број У 1/99 од 14. августа 1999. године, „Службени гласник БиХ” број 16/99, Одлуку Уставног суда број У 9/00 од 3. новембра 2000. године, „Службени гласник БиХ” број 1/01 од 19. јануара 2001. године и Одлуку Уставног суда број У 14/02 од 30. јануара 2004. године, „Службени гласник БиХ” број 18/04 од 11. маја 2004. године).

45. У односу на приговор да подносилац захтјева Сулејман Тихић, замјеник предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева, није био овлашћен да поднесе конкретни захтјев, Уставни суд сматра да разлози дати у одговору којима се подносиоцу оспорава подношење захтјева не могу да се прихвате имајући у виду чл. 1.3а, 1.8 и 1.10 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 и 32/10). Према тим члановима, права и дужности чланова представничких органа изабраних у складу са наведеним законом почињу даном конституисања представничких органа, а у конкретном случају неспорно је да у вријеме подношења захтјева није конституисан Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у складу са резултатима општих избора одржаних 3. октобра 2010. године.

46. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, а да не постоји ниједан разлог за недопустивост захтјева из члана 17 став 1 Правила Уставног суда.

VI. Меритум

47. Подносилац захтјева наводи да су доношењем Закона о извршењу буџета РС за 2011. годину и Одлуке о усвајању буџета РС за 2011. годину прекршени чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине због тога што је Народна скупштина Републике Српске, у одсуству споразума о Глобалном оквиру фискалног биланса и политика предвиђеног чланом 6 Закона о Фискалном савјету у Босни и

Херцеговини, умјесто да предложи одлуку о привременом финансирању у складу са чланом 12 став 2 истог закона, усвојила оспорени закон и оспорену одлуку, чиме је „прекршила принципе кохерентног процеса доношења буџета у Босни и Херцеговини, нарушавајући принципе фискалне политике утврђене прописима Босне и Херцеговине, тј. није поштовала процедуру прописану Законом о Фискалном вијећу у Босни и Херцеговини, који је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, те на тај начин ушла у оквир надлежности које је претходно Споразумом у области индиректног опорезивања пренијела у надлежност државе Босне и Херцеговине”. Такође је наведено да усвојени буџет Републике Српске за 2011. годину „само номинално задржава исти оквир као и буџет за 2010. годину, јер се истим планирају приходи од индиректних пореза већи за 9%, чиме је измијењена унутрашња структура тог буџета мимо било којег договора, а на штету других буџета, што представља директан атак на буџет државе Босне и Херцеговине”.

48. Прије свега, Уставни суд примјећује да одредбе члана 6 став 1 Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини прописује обавезу Владе Федерације БиХ, Владе Републике Српске и Савјета министара Босне и Херцеговине да постигну споразум о Глобалном оквиру фискалног биланса и политика. У конкретном случају неспорно је да такав споразум није постигнут, односно није постигнут споразум о ревидирању наведеног споразума за 2011. годину. Такође је неспорно да Народна скупштина Републике Српске, у одсуству наведеног споразума, није донијела одлуку о привременом финансирању према одредбама члана 12 став 2 Закона о Фискалном савјету, већ је усвојила оспорене акте чији је саставни дио буџет Републике Српске за 2011. годину.

49. Стога, Уставни суд сматра да прво треба одговорити на питање да ли, по аутоматизму, долази до кршења одредаба члана III/36) Устава Босне и Херцеговине у случају када државни закон намеће обавезу ентитетима у погледу поштивања одређене процедуре (обавеза постизања споразума из члана 6 став 1 Закона о Фискалном савјету), те када та процедура није поштивана (у одсуству наведеног споразума Народна скупштина Републике Српске није донијела одлуку о привременом финансирању према одредбама члана 12 став 2 Закона о Фискалном савјету, већ је усвојила оспорене акте чији је саставни дио буџет Републике Српске за 2011. годину), а што је све чињенично неспорно у конкретном случају.

50. Уставни суд сматра да је одговор на наведено питање дјелимично већ садржан у његовој ранијој пракси. С тим у вези, Уставни суд указује да је у својој Одлуци број У 14/04 од 29. октобра 2004. године, приликом оцјене уставности закона из

области индиректног опорезивања које је усвојио Парламенат Федерације Босне и Херцеговине, усвојио становиште: „Уставни суд наглашава да Парламенат Федерације БиХ, усвајањем оспорених закона, није испоштовао процедуру која је предвиђена чланом 25 став 4 Закона о систему индиректног опорезивања, чиме је де факто Федерација БиХ преузела овлашћења која је претходно, Споразумом од 5. децембра 2003. године, пренијела на ниво државе Босне и Херцеговине. Уставни суд сматра да се оваквим поступком доводи у питање функционисање Босне и Херцеговине на принципу владавине права, а посебно да се крши одредба члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, с обзиром на то да Парламенат Федерације БиХ није поштовао процедуру предвиђену Законом о систему индиректног опорезивања који је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине.”

51. Уставни суд посебно апострофира посљедњи дио наведеног става који гласи: „а посебно да се крши одредба члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, с обзиром на то да Парламенат Федерације БиХ није поштовао процедуру предвиђену Законом о систему индиректног опорезивања који је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине.” Дакле, иако предмет број У 14/04 није (у односу на чињеничне и правне аспекте) у цијелости идентичан предмету који у конкретном случају испитује Уставни суд, с обзиром на дио цитираног становишта из своје праксе, Уставни суд сматра да је путем Одлуке број У 14/04 од 29. октобра 2004. године принципијелно усвојио становиште да доношење ентитетских закона супротно процедури која је прописана државним законима покреће питање уставности таквих закона у смислу одредаба члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, те да обавезе које намећу државни закони морају да се поштивају.

52. Осим тога, закони Босне и Херцеговине које је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине сматрају се „одлукама институција Босне и Херцеговине” из члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, те доношење закона од ентитета или других административних јединица у Босни и Херцеговини супротно процедури коју прописују државни закони може да доведе у питање поштивање одредаба члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине, према којима су ентитети и друге административне јединице у Босни и Херцеговини дужни да се придржавају, између осталог, (и) одлука институција Босне и Херцеговине. Када би се сматрало супротно, осим што би се у потпуности довео у питање ауторитет институција Босне и Херцеговине, довео би се у питање и принцип из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине према коме ће: „Босна и Херцеговина бити демократска држава која ће функционисати према слову закона...” У том случају с правом би могло да се постави питање сврхе државних закона (нпр., закона у области приватизације,

затим, рада осигуравајућих друштава, индиректног опорезивања и сл.) ако би ентитети или друге административне јединице Босне и Херцеговине могли да доносе законе којима се крше или избјегавају обавезе које се ентитетима или другим административним јединицама Босне и Херцеговине налажу одредбама државних закона, тј. закона донесених на нивоу институција Босне и Херцеговине. Дакле, ентитети (или друге административне јединице Босне и Херцеговине) морају да поштивају обавезе које им се налажу путем закона које су донијеле институције Босне и Херцеговине. Чињеница да те обавезе нису испоштоване може да доведе до кршења одредаба Устава Босне и Херцеговине.

53. У предмету број У 14/04 оспореним законом није била испоштована одредба члана 25 став 4 Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 44/03) којом је прописано да даном ступања на снагу цитираног закона увођење било којих индиректних пореза у Босни и Херцеговини, као и проглашавање или измјене законских прописа о индиректном опорезивању мора претходно да одобри Управни одбор Управе за индиректно опорезивање. У том случају Федерација БиХ је донијела оспорени закон без претходног одобрења Управе за индиректно опорезивање, што је, према мишљењу Уставног суда, довело до кршења одредаба члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине (јер је Федерација БиХ преузела надлежности да доноси прописе из области индиректног опорезивања, што је у том дијелу пренесено на ниво државе Босне и Херцеговине) и члана III/3б) Устава Босне и Херцеговине.

54. Супротно томе, у конкретном случају Уставни суд не види ниједан разлог на основу којег би могао да закључи да је оспореним актима Народна скупштина Републике Српске ушла у оквир надлежности институција Босне и Херцеговине у области индиректног опорезивања и тиме довела у питање поштивање ових надлежности на основу члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине. Наиме, доношење закона о буџету ентитета је неспорно у надлежности законодавног органа ентитета. У конкретном случају Народна скупштина Републике Српске је донијела закон о буџету тог ентитета у чему Уставни суд не види ништа спорно. Осим тога, тај буџет је у номиналном износу исти као и прошле године (2010. године), што је прописано одредбама члана 12 став 3 Закона о Фискалном савјету које гласе: „*Уколико споразум из члана 6 овог закона не буде потписан до истека важења одлуке о привременом финансирању, Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске обавезују се да предложе оквире буџета из претходне године.*” Наиме, увидом у акте о усвајању буџета Републике Српске за 2010. и 2011. годину неспорно произилази да годишњи буџет тог ентитета износи

1.600.000.000 КМ, а ни подносилац захтјева не тврди супротно у погледу номиналног износа буџета Републике Српске за 2011. годину.

55. Кад је ријеч о наводима подносиоца захтјева у погледу оспорених аката у односу на унутрашњу структуру буџета Републике Српске за 2011. годину (планирају се приходи од индиректних пореза већи за 9%) у чему подносилац захтјева види „директан атак на буџет државе Босне и Херцеговине”, Уставни суд наглашава како неће детаљније испитивати такве наводе с обзиром на то да подносилац захтјева није дао разлоге (као ни доказе) због којих би могло да се сматра да постоји вјероватноћа да из оспорених аката произилази да ентитет Република Српска неће испоштовати обавезу финансирања буџета институција Босне и Херцеговине за 2011. годину у омјеру од 1/3 (једна трећина), како то прописују одредбе члана VIII/3 Устава Босне и Херцеговине.

56. Сходно томе, Уставни суд закључује да су наводи подносиоца захтјева о повреди одредаба чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине неосновани.

VII. Закључак

57. Уставни суд сматра да доношењем Закона о извршењу буџета РС за 2011. годину и Одлуке о усвајању буџета РС за 2011. годину нису, у конкретном случају, прекршене одредбе чл. III/3б), III/5а) и VIII/3 Устава Босне и Херцеговине.

58. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

59. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати предлог подносиоца захтјева за доношење привремене мјере.

60. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj U 3/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti članka 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju

Odluka od 27. svibnja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 3/11**, rješavajući zahtjev **76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1, 2. i 3. i članka 63. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Constance Grewe, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

na sjednici održanoj 27. svibnja 2011. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja zahtjev 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske.

Utvrđuje se da članak 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 63/08) nije sukladno članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Sukladno članku 63. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, uskladi članak 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 63/08) s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz

prethodnog stavka obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu provedbe ove odluke.

Odbija se zahtjev 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti članka 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 63/08) u odnosu na čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da je članak 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 63/08) sukladan čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sedamdesetšest (76) poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) su 25. veljače 2011. godine podnijeli Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti članka 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 63/08).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zastupnički dom) i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) je 11. ožujka i 18. ožujka 2011. godine zatraženo dostavljanje odgovora na zahtjeve.

3. Tajnik Zastupničkog doma je 25. ožujka 2011. godine dostavio obavijest povodom zahtjeva za izjašnjenje, a Dom naroda u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na zahtjev.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, obavijest Zastupničkog doma je dostavljena podnositeljima zahtjeva 14. travnja 2011. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositelji zahtjeva su eksplicitno naveli kako odredbe članka 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 63/08) nisu u suglasnosti s čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

6. Podnositelji zahtjeva su naveli kako su člankom III/1. Ustava Bosne i Hercegovine regulirane nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, među kojima nema nadležnosti iz oblasti teritorijalnog ustroja entiteta. Stoga, kako su dalje naveli podnositelji zahtjeva, u smislu članka III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, reguliranje ovoga pitanja je u nadležnosti entiteta. Podnositelji zahtjeva su dalje istaknuli kako je, sukladno spomenutim ustavnim odredbama, Narodna skupština Republike Srpske donijela Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske, koji je objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske” broj 69/09. Člankom 5. navedenoga zakona navedene su sve općine u Republici Srpskoj.

7. Podnositelji zahtjeva su istaknuli kako je pobijanim člankom 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju utvrđeno deset registracijskih područja za koja se vodi registar. Dalje su naveli kako se u pobijanom članku Zakona o jedinstvenom matičnom broju za označavanje općina u Republici Srpskoj propisuju nezvanični, odnosno dvojni nazivi, koji ne postoje u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske. Tako se u pobijanoj odredbi zakona umjesto pravilnih naziva općina Gradiška, Jezero, Ribnik, Kneževo, Krupa na Uni, Petrovac, Istočni Drvar, Brod, Šamac, Petrovo, Vukosavlje, Novo Goražde, Foča, Istočni Mostar, Berkovići, Kozarska Dubica, Novi Grad, Oštra Luka, Istočna Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Istočni Stari grad, Pelagićevo, Osmaci, Donji Žabar i Kupres, koji su utvrđeni člankom 5. Zakona o teritorijalnoj organizaciji RS, navedeni dvojni ili pak pogrešni nazivi općina, i to: Bosanska Gradiška/Gradiška, Jajce/Jezero, Ključ/Ribnik, Skender Vakuf/Kneževo, Bosanska Krupa/Krupa na Uni, Bosanski Petrovac/Petrovac, Drvar/Srpski Drvar, Bosanski Brod/Srpski Brod, Bosanski Šamac/Šamac, Gračanica/Petrovo, Odžak/Vukosavlje, Goražde/Srpsko Goražde, Foča/Srbinje, Mostar/Srpski Mostar, Stolac/Berkovići, Bosanska Dubica/Kozarska Dubica, Bosanski Novi/Novi Grad, Sanski Most/Srpski Sanski Most, Ilidža/Srpska Ilidža, Novo Sarajevo/Srpsko Novo Sarajevo, Sarajevo-Stari Grad/Srpsko Sarajevo, Gradačac/Pelagićevo, Kalesija/Osmaci, Orašje/Srpsko Orašje i Kupres/Srpski Kupres.

8. Kako je prema Ustavu Bosne i Hercegovine teritorijalni ustroj izvorna nadležnost entiteta, podnositelji zahtjeva smatraju kako se u pobijanoj odredbi Zakona o jedinstvenom matičnom broju moraju koristiti zvanični nazivi općina usvojeni u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske. Pored toga, podnositelji zahtjeva su istaknuli kako je Na-

rodna skupština Republike Srpske prilikom donošenja Zakona o teritorijalnoj organizaciji ispoštovala odluke Ustavnog suda u predmetu broj U 44/01 od 27. veljače i 22. rujna 2004. godine. Također su ukazali kako je Ustavni sud u predmetu broj AP 2821/09 odbacio kao očividno (*prima facie*) neutemeljenu apelaciju Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske, koja je podnesena protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. srpnja 2009. godine i u kojoj se navodi kako Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske nisu povrijeđeni vitalni interesi bošnjačkog naroda.

9. S obzirom na navedeno, podnositelji zahtjeva su zatražili da Ustavni sud pobijani članak Zakona o jedinstvenom matičnom broju proglasi neustavnim.

b) Odgovor na zahtjev

10. U obavijesti povodom zahtjeva za izjašnjenjem, kojeg je potpisao tajnik Zastupničkog doma, je navedeno da, s obzirom da Zastupnički dom još nije okončao konstitutivnu sjednicu niti su izabrani članovi Ustavopravnog povjerenstva Doma, nije moguće provesti postupak propisan Poslovníkom Zastupničkog doma i dati odgovor o navedenom zahtjevu za ocjenom ustavnosti Zakona o jedinstvenom matičnom broju.

IV. Relevantni propisi

11. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Članak I/1. Kontinuitet

Republika Bosna i Hercegovina, čiji je oficijelni naslov od sada „Bosna i Hercegovina”, nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa svojim unutarnjim ustrojem izmijenjenim kako je to predviđeno ovim Ustavom, sa svojim sadašnjim međunarodno priznatim granicama. [...]

Članak I/2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcioniра sukladno zakonu i temeljem slobodnih demokratskih izbora.

Članak I/3. Sastav

Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljem tekstu „entiteti”).

Član III/1.

Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine

Sljedeći poslovi su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine:

- a) Vanjska politika.*
- b) Vanjskotrgovinska politika.*
- c) Carinska politika.*
- d) Monetarna politika, kako je to predviđeno člankom VII.*
- e) Financiranje institucija i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine.*
- f) Politika useljavanja, izbjeglica i azila kao i donošenje propisa o tome.*
- g) Provođenje međunarodnih i međuentitetskih kaznenopravnih propisa, uključujući i odnose s Interpolom.*
- h) Postavljanje i rad zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava.*
- i) Donošenje propisa o transportu među entitetima.*
- j) Kontrola zračnog prometa.*

Član III/3.(a)

Sve vladine funkcije i ovlasti, koje po ovom Ustavu nisu izričito dodijeljene institucijama Bosne i Hercegovine, pripadaju entitetima.

12. Zakon o jedinstvenom matičnom broju („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/01 i 63/08) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se određivanje, dodjeljivanje, upisivanje, pohranjivanje i korištenje jedinstvenog matičnog broja (u daljnjem tekstu: JMB) državljana Bosne i Hercegovine i stranih državljana u Bosni i Hercegovini.

Članak 5.

Deset registracijskih područja (IV. grupe) za koje se vodi registar su:

1. Broj registra 10 za registracijska područja: Banja Luka, Bosanska Gradiška/Gradiška, Čelinac, Jajce/Jezero, Jajce, Ključ/Ribnik, Ključ, Kotor-Varoš, Laktaši, Mrkonjić-Grad, Prnjavor, Dobretići, Skender-Vakuf/Kneževo, Srbac, Šipovo.

2. Broj registra 11 za registracijska područja: Bihać, Bosanska Krupa, Bosanska Krupa/Krupa na Uni, Bosanski Petrovac, Bosanski Petrovac/Petrovac, Bosansko Grahovo/Grahovo, Cazin, Drvar/Srpski Drvar, Drvar, Velika Kladuša, Bužim.

3. Broj registra 12 za registracijska područja: Doboj-Jug, Doboj-Istok, Doboj, Bosanski Brod/Srpski Brod, Bosanski Šamac/Šamac, Domaljevac/Šamac, Derventa, Gračanica, Gračanica/Petrovo, Maglaj, Modriča, Odžak/Vukosavlje, Odžak, Teslić, Tešanj, Usora.

4. Broj registra 13 za registracijska područja: Goražde, Goražde/Srpsko Goražde, Čajniče, Foča, Foča/Srbinje, Rudo, Višegrad.

5. Broj registra 14 za registracijska područja: Livno, Tomislavgrad, Glamoč.

6. Broj registra 15 za registracijska područja: Mostar Centralni distrikt, Mostar Stari Grad, Mostar Sjever, Mostar Jugoistok, Mostar Jugozapad, Mostar Zapad, Mostar Jug, Mostar/Srpski Mostar, Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Široki Brijeg, Ljubinje, Ljubuški, Neum, Nevesinje, Posušje, Prozor/Prozor-Rama, Stolac/Berkovići, Stolac, Ravno, Trebinje.

7. Broj registra 16 za registracijska područja: Prijedor, Bosanska Dubica/Kozarska Dubica, Bosanski Novi/Novi Grad, Sanski Most/Srpski Sanski Most, Sanski Most, Kostajnica.

8. Broj registra 17 za registracijska područja: Sarajevo-Centar, Breza, Fojnica, Hadžići, Han-Pijesak, Ilidža (FBiH), Ilidža/Srpska Ilidža, Ilijaš, Kalinovik, Kiseljak, Kreševo, Sarajevo-Novu Grad, Novo Sarajevo, Novo Sarajevo/Srpsko Novo Sarajevo, Olovo, Pale-RS, Pale-FBiH, Rogatica, Sokolac, Sarajevo-Stari Grad/Srpsko Sarajevo, Trnovo-RS, Trnovo-FBiH, Vareš, Visoko, Vogošća.

9. Broj registra 18 za registracijska područja: Tuzla, Banovići, Bijeljina, Bratunac, Distrikt Brčko, Gradačac, Gradačac/Pelagićevo, Kalesija, Kalesija/Osmaci, Kladanj, Lopare/Čelić, Lopare, Lukavac, Orašje, Orašje/Srpsko Orašje, Srebrenica, Srebrenik, Šekovići, Teočak, Ugljevik, Vlasenica, Sapna, Zvornik, Živinice, Milići.

10. Broj registra 19 za registracijska područja: Zenica, Bugojno, Busovača, Donji Vakuf, Gornji Vakuf, Kakanj, Kupres, Kupres/Srpski Kupres, Novi Travnik, Travnik, Vitez, Zavidovići, Žepče.

13. Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 69/09) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se teritorijalna organizacija Republike Srpske (u daljnjemu tekstu: Republika), kao i uvjeti i postupak za teritorijalnu promjenu.

Članak 5.

Općine u Republici Srpskoj su: Bijeljina, Bileća, Berkovići i, Bratunac, Brod, Višegrad, Vlasenica, Vukosavlje, Gacko, Gradiška, Derventa, Doboj, Donji Žabar, Zvornik, Istočni Mostar, Istočni Drvar, Istočna Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Istočni Stari Grad, Jezero, Kalinovik, Kneževno, Kozarska Dubica, Kostajnica, Kotor Varoš, Krupa na Uni, Kupres, Laktaši, Lopare, Ljubinje, Milići, Modriča, Mrkonjić Grad, Nevesinje, Novi Grad, Novo Goražde, Osmaci, Oštra Luka, Pale, Pelagićevo, Petrovac, Petrovo, Prijedor, Prnjavor, Rogatica, Rudo, Ribnik, Srbac, Srebrenica, Sokolac, Teslić, Trebinje, Trnovo, Ugljevik, Foča, Han Pijesak, Čajniče, Čelinac, Šamac, Šekovići i Šipovo.

V. Dopustivost

14. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine Pravila Ustavnog suda Ustavnog suda.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

15. U odnosu na pobijane odredbe Zakona o jedinstvenom matičnom broju, Ustavni sud ističe da, iako odredba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine ne predviđa eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda za ocjenjivanje ustavnosti zakona ili odredbe zakona Bosne i Hercegovine, supstancionalni pojam ovlasti određenih samim Ustavom Bosne i Hercegovine sadrži u sebi titulus Ustavnom sudu za takvu nadležnost, a posebice ulogom Ustavnog suda kao tijela koje podržava Ustav Bosne i Hercegovine. Navedeno stajalište Ustavnog suda u ovakvim slučajevima, kroz njegovu dosadašnju praksu, jasno ukazuje da je Ustavni sud mjerodavan za ocjenjivanje ustavnosti zakona, odnosno pojedinih odredbi

zakona Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/02* od 30. siječnja 2004. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 18/04).

16. Nadalje predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti pobijanih odredbi Zakona o jedinstvenom matičnom broju je podnijelo 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske, što u odnosu na 83, što je ukupan broj narodnih poslanika određen Ustavom Republike Srpske, predstavlja više od jedne četvrtine članova zakonodavnog tijela Republike Srpske. Iz navedenoga proizlazi da je zahtjev podnio ovlašteni podnositelj iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

17. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbe Zakona o jedinstvenom matičnom broju, dopustiv, jer ga je podnio ovlašteni podnositelj i ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda glede nedopustivosti.

VI. Meritum

18. Podnositelji zahtjeva eksplicitno navode kako članak 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju nije sukladan čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Međutim, iz suštine zahtjeva proizlazi da zahtjev pokreće i ustavna pitanja pravne sigurnosti prema članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Pobijani članak Zakona o jedinstvenom matičnom broju, po mišljenju podnositelja zahtjeva, nije sukladan navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine jer za označavanje općina u Republici Srpskoj propisuje nezvanične, odnosno dvojne nazive, pa čak i pogrešne nazive koji ne postoje u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske.

19. Ustavni sud opaža kako je Zakon o jedinstvenom matičnom broju Parlamentarna skupština BiH donijela 25. listopada 2001. godine na temelju članka IV/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Navedeni zakon je stupio na snagu 29. ožujka 2002. godine. Izmjene i dopune navedenoga zakona, koje su donesene 30. srpnja 2008. godine, stupile su na snagu 13. kolovoza 2008. godine. Zakon o jedinstvenom matičnom broju uređuje pitanja koja se tiču jedinstvenog matičnog broja državljana BiH i stranih državljana u BiH.

20. Ustavni sud dalje ističe da je Republika Srpska donijela Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 69/09), koji je stupio na snagu 7. kolovoza 2009. godine. Člankom 5. navedenoga zakona je poimenično navedena 61 općina, koje kao osnovne teritorijalne jedinice čine teritorij Republike Srpske. U ovome su zakonu utvrđeni nazivi općina kao sadašnji zvanični nazivi općina u Republici Srpskoj.

21. Ustavni sud zaključuje da se pobijanim zakonom uređuju pitanja jedinstvenog matičnog broja, dakle, pitanja iz ustavne nadležnosti Bosne i Hercegovine. Iz ovoga proizlazi zaključak da se pobijanim zakonom ne uređuju pitanja iz entitetske ustavne nadležnosti kao što je teritorijalni ustroj entiteta, niti utvrđuju nazivi gradova i općina u entitetima. Naime, Ustavni sud smatra kako su u pobijanom zakonu preuzeti nazivi općina u Republici Srpskoj iz tada važećih entitetskih zakona, uz koje su u nekim slučajevima navedeni i raniji nazivi (npr. Ključ/Ribnik), kako bi se tehnički precizirala registracijska područja za koja se vode registri jedinstvenih matičnih brojeva. Pobijani zakon je donesen prije novog Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske iz kolovoza 2009. godine i zbog toga sadrži nazive koji nisu sukladni nazivima utvrđenim ovim entitetskim zakonom. Dakle, zakonodavac na državnoj razini u pobijanom članku zakona nije utvrđivao nazive gradova i općina, niti su to materijalno-pravna pitanja koja se uređuju tim zakonom. Ustavni sud zaključuje kako se u konkretnom slučaju zakonodavac na državnoj razini nije upleo u ustavne ovlasti Republike Srpske koje kao entitet ima prema članku III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

22. Imajući u vidu navedeno, kao i da se odredbe Ustava Bosne i Hercegovine sadržane u čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.(a), za koje podnositelji zahtjeva smatraju da su u konkretnom slučaju povrijeđene, odnose na kontinuitet i sastav Bosne i Hercegovine, te nadležnosti institucija BiH i nadležnosti entiteta, Ustavni sud zaključuje da pobijanim člankom Zakona o jedinstvenom matičnom broju nisu povrijeđene odredbe čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

23. Međutim, Ustavni sud opaža kako iz suštine zahtjeva kojim se traži ocjena ustavnosti navedenoga zakona proizlazi da zahtjev pokreće ustavna pitanja pravne sigurnosti prema članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Navedenom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine država Bosna i Hercegovina je određena kao „*demokratska država koja funkcionira sukladno zakonu*”. Ustavni sud je nadležan i obvezan u svakoj prilici djelovati kao zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (članak VI/3), što uključuje jedno od njegovih temeljnih načela - vladavinu prava iz navedene ustavne odredbe. Stoga će navode podnositelja zahtjeva kako je pobijana odredba zakona neustavna Ustavni sud ispitati u odnosu na načelo vladavine prava iz navedenoga članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

24. Ustavni sud je već istaknuo kako je Republika Srpska važećim zakonom utvrdila zvanične nazive svih općina na svom teritoriju. S druge strane, a imajući u vidu pobijane zakonske odredbe, Ustavni sud je mišljenja kako zakonodavac na državnoj razini nije slijedio novu zakonsku regulativu u Republici Srpskoj u odnosu na nove nazive gradova

i općina. Pored toga, Ustavni sud opaža kako su u toč. 2, 3, 4, 7, 8, 9. i 10. članka 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju zadržani nazivi gradova i općina koji su kao neustavni prestali važiti na temelju odluka Ustavnog suda broj U 44/01 od 27. veljače i 22. rujna 2004. godine (npr. Srpski Drvar, Srpski Brod itd.). Na ovaj način zakonodavac je na državnoj razini, u odnosu na pobijanu zakonsku odredbu, po mišljenju Ustavnog suda narušio načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud ističe kako pravna sigurnost, što je inherentan element načela vladavine prava, zahtijeva da registracijska područja u pobijanom zakonu budu određena isključivo aktualnim zakonskim nazivima općina i gradova, koji su u konkretnom slučaju utvrđeni relevantnim odredbama Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske iz 2009. godine. Iz navedenoga Ustavni sud zaključuje kako je u konkretnom slučaju povrijeđeno načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koje podrazumijeva poštovanje važećih zakona i postupanje sukladno njima.

VII. Zaključak

25. Ustavni sud zaključuje kako članak 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju nije sukladan članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, zbog toga što sadrži nazive općina u Republici Srpskoj koji nisu sukladni njihovim nazivima utvrđenim pozitivnim entitetskim Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske, koji je donesen u okviru ustavne nadležnosti entiteta.

26. Ustavni sud, međutim, zaključuje da su odredbe članka 5. Zakona o jedinstvenom matičnom broju sukladne čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, jer ovim odredbama nisu utvrđivani već samo preuzeti nazivi pojedinih općina iz entitetskih zakona koji su bili na snazi u vrijeme donošenja pobijanoga zakona. Dakle, nije došlo do uplitanja u ustavnu nadležnost entiteta da utvrđuje nazive općina na svome teritoriju.

27. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 63. stavak 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

28. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj U 4/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Zahtjev 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti člana 9.3. i člana 20.13.(3) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine

Odluka od 27. maja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 4/11**, rješavajući zahtjev **76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Constance Grewe, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

na sjednici održanoj 27. maja 2011. godine, donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja zahtjev 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske.

Utvrđuje se da član 9.3. i član 20.13.(3) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) nisu u skladu s članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

U skladu s članom 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, uskladi član 9.3. i član 20.13.(3) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se zahtjev 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti člana 9.3. i člana 20.13.(3) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) u odnosu na čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da su član 9.3. i član 20.13.(3) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08) u skladu s čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sedamdesetšest (76) poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) su 25. februara 2011. godine Ustavnom sudu podnijeli zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 9.3. i člana 20.13.(3) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Izborni zakon, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 i 32/10).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom) i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatraženo je 11. marta i 18. marta 2011. godine da dostave odgovor na zahtjeve.

3. Sekretar Predstavničkog doma je 25. marta 2011. godine dostavio obavještenje povodom zahtjeva za izjašnjenje, a Dom naroda u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na zahtjev.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, obavještenje Predstavničkog doma je dostavljeno podnosiocima zahtjeva 14. aprila 2011. godine.

5. Na osnovu člana 93. tačka 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odbio zahtjev za izuzeće Seade Palavrić, potpredsjednice Ustavnog suda i Mirsada Ćemana, sudije Ustavnog suda, jer nisu učestvovali u donošenju zakonskih odredbi koje su predmet spora.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosioci zahtjeva su eksplicitno naveli da odredbe člana 9.3. i člana 20.13.(3) Izbornog zakona nisu u saglasnosti s čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

7. Podnosioci zahtjeva su naveli da su članom III/1. Ustava Bosne i Hercegovine regulirane nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, među kojima nema nadležnosti iz oblasti teritorijalne organizacije entiteta, odnosno određivanja naziva opština i gradova. Stoga, kako su dalje naveli podnosioci zahtjeva, u smislu člana III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, reguliranje ovog pitanja je u nadležnosti entiteta.

8. Podnosioci zahtjeva su dalje istakli da je, u skladu sa spomenutim ustavnim odredbama, Narodna skupština Republike Srpske donijela Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske, koji je objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske” broj 69/09. Članom 5. navedenog zakona navedene su sve opštine u Republici Srpskoj. Podnosioci zahtjeva navode da se u osporenim članovima Izbornog zakona za označavanje opština u Republici Srpskoj propisuju nezvanični, odnosno dvojni nazivi koji ne postoje u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske. Tako se na primjer, kako je dalje navedeno, u osporenim članovima Izbornog zakona umjesto naziva opština Krupa na Uni propisuje naziv Bosanska Krupa/Krupa na Uni; umjesto Novi Grad naziv Bosanski Novi/Novi Grad; umjesto naziva Kozarska Dubica naziv Bosanska Dubica/Kozarska Dubica, itd.

9. Kako je prema Ustavu Bosne i Hercegovine teritorijalna organizacija izvorna nadležnost entiteta, podnosioci zahtjeva smatraju da se u osporenim odredbama Izbornog zakona moraju koristiti zvanični nazivi opština usvojeni u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske. Pored toga, podnosioci zahtjeva su istakli da je Narodna skupština Republike Srpske prilikom donošenja navedenog zakona ispoštovala odluke Ustavnog suda

u predmetu broj U 44/01 od 27. februara i 22. septembra 2004. godine. Također su ukazali da je Ustavni sud u predmetu broj AP 2821/09 odbacio kao očigledno (*prima facie*) neosnovanu apelaciju Kluba delegata iz reda bošnjačkog naroda u Vijeću naroda Republike Srpske, podnesenu protiv Odluke Vijeća za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske broj UV-2/09 od 8. jula 2009. godine u kojoj se navodi da Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske nisu povrijeđeni vitalni interesi bošnjačkog naroda.

10. S obzirom na navedeno, podnosioci zahtjeva su zatražili da Ustavni sud osporene članove Izbornog zakona proglasi neustavnim. Također su zatražili izuzeće potpredsjednice Ustavnog suda Seade Palavrić i sudije Mirsada Ćemana, jer su u periodu od 2002. godine do 2006. godine, kada je Izborni zakon više puta mijenjan, bili članovi Predstavničkog doma.

b) Odgovor na zahtjev

U obavještenju povodom zahtjeva za izjašnjenje, kojeg je potpisao sekretar Predstavničkog doma, je navedeno da, s obzirom da Predstavnički dom još nije okončao konstitutivnu sjednicu, niti su izabrani članovi Ustavnopravne komisije Doma, nije moguće provesti postupak propisan Poslovníkom Predstavničkog doma i dati odgovor o navedenom zahtjevu za ocjenu ustavnosti Izbornog zakona.

V. Relevantni propisi

11. **Ustav Bosne i Hercegovine** u relevantnom dijelu glasi:

*Član 1/1.
Kontinuitet*

Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada „Bosna i Hercegovina”, nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim Ustavom i sa postojećim međunarodno priznatim granicama. [...]

*Član 1/2.
Demokratska načela*

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih demokratskih izbora.

Član I/3.

Sastav

Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljem tekstu „entiteti”).

Član III/1.

Nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine

Sljedeća pitanja su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine:

- a) Vanjska politika.*
- b) Vanjskotrgovinska politika.*
- c) Carinska politika.*
- d) Monetarna politika, kao što je predviđeno članom VII.*
- e) Finansiranje institucija i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.*
- f) Politika i regulisanje pitanja imigracije, izbjeglica i azila.*
- g) Provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnihopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom.*
- h) Uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava.*
- i) Regulisanje međuentitetskog transporta.*
- j) Kontrola vazdušnog saobraćaja.*

Član III/3.a)

Sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu ovim Ustavom izričito povjerena institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima.

Izborni zakon Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 i 32/10) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.1.

Ovim zakonom uređuje se izbor članova i delegata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine, te utvrđuju principi koji važe za izbore na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Član 9. 3.

Devet mandata iz tri višečlane izborne jedinice za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, sa teritorije Republike Srpske, raspodjeljuje se na sljedeći način:

a) Izborna jedinica 1 sastoji se od općina: Bosanska Krupa / Krupa na Uni, Bosanski Novi / Novi Grad, Bosanska Dubica / Kozarska Dubica, Prijedor, Bosanska Gradiška / Gradiška, Laktaši, Srbac, Prnjavor, Bosanski Petrovac / Petrovac, Sanski Most / Oštra Luka, Banja Luka, Čelinac, Drvar / Istočni Drvar, Ključ / Ribnik, Mrkonjić Grad, Jajce / Jezero, Skender Vakuf / Kneževo, Kotor Varoš, Šipovo, Kupres / Kupres i Kostajnica i bira tri člana,

b) Izborna jedinica 2 sastoji se od općina: Derventa, Bosanski Brod / Brod, Odžak / Vukosavlje, Bosanski Šamac / Šamac, Orašje / Donji Žabar, Modriča, Gradačac / Pelagićevo, Bijeljina, Doboj, Gračanica / Petrovo, Lopare, Ugljevik i Teslić, i Brčko Distrikta BiH i bira tri člana i

c) Izborna jedinica 3 sastoji se od općina: Kalesija / Osmaci, Zvornik, Šekovići, Vlasenica, Bratunac, Srebrenica, Sokolac, Han Pijesak, Ilidža/Istočna Ilidža, Stari Grad Sarajevo / Istočni Stari Grad, Novo Sarajevo / Istočno Novo Sarajevo, Trnovo (RS), Pale (RS), Rogatica, Višegrad, Mostar/Istočni Mostar, Nevesinje, Kalinovik, Gacko, Foča / Foča, Goražde / Novo Goražde, Čajniče, Rudo, Stolac/Berkovići, Ljubinje, Bileća, Trebinje i Milići i bira tri člana.

Član 20. 13. (3)

62 mandata iz višečlanih izbornih jedinica Narodne skupštine Republike Srpske raspodjeljuju se na sljedeći način:

a) Izborna jedinica 1 sastoji se od općina: Bosanska Krupa/Krupa na Uni, Bosanski Novi/Novi Grad, Bosanska Dubica / Kozarska Dubica, Prijedor, Bosanska Gradiška / Gradiška, Laktaši, Srbac, Prnjavor, Sanski Most / Oštra Luka i Kostajnica i bira 13 članova.

b) Izborna jedinica 2 sastoji se od općina: Bosanski Petrovac / Petrovac, Banja Luka, Čelinac, Drvar/Istočni Drvar, Ključ / Ribnik, Mrkonjić Grad, Jajce / Jezero, Skender Vakuf / Kneževo, Kotor Varoš, Šipovo i Kupres/ Kupres i bira 12 članova.

c) Izborna jedinica 3 sastoji se od općina: Derventa, Bosanski Brod / Brod, Odžak / Vukosavlje, Modriča, Doboj, Gračanica / Petrovo i Teslić i bira 10 članova.

d) Izborna jedinica 4 sastoji se od općina: Bosanski Šamac / Šamac, Orašje / Donji Žabar, Gradačac / Pelagićevo, Bijeljina, Lopare, Ugljevik, te birača iz Brčko Distrikta

BiH koji su upisani u Centralni birački spisak za glasanje u Republici Srpskoj, i bira devet članova.

e) Izborna jedinica 5 sastoji se od općina: Kalesija / Osmaci, Zvornik, Šekovići, Vlasenica, Bratunac, Srebrenica, Sokolac, Han Pijesak, Ilidža / Istočna Ilidža, Stari Grad / Istočni Stari Grad, Novo Sarajevo / Istočno Novo Sarajevo, Trnovo (RS), Pale (RS), Rogatica i Milići i bira 11 članova.

f) Izborna jedinica 6 sastoji se od općina: Višegrad, Mostar/Istočni Mostar, Nevesinje, Kalinovik, Gacko, Foča / Foča, Goražde / Novo Goražde, Čajniče, Rudo, Stolac / Berkovići, Ljubinje, Bileća i Trebinje i bira sedam članova.

Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 69/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se teritorijalna organizacija Republike Srpske, kao i uvjeti i postupak za teritorijalnu promjenu.

Član 5.

Općine u Republici Srpskoj su: Bijeljina, Bileća, Berkovići, Bratunac, Brod, Višegrad, Vlasenica, Vukosavlje, Gacko, Gradiška, Derventa, Doboj, Donji Žabar, Zvornik, Istočni Mostar, Istočni Drvar, Istočna Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Istočni Stari Grad, Jezero, Kalinovik, Kneževo, Kozarska Dubica, Kostajnica, Kotor Varoš, Krupa na Uni, Kupres, Laktaši, Lopare, Ljubinje, Milići, Modriča, Mrkonjić Grad, Nevesinje, Novi Grad, Novo Goražde, Osmaci, Oštra Luka, Pale, Pelagićevo, Petrovac, Petrovo, Prijedor, Prnjavor, Rogatica, Rudo, Ribnik, Srbac, Srebrenica, Sokolac, Teslić, Trebinje, Trnovo, Ugljevik, Foča, Han pijesak, Čajniče, Čelinac, Šamac, Šekovići i Šipovo.

V. Dopustivost

12. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine Pravila Ustavnog suda Ustavnog suda.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- *Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.*

- *Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim ustavom.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

13. U odnosu na osporene odredbe Izbornog zakona, Ustavni sud ističe da, iako odredba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine ne predviđa eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda da ocjenjuje ustavnost zakona ili odredbe zakona Bosne i Hercegovine, supstancionalni pojam ovlasti određenih samim Ustavom Bosne i Hercegovine sadrži u sebi titulus Ustavnom sudu za takvu nadležnost, a posebno ulogom Ustavnog suda kao tijela koje podržava Ustav Bosne i Hercegovine. Navedeno stanovište Ustavnog suda u ovakvim slučajevima, kroz njegovu dosadašnju praksu, jasno ukazuje da je Ustavni sud nadležan da ocjenjuje ustavnost zakona, odnosno pojedinih odredbi zakona Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/02* od 30. januara 2004. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 18/04).

14. Nadalje, predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti osporenih odredbi Izbornog zakona podnijelo je 76 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske, što u odnosu na 83, što je ukupan broj narodnih poslanika određen Ustavom Republike Srpske, predstavlja više od jedne četvrtine članova zakonodavnog tijela Republike Srpske. Iz navedenog proizlazi da je zahtjev podnio ovlašteni podnosilac iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

15. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi Izbornog zakona dopustiv, jer ga je podnio ovlašteni podnosilac i ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda u pogledu nedopustivosti.

VI. Meritum

16. Podnosioci zahtjeva su eksplicitno naveli da odredbe člana 9.3. i člana 20.13.(3) Izbornog zakona nisu u skladu s čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Međutim, iz suštine zahtjeva proizlazi da zahtjev pokreće i ustavna pitanja pravne sigurnosti prema članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Osporeni članovi Izbornog zakona, po mišljenju podnosilaca zahtjeva, nisu u skladu s navedenim odredbama Ustava

Bosne i Hercegovine jer za označavanje opština u Republici Srpskoj propisuju nezvanične, odnosno dvojne nazive, pa čak i pogrešne nazive koji ne postoje u Zakonu o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske.

17. Ustavni sud zapaža da je Izborni zakon Parlamentarna skupština BiH donijela u skladu s članom II/1, članom IV/1, 2. i 4.a) i članom V/1.a) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članom V Aneksa 3 (Sporazum o izborima) Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, s ciljem promoviranja slobodnih, fer i demokratskih izbora. Izborni zakon uređuje pitanja izbora članova i delegata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine, te utvrđuje principe koji važe za izbore na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Navedeni zakon je stupio na snagu 27. septembra 2001. godine. Izborni zakon je više puta mijenjan i dopunjavao. Međutim, samo Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona koji je objavljen u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/06 od 3. aprila 2006. godine, između ostalog odnosi se i na izmjenu naziva opština u Republici Srpskoj. Ove izmjene naziva pojedinih opština uslijedile su u postupku implementacije odluka Ustavnog suda broj U 44/01 od 27. februara i 22. septembra 2004. godine, kojima su neustavnim proglašeni raniji nazivi koji su sadržavali atributsku odrednicu „srpski”.

18. Ustavni sud dalje ističe da je Republika Srpska donijela Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 69/09), koji je stupio na snagu 7. augusta 2009. godine. Članom 5. navedenog zakona poimenično je navedena 61 opština, koje kao osnovne teritorijalne jedinice čine teritoriju Republike Srpske. U ovom zakonu utvrđeni su nazivi opština kao sadašnji zvanični nazivi opština u Republici Srpskoj.

19. Ustavni sud zaključuje da se osporenim zakonom uređuju pitanja izbora članova i delegata Parlamentarne skupštine BiH i članova Predsjedništva BiH, kao i principi koji važe za izbore. Dakle, pitanja iz ustavne nadležnosti Bosne i Hercegovine. Iz ovoga proizlazi zaključak da se osporenim zakonom ne uređuju pitanja iz entitetske ustavne nadležnosti kao što je teritorijalna organizacija entiteta, niti utvrđuju nazivi gradova i opština u entitetima. Naime, Ustavni sud smatra da su u osporenom zakonu preuzeti nazivi opština u Republici Srpskoj iz tada važećeg entitetskog zakona, uz koje su u nekim slučajevima navedeni i raniji nazivi (npr. Ključ/Ribnik), kako bi se tehnički precizirale izborne jedinice u Izbornom zakonu. Osporeni zakon je donesen prije novog Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske iz augusta 2009. godine i zbog toga sadrži prethodne nazive koji nisu u skladu s nazivima utvrđenim ovim entitetskim zakonom. Dakle, zakonodavac na državnom nivou u osporenim članovima zakona nije utvrđivao nazive gradova i opšti-

na, niti su to materijalno-pravna pitanja koja se uređuju tim zakonom. Ustavni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju zakonodavac na državnom nivou nije upleo u ustavno ovlaštenje Republike Srpske, koje kao entitet ima prema članu III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Imajući u vidu navedeno, kao i da se odredbe Ustava Bosne i Hercegovine sadržane u čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.a), za koje podnosioci zahtjeva smatraju da su u konkretnom slučaju povrijeđene, odnose na kontinuitet i sastav Bosne i Hercegovine, te nadležnosti institucija BiH i nadležnosti entiteta, Ustavni sud zaključuje da osporenim članovima Zakona o jedinstvenom matičnom broju i Izbornog zakona nisu povrijeđene odredbe čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

21. Međutim, Ustavni sud zapaža da iz suštine zahtjeva kojim se traži ocjena ustavnosti navedenog zakona proizlazi da zahtjev pokreće i ustavna pitanja pravne sigurnosti prema članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Navedenom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine država Bosna i Hercegovina je određena kao „*demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom*”. Ustavni sud je nadležan i obavezan da u svakoj prilici djeluje kao zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (član VI/3), što uključuje jedno od njegovih temeljnih načela - vladavinu prava iz navedene ustavne odredbe. Stoga će navode podnosioca zahtjeva da su osporene odredbe zakona neustavne Ustavni sud ispitati u odnosu na princip vladavine prava iz navedenog člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

22. Ustavni sud je već istakao da je Republika Srpska važećim zakonom utvrdila zvanične nazive svih opština na svojoj teritoriji. Podnosioci zahtjeva su naglasili da su pri utvrđivanju naziva ispoštovane odluke Ustavnog suda u predmetu broj U 44/01 od 27. februara i 22. septembra 2004. godine. S druge strane, a imajući u vidu osporene zakonske odredbe, Ustavni sud je mišljenja da zakonodavac na državnom nivou nije slijedio novu zakonsku regulativu u Republici Srpskoj u odnosu na nove nazive gradova i opština. Na ovaj način zakonodavac na državnom nivou je, u odnosu na osporene zakonske odredbe, po mišljenju Ustavnog suda, narušio princip vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud ističe da pravna sigurnost, što je inherentan element principa vladavine prava, zahtijeva da izborne jedinice u osporenom zakonu budu određene isključivo aktualnim zakonskim nazivima opština i gradova, koji su u konkretnom slučaju utvrđeni relevantnim odredbama Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske iz 2009. godine. Iz navedenog Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju povrijeđen princip vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koji podrazumijeva poštovanje važećih zakona i postupanje u skladu s njima.

Zaključak

23. Ustavni sud zaključuje da član 9.3. i član 20.13.(3) Izbornog zakona nisu u skladu s članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, zbog toga što sadrže nazive opština u Republici Srpskoj koji nisu u skladu s njihovim nazivima utvrđenim pozitivnim entitetskim Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske, koji je donesen u okviru ustavne nadležnosti entiteta.

24. Ustavni sud, međutim, zaključuje da su odredbe člana 9.3. i člana 20.13.(3) Izbornog zakona u skladu s čl. I/1, I/3, III/1. i III/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, jer ovim odredbama nisu utvrđivani već samo preuzeti nazivi pojedinih opština iz entitetskih zakona koji su bili na snazi u vrijeme donošenja osporenih zakona. Dakle, nije došlo do uplitanja u ustavnu nadležnost entiteta da utvrđuje nazive opština na svojoj teritoriji.

25. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

26. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број У 5/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Захтјев Небојше Радмановића,
предједавајућег Предсједништва
Босне и Херцеговине (у даљњем
тексту: подносилац захтјева), за
оцјену уставности Закона о допу-
нама Закона о служби у Оружаним
снагама БиХ

Одлука од 27. маја 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 5/11, рјешавајући захтјев **Небојше Радмановића, председавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Constance Grewe, потпредсједница

Сеада Палаврић, потпредсједница

Tudor Pantigu, судија

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Маргарита Цаца-Николовска, суткиња

на сједници одржаној 27. маја 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснован захтјев Небојше Радмановића, председавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности Закона о допунама Закона о служби у Оружаним снагама БиХ („Службени гласник БиХ” број 74/10).

Утврђује се да је Закон о допунама Закона о служби у Оружаним снагама БиХ („Службени гласник БиХ” број 74/10) у складу са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Небојша Радмановић, предједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева), поднио је 14. марта 2011. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Закона о допунама Закона о служби у Оружаним снагама БиХ („Службени гласник БиХ” број 74/10; у даљњем тексту: оспорени закон). Подносилац захтјева је, такође, затражио да Уставни суд донесе привремену мјеру којом би обуставио од примјене оспорени закон до доношења коначне одлуке Уставног суда поводом овог захтјева.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламентарне скупштине затражено је 23. марта 2011. године да доставе одговоре на захтјев.

3. Одговори на захтјев нису достављени.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

4. Подносилац захтјева сматра да није постојао правни основ за доношење оспореног закона, те да је Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине регулисала област за коју, према Уставу Босне и Херцеговине, није надлежна, због чега сматра да оспорени закон није у складу са одредбама чл. II/4 и III/1, члана III/3а) и б) и члана IV/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У образложењу захтјева се наводи да је за доношење оспореног закона наведен члан IV/4а) Устава Босне и Херцеговине, којим је прописано да је Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине надлежна за доношење закона који су потребни за спровођење одлука Предсједништва БиХ или за вршење функција Скупштине по Уставу Босне и Херцеговине. Подносилац захтјева истиче да из наведене одредбе јасно произилази да се ради о „универзалној надлежности” Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у законодавној области, али да ни тим нити неким другим чланом Устава Босне и Херцеговине није прописана надлежност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине да уређује област пензијско-инвалидског осигурања.

5. Подносилац захтјева наводи да су надлежности институција Босне и Херцеговине таксативно набројане у члану III/1 Устава Босне и Херцеговине, а да се у члану III/3а) јасно прописује да све владине функције и овлашћења која нису изричито повјерена институцијама Босне и Херцеговине припадају ентитетима. Будући да у члану III/1 Устава Босне и Херцеговине област пензијско-инвалидског осигурања, нити „било какав облик социјалног осигурања”, није изричито наведена као надлежност државе, подносилац захтјева сматра да регулисање ове области није уставна надлежност Босне и Херцеговине, већ изворна надлежност ентитета. Такође, подносилац захтјева наводи да овакав став потврђује и Устав Републике Српске у ком је тачком 12 Амандмана XXXII Устава Републике Српске прописано да Република Српска уређује и обезбјеђује, између осталог, питање социјалног осигурања и друге облике социјалне заштите. У складу са том одредбом, те са Уставом Босне и Херцеговине, пензијско-инвалидско осигурање је у потпуности уређено Законом о пензијско-инвалидском осигурању Републике Српске (у даљњем тексту: Закон о ПИОРС). На основу наведеног, подносилац захтјева сматра да је оспорени закон супротан члану III/1 и III/3а) Устава Босне и Херцеговине, те да је „у питању неуставни пренос надлежности са ентитета на институције БиХ, којим се дерегирају уставне и законске надлежности РС и ФБиХ”.

6. Подносилац захтјева цитира члан 1 оспореног закона, којим су прописани услови за стицање пријевремене старосне пензије за војнике и наводи да су општи услови за старосну пензију прописани ентитетским законима, те да Закон о ПИОРС не садржи одредбе које омогућавају остваривање права на пензију под повољнијим условима и у већем обиму у односу на општи пропис. Сем тога, како даље наводи подносилац захтјева, у Републици Српској је усвојена Стратегија реформе пензијског система у којој је „једно од основних одређења измјештање привилегованих права из овог система”. Супротно томе, како се даље истиче, наведеном одредбом оспореног закона издвојена је одређена категорија лица и стављена је у привилегован положај у остваривању права, јер им је омогућено „да се на њих не односе услови који се односе на све остале грађане у истој правној ситуацији – остваривање права на пензију”. Подносилац захтјева сматра да се на овај начин ствара „један круг лица која остварују право на пензију под повлаштеним условима који не важе за остале грађане”, те да се на тај начин крши принцип равноправности грађана. Због овога је оспорени закон, према мишљењу подносиоца захтјева, супротан члану III/3б) Устава Босне и Херцеговине, који прописује, између осталог, да су општи принципи међународног права саставни дио правног поретка БиХ. Све то за последицу има, према мишљењу подносиоца захтјева, привилегован положај и статус једне

категорије грађана у односу на друге, који су на тај начин дискриминисани, што је супротно члану II/4 Устава Босне и Херцеговине и члану 14 Европске конвенције, те је због тога и са овог аспекта оспорени закон неуставан.

7. Подносилац захтјева је навео и да, „иако је то ирелевантно са становишта овог уставно-правног спора”, примјена оспореног закона би озбиљно угрозила стабилност постојећег система пензијско-инвалидског осигурања, „те охрабрила многе да за себе траже иста права”. С обзиром на све наведено, подносилац захтјева предлаже да Уставни суд утврди да оспорени закон није у складу са Уставом Босне и Херцеговине, те да тај закон у цијелости укине и утврди да његово важење престаје наредног дана од дана објављивања одлуке Уставног суда у службеном гласилу. Такође, подносилац захтјева предлаже да Уставни суд донесе привремену мјеру којом би обуставио од примјене оспорени закон до доношења коначне одлуке Уставног суда поводом овог захтјева. Овај захтјев подносилац захтјева образлаже могућношћу наступања „штетних посљедица које примјена оспореног закона може изазвати”.

IV. Релевантни прописи

8. У Уставу Босне и Херцеговине релевантне одредбе гласе:

Члан II

4. Недискриминација

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан III

1. Надлежности институција Босне и Херцеговине

Сљедећа питања спадају у надлежност институција Босне и Херцеговине:

- а) Спољна политика.*
- б) Спољнотрговинска политика.*
- ц) Царинска политика.*
- д) Монетарна политика, како је одређена чланом VII.*

- e) Финансирање институција и међународних обавеза Босне и Херцеговине.
- ф) Политика и регулатива за усељавање, избјеглице и азил.
- г) Спровођење међународних и међуентитетских кривичноправних прописа, укључујући и односе са Интерполом.
- х) Успостављање и функционисање заједничких и међународних комуникација.
- и) Регулисање саобраћаја између ентитета.
- ј) Контрола ваздушног саобраћаја.

[...]

3. Правни поредак и надлежности институција

(а) Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом изричито дата институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима.

(б) [...] Општи принципи међународног права представљају интегрални дио правног поретка Босне и Херцеговине и ентитета.

[...]

5. Додатне надлежности

а) Босна и Херцеговина ће преузети надлежност и за друге послове о којима се ентитети договоре; за послове предвиђене Анексима 5-8 Општег оквирног споразума; или који су потребни за очување суверенитета, територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, у складу са подјелом надлежности између институција Босне и Херцеговине. По потреби, могу се формирати и додатне институције за обављање ових надлежности.

Члан IV

4. Овлашћења

Парламентарна скупштина је надлежна за:

а) Доношење закона потребних за спровођење одлука Предсједништва или за извршавање надлежности Скупштине по овом Уставу.

[...]

9. **Закон о допунама Закона о служби у Оружаним снагама Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” број 74/10) гласи:

Члан 1.

У Закону о служби у Оружаним снагама Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, бр. 88/05, 53/07 и 59/09) у члану 48. (Изузеци за стицање пријевремене и старосне пензије) иза става (3) додаје се нови став (4) који гласи:

„(4) Изузетно, на приједлог Министарства одбране БиХ, право на пријевремену старосну пензију стиче, без обзира на године живота и пензијског стажа, војник који је најмање двије године до 23.12.1995. године био припадник Армије Републике Босне и Херцеговине, Хрватског вијећа одбране или Војске Републике Српске, а који се на дан 01.01.2010. године налазио у војној служби, те му, због немогућности продужења, служба престаје у складу с овим законом.”

Члан 2.

У члану 49. (Пензијски основ и висина пензије) иза става (2) додаје се нови став (3) који гласи:

„(3) Висина пензије за војне осигуранике из члана 48. став (4) овог закона остварује се у проценту од пензијског основа према дужини пензијског стажа и за лица која имају мање од 20 година пензијског стажа износи 50% од пензијског основа.”

Досадашњи став (3) постаје став (4).

Члан 3.

У члану 53. (Обезбјеђење финансијских средстава) иза става (1) додаје се нови став (2) који гласи:

„(2) Разлика средстава за остваривање права лица из члана 48. став (4) и члана 49. став (3) овог закона обезбједиће се у буџету институција Босне и Херцеговине, а рефундираће се ентитетским фондовима пензијско-инвалидског осигурања.”

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику БиХ”, а примјењиваће се од 01.01.2010. године.

10. У Закону о служби у Оружаним снагама Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 88/05, 53/07 и 59/09) релевантне одредбе гласе:

На основу члана III 5.а) и IV 4.а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине [...] усвојила је

*Закон
о служби у Оружаним снагама
Босне и Херцеговине*

Члан 1.

Овим законом уређују се служба у Оружаним снагама Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Оружане снаге), састав Оружаних снага, пријем у службу, права и обавезе лица на служби у Оружаним снагама, статус лица током службе, систем класификовања људства, оцјене, унапређења, управљање евиденцијом персонала и каријером војних лица, чинови и ознаке у Оружаним снагама, стандарди понашања и друга статусна питања лица на служби у Оружаним снагама.

*ПОГЛАВЉЕ V.
ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ ВОЈНИХ ЛИЦА*

Члан 44.

(Дефиниција војног осигураника)

Члан 45.

(Стаж с увећаним трајањем)

Члан 46.

(Старосна пензија)

(1) Војни осигураник стиче право на старосну пензију када наврши 55 година живота и најмање 30 година пензијског стажа.

(2) Војни осигураник стиче право на старосну пензију када наврши 40 година пензијског стажа, без обзира на године живота.

Члан 47.

(Пријевремена старосна пензија)

У случају рационализације и смањења бројног стања Оружаних снага, војни осигураник из члана 44. овог закона стиче право на пријевремену старосну пензију када наврши 45 година живота и најмање 20 година пензијског стажа, на приједлог Министарства одбране БиХ.

Члан 48.

(Изузеци за стицање пријевремене и старосне пензије)

(1) *Изузетно, на приједлог Министарства одбране БиХ, лице стиче услове за пријевремену старосну пензију, према одлуци Предсједништва, ако има најмање 20 година пензијског стажа и чин бригадира, без обзира на године старости.*

(2) *Изузетно, на приједлог Министарства одбране БиХ, лице стиче услове за старосну пензију, према одлуци Предсједништва, ако има чин генерала, без обзира на године старости и године пензијског стажа.*

(3) *Изузетно, на приједлог Министарства одбране БиХ, лице стиче услове за старосну пензију, према одлуци Предсједништва, ако је у вријеме рата вршио функцију команданта бригаде-пука или функцију команданта вишег ранга најмање 12 мјесеци.*

Члан 49.

(Пензијски основ и висина пензије)

Члан 50.

(Посебни услови за остваривање права на старосну пензију)

Члан 51.

(Пензијски стаж)

Члан 52.

(Инвалидска и породична пензија)

Члан 53.

(Обезбјеђење финансијских средстава)

Средства потребна за остваривање права утврђених у овој глави овог закона обезбјеђују се из доприноса за пензијско и инвалидско осигурање војних осигураника, у складу са важећим законским прописима, и из буџета.

Члан 54.

(Рјешавање осталих питања)

На сва питања из пензијског осигурања која нису уређена овим законом примјењиваће се одредбе ентитетских закона о пензијском и инвалидском осигурању.

11. У **Закону о одбрани Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” број 88/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.
(Предмет Закона)

Овај закон регулише јединствени одбрамбени систем Босне и Херцеговине, успоставља и дефинише ланац командовања и улогу свих елемената како би Босна и Херцеговина имала пуни капацитет у цивилном надзору и заштити суверенитета и територијалног интегритета Босне и Херцеговине. Закон утврђује права, дужности и поступке институција Босне и Херцеговине, Оружаних снага Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Оружане снаге) и ентитетских органа за одбрану суверенитета и територијалног интегритета, политичке независности и међународног субјективитета Босне и Херцеговине, као и пружање помоћи цивилним властима.

Члан 2.
(Оружане снаге)

(1) Оружане снаге су професионална, једна војна сила коју организује и контролише Босна и Херцеговина. Оружане снаге имају активну и резервну компоненту. Оружане снаге, као институцију Босне и Херцеговине, чине припадници из реда сва три конститутивна народа и реда осталих, у складу са Уставом и законима Босне и Херцеговине. [...]

12. У **Закону о пензијском и инвалидском осигурању – Пречишћени текст** („Службени гласник РС” бр. 106/05, 20/07, 33/08, 01/09, 71/09, 106/09 и 118/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 11.

[...]

Обавезно су осигурани на пензијско и инвалидско осигурање:

(1) лице у радном односу;

[...]

Члан 12.

Осигураник у смислу члана 11. став 2. тачка 1. овог закона је:

[...]

2) официри, подофицири, официри по уговору и војници по уговору;

[...]

Члан 75.

Право на старосну пензију стиче осигураник кад наврши 65 година живота и најмање 20 година стажа осигурања.

[...]

Члан 246.

Изузетно од чл. 75. и 77. овог закона, Влада може, изузетно, лицу које има посебне заслуге за друштвени, политички, привредни и културни развој Републике, као и одбрану Републике, признати право на старосну пензију без обзира да ли испуњава услове за стицање права по овом закону или одредити већи износ пензије од износа који би припадао по одредбама овог закона.

Члановима породице умрлог лица из става 1. овог члана Влада може, изузетно, признати право на породичну пензију без обзира да ли испуњавају услове за стицање права по овом закону или одредити већи износ породичне пензије од износа који би припадао по одредбама овог закона.

Под члановима породице у смислу става 2. овог члана подразумевају се брачни друг, дјеца и родитељи.

[...]

13. У Закону о остваривању права на старосну пензију одређених категорија осигураника („Службени гласник РС” број 33/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим законом уређује се право на стицање услова за пријевремену старосну пензију припадника бивше Војске Републике Српске и запослених у бившем Министарству одбране Републике Српске који процесом реформе одбране у Босни и Херцеговини остају без запослења [...].

Члан 8.

(1) Република Српска обезбјеђује Фонду за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске [...] средства за исплату пензија остварених према овом закону.

V. Допустивост

14. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд полази од одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, те између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у складу са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине; једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

15. Уставни суд запажа да је захтјев поднио предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине, што значи да је захтјев поднио овлашћени субјект, у смислу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

16. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјект, и да не постоји ниједан формални разлог из члана 17 став 1 Правила Уставног суда због ког захтјев није допустив.

VI. Меритум

17. Подносилац захтјева сматра да оспорени закон није у складу са одредбама чл. II/4, III/1, III/3а) и б) и IV/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције

а) Оцјена уставности оспореног закона у односу на чл. III/1, III/3а) и IV/4 Устава Босне и Херцеговине

18. Подносилац захтјева сматра да је оспорени закон супротан наведеним одредбама Устава Босне и Херцеговине зато што Босна и Херцеговина нема надлежност да регулише област социјалне политике, па, стога, ни област пензијско-инвалидског осигурања, те да се оспореним законом неуставно преносе надлежности са ентитета на институције Босне и Херцеговине.

19. У вези са овим наводима подносиоца захтјева, Уставни суд указује на то да је у Босни и Херцеговини спроведена реформа у области одбране и реорганизација Оружаних снага у оквиру јасно израженог одређења за укључење Босне и Херцеговине у европске и евроатлантске интеграције и програм Партнерство за мир. У оквиру тога донесени су, између осталог, неопходни прописи без којих реформа одбране не би била могућа. Међу тим прописима је Закон о одбрани Босне и Херцеговине којим је регулисан јединствени одбрамбени систем Босне и Херцеговине како би „Босна и Херцеговина имала пун капацитет у цивилном надзору и заштити суверенитета и територијалног интегритета”. Такође, донесен је и Закон о Оружаним снагама Босне и Херцеговине којим су регулисана питања службе у Оружаним снагама БиХ, њиховог састава, пријема у службу, права и обавеза лица на служби у Оружаним снагама БиХ, те друга питања укључујући и „друга статусна питања лица на служби у Оружаним снагама”. Оба закона су донесена на основу чл. III/5а) и IV/4а) Устава Босне и Херцеговине.

20. Закон о служби у Оружаним снагама БиХ садржи, између осталог, и „Поглавље V. Пензијско и инвалидско осигурање војних лица” унутар ког су од чл. 44 до 54 регулисана разна питања у вези са пензијско-инвалидским осигурањем, од питања дефиниције војног осигураника до пензијског основа и висине пензије. Чланом 47 Закона о служби у Оружаним снагама Босне и Херцеговине признато је право на пријевремену старосну пензију у случају рационализације и смањења бројног стања Оружаних снага оним војним осигураницима који су навршили 45 година живота и најмање 20 година пензијског стажа. Даље, чланом 48 наведеног закона предвиђена су три изузетка за стицање пријевремене и старосне пензије, на приједлог Министарства одбране БиХ, а према одлуци Предсједништва БиХ. Први изузетак из става 1 члана 48 тиче се стицања услова за пријевремену старосну пензију, према ком лице може стећи те услове ако има најмање 20 година пензијског стажа и чин бригадира, без обзира на године стажа. Други и трећи изузетак који су прописани ставовима 2 и 3 истог члана тичу се стицања услова за старосну пензију.

21. Уставни суд запажа да подносилац захтјева није оспорио било коју одредбу из наведеног поглавља Закона о служби у Оружаним снагама БиХ, па тако ни одредбе чланова 47 и 48 тог закона, којима је утврђено право припадника Оружаних снага БиХ на пријевремену старосну пензију и изузетак од тог права, већ је своје наводе ограничио само на оспорени закон којим су извршене измјене и допуне основног закона. С обзиром на то, а имајући у виду одредбу члана 32 Правила Уставног суда, према којој Уставни суд може испитивати постоје ли само оне повреде које су изнесене у захтјеву, у конкретном случају Уставни суд се неће бавити питањем

регулисања пензијско-инвалидског осигурања војних лица генерално на државном нивоу, већ ће испитивање ограничити само на наводе из захтјева.

22. Имајући ово у виду, Уставни суд запажа да је подносилац захтјева експлицитно оспорио уставност оспореног закона којим су измијењене и допуњене одредбе чл. 48, 49 и 53 Закона о Оружаним снагама БиХ. У вези с тим, подносилац захтјева је истакао да се у преамбули оспореног закона позива само на члан IV/4 Устава Босне и Херцеговине, а да та одредба представља „универзалну надлежност Парламента у области законодавне власти”, те да „не даје надлежност Парламенту да уређује област пензијско-инвалидског осигурања”. Међутим, Уставни суд указује на то да оспорени закон ни на који начин не уређује област пензијско-инвалидског осигурања, већ само прописује одређене измјене и допуне у тој области која је већ раније уређена основним законом. Како је већ речено, основни закон је донијела ПСБиХ позивајући се и на одредбу члана III/5а) Устава Босне и Херцеговине којом је регулисано преузимање надлежности у одређеним питањима, што у захтјеву није оспорено. Стога се не може закључити да позивање у преамбули оспореног закона само на члан IV/4 Устава БиХ на било који начин значи преузимање надлежности које већ нису преузете основним законом, нити се ради о регулисању неке нове области која већ није регулисана основним законом, па се не може закључити да је оспорени закон са тог аспекта неуставан.

23. Даље, подносилац захтјева тврди да се одредбама оспореног закона врши „неуставан пренос надлежности са ентитета на институције БиХ”, те да је, стога, прекршен чл. III/1 и III/3а) Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд, у вези са наведеним, запажа да члан 47 Закона о служби у Оружаним снагама БиХ прописује право војних лица на пријевремену старосну пензију у случају рационализације и смањења бројног стања Оружаних снага, а да члан 48 истог закона прописује у ставу 1 изузетак за стицање пријевремене старосне пензије за војна лица. Чланом 1 оспореног закона измијењена је одредба члана 48 основног закона само на начин да је додан став 4 којим је прописан још један изузетак за стицање пријевремене старосне пензије. Даље, чланом 49 Закона о служби у Оружаним снагама БиХ регулисано је питање пензијског основа и висине пензије, док је чланом 2 оспореног закона та одредба измијењена тако што је додан став 3 којим је прописан пензијски основ и висина пензије за војне осигуранике који буду потпали под одредбе новог става 4 члана 48 Закона о служби у Оружаним снагама БиХ. Дакле, Уставни суд не може закључити да се у овом случају ради о преузимању неке нове надлежности на начин како то тврди подносилац захтјева, већ се ради о измјенама и допунама већ донесеног закона који регулише област пензијско-инвалидског осигурања лица на

служби у Оружаним снагама БиХ. Исто се може закључити и за члан 3 оспореног закона којим су измијењене одредбе члана 53 Закона о служби у Оружаним снагама БиХ тако што је додан став 2 којим је прописано да ће се разлика средстава за остваривање права лица из члана 48 став 4 и члана 49 став 3 закона обезбиједити у буџету институција БиХ и рефундирати ентитетским фондовима пензијско-инвалидског осигурања.

24. Што се тиче навода у односу на усаглашеност оспореног закона у односу на члан III/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд запажа да су ови наводи уско повезани са наводима о дискриминаторском карактеру оспореног закона, па ће Уставни суд ово питање испитати посебно, у оквиру тих навода.

25. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да оспорени закон којим су измијењене и допуњене само одређене одредбе Закона о служби у Оружаним снагама БиХ, које се тичу прописаних изузетака у области пензијско-инвалидског осигурања, која је регулисана Законом о служби у Оружаним снагама БиХ, није у супротности са чл. III/1, III/3а) и IV/4 Устава Босне и Херцеговине.

б) Наводи о дискриминацији – члан II/4 Устава Босне и Херцеговине и члан 14 Европске конвенције и наводи у вези са чланом III/36) Устава Босне и Херцеговине

26. Подносилац захтјева наводи да је пензијско-инвалидско осигурање као област социјалног осигурања у потпуности регулисана Законом о пензијско-инвалидском осигурању РС, те да тај закон не предвиђа било какву могућност остваривања права на пензију под повољнијим условима и у већем обиму у односу на општи пропис. Такође, подносилац захтјева истиче да је у Републици Српској усвојена Стратегија реформе пензијског система, у којој је једно од основних одређења - измјештање привилегованих права из тог система. Стога, подносилац захтјева сматра да се оспореним законом привилегује одређена категорија лица, зато што се на ту категорију примјењују другачији услови од оних који су прописани за остале грађане у истој правној ситуацији – остваривање права на пензију. У вези с тим се позива и на одредбу члана III/36) Устава Босне и Херцеговине према којој: „Општи принципи међународног права представљају интегрални дио правног поретка Босне и Херцеговине”.

27. Уставни суд запажа да се подносилац захтјева позива на право на недискриминацију из члана 14 Европске конвенције. У вези с тим, Уставни суд указује на то да је овај члан акцесорне природе, те да може бити разматран само у

вези са кршењем неког права које је гарантовано Европском конвенцијом. С друге стране, Европска конвенција гарантује само грађанска и политичка, а не и социјална права, па тако право на пензију или једнаке услове за пензију није право које је гарантовано Европском конвенцијом. Стога се Уставни суд неће ни бавити овим питањем.

28. Подносилац захтјева се, такође, позива на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине. Међутим, подносилац захтјева није навео у односу на које право и из ког документа из Анекса I уз Устав Босне и Херцеговине сматра да постоји дискриминација која би могла водити неуставности оспореног закона. Сем тога, Уставни суд истиче да је Република Српска такође донијела Закон о остваривању права на старосну пензију одређених категорија осигураника, којим су прописани услови за пријевремену старосну пензију, између осталих, припадника бивше Војске Републике Српске који, процесом реформе одбране у Босни и Херцеговини, остају без запослења. Подносилац захтјева своје наводе о дискриминацији заснива искључиво на тврдњи да у Републици Српској ни једна категорија лица не ужива привилегије у пензијско-инвалидском осигурању које прописује оспорени закон, наводећи као упоредник „остале грађане”. Имајући све ово у виду, Уставни суд сматра да подносилац захтјева није учинио ни вјероватним да постоји дискриминација на начин како то износи у захтјеву, па Уставни суд сматра неоснованим наводе о дискриминацији из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине. Такође, имајући у виду оно што је раније речено, те наводе о дискриминацији какви су изнесени у захтјеву, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ничега што доводи у питање уставност оспореног закона у односу на члан III/3б) Устава Босне и Херцеговине.

VII. Закључак

29. Уставни суд закључује да Закон о допунама Закона о служби у Оружаним снагама БиХ („Службени гласник БиХ” број 74/10), којим су измијењене и допуњене само одређене одредбе Закона о служби у Оружаним снагама БиХ („Службени гласник БиХ” бр. 88/05, 53/07 и 59/09), које се тичу прописаних изузетака у области пензијско-инвалидског осигурања, која је регулисана Законом о служби у Оружаним снагама БиХ, није у супротности са чл. III/1, III/3а) и IV/4 Устава Босне и Херцеговине. Такође, Уставни суд сматра да су неосновани и наводи о кршењу права из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине, будући да у конкретном случају подносилац захтјева није учинио ни вјероватним да постоји дискриминација, као и

да, у вези с тим, нема ничега у конкретном случају што би могло довести у питање уставност оспореног закона ни у односу на члан III/36) Устава Босне и Херцеговине.

30. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

31. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати подносиочев приједлог захтјева за доношење привремене мјере.

32. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj U 9/11

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Bakira Izetbegovića, člana
Predsjedništva Bosne i Hercego-
vine, za ocjenu ustavnosti čl. 17. i
39. Zakona o državljanstvu Bosne i
Hercegovine

Odluka od 23. rujna 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 9/11**, rješavajući zahtjev **Bakira Izetbegovića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 63. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Constance Grewe, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 23. rujna 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev Bakira Izetbegovića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da članak 17. i članak 39. stavak 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09) nisu sukladni članku I/7.(b) i (d) Ustava Bosne i Hercegovine.

Sukladno članku 63. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke uskladi članak 17. i članak 39. stavak 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09) sa člankom I/7.(b) i (d) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stavka obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Bakir Izetbegović, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), podnio je 25. svibnja 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09)-(u daljnjem tekstu: Zakon o državljanstvu).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zastupnički dom) i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatraženo je 3. lipnja 2011. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Zastupnički dom je 22. srpnja 2011. godine Ustavnom sudu dostavio mišljenje o zahtjevu za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu, a Dom naroda je svoje mišljenje dostavio 29. srpnja 2011. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, mišljenja Zastupničkog doma i Doma naroda su dostavljena podnositelju zahtjeva 23. srpnja 2011. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositelj zahtjeva smatra da odredbe čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu nisu suglasne članku I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, članku II/4. u svezi sa člankom II/3.

(f) Ustava Bosne i Hercegovine, članku 14. u svezi sa člankom 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članku 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju.

6. Podnositelj zahtjeva je naveo da je, u odnosu na ustavne garancije iz članka I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, jasna intencija ustavotvorca da se omogući zaštita stečenog državljanstva Bosne i Hercegovine, kako je to utvrđeno u članku I/7.(b) u kojem se izričito navodi da nijedna osoba ne može biti arbitrarno lišena državljanstva Bosne i Hercegovine ili državljanstva entiteta, ili na drugi način ostavljena bez državljanstva. Također je istaknuo da je istim člankom dalje zagwarantirano da nitko ne može biti lišen državljanstva Bosne i Hercegovine ili entiteta prema bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status. Navedena ustavna odredba, kako je naglasio podnositelj zahtjeva, zabranjuje lišavanje stečenog državljanstva Bosne i Hercegovine, uključujući zabranu diskriminacije prema bilo kojoj osnovi, te uključujući korištenje pojma „bilo koji drugi status”. U konkretnom slučaju navedeni pojam mora i može jedino biti promatran u svjetlu činjenice da postoji drugo državljanstvo i evidentno različit status koji imaju državljani Bosne i Hercegovine koji žive u susjednim državama od onih koji žive u državama koje nisu susjedi Bosne i Hercegovine. Pojam „bilo kojeg drugog statusa”, kako dalje navodi podnositelj zahtjeva, može biti promatran i u odnosu na državljane Bosne i Hercegovine koji žive u Bosni i Hercegovini, a stekli su državljanstvo druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine.

7. Podnositelj zahtjeva je istaknuo da članak I/7.(d) Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuje da „državljanima Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države pod uvjetom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te države kojim se to pitanje uređuje, a koji je odobrila Parlamentarna skupština sukladno članku IV. stavak 4. točka (d)”. Drugim riječima, kako je dalje istaknuto, ova odredba ne utvrđuje mogućnost lišavanja državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju stjecanja drugog državljanstva, već upravo suprotno. Podnositelj zahtjeva ističe da, polazeći od neprikosновенosti stečenog državljanstva Bosne i Hercegovine, kako je to utvrđeno u članku I/7.(b), moguće je ograničiti mogućnost stjecanja drugog državljanstva, osim izvornog državljanstva Bosne i Hercegovine, a nikako odredbu članka I/7.(d) shvatiti kao mogućnost za lišavanje državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju stjecanja drugog državljanstva, jer se ova odredba mora promatrati u kontekstu odredbe članka I/7.(b) i ne može se odvojeno promatrati i na taj način zanemariti imperativna norma članka I/7.(b) Ustava Bosne i Hercegovine. Mogućnost lišavanja državljanstva Bosne i Hercegovine, sukladno tekstu odredbe članka I/7, eventualno bi se mogla primijeniti na oduzimanje naknadno stečenog

državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju kada ne postoji bilateralni sporazum, to jeste slično kao pri stjecanju građanskih prava u kojima postoje originarni i derivativni način stjecanja tih prava. Primjenom ovih načela na konkretan slučaj, kako navodi podnositelj zahtjeva, dâ se zaključiti da je moguće oduzeti samo državljanstvo stečeno na „derivativni” način ukoliko ne postoji bilateralni sporazum, a ni u kojem slučaju, primjenom članka I/7. (b) koji to izričito zabranjuje, oduzeti državljanstvo stečeno na originarni način, dakle, osnovno (originalno) državljanstvo ili prvostečeno državljanstvo Bosne i Hercegovine.

8. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, sukladno navedenom, pobijane odredbe Zakona o državljanstvu su oprečne članku I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, jer na arbitraran način omogućavaju lišavanje državljanstva Bosne i Hercegovine suprotno ustavnim garancijama. Navedene ustavne garancije mogu biti shvaćene jedino na način da Ustav Bosne i Hercegovine polazi od jasnog stajališta glede zaštite svojih državljana, a da je moguće ograničiti druga prava kao što je pravo na stjecanje drugog državljanstva i uvjetovati stjecanje drugog državljanstva postojanjem bilateralnog sporazuma. Svako suprotno razumijevanje ovog članka bi dovelo do kršenja ustavnih prava državljana Bosne i Hercegovine. Zbog svega navedenog, podnositelj zahtjeva smatra da pobijani članci Zakona o državljanstvu koji, oprečno Ustavu Bosne i Hercegovine, predviđaju mogućnost lišavanja državljanstva Bosne i Hercegovine na protuustavan način krše članak I/7.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

9. Podnositelj zahtjeva je, dalje, naveo da pobijani članci Zakona o državljanstvu definiraju najmanje dvije vrste djelovanja države u odnosu na pojedince kada je u pitanju državljanstvo. Prva situacija se odnosi na osobe koje mogu zadržati dvojno državljanstvo u slučaju kada postoji bilateralni sporazum između Bosne i Hercegovine i druge države (uglavnom se radi o državama susjedima). Druga situacija se odnosi na osobe koje, sukladno čl. 17. i 39, ne bi mogle zadržati državljanstvo Bosne i Hercegovine, odnosno status državljana Bosne i Hercegovine bi im bio oduzet po sili zakona i pored volje da se zadrži izvorno državljanstvo, to jeste državljanstvo Bosne i Hercegovine. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ovakvim zakonskim rješenjima se vjerovatno pretpostavilo da osobe koje su stekle druga državljanstva gube interes za zadržavanje izvornog državljanstva, što je potpuno pogrešna i proizvoljna pretpostavka obzirom na općepoznato protivljenje ove skupine osoba da ostanu bez izvornog državljanstva Bosne i Hercegovine.

10. S druge strane, kako navodi podnositelj zahtjeva, vlasti Bosne i Hercegovine nisu, sukladno jasno izraženom interesu svojih građana, otpočele aktivnosti na sklapanju bilateralnih sporazuma sa državama u kojima se nalazi najveći broj državljana Bosne i Hercegovine koji su stekli državljanstvo druge države radi omogućavanja da zadrže državljanstvo Bosne i Hercegovine. Pri tomu, kako je dalje naglašeno, ne treba izgubiti

iz vida da se, uglavnom, radi o građanima koji su napustili BiH usljed ratnih djelovanja devedesetih godina i koji su putem stjecanja drugog državljanstva pokušavali steći bilo kakav status u državi u kojoj su se nastanili, kako bi bili u mogućnosti osigurati sredstva za svoje i preživljavanje svoje obitelji. Neki od tih građana su se i vratili u Bosnu i Hercegovinu, ali su stekli i državljanstvo neke druge države u kojoj su stekli određena prava, sukladno stečenom statusu državljanina. Zbog svega navedenog, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, potpuno su nejasni namjera i motiv zakonodavca da oduzme državljanstvo svojim državljanima koji su u međuvremenu stekli i drugo državljanstvo.

11. U konkretnoj situaciji, kako zaključuje podnositelj zahtjeva, više je nego očigledno da su usvajanjem pobijanih članaka Zakona o državljanstvu građani-državljanji Bosne i Hercegovine nastanjeni u zemljama sa kojima Bosna i Hercegovina nema zaključene bilateralne sporazume ili građani-državljanji Bosne i Hercegovine koji su nastanjeni u Bosni i Hercegovini, a stekli su i državljanstvo neke druge države koja nije susjed BiH, dovedeni u nepovoljniju situaciju od onih građana-državljanja Bosne i Hercegovine koji su stekli državljanstvo zemlje sa kojom Bosna i Hercegovina ima potpisane ovakve sporazume. Takvo postupanje, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, jasno ukazuje da je riječ o analognoj situaciji i različitom tretmanu ove skupine građana obzirom na to da državna tijela ne djeluju s ciljem sklapanja bilateralnih sporazuma sa drugim državama u kojima žive građani Bosne i Hercegovine na koje se pobijani članci odnose.

12. Podnositelj zahtjeva je naveo da, prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, izvan zemlje živi više od 1.350.000 osoba koje vode podrijetlo iz Bosne i Hercegovine, što u odnosu na broj stanovnika u zemlji predstavlja jednu trećinu njezine ukupne populacije. Istodobno, kako je dalje istaknuto, Svjetska banka procjenjuje da je 2005. godine broj emigranata sa prostora Bosne i Hercegovine iznosio 1.471.594, što čini 37,7 postotaka ukupne bosanskohercegovačke populacije. Ukoliko se sa navedene liste izuzmu države s kojima je zaključen bilateralni sporazum, Kraljevina Švedska, Srbija, Crna Gora i Republika Hrvatska (iako ni sa Republikom Hrvatskom nije zaključen bilateralni sporazum), navedeni broj bi se smanjio za oko 250.000 građana BiH. Međutim, kako je zaključio podnositelj zahtjeva, sasvim je izvjesno da bi najmanje 1.000.000 državljanja Bosne i Hercegovine bilo oštećeno primjenom pobijanih odredaba.

13. Podnositelj zahtjeva smatra da Vijeće ministara nije bilo učinkovito u poduzimanju aktivnosti na zaključivanju bilateralnih sporazuma, kada se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina zaključila samo jedan bilateralni sporazum (sa Kraljevinom Švedskom), u odnosu na države koje nisu susjedi BiH radi stvaranja uvjeta kojima bi se osigurala zaštita državljanja Bosne i Hercegovine sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine. Osim toga, činjenica da Vijeće ministara nije, sukladno zakonskoj obvezi, zaključilo niti bilateralni

sporazum sa Republikom Hrvatskom, kao susjednom državom, govori koliko su bile aktivne državne vlasti u zaštiti jedne trećine svojih građana, te u poštivanju zakona koje je donijelo nadležno zakonodavno tijelo. Konačno, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, obzirom na iznesene podatke, postavlja se pitanje zbog čega nadležna tijela Bosne i Hercegovine nisu, sukladno interesu građana, pokrenula postupak zaključivanja odgovarajućih bilateralnih sporazuma sa navedenim državama, dok se Zakonom o državljanstvu, konkretno člankom 39. stavak 2, utvrđuje obveza da samo sa susjednim državama budu zaključeni bilateralni ugovori, i to u roku od šest mjeseci. Na taj način, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, Zakon o državljanstvu drugačije tretira državljane Bosne i Hercegovine nastanjene u susjednim državama od onih nastanjenih u drugim državama ili čak nastanjenih u Bosni i Hercegovini, ali koji imaju državljanstvo neke druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine. Takvim postupanjem vlasti i primjenom pobijanih odredaba zakona, kako je zaključio podnositelj zahtjeva, u siječnju 2013. godine će biti izbrisano oko 1.000.000 građana BiH iz popisa državljanstva Bosne i Hercegovine.

14. Podnositelj zahtjeva je istaknuo da se argumenti za donošenje ovakvog Zakona o državljanstvu, uključujući pobijane članke, najčešće svode na specifičnosti Bosne i Hercegovine i njezin etnički sastav. Obzirom na etnički sastav građana BiH koji su istog etničkog podrijetla kao i velika većina pučanstva u susjednim državama, tim građanima je dana mogućnost da zadrže dvojno državljanstvo, a drugim građanima to pravo je *de facto* uskraćeno zbog nedjelovanja Vijeća ministara. Podnositelj zahtjeva smatra da se takve mjere, koje se nesumnjivo temelje na etničkoj pripadnosti, ne mogu promatrati u okviru pojma objektivnog i razumnog opravdanja.

15. Konačno, kako je dalje naveo podnositelj zahtjeva, bilo bi potpuno razumljivo i prihvatljivo da država čije je državljanstvo stekao građanin-državljanin Bosne i Hercegovine postavlja uvjete za stjecanje svog državljanstva bilo u vidu odricanja ili otpusta iz izvornog državljanstva, pa da u takvim uvjetima građanin odluči koje će državljanstvo zadržati (kakav je slučaj, primjerice, u Njemačkoj). Međutim, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, potpuno je neprihvatljivo i diskriminirajuće da država Bosna i Hercegovina onemogućava zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine kao izvornog državljanstva građaninu koji ima volju da svoje izvorno državljanstvo i zadrži ukoliko druga država čije je državljanstvo državljanin Bosne i Hercegovine stekao ne postavlja kao uvjet odricanje od izvornog državljanstva. Takvim postupanjem Bosna i Hercegovina vrši diskriminaciju svojih državljana koji nemaju državljanstvo susjednih država, ali koji su stekli državljanstvo druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine, što je protivno članku 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, kao i članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine,

odnosno članku 14. u svezi sa člankom 8. Europske konvencije. Podnositelj zahtjeva smatra da, obzirom na činjenicu da većina državljana Bosne i Hercegovine koji su stekli državljanstvo druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine, ukoliko bi se odlučili vratiti u Bosnu i Hercegovinu i zadržati državljanstvo Bosne i Hercegovine, ne bi mogli uživati prava koja proizlaze iz prava na obiteljski život, jer bi praktično bili dovedeni u situaciju da izgube status i prava koja proistječu iz državljanstva države u kojoj trenutačno žive sa svojom obitelji, odnosno na njih je stavljen pretjeran teret za koji ne postoji razumno i objektivno opravdanje.

b) Odgovor na zahtjev

16. U dostavljenom mišljenju Zastupnički dom je naveo da je, nakon rasprave o predmetnom zahtjevu, Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma ostalo na pozicijama Zakona o državljanstvu sa dva glasa „za”, tri glasa „protiv” i jednim glasom „suzdržan”. Također je navedeno da su članovi navedenog povjerenstva Šefik Džaferović i Saša Magazinović glasovali za zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu i da su izdvojili svoje mišljenje.

17. U svom mišljenju Dom naroda je naveo da Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda, nakon rasprave o predmetnom zahtjevu, nije donijelo nijednu odluku, budući da su za odluku da se ostane na pozicijama Zakona o državljanstvu dva člana glasovala „za”, jedan član „protiv” i dva su bila „uzdržana”, a za odluku kojom se podržava zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu jedan član je bio „za”, dva člana su bila „protiv” i dva člana su bila „uzdržana”. Dalje je istaknuto da je navedeno povjerenstvo jednoglasno donijelo zaključak da se naloži Vijeću ministara BiH da poduzme aktivnosti na rješavanju problematike sadržane u predmetnom zahtjevu za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu.

IV. Relevantni propisi

18. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

...Nadahnuti Općom deklaracijom o ljudskim pravima,...

Članak I/7.

Državljanstvo

Postoji državljanstvo Bosne i Hercegovine, koje uređuje Parlamentarna skupština, i državljanstvo svakog entiteta koje uređuje svaki entitet, pod uvjetom da:

b) Ni jedna osoba ne može samovoljno biti lišena državljanstva Bosne i Hercegovine, ili državljanstva entiteta, ili na drugi način ostavljena bez državljanstva. Nitko ne može biti lišen državljanstva Bosne i Hercegovine, ili entiteta, iz bilo kojeg razloga kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

d) Državljanji Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo neke druge države, pod uvjetom da postoji bilateralni sporazum između Bosne i Hercegovine i te države kojim se to pitanje uređuje, a koji je odobrila Parlamentarna skupština sukladno članku IV, stavak 4, točka (d). Osobe s dvojnim državljanstvom mogu glasovati u Bosni i Hercegovini i u entitetima samo ako je Bosna i Hercegovina zemlja njihova prebivanja.

Članak II/5.

Izbjeglice i raseljene osobe

Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. One imaju pravo, sukladno Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni tijekom neprijateljstava od 1991. godine i da im se dadne naknada za svu takvu imovinu koja im se ne može vratiti. Sve obveze ili izjave vezane za takvu imovinu a koje su date pod prisilom, ništavne su.

Članak VI/3.

Nadležnost

Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

19. **Opća deklaracija o ljudskim pravima** (usvojena i proglašena Rezolucijom Ujedinjenih naroda broj 217 (III) od 10. prosinca 1948. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 15.

Svatko ima pravo na državljanstvo.

Nitko ne smije samovoljno biti lišen svog državljanstva niti prava da promijeni državljanstvo.

20. **Europska konvencija o državljanstvu** (Odluka o ratifikaciji Europske konvencije o državljanstvu, Strasbourg, 6. studeni 1997, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine - Međunarodni ugovori” broj 2/08) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1. – Predmet Konvencije

Ovom Konvencijom se ustanovljavaju načela i pravila koja se odnose na državljanstvo fizičkih osoba i pravila koja reguliraju vojne obveze u slučajevima višestrukog državljanstva sa kojima će unutarnje pravo država ugovornica morati biti usklađeno.

Članak 7. – Gubitak državljanstva ex lege ili na inicijativu države ugovornice

1. Država ugovornica ne smije predvidjeti svojim unutarnjim pravom gubitak njezinog državljanstva ex lege ili na inicijativu te države ugovornice osim u sljedećim slučajevima:

a. dragovoljno stjecanje drugog državljanstva; [...]

Članak 15. – Drugi mogući slučajevi višestrukog državljanstva

Odredbe ove Konvencije ne trebaju ograničiti pravo države ugovornice da odredi u svom unutarnjem pravu da li:

a. njezini državljani koji stječu ili imaju državljanstvo neke druge države zadržavaju njezino državljanstvo ili ga gube;

b. stjecanje ili zadržavanje njezinog državljanstva podliježe odricanju od ili gubitku nekog drugog državljanstva.

Članak 16. – Čuvanje prethodnog državljanstva

Država ugovornica ne treba utvrđivati da je odricanje od ili gubitak drugog državljanstva uvjet za stjecanje ili zadržavanje njezinog državljanstva u slučaju kada takvo zadržavanje ili gubitak nisu mogući ili se ne mogu razumno zahtijevati.

21. Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

Ovim zakonom se uređuju uvjeti za stjecanje i prestanak državljanstva Bosne i Hercegovine [...]sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine. [...]

Članak 5.

Državljanstvo BiH sukladno odredbama ovog zakona stječe se:

podrijetlom,

rođenjem na teritoriju BiH,

*usvajanjem,
putem naturalizacije,
putem međunarodnog sporazuma.*

Članak 9.

Stranac koji je podnio zahtjev za stjecanje državljanstva BiH može steći državljanstvo naturalizacijom ako ispunjava slijedeće uvjete:

6) da se odreknu ili na neki drugi način izgube svoje ranije državljanstvo nakon stjecanja BiH državljanstva, osim ako bilateralni sporazum iz članka 14. ne predviđa drugačije. Odricanje ili gubitak ranijeg državljanstva se neće zahtijevati ako ovo nije dozvoljeno ili se ne može razumno zahtijevati.

Članak 16.

Državljanstvo Bosne i Hercegovine prestaje:

*po sili zakona,
odricanjem,
otpustom,
oduzimanjem,
međunarodnim sporazumom.
Prestanak državljanstva po sili zakona*

Članak 17.

Državljanstvo BiH gubi se dobrovoljnim stjecanjem drugog državljanstva, ukoliko se ne određuje drugačije bilateralnim sporazumom zaključenim između BiH i te države koji je odobrila Parlamentarna skupština sukladno članku IV. 4. (d) Ustava.

Članak 39.

1. Sve osobe koje su prije stupanja na snagu ovog zakona dobrovoljno stekle drugo državljanstvo gube državljanstvo BiH, ukoliko se za 15 godina od dana stupanja na snagu ovog zakona, ne odreknu drugog državljanstva, osim ako nije drugačije određeno bilateralnim sporazumom, odnosno sporazumima. Odricanje državljanstva se ne traži ako to nije dozvoljeno ili se ne može razumno zahtijevati.

2. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine predložit će Predsjedništvu sklapanje bilateralnih sporazuma iz stavka 1. sa susjednim zemljama u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovog zakona.

V. Dopustivost

22. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine, te Pravila Ustavnog suda Ustavnog suda:

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

23. U odnosu na pobijane odredbe Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ističe da, iako odredba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine ne predviđa eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda da ocjenjuje ustavnost zakona ili odredaba zakona Bosne i Hercegovine, supstancionalni pojam ovlasti određenih samim Ustavom Bosne i Hercegovine sadrži u sebi titulus Ustavnog suda za takvu nadležnost, a posebice ulogu Ustavnog suda kao tijela koje podržava Ustav Bosne i Hercegovine. Navedeno stajalište Ustavnog suda u ovakvim slučajevima, putem njegove dosadašnje prakse, jasno ukazuje na to da je Ustavni sud nadležan ocjenjivati ustavnost zakona, odnosno pojedinih odredaba zakona Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 14/02 od 30. siječnja 2004. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 18/04).

24. Dalje, predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti pobijanih odredaba Zakona o državljanstvu podnio je član Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Iz navedenog proizlazi da je zahtjev podnio ovlašteni podnositelj iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti odredaba Zakona o državljanstvu dopustiv, jer ga je podnio ovlašteni podnositelj, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 17. stavak 1. Pravila Ustavnog suda glede nedopustivosti.

VI. Meritum

26. Podnositelj zahtjeva navodi da čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu nisu u suglasnosti sa člankom I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, člankom II/4. u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine, člankom 14. Europske konvencije u svezi sa člankom 8. Europske konvencije i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, pobijani članci Zakona o državljanstvu nisu sukladni navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, jer propisuju gubitak državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju kada nije zaključen bilateralni ugovor o dvojnomo državljanstvu sa državom čije je državljanstvo stečeno. Također, podnositelj zahtjeva smatra da pobijane odredbe Zakona o državljanstvu krše pravo na opću zabranu diskriminacije iz navedenog Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, te pravo na nediskriminaciju u svezi sa pravom na obiteljski život državljanina Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo i druge države s kojom nije zaključen bilateralni ugovor o dvojnomo državljanstvu u odnosu na one koji imaju državljanstvo druge države s kojom je zaključen takav ugovor.

27. U kontekstu ocjene ustavnosti pobijanih odredaba čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu, Ustavni sud smatra da je potrebno ukazati na neka načela međunarodnog prava o državljanstvu. S tim u svezi, Ustavni sud ističe da jedan od najznačajnijih izvora u pogledu međunarodnih načela o državljanstvu predstavlja Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. godine na koju se poziva i u Preambuli Ustava Bosne i Hercegovine. Navedena deklaracija proklamira da: svatko ima pravo na državljanstvo, te da nitko ne smije samovoljno biti lišen svog državljanstva, niti prava da promijeni državljanstvo.

28. Prema međunarodnim načelima, smatra se da se pitanja državljanstva ubrajaju u unutarnju (isključivu) nadležnost države. Državljanstvo je pravni odnos javnopravnog karaktera između fizičke osobe i suverene države na osnovi kojega ta osoba ima status državljanina, odnosno pravna veza koja neku osobu vezuje za neku državu. Svaka država ima pravo svojim ustavom i zakonima odrediti tko ima pravo na njezino državljanstvo. Država je slobodna dodijeliti svoje državljanstvo kome god hoće i međunarodno pravo je u tomu ne ograničava. Dakle, svaka država, kada određuje je li jedna osoba njezin državljanin, to vrši na temelju svojih propisa o državljanstvu i obratno, na osnovi svojih pravnih pravila o državljanstvu ona ne može određivati vezu sa državljanstvom između jedne fizičke osobe i strane države. Iako u međunarodnom pravu nije prihvaćena doktrina o tzv. neraskidivoj privrženosti, koja bi državu sprečavala da neku osobu otpusti iz svoga državljanstva suprotno njezinoj volji, u pravilu, iznimno se dopušta državama da nekoga svog građanina liše državljanstva protiv njegove volje.

29. Kada su u pitanju stjecanje i prestanak državljanstva, u tom pogledu u unutarnjem pravu ne postoji državna jednoobrazna praksa. Ipak se mogu razabrati, između ostalog, neka temeljna načela: 1) da je diskrecijsko pravo svake države odrediti tko ima pravo na njezino državljanstvo; 2) da država može predviđati svojim zakonima različite uvjete za primanje u svoje državljanstvo i 3) da država ne može otpustiti iz svog državljanstva neku osobu suprotno njezinoj volji. Neke države koje imaju brojno iseljeničtvo ili svoje etničke pripadnike u susjednim državama svojim zakonima namjerno dopuštaju stjecanje vlastitog državljanstva bez obveze otpusta iz prijašnjeg državljanstva. Dalje, u sklopu uređenja odnosa država sljednica nastalih raspadom države prethodnice, ponegdje se dvojno državljanstvo nekih osoba dopušta kao političko rješenje drugih problema.

30. Ustavni sud, također, ima u vidu da su Europskom konvencijom o državljanstvu (Odluka o ratifikaciji navedene konvencije u BiH stupila je na snagu 10. ožujka 2008. godine) ustanovljeni načela i pravila koji se odnose na državljanstvo fizičkih osoba i pravila koja reguliraju vojnu obvezu u slučajevima višestrukog državljanstva sa kojima će unutarnje pravo država ugovornica morati biti usklađeno. Navedena konvencija je potvrdila međunarodno pravilo da je ekskluzivno pravo države da prema svom vlastitom pravu odredi tko su njezini državljani. U članku 7. stavak 1. točka a) navedene konvencije je regulirano da država ugovornica ne smije predvidjeti svojim unutarnjim pravom gubitak njezinog državljanstva *ex lege* osim u slučaju dragovoljnog stjecanja drugog državljanstva. S druge strane, člankom 16. navedene konvencije propisano je da država ugovornica ne treba utvrđivati da je odricanje ili gubitak drugog državljanstva uvjet za stjecanje ili zadržavanje njezinog državljanstva u slučaju kada takvo zadržavanje ili gubitak nisu mogući, ili se ne mogu razumno zahtijevati.

31. Međutim, Ustavni sud će ispitati usklađenost pobijanih odredaba Zakona o državljanstvu prvenstveno u odnosu na relevantne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, imajući u vidu svoje ustavne nadležnosti, posebice apostrofirajući prvu rečenicu iz članka VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine koja glasi: „Ustavni sud će podržati ovaj Ustav.”

32. Prvom rečenicom članka I/7.(b) Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da nijednoj osobi neće biti arbitrarno uskraćeno državljanstvo Bosne i Hercegovine. Drugom rečenicom članka I/7.(b) Ustava Bosne i Hercegovine propisane su osnove prema kojim je zabranjeno da se bilo koja osoba liši državljanstva Bosne i Hercegovine (spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, rođenje) s tim što Ustavni sud primjećuje da spisak spomenutih osnova nije zaključen obzirom na to da se navedena rečenica iz Ustava Bosne i Hercegovine završava formulacijom „ili bilo koji drugi status”. Prvom rečenicom članka

I/7.(d) Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da državljani Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države pod uvjetom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te države. Drugom rečenicom članka I/7.(d) Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da osobe sa dvojnim državljanstvom mogu glasovati u Bosni i Hercegovini samo ako je Bosna i Hercegovina država njihovog prebivališta.

33. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da postoji veliki broj državljana Bosne i Hercegovine koji imaju i državljanstvo druge države čak neovisno o činjenici je li zaključen bilateralni sporazum o državljanstvu. Nepobitno je da su državljanstvo druge države državljani Bosne i Hercegovine stekli, jer im je to omogućavalo zakonodavstvo druge države, što je sukladno međunarodnim načelima o državljanstvu da se na osnovi vlastitih pravila ne može određivati veza određene osobe sa drugom državom.

34. Ustavni sud naglašava da će se pobijanim zakonskim odredbama (kada počne njihova primjena 1. siječnja 2013. godine) državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države postaviti uvjet da se odreknu drugog državljanstva ukoliko žele sačuvati i državljanstvo Bosne i Hercegovine. Navedeni uvjet se neće postavljati jedino ako je između Bosne i Hercegovine i druge države zaključen bilateralni ugovor o dvojnem državljanstvu.

35. Vodeći se ustavnim načelom prema kojem će „podržati ovaj Ustav”, Ustavni sud smatra da je nepobitno da je interes Bosne i Hercegovine zadržati vezu sa svojim građanima kojima je ona država tzv. matičnog ili izvornog državljanstva. Prema mišljenju Ustavnog suda, pobijane zakonske odredbe su u koliziji sa navedenim interesom Bosne i Hercegovine. Ustavni sud naglašava da Ustav Bosne i Hercegovine nigdje ne propisuje da će se državljani Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države morati odreći državljanstva druge države ako žele zadržati (i) državljanstvo Bosne i Hercegovine. Točno je da Ustav Bosne i Hercegovine propisuje da državljani Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države pod uvjetom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te zemlje. Međutim, Ustav Bosne i Hercegovine, točnije članak I/7.(d), nigdje ne propisuje da će se državljani Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države morati odreći državljanstva druge države ukoliko nije zaključen bilateralni ugovor između te države i Bosne i Hercegovine ako žele zadržati i državljanstvo Bosne i Hercegovine. Pobijane zakonske odredbe upravo to propisuju, a tako se - vezivanjem za postojanje bilateralnog ugovora (ukoliko žele zadržati državljanstvo Bosne i Hercegovine) - državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države postavlja uvjet na koji oni ne mogu utjecati (primjerice, ukoliko zakonodavstvo određene države ne dozvoljava zaključenje bilateralnog ugovora o dvojnem državljanstvu, ili ne

postoje namjera i aktivnost u tijelima Bosne i Hercegovine nadležnim za zaključivanje bilateralnog ugovora). Kao što je naznačeno u prethodnom dijelu obrazloženja, državljani Bosne i Hercegovine su državljanstvo druge države stekli na osnovi propisa te države i „neovisno o tomu je li Bosna i Hercegovina sa tom državom zaključila bilateralni ugovor” (najočitiji primjer je Republika Hrvatska).

36. Ustavni sud naglašava da je Ustav Bosne i Hercegovine donesen u specifičnim povijesnim okolnostima. Donošenje Ustava Bosne i Hercegovine (koji je jedan od aneksa - dodataka - međunarodnog Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) podudara se sa koncem ratnih djelovanja u Bosni i Hercegovini. Rat u Bosni i Hercegovini je bio osnovni uzrok odlaska u izbjeglištvo velikog broja državljana BiH u druge zemlje (prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, broj izbjeglica koje trenutačno žive izvan Bosne i Hercegovine jednak je trećini njezinog predratnog pučanstva). Dakle, nepobitno je da je Bosna i Hercegovina država čiji veliki broj predratnog pučanstva živi u drugim zemljama u koje su došli (najvećim dijelom) kao ratne izbjeglice. Činjenica je da su izbjeglice iz Bosne i Hercegovine tražile da dobiju državljanstvo države u koju su došle prvenstveno zbog toga da bi riješile probleme osobne i egzistencijalne naravi. Nepobitno je da bi primjena pobijanih zakonskih odredaba iznimno otežala povratak ove kategorije izbjeglica u Bosnu i Hercegovinu, jer bi im se oduzelo bh. državljanstvo i time bi u matičnoj zemlji postali strani državljani. Ustavni sud, kao institucija koja će „podržati ovaj Ustav”, apsolutno je siguran da volja ustavotvorca nije bila da izbjeglicama oteža povratak u njihovu domovinu. Stoga, Ustavni sud smatra da se članak I/7. Ustava Bosne i Hercegovine mora tumačiti zajedno sa člankom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine kojim je propisano da sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove sukladno garancijama prava iz Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, koji, između ostalog, radi sigurnog i dragovoljnog povratka izbjeglih ili prognanih osoba, obvezuje strane potpisnice ovog sporazuma na ukidanje zakona i administrativne prakse sa diskriminirajućim namjerama i efektima (članak 1. 3.a Aneksa 7).

37. Ustavni sud smatra da volja ustavotvorca nije bila da državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države, a koji žive u Bosni i Hercegovini ili širom svijeta uvjetuje zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine odricanjem od državljanstva druge države, ili postojanjem bilateralnog ugovora između Bosne i Hercegovine i te države. Kao što je već rečeno, nepobitan je interes Bosne i Hercegovine da zadrži određenu vezu sa osobama kojima je Bosna i Hercegovina država tzv. matičnog ili izvornog državljanstva. Prema tomu, Ustavni sud ne vidi niti jedan razlog da se državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države pobijanim zakonskim odredbama

nameću uvjeti za zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine (u vidu odricanja od državljanstva druge države, ili postojanja bilateralnog ugovora) obzirom na to da takvi uvjeti ne izražavaju volju ustavotvorca, niti ih propisuju relevantne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud napominje da Ustav Bosne i Hercegovine ne pobija pravo nadležnim tijelima Bosne i Hercegovine (iz članka I/7. Ustava Bosne i Hercegovine) da reguliraju (propisuju) uvjete u svezi sa državljanstvom, uključujući i oduzimanje ili gubljenje državljanstva Bosne i Hercegovine. Međutim, u konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da uvjeti propisani pobijanim zakonskim odredbama za zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine (odricanje od državljanstva druge države, ili postojanje bilateralnog ugovora) nisu sukladni relevantnim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine zbog razloga navedenih u obrazloženju ove odluke.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da članak 17. i članak 39. stavak 1. Zakona o državljanstvu nisu sukladni odredbama članka I/7.(b) i (d) Ustava Bosne i Hercegovine.

39. Obzirom na to da je u samom pobijanom zakonu odgođena primjena navedenih neustavnih odredaba, Ustavni sud je odlučio da ih neće ukidati, već će ostaviti primjeren rok, u smislu članka 63. stavak 4. Pravila Ustavnog suda, u kojem je zakonodavac dužan otkloniti utvrđenu neustavnost.

Ostali navodi iz zahtjeva

40. U svjetlu zaključka Ustavnog suda o nesuglasnosti odredaba članka 17. i članka 39. stavak 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine sa odredbama članka I/7. (b) i (d) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra da nije potrebno ispitivati navode podnositelja zahtjeva o tomu da pobijane odredbe Zakona o državljanstvu nisu u suglasnosti sa člankom II/4. u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine, člankom 14. Europske konvencije u svezi sa člankom 8. Europske konvencije i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju.

VII. Zaključak

41. Odredbe članka 17. i članka 39. stavak 1. Zakona o državljanstvu nisu sukladne članku I/7.(b) i (d) Ustava Bosne i Hercegovine, jer tim ustavnim odredbama nije utvrđeno da će državljani Bosne i Hercegovine biti lišeni tog državljanstva ukoliko imaju i državljanstvo druge države kojeg se nisu odrekli do nadnevnika određenog pobijanim zakonom, odnosno ukoliko sa tom državom dvojnog državljanstva Bosna i Hercegovina nije zaključila bilateralni sporazum o državljanstvu.

42. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 63. stavak 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Надлежност - VI/3б) Устава Босне и Херцеговине

Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

Predmet broj AP 2804/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Milana Praštala podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Uvp-07-000 135 od 2. jula 2008. godine

Odluka od 21. jula 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u sastavu: predsjednik Miodrag Simović, potpredsjednice Valerija Galić i Seada Palavrić, sudije Mato Tadić i Mirsad Ćeman, na sjednici održanoj 21. jula 2011. godine, u predmetu broj **AP 2804/08**, rješavajući apelaciju **Milana Praštala**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Milana Praštala podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Uvp-07-000 135 od 2. jula 2008. godine, zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Obrazloženje

1. Milan Praštalo (u daljnjem tekstu: apelant) iz Luči Palanke podnio je 15. septembra 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118-0-Uvp-07-000 135 od 2. jula 2008. godine.
2. Opštinska uprava Opštine Oštra Luka (u daljnjem tekstu: Opštinska uprava), rješavajući povodom apelantovog zahtjeva, donijela je Rješenje broj 03/5-560-245/03 od 4. februara 2003. godine kojim je apelantu priznato svojstvo ratnog vojnog invalida V (pete) kategorije sa 70% invaliditeta (u daljnjem tekstu: RVI) i utvrđeno pravo na ličnu invalidninu počevši od 1. januara 2000. godine, a po osnovu ranjavanja nastalog pri vršenju vojne dužnosti kao pripadnik Vojske Republike Srpske. Navedeno je da predmetno rješenje zamjenjuje rješenje od 17. jula 1997. godine.
3. U obrazloženju rješenja je navedeno da je stupanjem na snagu Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca („Službeni glasnik RS” broj 35/99; u daljnjem tekstu: Zakon o pravima boraca) Opštinska uprava obavezana da izvrši prevođenje korisnika lične invalidnine, u skladu sa odredbama tog zakona. Stoga je Opštinska uprava, rješavajući po službenoj dužnosti, utvrdila da je apelant, na osnovu Uvjerenja VP 2275 Prijedor broj 306-2 od 2. jula 1998. godine, zadobio oštećenja organizma pod okolnostima

iz čl. 4, 5. i 6. Zakona o pravima boraca. Shodno članu 108. navedenog zakona, Opštinska uprava je apelanta uputila na ljekarsku komisiju, na pregled lica koja su obuhvaćena tim zakonom, a koja je apelanta pregledala i svojim nalazom i mišljenjem broj 9139/98 od 19. juna 1998. godine utvrdila da postoje određena oboljenja nastala nakon preboljenog dijafragmalnog srčanog udara sa posljedično blaže izraženom simptomatologijom srčane insuficijencije. Dalje je utvrđeno da su oboljenja posljedica učestvovanja u ratu, pa je apelantu određen mjesečni iznos invalidnine vojnog invalida V kategorije u procentu 29% od osnova, shodno članu 49. Zakona o pravima boraca. Ortopedski dodatak i dodatak za pomoć drugog lica određeni su na osnovu člana 63. stav 1, odnosno člana 59. Zakona o pravima boraca.

4. Nakon toga, Opštinska uprava je u postupku prevođenja donijela Rješenje broj 03/5-260-250 od 14. jula 2005. godine, kojim je zamijenila Rješenje broj 03/5-560-245/03 od 4. februara 2003. godine, na način da je apelantu i dalje priznala svojstvo RVI-a V (pete) kategorije sa 70% invaliditeta po osnovu bolesti zadobijene kao pripadnik VRS, sa pravom na ličnu invalidninu u mjesečnom iznosu od 29% od osnovice za obračun mjesečnih primanja počevši od 29. maja 2004. godine pa nadalje dok traju zakonski uslovi. U obrazloženju ovog rješenja je navedeno da su stupanjem na snagu Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca odbrambeno-otadžbinskog rata RS („Službeni glasnik RS” broj 46/04) opštinski organi u obavezi da izvrše prevođenje korisnika lične invalidnine, a u skladu sa odredbama spomenutog zakona. Navedeno je da je u postupku prevođenja utvrđeno da je apelant zadobio oštećenje organizma i da mu je priznato svojstvo ratnog vojnog invalida V kategorije. Dalje, Opštinska uprava je iz Uvjerenja VP 2275-PD broj 306-2 od 2. jula 1998. godine utvrdila da je apelant učesnik rata i da je ranjen u borbenim dejstvima. Navedeno je da je apelanta pregledala ljekarska komisija koja je svojim nalazom broj 9139 od 19. juna 1998. godine utvrdila da je oštećenje apelantovog organizma 70% trajno. I konačno, na osnovu čl. 42, 44. i 48. Zakona o pravima boraca, apelantu je određen mjesečni iznos lične invalidnine, tuđe pomoći i ortopedskog dodatka.

5. Po izjavljenoj apelantovoj žalbi, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) pribavilo je nalaz i mišljenje drugostepene ljekarske komisije broj 139/06 od 27. aprila 2006. godine, nakon čega je donijelo Rješenje broj 05/5-560-5359/05 od 26. juna 2006. godine. Tim rješenjem je odbijena kao neosnovana apelantova žalba izjavljena protiv Rješenja Opštinske uprave broj 03/5-560-250/05 od 14. jula 2005. godine. Istim rješenjem je utvrđeno svojstvo RVI-a VIII (osme) kategorije sa 40% vojnog invaliditeta po osnovu oboljenja zadobijenog u vršenju vojne dužnosti počevši od 1. jula 2006. godine, sa pravom na ličnu invalidninu od

7 % od osnova pa nadalje dok traju zakonski uslovi. Navedeno je da je Ministarstvo, kako bi odlučilo o osnovanosti navoda iz žalbe, apelanta uputilo na pregled kod drugostepene ljekarske komisije koja daje nalaz, ocjenu i mišljenje organu koji rješava u drugom stepenu. Nalazom i mišljenjem drugostepene ljekarske komisije u drugostepenom postupku broj 139/06 od 27. aprila 2006. godine kod apelanta je konstatovan ukupan invaliditet od 40%, zbog razloga koji su navedeni u ranijem rješenju.

6. Apelant je radi poništenja Rješenja Ministarstva broj 05/5-560-5359/05 od 26. juna 2006. godine podnio tužbu u upravnom sporu.

7. Presudom Okružnog suda broj 011-0-U-06-000 653 od 5. aprila 2007. godine, u predmetu utvrđivanja svojstva ratnog vojnog invalida i ostvarivanja prava na ličnu invalidninu, apelantova tužba je uvažena i osporeno rješenje Ministarstva poništeno. U obrazloženju presude je navedeno da je rješenjem Opštinske uprave apelantu bilo utvrđeno svojstvo RVI-a V kategorije sa 70% invaliditeta po osnovu bolesti zadobijene za vrijeme vršenja vojne dužnosti, a da je rješenjem Ministarstva apelantu priznato svojstvo RVI-a VIII kategorije sa 40% invaliditeta po osnovu bolesti zadobijene za vrijeme vršenja vojne dužnosti. Okružni sud je zaključio da nalaz i mišljenje drugostepene ljekarske komisije broj 139/06 od 27. aprila 2006. godine ne sadrži razloge na osnovu kojih bi se moglo utvrditi zašto drugostepena komisija ne prihvata nalaz i mišljenje prvostepene komisije, posebno zbog toga što je članom 10. stav 2. Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta, na koji se pozvala ta komisija, data mogućnost da se kod oboljenja obuhvaćenog tom odredbom djelimično prizna vojni invaliditet, ali nije data mogućnost da se on nakon tog djelimičnog priznanja umanjuje. Navedeno je da u spisu predmeta nema dokumentacije iz koje bi se mogle utvrditi posljedice koje je ranjavanje u toku rata ostavilo na apelantovo zdravstveno stanje. Okružni sud je zaključio da postojeća dokumentacija datira uglavnom od 1998. godine pa nadalje, ali je nadležna ljekarska komisija imala mogućnost, a i obavezu, pribavljanja apelantovog zdravstvenog kartona iz vremena neposredno nakon ranjavanja, a sve s ciljem pravilne ocjene posljedica tog ranjavanja. Osim navedenog, kako je naveo Okružni sud, neophodno je valjano obrazloženje razlike između nalaza prvostepene i drugostepene ljekarske komisije, kao i valjano obrazloženje različitosti tih nalaza i mišljenja. Zbog toga, kako je zaključio Okružni sud, ostvareni su razlozi za poništenje osporenog akta iz odredbe člana 10. stav 1. tačka 4. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 109/05; u daljnjem tekstu: ZUSRS). Navedeno je da je, u smislu člana 50. ZUSRS, Ministarstvo obavezno da u roku od 30 dana od dana prijema presude Okružnog suda umjesto poništenog rješenja donese drugi akt.

8. Ministarstvo je podnijelo zahtjev za vanredno preispitivanje Presude Okružnog suda broj 011-0-U-06-000 653 od 5. aprila 2007. godine.

9. Presudom Vrhovnog suda broj 118-0-Uvp-07-000 135 od 2. jula 2008. godine, a koju je apelant primio 23. jula 2008. godine, uvažen je zahtjev tuženog Ministarstva za vanredno preispitivanje, te je Presuda Okružnog suda broj 011-0-U-06-000 653 od 5. aprila 2007. godine preinačena i apelantova tužba odbijena kao neosnovana.

10. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da su osnovani navodi tuženog Ministarstva kojima ovaj organ opovrgava zakonitost osporene presude Okružnog suda, jer takvo stanovište tog suda, prema mišljenju Vrhovnog suda, nema podlogu u dokazima na kojima je Okružni sud zasnovao svoju odluku. U osporenoj odluci Vrhovnog suda je navedeno da je pobijanom presudom Okružnog suda tužba uvažena i osporeni akt poništen, te da takav karakter presuđenja obavezuje tuženu stranu da, donoseći drugi akt umjesto poništenog, uvaži pravno shvatanje suda i njegove primjedbe u pogledu postupka. Takvo zakonodavno određenje, kako navodi Vrhovni sud, podrazumijeva obavezu tuženog organa da, na osnovu stava koji je usvojio Okružni sud, tu pravnu stvar i riješi primjenom materijalnopravnih propisa. Donoseći takvu odluku, Okružni sud je iskazao stanovište da tuženi organ nije ispravno primijenio propise kojim su uređena prava boraca. Takvo stanovište Okružnog suda, kako je zaključio Vrhovni sud, nema podlogu u dokazima na kojim je zasnovana presuda Okružnog suda. Naime, drugostepena ljekarska komisija ocijenila je stepen oštećenja apelantovog zdravlja na osnovu povrede usljed eksplozije u predjelu potiljačne regije i preboljenog srčanog udara iz 1994. godine. Dakle, nalaz i mišljenje drugostepene ljekarske komisije su, u tom smislu, jasni i potpuni, pa je Vrhovni sud zaključio da nije prihvatljiv navod Okružnog suda da se obrazloženje ne može prihvatiti kao valjano. Konačno, kako je Vrhovni sud zaključio, stepen oštećenja apelantovog organizma, kao osnov njegovog ratno-vojnog invaliditeta, tuženi organ (Ministarstvo) ispravno je ocijenio jer je onakav stepen tog oštećenja adekvatan procentualnim vrijednostima iz Liste procenta vojnog invaliditeta. Ta bolest, kao posljedica srčanih mana, u smislu člana 10. Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta, endogena je sklonost koja uslovljava srčani udar i, u pravilu, ne uzima se kao osnov za priznavanje vojnog invaliditeta. Takvo obrazloženje je, kako je naveo Vrhovni sud, dala i drugostepena ljekarska komisija, pa nema osnova obrazloženje Okružnog suda da je vojni invaliditet nakon njegovog djelimičnog priznanja i umanjen. Vrhovni sud je zaključio da su u presudi Okružnog suda ostvareni razlozi iz člana 35. stav 2. ZUSRS, pa je usvojen zahtjev tužene strane (Ministarstva) na način da je taj zahtjev uvažen, osporena presuda Okružnog suda preinačena i apelantova tužba odbijena kao neosnovana. Vrhovni sud je naveo da razlozi iz tužbe protiv osporenog akta nisu doveli u pitanje njegovu zakonitost, a to zbog pravilne primjene boračkih propisa na apelantovu činjeničnopravnu situaciju.

11. Apelant navodi da mu je osporenom presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant je hronološki izložio predmet detaljno iznoseći postupke i odluke upravnih organa i redovnih sudova. On smatra da je Vrhovni sud nepravilno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje i pogrešno primijenio materijalno pravo. Apelant zahtijeva da Ustavni sud utvrdi povredu prava na pravičan postupak, naloži Vrhovnom sudu donošenje nove odluke i nadoknadi apelantu nematerijalnu štetu.

12. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

13. Budući da apelant osporava presudu donesenu povodom zahtjeva za vanredno preispitivanje, Ustavni sud smatra neophodnim prvo naglasiti da je u odnosu na zahtjeve za vanredno preispitivanje presuda redovnih sudova promijenio svoju dosadašnju praksu na plenarnoj sjednici od 27. novembra 2010. godine, te je, u tom smislu, povodom ovog pravnog lijeka zaključio: „*Apelacija podnesena protiv presude kojom je zahtjev za vanredno preispitivanje uvažen ili odbijen i kojom je sud sam riješio o meritumu zahtjeva smatrala bi se ratione materiae dopustivom ako je ishod postupka odlučujući za građanska prava i obaveze apelanta*”. S obzirom na navedeno, nesporno je da je u apelantovom slučaju zahtjev za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda bio *efektivan pravni lijek, pa će Ustavni sud, budući da je ishod predmetnog postupka odlučujući za apelantova građanska prava, u daljnjem tekstu odluke ispitati apelantove navode vezane za osporenu presudu Vrhovnog suda.*

14. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, mora utvrditi, između ostalog, i da li su ispunjeni uslovi za meritorno odlučivanje, koji su nabrojani u članu 16. stav

2. Pravila Ustavnog suda. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na to da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99; i Ustavni sud, Odluka broj *AP 156/05* od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi Evropski sud, *Mezotur-Tiszazugi Vizgazdalkodasi Tarsulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja Ustavom Bosne i Hercegovine zaštićenih prava.

15. Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituisati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, generalno, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

16. U kontekstu navedenog, Ustavni sud zapaža da se apelantovi osnovni prigovori odnose na navod da je Vrhovni sud nepravilno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje i pogrešno primijenio materijalno pravo.

17. Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud dovoljno jasno obrazložio svoju odluku, a takvo obrazloženje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Ustavni sud, također, ukazuje na to da apelant u apelaciji ne nudi bilo kakve argumente koji bi opravdali njegovu tvrdnju da je na bilo koji način prekršeno pravo na pravično suđenje, osim što je nezadovoljan

ishodom konkretnog postupka. Stoga, imajući u vidu stavove Evropskog i Ustavnog suda navedene u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da u vezi sa apelantovim navodima o kršenju prava na pravično suđenje nema ničega što ukazuje na to da apelant ima „opravdan zahtjev” koji pokreće pitanje iz Ustava Bosne i Hercegovine ili Evropske konvencije a koje bi trebalo meritorno ispitati. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su navodi o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije očigledno (*prima facie*) neosnovani.

18. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbe člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao očigledno (*prima facie*) neosnovana, ukoliko ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno ako predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije „žrtva” kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

19. U skladu sa članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 900/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Славише Милидраговића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Кж-07-000 232 од 18. децембра 2007. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци, Посебно одјељење за организовани и најтеже облике привредног криминала, број 011-0-К-07-000-003-п од 2. августа 2007. године

Одлука од 11. јануара 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 900/08**, рјешавајући апелацију **Славише Милидраговића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 11. јануара 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Славише Милидраговића** поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број **118-0-Кж-07-000 232** од 18. децембра 2007. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци, Посебно одјељење за организовани и најтеже облике привредног криминала, број **011-0-К-07-000-003-п** од 2. августа 2007. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Славиша Милидраговић (у даљњем тексту: апелант) из Билеће, којег заступа Борислав Писаревић, адвокат из Брчког, поднио је 24. марта 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде

Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 118-0-Кж-07-000 232 од 18. децембра 2007. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци, Посебно одјељење за организовани и најтеже облике привредног криминала (у даљњем тексту: Окружни суд), број 011-0-К-07-000-003-п од 2. августа 2007. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда и Окружног тужилаштва Бања Лука (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 9. априла 2008. године да доставе одговоре на апелацију.
3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 25. априла, Окружни суд 25. априла, а Тужилаштво 23. априла 2008. године.
4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 15. маја 2008. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.
6. Окружни суд је, поступајући према Оптужници Тужилаштва број КТ-1/06 од 27. фебруара 2007. године, донио Пресуду број 011-0-К-07-000-003-п од 2. августа 2007. године. Наведеном пресудом апелант је проглашен кривим да је починио кривично дјело организованог криминала из члана 383а став 2 Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗ) у вези са кривичним дјелом неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗ у стицају са кривичним дјелом недозвољене производње и промета оружја или експлозивних материја из члана 399 став 1 КЗ. На основу тога, суд је апеланта осудио на јединствену казну затвора у трајању од шест година и шест мјесеци, те му је изрекао мјеру безбједности одузимања ручне бомбе и обавезао га на плаћање трошкова поступка. У вијећу које је донијело одлуку као предсједница вијећа учествовала је суткиња Даниела Миловановић. Наиме, она је учествовала и у поступку који се водио и који је поводом исте оптужнице окончан против Слободана Милидраговића.
7. У диспозитиву одлуке Окружни суд је навео да је апелант био припадник злочиначког удружења које су чинили Миодраг Атељевић и Жељко Илић (у даљњем тексту: М.А. и Ж.И., оба у бјекству), те Слободан Милидраговић. Злочиначко удружење се бави куповином, преносом и продајом већих количина опојне дроге

марихуане, а они су међусобно повезани ради трајног и повременог извршења кривичних дјела. Апелант и остали су на начин, у вријеме и у мјесту поближе описаном у пресуди договорили превоз и продају дроге непознатом лицу у Љубињу, а дрогу су претходно набавили Ж.И. и М.А. Апелант и Слободан Милидраговић су дрогу преузели од М.А., који се довезао у аутомобилу за који је апелант знао да је претходно отуђен, те су возило са дрогом сакрили у шуму, а сљедећег дана су се апелант и Слободан Милидраговић вратили по возило и дрогу. У пресуди је наведено да је Слободан Милидраговић управљао возилом у којем је била дрога, а апелант је имао задатак да га у другом возилу прати и обавјештава га уколико би уочио полицијске патроле. Међутим, полиција из Љубиња их је зауставила и пронашла дрогу која се налазила у ауту Слободана Милидраговића. У апелантовом возилу полиција је пронашла ручну бомбу и два ножа који су служили за напад или одбрану, што је противно одредбама члана 7 Закона о оружју и муницији.

8. Апелант је у току поступка негирао да је учествовао у извршењу овог кривичног дјела. Међутим, након спроведеног доказног поступка у којем је изведен велики број доказа (саслушање свједока, материјални докази, вјештачења и др.), Окружни суд је закључио, на основу свих спроведених доказа које је оцијенио самостално и у међусобној вези, да је апелант знао да се у возилу којим је управљао Слободан Милидраговић налази дрога и да је имао задатак да својим аутомобилом прати гдје су полицијске патроле, како би га о томе и обавијестио. Даље, суд је закључак да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет извео и из исказа Слободана Милидраговића који је дат у Записнику о саслушању број КТА-85/07 од 26. фебруара 2007. године. Суд је навео да се одбрана у току поступка противила читању овог исказа, али суд се позвао на одредбе члана 280 став 2 Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљњем тексту: ЗКП) и прочитао исказ јер је у току поступка неспорно утврђено да овај свједок није доступан суду и органима гоњења а против њега је донесена правоснажна пресуда. Суд је, даље, навео да је исказ овог свједока јасан, детаљан и сагласан свим другим доказима спроведеним у току поступка (материјалним доказима, изјавама других свједока), као и да нема разлога да сумња у истинитост исказа овог свједока, којим је заправо признао извршење кривичног дјела наведеног дана (када је ухваћен са дрогом у ауту), али и свих ранијих радњи предузетих прије критичног дана. На основу спроведених доказа, суд је закључио да су чланови злочиначког удружења, апелант, Слободан Милидраговић, М.А. и Ж.И., били међусобно повезани и имали подијељене задатке ради извршења кривичног дјела, те да су извршили кривично дјело недозвољене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗ. Суд је закључио да је апелант у извршењу овог кривичног дјела дјеловао са директним умишљајем.

Такође, на основу спроведених доказа суд је утврдио да је апелант у возилу којим је управљао имао бомбу, чије је држање забрањено одредбом члана 7 Закона о оружју и муницији, чиме је починио кривично дјело које му је такође стављено на терет.

9. Против првостепене пресуде апелант и Окружно тужилаштво Бања Лука, Посебно тужилаштво за сузбијање организованог и најтежих облика привредног криминала, Специјално тужилаштво (у даљњем тексту: Тужилаштво), изјавили су жалбу.

10. Врховни суд је донио Пресуду број 118-0-Кж-07-000 232 од 18. децембра 2007. године. Наведеном пресудом Врховни суд је одбио као неосноване жалбе апеланта и Тужилаштва, те је потврдио првостепену пресуду. У образложењу пресуде, у односу на апелантову жалбу у којој се апелант жалио на битну повреду одредби кривичног поступка из члана 303 став 1 тачка б) ЗКП јер је суткиња Даниела Миловановић, предсједница вијећа, учествовала и у поступку који се водио и који је поводом исте оптужнице окончан против Слободана Милидраговића, Врховни суд је навео да би повреда на коју се апелант позвао постојала само: „[...] ако је на главном претресу учествовао судија који се морао изузети (члан 37. тачке од а) до г) ЗКП)”. Врховни суд је указао на то да апелантова жалба у претежном дијелу заступа тезу да је суткиња првостепеног суда Даниела Миловановић пристрасна зато што је поступала у другим кривичним поступцима поводом исте оптужнице па је исте доказе оцијенила по други пут. Међутим, оваква ситуација није као таква прописана одредбама члана 37 тачке од а) до г) ЗКП, тако да судија који поступа у више оваквих предмета не мора по сили закона да се изузме, односно не ради се о обавезном изузећу тог судије, па стога и нема наведене битне повреде одредби кривичног поступка. Штавише, Врховни суд је подсјетио на то да у пракси није ријетка ситуација да се против саучесника води одвојен кривични поступак (нпр., када је један од саучесника недоступан суду), а да одредбама ЗКП није прописана забрана да један судија учествује у својству члана или предсједника вијећа у више таквих поступака. Чињеница да се ради о истом животном догађају, те да се саслушавају исти свјedoци у различитим кривичним поступцима против различитих лица, ни правно ни логички не чини судију који учествује у таквом поступку пристрасним, односно неподобним за суђење. Врховни суд је закључио да у конкретном случају није било разлога ни за изузеће прописано одредбом члана 37 тачка ђ) ЗКП, на што се апелантова жалба неоправдано позива.

Кривични поступак против Слободана Милидраговића

11. Апелант је уз апелацију доставио Пресуду Окружног суда број 011-0-К-07-000-001-п од 29. марта 2007. године, којом је Слободан Милидраговић проглашен

кривим да је починио кривично дјело организованог криминала из члана 383а) став 2 КЗ у вези са кривичним дјелом неовлашћене производње и промета опојних дрога из члана 224 став 2 у вези са ставом 1 КЗ, па га је суд, примјеном одредби 28, 32, 38 и 39 ЗКП, осудио на казну затвора у трајању од три године и изрекао му мјеру безбједности одузимања пронађене дроге.

12. У пресуди је наведено да је Окружни суд поступао према Оптужници број КТ-1/06 од 27. фебруара 2007. године, која је поднесена против свих оптужених, а у судском вијећу је била и суткиња Даниела Миловановић, која је касније учествовала у вијећу које је донијело пресуду против апеланта. Окружни суд је донио наведену пресуду након што је одржао рочиште за разматрање споразума о признању кривице и претреса за изрицање кривичноправне санкције јер је Слободан Милидраговић са Тужилаштом склопио споразум о признању кривице, који је суд прихватио и изрекао санкцију. Диспозитив пресуде Окружног суда у односу на Слободана Милидраговића је готово идентичан диспозитиву пресуде Окружног суда која је донесена у поступку против апеланта. Такође, у образложењу те пресуде је наведено да је суд приликом одмјеравања санкције Слободану Милидраговићу као олакшавајућу околност, између осталог, оцијенио и његово искрено признање и кајање и спремност да свједочи у кривичном поступку против апеланта.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант се жали да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апелант сматра да је у његовом случају право на правично суђење повријеђено јер је у оба поступка, покренута Оптужницом број КТ-1/06 од 27. фебруара 2007. године, а окончана Пресудом Окружног суда број 011-0-К-07-000-001-п од 29. марта 2007. године и Пресудом Окружног суда број 011-0-К-07-000-003-п од 2. августа 2007. године, суткиња Даниела Миловановић била чланица вијећа. При оваквом чињеничном стању озбиљно се доводи у сумњу питање објективности и непристрасности поступајуће суткиње у предмету који је водила против апеланта. Наиме, имајући у виду одредбу члана 37 став 1 тачка г) ЗКП, којом је прописано да судија не може вршити судијску дужност ако је у истом предмету учествовао као судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање, те ако се има у виду пропис из члана 303 став 1 тачке а) и б) ЗКП,

гдје је прописано да учествовање судије који се морао изузети представља битну повреду поступка, као и чињеницу да је у члану 6 Европске конвенције прописана обавеза и одговорност судова да обезбиједе поштовање одредби члана 6 Европске конвенције и да се свако има сматрати невиним док се његова кривица по закону не докаже, наведена пресуда је донесена незаконито. Апелант сматра да је суткиња Даниела Миловановић суштински поступала као суткиња за претходно саслушање, као суткиња предсједница вијећа и у поступку одређивања кривичноправне санкције, затим да се упознала са доказима, оцјењивала доказе, оцијенила доказе као ваљане о истој Оптужници број КТ-1/06 од 27. фебруара 2007. године и тако поступајући повриједила одредбе члана 37 став 1 тачка г) ЗКПРС, као и принципе непристрасности судије, а самим вођењем поступка против апеланта, апелант је стекао утисак да је поступајућа суткиња већ унапријед донијела одлуку о његовој кривици, што се потврдило доношењем пресуде и изрицањем дупло веће временске казне него оптуженом Слободану Милидраговићу којем је суђено поводом исте оптужнице. Разлози за изузеће судије и њихово поступање и одвојеност кривично-процесних функција мора постојати, и свака функција мора имати посебног носиоца јер је то предуслов објективног поступања свих субјеката. Према апелантовом мишљењу, судија који је поступао у било којем поступку поводом исте оптужнице и упознао се са доказима који доказују оптужницу, а посебно ако је поводом те оптужнице одобрио споразум о признању кривице и одржао претрес о изрицању кривичноправне санкције, што значи да је оцијенио ваљаност приложених доказа и прихватио их, не може у поступку против другог оптуженог поводом исте оптужнице учествовати у поступку. С обзиром на постојање битних повреда поступка из члана 303 став 1 тачке а) и б) ЗКПРС, што је Врховни суд одбио утврдити, апелант сматра да је повријеђено право из домаћег закона, као и право из Европске конвенције, због чега тражи да Уставни суд усвоји апелацију и укине оспорене пресуде.

б) Одговор на апелацију

14. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да су апелациони наводи већ изнесени у жалби пред Врховним судом, те је Врховни суд у пресуди изнио свој став. Такође, Врховни суд истиче да наводи о пристрасности суда нису ничим поткријепљени, већ да се понављају наводи о повреди ЗКП, што, према ставу Врховног суда, не може бити предмет апелације.

15. У одговору на апелацију Окружни суд је навео да у поступку није повријеђено апелантово право загарантовано Европском конвенцијом и домаћим правом. С тим у вези, Окружни суд је навео да чињеница да је предсједница вијећа поступала у другим

кривичним предметима поводом исте оптужнице, те да се упознала са доказима, не може упућивати на закључак да је та суткиња пристрасна. Окружни суд је поновио дио образложења своје пресуде да судија који у различитим предметима поступа за више саоптужених не мора да се изузме по сили закона јер такво изузеће није прописано одредбама члана 37 тачке од а) до г) ЗКП. Сем тога, у пракси није ријетка ситуација да исти судија учествује у више поступака за саоптужене уколико се не води јединствени поступак, а чињеница да се ради о истом животном догађају, те да се спроводе исти докази и саслушавају исти свједоци, ни правно ни логички не чини тог судију пристрасним. Окружни суд је посебно истакао да је потпуно неоснована апелантова тврдња да је предсједник првостепеног вијећа у овом кривичном предмету поступао у другом кривичном предмету тог суда број 011-0-К-07-000-0001-п као судија за претходно саслушање, јер је, такође, у том кривичном предмету суткиња Даниела Миловановић поступала као предсједница првостепеног вијећа које је разматрало, а затим и усвојило споразум о признању кривице, а након претреса за изрицање кривичноправне санкције донијело и пресуду од 29. марта 2007. године. У том предмету оптужница је разматрана и затим ју је потврдио и други судија који је поступао као судија за претходно саслушање. Одлучивање о споразуму о признању кривице и утврђивање да постоји довољно доказа о кривици другог оптуженог, а то је Слободан Милидраговић, потпуно је одвојен кривични поступак и у том кривичном поступку је разматрано и утврђено да постоји довољно доказа о кривици само оптуженог Слободана Милидраговића, а никако апеланта. Према томе, потпуно се искључује било каква могућност да је поступајући судија већ унапријед донио одлуку о апелантовој кривици, а приликом одмјеравања казне претресно вијеће је у сваком случају оцијенило све околности које су битне за одмјеравање казне, у смислу одредбе члана 37 КЗРС и те околности су децидирано наведене и образложене у првостепеној пресуди. Због свега наведеног, Окружни суд је предложио да се апелација одбије као неоснована.

16. У одговору на апелацију Тужилаштво се позвало на релевантне одредбе ЗКП о изузећу судије, те је навело да у конкретном случају нису повријеђене законске одредбе, нити је повријеђен члан 6 Европске конвенције.

V. Релевантни прописи

17. **Закон о кривичном поступку Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07 и 119/07) у релевантном дијелу гласи:

Члан 37.
Разлози за изузеће

Судија не може вршити судијску дужност:

[...]

г) ако је у истом кривичном предмету учествовао као судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или је поступао као бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно тужиоца, или је саслушан као свједок или као вјештак;

д) ако је у истом предмету учествовао у доношењу одлуке која се побија правним лијеком;

ђ) ако постоје околности које изазивају разумну сумњу у његову непристрасност.

Члан 38.

Изузеће по захтјеву странке

(1) Изузеће председника суда и судије може тражити странка или бранилац.

(2) Странке и бранилац могу поднијети захтјев за изузеће до почетка главног претреса, а ако су за разлог изузећа из члана 37. тачка а) до д) овог закона сазнале касније, захтјев подносе одмах по сазнању.

[...]

(4) Странка и бранилац могу тражити изузеће само поименично одређеног судије, односно председника вијећа који у предмету поступа.

(5) Странке и бранилац су дужни да у захтјеву наведу околности због којих сматрају да постоји неки од законских основа за изузеће. У захтјеву се не могу поново наводити разлози који су истицани у ранијем захтјеву за изузеће који је одбијен.

Члан 40.

Одлучивање по захтјеву за изузеће

(1) О захтјеву за изузеће из члана 38. овог закона одлучује општа сједница.

(2) Прије доношења рјешења о изузећу прибавиће се изјава судије, односно председника суда, а по потреби спровеиће се и други извиђаји.

(3) Против рјешења којим се усваја или одбија захтјев за изузеће није допуштена жалба.

(4) Ако је захтјев за изузеће из члана 37. тачка њ) овог закона поднесен послје почетка главног претреса или ако је поступљено противно одредбама члана 38. ст. 4. и 5. овог закона, захтјев ће се одбацити у цјелини, односно дјелимично. Рјешење којим се захтјев одбацује доноси вијеће из члана 24. став 5. овог закона. У доношењу тог рјешења не може учествовати судија чије се изузеће тражи. Против рјешења којим се захтјев одбацује није дозвољена жалба.

Члан 41.

Ваљаност радњи предузетих након подношења захтјева за изузеће

Када судија сазна да је стављен захтјев за његово изузеће, дужан је да одмах обустави сваки рад на предмету, а ако се ради о изузећу из члана 37. тачка њ) овог закона, може до доношења рјешења о захтјеву предузимати само оне радње за које постоји опасност од одлагања.

Члан 237.

Разматрање изјаве о признању кривње

(1) Приликом разматрања изјаве о признању кривње, суд провјерава:

а) да ли је до изјаве о признању кривње дошло добровољно, свјесно и са разумијевањем, као и након упознавања о могућим посљедицама, укључујући и посљедице везане за имовинско-правни захтјев и трошкове кривичног поступка,

б) да постоји довољно доказа о кривњи оптуженог.

[...]

Члан 239.

Одлуке суда о признавању кривње

(1) Ако суд прихвати споразум о признању кривње, изјава осумњиченог односно оптуженог ће се унијети у записник. Истовремено ће се одредити датум одржавања претреса за изрицање кривичноправне санкције предвиђене споразумом из става 3. овог члана и то у року од најкасније три дана.

Члан 311.

(1) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји:

[...]

б) ако је на главном претресу учествовао судија који се морао изузети (члан 37. тач. а) до з));

[...]

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

20. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је пресуда Врховног суда, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 30. јануара 2008. године, а апелација је поднесена 24. марта 2008. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, зато што није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

22. Апелант оспорава наведене пресуде тврдећи да су му тим пресудама повријеђена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, због тога што суд није био непристрасан.

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

[...]

23. Апелант се жали на пристрасност суткиње која је донијела одлуку у његовом предмету, а која је учествовала и у доношењу одлуке поводом споразума о признању кривице у предмету против Слободана Милидраговића, који је оптужен истом оптужницом као и апелант. Уставни суд запажа да се апелант жали на пристрасност поступајуће суткиње јер сматра да су постојали разлози због којих се суткиња сама морала изузети, али, исто тако, не тврди да је сам у току поступка захтијевао њено изузеће због истих или других законом предвиђених разлога, нити то произилази из оспорених пресуда.

24. У вези са овим наводима, Уставни суд истиче да се приликом одлучивања да ли је неки суд био пристрасан мора направити дистинкција између субјективног и објективног приступа пристрасности. Субјективни приступ се односи на личну непристрасност чланова вијећа и она се претпоставља док се не докаже супротно (види Европски суд за људска права, *Hauschildt против Данске*, став 47). С обзиром на то да апелант није ни довео у сумњу субјективну непристрасност, Уставни суд се тим питањем неће ни бавити.

25. Апелант је оспорио суткињину непристрасност према објективном принципу наводећи да је она била чланица вијећа које је одлучило у његовом случају, а да је раније као чланица вијећа учествовала у доношењу одлуке у случају Слободана Милидраговића а поводом исте оптужнице. Уставни суд подсећа на то да се у оквиру објективног теста мора одредити да ли је, потпуно одвојено од судијиног личног понашања, било доказивих чињеница које могу довести до сумње у његову непристрасност. У овом погледу чак и дојам може имати извјесну важност. Оно што је овдје важно јесте повјерење које судови у демократском друштву морају улијевати јавности и, највише од свега, када су у питању кривични поступци, које морају улијевати самом окривљеном. То подразумева да при одлучивању о томе да ли у неком конкретном предмету постоји оправдан разлог за страх да одређени судија није непристрасан, став окривљеног је важан, али не и одлучујући. Оно што је одлучујуће јесте да ли се такав страх може сматрати објективно оправданим (види Европски суд за људска права, *Feu против Аустрије*, пресуда од 24. фебруара 1993. године, и Уставни суд, Одлука број АП 2247/07 од 17. децембра 2009. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 23/10).

26. Даље, у погледу изнесених апелационих навода, Уставни суд подсјећа и на праксу Европског суда за људска права у предмету *Ferrantelli u Santangelo против Италије* (види одлуку Европског суда за људска права, *Ferrantelli u Santangelo против Италије*, апликација број 19874/92 од 7. августа 1996. године), у којем је Европски суд за људска права закључио да је повријеђено право из члана 6 Европске конвенције, односно да је суд био пристрасан. Европски суд за људска права је нашао да постоји основана бојазан у објективну непристрасност судије који је у предмету против ова два апеланта био предсједник вијећа, као и у предмету против Г.Г. за исто кривично дјело, у којем је Г.Г. осуђен на доживотни затвор. Европски суд за људска права је навео да сумња у објективну непристрасност судије произилази из чињенице да се велики дио раније донесене одлуке (против Г.Г.) односио на апеланте, те да су у пресуди против Г.Г. апеланти означени као „припремаоци радње”, „саоптужени” и др.

27. Међутим, Уставни суд подсјећа и на став Европског суда за људска права у којем је јасно наведено да сама чињеница да је исти судија већ раније донио одлуку за саоптуженог у одвојеном поступку није довољна да се закључи да је судија пристрасан. С тим у вези, Европски суд за људска права је навео да је сваки предмет случај за себе, да треба добро испитати садржај раније донесене пресуде (у предмету који се не односи на апеланта већ на другог саоптуженог). Од садржаја пресуде и начина на који се третирају саоптужени зависи и оцјена о реалној сумњи у објективну непристрасност судије. Дакле, сем чињенице да је исти судија донио одлуке за саоптужене у различитим поступцима, која сама по себи није довољна, сасвим је друга ситуација ако ранија пресуда садржи налаз и прејудуцира питање о кривичи оптуженог у поступку који треба тек да се води против једног од саоптужених. С тим у вези, Европски суд за људска права је навео да од случаја до случаја треба испитати околности и како раније донесена пресуда третира у том предмету лице против којег се послје води поступак.

28. С тим у вези, Уставни суд примјећује да је у предмету *Schwarzenberger* (види Европски суд за људска права, пресуда *Schwarzenberger против Немачке*, апликација број 75737/01 од 10. августа 2006. године), Европски суд за људска права закључио да нема повреде члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на непристрасност судије. Наиме, у наведеном предмету апликант је био оптужен за кривично дјело убиства и пљачке, а прије пресуде апликанту већ је била донесена пресуда за исто кривично дјело у поступку против Д., која се базирала само на изјави оптуженог Д. Европски суд за људска права је закључио да пресуда против оптуженог Д. описује извршење кривичног дјела на бази његове изјаве (који је покушао сву кривицу да

пребаци на апликанта) и да редовни суд није изводио никакве доказе нити утврђивао чињенице у вези са апликантовом кривицом. Редовни суд је навео да је апликант био недоступан суду јер је служио казну у Шпанији и судије су навеле да случај није испитан са апликантове тачке гледишта. Судија који је учествовао у оба поступка је, у апликантовом случају, дао изјаву поводом захтјева за изузеће који је у редовном поступку поднио апликант, у којој је навео да је свјестан чињенице да је „ограничен сазнањима добијеним само на основу изјаве господина Д”, те да је пресуда у предмету против Д. донесена само на основу сазнања које је суд добио на основу његове изјаве, а да ће апликантова кривица бити детаљно испитана у поступку против њега. Даље, Европски суд за људска права је закључио да је пресуда која је донесена против апликанта базирана на битно различитим чињеницама од пресуде која се односила на оптуженог Д., што упућује на закључак да је суд, одлучујући о оптужби против апликанта, имао сасвим други приступ.

29. Уставни суд примјећује да се у конкретном случају ради о врло сличној ситуацији као што је у пресуди *Schwarzenberger*, јер је пресуда против Слободана Милидраговића донесена на основу споразума закљученог између Слободана Милидраговића и Тужилаштва. Такође, Уставни суд примјећује да се у пресуди против Слободана Милидраговића у диспозитиву наводи апелантово име и то да је био припадник злочиначког удружења и да је заједно са Слободаном Милидраговићем и другима починио одређене радње, али без било какве квалификације или даљњих описа апелантових радњи. Сем тога, Уставни суд примјећује да се у образложењу пресуде наводи да је Слободану Милидраговићу као олакшавајућа околност оцијењена његова спремност да свједочи у поступку против апеланта. Дакле, јасно произилази да је суд осудио Слободана Милидраговића на основу споразума који је он закључио са Тужилаштвом и који има елементе признања кривице, а из пресуде, без било каквог прејудицирања, произилази да ће се тек водити поступак против апеланта у којем ће, између осталог, свједочити и Слободан Милидраговић.

30. Затим, Уставни суд запажа да је суткиња Даниела Миловановић у поступку против Слободана Милидраговића била у вијећу које је донијело одлуку о прихватању споразума закљученог између Тужилаштва и Слободана Милидраговића и изрекло санкцију, што опет упућује на посебну специфичност овог поступка и мали обим „овлашћења” које суд има у таквој ситуацији, јер суд у таквом случају процјењује само да ли је споразум склопљен у складу са законом и да ли за онога ко је склопио споразум постоји довољно доказа о кривици. Даље, Уставни суд примјећује да је првостепена пресуда коју апелант оспорава донесена након спроведеног обимног доказног поступка (саслушање свједока, извођење материјалних доказа, вјештачење

и др.) на којем је засновао свој закључак о апелантовој кривици, међу којим доказима је, али не и једини и одлучујући, и изјава Слободана Милидраговића која је прочитана зато што се он, док се водио поступак против апеланта, налазио у бјекству, односно није био доступан суду.

31. Даље, Уставни суд примјећује да је апелант навод о пристрасности суда, односно суткиње, могао изнијети у захтјеву за изузеће, на начин прописан одредбама члана 38 ЗКП, што апелант није урадио. Уставни суд примјећује да апелант у апелацији понавља разлоге изнесене у жалби против првостепене пресуде истичући да се ради о битној повреди ЗКП и то члана 37 став 1 тачке од а) до г) у вези са чланом 303 став 1 тачка 2 ЗКП. Међутим, Уставни суд запажа да се у апелантовом предмету није радило о ситуацији предвиђеној чланом 37 став 1 тачке од а) до г), јер нити један од случајева предвиђених овим тачкама члана 37 ЗКП не може се примјенити на апелантов предмет. Стога, иако је евидентно да апелант није слиједио редовну законску процедуру да „докаже”, односно укаже на евентуалну пристрасност првостепеног суда, односно да није поднио захтјев за изузеће поступајуће суткиње из неког од законом предвиђених разлога, Уставни суд налази да је Врховни суд у својој одлуци дао јасне и прецизне разлоге за своје одлучење у смислу да поступајућа суткиња није имала разлог предвиђен ЗКП да се изузме из поступања у поступку против апеланта, како са процедуралног аспекта, тако и са суштинског. Уставни суд не може закључити да се ти разлози чине произвољним, већ јасним и оправданим, како у односу на домаћи закон, тако и у односу на стандарде Европске конвенције о праву на правично суђење.

32. На основу свега изнесеног, чињеница да је исти судија одлучио у предмету Слободана Милидраговића у поступку у којем је донио одлуку о споразуму о признању кривице и у поступку против апеланта, а затим учествовао у вијећу у којем је донесена пресуда против апеланта као саоптуженог након спроведеног обимног доказног поступка, не утиче на његову објективну непристрасност, због чега Уставни суд сматра да није повријеђен члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

33. Уставни суд закључује да нема повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на пристрасност суда када је исти судија учествовао у поступку против апеланта и донио одлуку на бази великог броја спроведених доказа, а није се изузео јер је прије тога учествовао у поступку против

другог лица - саоптуженог, у којем је донио одлуку поводом споразума о признању кривице, а апелант сам није затражио изузеће тог судије због неког од разлога прописаних одредбама ЗКП.

34. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 1615/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Adnana Muslije podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju broj K-13/04 od 9. januara 2008. godine

Odluka od 11. januara 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1615/08**, rješavajući apelaciju **Adnana Muslije**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 11. siječnja 2011. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Adnana Muslije, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. travnja 2008. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju broj K-13/04 od 9. siječnja 2008. godine.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Adnan Muslija (u daljnjem tekstu: apelant) kojeg zastupa Kadrija Kolić, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 4. lipnja 2008. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. travnja 2008. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj K-13/04 od 9. siječnja 2008. godine. Apelant je 16. travnja 2010. godine dostavio dopunu apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Kantonalnog tužiteljstva Zenica (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) je 19. lipnja 2008. godine zatražena dostava odgovora na apelaciju.
3. Odgovor na apelaciju Kantonalni sud je dostavio 24. lipnja 2008. godine, Općinski sud 2. srpnja 2008. godine, a Tužiteljstvo 9. srpnja 2007. godine.
4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 11. kolovoza 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Presudom Općinskog suda broj K-13/04 od 9. siječnja 2008. godine apelant je proglašen krivim za počinjeno kazneno djelo teške tjelesne povrede iz članka 177. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZ FBiH) i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca. Navedenom presudom apelant je obvezan snositi troškove kaznenoga postupka, dok je oštećena Mejrema Purišević (u daljnjem tekstu: oštećena) upućena da podnese zahtjev za imovinsko-pravnu parnicu.
7. U obrazloženju presude je navedeno kako je u postupku utvrđeno da je apelant 12. veljače 2003. godine došao pred stan oštećene (koja je apelantova bivša supruga i s kojom ima dvoje malodobne djece) s Mubinom Muharemović koja je pozvala oštećenu i tražila od nje da pusti djecu da ih odvede do parkinga kako bi im apelant, koji se tamo nalazio, uručio bajramske paketiće. Kada je oštećena otvorila vrata stana apelant ih je odgurnuo nogom i ušao u stan. Nakon prepirke joj je, na način pobliže opisan u presudi, nanio tešku tjelesnu povredu prijeloma donje vilice te nekoliko, u presudi detaljno navedenih, lakih tjelesnih povreda. Prema obrazloženju Općinskog suda u svezi s navedenim povredama vještak medicinske struke prof. dr. Redžep Dizdarević je izvršio vještačenje iz kojega je vidljivo da je oštećena zadobila teške tjelesne povrede detaljno navedene u presudi, nakon kojih je imala posljedice koje je vještak okvalificirao kao lake tjelesne povrede. U presudi je navedeno kako se o povredama oštećene izjasnila i vještakinja obrane dr. Saliha Silajdžić-Brkić, koja je potvrdila njihovo postojanje kao i posljedice, ali je povrede okarakterizirala kao lake tjelesne povrede. Općinski sud je obrazložio da je cijenio nalaze oba vještaka (koji su na glavnoj raspravi i ispitani direktno i unakrsno) koji su dali kvalifikaciju vrste i težine povrede koje je zadobila oštećena, kao i da je u cijelosti prihvatio nalaz prof.

dr. Redžep Dizdarevića. Općinski sud je naveo da se nalazi ova dva vještaka razlikuju samo u ocjeni težine povreda, ali s obzirom da je prof. dr. Redžep Dizdarević specijalista maksilofacijalne kirurgije, sveučilišni profesor i šef Katedre za maksilofacijalnu kirurgiju koji se svaki dan bavi takvom vrstom povreda, a dr. Sabiha Silajdžić-Brkić specijalista sudske medicine, te kako se u konkretnom slučaju radi o maksilofacijalnim povredama i frakturi koju jedino može vještačiti vještak za maksilofacijalnu kirurgiju, bilo je moguće prihvatiti jedino njegov nalaz.

8. Dalje, Općinski sud je naveo kako nije prihvatio prijedlog obrane da se prema načelu *ne bis idem* optužnica protiv apelanta odbaci zbog toga što je apelant za isto djelo već pravomoćno osuđen. Prema obrazloženju Općinskog suda, iz spisa Općinskog suda za prekršaje proizlazi da je taj sud donio Rješenje broj III-3083/03 od 16. kolovoza 2004. godine kojim je apelant proglašen krivim za prekršaj remećenja javnog reda i mira i kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 150 KM, a prema odredbama članka 3. točka 2. (narušavanje javnog reda i mira zlostavljanjem ili fizičkim napadom na drugog), u svezi s člankom 6. točka 2. Zakona o javnom redu i miru Zeničko-dobojskog kantona. S tim u svezi, Općinski sud je naveo kako su prekršaji povrede društvene stege kojima se nanosi šteta društvenim interesima, dok su kaznena djela društveno opasna djela kojima se ugrožavaju temeljne društvene vrijednosti i odnosi, te s tim u svezi postoji i razlika u stupnju i objektu zaštite. Dalje, prema obrazloženju Općinskog suda, postoji mogućnost da biće kaznenoga djela apsorbira obilježje nekog prekršaja i u tom je slučaju paralelno kažnjavanje za oba kažnjiva djela isključeno, jer se osoba koja je već osuđena za kazneno djelo više ne može osuditi i za prekršaj. Međutim, ako je osoba prethodno osuđena za prekršaj, pa tek nakon toga za kazneno djelo, onda se u izrečenu kaznu za kazneno djelo uračunava izdržana ili novčana kazna koja je bila izrečena za prekršaj, što je vidljivo i iz članka 48. stavak 2. Kaznenog zakona FBiH (u daljnjem tekstu: KZ FBiH) koji je važio u vrijeme izvršenja predmetnog prekršaja. Osim toga, u konkretnom slučaju je apelant, prema obrazloženju Općinskog suda, u vrijeme izvršenja kaznenog djela remetio javni red i mir, narušavao normalan način života i svojim postupcima remetio normalan način života kod građana, te unio nemir u živote građana. Kako je prekršajni postupak bio mnogo brži i jednostavniji i kako su kod prekršajnog postupka propisani kraći rokovi zastare i apsolutni rok zastare od dvije godine, to je apelant prije donošenja konkretne presude u kaznenom postupku proglašen krivim u prekršajnom postupku.

9. Protiv navedene presude apelant je izjavio priziv Kantonalnom sudu. Kantonalni sud je donio Presudu broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. travnja 2008. godine kojom je priziv odbio i potvrdio prvostupanjsku presudu. U obrazloženju presude je navedeno kako je Kantonalni sud utvrdio da u prvostupanjskom postupku nisu počinjene bitne povrede odredaba kaznenog postupka na koje je ukazivano prizivom. Kantonalni sud je obrazložio da su

člankom 39. stavak 1. toč. a. do f. Zakona o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKP) taksativno navedeni razlozi za izuzeće suca i tužitelja, kao i da se odnose samo na izuzeće u kaznenom postupku i povodom kaznenog djela, pa se ne mogu primjenjivati na druge postupke koji nisu kazneni i u sklopu ZKP-a. S tim u svezi, Kantonalni sud je naveo kako nije prijeporno da je tužitelj Ešref Sikira, koji je postupao u kaznenom postupku protiv apelanta u svojstvu suca za prekršaje, u prekršajnom postupku protiv apelanta saslušao tri svjedoka ali da, prema stajalištu toga suda, ta okolnost ne čini niti jedan od propisanih osnova iz navedenoga članka 39. ZKP-a za izuzeće tog tužitelja u kaznenom postupku protiv apelanta. Osim toga, Kantonalni sud je istaknuo da prizivom nije naveden niti jedan dokaz da postoje okolnosti koje bi izazvale razumnu sumnju u nepristranost ovoga tužitelja. S tim u svezi, Kantonalni sud je naveo kako je bitno i da tužitelj ne donosi nikakve meritorne odluke u svezi s konačnim ishodom predmeta, pa se iz toga razloga ne može ni postavljati pitanje njegove nepristranosti u predmetu. Tužitelj, prema obrazloženju Kantonalnog suda, zastupa interes države na kazneni progon, te po prirodi svog posla mora biti upoznat sa svim dokazima koji će se izvesti pred sudom. Pored toga, Kantonalni sud je naveo i da je o izuzeću navedenog tužitelja odlučivano i tijekom prvostupanjskog postupka na inicijativu apelantovog branitelja i ta je inicijativa odbijena.

10. Dalje, Kantonalni sud je naveo da, prema njegovom zaključku, nema povrede ni načela *ne bis in idem*, budući da se navedenim načelom propisuje da nitko ne može biti suđen za isto kazneno djelo, a ne propisuje da ne može biti suđen za neku drugu vrstu društveno opasnih radnji. S tim u svezi, Kantonalni sud je naveo kako u konkretnom slučaju nema povrede navedenoga načela, budući da je apelant prekršajno kažnjen za prekršaj remećenja javnog reda i mira, što se ne može smatrati presuđivanjem za kazneno djelo teške tjelesne povrede.

11. Osim toga, Kantonalni sud je naveo kako je točan prizivni navod da je u izreci prvostupanjske presude navedeno da se događaj odigrao 12. prosinca 2003. godine, a da se zapravo radi o događaju od 12. veljače 2003. godine. Prema obrazloženju Kantonalnog suda, iz obrazloženja pobijane presude se razvidno vidi da je vrijeme izvršenja kaznenog djela 12. veljače 2003. godine, iz čega proizlazi da se radi o očividnoj grešci u pisanju koja se ne može smatrati bitnom povredom kaznenog postupka. U odnosu na ostale prizivne navode, Kantonalni sud je naveo da su neutemeljeni jer prizivom nisu navedeni nikakvi konkretni razlozi i dokazi iz kojih bi proizlazilo da je povrijeđeno apelantovo pravo na obranu, odnosno da postoje razlozi koji isključuju kazneno gonjenje niti da nije neprijeporno utvrđeno da je apelant počinio kazneno djelo na način kako je to navedeno u optužnici. Kantonalni sud je naveo i da je kazna koja je izrečena apelantu izrečena na temelju pravilne primjene relevantnih zakonskih odredbi.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da su mu pobijanim presudama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, pravo na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije i pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjavan po istom predmetu iz članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. Apelant smatra kako su sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno pravo i time prekršili načelo *in dubio pro reo* budući da su kao vjerodostojan prihvatili nalaz vještaka koji je radio u ime Tužiteljstva, a ne nalaz i mišljenje vještaka obrane. S tim u svezi apelant navodi kako je postojala mogućnost da je oštećena doživjela predmetne povrede nakon inkriminiranog događaja. Osim toga, apelant smatra kako su sudovi povrijedili i načelo *ne bis in idem* jer je dva puta osuđen za isto djelo: jednom u prekršajnom postupku na novčanu kaznu, i drugi put u kaznenom postupku na kaznu zatvora, pa smatra da nije poštovano ni načelo jednakosti u postupanju jer sudovi nisu poštivali već ranije zauzete stavove glede dvostrukog kažnjavanja za istu radnju i ignoriranje dokaza koje je obrana prezentirala. Povredu ovog načela apelant vidi i u činjenici da je u kaznenom predmetu tužbu zastupao tužitelj koji je u prekršajnom predmetu koji je vođen protiv njega ispitivao svjedoke. Apelant smatra da je prvostupanjska presuda nerazumljiva, proturječna samoj sebi i razlozima presude jer je u izreci navedeno da se inkriminirajući događaj desio 1. prosinca 2003. godine, a iz izvedenih dokaza proizlazi da se desio 12. veljače 2003. godine.

b) Odgovor na apelaciju

13. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da neće davati odgovor na apelaciju jer „sve što se ima reći rečeno je u naprijed navedenoj presudi”.

14. U odgovoru na apelaciju Općinski sud je naveo kako je kompletan postupak koji je vođen protiv apelanta proveden sukladno odredbama Ustava i Europske konvencije, kao i materijalnog prava, pa predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

15. U odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo je navelo kako su svi prigovori koje je apelant istaknuo u apelaciji već ranije istaknuti u postupku pred prvostupanjskim i drugostupanjskim sudom i kako su sudovi u svezi s njima dali detaljna obrazloženja. Tužiteljstvo je navelo kako nije bilo nikakvih zakonom predviđenih razloga za izuzeće tužitelja Ešrefa Sikire, niti se radi o presuđenoj stvari, pa predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

16. U **Kaznenom zakonu Federacije BiH** („Službene novine FBiH” br. 43/98, 2/99, 15/99, 29/00 i 59/02) relevantne odredbe glase:

Članak 177.

(1) *Tko drugog teško tjelesno povrijedi ili mu zdravlje teško naruši, kaznit će se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.*

(2) *Tko djelo iz stavka 1. ovog članka učini prema bračnom partneru ili osobi sa kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svoga djeteta s kojim ne živi u zajednici, kaznit će se zatvorom od jedne do pet godina.*

17. U **Zakonu o kaznenom postupku FBiH** („Službene novine FBiH” br. 43/98 i 23/99) relevantne odredbe glase:

Članak 14.

Pravo suda, nadležnog tužitelja i organa unutarnjih poslova da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Članak 342.

(1) *Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.*

(2) *Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.*

18. U **Zakonu o javnom redu i miru** („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona” br. 8/00 i 15/03) relevantne odredbe glase:

Članak 3. stavak 2.

Prekršaj javnog reda i mira čini:

(...) 2. ko na javnom mjestu narušava javni red i mir učestvovanjem u tuči, zlostavljanjem ili fizičkim napadom na drugog ili ko izazove tuču, odnosno zlostavljanje ili fizički napad na drugog; [...]

VI. Dopustivost

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

21. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. travnja 2008. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu je presudu apelant primio 21. svibnja 2008. godine a apelacija je podnesena 4. lipnja 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije, te članka 13. Europske konvencije, članka 14. Europske konvencije i članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

24. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

25. Članak 6. st. 1. i 2. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

2. Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

Članak 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju u relevantnom dijelu glasi:

Nikome se ne može ponovo suditi, niti se može ponovo kazniti u krivičnom postupku u nadležnosti iste države za djelo zbog koga je već pravomoćno oslobođen ili osuđen sukladno zakonu i krivičnom postupku te države.

Ne bis in idem

26. U konkretnom slučaju prvo pitanje na koje Ustavni sud treba odgovoriti je da li je u konkretnom postupku povrijeđeno načelo *ne bis in idem*, koji čini sastavni dio prava na pravično suđenje, s obzirom na to da se radi o navodima o dvostrukom suđenju za isto djelo, odnosno o dvostrukom kažnjavanju za isto djelo.

27. U svezi s apelantovim navodima o kršenju načela *ne bis in idem*, Ustavni sud ukazuje da je zaštita ovog načela garantirana člankom 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, ali da, istodobno, ovo načelo čini sastavni dio prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije s obzirom na to da se pojam „kazneni postupak” iz članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju može poistovjetiti s pojmom „kazneni postupak” u članku 6. Europske konvencije. Svoje tvrdnje o kršenju ovoga prava apelant temelji na navodima o tome da je ranije donesenim pravomoćnim Rješenjem Općinskog suda za prekršaje broj III-3083/03 od 16. kolovoza 2004. godine kojim je apelant proglašen krivim za remećenje javnog reda i mira i kažnjen novčanom kaznom, po njegovom mišljenju već raspravljeno i odlučeno o istom događaju za koji je njemu pobijanim presudama izrečena kazna zatvora.

28. Ustavni sud ukazuje da načelo *ne bis in idem*, prema domaćem kaznenom zakonodavstvu, obuhvaća dva kumulativna uvjeta: prvo, da je kazneni postupak već vođen protiv određene osobe za određeno kazneno djelo i, drugo, da je donesena pravomoćna sudska odluka u tome kaznenom predmetu. Dakle, zabrana dvostrukog suđenja se odnosi na osobu i na djelo za koje je toj osobi bilo suđeno, tj. na osobu protiv koje je već bio vođen kazneni postupak za određeno kazneno djelo i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka. Pri tome, odgovor na pitanje radi li se o istom kaznenom djelu ne ovisi o istovjetnosti naziva tog kaznenog djela, već o istovjetnosti njegovog sadržaja.

29. U konkretnom slučaju pravomoćno rješenje u prekršajnom postupku se odnosilo na novčano kažnjavanje apelanta zbog narušavanja javnog reda i mira fizičkim napadom na drugoga temeljem Zakona o javnom redu i miru, zbog fizičkog napada apelanta na bivšu suprugu. S druge strane, u kaznenom predmetu apelant je proglašen krivim i osuđen

na zatvorsku kaznu zbog nanošenja teških tjelesnih povreda bivšoj supruzi koje spada u kaznena djela protiv života i tijela i čija se inkriminacija odnosi na teške povrede tjelesnog integriteta, što znači da se, iako se radi o istom događaju, objektivno ne radi o istom „predmetu” u smislu članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju (vidi Europski sud za ljudska prava, *Gradinger*, presuda od 23. listopada 1995. godine, A.328-C). Sve ovo su detaljno i razvidno obrazložili i redoviti sudovi, o čemu su dali razvidna i detaljna obrazloženja.

30. Dakle, Ustavni sud opaža kako u konkretnom slučaju nisu vođena dva postupka za jedan delikt, već da se u apelantovim radnjama stiču obilježja nedopuštenog ponašanja koja povlače odgovornost po dva osnova (prekršajnom i kaznenom) koja su neovisna jedan o drugom, zbog čega je apelant za prekršaj odgovarao pred nadležnim sudom uz primjenu Zakona o javnom redu i miru, a za kazneno djelo pred nadležnim sudom uz primjenu ZKP FBiH i KZ FBiH, pa slijedi da pobijane presude ne krše načelo *ne bis in idem* (vidi i Ustavni sud, Odluka broj AP 910/06 od 5. lipnja 2007. godine, objavljena na web stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Stoga, Ustavni sud zaključuje da u ovom segmentu nije došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, kao i prava iz članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, te da su apelantovi navodi o povredi načela *ne bis in idem* neutemeljeni.

Načelo *in dubio pro reo* i ostali aspekti prava na pravično suđenje

31. Apelant navodi da su sudovi zbog pogrešne ocjene dokaza, nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke, pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno pravo, te da je doveden u neravnopravan položaj s tužiteljstvom jer je u kaznenom postupku tužbu zastupao tužitelj koji je u prekršajnom postupku ispitao tri svjedoka. Zbog navedenoga apelant smatra da nije dokazano da je počinio djelo za koje je osuđen, pa da je na taj način prekršeno načelo *in dubio pro reo*.

32. S tim u svezi Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije mjerodavan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo

na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru prizivne nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. svibnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

33. Također, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redoviti sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu ni u to kojim dokazima sudovi vjeruju na temelju slobodne sudačke procjene. To je isključivo uloga redovitih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi Europski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78). Ustavni sud ističe da pravo na pravično suđenje uključuje, *inter alia*, nužnost da se podastru razlozi za donošenje sudske odluke u određenom smislu, s obzirom na to da to omogućuje apelantu da učinkovito koristi raspoložive pravne lijekove (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 612/04* od 30. studenoga 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 19/05). Također, Ustavni sud podsjeća na to da članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne predviđa da redoviti sud ispituje sve argumente koje su strane izložile tijekom postupka nego samo argumente koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali svi oni ne moraju biti izneseni u obrazloženju presude (vidi Ustavni sud, odluke br. *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine i *AP 352/04* od 23. ožujka 2005. godine).

34. U svezi s navedenim, Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju proveden dokazni postupak u kojem su saslušani brojni svjedoci, izvršeno vještačenje vještaka medicinske struke, te izvedeni i drugi dokazi navedeni u presudama. Ustavni sud, također, primjećuje da su mjerodavni sudovi analizirali sve izvedene dokaze, te da su o svojim zaključcima dali zadovoljavajuća obrazloženja. Pri tom Ustavni sud ima u vidu i obrazloženja data glede prihvaćanja nalaza vještaka specijaliste maksilofacijalne kirurgije, a ne vještaka sudske medicine. S tim u svezi, Ustavni sud smatra ove apelantove navode neutemeljenim.

35. Pored toga, Ustavni sud smatra da apelantovi navodi koji se tiču navodne „pristranosti tužitelja” koji je u prekršajnom postupku protiv apelanta ispitao tri svjedoka, kasnije zastupao optužbu u kaznenom postupku, ne pokreću pitanje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Naime, navedenom odredbom se zahtijeva nepristranost suda koji donosi odluku a ne tužitelja ili tužiteljstva koje je strana u kaznenom postupku. Stoga su i ovi apelantovi navodi neutemeljeni.

36. U svezi s apelantovim navodom da je „prvostepena presuda nerazumljiva, protivrječna samoj sebi i razlozima presude jer je u izreci navedeno da se inkriminirajući događaj desio 1. decembra 2003. godine a iz izvedenih dokaza proizlazi da se desio 12. februara 2003. godine”, Ustavni sud primjećuje da se radi o navodima vezanim za tehničku grešku u izradi presude koji ne pokreću pitanja iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pa i ove apelantove navode smatra neutemeljenim.

37. Osim toga, Ustavni sud smatra da se navodi o kršenju načela presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo* vezuju isključivo za utvrđeno činjenično stanje i sudsku ocjenu dokaza, jer u svezi s tim navodima apelant nije ponudio bilo kakvu drugu argumentaciju kojom bi se poštivanje ovih načela, eventualno, moglo dovesti u pitanje. S tim u svezi, a u kontekstu elaboracije iz prethodnih točaka, Ustavni sud smatra da nije došlo ni do povrede načela presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*.

38. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra i apelantove navode o povredi ostalih aspekata prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. i prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije neutemeljenim.

Pravo na nediskriminaciju i učinkovit pravni lijek

39. Apelant, također, navodi da su mu povrijeđeni pravo da ne bude diskriminiran iz članka 14. Europske konvencije i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Apelant smatra da je pobijanim presudama proglašen krivim zbog svog socijalnog podrijetla, pa da je na taj način diskriminiran, te da nije imao pravo na učinkovit pravni lijek. S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje da se apelant nije izjasnio u svezi s kojim pravom smatra da je diskriminiran, odnosno da nije imao pravo na učinkovit pravni lijek. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovih prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje. Međutim, Ustavni sud opaža da apelant osim paušalnog navoda o povredi prava na nediskriminaciju nije ponudio bilo kakve argumente i razloge koji bi ukazivali na vjerovatnoću da je diskriminiran. Ustavni sud također primjećuje da je apelant imao i koristio mogućnost korištenja zakonom propisanih pravnih lijekova u kaznenom postupku, te da činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali apelantovim uspjehom u postupku ne mogu voditi zaključku da apelant nije imao pravo na učinkovit pravni lijek. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra i navode o povredi prava na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije i prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije neutemeljenim.

VIII. Zaključak

40. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije, budući da pobijane odluke sadrže razvidna i zadovoljavajuća obrazloženja svih zaključaka donesenih na temelju provedenih dokaza i kada je neprijeporno utvrđeno da je apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret zbog čega nema ni povrede načela presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*. Nema kršenja prava na pravično suđenje ni zbog toga jer Ustavni sud nije utvrdio da postoji bilo šta što ukazuje na to da je prekršen načelo ravnopravnosti strana u postupanju ili da su na drugi način prekršena prava iz navedenoga članka.

41. Također, nema kršenja načela *ne bis in idem* iz članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju u svezi s pravom na pravično suđenje, kada se odluka o kažnjavanju apelanta u prekršajnom postupku odnosi na kažnjavanje za remećenje javnog reda i mira, dok se odluka o kažnjavanju apelanta u kaznenom postupku odnosi na kažnjavanje za nanošenje teške tjelesne povrede.

42. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije kao ni prava na nediskriminaciju iz članka 14. Europske konvencije kada nema ničega što ukazuje na to da je apelantu bilo onemogućeno korištenje zakonom propisanih pravnih lijekova, osim što je apelant nezadovoljan ishodom kaznenog postupka koji je vođen protiv njega, odnosno kada apelant nije ponudio dokaze da je diskriminiran na temelju socijalnog podrijetla.

43. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 828/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Dragane Kalajdžić podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj UŽ-152/04 od 15. novembra 2007. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj U-299/02 od 22. augusta 2003. godine, Rješenja Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo broj 27/02-23-3099/01 od 5. februara 2002. godine i Rješenja Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23/6-372-P-3711/98 od 13. decembra 2000. godine

Odluka od 21. januara 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 828/08**, rješavajući apelaciju **Dragane Kalajdžić**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Constance Grewe, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Mato Tadić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 21. januara 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Dragane Kalajdžić.

Utvrđuje se povreda prava na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj UŽ-152/04 od 15. novembra 2007. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije BiH, koji je dužan da, po hitnom postupku, donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije BiH da, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dragana Kalajdžić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva podnijela je 17. marta 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj UŽ-152/04 od 15. novembra 2007. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj U-299/02 od 22. augusta 2003. godine, Rješenja Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj 27/02-23-3099/01 od 5. februara 2002. godine i Rješenja Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Uprava) broj 23/6-372-P-3711/98 od 13. decembra 2000. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Ministarstva i Uprave zatraženo je 21. marta 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud i Uprava su odgovorili 1. aprila 2008. godine, Ministarstvo 4. aprila 2008. godine, a Kantonalni sud 11. aprila 2008. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Ministarstva i Uprave dostavljeni su apelantici 16. jula 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Rješenjem Uprave broj 23/6-372-P-3711/98 od 13. decembra 2000. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Ministarstva broj 27/02-23-3099/01 od 5. februara 2002. godine, odbijen je kao neosnovan zahtjev apelanticine majke za vraćanje u posjed stana u Sarajevu, u ulici Ferde Hauptmana broj 40/VI (u daljnjem tekstu: predmetni stan).

7. U obrazloženju rješenja Uprave navedeno je da je apelanticina majka, prema Ugovoru o korištenju stana broj 05-VZ-1-3361/81 od 30. septembra 1981. godine, bila nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu. Dalje, Uprava je utvrdila da je apelanticina majka predmetni stan prestala koristiti 1987. godine jer je zasnovala bračnu zajednicu sa S. J. i preselila se da živi u stanu u ulici Franje Kluza broj 7 u Rajlovcu, na kojem je nosilac stanarskog prava suprug apelanticine majke. Uprava je zaključila da je neosnovan zahtjev apelanticine majke za vraćanje predmetnog stana u posjed jer nisu ispunjeni uvjeti iz člana 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene), prema kojem nosilac stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog domaćinstva imaju pravo na povratak.

8. U obrazloženju rješenja Ministarstva navedeno je da su žalbe protiv prvostepenog rješenja izjavile apelanticina majka i apelantica kao lice sa pravnim interesom. Žaliteljice su navele da apelantinoj majci nije prestalo stanarsko pravo na predmetnom stanu ni nakon udaje, a da je apelantica, u smislu člana 6. Zakona o stambenim odnosima, u predmetnom stanu živjela kao član porodičnog domaćinstva svoje majke sve do izbijanja ratnih sukoba. Na osnovu provedenih dokaza Ministarstvo je zaključilo da je apelantica predmetni stan koristila u svojstvu korisnice stana, ali se ona ne može smatrati licem iz člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima s obzirom na to da je: „[...] napuštanjem stana od strane nosioca stanarskog prava prekinuta trajna zajednica života i stanovanja” između apelantice i njene majke, a što je preduvjet da bi se apelantica smatrala članom porodičnog domaćinstva i time ostvarila pravo na vraćanje u posjed stana, shodno članu 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene.

9. Apelantica i njena majka su protiv rješenja Ministarstva tužbom pokrenule upravni spor pred Kantonalnim sudom. Odlučujući o tužbi, Kantonalni sud je donio Presudu broj U-299/02 od 22. augusta 2003. godine kojom je tužbu odbio kao neosnovanu. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je posebno ocijenio činjenicu da je zahtjev za povrat predmetnog stana podnijela apelanticina majka, a ne apelantica kao korisnica stana. Kantonalni sud je, dalje, utvrdio da je 30. aprila 1991. godine „dom” apelanticine majke, u smislu člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), bio u ulici Franje Kluza broj 7 u Rajlovcu, gdje je apelanticina majka imala prijavljeno prebivalište (a ne boravište). Na stanu na spomenutoj adresi nosilac stanarskog prava je bio muž apelanticine majke, te se samim tim apelanticina majka smatrala sunositeljicom stanarskog prava na tom stanu, za koji ima i pravo na povrat. Kantonalni sud je zaključio da apelanticina majka ima pravo na povrat stana u Rajlovcu, a ne na povrat predmetnog stana. Dalje je Kantonalni sud utvrdio da su upravni organi iz utvrđenog činjeničnog stanja pravilno zaključili da apelantica nije

činila porodično domaćinstvo svoje majke, u smislu člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, te je zbog toga pravilno odbijena žalba apelantice kao zainteresiranog lica u konkretnoj pravnoj stvari. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da, budući da apelantica kao korisnica stana nije podnijela zahtjev za povrat predmetnog stana, upravni organ je o njenoj žalbi mogao odlučiti samo u odnosu na podneseni zahtjev apelanticine majke.

10. Apelantica i njena majka su protiv navedene presude Kantonalnog suda izjavile žalbu Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je Presudom broj UŽ-152/04 od 15. novembra 2007. godine odbio žalbu kao neosnovanu. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da su neosnovani apelantici žalbeni prigovori da ona ima trajno pravo korištenja predmetnog stana jer je nastavila živjeti u predmetnom stanu nakon što ga je njena majka napustila. Vrhovni sud je obrazložio da iz zahtjeva za vraćanje predmetnog stana u posjed od 24. augusta 1998. godine proizlazi da je zahtjev podnijela apelantica majka u svoje ime i da u zahtjevu nije navela da povrat stana traži i u ime apelantice kao svoje kćerke. Dalje je Vrhovni sud utvrdio da su neosnovani apelantici žalbeni prigovori da ima trajno pravo korištenja predmetnog stana u kojem je nastavila živjeti i nakon što je njena majka napustila stan. Vrhovni sud je obrazložio da, prema odredbi člana 21. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, članovima porodičnog domaćinstva pripada pravo da trajno i nesmetano koriste stan i kada nosilac stanarskog prava trajno prestane koristiti stan. Međutim, Vrhovni sud je u konkretnom slučaju zaključio da se apelantica ne može smatrati članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava jer je apelantica majka *prestala biti nositeljica stanarskog prava* na predmetnom stanu, čime je prekinuta trajna zajednica života jer apelantica s njom trajno ne živi i ne stanuje, što je uvjet da bi se lice smatralo članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava. Zbog toga, kako je zaključio Vrhovni sud, apelantica nema pravo da trajno i nesmetano koristi predmetni stan.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelantica se žali na povredu prava na privatni i porodični život i dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te na povredu prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije. Apelantica je istakla da je njena majka nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu, te da je ona zbog toga u svoje ime podnijela zahtjev za vraćanje stana. Dalje je navela da je u predmetnom stanu živjela od svog rođenja pa sve do ratnog sukoba u BiH. Istakla je da je nakon razvoda braka njenih roditelja sudskom odlukom briga i staranje o njoj bila dodijeljena njenoj majci, kao i stanarsko pravo na predmetnom stanu. Nakon toga je njena majka 30. septembra 1981. godine sa SIZ-om stanovanja Grada Sarajevo zaključila

ugovor o korištenju predmetnog stana. Također je navela da je njena majka u zahtjevu za povrat predmetnog stana od 24. augusta 1998. godine prijavila povratak tri člana, to jeste apelantice i apelanticeinog djeteta. Apelantica smatra da joj je predmetni stan trebao biti vraćen jer ona i njeno dijete nemaju drugo mjesto za život i smještaj.

b) Odgovor na apelaciju

12. U odgovoru Vrhovnog suda je navedeno da se presuda tog suda zasniva na pravilnoj primjeni materijalnog prava, odnosno odredaba zakona koje su u presudi citirane i čija je primjena obrazložena, te da tom presudom nisu povrijeđena apelanticeina ljudska prava.

13. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da presudom tog suda nisu prekršena apelanticeina prava na koja se pozvala u apelaciji, te da ostaje pri obrazloženju iz presude.

14. Ministarstvo i Uprava su u odgovoru na apelaciju istakli da su neosnovani apelanticeini navodi o povredi ljudskih prava jer ona nije ispunila uvjete iz člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima da bi se mogla smatrati članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu. Zbog toga apelantice i ne pripada pravo na vraćanje predmetnog stana u posjed prema članu 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene. Dalje je istaknuto da je apelanticeina majka, koja je bila nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu po osnovu ugovora o korištenju stana od 30. septembra 1981. godine, predmetni stan prestala koristiti 1987. godine kada je zasnovala bračnu zajednicu sa S. J. i preselila u stan svoga supruga. Time je, kako je dalje navedeno u odgovorima, prekinuta trajna zajednica života i stanovanja između apelantice i njene majke kao zakonski preduvjet da bi se apelantica smatrala članom porodičnog domaćinstva svoje majke i time ostvarila pravo na vraćanje predmetnog stana u posjed.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima** („Službene novine FBiH” br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01, 56/01, 15/02, 24/03 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3. st. 1. i 2.

Nosilac stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog porodičnog domaćinstva kao što je utvrđeno članom 6. ZOSO (u daljem tekstu: nosilac stanarskog prava) ima pravo na povratak u skladu sa Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Stav 1. ovog člana primjenjuje se samo na nosioce stanarskog prava koji imaju pravo da se vrate u svoje domove prema članu 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Osobe koje su napustile svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine smatraju se izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Zakon o stambenim odnosima („Službeni list SRBiH” br. 14/84, 12/87, 36/89 i 2/93, te „Službene novine Federacije BiH” br. 11/98, 38/98 i 19/99) u relevantnom dijelu glasi:

Član 21.

Korisnici stana (član 6. stav 1.) koji stanuju zajedno sa nosiocem stanarskog prava imaju pravo da trajno i nesmetano koriste taj stan pod uslovima koji su propisani ovim zakonom.

Članovima porodičnog domaćinstva (član 6. stav 2.) pripada pravo iz prethodnog stava i poslije smrti nosioca stanarskog prava, kao i kada nosilac stanarskog prava iz drugih razloga trajno prestane da koristi stan, osim ako je prestao da koristi stan na osnovu otkaza ugovora o korišćenju stana odnosno raskida tog ugovora ili na osnovu ugovora o zamjeni tog stana, kao i u slučaju kada je stekao stanarsko pravo na drugi stan koji mu je dodijeljen i za članove porodičnog domaćinstva, kao i u slučaju iz člana 13. ovog zakona.

Član 50.

Otkaz o korišćenju stana daje se nosiocu stanarskog prava tužbom koja se podnosi nadležnom sudu.

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

18. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj UŽ-152/04 od 15. novembra 2007. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih

pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu apelantica je primila 17. januara 2008. godine, a apelacija je podnesena 17. marta 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

19. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelantica se žali da joj je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Pravo na poštivanje doma

21. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

22. Član 8. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

23. Osnovna svrha člana 8. Evropske konvencije je zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana članom 8. Evropske konvencije.

24. U konkretnom predmetu, Ustavni sud mora prvo utvrditi da li se stan o kojem je riječ može smatrati apelanticinim „domom” u okviru značenja člana 8. Evropske konvencije i,

ako je to slučaj, da li preduzete mjere predstavljaju „miješanje” u njeno pravo na poštivanje doma i da li je to miješanje opravdano prema stavu 2. člana 8. Evropske konvencije.

25. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, pojam „dom” obuhvata, kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A, broj 109, stav 46. f; *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, broj 297-C, stav 31). U skladu sa ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio domen člana 8. Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 8/99 od 11. maja 1999. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 24/99).

26. Evropski sud za ljudska prava je u svojoj praksi u jednom slučaju koji se ticao toga da li je kuća u kojoj su podnosioci predstavke živjeli, a koja je bila u njihovom vlasništvu, posebno ocjenjivao koliko je bila čvrsta, odnosno trajna namjera i stav podnosilaca predstavke prema kući prije i poslije povratka. Kao ključni element je smatrana i činjenica da su se oni stvarno vratili u svoju kuću sa namjerom da tu trajno ostanu kada se za to steknu formalni uvjeti. Također je bila bitna činjenica i to da podnosioci predstavke nisu zasnovali svoj dom na nekom drugom mjestu (vidi, *mutatis mutandis*, navedenu presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*). Ustavni sud je, također, u svojim odlukama zaključio da je „dom” faktičko stanje koje ne zahtijeva postojanje pravnog osnova (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 323/04, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 34/05).

27. Što se tiče pitanja da li se predmetni stan može smatrati apelanticinim „domom” u svrhu člana 8. Evropske konvencije, Ustavni sud najprije primjećuje da je apelantica napustila predmetni stan zbog ratnog sukoba u Bosni i Hercegovini, te da se njen povratak i povratak njene majke u predmetni stan treba razmotriti u kontekstu prava izbjeglih i raseljenih lica da se vrate u svoje domove, kako je to predviđeno članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi za članom 1. tačka 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Opći okvirni sporazum). U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na svoj već izražen stav da je jedan od osnovnih ciljeva Općeg okvirnog sporazuma povratak ljudi u mjesto prebivališta koje su imali 1991. godine, te da faktičko stanje, zatečeno 30. aprila 1991. godine, treba biti polazna tačka sa koje će se razmatrati svi pravni sporovi koji proizađu nakon mjera koje preduzmu nadležni organi oba entiteta i organi Bosne i Hercegovine (u okviru svojih nadležnosti) s ciljem vraćanja imovine njihovim predratnim korisnicima (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj U 14/00 od 4. maja 2001. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 33/01, tačka 20).

28. Ustavni sud zapaža da je u provedenom upravnom postupku i postupku upravnog spora nesumnjivim utvrđeno da je apelantica živjela u predmetnom stanu. Apelantica je rođena u navedenom stanu, živjela je u njemu zajedno sa svojim roditeljima, nakon 30. septembra 1981. godine u stanu je živjela zajedno sa svojom majkom kao nositeljicom stanarskog prava, a nakon udaje njene majke 1987. godine u predmetnom stanu je živjela sve do izbijanja ratnih sukoba u BiH. Nakon toga, apelantica je kao izbjeglica živjela u Republici Srbiji, s namjerom da se vrati u svoj dom kada se za to steknu uvjeti. Osim toga, apelantica nije osnovala svoj dom na nekom drugom mjestu pokazujući tako namjeru da se zajedno sa svojim djetetom vrati u predmetni stan. Ustavni sud zaključuje da je apelantica živjela niz godina u predmetnom stanu prije rata u BiH ostvarila čvrste veze sa predmetnim stanom kao svojim domom, a da je poslije rata iskazala namjeru da se vrati u predmetni stan kao svoj dom, zbog čega se navedeni stan ima smatrati apelanticinim domom u okviru značenja člana 8. Evropske konvencije.

29. Ustavni sud, dalje, mora utvrditi da li je osporenom presudom Vrhovnog suda došlo do miješanja javne vlasti u apelanticino pravo na poštivanje njenog doma, te ako je to slučaj, da li je to miješanje bilo opravdano. Ustavni sud smatra da je osporena presuda kojom je pravosnažno odbijen zahtjev apelanticine majke za vraćanje u posjed predmetnog stana za nju i dva člana porodice rezultirala miješanjem javne vlasti u apelanticino pravo na poštivanje doma, u smislu stava 1. člana 8. Evropske konvencije.

30. Ustavni sud, također, mora utvrditi opravdanost ovog miješanja, u smislu stava 2. člana 8. Evropske konvencije, odnosno da li je ono bilo u skladu sa zakonom. Miješanje koje je u skladu sa zakonom mora istovremeno biti i neophodna mjera u demokratskom društvu u svrhu postizanja zakonitih ciljeva iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije. „Neophodno” u ovom kontekstu znači da miješanje odgovora „pritislima društvenih potreba” i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, serija A, broj 251).

31. Ustavni sud naglašava da apelantica u konkretnom slučaju ukazuje, prije svega, na povredu prava na dom, odnosno ona ne tvrdi da je bila nositeljica stanarskog prava, ali tvrdi da je predmetni stan njen dom i dom njenog djeteta. Za razliku od drugih organa koji su se bavili pitanjem prava na povrat stana, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju trebalo odlučiti o apelanticinom pravu na poštivanje doma. Također, u konkretnom slučaju upravni organi i sudovi nisu napravili razliku između prava na posjed stana i prava na apelanticin dom. Osim toga, prihvatili su apelanticu kao zainteresirano lice u postupku, ali nije raspravljeno o njenom pravu na dom.

32. Ustavni sud ističe da je Vrhovni sud u osporenoj presudi naveo da je apelanticina majka: „[...] prestala biti nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu 1987. godine nakon udaje i preseljenja u stan svoga supruga”. Ustavni sud primjećuje da iz pravno važećeg ugovora o korištenju stana od 30. septembra 1981. godine nesporno proizlazi da je apelanticina majka nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu. Pravna valjanost navedenog ugovora ni na koji način nije osporena zbog razloga utvrđenih Zakonom o stambenim odnosima i u zakonom propisanom postupku, pa se, stoga, ne može zaključiti da je apelanticinoj majci prestalo stanarsko pravo na predmetnom stanu na način predviđen zakonom. Dalje, Ustavni sud zapaža da je članom 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene propisano da nosilac stanarskog prava na stanu ima pravo na povratak u skladu sa Općim okvirnim sporazumom. Ustavni sud, također, ističe da je u provedenom postupku relevantan Zakon o prestanku primjene čiji je cilj uspostava faktičkog stanja, zatečenog 30. aprila 1991. godine, kao polazna tačka sa koje će se razmatrati svi pravni sporovi. Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije bilo u nadležnosti upravnih organa i sudova u upravnom sporu da utvrđuju da li je apelanticina majka prestala biti nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu u smislu Zakona o stambenim odnosima kada je na snazi pravno valjan ugovor o korištenju stana koji deklarira apelanticinu majku kao nespornu nositeljicu stanarskog prava. Da li su u konkretnom slučaju ispunjeni zakonski uvjeti za prestanak navedenog stanarskog prava i otkaz ugovora o korištenju stana, te kakva su prava apelantice kao korisnice stana, može biti samo predmet eventualnog drugog sudskog postupka u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su upravni organi i sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev apelanticine majke za povrat u posjed predmetnog stana na kojem je ona nositeljica stanarskog prava prema važećem ugovoru o korištenju predmetnog stana.

33. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da miješanje javnih vlasti u apelanticino pravo na dom nije bilo u skladu sa zakonom. Stoga, Ustavni sud neće dalje ispitivati da li je miješanje bilo i neophodna mjera u demokratskom društvu u svrhu postizanja zakonitih ciljeva iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije.

34. Ustavni sud zaključuje da je u ovom predmetu povrijeđeno apelanticino pravo na poštivanje doma iz člana 8. Evropske konvencije.

Ostali navodi

35. U svjetlu zaključaka o povredi prava na poštivanje doma, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje i navode o povredi prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da su upravni i sudski organi proizvoljno primijenili član 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene kada su odbili zahtjev apelanticine majke, nositeljice stanarskog prava prema ugovoru o korištenju stana, za povrat predmetnog stana, te da je zbog toga povrijeđeno apelantino pravo na dom kao predratne korisnice predmetnog stana.

37. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. U smislu člana 41. Pravila Ustavnog suda, aneks ove odluke čini izdvojeno mišljenje potpredsjednice Seade Palavrić suprotno odluci.

39. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Izdvojeno mišljenje sutkinje Palavrić o neslaganju

1. U ovom predmetu Ustavni sud smatra da je apelacija gospođe **Dragane Kalajdžić** (u daljnjem tekstu: apelantica) dopustiva, a u meritumu osnovana u odnosu na povredu prava na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. Ja sam saglasna sa mišljenjem Ustavnog suda da je apelacija dopustiva. Međutim, uz dužno poštovanje prema većinskoj odluci uvaženih kolega, nisam saglasna sa odlučanjem niti obrazloženjem odluke u meritumu u dijelu kojim je apelacija usvojena i utvrđena povreda apelantinog prava na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

3. Naime, Ustavni sud u tački 27. Odluke, odgovarajući na pitanje da li se predmetni stan može smatrati apelantinim „domom” u svrhu člana 8. Evropske konvencije, između ostalog, „[...] primjećuje da je apelantica napustila predmetni stan zbog ratnog sukoba u Bosni i Hercegovini, te da se njen povratak i povratak njene majke u predmetni stan treba razmotriti u kontekstu prava izbjeglih i raseljenih lica da se vrate u svoje domove, kako je to predviđeno članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1. tačka 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH”. Zatim je Ustavni sud podsjetio na svoj već izraženi stav da je jedan od osnovnih ciljeva Općeg okvirnog sporazuma „[...] povratak ljudi u mjesto prebivališta koje su imali 1991. godine, **te da faktičko stanje, zatečeno 30. aprila 1991. godine**, treba biti polazna tačka sa koje će se razmatrati svi pravni sporovi koji proizađu nakon mjera koje preduzmu nadležni organi oba entiteta i organi Bosne i Hercegovine (u okviru svojih nadležnosti) s ciljem vraćanja imovine njihovim predratnim korisnicima”. U tački 28. Ustavni sud „[...] zaključuje da je apelantica živeći niz godina u predmetnom stanu prije rata u BiH ostvarila čvrste veze sa predmetnim stanom kao svojim domom, a da je poslije rata iskazala namjeru da se vrati u predmetni stan kao svoj dom, zbog čega se navedeni stan ima smatrati apelantinim domom u okviru značenja člana 8. Evropske konvencije”.

4. Ja sam saglasna sa zaključkom Ustavnog suda da navedeni stan predstavlja apelantin dom. Međutim, s time sam saglasna samo zbog veze koju je apelantica ostvarila sa predmetnim stanom prije rata u BiH, odnosno 30. aprila 1991. godine, a ne i zbog iskazane namjere da se nakon rata vrati u predmetni stan, jer smatram da je takva apelantin namjera izostala. U svakom slučaju, bez obzira na razloge, predmetni stan se, i prema

mome mišljenju, ima smatrati apelanticinim domom. Saglasna sam i sa zaključkom Ustavnog suda iz tačke 29. da je osporena presuda Vrhovnog suda, kojom je pravosnažno odbijen zahtjev apelanticine majke za vraćanje u posjed predmetnog stana, rezultirala miješanjem javne vlasti u apelanticino pravo na poštivanje doma, u smislu stava 1. člana 8. Evropske konvencije.

5. U odnosu na stavove Ustavnog suda iznesene u tačkama 30-32, ja sam i sama saglasna s tim da: „Miješanje koje je u skladu sa zakonom mora istovremeno biti i neophodna mjera u demokratskom društvu u svrhu postizanja zakonitih ciljeva iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije. ‘Neophodno’ u ovom kontekstu znači da miješanje odgovara ‘pritiscima društvenih potreba’ i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži”. Također je i za mene nesporno da je članom 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene propisano da nosilac stanarskog prava na stanu ima pravo na povratak u skladu sa Općim okvirnim sporazumom, te da je u provedenom postupku relevantan Zakon o prestanku primjene čiji je cilj uspostava faktičkog stanja, zatečenog 30. aprila 1991. godine, kao polazna tačka sa koje će se razmatrati svi pravni sporovi.

6. Ne slažem se sa ostalim stanovištima Ustavnog suda, koji su izneseni u tački 32, kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Naime, nasuprot stanovištima Ustavnog suda, smatram neophodnim podsjetiti na to **da se predmetni postupak vodio na zahtjev apelanticine majke za povrat predmetnog stana u posjed**. Postupak nije vođen s ciljem utvrđivanja prestanka stanarskog prava apelanticine majke niti je o tome odlučivano, i što je najvažnije – o tome nije odlučeno. Dispozitiv niti jedne odluke organa uprave, niti redovnih sudova, ne sadrži odluku kojom apelanticinoj majci prestaje stanarsko pravo na predmetnom stanu. Zahtjev apelanticine majke **za povrat u posjed stana**, za koji su organi uprave nesporno utvrdili da ga je apelanticina majka napustila 1987. godine kada je zasnova bračnu zajednicu sa S. J. i preselila da živi u stanu svoga supruga, tako da 30. aprila 1991. godine taj stan nije bio njen dom, Uprava je odbila zato što se apelanticina majka nije ubrajala u lica koja, prema članu 3. Zakona o prestanku primjene, imaju pravo vratiti stan u posjed, jer je stan napustila ranije nevezano za ratni sukob, odnosno zato što se usvajanjem zahtjeva apelanticine majke ne bi uspostavilo faktičko stanje kakvo je zatečeno 30. aprila 1991. godine, što je i za Ustavni sud, kako je već rečeno, cilj.

7. Zapažam da su organi uprave i redovni sudovi utvrdili da je faktičko stanje 30. aprila 1991. godine bilo takvo da je predmetni stan koristila apelantica kao korisnica koja je, prema članu 21. Zakona o stambenim odnosima, mogla ostati u stanu na kojem je stanarsko pravo pripadalo njenoj majci, budući da stan supruga apelanticine majke, na kojem je njena majka stekla pravo sunositeljice stanarskog prava, nije bio dodijeljen i apelantici

kao tadašnjem članu domaćinstva svoje majke. Dakle, apelantica je, a ne njena majka, 30. aprila 1991. godine bila u faktičkom posjedu predmetnog stana. I, kao takva korisnica, prema relevantnim odredbama Zakona o prestanku primjene, imala je pravo u zakonom ostavljenom roku podnijeti zahtjev za povrat predmetnog stana u posjed. Apelantica to nije učinila u zakonom ostavljenom roku. Stoga se na nju primjenjuju odredbe Zakona o prestanku primjene, koje se primjenjuju i na sve ostale nosioce stanarskog prava ili članove domaćinstva na određenom stanu koji nisu u roku podnijeli zahtjev za povrat stana u posjed, a to, prema članu 5. stav 2. Zakona o prestanku primjene, znači *ex lege* gubitak stanarskog prava na predmetnom stanu, čak da ga je apelantica i imala. Zahtjev koji je podnijela apelanticina majka, i to samo u svoje ime a ne i u apelanticino, nije podnijela apelantica niti je zahtjev podnesen uz njenu punomoć. Dakle, zahtjev je podnijelo neovlašteno lice pa se ima smatrati kao da nije podnesen.

8. Apelantica se pojavila tek u žalbenom postupku pred drugostepenim organom, opet samo se pridružujući zahtjevu svoje majke, i to nakon 13. decembra 2000. godine, što je bilo po isteku roka za podnošenje zahtjeva za vraćanje stana u posjed, tvrdeći zajedno sa svojom majkom da je prvostepeni organ pravilno utvrdio da je apelanticina majka nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu i da joj to pravo nije prestalo i nakon udaje za S. J. Zbog toga, apelantica i njena majka smatraju da je prvostepeni organ prilikom odlučivanja pogrešno primijenio odredbe člana 7. Zakona o prestanku primjene kada je odbio zahtjev apelanticine majke za povrat stana. Apelantica je, kao lice s pravnim interesom, osporila prvostepeno rješenje ističući da je evidentno da je ona kćerka nositeljice stanarskog prava, član njenog porodičnog domaćinstva, u smislu člana 6. Zakona o stambenim odnosima, i da je u predmetnom stanu živjela do izbijanja ratnog konflikta. Odbijajući žalbu nositeljice stanarskog prava (koja 30. aprila 1991. godine nije živjela u predmetnom stanu) i apelantice, drugostepeni organ je zaključio da je apelantica predmetni stan koristila u svojstvu korisnice, ali da se ona ne može smatrati licem iz člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima. Naime, time što je apelanticina majka kao nositeljica stanarskog prava napustila stan prekinuta je trajna zajednica života i stanovanja između apelantice i njene majke, jer se, prema članu 6. Zakona o stambenim odnosima, djeca smatraju članovima domaćinstva svojih roditelja samo pod uvjetom da s njima trajno žive i stanuju, pa nije ispunjen preduvjet da se apelantica smatra članom porodičnog domaćinstva svoje majke i time ostvaruje pravo na vraćanje u posjed stana, shodno članu 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene.

9. Kantonalni sud je, odbijajući u upravnom sporu tužbu apelantice i njene majke, svoju odluku obrazložio, između ostalog, navodom da su prvostepeni i drugostepeni organi uprave pravilno primijenili pravo kada su odbili zahtjev apelanticine majke za povrat u

posjed stana iz kojeg se službeno odjavila 12. augusta 1987. godine kada se prijavila na adresu stana na kojem je nosilac stanarskog prava njen suprug. U odnosu na apelanticu, Kantonalni sud je naglasio da ona nije podnijela zahtjev za povrat predmetnog stana u posjed ali da je na prvostepeno rješenje, kojim je kao neosnovan odbijen zahtjev njene majke, zajedno sa majkom izjavila žalbu. Kantonalni sud je obrazložio da je prilikom odlučivanja o tužbi apelantice i njene majke posebno ocijenio činjenicu da je zahtjev za povrat stana podnijela apelanticina majka, a ne apelantica kao korisnica stana, te da je, u smislu člana 8. Evropske konvencije i člana 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma, 30. aprila 1991. godine „dom” apelanticine majke bio u ul. F. Kluza 7 u Rajlovcu, gdje je imala prijavljeno prebivalište (a ne boravište) i iz kojeg je otišla u izbjeglištvo 1992. godine, a na kojem je nosilac stanarskog prava njen suprug S. J., te se samim tim imenovana smatra sunositeljicom stanarskog prava na tom stanu i ima pravo na povrat stana u Rajlovcu, a ne predmetnog stana. Stoga je ocijenjen pravilnim zaključak drugostepenog organa da apelantica nije činila porodično domaćinstvo svoje majke, u smislu člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, te je i njenu žalbu odbio tretirajući je pravilno kao zainteresirano lice u ovoj pravnoj stvari, s obzirom na to da je u konkretnoj situaciji (kada ona nije podnijela zahtjev za povrat spornog stana) o njenoj žalbi mogao odlučiti samo u odnosu na podneseni zahtjev njene majke.

10. Odlučujući o žalbi apelantice i njene majke protiv prvostepene presude, u kojoj su apelantica i njena majka navele da prvostepeni sud i organi uprave nisu imali u vidu činjenicu da je apelanticina majka podnijela zahtjev za povrat predmetnog stana u svoje ime i u ime apelantice kao zakonske korisnice stana i člana porodičnog domaćinstva svoje majke, te da je prvostepenom organu bilo poznato da je apelantica bila zainteresirana za povrat stana još 1998. i 1999. godine, pa ju je taj organ trebao pozvati da se izjasni da li prihvata zahtjev za povrat stana koji je podnijela njena majka u svoje i njeno ime; te da prvostepeni sud i organi uprave nisu ocijenili činjenicu da je apelantica nastavila koristiti predmetni stan nakon udaje i iseljenja njene majke iz stana i da ima pravo trajnog i nesmetanog korištenja stana, u smislu člana 21. Zakona o stambenim odnosima, Vrhovni sud je žalbu odbio kao neosnovanu. Pri tome je obrazložio da je prvostepena presuda donesena na podlozi činjenica koje su utvrđene u upravnom postupku, i to potpuno i pravilno, pa su kao takve mogle poslužiti za zakonito i pravilno donošenje osporenog upravnog akta.

11. Vrhovni sud je ponovio utvrđenja organa uprave i prvostepenog suda, te i sam, između ostalog, naglasio da je time što je apelanticina majka napustila predmetni stan prekinuta trajna zajednica života i stanovanja s apelanticom, pa da se apelantica ne može smatrati licem iz člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, tj. članom porodičnog

domaćinstva, **licem koje inače nije podnijelo zahtjev za povrat stana**, pa da nisu ostvarile pravo na vraćanje predmetnog stana u posjed, u skladu sa odredbom člana 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene, i o svemu dali valjane razloge koje je kao pravilne prihvatio prvostepeni sud. Vrhovni sud je, također, neosnovanim ocijenio i žalbene navode da je apelanticina majka podnijela zahtjev za povrat predmetnog stana u svoje ime i u apelanticino ime, *jer se iz zahtjeva za vraćanje stana u posjed od 24. augusta 1998. godine vidi da je apelanticina majka zahtjev podnijela u svoje ime i da u njemu nije navela da povrat stana traži i u kćerkino ime (u apelanticino ime).*

12. Iako je, prema mome mišljenju, sasvim jasno obrazložio zašto apelantica niti njena majka nemaju pravo na povrat predmetnog stana (apelantica jer nije podnijela zahtjev za povrat stana, a njena majka jer 30. aprila 1991. godine nije živjela u predmetnom stanu), o čemu se u postupku pred organima uprave i sudovima jedino i odlučivalo, zapažam da je Vrhovni sud, sasvim nepotrebno, ocijenio *neosnovanim apelanticine žalbene prigovore da ona ima trajno pravo korištenja predmetnog stana u kojem je nastavila živjeti i nakon što je njena majka napustila stan; te istakao da, prema odredbi člana 21. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, članovima porodičnog domaćinstva (član 6. stav 2) pripada pravo da trajno i nesmetano koriste stan i kada nosilac stanarskog prava trajno prestane koristiti stan; da se, međutim, apelantica ne može smatrati članom porodičnog domaćinstva svoje majke kao nositeljice stanarskog prava jer je ona prestala biti nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu i prekinuta je trajna zajednica života, jer apelantica s majkom trajno ne živi i ne stanuje, što je uvjet da bi se lice smatralo članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, pa zato nema pravo da trajno i nesmetano koristi predmetni stan.*

13. Zbog navedenog dijela obrazloženja presude Vrhovnog suda, zapažam da je Ustavni sud u tački 32. iznio stav prema kojem smatra: „[...] da u konkretnom slučaju nije bilo u nadležnosti upravnih organa i sudova u upravnom sporu da utvrđuju da li je apelanticina majka prestala biti nositeljica stanarskog prava na predmetnom stanu u smislu Zakona o stambenim odnosima kada je na snazi pravno valjan ugovor o korištenju stana koji deklarira apelanticinu majku kao nespornu nositeljicu stanarskog prava. Da li su u konkretnom slučaju ispunjeni zakonski uvjeti za prestanak navedenog stanarskog prava i otkaz ugovora o korištenju stana, te kakva su prava apelantice kao korisnice stana, može biti samo predmet eventualnog drugog sudskog postupka u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima”. I ja sam s ovim stavom u potpunosti saglasna! Međutim, za razliku od većinskog odlučjenja, ja smatram da organi uprave i sudovi, ustvari, nisu ni odlučivali ni odlučili o onome o čemu nisu trebali i zbog čega je Ustavni sud utvrdio povredu apelanticinog prava na poštivanje doma, *jer je postupak povodom zahtjeva apelanticine*

majke od samog početka vođen za povrat predmetnog stana u posjed i samo taj zahtjev je odbijen kao neosnovan, počevši od prvostepenog organa pa do Vrhovnog suda. O drugim pitanjima nije ni odlučivano ni odlučeno! Dakle, ponavljam svoj stav da je predmetni dio obrazloženja presude Vrhovnog suda potpuno nepotreban jer organi uprave i sudovi u postupku koji je pred njima vođen, ustvari, nisu odlučivali o prestanku stanarskog prava apelanticinoj majci niti o pravima apelantice kao korisnice stana, u smislu člana 21. Zakona o stambenim odnosima.

14. Zapažam da je navedeni dio obrazloženja Vrhovnog suda ponukao *Ustavni sud da zaključi da su upravni organi i sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev apelanticine majke za povrat u posjed predmetnog stana na kojem je ona nositeljica stanarskog prava prema važećem ugovoru o korištenju predmetnog stana.* Međutim, uz zaista dužno poštovanje prema većinskom odlučanju Ustavnog suda, ja se ne mogu saglasiti sa ovakvim zaključkom. Prije svega, podsjećam na to da je i sam Ustavni sud u velikom broju svojih odluka odredbe Zakona o prestanku primjene razumijevao na način da za povrat stana u posjed, pogotovo kada je riječ o pravu na poštovanje doma iz člana 8. Evropske konvencije, uopće nije relevantan pravni osnov po kojem je podnosilac zahtjeva za povrat stana bio u posjedu, odnosno koristio stan kao svoj dom na dan 30. april 1991. godine. Također, Ustavni sud je u velikom broju svojih odluka odbio ili odbacio apelacije kada je zahtjev za povrat stana podnesen izvan zakonom ostavljenog roka ili kada nije uopće podnesen. Tako je Ustavni sud, odbacujući apelaciju kao *prima facie* neosnovanu, u situaciji kada je apelant zahtjev za povrat stana podnio izvan roka propisanog članom 5. Zakona o prestanku primjene, svoju Odluku broj **AP 1802/05** od 9. novembra 2006. godine u tački 13. obrazložio stavom: „Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi i upravni organi primijenili relevantne zakonske odredbe i utvrdili da je apelant podnio zahtjev za povrat stana izvan navedenih zakonskih rokova, zbog čega je njegov zahtjev od strane organa uprave odbačen kao neblagovremen. Obzirom na navedeno, očigledno je da su u apelantovom slučaju organi uprave i sud primijenili važeće materijalno-pravne propise i to na način koji nije proizvoljan. Naime propisani rokovi, imaju prekluzivan karakter, budući da u slučaju propuštanja istih, dolazi ne samo do gubitka prava da se meritorno odluči o zahtjevu za povrat, nego i do gubitka samog stanarskog prava. Navedeno vremensko ograničenje za predaju zahtjeva za povrat stana, uspostavljeno je u javnom interesu koji se ogleda u efikasnom funkcioniranju pravnog sistema i pravnoj sigurnosti. Stoga je, po mišljenju Ustavnog suda, apelantovo pozivanje na proizvoljnost u primjeni pozitivno-pravnih propisa neosnovano. Ustavni sud smatra da ne postoji ništa što ukazuje da se u apelantovom slučaju radi o kršenju prava na imovinu, koje je zaštićeno Ustavnom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom,

već da se u konkretnom slučaju radi o propustu apelanta da svoje ponašanje prilagodi važećim propisima i rokovima utvrđenim Zakonom”. Zatim, u Odluci broj **AP 1297/06** od 5. aprila 2007. godine, kojom je Ustavni sud apelaciju, također, odbacio kao *prima facie* neosnovanu, podsjećam na to da je Ustavni sud svoju odluku obrazložio, između ostalog, stavom iznesenim u tački 11: „Osporena presuda Kantonalnog suda utemeljena je na odredbama Zakona o upravnim sporovima (‘Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine’, br. 9/05) i Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (‘Službene novine FBiH’, br. 27/99 i 56/01). Navedeni zakonski propisi su javno objavljeni i svima dostupni, potpuno razumljivi i uspostavljeni u cilju pravne sigurnosti i jednakosti pred zakonom. Kantonalni sud je konstatovao da je apelant zahtjev za povrat stana podnio nakon prekluzivnog roka, propisanog u članu 5. stav 2. i 18e. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, zbog čega mu je stanarsko pravo prestalo. Apelant, dakle, nije postupio u skladu sa propisima na osnovu kojih je zatražio povrat stana, nit je u upravnom sporu dokazao da je zahtjev za povrat stana podnio blagovremeno, zbog čega mu je prestalo svojstvo nositelja stanarskog prava na predmetnom stanu”.

15. Iz navedenih primjera je očigledno da se Ustavni sud uopće nije upuštao u ocjenu toga da li je aktima javnih vlasti, kojima je odbačen ili odbijen zahtjev za povrat stana koji je podnesen izvan prekluzivno određenog roka, uopće izvršeno miješanje u prava na čiju su se povredu apelanti žalili, a pogotovo ne da li je ono bilo zakonito, u javnom interesu i proporcionalno u demokratskom društvu, čak ni kada su apelacije podnosili apelanti kojima je *ex lege* prestalo stanarsko pravo, **za razliku od apelantice koja nije imala stanarsko pravo na predmetnom stanu i čiji odnos prema stanu nije bio utvrđen niti jednim aktom u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima**, nego je predmetni stan samo *de facto* koristila na dan 30. april 1991. godine, **ali nije podnijela zahtjev za njegov povrat u posjed.**

16. Stoga, ja nikako ne mogu zaključiti da je konkretni slučaj drukčiji, odnosno da su se javne vlasti nezakonito umiješale u apelantino pravo na dom. Štaviše, za mene je potpuno neprihvatljiv stav Ustavnog suda: „[...] da su upravni organi proizvoljno primijenili član 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene kada su odbili zahtjev apelantice majke, nositeljice stanarskog prava prema ugovoru o korištenju stana, za povrat predmetnog stana, te da je zbog toga povrijeđeno apelantino pravo na dom kao predratne korisnice predmetnog stana”. Iz ovakvog stava moglo bi se zaključiti, nasuprot brojnim odlukama Ustavnog suda, da je za povrat stana u posjed prema Zakonu o prestanku primjene dovoljno da je podnosilac zahtjeva „nosilac stanarskog prava prema ugovoru o korištenju stana” bez obzira na to da li je 30. aprila 1991. godine taj nosilac stanarskog prava bio u

posjedu stana čiji povrat traži, da li ga je napustio nevezano za ratni sukob, odnosno da li je taj stan predstavljao njegov dom. Ja smatram da je Ustavni sud potpuno zanemario odredbe st. 1. i 2. člana 3. Zakona o prestanku primjene, na koje su se javne vlasti pozvale kada su odbile zahtjev apelanticine majke, prema kojima: (1) *Nosilac stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog porodičnog domaćinstva kao što je utvrđeno članom 6. ZOSO ima pravo na povratak u skladu sa Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.* (2) *Stav 1. ovog člana primjenjuje se samo na nosioce stanarskog prava koji imaju pravo da se vrate u svoje domove prema članu 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Osobe koje su napustile svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine smatraju se izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.*

17. Dakle, da bi ostvarila pravo na povrat predmetnog stana, apelantica majka kao nositeljica stanarskog prava morala je 30. aprila 1991. godine biti u posjedu tog stana. Nesporno je u postupcima pred upravnim organima i sudovima utvrđeno da je apelantica majka predmetni stan napustila 1987. godine i to nevezano za ratni sukob, pa se u odnosu na predmetni stan ne može smatrati izbjeglim ili raseljenim licem; da je useljenjem u stan svoga supruga 1987. godine postala sunositeljica stanarskog prava na tom stanu i da se u tom a ne u predmetnom stanu nalazila 30. aprila 1991. godine, pa joj, prema navedenom zakonu, nikako ne pripada pravo na povrat predmetnog stana. S druge strane, apelantica evidentno nije bila član domaćinstva svoje majke nakon 1987. godine, dakle ni 30. aprila 1991. godine, ali je, prema odredbi člana 21. Zakona o stambenim odnosima, mogla ostati u predmetnom stanu, što je ona *de facto* i učinila, s tim što svoje postupke nije *de iure* uskladila sa Zakonom o stambenim odnosima. Također, nesporno je utvrđeno da apelantica nije bila član domaćinstva svoje majke, u smislu odredbe člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, ni na dan kada je njena majka podnijela zahtjev za povrat predmetnog stana *jer njena majka povrat stana nije tražila i u apelanticino ime*. Bez obzira na navedene okolnosti, budući da je *de facto* 30. aprila 1991. godine apelantica bila u posjedu predmetnog stana, odnosno da je 30. aprila 1991. godine predmetni stan bio njen dom, smatram da je apelantica, za razliku od svoje majke, imala pravo podnijeti zahtjev za povrat u posjed predmetnog stana. Međutim, ona to nije učinila. U tom slučaju, ja ne vidim razlog da se apelantica stavi u privilegiran položaj i da, u situaciji kada nije podnijela zahtjev za povrat predmetnog stana u posjed, kao i sva druga lica u istoj situaciji, ne izgubi i samo pravo na povrat predmetnog stana. Zbog toga, bez obzira na nepotrebni dio obrazloženja odluke Vrhovnog suda pa i Kantonalnog suda, koji su samo stvorili privid da su odlučivali i odlučili o stanarskom pravu apelanticine majke,

odnosno o apelantčinom pravu iz člana 21. Zakona o stambenim odnosima, smatram da su obrazloženja koja je Ustavni sud dao za utvrđivanje povrede apelantčinog prava na poštivanje doma u konkretnom slučaju potpuno neprihvatljiva.

Slijedi da ja apsolutno nisam u mogućnosti da se saglasim sa zaključkom koji je donijela većina Ustavnog suda u vezi sa ovim pitanjem. Uz dužno poštovanje, ovom prilikom izražavam svoje neslaganje.

Предмет број АП 2549/09

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Бијељина, поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 58 0 Пс 902182 08 Рев од 14. маја 2009. године, Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 Пс 902182 08 Пж од 8. априла 2008. године и Пресуде Општинског суда у Мостару број 07 58 Пс 902182 05 Пс од 20. новембра 2007. године

Одлука од 25. марта 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 2549/09**, рјешавајући апелацију **Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Бијељина**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Constance Grewe, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија
Маргарита Цаца-Николовска, суткиња

на сједници одржаној 25. марта 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Бијељина**, поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број **58 0 Пс 902182 08 Рев** од 14. маја 2009. године, Пресуде Кантоналног суда у Мостару број **58 0 Пс 902182 08 Пж** од 8. априла 2008. године и Пресуде Општинског суда у Мостару број **07 58 Пс 902182 05 Пс** од 20. новембра 2007. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Бијељина (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Слободан Говедарица, адвокат из Бијељине, поднио је 10. августа 2009. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 58 0 Пс 902182 08 Рев од 14. маја 2009. године, Пресуде Кантоналног суда у Мостару (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 58 0 Пс 902182 08 Пж од 8. априла 2008. године и Пресуде Општинског суда у Мостару (у даљњем тексту: Општински суд) број 07 58 Пс 902182 05 Пс од 20. новембра 2007. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда и Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар (у даљњем тексту: тужени) затражено је 21. децембра 2009. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Кантонални суд и Општински суд су доставили одговоре на апелацију 25. и 28. децембра 2009. године. Тужени је доставио одговор на апелацију 6. јануара 2010. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 13. јануара 2010. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Пресудом Општинског суда број 07 58 Пс 902182 05 Пс од 20. новембра 2007. године, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда број 58 0 Пс 902182 08 Пз од 8. априла 2008. године, одбијен је као неоснован апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се тужени обавезе да, почевши од 30. новембра 2006. године, преузме од апеланта кориснике пензија и настави исплату пензија свим корисницима који су посљедњи пут били осигурани и остварили право на пензију до 30. априла 1992. године на територији садашње ФБиХ, којима је донесено рјешење о одређивању

пензије од СИЗ-а ПИО Босне и Херцеговине, Сарајево, према подацима туженог, а коју им исплаћује апелант. Апелант је, даље, тражио да се тужени обавезе да му на име исплаћених пензија за пензионере који су посљедњи пут били осигурани, а остварили право на пензију до 30. априла 1992. године на територији садашње ФБиХ, а исплату је од 1. октобра 2003. године до 30. новембра 2006. године вршио апелант, исплати укупан износ од 175.587.316,13 КМ, са законском затезном каматом од 1. октобра 2004. године па све до исплате, као и да плати износе које апелант до дана посљедњег обрачуна исплати на име пензија до преузимања пензионера, а уз накнаду трошкова поступка. Одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

7. У образложењу првостепене пресуде се наводи да из Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања (у даљњем тексту: Споразум) број 03-300/00 од 27. марта 2000. године произилази да је споразум закључен 27. марта 2000. године између Јавног фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Друштвеног фонда за пензијско и инвалидско осигурање Босне и Херцеговине и Завода мировинског и инвалидског осигурања Мостар, као уговорних страна и носилаца осигурања, те да су га потписали директори носилаца осигурања, а уз сагласност Владе Републике Српске и Владе Федерације Босне и Херцеговине.

8. Истакнуто је да из члана 19 Споразума произилази да Споразум ступа на снагу даном потписивања и да ће се објавити у „Службеном гласнику РС” и „Службеним новинама ФБиХ”. Даље је наведено да је одредбама члана 2 Споразума прописано да носилац осигурања који је кориснику пензије вршио исплату пензије на дан ступања на снагу Споразума наставља са исплатом, без обзира на мјесто пребивалишта или мјесто боравишта корисника мировине/пензије. Наведеним чланом у ставу 2 Споразума прописано је да кориснику пензије којем је вршена исплата од априла 1992. године, али је прекинута прије ступања на снагу Споразума, пензију ће исплаћивати носилац осигурања који је посљедњи извршио исплату пензије.

9. Одредбом члана 1 Споразума регулисан је предмет Споразума, односно да он уређује начин подјеле обавеза у исплати остварених пензија, урачунавање пензијског стажа у поступку остваривања права на пензију, уређивање сразмјерне пензије, остваривање права на инвалидску и породичну пензију, надлежност за одлучивање о правима подјеле терета исплате пензија остварених након потписивања Споразума, размјене документације и података и друга питања која се односе на спровођење пензијског и инвалидског осигурања и самог Споразума.

10. Даље се наводи да из преамбуле Споразума произилази да је наведени Споразум закључен на основу члана 205 став 2 Закона о пензијском и инвалидском осигурању РС („Службени гласник РС” бр. 27/93, 14/94 и 10/95) и члана 82 став 2 Закона о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ („Службене новине ФБиХ” број 29/98). Дакле, може се закључити да је предметни Споразум закључен на основу важећих законских прописа на територији Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, који су се примјењивали до дана закључења Споразума.

11. Оцјењујући одредбе Споразума, те намјере уговорних страна, посебно имајући у виду да је предметни Споразум закључен уз сагласност Владе Републике Српске и Владе Федерације Босне и Херцеговине, Општински суд је нашао да је сврха Споразума подјела умировљеника/пензионера на начин да се уреде односи и обавезе у исплатама мировина/пензија на начин да носилац осигурања који је исплаћивао мировину/пензију до закључења предметног Споразума настави њихове исплате и даље.

12. Истакнуто је да се у конкретном случају ради о споразуму који има елементе правног посла, трипартитног уговора чија је сврха прописана у одредби члана 1 Споразума. Стога, како суд прихвата и оцјењује да другачија намјера не проистиче из Споразума (уговора), нити је на било који други начин изражена, тако закључен споразум веже сваку странку (уговорну странку) за читаво њено подручје. Циљ закључења Споразума (уговора) има своје учинке, како између странака учесника Споразума, тако и у времену и простору.

13. Према мишљењу Општинског суда, апелант се неосновано позива на то да је одлуком Владе Републике Српске од 13. фебруара 2002. године једнострано раскинуо Споразум, ако се има у виду неспорна чињеница да је апелант наставио да исплаћује мировине/пензије корисницима који су већ били признати као његови корисници, а што је потврђено током поступка, те наводима у тужби које су предочили апелант и тужени. Све је потврђено и налазом вјештака финансијске струке као и изјавом истог вјештака саслушаног на главној расправи, тј. да се исплате корисницима мировина/пензија, према закљученом Споразуму из маја 2000. године, врше и до данас код оба носиоца осигурања, односно и код апеланта и код туженог.

14. Наведено потврђују и изјаве саслушаног законског заступника туженог који је био учесник приликом закључења предметног Споразума као и изјава саслушаног свједока Б.С., апелантовог службеника који ради на руководећим мјестима код апеланта и који је децидирано описао предмет закљученог Споразума из 2000. године и начин регулисања преузимања обавеза између носиоца тадашњих

осигурања и уговорних страна Споразума и друге начине рјешавања закљученог Споразума. Наведени свједок је изјавио да, према закљученом Споразуму, нико није могао стећи права, већ су се стечена пензијско-инвалидска права до 30. априла 1992. године задржала.

15. Према мишљењу Општинског суда, апелант неосновано указује на то да би се у конкретном спору требао примјењивати принцип као у међународним споразумима јер се у предметној правној ствари ради о унутрашњим односима и подјели обавеза у исплати остварених пензија између носилаца осигурања, апеланта и туженог, унутар новонастале државе БиХ, односно преузимања регулисања остваривања права на имовину и њихову исплату у складу са законима који регулишу ту материју, односно који су регулисали ту материју у бившој СРБиХ од настанка ратних догађања.

16. Општински суд је навео да без обзира на појединачне одлуке Дома за људска права за Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: Дом) и Комисије за људска права при Уставном суду БиХ (у даљњем тексту: Комисија), на које се апелант позива, наведене одлуке ни у којем случају не могу утицати на основаност апелантовог тужбеног потраживања којим тражи да се тужени обавезе да од 30. новембра 2006. године преузме кориснике мировина/пензија и настави им исплату у Федерацији Босне и Херцеговине, те апеланту накнади штету од 175.587.316,13 КМ са законском каматом од 1. јануара 2004. године па до исплате.

17. Такође је наведено да је у току поступка и на основу изведених доказа, а посебно оцјењујући изјаву законског заступника туженог и налаз вјештака финансијске струке који је утврдио да оба фонда примјењују Споразум, те посебно оцјењујући одредбе закљученог Споразума, Општински суд нашао да апелант није доказао да је претрпио штету нити да би тужени био у обавези да му накнади утужени износ. Истакнуто је да уколико би апелант једнострано престао са исплатом мировина/пензија по закљученом Споразуму, нанео би штету туженом, тј. пореметио би намјеру и циљеве закљученог Споразума.

18. Општински суд је истакао да би се предметни Споразум могао престати примјењивати уз сагласност уговорних страна и влада уговорних страна, као што је и закључен, односно странке су га дужне примјењивати све док не дође до његове измјене на начин како је и дошло до његовог закључења.

19. У образложењу другостепене пресуде се наводи да су странке закључиле споразум који има снагу уговора, у смислу одредбе члана 25 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО). Према одредби члана 17 ЗОО-а, учесници у

облигационом односу дужни су да изврше своју обавезу и одговорни су за њено испуњење (став 1). Обавеза се може угасити само сагласношћу воља учесника у облигационом односу или на основу закона (став 2).

20. Наведено је да се Споразум очито није угасио сагласношћу странака, нити поништењем, али одлука Владе Републике Српске објављена у „Службеном гласнику РС” и неспорно примљена обавијест коју је апелант послао туженом а у којој се истиче да раскида уговор, Кантонални суд прихвата као отказ уговора из члана 358 ст. 1 и 4 ЗОО-а. Дакле, према мишљењу Кантоналног суда, није прихватљив став првостепеног суда да само због тога што у Споразуму није постојала клаузула да се он може раскинути, Споразум није раскинут. На то упућује и сама логика ствари - нико никада не може присиљавати да трајно буде у неком облигационом односу.

21. Према мишљењу Кантоналног суда, уговарач, односно апелант је својом изјавом да раскида Споразум опозвао своју обавезу према пензионерима у вези са Споразумом, али је са сваким пензионером конкретно закључио нови уговор (донио рјешења) којим им је утврдио пензију према прописима Републике Српске, што значи да су пензионери који се нису жалили на та рјешења прихватили новонастали облигациони однос директно са апелантом.

22. Према налажењу Кантоналног суда, раскидањем Споразума престала је свака обавеза туженог према апеланту и настао је нови облигациони однос само између Републике Српске и пензионера. Стога су, према мишљењу Кантоналног суда, тачни наводи апелантовог пуномоћника да он исплаћује пензију према својим прописима, али је очигледно да из тога извлачи погрешан закључак сматрајући да је тиме настала нека обавеза туженог према њему. Истакнуто је да од момента раскида Споразума странке више нису биле ни у каквом облигационом односу, а ако нема облигационог односа између два субјекта, онда из тога не могу проистећи никаква права и обавезе. Апелант заснива свој захтјев на непостојећој обавези јер је „туђе пензионере” прогласио својима и, како је већ речено, дао им пензију према својим прописима, а у чему тужени није имао никаквог учешћа. Кантонални суд се, такође, позвао на одлуку Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у предмету *Карановић*, те у том смислу направио сличности и разлике са том одлуком. У том смислу, Кантонални суд је навео да одлука Европског суда, као и све друге одлуке, веже конкретне учеснике у спору. Даље је наведено да из наведене пресуде ни у најширем тумачењу не произилази било какво кршење домаћег и међународног права туженог према Републици Српској, односно његовим органима, конкретније према апеланту. Такође је наведено да, према прописима домаћег права, апелант

нема никаква права према туженом из наведеног Споразума као посљедица његовог раскида, а те обавезе не произилазе ни из наведене одлуке нити из било које одлуке која је у њој цитирана. Кантонални суд је навео да апеланта не види као оштећену странку у смислу да му припада неко право, нити у смислу да је дискриминисан, а посебно не сматра тачним његове наводе из писменог поднеска од 24. марта 2007. године који гласе: „Одлука суда у Стразбуру практично значи основ на којем заснива свој захтјев, те да се спор може ријешити у његову корист управо директном примјеном одредаба Европске конвенције и њених протокола јер ови документи имају предност над свим осталим законима”. Према мишљењу суда, апелант није презентовао њему сличан случај у којем је то утврђено, а ни Кантонални суд није могао пронаћи такву одлуку међу десетинама одлука у које је извршио увид.

23. Против другостепене пресуде апелант је поднио ревизију коју је Врховни суд одбио Пресудом број 58 0 Пс 902182 08 Рев од 14. маја 2009. године.

24. У образложењу ревизионе пресуде се наводи да је на утврђено чињенично стање другостепени суд правилно примијенио материјално право, односно одредбе чл. 210, 211 и 213 ЗОО-а када је одбио апелантову жалбу и потврдио првостепену пресуду, а то образложење је прихватио и Врховни суд. Наиме, и према оцјени Врховног суда, у радњама туженог не постоје основи по члану 210 ЗОО-а да би се прихватило да се тужени без правног основа неосновано обогатио. Према мишљењу Врховног суда, све и да се прихвати да су испуњене претпоставке из члана 210 ЗОО-а, правило враћања не важи у случају када наступи апсолутна правна сметња за примјену правила враћања. Истакнуто је да је чланом 211 ЗОО-а прописано да ко изврши исплату „знајући да није дужан платити” нема право да захтијева враћање изузев ако је задржао право да тражи враћање или ако је платио да би избјегао принуду, а то у конкретном предмету није случај. Како истиче Врховни суд, без утицаја је на другачије рјешење и приговор ревизије да је апелант исплате вршио из социјалних и моралних разлога јер му ни у том случају не припада право на поврат учињеног (члан 213 ЗОО-а).

25. Даље, према мишљењу Врховног суда, правилно је примијењено материјално право и када је, због недостатка апелантове активне легитимације, одбијен први дио апелантовог тужбеног захтјева за преузимање и исплату пензионера који су пензијски стаж остварили до 30. априла 1992. године на подручју Федерације БиХ, а из разлога које је навео Кантонални суд у образложењу своје пресуде. У том погледу, Врховни суд је истакао да у конкретном случају апелант у том дијелу тужбеног захтјева није у материјалноправном односу са туженим зато што законом

није овлашћени заступник пензионера па у њихово име не може ни поднијети тужбу за преузимање и исплату пензија јер су то лична права пензионера.

26. Према мишљењу Врховног суда, неоснован је приговор ревизије да нижестепени судови нису идентификовали статус Споразума, те да је он једнострано раскинут. Како даље истиче Врховни суд, нижестепени судови су правилно утврдили да Споразум закључен између парничних странака нема снагу међународног уговора јер је закључен између правних субјеката једне државе на основу овлашћења која им даје Закон о пензијском и инвалидском осигурању РС и Закон о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ па се он има сматрати уговором закљученим у складу са општим правилима ЗОО-а којим су учесници уговора договорили своја права и обавезе према пензионерима. Даље је Врховни суд истакао да је правилан закључак нижестепених судова да Споразум (уговор) није раскинут у складу са одредбама чл. 124-128 ЗОО-а нити се може сматрати да је уговор једнострано раскинут отказом уговора у складу са чланом 358 ст. 1 и 4 ЗОО-а. Стога је Врховни суд навео да, када се има у виду неспорна чињеница да су апелант и тужени наставили поступати по Споразуму, то указује на то да апелантова стварна воља, када је упутио туженом усмено обавјештење да одустаје од Споразума, није остварена у смислу његовог престанка. Врховни суд је навео да је чланом 358 став 5 ЗОО-а прописано да странке могу уговорити да ће њихов дужнички однос престати самим достављањем отказа, међутим, то Споразумом није уговорено. Одлука Владе о давању сагласности апеланту да може раскинути уговор и апелантово усмено саопштење да одустаје од Споразума, а наставља испуњавати своје обавезе из Споразума, не могу се сматрати као испуњење услова за раскидање уговора одустајањем од њега, што има у виду одредба члана 358 ЗОО-а.

27. Није основан ни приговор ревизије о погрешној примјени материјалног права кроз наводе да је суд требао тужбени захтјев ријешити према одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању РС и Закона о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ јер су тим законима регулисани поступак утврђења права корисника пензије и обавезе носиоца пензијског осигурања, а немају одредбе које регулишу право на накнаду штете из основа неоснованог обогаћења, па су нижестепени судови, и према оцјени овог суда, правилно примијенили одредбе ЗОО-а када су одбили апелантов тужбени захтјев за накнаду штете из основа неоснованог обогаћења.

28. Даље је наведено да су тачни приговори ревизије да се другостепени суд у својој одлуци погрешно позивао на одредбе чл. 154 и 155 ЗОО-а које регулишу основе

одговорности и штету, те одредбе чл. 149 и 150 ЗОО-а које регулишу уговор у корист трећих лица, што није конкретан случај. У погледу приговора ревизије за које је Врховни суд утврдио да су поновљени из жалбе (да је апелант дискриминисан, да приликом доношења одлуке није имао у виду одлуке Европског суда - предмет *Карановић*, међународне уговоре), истакнуто је да је другостепени суд наведене приговоре оцијенио, те да је дао правилне, потпуне и исцрпне разлоге због чега су они неосновани.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

29. Апелант сматра да су му у предметном поступку повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан прави лијек из члана 13 Европске конвенције и право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. У оквиру права на правично суђење, апелант сматра да је повријеђено и право на приступ суду. Апелант, у суштини, сматра да је чињенично стање произвољно утврђено, те указује на произвољну примјену материјалног и процесног права. У погледу повреде права на имовину, апелант наводи да сваких мјесец дана долази до умањења његове имовине за 6-7 милиона КМ. У погледу недискриминације, апелант наводи да поступци туженог као и поступајућих судова доводе до дискриминације пензионера јер пензије треба да исплаћује тужени а не апелант. Према апелантовом мишљењу, оправдан је његов тужбени захтјев да тужени преузме све пензионере који су пензионисани до 1992. године на подручју садашње Федерације БиХ. Сматра да нижестепени судови приликом одлучивања нису довољно јасно и исцрпно образложили своје одлуке примјењујући релевантне одредбе процесног права, због чега пресуде имају и формалне недостатке који доводе у сумњу правилност суђења. Сматра да су нижестепени судови починили повреде током поступка због разлога наведених у жалби, а потом и ревизији. Према апелантовом мишљењу, другостепени суд није оцијенио све жалбене наводе према одредбама члана 231 ЗПП који су од одлучног значаја и дао конкретне разлоге зашто их сматра неоснованим. Сматра да је другостепени суд уопштено навео разлоге због којих није прихватио његове жалбене наводе. Исту повреду, како истиче апелант, чини и Врховни суд, што доводи до тога да је поступак био неправичан и да је примјена процесног и

материјалног права била очигледно произвољна за апеланта. Апелант сматра да нису утврђене и наведене све одлучне чињенице (одбијање апелантовог приједлога за саслушање свједока Р.Р., представника Удружења пензионера Републике Српске, на околност истакнутог приговора активне легитимације, приједлог за одлагање главне расправе због недостављања налаза вјештака гдје и сам вјештак тражи одгоду, пропуст суда указан у жалби да се саслушају свједоци туженог и тужилачке стране на истом рочишту због различитих исказа на битне околности, различити ставови нижестепених судова у погледу правног статуса Споразума, ауторитет и обавезност примјене правних ставова одлука Комисије и Европског суда када се ради о дискриминацији).

30. Апелант, даље, наводи да из образложења ревизионе пресуде произилази да се суд површно и недовољно упустио у оцјену процесне грађе и дијела навода парничних странака у поднесцима везаним за сам статус Споразума, који је за нижестепене судове различит. Истиче да је питање важности Споразума од значаја само за примјену тзв. „повратничке одредбе”, односно члана 2, која се односи на популацију пензионера који су пензионисани до 1992. године на подручју садашње Федерације БиХ, а не текста цијелог Споразума чије се одредбе и даље примјењују. Апелант истиче да наведено не помиње ни један суд, а та чињеница је од одлучног значаја и она је била предмет оцјене дискриминације у појединачним случајевима у одлукама Дома и Комисије, као и у одлуци у случају *Карановић*. Примјеном наведене одредбе Споразума у поменутих одлукама потврђена је дискриминација у односу на члан 9 Међународног уговора о економским, социјалним и културним правима и то пензионерима за које апелант тражи да их тужени преузме.

31. Апелант, такође, указује на процесну неправичност у погледу доказног поступка. У погледу активне легитимације, апелант наводи да нема статус пуномоћника пензионера него стране у спору, а активна легитимација се посматра у односу на целокупну процесну грађу и предмет спора и положај апеланта као странке.

32. Према апелантовом мишљењу, Фонд ПИО је учесник материјалноправног односа из којег је настала парница - врши исплату пензионерима који су стекли право из ПИО-а до 1992. године, што је обавеза туженог (исплате) и тиме настаје материјална штета апеланту и обавеза туженог на преузимање пензионера којима је то право већ једном признато одлуком *Карановић*. У односу на случај *Карановић*, апелант наводи да ревизиони суд и не образлаже ставове из жалбених и ревизионих навода него се позива на образложење другостепеног суда. Истиче да је одлука *Карановић* обавезујућа за све органе власти и правна лица на која се односи, те да се

та одлука посљедично односи и на апеланта јер сваки мјесец трпи штету од око 6-7 милиона КМ које би тужени исплаћивао пензионерима по принципу „последњег мјеста осигурања и зарађене пензије”. Такође, упућује и на тачке 24, 27 и 28 наведене одлуке Европског суда.

б) Одговор на апелацију

33. У свом одговору на апелацију Врховни суд је навео да у предметном поступку нису повријеђена апелантова уставна права.

34. Кантонални суд је у свом одговору на апелацију навео да у конкретном случају материјално право није произвољно примијењено. Према мишљењу Кантоналног суда, апелант нема активну легитимацију у односу на његове наводе у погледу пензионера. У погледу одлуке *Карановић*, Кантонални суд је навео да судска пракса није извор права и не може бити основ за доношење судских одлука. Судска пракса може послужити као аргумент да одређени пропис има одређено значење и да је у том значењу примјенљив у низу истих или сличних случајева. У односу на апелантове наводе да се примјеном Споразума чини дискриминација и једној и другој категорији пензионера јер не примају пензије гдје су их зарадили, Кантонални суд је навео да је апелант закључио Споразум без довољно калкулације о томе колико ће пензионера „припасти” њему а колико туженом, ко ће из тога извући користи или имати штете, те да је покушао, прво кроз раскид Споразума а затим и кроз предметни поступак, отклонити те пропусте, у чему није успио. Кантонални суд наводи да су одлуке Дома и Комисије обавезне за све судове на подручју оба ентитета. Међутим, одлуке наведених органа, према мишљењу Кантоналног суда, односе се на кориснике пензија који то докажу кроз појединачни поступак, а не аутоматски на сваког пензионера и на сваког оног ко има неке везе са таквим пензионерима.

35. У свом одговору на апелацију Општински суд наводи да у предметном поступку нису прекршена апелантова уставна права нити је Општински суд произвољно примјенио закон. Истакнуто је да је апелант у предметном поступку искористио сва своја права процесне и материјалне природе.

36. Тужени у одговору на апелацију наводи да је у априлу 1992. године апелант као новоосновани фонд преузео све пензионере који су се затекли на подручју данашње Републике Српске као и оне пензионере који су из других крајева Босне и Херцеговине, па и подручја данашње Федерације БиХ, отишли у Републику Српску, с тим да није исплаћивао пензије лицима која су избјегла или расељена са подручја данашње Републике Српске. Апелант је уз пензионере које је самоиницијативно преузео на

исплату пензија преузео и доприносе за пензијско и инвалидско осигурање свих лица која су била запослена на подручју данашње Републике Српске. Из наведених доприноса апелант је по принципу „међугенерациске солидарности” наставио исплаћивати пензије пензионерима на своме подручју, односно као један од правних сљедника државног фонда. Такође је и тужени као други правни сљедник државног фонда наставио са исплатама пензија свим лицима која су се нашла на подручју данашње ФБиХ и убирањем доприноса за пензијско и инвалидско осигурање од свих лица која су на подручју данашње ФБиХ била запослена. Истакнуто је да су тако апелант и тужени наставили функцију државног фонда, апелант за подручје Републике Српске, а тужени за подручје Федерације БиХ.

37. Тужени је, даље, навео да између туженог и апеланта до 2000. године није било никакве комуникације. Апелант и тужени су 2000. године, у складу са оба ентитетска закона о ПИО-у, приступили договорима који су резултирали Споразумом који је ступио на снагу 18. маја 2000. године. Даном ступања на снагу Споразума тужени је преузео око 2/3, а апелант око 1/3 пензионера који су остварили право на пензију до 6. априла 1992. године, без обзира на број запослених на подручју које покрива било апелант било тужени. Закљученим Споразумом није одређен рок његовог трајања, из чега, према мишљењу туженог, произилази да је закључен на неодређено вријеме. Истакнуто је да је Влада Републике Српске 13. фебруара 2002. године дала сагласност апеланту за раскид Споразума. О својој намјери за раскид Споразума апелант је усмено обавијестио туженог.

38. Такође, тужени је навео да апелант добро зна да су доприноси лица која су остварила право на пензију давна прошлост, односно да су давно потрошени јер се њихове пензије и код туженог и код апеланта исплаћују из доприноса лица која су данас запослена, као што су њихови доприноси својевремено служили за исплате пензија лицима која су примала пензију када су пензионери о којима апелант говори издвајали доприносе. Пензијско-инвалидско осигурање у БиХ се до 1992. године а и данас базира на принципу текућег финансирања обавеза, односно „међугенерациске солидарности”, тако да није вршена капитализација средстава. То значи да данашњи осигураници који уплаћују доприносе за пензијско и инвалидско осигурање не уплаћују та средства за покриће својих права у вријеме када их буду користили као будући пензионери већ се из средстава текуће уплате доприноса покривају текуће обавезе за садашње пензионере. Тужени истиче да је неспорно да државни фонд никада није имао капитализираних средстава (уштеђених средстава) која би сада служила за покривање обавеза за пензије (за стаж) остварене до априла 1992. године.

39. Према мишљењу туженог, неприхватљиво је да апелант од туженог тражи да прихвати нове обавезе исплате пензија свим лицима која су право на пензију стекла прије 6. априла 1992. године (а на основу података према посљедњој исплатној адреси на тај дан) а да права која су садржана у убирању сразмјерног дијела доприноса за пензијско-инвалидско осигурање задржава за себе. Наводи да апелант захтијева да тужени преузме исплату пензија пензионерима којима тужени никада није исплаћивао пензије нити је то обавеза а ни право туженог.

40. Тужени истиче да никаквим актом није одређено својство универзалног сукцесора Друштвеног фонда за ПИО СРБиХ, односно РБиХ као јединог носиоца осигурања у СРБиХ, односно РБиХ, због чега му се не могу одређивати обавезе како то апелант тражи. Напомиње да се приликом закључења Споразума између апеланта и туженог као два равноправна носиоца осигурања у БиХ није поставило питање диобног биланса. Према мишљењу туженог, и апелант и тужени су равноправни сукцесори државног фонда за ПИО, и по правима и по обавезама.

V. Релевантни прописи

41. У **Закону о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, „Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93 и 13/94, те „Службене новине Федерације БиХ” број 29/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 124.

У двостраним уговорима, кад једна страна не испуни своју обавезу, друга страна може, ако није што друго одређено, захтевати испуњење обавеза или, под условима предвиђеним у идућим члановима, раскинути уговор простом изјавом, ако раскид уговора не наступа по самом закону, а у сваком случају има право на накнаду штете.

Члан 125.

(1) Кад испуњење обавезе у одређеном року представља битан састојак уговора, на дужник не испуни обавезу у том року, уговор се раскида по самом закону.

(2) Али, поверилац може одржати уговор на снази, ако по истеку рока, без одлагања, обавести дужника да захтева испуњење уговора.

(3) Кад је поверилац захтевао испуњење, па га није добио у разумном року, може изјавити да раскида уговор.

(4) Ова правила важе како у случају кад су уговорне стране предвиделе да ће се уговор сматрати раскинутим ако не буде испуњен у одређеном року, тако и онда кад је испуњење уговора у одређеном року битан састојак уговора по природи посла.

Члан 126.

(1) Кад испуњење обавезе у одређеном року није битни састојак уговора, дужник задржава право да и после истека рока испуни своју обавезу, а поверилац да захтева њено испуњење.

(2) Али, ако поверилац жели раскинути уговор, мора оставити дужнику примерен накнадни рок за испуњење.

(3) Ако дужник не испуни обавезу у накнадном року, наступају исте последице као и у случају кад је рок битни састојак уговора.

Члан 127.

Поверилац може раскинути уговор без остављања дужнику накнадног рока за испуњење ако из дужниковог држања произлази да он своју обавезу неће извршити ни у накнадном року.

Члан 128.

Кад је пре истека рока за испуњење обавезе очигледно да једна страна неће испунити своју обавезу из уговора, друга страна може раскинути уговор и захтевати накнаду штете.

Члан 210.

Ако је друштвено средство којим управљају радници, односно други радни људи у одређеном друштвеном правном лицу на било који начин прешло у друштвена средства којим управљају радници, односно други радни људи у другом друштвеном правном лицу, или у имовину неког лица, а тај прелаз нема основа у неком самоуправном споразуму или у неком другом правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, ако је то могуће, а иначе је дужан да накнади вредност постигнуте користи.

Одредба претходног става сходно се примењује кад је неки део имовине једног лица на било који начин прешао у друштвена средства којима управљају радници, односно други радни људи у друштвеном правном лицу или у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема основа у самоуправном споразуму или у неком другом правном послу или у закону.

Под прелазом друштвеног средства, односно имовине подразумева се и стицање користи извршеном радњом.

Обавеза враћања, односно накнаде вредности настаје и кад се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио или који је касније отпао.

Члан 211.

Ко изврши исплату знајући да није дужан платити, нема право да захтева враћање, изузев ако је задржао право да тражи враћање или ако је платио да би избегао принуду.

Члан 212.

Ко је исти дуг платио два пута, па макар и једном и по основу извршне исправе, има право тражити враћање по општим правилима о стицању без основа.

Члан 213.

Не може се тражити оно што је дато или учињено на име извршења неке природне обавезе или неке моралне или друштвене дужности.

Члан 358.

Ако време трајања дуговинског односа није одређено, свака страна може га прекинути отказом.

Отказ мора бити достављен другој страни.

Отказ се може дати у свако доба, само не у невреме.

(1) Отказни дуговински однос престаје када истекне отказни рок одређен уговором, а ако такав рок није одређен уговором, однос престаје по истеку рока одређеног законом или обичајем, односно истеком примереног рока.

(2) Стране могу уговорити да ће њихов дуговински однос престати самим достављањем отказа, ако за одређени случај закон не наређује што друго.

(3) Поверилац има право да захтева од дужника оно што је доспело пре него што је обавеза престала протеком рока или отказом.

42. У Споразуму о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања („Службене новине ФБиХ” број 24/00) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим споразумом Јавни фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Друштвени фонд за пензијско и инвалидско осигурање Босне и Херцеговине и Завод мировинског и инвалидског осигурања Мостар (у даљем тексту: Носиоци осигурања) уређују начин подјеле обавеза у исплати остварених пензија, урачунавања пензијског стажа у поступку остваривања права на пензију, одређивања сразмјерне пензије, остваривања права на инвалидску и породичну пензију, надлежност за одлучивање о правима и подјели терета исплате пензија остварених након потписивања овог споразума, размјену документације и података и друга питања која се односе на спровођење пензијског и инвалидског осигурања и овог споразума.

Члан 2.

Носилац осигурања који је кориснику пензије вршио исплату пензије на дан ступања на снагу овог споразума наставља исплату пензије, без обзира на мјесто пребивалишта или мјесто боравка корисника пензије.

Кориснику пензије којем је вршена исплата пензије од априла 1992. године, али је прекинута прије ступања на снагу овог споразума, пензију ће исплаћивати Носилац осигурања који је посљедњи извршио исплату пензије.

43. У **Закону о пензијском и инвалидском осигурању** („Службени гласник РС” број 106/05 - Пречишћени текст) релевантне одредбе гласе:

Члан 241.

Пензијски стаж који су држављани Републике навршили у другим републикама бивше СФРЈ до дана њиховог државног осамостаљења и у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација) узима се само код утврђивања услова за стицање права.

У погледу признавања стажа осигурања који је навршен у државама из става 1. овог члана послје њиховог осамостаљивања и у Федерацији Босне и Херцеговине, до закључивања одговарајућих споразума са тим државама и Федерацијом Босне и Херцеговине, примјењује се принцип реципроцитета.

44. У **Закону о пензијском и инвалидском осигурању** („Службене новине ФБиХ” бр. 29/98, 49/00, 32/01, 61/02, 73/05, 59/06 и 4/09) релевантна одредба гласи:

Члан 82. став 2.

Пензијски стаж остварен у бившим републикама Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и у Заводу за пензијско и инвалидско осигурање војних

осигураника до 6. марта 1992. године узет ће се у обзир држављанима Босне и Херцеговине на територији Федерације за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, а пензија ће се одредити према стажу оствареном у Федерацији, ако међународним уговором није другачије уређено, односно на основу реципроцитета.

VI. Допустивост

45. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

46. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

47. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 58 0 Пс 902182 08 Рев од 14. маја 2009. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену одлуку апелант је примио 25. јуна 2009. године, а апелација је поднесена 10. августа 2009. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, зато што није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

48. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

49. Апелант сматра да су му у предметном поступку повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције и право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, што укључује:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

50. У конкретном случају је потребно, прије свега, одговорити на питање да ли предметни поступак има карактер „спора” у којем су се утврђивала апелантова „грађанска права и обавезе”. Уставни суд сматра да је члан 6 став 1 Европске конвенције у конкретном случају примјенљив јер се у предметном поступку одлучивало о апелантовом захтјеву за накнаду штете, дакле о предмету грађанскоправне природе.

51. Апелант сматра да није имао правично суђење због тога што је у предметном поступку чињенично стање произвољно утврђено, те због произвољне примјене материјалног и процесног права.

52. У вези са овим апелантовим наводима, Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима, па ће у конкретном случају Уставни суд испитати да ли је поступак у цјелини био

правичан на начин на који то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број АП 20/05 од 18. маја 2005. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 58/05). Даље, Уставни суд подсјећа на то да се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. У вези с тим, Уставни суд се неће мијешати ни у то којим доказима страна у поступку редовни судови поклањају повјерење на основу слободне судијске процјене (види Уставни суд, Одлука број АП 612/04 од 30. новембра 2004. године; и Европски суд, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима број 1996-II, став 78).

53. Такође, Уставни суд указује на то да, према устаљеној пракси Европског суда и Уставног суда, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове да, између осталог, образложе своје пресуде. Ова обавеза, међутим, не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види Уставни суд, одлуке бр. У 62/01 од 5. априла 2002. године и АП 352/04 од 23. марта 2005. године). Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види Европски суд, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А, број 303-А, став 29). Европски суд и Уставни суд су у бројним одлукама указали на то да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али истовремено имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види Европски суд, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36; и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године).

54. Разматрајући апелантове наводе, Уставни суд налази да су редовни судови за своје одлуке, насупрот апелантовим наводима, дали јасно и прецизно образложење из којег се не може закључити произвољност у примјени материјалног и процесног права у било којем сегменту поступка. Наиме, у предметном поступку апелант је тужбеним захтјевом тражио да се тужени обавезе да преузме пензионере који су пензијски основ остварили до 30. априла 1992. године на територији Федерације БиХ, те исплату накнаде штете из основа неоснованог обогаћења у укупном износу од 175.587.316,13 КМ, који износ је исплатио пензионерима за период од 1. јануара 2003. године до 30. новембра 2006. године као и износ који апелант исплати тим пензионерима до дана њиховог преузимања. Рјешавајући о првом дијелу апелантовог тужбеног захтјева који се тиче обавезивања туженог на преузимање пензионера, редовни судови су утврдили да апелант у том погледу није активно легитимисан зато што је, према мишљењу редовних судова, то право само пензионера Фонда

Републике Српске, те да апелант никако не може поднијети тужбу у погледу преласка неодређеног броја пензионера из једног фонда у други. При томе су редовни судови истакли да је странка стварно легитимисана само ако је учесник материјалноправног односа из којег је настала парница, те да то није конкретан случај зато што апелант није у материјалноправном односу са туженим јер законом није овлашћени заступник пензионера па у њихово име не може поднијети тужбу за преузимање и исплату пензија, што је лично право сваког пензионера.

55. У погледу другог дијела тужбеног захтјева, Уставни суд налази да апелант у предметном поступку није доказао да је претрпио било какву штету за коју би тужени био обавезан да му је накнади као и да није доказао да се тужени без правног основа неосновано обогатио, у смислу одредбе члана 210 ЗОО-а. Наиме, у предметном поступку је утврђено да Споразум није раскинут у смислу одредби чл. 124-128 ЗОО-а, нити се може сматрати да је раскинут отказом уговора у складу са одредбом члана 358 ст. 1 и 4 ЗОО-а. Дакле, како је истакао Врховни суд, одлука Владе о давању сагласности апеланту да може раскинути уговор и апелантово усмено саопштење да одустаје од Споразума, а наставља испуњавати своје обавезе из Споразума, не могу се сматрати испуњењем услова за раскид уговора одустајањем од њега у смислу одредбе члана 358 ЗОО-а. При томе је Врховни суд посебно имао у виду да апелант није никада писмено обавијестио туженог о одустајању од Споразума, да је наставио исплаћивати пензије по Споразуму, да није обавијестио туженог да задржава право захтијевати враћање исплаћеног, те да је апелант након потписивања Споразума донио појединачна рјешења пензионерима који су пензију остварили до 30. априла 1992. године, у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању РС, а по којима је и вршио исплату. Уставни суд у наведеном не види произвољност редовних судова. Даље, Уставни суд сматра да образложења редовних судова задовољавају стандарде постављене чланом 6 став 1 Европске конвенције. Насупрот апелантовим наводима, Уставни суд сматра да у предметном поступку није повријеђено апелантово право на приступ суду с обзиром на то да је апелант активно учествовао у предметном поступку и то на три судске инстанце, те да апелантово незадовољство исходом предметног поступка не води нужно ка закључку да му је повријеђено право на правично суђење.

56. У вези са апелантовим наводима на околност да Кантонални суд и Врховни суд нису оцијенили све његове жалбене и ревизионе наводе, Уставни суд подсјећа на то да члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове да дају образложења за своје пресуде, али то се не може тумачити као обавеза да се одговори на сваки навод, него само на онај који оцијени релевантним (види Европски суд, *Narutyunyuan protiv*

Арменије, дјелимична одлука о допустивости од 5. јула 2005. године, апликација број 36549/03). Наиме, коначне одлуке жалбених судова не морају имати исцрпна образложења (види Европска комисија за људска права, Одлука о допустивости број 8769/97 од 16. јула 1981. године, ОИ 25) већ образложења која се тичу релевантних жалбених навода, које таквима оцијени. У конкретном случају, Уставни суд сматра да су Кантонални суд и Врховни суд за своје пресуде дали јасне и прецизне разлоге, те да су јасно образложили зашто су апелантове наводе оцијенили релевантним, а у складу са захтјевима члана 6 Европске конвенције.

57. Разматрајући апелантове наводе у погледу одлуке Европског суда донесене у предмету *Карановић*, пресуда од 20. новембра 2007. године, Уставни суд налази да је у готово истом предмету Европски суд донио и пресуду *Шекеровић и Пашалић* од 8. марта 2011. године. Стога, иако ова нова пресуда није предметом апелантових навода, ипак је приликом разматрања ових апелантових навода Уставни суд имао у виду и ову нову пресуду. У вези с тим, Уставни суд као прво налази да се у наведеним предметима које је Европски суд разматрао ради о појединачним предметима у којима су Дом за људска права, односно Комисија за људска права при Уставном суду донијели одлуке, а што је и апеланту познато, у којима је утврђена повреда људских права ових лица. Поменута лица су због неизвршења тих одлука поднијела апликације Европском суду који је установио кршење права апликаната због неизвршења одлука Дома, односно Комисије. Дакле, предмет одлука Дома, односно Комисије, као и одлука Европског суда, била су појединачна права пензионера који су се након рата вратили у Федерацију.

58. У конкретном случају, предмет спора је био апелантов тужбени захтјев да тужени преузме неодређени број лица у Фонд Федерације БиХ, међутим, редовни судови су нашли да апелант нема активну легитимацију да у име тако неодређеног броја пензионера поднесе тужбени захтјев о њиховом преласку из једног фонда у други. Даље, Уставни суд налази да је Европски суд у својим одлукама изразио став да се с циљем извршења наведених одлука мора створити и одговарајући правни оквир. Међутим, у конкретном случају, разматрајући основаност апелантовог тужбеног захтјева, редовни судови с правом полазе од правне ваљаности Споразума, који је закључен сагласношћу воља уговорних страна а на основу овлашћења из закона о пензијском и инвалидском осигурању РС и ФБиХ, те утврђују да, супротно апелантовим наводима, наведени Споразум није раскинут у складу са одредбама чл. 124-128 ЗОО-а, нити се може сматрати да је уговор једнострано раскинут отказом уговора у складу са чланом 358 ст. 1 и 4 ЗОО-а. Такође је утврђено да се не може сматрати да су испуњени услови за раскид уговора одустајањем од њега у смислу

одредбе члана 358 ЗОО-а. На основу наведеног, произилази да се у предметном поступку и нису могла разматрати појединачна права „неодређених лица” већ су стране биле два правна субјекта о чијим се правима и обавезама расправљало. При томе, редовни судови су у предметном поступку апелантов тужбени захтјев разматрали у околностима постојећег релевантног правног оквира.

59. На основу наведеног, Уставни суд закључује да није повријеђено апелантово уставно право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, Уставни суд наглашава значај ставова изражених у поменутих одлукама Европског суда и одлукама Дома за људска права, односно Комисије за људска права при Уставном суду у погледу промјене законског оквира који ће регулисати питање пензија оних пензионера који су се након рата вратили у Федерацију.

60. Уставни суд неће разматрати апелантове наводе у односу на наводну повреду права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију с обзиром на то да су и ти наводи, у суштини, исти као и наводи који се односе на повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, а што је Уставни суд већ размотрио у овој одлуци.

Право на дјелотворан правни лијек

61. Члан 13 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Свако чија су права и слободе, призната овом конвенцијом, нарушена има право на правни лијек пред националним властима [...].

62. У вези са апелантовим наводима о кршењу права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, Уставни суд указује на то да апелант није експлицитно навео у вези са којим правима сматра да постоји кршење права из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелације се може закључити да се наводи о кршењу овог права доводе у везу са правом на правично суђење. У вези с тим, Уставни суд запажа да је апелант имао и користио могућност коришћења законом прописаних правних лијекова (жалба и ревизија). Чињеница да су Кантонални суд и Врховни суд рјешавајући о жалби и ревизији донијели одлуке са којима апелант није задовољан не може водити закључку о непостојању или недјелотворности правних лијекова.

63. Узимајући у обзир наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези са правом на правично суђење.

Недискриминација

64. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан 14 Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом обезбеђује се без дискриминације по било којој основи, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

65. Уставни суд подсјећа на то да, према пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица, која се налазе у аналогној ситуацији, различито третирају на основу пола, расе, боје, језика, вјере [...] у погледу уживања права из Европске конвенције, а не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман или употреба средстава наспрам жељеног циља који нису у пропорционалном односу (види Европски суд, *Белгијски језички случај*, пресуда од 9. фебруара 1967. године, серија А, број 6, став 10). При томе је неважно да ли је дискриминација последица различитог законског третмана или примјене самог закона (види Европски суд, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А, број 25, став 226).

66. Иако апелант није експлицитно навео у вези са којим правима сматра да постоји кршење права из члана 14 Европске конвенције, Уставни суд налази да из апелације произилази да се наводи о кршењу овог права доводе у везу са правом на правично суђење. У конкретном случају, кршење овог права апелант види у дискриминацији пензионера за које сматра да би их требао преузети тужени. Из наведеног произилази да апелант као учесник предметног поступка не сматра да је он био дискриминисан у поступку већ да су посредно дискриминисана друга лица која нису били учесници поступка. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра

да су ови апелантови наводи неосновани јер се не односе на кршење апелантовог уставног права на недискриминацију.

67. На основу наведеног, Уставни суд закључује да је апелација у односу на наводе о дискриминацији из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције а у вези са правом на правично суђење неоснована.

VIII. Закључак

68. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције с обзиром на то да у образложењима оспорених одлука Уставни суд није нашао произвољност у погледу примјене материјалног и процесног права.

69. Такође, Уставни суд закључује да не постоји повреда права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези са правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када нема ничега што указује на то да је апеланту било онемогућено да користи законом прописане правне лијекове.

70. Уставни суд сматра да су неосновани апелантови наводи о дискриминацији у предметном поступку из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, а у вези са правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције с обзиром на то да апелант није навео да је он као учесник предметног поступка дискриминисан већ посредно друга лица.

71. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

72. У смислу члана 41 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чини издвојено мишљење предсједника Уставног суда Миодрага Симовића о неслагању.

73. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Издвојено мишљење председника Симовића о неслагању

Сматрам да је ово случај у којем је Уставни суд БиХ требало да испуни веома битан уставносудски задатак – појашњење уставноправног аспекта настале проблематике из области пензијског осигурања.

Наиме, на самом почетку, морамо поћи од тога да је право на пензију битно социјално и грађанско (имовинско) право сваког човјека. То је уједно и уставно право, у смислу члана II/3а) и к) Устава БиХ, односно члана 9 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима.

Принцип правне државе, који је утврђен чланом I/2 Устава БиХ, намеће обавезу држави (у најширем смислу ријечи) да таква права регулише путем закона! Наравно, законе може доносити само законодавни орган који има легитимацију да законом уређује друштвено-правне односе. Сем тога, није спорно и да егзекутивна/извршна власт, у оквиру овлашћења које има на основу закона, може доносити правне прописе у облику општеобавезујућих уредби или других правних аката. Међутим, принцип подјеле власти, који је саставни дио принципа правне државе, намеће одређене лимите извршној власти у смислу граница до којих може ићи та дискреција. Наиме, извршна власт не може преузети право регулисања битних сегмената одређеног права, без обзира на то да ли се позива на одређени закон. Такви закони, који дају извршној власти право да регулише оно што је обавеза законодавца, крше Устав БиХ јер су супротни **принципу подјеле власти**. Јер, извршној власти недостаје демократски легитимитет који законодавац посједује на основу легитимације добивене демократским изборима, те који му даје право да преузме одговорност за уређивање тих области.

У конкретном случају, битан сегмент (реципрочни односи ентитетских пензијских власти) начина одређивања права на пензију једне велике групе грађана (што није небитно) регулисан је „споразумом” који су закључили директори јавноправних управних органа (ПИО), на основу одлука ентитетских влада. Одлуке влада су донесене на основу одређених одредби ентитетских закона. Овако битан сегмент права на пензију, од којег грађанима зависи, између осталог, од кога ће примати пензију, колика ће бити висина те пензије и како ће се обрачунавати коефицијенти, не може се препустити извршној власти, без обзира на то да ли су ентитетски законодавци дали законски основ за то.

Даље, мислим да овакав начин регулисања овог дијела права на пензију није сагласан са **принципом правне сигурности**, као даљњем елементу принципа

правне државе. Право на пензију је угрожено чим један од споразумних партнера не жели више да буде партнер споразумног односа или да не поштује споразум. Управо предметни случај потврђује колико су грађани несигурни када је у питању њихово право на пензију, јер је ово право регулисано „споразумом”, а не константним и стабилним правним основом као што је закон.

Коначно, питање регулисања међуентитетских односа у области социјалне заштите убраја се у сегмент остваривања јединственог тржишта када је у питању **слобода протока лица (запослених и оснивања правних субјекта)** из члана I/4 Устава БиХ. Наиме, јасно је да кршење ових уставноправних принципа представља „ометање” кретања лица у смислу члана I/4 Устава БиХ.

Узимајући у обзир изнесено, јасно је да је начин на који су ентитети регулисали ове односе (донијели одговарајуће одредбе - члан 205 став 2 Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске и члан 82 став 2 Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације БиХ - на основу којих је закључен споразум између два фонда) супротан Уставу БиХ. Чим је правни основ за одређени споразум противуставан, и сам акт који је донесен на основу такве противуставне норме је противуставан. У вези с тим, не смијемо заборавити да закони о облигационим односима оба ентитета третирају **ништавним** све споразуме који су закључени противно, између осталог, Уставу БиХ. Уз то, о ништавности сваки суд пази по службеној дужности. Уколико таква ништавност произилази из противуставног закона, онда је то класични случај и надлежност *par excellence* за Уставни суд БиХ. Штавише, обавеза контроле уставности није проблем за Уставни суд БиХ ни када је у питању апелациона надлежност [члан VI/3б) Устава БиХ]. Наиме, Уставни суд БиХ има право, у оквиру апелационог поступка, спајати надлежности из члана VI/3б) Устава БиХ и члана VI/3ц) Устава БиХ – конкретна оцјена уставности. То је до сада учинио у више својих одлука (види, на примјер, предмете бр. У 19/00 или У 106/03).

Због свега тога, мислим да је потписани споразум, као начин регулисања овог дијела међуентитетских односа у области пензијског осигурања, **супротан Уставу БиХ**. Недостају одговарајућа законска рјешења. Потврду овог става дао је и Европски суд за људска права, не само у предмету *Карановић* већ и у најновијој пресуди *Шекеровић и Пашалић*.

Према мом мишљењу, Уставни суд БиХ је требао усвојити апелацију, донијети мериторну одлуку у смислу члана 64 став 2 Правила Уставног суда, прогласити ову ситуацију противуставном и наредити БиХ и ентитетима исте оне мјере које је наредио Европски суд за људска права – стварање правичних и сигурних међусобних односа путем законског регулисања.

Predmet broj AP 1312/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Una banke d.d. Bihać – PU podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-U-06-000 219 od 22. veljače 2008. godine, Rješenja Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj 355/2006 od 22. lipnja 2006. godine i Rješenja Službe imovinsko-pravnih poslova i katastra nekretnina Općine Bihać broj 04/1-31-17-41 od 20. veljače 2006. godine

Odluka od 7. travnja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1312/08**, rješavajući apelaciju **Una banke d.d. Bihać – PU**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 7. travnja 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Una banke d.d. Bihać – PU podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-U-06-000 219 od 22. veljače 2008. godine, Rješenja Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj 355/2006 od 22. lipnja 2006. godine i Rješenja Službe imovinsko-pravnih poslova i katastra nekretnina Općine Bihać broj 04/1-31-17-41 od 20. veljače 2006. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Una banka d.d. Bihać – PU (u daljnjem tekstu: apelant), koju zastupa Ferid Mujagić, odvjetnik iz Bihaća, podnijela je 30. travnja 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću

(u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 001-0-U-06-000 219 od 22. veljače 2008. godine, Rješenja Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada FBiH) V. broj 355/2006 od 22. lipnja 2006. godine i Rješenja Službe imovinsko-pravnih poslova i katastra nekretnina Općine Bihać (u daljnjem tekstu: Općinska služba) broj 04/1-31-17-41 od 20. veljače 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Vlade FBiH i Općine Bihać kao sudionika u postupku zatraženo je 13. svibnja 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 15. svibnja 2008. godine, Vlada FBiH 30. svibnja 2008. godine, a Općina Bihać 27. svibnja 2008. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog suda, Vlade FBiH i Općine Bihać dostavljeni su apelantovom punomoćniku 5. lipnja 2008. godine.

5. Na temelju članka 15. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, zatražene su i pribavljene informacije od Pravobraniteljstva Bosne i Hercegovine, Vrhovnog suda Federacije BiH, Vrhovnog suda RS, Apelacionog suda Brčko Distrikta, Kantonalnog suda i Općinskog suda u Bihaću.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Prvostupanjskim rješenjem Općinske službe broj 04/1-31-17-41 od 20. veljače 2006. godine utvrđeno je postojanje prava na imovinu, koja u naravi predstavlja poslovne prostore u Bihaću i to: Salon namještaja lociran u ulici Bosanska bb, Robna kuća „Beograd” locirana u ulici Bosanska broj 21 i objekt magazina lociran u ulici Omera Novljanina bb, sve u korist poduzeća RK Beograd d.d. u stečaju iz Beograda (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva). Također je odlučeno da se predmetni poslovni prostori vraćaju u posjed i raspolaganje podnositelju zahtjeva, te je naloženo privremenim korisnicima predmetnih prostora Salona namještaja u ulici Bosanska bb i to: d.o.o. „Robne kuće Bihać” iz Bihaća, „Borac” Travnik i „Una bus”, poslovna jedinica broj 1, Salon tepiha, zatim Robne kuće „Beograd” u ulici Bosanska broj 21, d.o.o. DIBS 98 Bihać i „VF Comerc” Bihać, te objekta magazina u ulici Omera Novljanina bb, HIT Bihać, da u roku od 15

dana od dana prijema rješenja isprazne predmetne poslovne prostore i ključeve poslovnih prostora predaju Općinskoj službi pod prijatnjom prinudnog izvršenja, s tim da žalba ne odlaže izvršenje.

8. U obrazloženju rješenja prvostupanjski organ je naveo da je u tijeku postupka, na temelju priloženih dokaza, utvrdio da je podnositelj zahtjeva podnio zahtjev za povrat predmetne imovine sukladno Aneksu „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori” broj 10/01; u daljnjem tekstu: Aneks „G” Sporazuma) i Odluci o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 2/04; u daljnjem tekstu: Odluka o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma), uz koji je priložio zk. ul. broj 6085 k.o. Bihać, Rješenje Skupštine općine Bihać broj 06/3-475-414/78 od 23. ožujka 1979. godine o izuzimanju, Rješenje o dodjeli broj 09-475-321/78 od 12. travnja 1979. godine, odobrenje Općinskog sekretarijata za urbanizam, stambene i komunalne poslove Općine Bihać za građenje, upotrebnu dozvolu broj 09/1-360-78/80 od 14. studenoga 1980. godine, kupoprodajni ugovor Ov. broj 1528/73 od 27. siječnja 1973. godine, aneks ugovora i zk. ul. broj 3796 k.o. Bihać. Na temelju priloženih dokaza, prvostupanjski organ je utvrdio da na Salonu namještaja i objektu magazina postoji pravo imovine u korist podnositelja zahtjeva. Dalje, prvostupanjski organ je naveo da je u tijeku rata, točnije 5. lipnja 1993. godine, Odlukom Predsjedništva Skupštine općine Bihać broj 01-023-69/93 osnovano JP „Robne kuće Bihać”, a kasnije d.o.o. „Robne kuće Bihać”, kao i da je Rješenjem Sektora za urbanizam, geodetske, katastarske i imovinsko-pravne poslove Općine Bihać broj 3/47-476-1/97 od 24. srpnja 1997. godine utvrđeno pravo raspolaganja u korist d.o.o. „Robne kuće Bihać” i to na nekretninama označenim kao k.č. broj 1/542 upisane u zk. ul. broj 355 k.o. Bihać, te je navedeno rješenje provedeno u zemljišnoknjižnom operatu pod brojem Dn 276/97 i predmetne nekretnine upisane u korist d.o.o. „Robne kuće Bihać”. Međutim, prvostupanjski organ je naveo da je podnositelj zahtjeva protiv navedenog rješenja podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti Tužiteljstvu Unsko-sanskog kantona, a Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) je Rješenjem broj 11/4-31-1310-UP-2 od 26. studenoga 2001. godine usvojilo zahtjev i ukinulo navedeno rješenje.

9. Dalje, prvostupanjski organ je istakao da je, u međuvremenu, Općinski sud u Bihaću (u daljnjem tekstu: Općinski sud) donio Rješenje broj IP.1170/00 od 7. ožujka 2001. godine, u izvršnom predmetu apelanta kao povjeritelja protiv dužnika d.o.o. „Robne kuće Bihać”, radi izvršenja na nekretnini, kojim je apelantu dosuđena k.č. broj 1/542 „Robna kuća” upisana u zk. ul. broj 355 k.o. Bihać kao društveno vlasništvo sa uknjiženim pravom raspolaganja u korist dužnika d.o.o. „Robne kuće Bihać”. U obrazloženju

rješenja Općinski sud je naveo da je Zaključkom suda broj IP.1170/00 od 23. siječnja 2001. godine određena prodaja predmetne nekretnine i to neposrednom pogodbom na način propisan relevantnim odredbama Zakona o izvršnom postupku. Također, sud je istakao da je uvidom u Ugovor o kupoprodaji nekretnina (u daljnjem tekstu: Ugovor) OV. broj 3467/01 od 27. veljače 2001. godine, koji su mu dostavili apelant i d.o.o. „Robne kuće Bihać”, sa prijedlogom da sud donese rješenje o dosuđivanju predmetne nekretnine apelantu, utvrdio da je apelant kao kupac kupio predmetnu nekretninu od d.o.o. „Robne kuće Bihać” kao prodavca za ugovorenu cijenu od 2.140.082,23 KM, te da su u Ugovoru utvrdili da označena kupoprodajna cijena odgovara apelantovom ukupnom potraživanju u navedenom predmetu prema d.o.o. „Robne kuće Bihać”. Rješenjem Općinskog suda broj DN: 363/01 od 12. ožujka 2001. godine dopuštena je uknjižba prava raspolaganja u zk. ul. broj 355 k.o. Bihać na nekretnine u „A” listu d.o.o. „Robne kuće Bihać” u apelantovu korist. U vezi s tim, prvostupanjski organ je naveo da je utvrđeno da pravo vlasništva na predmetnoj imovini ima podnositelj zahtjeva, kao i da su predmetnu imovinu privremeno koristili „VF Comerc” Bihać i d.o.o. DIBS 98 Bihać, koji su bili u zakupnom odnosu sa apelantom, te „Borac” Travnik, „Una bus” i HIT Bihać, koji su bili u zakupnom odnosu sa d.o.o. „Robne kuće Bihać”.

10. Prvostupanjski organ je istakao da je d.o.o. „Robne kuće Bihać” iz Bihaća osnovan sukladno Zakonu o zabrani raspolaganja imovinom, prijenosu sredstava i statusnih promjena pravnih lica na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine iz drugih država (u daljnjem tekstu: Zakon o zabrani raspolaganja). Naime, člancima 11. i 13. navedenog zakona regulirano je da se na općine prenosi pravo upravljanja nad cjelokupnom imovinom poslovnih jedinica bez svojstva pravne osobe na teritoriju Republike, pravnih osoba iz republika Srbije i Crne Gore do okončanja postupka sukcesije bivše SFRJ i da se imovina poslovne jedinice koja se organizira kao poduzeće dodjeljuje na korištenje. Prvostupanjski organ je naveo da se na temelju toga d.o.o. „Robne kuće Bihać” imaju smatrati samo korisnikom predmetne imovine, pa, prema tome, apelant u postupku sudskog izvršenja nije mogao ući u posjed poslovnog prostora podnositelja zahtjeva, iako je slijedom događaja apelant ušao u posjed poslovnog prostora podnositelja zahtjeva u ulici Bosanska broj 21. Također, prvostupanjski organ je naveo da je odredbama članka 2. Aneksa „G” Sporazuma određeno da će pravo na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi u državi sljednici i na koju su građani ili druge pravne osobe imali pravo 31. prosinca 1990. godine priznati, zaštititi i vratiti ta država sukladno uspostavljenim standardima i normama međunarodnog prava, te će svaki tobožnji prijenos prava na pokretnoj ili nepokretnoj imovini, učinjen nakon tog datuma, zaključen pod prinudom ili u suprotnosti sa navedenim, biti bespredmetan ili nevažeći.

11. Rješenjem Vlade FBiH V. broj 355/2006 od 22. lipnja 2006. godine žalbe apelanta, DIBS 98 d.o.o. Bihać i d.o.o. „Robne kuće Bihać” iz Bihaća, izjavljene protiv prvostupanjskog rješenja, odbijene su i prvostupanjsko rješenje je potvrđeno. U obrazloženju rješenja je navedeno da je na temelju članka 6. stavak 1. Odluke o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma, Vlada FBiH drugostupanjski organ koji odlučuje o žalbi protiv rješenja iz čl. 4. i 5. Odluke o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma, u vezi sa člankom 2. Aneksa „G” Sporazuma. Sukladno tome, drugostupanjski organ je naveo da je prvostupanjski organ potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje i na njega pravilno primijenio materijalno-pravne propise, odnosno Sporazum, Aneks „G” Sporazuma i Odluku o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma.

12. Presudom Kantonalnog suda broj 001-0-U-06-000 219 od 22. veljače 2008. godine odbijena je kao neutemeljena apelantova tužba. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da prihvaća ranije utvrđen stav organa uprave, odnosno da je evidentno da, sukladno Odluci o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma, građani i druge pravne osobe bivše SFRJ imaju pravo na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi na teritoriju Bosne i Hercegovine, pa su u tom smislu apelantovi navodi neutemeljeni jer je iz priloženih dokaza u spisu vidljivo da je u tom pogledu podnositelj zahtjeva imao aktivnu legitimaciju za podnošenje takvog zahtjeva, te dokazao pravo vlasništva nad predmetnim nekretninama. Također, Kantonalni sud je istakao da su neutemeljeni i apelantovi navodi da mu nije omogućeno sudjelovanje u postupku jer je iz stanja spisa utvrđeno da su apelantovi punomoćnici pozivani na glavnu raspravu pred prvostupanjskim organom, te da su u tom smislu poštovane odredbe članka 87. Zakona o upravnom postupku („Službene novine FBiH” br. 2/98 i 48/99). Na kraju, Kantonalni sud je istakao da je na temelju navedenog očito da apelant ne shvaća pojam prava vlasništva, odnosno prava raspolaganja, kao ni pravno djelovanje međunarodnih ugovora koji imaju jaču pravnu snagu od domaćeg zakonodavstva.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant se žali da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), odnosno da su proizvoljno primijenjeni članak 12. Zakona o obligacijskim odnosima FBiH i RS, kao i članci od 23. do 55. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima FBiH. Apelant smatra da je podnositelj zahtjeva u postupku povodom zahtjeva za utvrđivanje

prava na imovinu na temelju Aneksa „G” Sporazuma zlonamjerno prikrivao činjenicu da je 1992. godine imovinu nad objektom robne kuće locirane u Bihaću, u ulici Bosanska broj 21, koja je predmet apelacije, unio kao svoj ulog u stvarima u d.o.o. „Beograd-kom” Banja Luka, čime je prestao biti vlasnikom navedenog objekta. Također, apelant navodi da je uslijed ovog prijenosa podnositelj zahtjeva izgubio stvarnu legitimaciju za podnošenje navedenog zahtjeva, te da je zbog ovakvog prevarnog ponašanja podnositelja zahtjeva bio prinuđen upuštati se u brojne postupke koji su opterećivali njegov rad i poslovanje.

b) Odgovor na apelaciju

14. Pozivajući se na razloge koji su navedeni u obrazloženju pobijane presude, Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je postupio sukladno važećim propisima i da primjenjujući te propise nije povrijedio apelantova prava.

15. U odgovoru na apelaciju Vlada FBiH je navela da je postupila sukladno važećim propisima i donijela predmetno rješenje sukladno zakonu, te predložila Ustavnom sudu da apelaciju odbaci kao očito neutemeljenu.

16. Općina Bihać je u odgovoru na apelaciju samo opisala kronološki tijek predmetnog postupka.

V. Relevantni propisi

17. U **Zakonu o zabrani raspolaganja imovinom, prijenosu sredstava i statusnih promjena pravnih lica na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine iz drugih država** („Službeni list RBiH” broj 4/95) relevantne odredbe glase:

Član 11.

Danom stupanja na snagu ovog zakona, prenose se na općine prava upravljanja nad cjelokupnom imovinom poslovnih jedinica bez svojstva pravne osobe na teritoriji Republike pravnih lica iz republika Srbije i Crne Gore do okončanja postupka sukcesije bivše SFRJ.

Član 13.

Imovina poslovne jedinice, iz člana 11. ovog zakona, koja se organizira kao preduzeće na osnovu ovog zakona, dodjeljuje se na korišćenje nastalim pravnim licima ugovorom koji zaključuje nastalo preduzeće s nadležnim organom općine koji upravlja imovinom.

18. U **Aneksu „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije** („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori” broj 10/01) relevantne odredbe glase:

Privatno vlasništvo i stečena prava

Članak 1.

Privatno će vlasništvo i stečena prava građana i drugih pravnih osoba bivše SFRJ biti zaštićena od strane država sljednica sukladno odredbama ovog Aneksa.

Članak 2.

(1) (a) Prava na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi u državi sljednici i na koju su građani ili druga pravna lica imali pravo 31. prosinca 1990. bit će priznata, zaštićena i vraćena od strane te države sukladno uspostavljenim standardima i normama međunarodnog prava i neovisna od nacionalnosti, državljanstva, mjesta boravka ili domicila tih osoba. Ovo će obuhvatiti osobe koje nakon 31. prosinca 1990. stječu državljanstvo ili uspostavljaju mjesto boravka ili domicila u drugoj državi koja nije država sljednica. Osobe koje nisu u stanju ostvariti takva prava imat će pravo na obeštećenje sukladno normama građanskoga i međunarodnoga prava.

(b) Svaki će tobožnji prijenos prava na pokretnu ili nepokretnu imovinu učinjen nakon 31. prosinca 1990. i zaključen pod prisilom ili u suprotnosti sa Podstavkom (a) ovoga članka biti bespredmetan i nevažeci.

Članak 7.

Sve fizičke i pravne osobe iz svake države sljednice će, temeljem reciprociteta, imati isto pravo pristupa sudovima, upravnim tribunalima i agencijama te države i drugih država sljednica glede realizacije zaštite njihovih prava.

19. U Odluci o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 2/04) relevantne odredbe glase:

Članak 2.

Građani i druge pravne osobe iz država sukcesora bivše SFRJ koji su imali pravo na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine, suglasno odredbama članka 2. Aneksa „G” Sporazuma, obraćaju se pismenim zahtjevom za vraćanje u prvobitno stanje navedenog prava i to: za područje Federacije BiH – Kantonu – odnosno Općini na čijem se području imovina nalazi, za područje Republike Srpske Ministarstvu za ekonomske odnose i koordinaciju Republike Srpske, a za područje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, gradonačelniku (u daljnjem tekstu: nadležni organi).

Članak 3.

Uz pismeni zahtjev iz članka 2. Odluke potrebno je priložiti odgovarajuću dokumentaciju iz koje se nesporno može utvrditi postojanje prava svojine, odnosno stečenih prava na imovinu sukladno sa odredbama čl. 1. i 2. Aneksa „G” Sporazuma. Odgovarajućom dokumentacijom priloženom uz zahtjev smatraju se izvodi iz zemljišnih knjiga, katastra nekretnina, pravosnažna sudska presuda, ugovori ili drugi pravno valjani dokumenti.

Članak 6.

Protiv rješenja iz čl. 4. i 5. ove odluke može se izjaviti žalba: za područje Federacije Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, za područje Republike Srpske, Vladi Republike Srpske i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, za područje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Žalba se izjavljuje u roku od 15 dana od prijema rješenja.

Protiv Odluke po žalbi iz članka 6. može se pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda entiteta, odnosno Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

VI. Dopustivost

20. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 001-0-U-06-000 219 od 22. veljače 2008. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelantov punomoćnik primio je 5. ožujka 2008. godine, a apelacija je podnesena 30. travnja 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant pobija navedene odluke tvrdeći da mu je tim odlukama povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

25. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

26. Prilikom razmatranja je li povrijeđen članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud najprije mora utvrditi ima li apelant „imovinu” u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

27. Ustavni sud ukazuje na to da riječ „imovina”, u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, uključuje širok obujam imovinskih interesa koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/00* od 4. travnja 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 33/01). Dalje, prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, „imovina” koja se štiti može biti samo „postojeća imovina” (vidi Europski sud za ljudska prava, *Van der Musselle*, presuda od 23. studenoga 1983. godine, serija A, broj 70, točka 48) ili barem imovina za koju apelant ima „opravdano očekivanje” da će je dobiti (vidi Europski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd i drugi*, presuda od 29. studenoga 1995. godine, serija A, broj 332, točka 31). Ustavni sud u konkretnom slučaju zapaža da je apelant u izvršnom postupku putem neposredne pogodbe kupio predmetnu nekretninu od tadašnjeg nositelja prava raspolaganja d.o.o. „Robne kuće Bihać” kao prodavca i uknjižio pravo raspolaganja na predmetnoj nekretnini označenoj kao k.č. broj 1/542 „Robna kuća”, koja je upisana u zk. ul. broj 355 k.o. Bihać, što predstavlja „imovinu” u smislu članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Stoga, Ustavni

sud zaključuje da je članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju primjenjiv u ovom slučaju.

28. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće prirode, izražava načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u drugom stavku ovog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine sukladno općem interesu. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg načela izraženog u prvom pravilu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, serija A, broj 52, stavak 61).

29. Pobijane odluke nesumnjivo predstavljaju „miješanje” u apelantovo imovinsko pravo budući da utvrđuju postojanje prava na imovinu na predmetnoj nekretnini u korist podnositelja zahtjeva i odlučuju da se predmetni poslovni prostori vraćaju u posjed i raspolaganje podnositelju zahtjeva. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju primjenjivo drugo pravilo iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, koje regulira uvjete pod kojima pojedinac može biti lišen imovine. Zbog toga je neophodno ispitati je li miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo opravdano. Da bi miješanje u pravo na imovinu bilo opravdano, ono mora: (a) biti predviđeno zakonom i općim načelima međunarodnog prava, (b) imati legitiman cilj od javnog ili općeg interesa i (c) biti sukladno načelu proporcionalnosti (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 26/00*).

30. Prvo pitanje na koje treba odgovoriti jeste je li u konkretnom slučaju miješanje u apelantovo imovinu sukladno zakonu, odnosno općim načelima međunarodnog prava. Prije svega, Ustavni sud zapaža da su organi uprave u predmetnom postupku utvrdili da je apelant uknjižio svoje pravo raspolaganja na predmetnoj nekretnini na temelju kupoprodaje neposrednom pogodbom u izvršnom postupku od d.o.o. „Robne kuće Bihać”. Dalje je utvrđeno da ova pravna osoba nije imala ni pravo vlasništva ni pravo raspolaganja na predmetnim nekretninama, nego samo pravo korištenja, prema odredbama Zakona o zabrani raspolaganja, pa samim tim nije mogla prenijeti ni pravo raspolaganja na apelanta. S tim u vezi, Ustavni sud konstatira da je postupak vraćanja u posjed i raspolaganje navedene imovine podnositelju zahtjeva proveden sukladno odredbama Aneksa „G” Sporazuma i Odluke o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma, pri čemu je podnositelj zahtjeva dostavio svu potrebnu dokumentaciju, propisanu navedenim aktima, iz koje se nesporno može utvrditi njegovo pravo vlasništva. Budući da su navedeni organi pobijane odluke donijeli na temelju odredaba Zakona o zabrani raspolaganja koji je

objavljen u „Službenom listu Republike Bosne i Hercegovine”, kao i Sporazuma koji je ratificiran kao međunarodni ugovor i koji je objavljen u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, Ustavni sud smatra da postoji nesporna obveza institucija Bosne i Hercegovine da primjenjuju odredbe važećih propisa, odnosno da prema pravilu *pacta sunt servanda* poštuju odredbe Sporazuma i da ga dobronamjerno izvršavaju. Naime, sukladno pravilu *pacta sunt servanda* koje predstavlja sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta, prema značenju članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Bosni i Hercegovini su nametnute obveze na temelju multilateralnog sporazuma koji je sklopila. Najzad, Ustavni sud zapaža da iz dostavljenih informacija proizlazi da redovni sudovi u relevantno sličnim slučajevima primjenjuju odgovarajuće odredbe Sporazuma, dok je iz odgovora Pravobraniteljstva Bosne i Hercegovine vidljivo da i druge zemlje potpisnice poštuju navedeni Sporazum. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo sukladno zakonu i općim načelima međunarodnog prava.

31. U vezi sa pitanjem ima li miješanje u apelantovo pravo na imovinu legitiman cilj od javnog ili općeg interesa, odnosno je li predmetno miješanje bilo neophodno u demokratskom društvu, Ustavni sud smatra da se javni interes u konkretnom slučaju ogleda u potrebi da se riješe pitanja nasljedstva bivše SFRJ koja su proistekla iz njezinog raspada, u interesu svih država nasljednica i njihovih građana i u interesu stabilnosti u regiji i njihovih uzajamnih dobrih odnosa. U konkretnom slučaju, utvrđeno je postojanje prava na imovinu u korist podnositelja zahtjeva, između ostalog i na predmetnom poslovnom prostoru, te je određen povrat navedene imovine u posjed i raspolaganje podnositelju zahtjeva. Ustavni sud smatra da odredbe Sporazuma, Aneksa „G” Sporazuma i Odluke o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma imaju za cilj rješavanje neriješenih pitanja sukcesije sukladno međunarodnom pravu, što svakako predstavlja legitiman cilj od javnog interesa.

32. Dalje, da bi miješanje u pravo na imovinu bilo opravdano, ono ne samo da mora služiti ostvarivanju legitimnog cilja od javnog ili općeg interesa nego mora postojati i razumna proporcionalnost između sredstava koja se koriste i cilja koji se želi postići (vidi Europski sud za ljudska prava, *James i dr. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. veljače 1986. godine, serija A, broj 98, stavak 50). Stoga, sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora odgovoriti jeste je li miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo sukladno načelu proporcionalnosti, tj. je li postignuta pravična ravnoteža između zaštite prava na apelantovu imovinu i zahtjeva općeg javnog interesa. Ova pravična ravnoteža se ne postiže ako apelant mora snositi „poseban i pretjeran teret”. Ustavni sud smatra da odredbe Zakona o zabrani raspolaganja, kojima je propisana zabrana raspolaganja na nekretninama koje su predmet apelacije, a također i činjenica da je apelant suprotno odredbama ovog zakona

predmetnu imovinu stekao od nevlasnika, odnosno pravne osobe koja nije imala pravo raspolaganja već samo pravo korištenja i to privremeno, jasno određuju apelantov pravni položaj u odnosu na predmetne nekretnine. Budući da je Rješenjem Ministarstva broj 11/4-31-1310-UP-2 od 26. studenoga 2001. godine ukinuto Rješenje Općine Bihać broj 3/47-476-1/97 od 24. srpnja 1997. godine, na temelju kojeg je apelantov pravni prednik uknjižio pravo raspolaganja na predmetnim nekretninama, proizlazi da je apelant izgubio osnovu za uknjižbu prava raspolaganja na predmetnim nekretninama jer ih je stekao od nevlasnika, odnosno od pravne osobe koja nema pravo raspolaganja predmetnim nekretninama, čime je izgubio „postojeću imovinu”, odnosno „legitimno očekivanje” da zadrži uknjiženo pravo raspolaganja na predmetnim nekretninama. Polazeći od takvog apelantovog pravnog položaja, Ustavni sud smatra da odredbe Aneksa „G” Sporazuma i Odluke o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma ne stavljaju na apelanta „poseban i pretjeran teret” budući da je primjenom navedenih odredaba omogućen povrat predmetne imovine vlasniku, zatim da je primjena ovih odredaba proporcionalna legitimnom cilju koji se želi postići navedenim dokumentima, te da je uspostavljena pravična ravnoteža između zaštite apelantovog prava i općeg javnog interesa.

33. Na temelju izloženog, Ustavni sud smatra da u apelantovom slučaju nije prekršeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada je miješanje u apelantovo pravo na imovinu propisano zakonom i to Zakonom o zabrani raspolaganja, Aneksom „G” Sporazuma i Odlukom o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma, te kada ono ima legitiman cilj od općeg interesa i kada postoji pravična ravnoteža između zaštite apelantovog prava i općeg interesa.

35. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 3073/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Dragane Kušljic podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Odžaku broj 25 0 P 12214-09 Gz od 13. jula 2009. godine

Odluka od 7. aprila 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 3073/09**, rješavajući apelaciju **Dragane Kušljić**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 7. aprila 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Dragane Kušljić.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Odžaku broj 25 0 P 12214-09 Gz od 13. jula 2009. godine.

Odbija se kao neosnovana apelacija Dragane Kušljić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Odžaku broj 25 0 P 12214-09 Gz od 13. jula 2009. godine u odnosu na ostale aspekte člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te u odnosu na član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dragana Kušljčić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Bosanskog Broda, koju zastupa Živan Blagojević, advokat iz Šamca, podnijela je 26. septembra 2009. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Odžaku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 25 0 P 12214-09 Gz od 13. jula 2009. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Centra za socijalni rad Odžak (u daljnjem tekstu: Centar za socijalni rad) i Marka Kopačevića (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 19. marta 2010. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 25. marta 2010. godine, Centar za socijalni rad 16. aprila 2010. godine, a tuženi 5. aprila 2010. godine.

4. Od Općinskog suda u Orašju (u daljnjem tekstu: Općinski sud) zatraženo je 22. oktobra 2010. godine da dostavi fotokopiju predmetnog spisa, koji je taj sud dostavio Ustavnom sudu 3. novembra 2010. godine.

5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantici 20. aprila 2010. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelantica je 3. jula 2006. godine Općinskom sudu podnijela tužbu protiv tuženog radi promjene Odluke Centra za socijalni rad broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005. godine kojom je zajedničko malodobno dijete (u daljnjem tekstu: dijete) povjereno na brigu, odgoj i zaštitu ocu Marku Kopačeviću (tuženom).

8. Presudom Općinskog suda broj 025 0 P-06-000 158 od 16. februara 2007. godine usvojen je apelanticin tužbeni zahtjev kojim je tražila da se njoj kao majci povjeri dijete, te je izmijenjeno Rješenje Centra za socijalni rad broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005.

godine i određeno da se dijete povjeri na zaštitu i odgoj apelantici kao majci koja će ostvarivati roditeljsko staranje. Tuženom je naloženo da dijete preda apelantici u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude, te je obavezan da plaća za izdržavanje djeteta po 50,00 KM mjesečno, kao i da apelantici naknadi troškove postupka u iznosu od 1.011,20 KM. Stavom 3. izreke presude Općinski sud je odredio način održavanja ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta sa tuženim (ocem).

9. Rješenjem Kantonalnog suda broj 002-0-Gž-07-000089 od 28. maja 2007. godine uvažena je žalba tuženog izjavljena protiv Presude Općinskog suda broj 025 0 P-06-000 158 od 16. februara 2007. godine, presuda Općinskog suda je ukinuta i predmet je zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja vraćen prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

10. Presudom Općinskog suda broj 025 0 P-06-000 178 od 15. maja 2008. godine, koja je donesena u ponovnom postupku, opet je izmijenjeno Rješenje Centra za socijalni rad broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005. godine i određeno da se dijete povjeri na zaštitu i odgoj apelantici kao majci koja će ostvarivati roditeljsko staranje. Tuženom je naloženo da dijete preda apelantici u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude, te je obavezan da plaća za izdržavanje djeteta po 50,00 KM mjesečno, kao i da apelantici naknadi troškove postupka u iznosu od 2.261,20 KM. Stavom 3. izreke Općinski sud je odredio način održavanja ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta sa tuženim kao ocem.

11. Rješenjem Kantonalnog suda broj 002-0-Gž-08-000022 od 19. augusta 2008. godine uvažena je žalba tuženog i Centra za socijalni rad izjavljena protiv Presude Općinskog suda broj 025 0 P-06-000 178 od 15. maja 2008. godine, a presuda Općinskog suda je ukinuta i predmet je zbog povrede procesnog zakona i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te nepravilne primjene materijalnog prava opet vraćen prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

12. Presudom Općinskog suda broj 25 0 P 012214 06 P od 23. aprila 2009. godine opet je usvojen apelanticin tužbeni zahtjev kojim je tražila da se njoj kao majci povjeri dijete, te je izmijenjeno Rješenje Centra za socijalni rad broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005. godine i određeno da se dijete povjeri na zaštitu i odgoj apelantici kao majci koja će ostvarivati roditeljsko staranje. Tuženom je naloženo da dijete preda apelantici po završetku školske 2008/2009. godine, odnosno 1. jula 2009. godine, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude. Tuženi je obavezan da plaća za izdržavanje djeteta po 50,00 KM mjesečno, kao i da apelantici naknadi troškove postupka u iznosu od 3.041,20 KM. Stavom 3. izreke Općinski sud je odredio način održavanja ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta sa tuženim kao ocem.

13. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da je na osnovu provedenih dokaza utvrdio da je u djetetovom interesu da ubuduće živi kod majke koja će ostvarivati roditeljsko staranje. Svoj zaključak sud je zasnovao na osnovu nalaza i mišljenja sudskog vještaka Milana Cvijića kao i nalaza i mišljenja po službenoj dužnosti angažiranog stalnog sudskog vještaka iz Distrikta Brčko BiH dr. sci. Miroslava Gavrića. Sud je obrazložio da je njihove nalaze prihvatio zato što su sačinjeni na osnovu struke i neposrednog opažanja, obavljenog razgovora sa parničnim strankama, uvidom u cjelokupnu dokumentaciju iz spisa predmeta i nakon testiranja djeteta. Sud je istakao da nije mogao prihvatiti nalaz i mišljenje psihologinje Mirele Vukmirović i mr. Milenka Damjanovića zbog toga što se radi o naručenim nalazima (od sestre tuženog i od Centra za socijalni rad). Taj nalaz je, prema ocjeni suda, sve vrijeme podržavao jednu „protivpravnu situaciju” i jedno „neprirodno stanje”, vodeći, prije svega, računa o interesu tuženog, a ne o interesu djeteta. Sud je, dalje, naveo da se nalazu vještaka Milenka Damjanovića ne može pokloniti vjera jer je opovrgnut nalazom vještaka Miroslava Gavrića, koji je iskusan vještak sa akademskom titulom doktora nauka, univerzitetski profesor i koji je uočio niz propusta u vještačenju mr. Milenka Damjanovića. Sud je, također, naveo da je vještak Miroslav Gavrić sa punom odgovornošću tvrdio da dijete od sedam godina ne može dati mišljenje o tome s kim će živjeti. Prema ocjeni tog suda, ako je majka bila spriječena i od tuženog onemogućena da vodi brigu o djetetu i posveti mu pažnju i pruži majčinsku ljubav, tuženi nije mogao argumentirano tvrditi da je dijete više privrženo njemu nego majci. Sud je ocijenio neosnovanim navode tuženog da je sudski vještak Milan Cvijić svoj zaključak dao paušalno, tj. isključivo na osnovu stručne literature, ne uzevši u obzir faktičko stanje - dob djeteta i činjenicu da se dijete četiri i po godine nalazi kod oca. Sud je naglasio da je vještak, imajući u vidu sve navedene činjenice, zaključio da je u djetetovom interesu da bude povjereno na brigu, čuvanje i odgoj majci, jer je dijete emocionalno vezano za majku i ne plaši se majke. Sud je naveo da se tvrdnja tuženog kojom je tvrdio da se dijete plaši ne odnosi na majku već na treća lica, te da se dijete ne povjerava trećim licima već majci.

14. Kantonalni sud je Presudom broj 25 0 P 012214 09 Gz od 13. jula 2009. godine žalbu tuženog i Centra za socijalni rad uvažio i presudu Općinskog suda preinačio tako da je apelantacin tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je u žalbenom postupku zakazao raspravu, te ponovo saslušao parnične stranke kao i vještake mr. Milenka Damjanovića i dr. Miroslava Gavrića, a ostvario je uvid i dao ocjenu već izvedenih dokaza u prvostepenom postupku. Na osnovu navedenog, Kantonalni sud je zaključio da su žalba Centra za socijalni rad i žalba tuženog osnovane.

15. Kantonalni sud je naveo da je Općinski sud zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja pogrešno primijenio odredbe materijalnih propisa u vezi sa odlukom o izmjeni

Odluke Centra za socijalni rad broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005. godine. Kantonalni sud je istakao da je apelantica tužbom zahtijevala da joj se dijete povjeri na odgoj. Međutim, iz tužbenih navoda i predloženih dokaza tokom prvostepenog postupka proizlazi da se tužbenim zahtjevom, ustvari, traži izmjena već ranije donesene odluke Centra za socijalni rad, a kojom je zajedničko malodobno dijete povjereno na zaštitu i odgoj ocu (tuženom). Kantonalni sud je zaključio da je Općinski sud pogrešno primijenio odredbe čl. 142. i 143. Porodičnog zakona, kojim je propisan način donošenja odluke sa kojim roditeljem će dijete živjeti. Kantonalni sud je, dalje, naveo da je prvostepeni sud u cijelosti zanemario nespornu činjenicu da je prema ranije važećim zakonskim odredbama, tj. prije stupanja na snagu važećeg Porodičnog zakona i njegove primjene (28. decembar 2005. godine), Rješenjem Centra za socijalni rad broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005. godine već bila donesena odluka o povjeravanju djeteta. Kantonalni sud je naglasio da je odredbama člana 143. Porodičnog zakona propisano da će sud, povodom tužbe, donijeti novu odluku o staranju o djetetu onda kad to zahtijevaju promijenjene okolnosti. Kantonalni sud je naveo da iz provedenih dokaza, tj. spisa upravnog postupka, proističe da su prije donošenja odluke o povjeravanju djeteta ocu rješenjem Centra za socijalni rad utvrđene sve relevantne činjenice za donošenje same odluke o povjeravanju djeteta i to kada su uzete pismene izjave od apelantice i tuženog i izvršen uvid u materijalne i socijalne prilike vanbračnih roditelja djeteta. Kantonalni sud je istakao da je prilikom donošenja odluke, prije svega, u cijelosti vodio računa o djetetovom interesu i da je ocijenio sve okolnosti relevantne za interes djeteta, kako je propisano odredbama Porodičnog zakona. Prema ocjeni tog suda, prvostepeni sud je, usvajajući apelanticin tužbeni zahtjev, paušalno ocijenio sve provedene dokaze, te djetetov interes podredio obrazlaganju činjenica i razloga zašto i kako je došlo do prekida vanbračne zajednice, te je pogrešno primijenio materijalno pravo, tj. odredbe Porodičnog zakona.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelantica smatra da su joj osporenom odlukom Kantonalnog suda povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, na štetu malodobnog djeteta. Povredu navedenog prava apelantica argumentira navodom da je Kantonalni sud pogrešno utvrdio činjenično stanje, odnosno da je suprotno djetetovom interesu donio nepravilnu odluku kojom je odbio njen tužbeni zahtjev o povjeravanju djeteta na čuvanje i odgoj njoj kao majci. Apelantica je

navela da ju je tuženi sa kojim je živjela u vanbračnoj zajednici ubrzo nakon rođenja vanbračnog djeteta pretukao i izbacio iz kuće, a dijete zadržao kod sebe. Također je navela da je zbog zlostavljanja vođen krivični postupak protiv tuženog, koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Odžaku broj KŽ-38/2003 od 4. septembra 2003. godine. Naime, tuženi je proglašen krivim za počinjeno krivično djelo lake tjelesne povrede iz člana 178. stav 2. KZFBiH, na apelanticinu štetu, i izrečena mu je uvjetna osuda kojom mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, koja se neće izvršiti ako u roku od godinu dana ne počini novo krivično djelo. Također je navela da joj je nakon prestanka vanbračne zajednice pa sve do septembra 2007. godine tuženi onemogućavao da ostvaruje lični kontakt sa djetetom, zbog čega je morala da od suda ishodi rješenje o privremenoj mjeri radi održavanja ličnog kontakta sa djetetom. Zatim, izvršenje privremene mjere morala je da traži putem suda u izvršnom postupku, da bi kontakt sa djetetom ostvarila tek na intervenciju policije. Dalje, navodi da zbog ponašanja tuženog nije u mogućnosti da uspostavi bliske lične veze sa djetetom, te ističe da su organi vlasti tuženog u tome podržali i na kraju nagradili. Apelantica je, također, navela da bez obzira na činjenično stanje koje je utvrđeno tokom sudskog postupka, „da dijete sad rado dolazi kod nje i da je zove mamom”, ta činjenica nije bila dovoljna Kantonalnom sudu već je zadržan *status quo*. Apelantica se, osim toga, žali da joj je u predmetnom postupku povrijeđeno i pravo na donošenje odluke u razumnom roku i ističe da svojim ponašanjem nije doprinijela odugovlačenju postupka. Također, navodi da je zbog nepostupanja organa i nedonošenja konačne odluke došlo do proteka vremena koje koriste tuženi, Centar za socijalni rad, kao i sud koji donosi „inercionu” odluku poštujući samo protek vremena. Apelantica je navela da je u predmetu *Ignaccolo-Zenide protiv Rumunije*, presuda Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) od 25. januara 2000. godine, Evropski sud naglasio: „[...] da odluka u vezi djece ne smije biti određena samo pukim proticanjem vremena”. Pridržavajući se ovog standarda, nije se smjelo dopustiti da zbog nepostupanja vlasti i nedonošenja konačne odluke u razumnom roku u statusnim pitanjima gdje bi postupanje organa vlasti trebalo da bude hitno sud postupa u korist tuženog. Apelantica ukazuje i na presudu Evropskog suda *Šobota-Gajić protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija broj 27966/06 od 6. novembra 2007. godine. Zbog svega navedenog, apelantica traži da Ustavni sud utvrdi povrede navedenih prava, ukine osporenu odluku Kantonalnog suda i potvrdi Odluku Općinskog suda broj 25 0 P 012214 06 P od 23. aprila 2009. godine.

b) Odgovor na apelaciju

17. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo da je apelanticin punomoćnik u apelaciji elaborirao viđenje okolnosti i uvjeta zbog kojih je dijete trebalo biti povjereno majci radi ostvarivanja roditeljskog staranja, te da su netačno navedeni određeni datumi

i valjano utvrđene činjenice u provedenim sudskim postupcima. Prema mišljenju suda, apelantčin punomoćnik je proizvoljno naveo valjanost određenih nalaza ističući samo one koji bi eventualno mogli ići u prilog apelantici, pri tome zanemarujući relevantno utvrđene činjenice iz osporene presude. Kantonalni sud je naveo da se, postupajući povodom apelantčine tužbe, rukovodio, prije svega, djetetovim interesom i na osnovu relevantnih činjenica za donošenje same odluke o povjeravanju djeteta. Također je naveo da je na raspravi održanoj pred sudom utvrđeno da nema negativnih posljedica odluke o povjeravanju djeteta ocu, koju je ranije donio Centar za socijalni rad, te da apelantici nisu oduzeta ostala prava kao roditelju sa kojim dijete ne živi, niti pravo da u slučaju promijenjenih okolnosti zatraži izmjenu ranije odluke. Kantonalni sud je istakao da su, prema njegovom mišljenju, pravilno primijenjene odredbe čl. 142. i 143. Porodičnog zakona, te da je ovaj sud, prije svega, vodio računa o interesu samog djeteta.

18. U odgovoru na apelaciju Centar za socijalni rad Općine Odžak je istakao da je taj Centar od prekida vanbračne zajednice apelantice i tuženog štiti interese djeteta, a ne interese apelantice i tuženog. Također je naveo da je Rješenjem broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005. godine povjerio dijete ocu na zaštitu i odgoj jer je to bilo u interesu djeteta, navodeći da na to rješenje apelantica nije izjavljivala žalbu, na što je imala pravo, niti joj je to pravo uskraćeno. Nakon okončanja postupka, Kantonalni sud je isto rješenje potvrdio.

19. Tuženi (djetetov otac) u odgovoru na apelaciju je istakao da nisu povrijeđena prava koja apelantica navodi, te da su odluke redovnih sudova zasnovane na pravilno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava. Istakao je da je Kantonalni sud pravilno postupio kada nije dopustio da se mijenja odluka Centra za socijalni rad kojom je dijete povjereno ocu na brigu i odgoj jer od rođenja djeteta brigu o izdržavanju isključivo vodi on kao otac djeteta, a dijete redovno odlazi kod majke za vrijeme vikenda. Smatra da su navodi apelantice i njenog advokata netačni i proizvoljni, te da je apelantica samo iz inata i kapricioznosti „tužakala” njega kao oca zajedničkog djeteta, dajući ogromna sredstva advokatu i vještacima, a za punih osam godina djetetovog života nije našla za shodno da bar jednu marku da za izdržavanje djeteta.

V. Relevantni propisi

20. Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/05 i 41/05) u relevantnom dijelu glasi:

Član 142.

(2) Odluku o tome sa kojim roditeljem će dijete živjeti donosi sud.

Član 143.

Ako to zahtijevaju promijenjene okolnosti, sud će, po tužbi roditelja, ili organa starateljstva, donijeti novu odluku o staranju o djetetu.

Član 145.

(1) U odluci o staranju o djetetu iz stava 2. člana 142. i čl. 143. [...] ovog Zakona, sud će odrediti način održavanja osobnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta sa roditeljem sa kojim ne živi.

Član 272.

(2) Sporovi iz odnosa roditelja i djece su: [...] sporovi o tome sa kojim će roditeljem dijete živjeti [...].

Član 273.

(1) Radnje u postupcima iz člana 272. ovog Zakona poduzimaju se hitno.

21. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 53/06) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

22. **Konvencija o pravima djeteta**, koju je 20. novembra 1989. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija („Službeni list SFRJ” - Međunarodni ugovori broj 15/90), koju je Bosna i Hercegovina preuzela notifikacijom o sukcesiji međunarodnih ugovora 23. novembra 1993. godine, u relevantnom dijelu glasi:

Član 9.

1. Države potpisnice će se pobrinuti da dijete ne bude protiv svoje volje odvojeno od svojih roditelja, osim kada nadležne vlasti koje podliježu sudskom ispitivanju odluče, u skladu sa odgovarajućim zakonima i procedurama, da je takvo odvajanje potrebno u najboljem interesu djeteta. Takva odluka može biti potrebna u određenim slučajevima kao što su zlostavljanje ili zanemarivanje djeteta od roditelja, ili gdje roditelji žive odvojeno i mora se donijeti odluka o djetetovom mjestu stanovanja.

2. U bilo kakvim postupcima koji proizlaze iz stava 1. ovog člana, sve zainteresirane strane će dobiti priliku da učestvuju u postupku i izraze svoje poglede.

3. Države potpisnice će poštovati pravo djeteta koje je odvojeno od jednog ili oba roditelja da održava lične veze i neposredni dodir s oba roditelja redovno, osim kada je to suprotno interesima djeteta.

[...]

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

25. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 25 0 P 012214 09 Gz od 13. jula 2009. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 28. jula 2009. godine, a apelacija je podnesena 26. septembra 2009. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelantica osporava presudu Kantonalnog suda tvrdeći da su joj povrijeđeni pravo na pravično suđenje i pravo na porodični život iz člana II/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. i člana 8. Evropske konvencije. Apelantica se u okviru prava na pravično suđenje žali i na nerazumno dugo trajanje predmetnog postupka.

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

a) U odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku

Relevantni principi

29. Prema konzistentnoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora se ocjenjivati u okviru okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

30. Evropski sud je ukazao i na to da je potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti u svim predmetima koji se tiču ličnog statusa i svojstva, a da je ovaj zahtjev naročito važan u državama u kojima domaći zakon propisuje da određeni sudski postupci imaju hitan karakter (vidi Evropski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. februara 1992. godine, serija A, broj 228-B, stav 18).

Period koji se uzima u obzir

31. U konkretnom slučaju, postupak radi izmjene odluke Centra za socijalni rad o povjeravanju djeteta na brigu i odgoj počeo je 3. jula 2006. godine, a okončan je Presudom Kantonalnog suda broj 25 0 P 012214 09 Gz od 13. jula 2009. godine. Dakle, relevantan period koji Ustavni sud pri ocjeni dužine predmetnog postupka treba ispitati je period od tri godine i deset dana.

Analiza razumnosti trajanja postupka

32. Ustavni sud smatra da se predmetni spor prema svojoj suštini i dokazima koje je trebalo izvesti i procijeniti može smatrati relativno složenim. Osim toga, Ustavni sud smatra da je predmetni postupak od izuzetnog značaja za apelanticu s obzirom na to da se radi o pravu roditelja na staranje o djetetu.

33. Analizirajući dužinu predmetnog postupka, Ustavni sud zapaža da je ovaj postupak, koji je po zakonu propisan kao hitan, trajao tri godine i deset dana. Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud dva puta ukidao presudu Općinskog suda radi utvrđivanja činjeničnog stanja, te je predmet vraćan prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje. Odlučujući treći put u žalbenom postupku o žalbi Centra za socijalni rad i tuženog, Kantonalni sud je zakazao raspravu 13. jula 2009. godine radi ponovnog provođenja dokaza, ponovno je saslušao apelanticu i tuženog kao roditelje malodobnog djeteta i vještake medicinske struke, te ostvario uvid u već izvedene dokaze. Međutim, trajanje postupka preko tri godine i to u sporu koji se tiče odnosa roditelja i djece, o tome sa kojim roditeljem će dijete živjeti, koji je po samom zakonu hitne prirode (član 273. Porodičnog zakona FBiH), samo je djelimično bilo rezultat činjenice da redovni sudovi nisu donosili svoje odluke u zakonom predviđenim rokovima. Ustavni sud zapaža da je predmet više puta vraćan sa više instance na ponovni postupak zbog nepotpunih činjeničnih utvrđenja, nepravilne primjene materijalnog prava i procesnih nedostataka. U ovom kontekstu, Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Evropskog suda, stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sistema (vidi Evropski sud, *Probmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. jula 1997. godine, stav 64, Izvještaji 1997-IV). Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog roka, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg ka nižem organu, često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem. Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud predmet dva puta vraćao na ponovni postupak, a da se Općinski sud nepotrebno zadržavao na vještačenju kao da se prvi put odlučivalo o tome kome treba povjeriti dijete, a nije se fokusirao na to da ispita da li je apelantica ponudila dokaze da su nastupile promijenjene okolnosti koje su takve prirode da više nije u interesu djeteta da bude sa ocem, te da zato treba izmijeniti odluku Centra za socijalni rad o povjeravanju djeteta na brigu i odgoj. Ustavni sud smatra da apelantica nije ničim doprinijela dužini trajanja postupka, već je, naprotiv, aktivno učestvovala u postupku, dolazila na brojna ročišta, plaćala vještačenja i troškove postupka i u ostavljenim rokovima postupala prema nalogima Centra za socijalni rad i Općinskog suda. Ustavni sud zaključuje da postupak pred redovnim sudovima nije ispunio kriterije hitnosti i djelotvornosti koje zahtijeva član

6. stav 1. Evropske konvencije da bi se osiguralo apelanticino pravo da se u razumnom roku odluči o njenoj tužbi čak i kod ovako osjetljivog postupka.

34. Uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju sveukupno trajanje postupka u periodu od tri godine i deset dana ne može smatrati „razumnim rokom” za donošenje konačne odluke o apelanticinju tužbi radi povjeravanja djeteta na brigu i odgoj.

35. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je prekršeno apelanticino pravo na donošenje odluke u razumnom roku kao segment prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

b) U odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje

36. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv jer se radi o postupku pokrenutom s ciljem izmjene odluke o povjeravanju djeteta jednom od roditelja, u kojem se odlučuje o apelanticinim građanskim pravima i obavezama.

37. Apelantica osporava odluku Kantonalnog suda navodeći da joj je tom odlukom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije jer je taj sud donio „inercionu” odluku poštujući samo protek vremena, zanemarujući činjenicu koja je utvrđena tokom sudskog postupka, „da dijete sad rado dolazi kod nje i da je zove mamom”, te da ta činjenica nije bila dovoljna Kantonalnom sudu, već je zadržan *status quo*, a tuženi, koji ju je maltretirao i izbacio iz kuće nakon rođenja djeteta, nagrađen je takvom odlukom Kantonalnog suda.

38. U vezi s tim navodima, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju

Ustavni sud ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. maja 2005. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 58/05).

39. Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud u žalbenom postupku zakazao raspravu radi ponovnog provođenja dokaza saslušanjem parničnih stranaka kao roditelja djeteta, ponovnog saslušanja dva vještaka medicinske struke, te ponovnog uvida i ocjene svih već izvedenih dokaza u prvostepenom postupku, te je, nakon što je ispitao prvostepenu presudu u granicama žalbenih razloga kao i po službenoj dužnosti, donio svoju odluku. Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u svojoj odluci jasno obrazložio zašto je preinačio prvostepenu presudu i odbio apelantičin tužbeni zahtjev za izmjenu odluke Centra za socijalni rad da se dijete povjeri njoj kao majci na brigu i odgoj.

40. Naime, iz presude Kantonalnog suda Ustavni sud nalazi da je Kantonalni sud obrazložio da je ispitao sve navode tužbe, te da je utvrdio da su prije donošenja odluke, tj. pravosnažnog rješenja Centra za socijalni rad od 13. aprila 2005. godine o povjeravanju na zaštitu i odgoj djeteta tuženom (djetetovom ocu), utvrđene sve relevantne činjenice za donošenje odluke o povjeravanju djeteta i to kada su uzete pismene izjave od samih roditelja i izvršen uvid u materijalne i socijalne prilike djetetovih vanbračnih roditelja. Dalje, Kantonalni sud je ukazao na propuste prvostepenog suda koji je usvojio apelantičin tužbeni zahtjev za izmjenu odluke Centra za socijalni rad od 13. aprila 2005. godine navodeći da je u konkretnom slučaju Općinski sud pogrešno primijenio odredbe čl. 142. i 143. Porodičnog zakona. S tim u vezi, Kantonalni sud je istakao da je prvostepeni sud pogrešno primijenio odredbe čl. 142. i 143. Porodičnog zakona, kojima se propisuje način donošenja odluke o tome sa kojim roditeljem će dijete živjeti, te da je prvostepeni sud u cijelosti zanemario nespornu činjenicu da je, prema ranije važećim zakonskim odredbama, prije stupanja na snagu sadašnjeg Porodičnog zakona već donesena odluka o povjeravanju djeteta pravosnažnim Rješenjem broj 05-24-1/05 od 13. aprila 2005. godine (a novi zakon je stupio na snagu 28. decembra 2005. godine). Kantonalni sud je podsjetio na to da je odredbom člana 143. novog Porodičnog zakona propisano da će sud, povodom tužbe, donijeti novu odluku o staranju o djetetu onda kada to zahtijevaju promijenjene okolnosti.

41. Zatim, vidljivo je da je Kantonalni sud, podsjećajući na okolnosti koje su postojale u vrijeme donošenja rješenja od 13. aprila 2005. godine, zaključio da se ni u čemu nisu promijenile okolnosti koje su utvrđene u vrijeme donošenja navedenog rješenja. Kantonalni sud je obrazložio da, s obzirom na različitost iznesenih nalaza i mišljenja svih vještaka medicinske struke, nije prihvatio njihovo mišljenje u vezi sa isticanjem tvrdnji o tome gdje bi djetetu, imajući u vidu spol, odnosno status parničnih stranaka

(majka ili otac) bilo bolje živjeti, ali da je povjerovao njihovim nalazima i mišljenjima u dijelu u kojem su utvrdili da je dijete normalno i psihički zdravo razvijeno dijete, u vrijeme provođenja predmetnog parničnog postupka, čime se ukazuje na činjenicu da nema negativnih posljedica ranije donesene odluke Centra za socijalni rad o povjeravanju na zaštitu i odgoj djeteta ocu djeteta. Dakle, kako je zaključio Kantonalni sud, apelantica tokom provedenog parničnog postupka ničim nije dokazala da su nastupile promijenjene okolnosti koje bi bile opravdavajuće za donošenje nove odluke o staranju nad djetetom.

42. Ustavni sud, također, zapaža da je Kantonalni sud obrazložio da iz spisa predmeta i provedenih dokaza proističe da je, po prijedlogu same apelantice za određivanje mjere osiguranja, doneseno posebno rješenje kojim se uređuje način održavanja ličnih odnosa i neposrednih kontakata apelantice i djeteta; da je to rješenje pravosnažno, te da je na snazi ova mjera osiguranja koja se i provodi sve do drukčije odluke suda; zatim da je poklonio vjeru iskazima vještaka medicinske struke, te predstavnika Centra za socijalni rad, kojima navode da provođenjem predmetne mjere, u vezi sa uređenim kontaktima apelantice kao majke sa djetetom, pozitivno utječu na sam dobar psihološki i zdrav razvoj djeteta.

43. Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud svoje obrazloženje zaključio navodima da je donoseći osporenu odluku, prije svega, u cijelosti vodio računa o samom djetetovom interesu, da je ocijenio sve okolnosti relevantne za djetetov interes, kako je i propisano odredbama Porodičnog zakona; da Kantonalni sud, odbijajući apelanticin tužbeni zahtjev, postavljen na način da se dijete povjeri njoj kao majci na odgoj i čuvanje, što bi zahtijevalo izmjenu ranije donesene odluke od nadležne ustanove po tada važećim zakonskim odredbama, apelantici ničim nije oduzeo njena ostala prava kao roditelja sa kojim dijete ne živi kao ni prava da u slučaju promjene okolnosti zatraži izmjenu ranije donesene odluke Centra za socijalni rad.

44. Ustavni sud zaključuje da je Kantonalni sud proveo postupak primjenjujući sve standarde iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud, stoga, smatra da navodi apelacije ni na koji način ne ukazuju na to da je odbijanjem apelanticinog tužbenog zahtjeva da se izmijeni odluka Centra za socijalni rad i dijete povjeri njoj na brigu i odgoj dovedeno u pitanje njeno pravo na pravično suđenje.

45. Imajući u vidu navedeno, te činjenicu da apelantica ne nudi druge argumente koji bi opravdali njenu tvrdnju da je u konkretnom slučaju prekršeno pravo na pravično suđenje, osim što je nezadovoljna ishodom konkretnog postupka, te uzimajući u obzir stavove Evropskog i Ustavnog suda navedene u ovoj odluci, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelanticino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na porodični život

46. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

Član 8. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

a) Primjenjivost člana 8. Evropske konvencije

47. Ustavni sud napominje da, u skladu sa praksom Evropskog suda (vidi Evropski sud, *W. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 8. jula 1987. godine, serija A, broj 121), međusobno uživanje roditelja i djece u zajedničkom druženju predstavlja osnovni element porodičnog života. U konkretnom slučaju je nesporno da se odnos između apelantice i njenog djeteta ubraja u „porodični život” u okviru značenja člana 8. Evropske konvencije. Također, osporena odluka kojom je odbijen apelanticein tužbeni zahtjev za izmjenu rješenja Centra za socijalni rad radi povjeravanja djeteta njoj na brigu i odgoj predstavlja miješanje u pravo na porodični život. Zbog toga je neophodno ispitati da li je miješanje u pravo na poštivanje porodičnog života bilo opravdano. Da bi ovakvo miješanje bilo opravdano, ono mora: (a) biti predviđeno zakonom, (b) imati legitiman cilj od javnog ili općeg interesa i (c) biti u skladu sa principom proporcionalnosti u demokratskom društvu.

b) Zakonitost miješanja i postojanje „legitimnog cilja”

48. Ustavni sud će ispitati da li je miješanje bilo „predviđeno zakonom”, te da li za miješanje postoji „legitiman cilj od javnog ili općeg interesa”. Ustavni sud primjećuje da se Kantonalni sud pozvao na član 143. Porodičnog zakona kojim je propisano da će, ako to zahtijevaju promijenjene okolnosti, sud, po tužbi roditelja, ili organa starateljstva, donijeti novu odluku o staranju o djetetu. Dakle, zakon nesumnjivo predviđa mogućnost miješanja javnih vlasti u pravo na porodični život na način na koji je to učinjeno u konkretnom slučaju.

49. Ustavni sud, dalje, podsjeća na to da je u svakom uređenom sistemu porodica osnovna ćelija društva, te da sve što se tiče „porodičnog prava” uživa posebnu zaštitu. Dalje, Ustavni sud primjećuje da su malodobna djeca posebno osjetljiva kategorija, kako zbog nemogućnosti da se sama o sebi brinu, zbog svog uzrasta i nedostatka pravne i poslovne sposobnosti, tako i zbog činjenice da od razvoja, odgoja i obrazovanja djece zavisi i budućnost djece pojedinačno ali i društva u cjelini. Zbog toga, Ustavni sud smatra da odluka suda o tome da li su nastupile promijenjene okolnosti za novu odluku sa kojim roditeljem će dijete živjeti ima za cilj zaštitu prava i interesa djeteta, što nesumnjivo predstavlja „legitiman cilj u javnom ili općem interesu”, odnosno neophodnu mjeru u demokratskom društvu u interesu zaštite prava i sloboda drugih, u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije.

c) Proporcionalnost miješanja

50. Budući da, s jedne strane, postoji apelantičino pravo da živi sa svojim djetetom, a, s druge strane, javni interes da se dijete zaštiti, Ustavni sud će ispitati da li postoji proporcionalnost između legitimnog cilja i odluke Kantonalnog suda kojom je odbijen apelantičin tužbeni zahtjev da se izmijeni odluka Centra za socijalni rad i dijete povjeri apelantici na brigu i odgoj. Ustavni sud primjećuje da je rješenjem Centra za socijalni rad od 13. aprila 2005. godine zajedničko dijete apelantice i tuženog povjereno na brigu i odgoj ocu. Ustavni sud zapaža da je, u konkretnom slučaju, Kantonalni sud jasno ukazao na to da je u cijelosti vodio računa o djetetovom interesu, te da je ocijenio sve okolnosti relevantne za djetetov interes, kako je propisano odredbama Porodičnog zakona. Pri tome je Kantonalni sud podsjetio na to da se dijete od kada je napunilo šest mjeseci života nalazi na roditeljskom staranju kod oca; da je zdravstveno u svakom pogledu normalno dijete; da je apelantici omogućeno da se sreće sa svojim djetetom, odnosno da učestvuje u djetetovom životu, te da i to doprinosi pravilnom razvoju djeteta. Stoga je Kantonalni sud zaključio da su okolnosti koje su 13. aprila 2005. godine ocijenjene u većem interesu djeteta iste kao što su bile u vrijeme kada je dijete povjereno ocu odlukom nadležnog organa i da se dijete u tim okolnostima povoljno razvija, a da se one uopće nisu promijenile nagore, a pogotovo tako da bi štetile djetetovim interesima pa da bi trebalo promijeniti odluku o povjeravanju djeteta apelantici.

51. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da mjerom koju je Kantonalni sud preduzeo ostavljajući na snazi odluku o povjeravanju djeteta ocu od 13. aprila 2005. godine na apelanticu nije stavljen pretjeran teret, odnosno da je ona proporcionalna legitimnom cilju koji se želi postići - zaštita prava i interesa djeteta, te da je stoga „neophodna u demokratskom društvu”, u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije.

52. U odnosu na apelanticine navode u kojima ukazuje na presudu Evropskog suda *Ignaccolo-Zenide protiv Rumunije*, aplikacija broj 31679/96 od 25. januara 2000. godine, Ustavni sud zapaža da je u tom predmetu Evropski sud zaključio da vlasti Rumunije nisu preduzele adekvatne i djelotvorne napore da bi se poštovalo pravo aplikantice da se izvrši odluka bukureškog suda o vraćanju djece aplikantici, koja su nakon razvoda braka bila povjerena njoj na brigu i odgoj, time narušavajući njeno pravo na porodični život, koje garantira član 8. Evropske konvencije. Ustavni sud primjećuje da se u konkretnom slučaju odluke koje se osporavaju apelacijom odnose na sasvim drugo pitanje u vezi sa porodičnim pravom, jer za razliku od slučaja na koji se apelantica poziva, u konkretnom slučaju dijete je povjereno na brigu i odgoj ocu a ne apelantici. Iako je Ustavni sud u apelanticinom slučaju, zbog propusta vlasti da se donese odluka u razumnom roku, utvrdio povredu apelanticinog prava na donošenje odluke u razumnom roku kao segmentu prava na pravično suđenje, što je elaborirano u prethodnom dijelu odluke, Ustavni sud, u konkretnom slučaju, smatra neosnovanim apelanticino pozivanje na stav iz citirane odluke Evropskog suda, tj. da odluka u vezi sa djecom ne smije biti određena samo pukim „proticanjem vremena”, jer, iako nema opravdanja za ovako dug postupak koji je apelantica vodila pred redovnim sudovima, razlog za odbijanje apelanticinog tužbenog zahtjeva nije u proteku vremena već u činjenici da se niti jedna od okolnosti koje su postojale u vrijeme kada je dijete povjereno ocu nije promijenila na štetu oca a u korist apelantice kao majke, a posebno se tadašnja odluka pokazala u interesu djeteta.

53. Ustavni sud, također, ističe da apelantica neosnovano ukazuje i na presudu Evropskog suda *Šobota-Gajić protiv Bosne i Hercegovine*, aplikacija broj 27966/06 od 6. novembra 2007. godine, budući da je u navedenoj presudi Evropskog suda utvrđeno kršenje člana 8. Evropske konvencije zbog propusta domaćih vlasti da preduzmu sve opravdane korake da aplikantici omoguće spajanje sa djetetom, iako su organi vlasti donijeli nekoliko odluka u njenu korist. Iz navedenog proizlazi da se u konkretnom slučaju ne može slijediti praksa Evropskog suda na koju se apelantica poziva.

54. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelanticino pravo na porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

55. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku kao segment prava na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je sudski postupak o apelanticinoj tužbi za

izmjenu odluke Centra za socijalni rad o povjeravanju djeteta, kao spor iz odnosa roditelja i djece u smislu člana 272. Porodičnog zakona, koji je prema članu 273. istog zakona hitne prirode, trajao tri godine i deset dana, a takvo neopravdano trajanje postupka se može, u cijelosti, pripisati ponašanju redovnih sudova koji nisu dali razloge koji bi se mogli smatrati objektivnim i razumnim za ovakvo dugo trajanje postupka.

56. Međutim, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema kršenja prava u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je Kantonalni sud jasno obrazložio zašto je preinačio prvostepenu presudu i odbio apelantčin tužbeni zahtjev, a za svoju odluku je dao obrazloženje koja zadovoljava standarde iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

57. Ustavni sud zaključuje da ne postoji ni kršenje prava na poštivanje porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada je apelantčin tužbeni zahtjev za izmjenu odluke Centra za socijalni rad o povjeravanju djeteta odbijen jer apelantica nije dokazala da postoje promijenjene okolnosti da bi sud, u smislu člana 143. Porodičnog zakona, donio novu odluku, te kada iz okolnosti konkretnog slučaja proizlazi da odlukom Kantonalnog suda na apelanticu nije stavljen pretjeran teret i da je odluka proporcionalna legitimnom cilju koji se želi postići - zaštita prava i interesa djeteta, pa je, stoga, „neophodna u demokratskom društvu”, u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije.

58. Na osnovu člana 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

59. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 591/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Раме Бркића, Емира Селимовића и Ибрахима Хоџића поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број Х-КРН-10/945 од 10. и 28. јануара 2011. године

Одлука од 7. априла 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 591/11**, рјешавајући апелацију **Раме Бркића и других**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 7. априла 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Раме Бркића, Емира Селимовића и Ибрахима Хоџића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. Х-КРН-10/945 од 28. јануара 2011. године и Х-КРН-10/945 од 10. јануара 2011. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Рамо Бркић, Емир Селимовић и Ибрахим Хоџић (у даљњем тексту: првоапелант, другоапелант и трећеапелант или апеланти), тренутно у Казнено-поправном заводу затвореног типа у Зеници, које заступају Алага Бајрамовић и Хасан Велаџић, адвокати из Бихаћа, поднијели су 7. фебруара 2011. године апелацију Уставном суду

Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број Х-КРН-10/945 од 10. и 28. јануара 2011. године. Апеланти су, такође, поднијели захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд наложио Суду БиХ да апелантима одмах достави све доказе битне за „процјену законитости притвора у смислу одредбе члана 47 став 2 ЗКПБиХ”.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) затражено је 10. фебруара 2011. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Тужилаштво БиХ и Суд БиХ су доставили одговоре на апелацију 16. и 17. фебруара 2011. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Тужилаштва БиХ и Суда БиХ су достављени апелантима 18. фебруара 2011. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Тужилаштво БиХ спроводи истрагу број Т 20 0 КТ 0000 760 105 против апеланата (и других осумњичених) због кривичног дјела организованог криминала из члана 250 ст. 2 и 3 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗБиХ) у вези са кривичним дјелима злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗФБиХ), противзаконитог посредовања из члана 382 КЗФБиХ, примања дара и других облика користи из члана 380 КЗФБиХ, давања дара и других облика користи из члана 381 КЗФБиХ, пореске утаје из члана 210 КЗБиХ, шумске крађе из члана 316 КЗБиХ и кривотворења службене исправе из члана 389 КЗФБиХ.

7. На приједлог Тужилаштва БиХ, Суд БиХ је донио Рјешење број Х-КРН-10/945 од 13. децембра 2010. године којим је апелантима одредио притвор у трајању од једног мјесеца, који може да траје најдуже до 11. јануара 2011. године, из разлога предвиђених чланом 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ. Одлучујући о жалбама поднесеним против наведеног рјешења, Суд БиХ је донио Рјешење број Х-КРН-10/945 од 21. децембра 2010. године којим је одбио као неосноване жалбе апеланата, а дјелимично

је уважио жалбу Тужилаштва БиХ, те је наведено рјешење преиначио и апелантима одредио притвор и из разлога предвиђених чланом 132 став 1 тачка д) ЗКПБиХ.

8. Суд БиХ је потом, одлучујући о приједлогу Тужилаштва БиХ, на основу члана 135 став 2 ЗКПБиХ, донио Рјешење број Х-КРН-10/945 од 10. јануара 2011. године којим је према апелантима продужио притвор за наредна два мјесеца на начин да притвор може да траје до 11. марта 2011. године из разлога предвиђених чланом 132 став 1 тачке б) и д) ЗКПБиХ.

9. У образложењу рјешења Суд БиХ је навео да је 10. јануара 2011. године одржао рочиште на ком је Тужилаштво БиХ усмено образложило приједлог за продужење притвора и на ком су се апеланти и њихови браниоци усмено читовали на поднесени приједлог. Суд БиХ је навео да је постојање основане сумње да су апеланти починили кривична дјела која су им стављена на терет, као опште формалноправне претпоставке за законитост одређивања мјере притвора, утврдио на основу доказа које је Тужилаштво БиХ поднијело уз свој приједлог. У вези с тим, Суд БиХ је истакао да је Тужилаштво БиХ доставило Суду БиХ Извјештај о почињеном кривичном дјелу Државне агенције за истраге и заштиту Босне и Херцеговине од 9. децембра 2010. године (у даљњем тексту: Извјештај СИПА-е), затим 16 појединачно наведених записника о испитивању осумњичених и 19 појединачно наведених записника о саслушању свједока, као и више извјештаја о предузетим мјерама и радњама. Даље, Тужилаштво БиХ је у прилог постојању основане сумње Суду БиХ доставило и потврде о привременом одузимању предмета и записнике о извршеном претресу, те записнике о добровољној предаји предмета који гласе на имена апеланата.

10. Суд БиХ је, даље, навео да из Извјештаја СИПА-е, а првенствено из резултата посебних истражних радњи које су спроведене према наредбама Суда БиХ, произилази основана сумња да је првоапелант починио кривична дјела злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 КЗФБиХ, противзаконитог посредовања из члана 382 КЗФБиХ и примања дара и других облика користи из члана 380 КЗФБиХ, радњама које су чињенично поближе описане у рјешењу суда. Сем тога, Суд БиХ је у рјешењу конкретизовао доказе из којих произилази основана сумња за свако појединачно кривично дјело које се првоапеланту ставља на терет.

11. Даље је Суд БиХ навео да, у односу на другоапеланта, основана сумња да је починио кривично дјело злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 КЗФБиХ и примања дара и других облика користи из члана 380 КЗФБиХ као и кривично дјело кривотворења службене исправе из члана 389 КЗФБиХ произилази из Извјештаја СИПА-е, затим из резултата спровођења посебних истражних радњи

– надзор и техничко снимање телекомуникација и исказа свједока Ј. Д. као и исказа осумњиченог М. Ћ.

12. У односу на трећеапеланта, Суд БиХ је навео да основана сумња да је починио кривично дјело организованог криминала из члана 250 КЗБиХ а у вези са кривичним дјелом злоупотребе положаја или овлашћења из члана 383 КЗФБиХ, кривичним дјелима противзаконитог посредовања из члана 382 КЗФБиХ, пореске утаје из члана 310 КЗБиХ, давања дара и других облика користи из члана 381 КЗФБиХ, шумске крађе из члана 316 КЗФБиХ такође се заснива на истом доказном материјалу као и за првоапеланта и другоапеланта, који је настао као резултат спровођења посебних истражних радњи, укључујући и записнике о саслушању свједока. Због наведених чињеница, Суд БиХ је истакао да је утврдио да постоји основана сумња да су апеланти као припадници организоване групе људи починили кривична дјела којим их Тужилаштво БиХ терети.

13. Суд БиХ је, такође, истакао да правни стандард појма „основана сумња”, на начин одређен чланом 20 тачка 1 ЗКПБиХ, представља виши степен сумње заснован на прикупљеним доказима који упућују на закључак да је извршено кривично дјело. Закључак о постојању основане сумње је фактичко питање које суд оцјењује у сваком конкретном случају, на основу добијених доказа и на основу слободне оцјене доказа, без унапријед постављених фактора којим би се квантификовао ниво сумње. У вези с тим, Суд БиХ је нагласио да, у овој фази поступка, степен увјерења који код суда мора постојати у односу на учешће апеланата у инкриминисаним радњама сасвим сигурно је нижег степена у односу на онај који суд мора имати приликом потврђивања оптужнице и надасве одлучивања о кривњи. Суд БиХ је истакао да тренутно није могуће детаљно утврдити структуру организације чији су, како се основано сумња, апеланти били припадници, нити је могуће прецизно утврдити конкретне радње појединих лица, те се управо зато истрага и даље води с циљем прикупљања осталих битних доказа и трагова за потпуно разјашњење конкретне кривичне ствари.

14. У односу на посебне притворске разлоге, Суд БиХ је навео да је у конкретном случају неспорно да се ради о доста обимној и сложеној истрази која обухвата велик број осумњичених који се терете за озбиљна и тешка кривична дјела. Сем тога, Суд БиХ је истакао да сама природа дјела као и околност да се, како се основано сумња, ради о добро организованог групи лица са подијељеним улогама, која се континуирано бави низом незаконитих радњи, указују на то да се апеланти и други осумњичени међусобно веома добро познају или бар знају једни за друге као и за потенцијалне свједоке те друга лица која су на неки начин допринијела извршењу

инкриминисаних радњи. Такође, с обзиром на то да се у конкретном случају ради о великом броју осумњичених, од којих се већи број налази на слободи, те имајући у виду карактер и тежину предметних кривичних дјела као и положај и њихове функције, Суд БиХ је навео да се оправдано може очекивати да би апеланти пуштањем на слободу ступили у контакт са суосумњиченим и утицали на њих како би промијенили исказе а све с циљем избегавања или умањења кривичноправне одговорности. Такође, Суд БиХ је навео да сматра да би апеланти могли на исти начин доћи у посјед материјалних доказа који још увијек нису одузети а за које засигурно знају да постоје, те их уништити или измијенити, која опасност се једино ефикасно може отклонити мјером притвора. Даље је Суд БиХ навео као битне и околности да још увијек нису саслушани сви свједоци и осумњичени, да није извршена анализа резултата посебних истражних радњи која може указати на нове потенцијалне осумњичене и да нису обезбијеђени сви материјални докази битни за конкретан поступак. Будући да Тужилаштво БиХ тек треба по први пут да испита велик број свједока и саучесника и да обезбиједи доказе битне за овај поступак, имајући у виду веома осјетљиву фазу поступка, неопходно је да се обезбиједи потребни услови за даљње несметано и ефикасно спровођење истраге.

15. Суд БиХ је навео да закључак о постојању разлога за притвор према апелантима из члана 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ изводи на основу чињеница и околности које у својој укупности чине „нарочите околности” чиме се основано закључује да су апеланти били умијешани у недозвољено понашање. Наиме, Суд БиХ је истакао да није потребно доказивати конкретан утицај на свједоке и саучеснике од самих апеланата јер околност да се налазе у притвору то објективно онемогућава тако да је и сама основана бојазан да ће се утицај десити довољна да суд стекне увјерење да ће апеланти боравком на слободи, директно или индиректно, контактирати свједоке или саучеснике с циљем опструкције вођења кривичног поступка. Према ставу Суда БиХ, довољно је да све околности стварају разумну и јасну сумњу да може да дође до утицаја као и да би апеланти могли имати користи од тог утицаја, независно од тога има ли директних доказа да су директно укључени у покушаје вршења утицаја на свједоке и саучеснике и ометање поступка. Због тога је Суд БиХ навео да сматра да и даље постоје околности из члана 132 став 1 тачка б) за продужење притвора према апелантима.

16. Даље, у погледу посебних разлога за притвор, Суд БиХ је навео да је неспорно да се апелантима ставља на терет извршење кривичног дјела за које је законом запријеђена казна затвора у трајању од најмање 10 година или тежа казна, чиме је испуњен законом прописани објективни услов за притвор, у складу са чланом 132 став 1 тачка д) ЗКПБиХ. Суд БиХ је, такође, навео да је приликом утврђивања

ванредних околности имао у виду да су апеланти лица која су највећим дијелом „чувари јавног реда и мира на највишим полицијским функцијама”, односно лица која су задужена за спречавање и откривање криминалних активности и „од којих се, у најмању руку, очекује дословно поштовање слова закона”. Такође је Суд БиХ навео да је нужно имати у виду и да се апелантима ставља на терет да су злоупотребили веома одговорне функције, да се ради о цијелом низу коруптивних дјела која су континуирано чињена дужи период. Према закључку Суда БиХ, основани су наводи Тужилаштва БиХ да је пажња грађана усмјерена према полицијским структурама и да код њих постоји осјећај револта и узнемирености. У таквој ситуацији, пуштање на слободу апеланата довело би до стварне пријетње јавном реду и миру, нарочито када се има у виду да је предметни случај медијски праћен и да је у фокусу јавности. Због тога је Суд БиХ закључио да је испуњен и притворски разлог из члана 132 став 1 тачка д) ЗКПБиХ.

17. Апеланти су против наведеног рјешења поднијели жалбу у којој су, између осталог, истакли да је првостепено вијеће починило битну повреду одредби кривичног поступка која се огледа у кршењу одредбе члана 47 ЗКПБиХ. Наиме, апеланти су истакли да им нису достављени докази на којима се заснива основана сумња, са акцентом на наредбе о спровођењу посебних истражних радњи. Посљедично томе, према тврдњама апеланата, одбрана је ускраћена у праву да преиспита законитост притвора. Даље, апеланти су истакли да сматрају да су докази који су прибављени посебним истражним радњама незаконити докази (зато што су посебне истражне радње трајале дуже него што је то законом прописано), па је и сама одлука о притвору незаконита.

18. Одлучујући о жалбама апеланата, Апелационо вијеће Суда БиХ (у даљњем тексту: Апелационо вијеће) донијело је Рјешење број Х-КРН-10/945 од 28. јануара 2011. године којим су жалбе одбијене као неосноване. У образложењу рјешења Апелационо вијеће је, с обзиром на жалбене наводе апеланата, прије свега истакнуло да су посебне истражне радње које су за резултат имале прибављање дијела доказа на којима се заснива основана сумња предузете у складу са наредбом судије за претходни поступак, како је то прописано одредбом члана 118 став 1 ЗКПБиХ. Даље је суд навео да је одредбом члана 119 ЗКПБиХ прописано да ће након предузимања посебних истражних радњи из члана 116 ЗКПБиХ судија за претходни поступак без одлагања обавијестити лице против ког је радња била предузета о њеном предузимању а како би то лице могло затражити испитивање законитости наредбе и начина на који је мјера била спроведена. Наведена одредба, према оцјени Апелационог вијећа, подразумијева обавјештавање лица о спроведеној

посебној истражној радњи а не достављање саме наредбе на основу које је посебна истражна радња спроведена. Уколико судија за претходни поступак није обавијестио [апеланте] о предузимању посебних истражних радњи, то је засигурно пропуст суда, који ће, уколико поступак дође у фазу главног претреса, при одлучивању о постојању кривичног дјела и кривице апеланата оцијенити претресно вијеће у оквиру оцјене законитости доказа. У овој фази поступка, Апелационо вијеће сматра да је преурањено да се бави оцјеном законитости прикупљених доказа. При томе је истакнуто да се основана сумња у конкретном случају не заснива искључиво на садржају доказа прибављених кроз вршење посебних истражних радњи, него и на изјавама осталих осумњичених и саслушаних свједока. Сви ти докази у својој укупности стварају увјерење Апелационог вијећа да постоји основана сумња да су апеланти починили кривична дјела која су им стављена на терет, те да је тиме испуњен општи услов за продужење притвора, како је то, према ставу Апелационог вијећа, правилно утврдило и првостепено вијеће.

19. Даље, у односу на приговоре апеланата о кршењу одредбе члана 47 ЗКПБиХ, Апелационо вијеће је истакнуло да је наведеном одредбом прописано да бранилац има право да разматра списе и прибављене доказе који иду у корист [апелантима], али да се наведено право браниоцу може ускратити ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге. Такође, став 2 истог члана прописује да ће тужилац уз приједлог за одређивање или продужење притвора суду доставити доказе битне за процјену законитости притвора и ради обавјештавања браниоца. У конкретном случају, у складу са овлашћењима из члана 47 став 2 ЗКПБиХ, тужилац је оцијенио да ће објелодањивање доказа одбрани угрозити циљеве истраге, па су докази достављени само суду, ради оцјене законитости притвора и ради обавјештења бранилаца. Суд је оцијенио све достављене доказе на основу којих је донио оспорену одлуку о притвору. Апелационо вијеће је, даље, истакнуло да, с друге стране, кроз излагање тужиоца на рочишту поводом разматрања приједлога за одређивање и продужење притвора, затим кроз садржај самих приједлога Тужилаштва БиХ, те оспорених рјешења суда, апеланти и њихови браниоци су се упознали, у мјери неопходној за ову фазу поступка, са садржајем доказа на којима се одлука о притвору заснива, те су их могли и оспорити. Томе у прилог, према наводима Апелационог вијећа, иду и чињенице да су поједини браниоци оспоравали садржај појединих доказа Тужилаштва БиХ, те је тако бранилац апеланата указао на промјене у садржају исказа које су дали поједини осумњичени. Стога је Апелационо вијеће истакнуло да сматра да права апеланата, гарантована одредбама ЗКПБиХ и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), нису ускраћена поступањем суда

на наведени начин, него да је, напротив, првостепено вијеће поступило у складу са одредбом члана 47 став 2 ЗКПБиХ.

20. Сем тога, Апелационо вијеће је истакнуло да су, супротно наводима апеланата, у оспореном рјешењу описане дјелатности организоване групе којој су апеланти, како се основано сумња, припадали али и, супротно истакнутим приговорима бранилаца, конкретизоване радње које се стављају на терет свакоме од њих. Стога је Апелационо вијеће навело да су закључци оспореног рјешења о постојању основане сумње правилно донесени, док су неосновани жалбени приговори апеланата којима се оспорава постојање основане сумње.

21. Даље је Апелационо вијеће истакнуло да је ожалбеним рјешењем правилно утврђено постојање основане бојазни да ће апеланти, уколико буду пуштени на слободу, уништити, сакрити, измијенити или кривотворити доказе или трагове важне за кривични поступак, као и постојање нарочитих околности које указују на то да ће ометаги кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче, дакле да је у односу на апеланте и друге осумњичене основано продужење притвора и по овом притворском основу. Наиме, основано се сумња да су апеланти низ радњи због којих се против њих води истрага предузели у оквиру организоване групе, те да су као чланови те групе инкриминисане радње предузимали континуирано током дужег периода, у оквиру система подијељених улога, из којих околности произилази да се међусобно добро познају или да бар знају једни за друге. И према оцјени Апелационог вијећа, истакнуте околности стварају реалну бојазан да ће апеланти, у случају да буду пуштени на слободу, ступити у контакт са другим лицима, саизвршиоцима који су и даље на слободи или потенцијалним свједоцима, те утицати на њих у смислу давања исказа који би умањивали или искључивали њихову кривичну одговорност. Наведено је да су апеланти лица која су обављала значајне функције у полицији, те као такви уживали ауторитет међу својим подређеним али и лицима која то нису али су била свјесна њиховог положаја и овлашћења која они носе. Апелационо вијеће је, даље, истакнуло да, иако су апеланти суспендовани са дужности које су обављали због кривичног поступка који је у току против њих, та чињеница не искључује могућност да искористе контакте, познанства и ауторитет који су уживали, те утицајем на свједоке и дојучерашње саучеснике истрагу Тужилаштва БиХ одведу у кривом смјеру. Апелационо вијеће је истакнуло да подржава став првостепеног вијећа изнесен у оспореном рјешењу, тј. да је притвор према апелантима мјера која је управо спријечила конкретизацију таквог утицаја, што јој и јесте сврха, док све остале околности упућују на закључак да основана бојазан да би се такав утицај десио егзистира на страни свих апеланата, а што је нужно да се спријечи.

Апелационо вијеће је истакнуло и да Тужилаштво БиХ и даље активно предузима истражне радње које обухватају и саслушање свједока, испитивање осумњичених који желе да изнесу своју одбрану и кажу више него што је првобитно обухваћено њиховим исказима, обезбјеђивање других доказа који су прибављени у овом предмету, те је, према оцјени Апелационог вијећа, нужно обезбиједити услове да се започета истрага успјешно оконча. Због тога је и Апелационо вијеће закључило да сматра да је основано продужење притвора према апелантима из притворског разлога прописаног чланом 132 став 1 тачка б) ЗКПБиХ.

22. Такође је Апелационо вијеће истакнуло да је правилно утврђење првостепеног вијећа и за постојање посебних притворских разлога прописаних у члану 132 став 1 тачка д) ЗКПБиХ јер је првостепено вијеће правилно оцијенило све околности конкретног случаја, те да је постојање ванредних околности нашло у чињеници да су апеланти у овом предмету највећим дијелом чувари јавног реда и мира на највишим полицијским функцијама, те да су, како се основано сумња, сами учествовали у извршењу предметних кривичних дјела, иако је њихов задатак, имајући у виду функције које су обављали, управо спречавање и откривање таквих активности других учинилаца. Наведено је да чињеница да већи број осумњичених у овом предмету долази из највиших полицијских структура од којих се очекује поштовање закона, те да су они јавно означени као припадници ове групе која је континуирано, како се основано сумња, вршила разноврсна кривична дјела, умјесто да предузима радње на откривању починилаца таквих дјела, те унијела осјећај несигурности али и револта међу становништвом у цијелој земљи. Све те околности биле су од утицаја на велик интерес јавности и медија за дешавања у конкретном предмету, те је наведено да би пуштање осумњичених на слободу у овој фази поступка могло изазвати јавне реакције грађана које би у коначници за резултат могле имати и стварну пријетњу нарушавању јавног реда. Апелационо вијеће је истакнуло и да је размотрило и друге приједлоге апеланата за замјену мјере притвора другим мјерама забране али да је оцјењујући околности конкретног случаја закључило да је притвор, у овој фази поступка, једина мјера којом може да се обезбиједи успјешно вођење кривичног поступка.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

23. Апеланти сматрају да им је оспореним рјешењима прекршено право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1ц) и ст. 2 и 4 Европске конвенције.

24. Апеланти наводе да им је повријеђено право из члана 5 став 1 тачка ц) Европске конвенције јер Суд БиХ није навео конкретне чињенице или околности које би биле темељ за закључивање да би апеланти пуштањем на слободу могли утицати на суосумњичене да промијене свој исказ. Према наводима апеланата, из приједлога за продужење притвора је видљиво да су у Тужилаштву БиХ саслушани сви суосумњичени па није јасно ко су ти нови потенцијални саучесници, нити су таква лица наведена у оспореном рјешењу. Апеланти сматрају да то само по себи доводи до закључка да је објективно престала могућност да апеланти ометају истрагу утицајем на остале суосумњичене – саучеснике. Такође, апеланти су истакли да у образложењима рјешења Суда БиХ није конкретно наведен ни један свједок који би у даљњој фази истраге требало да буде саслушан. Према томе, објективна је чињеница да су сва лица саслушана и да је престао разлог из бојазни да би осумњичени могли утицати на свједоке и на такав начин ометати даљњу истрагу. Апеланти наводе да је неосновано и мишљење Суда БиХ да би они могли доћи у посјед материјалних доказа који још увијек нису изузети а за које апеланти засигурно знају да постоје, те их уништити или измијенити, која се опасност једино може отклонити мјером притвора. За овакав став нису дати никакви разлози него само произвољни закључци. Према наводима апеланата, само постојање претпоставки није довољно јер морају постојати објективне околности или конкретне и аргументоване радње и поступци који би били ваљан основ за продужење притвора из тачке б), а таквих околности и аргумената нема. Сем тога, апеланти тврде да су образложења Суда БиХ, која се односе на постојање разлога за продужење притвора из члана 132 став 1 тачка д) ЗКПБиХ, неоснована и паушална. Апеланти истичу да није доказано да би њиховим пуштањем на слободу дошло до „револта међу становништвом у цијелој земљи”. Апеланти су истакли да Суд БиХ није оцијенио околност да су суспендовани са својих дужности до окончања кривичног поступка и да због тога објективно више немају никакав утицај нити би њихово пуштање на слободу могло произвести било какву реакцију јавности у смислу стварне пријетње нарушавању јавног реда и мира.

25. У образложењу навода о кршењу члана 5 став 2 Европске конвенције апеланти истичу да Тужилаштво БиХ у приједлозима за одређивање и продужење притвора а потом и Суд БиХ приликом одлучивања о поднесеним приједлозима нису обавијестили апеланте о „оптужбама” које им се стављају на терет. На овај начин је, према наводима апеланата, повријеђено њихово право на информацију о „свим оптужбама које се воде против њих”. У вези с тим, апеланти истичу да су у приједлозима Тужилаштва само наведени називи кривичних дјела из Кривичног закона, али нису описане оптужбе, односно кривичноправне радње које им се стављају на терет. Само именовање кривичног дјела за ухапшене и притворене не

значи ништа ако се при томе чињенично не опишу радње које им се стављају на терет као кривично дјело.

26. Даље, апеланти наводе да им је повријеђено право да оспоравају законитост лишења слободe пред судом, чиме им је повријеђено право из члана 5 став 4 Европске конвенције. У вези с тим, апеланти су истакли да им „није дата могућност да се упознају са доказима” на којима Тужилаштво БиХ заснива своје приједлоге за одређивање и продужење притвора, а Суд БиХ своја рјешења о одређивању и продужењу притвора. На овај начин, према тврдњама апеланата, њима није омогућено да на ваљан и законит начин оспоравају законитост лишавања слободe и одређивање притвора. Апеланти истичу да су они имали аргументе за основану сумњу да су посебне истражне радње које су предузете у овом случају незаконите, али им ништа није достављено како би то могли квалитетно оспоравати. Апеланти су од Суда БиХ и Тужилаштва БиХ тражили на увид све доказе са којима располаже Тужилаштво БиХ као и наредбе за спровођење посебних истражних радњи, затим од Суда БиХ да им се доставе сви докази које је Тужилаштво БиХ доставило уз приједлог за продужење притвора, међутим, није им достављено ништа изузев извјештаја и приједлога за продужење притвора. Такво поступање је, према наводима апеланата, директно кршење одредбе члана 47 ст. 1 и 2 ЗКПБиХ. Одбрани се морају доставити докази битни за провјеру законитости притвора. Апеланти сматрају да је неприхватљив став који је изнесен у рјешењу Суда БиХ од 28. јануара 2011. године да је довољно да тужилац такве доказе достави само суду без њиховог објелодањивања осумњиченим. Апеланти сматрају да закон подразумијева да се о битним доказима за процјену законитости притвора морају обавијестити браниоци осумњичених „а то значи да се они морају доставити браниоцима”. Будући да апелантима нису достављени тражени докази, они сматрају да је тиме почињена „драстична повреда” одредбе члана 5 став 4 Европске конвенције. Такође, апеланти истичу да је против њих предузето више посебних истражних радњи према наредбама Суда БиХ (надзор и техничко снимање телекомуникација и тајно праћење и техничко снимање лица). Након окончања предузетих радњи, Суд БиХ и Тужилаштво БиХ су били дужни да апелантима доставе све доказе везане за те посебне истражне радње како би се оне могле оспоравати. Међутим, суд апелантима није доставио наредбе да се о њима очитују и евентуално их оспоре.

27. Апеланти су тражили да Уставни суд донесе привремену мјеру којом ће наложити Суду БиХ да апелантима, односно њиховим браниоцима одмах достави све доказе битне за процјену законитости притвора, у смислу одредбе члана 47 став 2 ЗКПБиХ. Захтјев за привремену мјеру апеланти су образложили аргументима које

су истакли у прилог тврдњама да им је повријеђено право из члана 5 став 4 Европске конвенције.

б) Одговор на апелацију

28. У одговору на апелацију Суд БиХ је истакао да су Ванпретресно и Апелационо вијеће дали јасне и разумљиве разлоге којима су се руководили приликом доношења оспорених одлука. У погледу навода апеланата о повреди члана 5 став 2 Европске конвенције, Суд БиХ је навео да су апеланти, почевши од доношења рјешења о одређивању притвора од 13. децембра 2010. године, обавијештени о кривичним дјелима којима се терете као и о радњама које се сваком од њих појединачно стављају на терет. У прилог истакнутим тврдњама, Суд БиХ је доставио Рјешење број Х-КРН-10/945 од 13. децембра 2010. године. Даље је Суд БиХ навео да је исте закључке у погледу инкриминисаних радњи апеланата извело и Ванпретресно вијеће приликом одлучивања о продужењу мјере притвора према апелантима, као и Апелационо вијеће приликом одлучивања о жалбама апеланата. Сем тога, Суд БиХ је навео да је, у односу на приговоре везане за повреду члана 47 став 2 ЗКПБиХ, тужиочева дискрециона оцјена које ће доказе доставити одбрани, имајући у виду заштиту истраге која још увијек није окончана. Наиме, евидентно је да се у конкретном случају ради о доста сложеној истрази којом је обухваћен велик број осумњичених, те да истражне радње још увијек трају. При таквом стању ствари, Тужилаштво БиХ је доставило Суду БиХ све доказе битне за процјену законитости притвора, о чему је одбрана апеланата обавијештена. Такође је Суд БиХ навео да је правилно примијењен члан 47 став 2 ЗКПБиХ и у односу на захтјев апеланата за доставу наредби за спровођење посебних истражних радњи као и за остале доказе.

29. Тужилаштво БиХ је навело да су апеланти већ приликом првог испитивања упознати са оптужбама које им се стављају на терет. Том приликом су обавијештени о томе која кривична дјела им се стављају на терет као и о кривичноправним радњама које чине њихова обиљежја. У прилог наведеним тврдњама, Тужилаштво БиХ је доставило записнике о испитивању апеланата број Т 20 0 КТ 0000 760 10 од 11. децембра 2010. године. Сем тога, Тужилаштво БиХ је истакнуло да су и остали наводи апеланата неосновани и да је у предметном поступку поступано у складу са чланом 47 став 2 ЗКПБиХ.

V. Релевантни прописи

30. Кривични закон Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 и 8/10) у релевантном дијелу гласи:

Члан 250. ст. 2. и 3.

(2) Ко као припадник групе за организовани криминал учини кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине за које се може изрећи казна затвора пет година или тежа казна, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна, казниће се казном затвора најмање пет година.

(3) Ко организира или било како руководи групом за организовани криминал која заједничким дјеловањем учини или покуша кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине, казниће се казном затвора најмање десет година или дуготрајним затвором.

31. У **Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 и 93/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 47.

(1) У току истраге, бранилац има право да разматра списе и разгледа прибављене предмете који иду у корист осумњиченом. Ово право се браниоцу може ускратити ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге.

(2) Изузетно од става (1) овог члана, тужилац ће истовремено са предлогом за одређивање притвора судији за претходни поступак, односно судији за претходно саслушање, доставити и доказе битне за процјену законитости притвора и ради обавјештавања браниоца.

(3) Након подизања оптужнице, осумњичени, оптужени односно бранилац имају право увида у све списе и доказе.

(4) Судија, судија за претходно саслушање, судија, односно вијеће као и Тужилац дужни су, када дођу у посјед новог доказа или било које информације или чињенице која може послужити као доказ на суђењу, ставити их на увид браниоцу, осумњиченом, односно оптуженом.

(5) У случају из ст. 3. и 4. овог члана, бранилац, осумњичени, односно оптужени може извршити фотокопирање свих списа и докумената.

Члан 132.

(1) Ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело, притвор му се може одредити:

[...]

б) ако постоји основана бојазан да ће уништити, сакрити, измијенити или кривотворити доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите околности указују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче,

[...]

д) у ванредним околностима, ако се ради о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора десет година или тежа казна а које је посебно тешко с обзиром на начин извршења или посљедице кривичног дјела, ако би пуштање на слободу резултирало стварном пријетњом нарушавања јавног реда.

[...]

Члан 135.

(1) Прије доношења рјешења о одређивању притвора судија за претходни поступак ће преиспитати основаност захтјева за одређивање притвора. По рјешењу судије за претходни поступак, притвор може трајати најдуже мјесец дана од дана лишења слободе. Послије тог рока осумњичени се може задржати у притвору само на основу рјешења о продужењу притвора.

(2) Притвор се одлуком вијећа (члан 24. став (7)), по образложеном приједлогу Тужноца, може продужити за највише два мјесеца. Против рјешења вијећа допуштена је жалба о којој одлучује вијеће апелационог одјељења Суда. Жалба не задржава извршење рјешења.

[...]

Члан 226. став 2.

(2) Након подизања оптужнице, осумњичени, односно оптужени и бранилац, имају право увида у све списе и доказе.

Члан 228. ст. 4. и 5.

(4) Пошто се потврде поједине или све тачке оптужнице, осумњичени добија статус оптуженог. Судија за претходно саслушање доставља оптужницу оптуженом и његовом браниоцу.

(5) Судија за претходно саслушање доставиће оптужницу оптуженом који је на слободи без одгађања, а ако се налази у притвору, у року од 24 сата по потврђивању оптужнице. Судија за претходно саслушање обавијестиће оптуженог да у року од 15 дана од дана достављања оптужнице има право на подношење претходних приговора, да ће рочиште о изјашњавању о кривици бити заказано

одмах након доношења одлуке о претходним приговорима, односно након истека рока за улагање претходних приговора, те да може навести предлоге доказа које намјерава извести на главном претресу.

Члан 233.

(1) Претходним приговорима се:

[ ]

д) оспорава законитост доказа,

[ ]

VI. Допустивост

32. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

33. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

34. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број X-КРН-10/945 од 28. јануара 2011. године, против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апеланти су примили 4. фебруара 2011. године, а апелација је поднесена 7. фебруара 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација у овом дијелу испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, зато што није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

35. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

36. Апеланти оспоравају наведена рјешења тврдећи да су им њима повријеђена права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције.

37. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2. овог члана, а она обухватају:

[...]

д) Право на личну слободу и безбједност.

[...]

38. Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

[...]

ц. законитог хапшења или лишења слободе ради привођења надлежној судској власти, када постоји оправдана сумња да је та особа извршила кривично дјело или када постоје ваљани разлози да се особа спријечи да изврши кривично дјело или да, након извршења кривичног дјела, побјегне.

2. Свако ко је ухапшен бит ће одмах обавијештен, на језику који разумије, о разлозима хапшења и о свим оптужбама против њега.

[...]

4. Свако коме је ускраћена слобода хапшењем или лишавањем слободе има право уложити жалбу суду како би суд, у кратком року, размотрио законитост лишавања слободе и уколико оно није било законито наложио ослобађање.

[...]

39. У конкретном случају апеланти су лица лишена слободе и налазе се у притвору на основу одлука редовних судова о одређивању и продужавању притвора, па се позивају на кршење права на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1ц) и ст. 2 и 4 Европске конвенције.

Члан 5 став 1 тачка ц Европске конвенције

40. Уставни суд наглашава да се права утврђена у члану 5 Европске конвенције према свом садржају убрајају у основна права заштићена Европском конвенцијом, одмах послије права на живот. Члан 5 Европске конвенције пружа заштиту права на слободу и забрањује произвољан однос према ограничавању тог права. Изузеци од

забране лишавања слободе дати су у члану 5 став 1 Европске конвенције, који садржи побројане случајеве када је лишавање слободе дозвољено. То је један исцрпан попис који се мора уско тумачити (види Европски суд за људска права, *Ирска против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А-25). Само такав приступ је конзистентан с циљем и сврхом члана 5 Европске конвенције, тј. да обезбиједи да нико неће произвољно бити лишен слободе (види Европски суд за људска права, *Quinn*, пресуда од 22. марта 1995. године, серија А-311; и *Winterwerp*, пресуда од 24. октобра 1979. године, серија А-33). Сем тога, лишавање слободе само по себи мора да буде наметнуто у складу са суштинским процедуралним прописима и правилима примјенљивог националног закона. Ако национални закон не поштује неки суштински процедурални захтјев или не испуњава неки процедурални аспект, чак и када према становишту суда то није суштински важно, то може да доведе до кршења члана 5 став 1 (види Европски суд за људска права, *Bozano*, пресуда од 18. децембра 1986. године, серија А-111; и *Van der Leer*, пресуда од 21. фебруара 1990. године, серија А-170).

41. У конкретном случају апеланти се, између осталог, жале да им је суд одредио и продужио притвор из разлога прописаних чланом 132 став 1 тачке б) и д) ЗКПБиХ а да није навео конкретне чињенице или околности из којих произилази основана бојазан да би пуштањем на слободу могли предузети радње којима би Тужилаштво било спречено да прикупи доказе нити је конкретизовао које нарочите околности указују на то да би могли утицати на свједоке и саучеснике. Сем тога, истичу да нису конкретизовани ни разлози и индиције за то да би пуштање на слободу апеланата довело до стварне пријетње јавном реду и миру. Уставни суд наглашава како се приликом разматрања законитости даљњег продужетка притвора апелантима неће (и не треба) ограничити на разматрање основа притвора експлицитно наведених у члану 5 став 1 тачка ц Европске конвенције. Кроз праксу Европског суда за људска права, коју константно подржава и Уставни суд, као разлози за одређивање, односно даљње продужавање притвора прихваћени су: а) „ризик од прикривања доказа” (види пресуду у предмету *Wemhoff* од 27. јуна 1968. године), б) „озбиљност прекршаја” (види пресуду у предмету *Kemmache* од 27. новембра 1991. године), ц) „имплицитна опасност утицаја на свједоке” (види пресуду у предмету *Ringeisen* од 16. јула 1971. године), д) „опасност од дослуха (договора)” (види пресуду у предмету *Б против Аустрије* од 28. марта 1990. године), е) „ризик од притиска на свједоке” (види пресуду у предмету *Letellier* од 26. јуна 1991. године), и ф) „очување јавног реда” (види пресуду у предмету *Letellier* од 26. јуна 1991. године). Уставни суд је мишљења како су наведени разлози за постојање притвора у конкретном случају садржани у одредбама члана 132 став 1 тачке б) и д) ЗКПБиХ.

42. Уставни суд подсјећа на то да је постојање основане сумње да је лице лишено слободе починило кривично дјело које му се ставља на терет *conditio sine qua non* за одређивање или продужење притвора, али то након одређеног времена није довољно, већ се мора процијенити да ли за притвор постоје релевантни и довољни разлози (види Европски суд за људска права, *Trzaska против Пољске*, пресуда од 11. јула 2000. године, апликација број 25792/94, став 63).

43. У конкретном случају Уставни суд примјећује да из оспореног рјешења којим је апелантима продужен притвор према приједлогу Тужилаштва БиХ произилази да је Суд БиХ о продужењу притвора апелантима одлучио након одржаног рочишта на ком су саслушани апеланти и други осумњичени као и њихови браниоци. Суд БиХ је испитао постојање основане сумње као општег услова за одређивање притвора приликом доношења оспорених рјешења. Такође, Уставни суд запажа да рјешење о продужењу мјере притвора апелантима садржи образложење из којег произилази да је суд оцијенио постојеће доказе и друге околности које, према мишљењу суда, оправдавају доношење рјешења о притвору. Суд БиХ је у својим одлукама указао на то које доказе је оцијенио при утврђивању постојања основане сумње (ови докази оцијењени су појединачно и у узајамној вези), те најзад, дата су јасна и прецизна образложења у прилог њиховом прихватању. Уставни суд сматра да је у оспореном рјешењу суд дао врло јасно образложење на основу којих доказа је утврдио да постоји основана сумња да су апеланти починили кривична дјела која су им стављена на терет а које Уставни суд не сматра произвољним. Такође, Уставни суд сматра да рјешење Суда БиХ није у супротности са одредбама ЗКПБиХ и Европске конвенције и да садржи разлоге у погледу постојања општег услова за одређивање притвора из члана 132 став 1 ЗКПБиХ.

44. Даље, Уставни суд запажа да је Суд БиХ утврдио да је, поред постојања основане сумње као опште претпоставке за изрицање мјере притвора апелантима, испуњен и други кумулативни услов, односно да у конкретном случају постоје и посебни притворски разлози из члана 132 став 1 тачке б) и д). У вези с тим, Уставни суд запажа да је Суд БиХ утврдио да у конкретном случају постоји колузијска опасност као притворски основ из члана 132 став 1 тачка б) јер постоји основана бојазан да ће апеланти уништити трагове који су важни за кривични поступак, те да постоје и нарочите околности које показују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Суд БиХ у донесеним рјешењима нагласио како се у конкретном случају ради о доста обимној и сложеној истрази, која обухвата велик број осумњичених (17) који се терете за озбиљна и тешка кривична дјела и у којој је још увијек у току

анализа документације прикупљене спровођењем посебних истражних радњи. Сем тога, Суд БиХ је детаљно образложио и разлоге због којих сматра да постоји основана бојазан за ометање кривичног поступка, те постојање нарочите околности у конкретном кривичном предмету. Према мишљењу Уставног суда, Суд БиХ је аргументовано образложио разлоге из којих произилази да постоје нарочите околности које указују на то да би апеланти боравком на слободи могли ометати кривични поступак утицањем на свједоке и саучеснике, у смислу да промијене своје исказе или да истрагу Тужилаштва „усмјере у кривом смјеру”. У таквом закључку Суда БиХ, с обзиром на чињенице конкретног предмета, Уставни суд не налази никакву произвољност.

45. Даље, Уставни суд запажа да су у оспореним одлукама, супротно наводима апеланата, дати врло исцрпни и јасни разлози који указују на то да су у конкретном случају испуњени услови за продужење притвора из разлога прописаних чланом 132 став 1 тачка д) ЗКПБиХ (тежина кривичних дјела, околност да су апеланти обављали највише полицијске функције те да усљед посебних околности, које је суд детаљно навео, постоји пријетња нарушавању јавног реда као и изазивања „узнемирености” јавности). Дата образложења Суда БиХ Уставни суд не сматра произвољним будући да, према утврђењу редовног суда, егзистирају ванредне околности које, у смислу релевантних одредби ЗКПБиХ, продужење притвора чине оправданим.

46. С обзиром на наведено, Уставни суд није пронашао аргументе који би оправдавали тврдње апеланата да лишавање слободе у конкретном случају није било у складу са „процедуром која је прописана националним законом”, односно да је оно супротно било ком стандарду члана 5.1ц) Европске конвенције.

Члан 5 став 2 Европске конвенције

47. Апеланти истичу да их Тужилаштво БиХ у приједлозима за одређивање и продужење притвора, а потом и Суд БиХ приликом одлучивања о поднесеним приједлозима, нису обавијестили о оптужбама које им се стављају на терет, на који начин им је повријеђено право из члана 5 став 2 Европске конвенције.

48. Уставни суд указује на то да члан 5 став 2 Европске конвенције захтијева да притворено лице буде одмах обавијештено „о свакој оптужби против њега”. Обавеза из члана 5 став 2 на одређени начин се подудара са обавезом из члана 6.3а) Европске конвенције. Међутим, ове двије обавезе се разликују по циљу који се њима жели остварити: док је сврха члана 5 став 2 да омогући осумњиченом да доведе у питање законитост притвора, сврха члана 6.3а) Европске конвенције је да омогући оптуженом

да добије све информације које су потребне за припремање одбране. Стога је, према мишљењу Уставног суда, обавеза обавјештавања ухапшеног о разлозима хапшења и свим оптужбама против њега из члана 5 став 2 Европске конвенције по свом обиму више ограничена (ужа) него она из члана 6.3а) Европске конвенције, па је за њено остваривање потребно и довољно да осумњичени буде упознат са разлозима и доказима који се тичу притвора. Такође, „[...] обавјештење о разлозима притварања које се тражи по члану 5. став 2. не мора бити формулисано у одређеном облику [...]” (види Европски суд за људска права, *Fox, Campbell u Hartley*, пресуда од 30. августа 1990. године, серија А, број 182). Сем тога, Европски суд за људска права је у предмету *Lamy против Белгије* закључио да у овој фази поступка не постоји обавеза да се на располагање одбрани оптуженог лица стави на увид досје, те да нема повреде члана 5 став 2 Европске конвенције у ситуацији кад су у налогу за хапшење, који је достављен апликанту, наведени не само разлози за лишење слободе већ и детаљне оптужбе против њега (пресуда од 30. марта 1989. године, серија А, број 151, ст. 31 и 32).

49. Доводећи наведене ставове у контекст конкретног предмета, Уставни суд запажа да су у оспореним рјешењима чињенично описане радње које су апеланти предузимали и из којих произилазе битна обиљежја кривичних дјела која су им стављена на терет. Даље, Уставни суд запажа, на основу увида у записнике о испитивању апеланата од 11. децембра 2010. године, да су апеланти већ приликом првог испитивања у Тужилаштву БиХ, на основу члана 78 став 2 ЗКПБиХ, обавијештени за која кривична дјела се терете. Уставни суд примјећује да су у наведене записнике унесени чињенични описи радњи које су апеланти предузимали а из којих произилазе законска обиљежја кривичних дјела за које се апеланти терете, те њихова правна квалификација. Уставни суд запажа да је сваки од апеланата, у присуству браниоца, након упознавања са „оптужбама” за које се терети, изјавио да разумије за шта се сумњичи и који су основи сумње против њега, те да је сваки потписао записник о (првом) испитивању, без стављања било каквих примједби. Након тога, апеланти су упознати са „оптужбама” и на рочиштима поводом приједлога Тужилаштва БиХ за одређивање и продужење притвора. Према томе, Уставни суд сматра да су наводи апеланата да нису упознати са „оптужбама” неосновани. Стога, Уставни суд сматра да није повријеђено право апеланата на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 5 став 2 Европске конвенције.

Члан 5 став 4 Европске конвенције (*habeas corpus*)

50. Апеланти наводе да им је прекршено право из члана 5 став 4 Европске конвенције јер им нису достављени сви докази које посједује Тужилаштво БиХ, односно докази које је Тужилаштво БиХ доставило уз приједлог за продужење притвора као и наредбе за спровођење посебних истражних радњи, због чега нису имали могућност да квалитетно оспоравају законитост одређивања притвора. С тим у вези, Уставни суд указује на то да члан 5 став 4 Европске конвенције предвиђа да лице лишено слободе хапшењем или притварањем има право на оспоравање законитости таквог лишења слободе пред судом, односно пред судским органом који мора бити независан и непристрасан и који мора имати надлежност да донесе обавезујућу одлуку која може водити и пуштању лица на слободу (види Европски суд за људска права, *De Wilde, Ooms u Versyp против Белгије*, пресуда од 18. новембра 1971. године, серија А, број 12, ст. 76 и 77; и *Ismoilov u други против Русије*, Пресуда број 2947/06 од 24. априла 2008. године, став 145). Овај орган мора, такође, пружити „процедуралне гаранције које су одговарајуће за конкретну врсту лишавања слободе”, а које нису „значајно мање” од гаранција у кривичном поступку, кад лишавање слободе има за резултат дуготрајно затварање лица. Нарочито, ове гаранције подразумијевају усмену расправу уз правну помоћ у поступку у ком учествују обје стране, разматрање законитости притвора у најширем смислу, те одлуку која мора бити донесена брзо.

51. Према судској пракси Европског суда за људска права, поступак који се води на основу члана 5 став 4 Европске конвенције у принципу треба, у највећој могућој мјери с обзиром на околности истраге која је у току, такође задовољавати основне захтјеве правичног суђења. Иако се у националном праву овај захтјев може задовољити на различите начине, који год да се начин одабере потребно је обезбиједити да друга странка има увид у очитовања која су поднесена и да има стварну могућност давати примједбе на њих (види, *mutatis mutandis*, пресуда у предмету *Brandstetter v. Austria* од 28. августа 1991. године, серија А, број 211, стр. 27, став 67; и *Garcia Alva v. Germany* од 13. фебруара 2001. године, Пресуда број 23541/94). Принцип равноправности страна који се примјењује у *habeas corpus* поступцима подразумијева да поступак мора бити адверсаран (*Sanchez-Reisse против Швајцарске* [1986. год.] и *Wloch против Пољске* [2000. год.]). У том смислу, [апелант] мора имати приступ списима истражних органа који се користе за доношење одлуке о притвору прије суђења (*Lamy против Белгије* [1989. год.] и мора добити све тужиочеве поднеске у вези с тим (*Niedbala против Пољске* [2000. год.])).

52. У конкретном случају, за разлику од наведених предмета Европског суда за људска права у којим је утврђена повреда члана 5 став 4 Европске конвенције,

Уставни суд примјећује да су апелантима достављени приједлог Тужилаштва БиХ за продужење притвора и Извјештај СИПА-е, односно сви поднесци које је Тужилаштво БиХ упутило Суду БиХ. Такође, Уставни суд запажа да је Суд БиХ потом одржао рочиште на ком су апеланти имали могућност да оспоравају наводе Тужилаштва БиХ везане за продужење притвора према апелантима, што су и учинили.

53. Даље, Уставни суд примјећује да је одредбом члана 47 став 1 ЗКПБиХ регулисано као опште правило да бранилац осумњиченог у току истраге има право приступа само оним списима и доказима који су у корист осумњиченог, али му се и то право може ускратити ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге, док му је потпуно слободан приступ списима и доказима омогућен након подношења оптужнице, како је регулисано у ставу 3 овог члана. Уставни суд, даље, запажа да је ставом 2 истог члана прописано да ће изузетно од става 1 овог члана тужилац истовремено са приједлогом за одређивање притвора судији за претходни поступак, односно судији за претходно саслушање доставити и доказе битне за процјену законитости притвора ради обавјештавања браниоца. Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да из образложења оспорених одлука произилази да је Суд БиХ поступио у контексту предметних одредби ЗКПБиХ, те да су апеланти и њихови браниоци, супротно апелационим наводима, били упознати, у мјери неопходној за оспоравање одлуке о продужењу притвора, са садржајем доказа на којима је та одлука заснована будући да из стања списка произилази да су апеланти оспоравали садржај доказа Тужилаштва који су достављени уз приједлог (бранилац апеланата је на рочишту указао на промјене у садржају исказа које су дали поједини осумњичени). Из наведеног произилази да су апеланти, у смислу наведених ставова Европског суда за људска права, имали увид у очитовања која су поднесена и имали „стварну могућност давати примједбе” на наводе Тужилаштва БиХ везане за доношење одлуке о продужењу притвора, те су их у смислу гаранција из члана 5 став 4 Европске конвенције могли и оспорити.

54. С обзиром на наведено, Уставни суд закључује да се апеланти неосновано позивају на то да им није омогућен увид у доказе који се односе на продужење притвора, будући да из стања списка и образложења оспорених одлука произилази да су апеланти неспорно били упознати са садржајем свих доказа битних за доношење одлуке о продужењу притвора, а које је у жалбеном поступку размотрило Апелационо вијеће и дало разлоге зашто је одлука о продужењу притвора у конкретном случају законита, односно зашто наводи апеланата не могу довести до другачијег рјешења конкретне правне ствари. С друге стране, Уставни суд запажа да из навода апелације произилази да апеланти практично траже да им се омогући увид у све доказе који се

тичу меритума спора, што улази у оквир гаранција из члана 6 Европске конвенције, а који докази апелантима, у смислу члана 47 став 3 ЗКПБиХ, требају бити доступни након подношења оптужнице.

55. Сем тога, у погледу навода апеланата да имају сазнања о недостацима везаним за спровођење посебних истражних радњи, због чега траже да им се доставе наредбе Суда БиХ, Уставни суд сматра да сами по себи то нису аргументи који би указивали на то да су повријеђена права апеланата гарантована чланом 5 став 4. Наиме, питања која се односе на законитост доказа су питања која ће бити предмет оцјене судова у одлуци приликом рјешавања евентуалних приговора на оптужницу и одлуке о меритуму ствари, дакле приликом утврђивања евентуалне кривичне оптужбе против апеланата, како је и образложено у оспореним одлукама.

56. У конкретном случају, Уставни суд сматра да рјешењем којим је продужен притвор апелантима није повријеђено право апеланата на слободу и безбједност личности из члана II(3д) Устава Босне и Херцеговине у односу на стандарде прописане чланом 5 став 4 Европске конвенције, јер су апеланти имали могућност да дјелотворно оспоре ставове или мишљења Тужилаштва БиХ који су битни за продужење притвора, односно да су имали „увид у очитовања која су поднесена и стварну могућност давати примједбе на њих” (види, *mutatis mutandis*, пресуда у предмету *Brandstetter v. Austria* од 28. августа 1991. године, серија А, број 211, стр. 27, став 67; и *Garcia Alva v. Germany* од 13. фебруара 2001. године, Пресуда број 23541/94).

57. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да рјешењем о продужењу притвора није повријеђено право апеланата на слободу и безбједност личности из члана II(3д) Устава Босне и Херцеговине у односу на остале аспекте из члана 5 став 1 тачка ц Европске конвенције, као ни у односу на стандарде прописане чланом 5 ст. 2 и 4 Европске конвенције.

VIII. Закључак

58. Уставни суд закључује да не постоји кршење члана II(3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1ц) Европске конвенције ако је суд у поступку продужавања притвора према апелантима утврдио да и даље постоји основана бојазан да ће апеланти ометати истрагу скривањем или уништавањем доказа као и да постоје нарочите околности које указују на то да ће утицати на свједоке и саучеснике, те када околности под којима су извршена предметна кривична дјела

представљају ванредне околности и када постоји стварна пријетња нарушавању јавног реда, уколико би апеланти били пуштени на слободу.

59. Уставни суд закључује да не постоји кршење члана 5 став 2 Европске конвенције у ситуацији када су апеланти приликом првог испитивања упознати са „оптужбама” које им се стављају на терет, те кад су у присуству бранилаца, након упознавања са чињеничним описом и правном квалификацијом кривичних дјела за која се терете, изјавили да разумију за шта се сумњиче и који су основи сумње против њих.

60. Уставни суд закључује да не постоји кршење члана 5 став 4 Европске конвенције јер су апеланти имали могућност да дјелотворно оспоре ставове или мишљења Тужилаштва БиХ који су битни за продужење притвора, а из списка произилази да су и упознати са садржајем свих доказа на којима је заснован приједлог за продужавање притвора, с обзиром на то да су их оспоравали на рочишту за доношење одлуке о продужењу притвора. Такође, Уставни суд закључује да нису повријеђена права апеланата гарантована чланом 5 став 4 због недостављања наредби о спровођењу посебних истражних радњи ради оспоравања законитости доказа будући да су то питања која ће бити предмет оцјене судова у одлуци приликом рјешавања евентуалних приговора на оптужницу и одлуке о меритуму ствари, дакле приликом утврђивања евентуалне кривичне оптужбе против апеланата.

61. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

62. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно да се посебно разматра приједлог апеланата за доношење привремене мјере.

63. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симић

Predmet broj AP 2604/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Slobodana Markovića
podnesena protiv Presude Okružnog
suda u Bijeljini broj 012-0-Kž-07-
000 325 od 11. juna 2008. godine i
Presude Osnovnog suda u Zvorniku
broj 083-0-K-06-000 214 od 11.
septembra 2007. godine

Odluka od 12. svibnja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 2604/08**, rješavajući apelaciju **Slobodana Markovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 12. svibnja 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Slobodana Markovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. lipnja 2008. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 083-0-K-06-000 214 od 11. rujna 2007. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Slobodan Marković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Zvornika, kojeg zastupa Tomislav Ljubić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 27. kolovoza 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. lipnja 2008. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 083-

0-K-06-000 214 od 11. rujna 2007. godine. Podneskom od 22. prosinca 2008. godine apelant je podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud privremeno obustavio od izvršenja pravomoćnu presudu Osnovnog suda broj 083-0-K-06-000 214 od 11. rujna 2007. godine, do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom broj AP 2604/08 od 12. veljače 2009. godine odbio kao neutemeljen apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.
3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Okružnog tužiteljstva zatraženo je 2. rujna 2009. godine da dostave odgovore na apelaciju.
4. Okružni sud je dostavio odgovor na apelaciju 26. rujna 2009. godine, Osnovni sud 10. rujna 2009. godine i Okružno tužiteljstvo 12. rujna 2009. godine.
5. Na osnovu članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 8. listopada 2008. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
7. Osnovni sud je Presudom broj 083-0-K-06-000 214 od 11. rujna 2007. godine apelanta proglasio krivim za kazneno djelo nesavjesnog pružanja ljekarske pomoći iz članka 214. stavak 5. u vezi sa stavkom 3. Krivičnog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: KZRS), za koje je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci. U izreci presude je navedeno da je apelant 9. siječnja 2005. godine u Zdravstvenom centru u Zvorniku, olako držeći da zabranjena posljedica neće nastupiti, kao ljekar specijalist ginekologije i akušerstva započeo stimulaciju poroda Verice Ninić (u daljnjem tekstu: oštećena) lijekom Syntocinon bez prethodno urađenog CTG snimka kojim bi na siguran način utvrdio stanje ploda, te je u drugoj fazi porođaja upotrijebio ekspresiju ploda po Cristerellu zbog zastoja ploda, umjesto da porođaj završi carskim rezom. Uslijed toga je nastupila smrt ploda i a kod oštećene su nastupile teške tjelesne povrede opasne po život u vidu rascjepa materice. U obrazloženju presude Osnovni sud je istakao da su u tijeku dokaznog postupka na glavnom pretresu izvedeni dokazi optužbe, dokazi obrane i dokaz po odluci suda. Nakon analize i ocjene svih izvedenih dokaza, Osnovni sud je nesporno utvrdio da je prilikom porođaja oštećene upotrijebljen lijek Syntocinon kao

sintetski preparat i da u konkretnom slučaju nije upisana točna količina kapi Syntocinona, što je, prema ocjeni suda, dovelo do zaključka da se u konkretnom slučaju radilo o ozbiljnom propustu u pružanju takvog medicinskog tretmana, što vještaci optužbe dr. Zdenko Cihlarž i dr. Zlatan Fatušić, te dr. Sulejman Kendić, vještak kojeg je odredio sud, dovode u uzročno-posljedičnu vezu sa nastalim posljedicama. Zatim je nesporno utvrđeno da je nakon izvršenog porođaja oštećene rođeno novorođenče ženskog spola koje je potom preminulo u Beogradu, nakon čega je izvršena obdukcija. Obducentica dr. Radmila Stevanović je u svom iskazu povodom izvršene obdukcije novorođenčeta istakla da je nakon mikroskopskih pregleda konstatala da je osnovni uzrok smrti perinatalna asfiksija (nedostatak kisika) kao posljedica aspiracije (udisanja) krvi i plodove vode, kako je navedeno u izvješću Instituta za patologiju Medicinskog fakulteta u Beogradu. Na okolnosti nastale posljedice – smrti novorođenčeta, vještaci dr. Zdenko Cihlarž i dr. Zlatan Fatušić dali su zajednički nalaz i mišljenje, koji je sud prihvatio kao stručan i objektivan sa detaljnim i uvjerljivim obrazloženjima. U apelantovim postupcima Osnovni sud je utvrdio pogrešno određivanje načina i sredstva liječenja, odnosno postupanja u tijeku porođaja kao očito nepodobnog načina, ocjenjujući da je specijalist iz navedene oblasti sa dugogodišnjim iskustvom. Kazneno djelo nesavjesnog pružanja ljekarske pomoći apelant je, prema ocjeni Osnovnog suda, počinio sa svjesnim nehatom zato što je bio svjestan da uslijed njegovog činjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je olako držao da će je moći spriječiti ili da ona neće nastupiti, jer nije sa dovoljno pažnje procijenio okolnosti pod kojima poduzima navedene radnje, što je dovelo do posljedica. Prilikom odmjeravanja kaznene sankcije, Osnovni sud je imao u vidu olakšavajuće i jednu otežavajuću okolnost, pa ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci, smatrajući da je izrečena kazna razmjerna stupnju kaznene odgovornosti i društvenoj opasnosti.

8. Odlučujući o žalbi apelanta i Okružnog tužiteljstva protiv prvostupajnske presude, Okružni sud je donio Presudu broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. lipnja 2008. godine. Navedenom presudom Okružni sud je žalbu Okružnog tužiteljstva uvažio u odluci o kazni i apelanta osudio na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine, a apelantovu žalbu odbio. U ostalom dijelu prvostupajnska presuda ostala je neizmijenjena. Obrazlažući presudu, Okružni sud je istakao da je prvostupajnski sud pravilno analizirao i ocijenio sve izvedene dokaze, te potpuno i pravilno utvrdio sve ključne činjenice. Prvostupajnski sud je, kako je naveo Okružni sud, utvrdio da je apelant, kritične prilike, prilikom pružanja ljekarske pomoći oštećenoj postupao protivno pravilima zdravstvene struke, uz propuste koji su opisani u dispozitivu prvostupajnske presude, uslijed čega je prouzrokovana smrt novorođenčeta, a kod oštećene teška tjelesna povreda opasna po život. U pogledu neosnovanosti žalbenih navoda koji se tiču bitne povrede odredaba kaznenog postupka, Okružni sud je istakao da je ovlaštenje suda da, osim dokaza optužbe i obrane, u

dokaznom postupku na glavnom pretresu sam odredi pribavljanje i izvođenje određenih dokaza, uključujući i potrebna vještačenja. To ovlaštenje suda proizlazi iz odredbe članka 268. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ZKP), koja je logičan slijed obveze suda da istinito i potpuno utvrdi, kako činjenice koje terete optuženog, tako i one koje mu idu u korist, i obveze predsjednika pretresnog vijeća da se stara za svestrano pretresanje predmeta i utvrđivanje istine. Prema tome, kako je dalje obrazloženo, radi se o zakonskom pravu ali i obvezi suda da odredi pribavljanje i izvođenje dokaza radi utvrđivanja istine, a korištenje tog prava, pa i određivanje ličnosti vještaka, ne ovisi o volji stranaka. U konkretnom slučaju, prvostupanjski sud je odredio vještačenje posredstvom vještaka ginekološko-akušerske struke dr. Senada Mehmedbašića, ali je zbog nemogućnosti tog vještaka da pravodobno obavi vještačenje promijenio vještaka i vještačenje povjerio dr. Sulejmanu Kendiću, o čemu je pravodobno obavijestio stranke i apelantovog branitelja. To što je promjena vještaka izvršena izvan glavnog pretresa, bez izjašnjenja stranaka, nije bilo od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude. U pogledu navoda žalbe koji se tiču utvrđenog činjeničnog stanja, Okružni sud je naveo da je prvostupanjski sud pravilno analizirao i ocijenio sve izvedene dokaze subjektivnog i objektivnog karaktera (članak 287. stavak 2. ZKP), te potpuno i pravilno razjasnio i utvrdio sve ključne činjenice od presudnog značaja za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja. Na temelju takve ocjene dokaza, prvostupanjski sud je, prema mišljenju Okružnog suda, izvan razumne sumnje utvrdio da je apelant kritične prilike, pružajući ljekarsku pomoć oštećenoj, postupio protivno pravilima zdravstvene struke uz propuste opisane u izreci pobijane prvostupanjske presude, zbog čega je prouzrokovana smrt novorođenčeta a kod oštećene teška tjelesna povreda opasna po život. Nalazi vještaka dr. Zdenka Cihlarža, dr. Zlatana Fatušića i dr. Sulejmana Kendića su u pogledu bitnih činjenica koje se odnose na tijek porođaja i apelantove propuste (nesavjesno pružanje ljekarske pomoći) međusobno suglasni, zbog čega je prvostupanjski sud na njima, uz sve ostale dokaze, utvrdio ključne činjenice na kojima je utemeljio svoje konačno činjenično utvrđenje i zaključak o apelantu kao kazneno odgovornom izvršitelju kaznenog djela za koje je proglašen krivim. U pogledu odluke o kaznenoj sankciji, Okružni sud je ocijenio da je prvostupanjski sud prilikom odmjeravanja visine zatvorske kazne morao uzeti u obzir i činjenicu da je osim smrtne posljedice, koja je objektivni element kaznenog djela, uslijed izvršenja djela oštećena zadobila tešku tjelesnu povredu opasnu po život, koja je za posljedicu imala nemogućnost stjecanja potomstva i psihičko stanje oštećene, što u prvostupanjskom postupku nije ocijenjeno kao otežavajuća okolnost. Zbog toga, žalba Okružnog tužiteljstva je uvažena i prvostupanjska presuda preinačena u odluci o kazni, tako što je apelant za izvršeno kazneno djelo umjesto jedne godine i šest mjeseci osuđen na dvije godine zatvora, što je, prema mišljenju Okružnog suda, razmjerno težini učinjenog kaznenog djela i stupnju kaznene odgovornosti.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant smatra da su mu pobijanim presudama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo da mu se sudi i da bude kažnjen samo na temelju zakona iz članka 7. Europske konvencije, pravo iz članka 4. stavak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. U vezi sa povredom prava na pravično suđenje, apelant je istakao da su redovni sudovi prihvatili optužnicu u njezinoj činjeničnoj dispoziciji, a kojom mu je stavljeno na teret da je počinio kazneno djelo iz članka 214. stavak 5. u vezi sa stavkom 3. KZRS. Međutim, ovim odredbama se samo uspostavlja kaznena odgovornost i kažnjivost za kazneno djelo koje je propisano u st. 1. i 2. istog članka, zbog čega smatra da je osuđen za kazneno djelo koje nije propisano u zakonu. Pobijane presude su, kako je dalje istakao u apelaciji, ustanovile njegovu krivicu pri čemu nisu navedene zakonske odredbe u kojima je to djelo propisano, što, prema njegovom mišljenju, predstavlja kršenje članka 7. Europske konvencije. Navedenim člankom Europske konvencije je propisano da se nitko neće smatrati krivim za bilo koje kazneno djelo koje nije po nacionalnom ili međunarodnom pravu u vrijeme izvršenja djela propisano kao takvo. Zatim, kako je dalje istakao, njegova krivica nije utvrđena sukladno zakonu jer u presudama nedostaju relevantne činjenice i okolnosti koje bi ukazivale na nehatno činjenje, što je svakako bitan element uspostavljanja kaznene odgovornosti. Smatra da obrazloženja presuda nisu mogla nadomjestiti nedostatke iz izreke presude. S tim u vezi, apelant je istakao da su provedeni dokazi ocijenjeni proizvoljno, da nisu sa istom pažnjom ocijenjeni dokazi optužbe i dokazi obrane, te da je pri analizi i ocjeni dokaza prekršeno načelo *in dubio pro reo*. U konkretnom slučaju, kako je istakao apelant, sudovi nisu dali detaljna obrazloženja iz kojih bi bilo jasno kako su utvrdili njegovu krivicu, dakle da je bio svjestan da postupa protivno pravilima medicinske struke, primjenjujući očito nepodobno sredstvo i očito nepodoban način liječenja, iz čega proizlazi zaključak da njegova krivica nije utvrđena sukladno zakonu. Osim navedenog, u pobijanim presudama je izostala savjesna i brižljiva ocjena nalaza i mišljenja vještaka koje je angažirao apelant, a koji je potpuno drugačiji od nalaza vještaka optužbe na kojima su redovni sudovi temeljili svoje odluke. Apelant je zatim istakao da je u konkretnom slučaju obdukcija leša novorođenčeta oštećene izvršena na zahtjev njezine rodbine umjesto na zahtjev suda ili tužiteljstva. Taj nalaz je bio prezentiran na glavnom pretresu i sud ga je prihvatio iako je nalaz i mišljenje vještaka obducenta pribavljen na nezakonit način, čime je prekršeno apelantovo pravo zagarantirano odredbom članka 6. Europske konvencije. Apelant

navodi da mu je povrijeđeno i pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije kao i pravo iz članka 4. stavak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju kojim je propisana mogućnost ponovnog suđenja ukoliko je prethodno bilo bitnih povreda odredaba kaznenog postupka. To kršenje se, prema apelantovom mišljenju, ogleda u nedostacima optužnice i pobijanih presuda i to u pogledu nepostojanja bića kaznenog djela koje mu je stavljeno na teret i za koje je osuđen, iako kao takvo nije propisano zakonom, nacionalnim ili međunarodnim.

b) Odgovor na apelaciju

10. U odgovoru na apelaciju Okružni sud je istakao da su neutemeljeni navodi apelacije koji se odnose na pravo na pravično suđenje jer je apelantova krivica pravilno utvrđena u zakonito provedenom postupku, nakon pravične javne rasprave uz poštivanje prava na obranu i na temelju zakonito pribavljenih i izvedenih dokaza, o čemu su razlozi dati u drugostupanjskoj presudi. Osim toga, Okružni sud je naveo da su u presudi navedeni iscrpni razlozi zbog kojih su odbijeni apelantovi žalbeni prigovori, a to što je apelant pravomoćno osuđen samo po sebi ne može predstavljati osnovu za tvrdnju apelacije da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje, da su učinjene bitne povrede odredaba kaznenog postupka, da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno i da je na apelantovu štetu povrijeđen kazneni zakon. Okružni sud je, dalje, u pogledu osnovnog oblika kaznenog djela – nesavjesno pružanje ljekarske pomoći iz članka 214. stavak 1. KZRS i njegovog kvalificiranog oblika iz članka 214. stavak 5. u vezi sa stavkom 3. KZRS, istakao da apelant pogrešno shvaća dispoziciju osnovnog i kvalificiranog oblika navedenog kaznenog djela. Naime, osnovni oblik ovog kaznenog djela je inkorporiran u kvalificirani oblik, iz čega proizlazi da apelacija neosnovano ukazuje na nerazumljivost izreke, jer izreka, osim činjenica i okolnosti koje se odnose na objektivna obilježja kaznenog djela, sadrži i činjenice i okolnosti koje se odnose na subjektivnu stranu apelantovog postupanja, odnosno njegov psihički odnos prema radnji djela i proizašloj težoj posljedici (svjesni nehat).

11. Okružno tužiteljstvo je u odgovoru na apelaciju istaklo da je u pobijanim presudama na jasan način određeno za koje je kazneno djelo apelant optužen a zatim i osuđen, što naročito proizlazi iz pravnog opisa kaznenog djela u optužnici i presudama, pa je netočna apelantova tvrdnja da mu je povrijeđeno pravo iz članka 7. Europske konvencije, odnosno da je proglašen krivim za kazneno djelo koje po nacionalnom pravu nije bilo kazneno djelo u vrijeme izvršenja.

12. Izjašnjavajući se na navode apelacije, Osnovni sud je u odgovoru naveo da je apelant u žalbi iznio iste razloge kao i u apelaciji, koje je Okružni sud odbio kao neutemeljene.

Prema ocjeni Osnovnog suda, u prvostupanjskoj presudi je izvršena analiza i ocjena dokaza optužbe i obrane, kao i dokaza koji je izveo sud, te je nakon toga izveden zaključak o dokazanosti činjenica na kojima se optužba temelji, o čemu su dana jasna obrazloženja.

V. Relevantni propisi

13. U **Krivičnom zakonu Republike Srpske** („Službeni glasnik RS” br. 49/03, 108/04, 37/06 i 70/06) relevantne odredbe glase:

Član 214.

Nesavjesno pružanje ljekarske pomoći

(1) *Ljekar koji se pri pružanju ljekarske pomoći ne pridržava pravila zdravstvene struke, pa time prouzrokuje znatnije pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.*

(2) *Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i drugi zdravstveni radnik koji se pri pružanju medicinske pomoći ne pridržava pravila ljekarske struke, pa time prouzrokuje znatnije pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica.*

(3) *Ako su djela iz st. 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.*

(4) *Ako je usljed djela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz st. 1. i 2. zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom do tri godine.*

(5) *Ako je usljed djela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz st. 1. i 2. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od jedne do osam godina.*

14. U **Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik RS” br. 50/03, 111/04, 115/04 i 29/07) relevantne odredbe glase:

Član 159.

Određivanje vještačenja

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje lica koja raspolažu potrebnim stručnim znanjem. Ako naučno, tehničko ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.

Član 268. st. 1. i 2.

Izvođenje dokaza

(1) Svaka stranka i branilac imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.

(2) Osim ako sudija, odnosno vijeće u interesu pravde ne odredi drukčije, dokazi se na glavnom pretresu izvode sljedećim redom:

a) dokazi optužbe,

b) dokazi odbrane,

v) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika)

g) dokazi odbrane, kao odgovor na pobijanje (duplikat)

d) dokazi čije je izvođenje naredio sudija, odnosno vijeće

đ) sve relevantne informacije koje mogu pomoći sudiji, odnosno vijeću kod odmjeravanja odgovarajuće krivičnopravne sankcije ako optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice.

VI. Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

17. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. lipnja 2008. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 21. srpnja 2008. godine, a apelacija je podnesena 27. kolovoza 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije, čl. 7. i 13. Europske konvencije i članka 4. stavak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju.

a) Pravo na pravično suđenje

20. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

21. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

2. Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

22. Navodi apelacije u pogledu prava na pravično suđenje odnose se na bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pravilnost utvrđivanja činjeničnog stanja, pogrešnu primjenu materijalnog prava, proizvoljnost u ocjeni dokaza, presumpciju nevinosti i kršenje načela *in dubio pro reo*.

23. U vezi sa apelantovim navodima koji se odnose na bitne povrede odredaba kaznenog postupka zbog nedostataka u optužnici i pobijanim presudama, Ustavni sud zapaža da je Okružni sud, obrazlažući ovaj žalbeni navod, jasno istakao da je osnovni oblik kaznenog djela nesavjesno pružanje ljekarske pomoći propisano u odredbi članka 214. st. 1. i 2. KZRS, koji je inkorporiran u kvalificirani oblik propisan u stavku 5. istog zakona. Okružni sud je, odbijajući ovaj žalbeni navod kao neutemeljen, istakao da je prvostupanjski sud potpuno i pravilno utvrdio sve odlučne činjenice, kako one koje čine obilježja kaznenog djela, tako i one koje se tiču apelantovog psihičkog odnosa prema radnji i posljedici djela (svjesni nehat), i apelanta osudio prema odredbi članka 214. stavak 5. u vezi sa stavkom 3. KZRS, budući da je u postupku utvrđena radnja izvršenja i psihički odnos prema radnji i posljedici. U konkretnom slučaju, Ustavni sud u pogledu obilježja bića kaznenog djela, i

to njegovog osnovnog i kvalificiranog oblika, ne vidi bilo kakvu proizvoljnost na koju je apelant u apelaciji ukazao, zbog čega je apelacija u ovom dijelu neutemeljena.

24. Apelant je, dalje, naveo da je u kaznenom postupku koji je protiv njega vođen korišten dokaz pribavljen na nezakonit način. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud podsjeća na stav Europskog suda da njegov zadatak nije da daje svoju ocjenu o prihvatljivosti dokaza umjesto domaćih sudova, iako može ispitivati način na koji se s tim dokazima postupalo kao bitnim elementom pri odlučivanju je li suđenje bilo pravično, te su tako pravila o dokazima uglavnom pitanje za domaće sudove. U odnosu na iznesene navode, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda za ljudska prava iz koje slijedi da prihvaćanje nezakonito dobivenih dokaza ne predstavlja samo po sebi kršenje članka 6. Europske konvencije, ali je Europski sud u predmetu *Schenk protiv Švicarske* utvrdio da to može dovesti do nepravičnosti, ovisno o činjenicama konkretnog predmeta (vidi Europski sud za ljudska prava, *Schenk protiv Švicarske*, presuda od 12. srpnja 1988. godine, broj predstavke 1086/84, serija A-140, stavak 49). U ovoj odluci Europski sud je izrazio stav da članak 6. Europske konvencije ne sadrži niti jedno pravilo koje regulira pitanje prihvatljivosti dokaza, nego da je to pitanje u isključivoj nadležnosti domaćeg zakonodavstva, te da, sukladno navedenom, prihvaćanje nezakonitih dokaza ne znači samo po sebi povredu članka 6. Europske konvencije, da Europski sud ispituje postupak kao cjelinu, odnosno jesu li sudovi, korištenjem tog nezakonitog dokaza, osobu lišili prava na pravično suđenje, te da se posebno ocjenjuje je li taj nezakoniti dokaz bio jedini dokaz na kojem su sudovi temeljili svoju odluku.

25. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je Osnovni sud u obrazloženju svoje presude dao jasan odgovor iz kojeg proizlazi da je obdukcijски nalaz dio cjelokupne medicinske dokumentacije za novorođenče, koja predstavlja dio materijalnih dokaza pribavljenih na zakonit način. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da činjenica uzroka smrti novorođenčeta nije isključivo ocijenjena na temelju navedene medicinske dokumentacije već je na tu okolnost neposredno na pretresu proveden dokaz saslušanjem obducentice dr. Radmile Stevanović. Sa aspekta pravičnosti postupka, Ustavni sud napominje da je ovaj dokaz izveden na javnoj raspravi, da je apelant imao mogućnost da ga pobije i da mu suprotstavi vlastite dokaze. Stoga, nema ničega što ukazuje na to da je prikupljanjem i izvođenjem ovog dokaza na način kako je to uradio prvostupanjski sud na bilo koji način prekršeno neko od načela prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

26. U pogledu navoda apelacije koji se odnose na pravilnost utvrđivanja činjeničnog stanja i primjenu materijalnog prava u vezi sa ocjenom dokaza, Ustavni sud podsjeća na to da je izvan njegove nadležnosti procjenjivanje kvaliteta zaključaka sudova u pogledu

ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očito proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redovni sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni sud se neće miješati ni u situaciju kada redovni sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na osnovu slobodne sudačke ocjene. To je isključivo uloga redovnih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi Europski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78).

27. Ustavni sud, u vezi sa ovim apelantovim navodima, zapaža da je u konkretnom slučaju prvostupanjski sud u svojoj presudi u potpunosti opisao proces pojedinačne ocjene dokaza, njihovog dovođenja u međusobnu vezu i izvođenje zaključka u pogledu apelantove kaznenopravne odgovornosti za kazneno djelo nesavjesnog pružanja ljekarske pomoći. Okružni sud je, potvrđujući pravilnost prvostupanjske presude, osim u pogledu odluke o kazni, jasno ukazao na to da apelantova žalba insistira na prihvatljivosti nalaza i mišljenja vještaka obrane koji su u svojim nalazima danim na temelju medicinske dokumentacije potvrdili da u apelantovim radnjama nije bilo pogrešaka prilikom vođenja poroda oštećene. Međutim, u tijeku kaznenog postupka provedeno je ukupno pet medicinskih vještačenja posredstvom vještaka ginekološko-akušerske struke (dva nalaza i mišljenja optužbe, dva nalaza i mišljenja obrane, i nalaz i mišljenje kojeg je odredio sud), na temelju kojih je prvostupanjski sud, ocjenjujući ih u međusobnoj vezi sa svim ostalim dokazima uz prihvaćanje nalaza vještaka optužbe i onog kojeg je sam odredio, utvrdio da između apelantovih postupaka i propusta zbog nepridržavanja pravila zdravstvene struke postoji uzročna veza sa inkriminiranom smrtnom posljedicom i teškom tjelesnom povredom oštećene. Osim toga, Okružni sud je razmotrio nalaz i mišljenje vještaka ginekološko-akušerske struke koji je kao novi dokaz priložen uz apelantovu žalbu i izveo zaključak da pravilnost prvostupanjske presude novim dokazom nije dovedena u pitanje. Naime, Okružni sud je utvrdio da je vještačenje vještaka kojeg je angažirao apelant urađeno na nepotpunom dokaznom materijalu, bez prezentiranja bitnog iskaza oštećene i drugih relevantnih dokaza, zbog čega je manjkavo i neprihvatljivo. Prvostupanjski sud je, kako je ocijenio Okružni sud, izvan razumne sumnje utvrdio da je apelant kritične prilike, pri pružanju ljekarske pomoći oštećenoj, postupao protivno pravilima zdravstvene struke, uslijed kojih je prouzrokovana smrt novorođenčeta i teška tjelesna povreda opasna po život kod oštećene.

28. Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju proveden obiman i detaljan dokazni postupak i da osuđujuća presuda protiv apelanta nije utemeljena samo na nalazima i mišljenjima vještaka optužbe i onog kojeg je odredio sud, već na temelju sveukupne analize brojnih izvedenih dokaza. Ustavni sud, također, primjećuje da je Osnovni sud, a

nakon njega i Okružni sud nakon sjednice vijeća, analizirao sve izvedene dokaze, te da su o svojim zaključcima dali obrazloženja koja u cijelosti zadovoljavaju kriterije i standarde prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

29. Što se tiče navoda o kršenju prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da se navodi o kršenju načela presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo* vezuju isključivo za sudsku ocjenu dokaza, jer, u vezi s tim navodima, apelant nije ponudio bilo kakvu drugu argumentaciju kojom bi se poštivanje ovih načela, eventualno, moglo dovesti u pitanje, osim što nije zadovoljan zaključcima o njegovoj krivici do kojih su sudovi došli. Stoga, imajući u vidu navedeno, kao i raniji zaključak Ustavnog suda o tome da nema ničega što ukazuje na to da su sudovi odlučivali proizvoljno i na način suprotan načelima članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud apelantove navode o povredi prava iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije smatra neutemeljenim.

30. U svjetlu navedenog, Ustavni sud ukazuje na to da je prvostupanjski sud osuđujuću presudu protiv apelanta utemeljio na neposredno izvedenim dokazima. Na temelju izloženog, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju presuda Okružnog suda nije utemeljena na proizvoljnoj i paušalnoj ocjeni izvedenih dokaza i da nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

b) Ostali navodi

31. Apelant navodi da su mu povrijeđeni i pravo da mu se sudi i da bude kažnjen samo na temelju zakona iz članka 7. Europske konvencije, pravo na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije kao i pravo iz članka 4. stavak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. U vezi sa navodima o povredi prava iz članka 7. Europske konvencije, Ustavni sud naglašava da su redovni sudovi naveli jasnu zakonsku odredbu u pogledu bića kaznenog djela za koje je apelantu izrečena kazna, koje je kao takvo propisano u KZRS koji je primijenjen u konkretnom slučaju. U vezi sa navodima o kršenju članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud zapaža da je apelant imao i koristio mogućnost korištenja zakonom propisanih pravnih lijekova u kaznenom postupku. Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali apelantovim uspjehom u tom postupku ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova, pa Ustavni sud zaključuje da su ovi apelantovi navodi neutemeljeni.

32. Što se tiče navoda o kršenju prava iz članka 4. stavak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud zapaža da se navedenim člankom garantira da se nikome neće ponovno suditi za isto djelo zbog kojeg je već bio pravomoćno oslobođen ili osuđen, a da

stavak 2. tog članka propisuje izuzetak od tog pravila prema kojem je ponovno suđenje moguće u situacijama koje su eksplicitno navedene u toj odredbi. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju ne radi o ponovnom vođenju kaznenog postupka za isto kazneno djelo protiv apelanta, niti je apelant tražio ponavljanje postupka iz zakonom predviđenih razloga. Stoga, nema ničega što ukazuje na to da konkretna apelacija pokreće pitanje prava iz članka 4. stavak 2. Protokola broj 7 Europske konvencije, zbog čega je i u ovom dijelu apelacija neutemeljena.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije kada se apelant žali da su sudovi svoje odluke utemeljili uz bitnu povredu odredaba kaznenog postupka i prihvaćajući nezakonito pribavljen dokaz. Naime, Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazivali na to da su redovni sudovi ocijenili dokaze očito proizvoljno ili da je prvostupanjska presuda utemeljena na nezakonito pribavljenom dokazu, prihvaćanjem dokaza optužbe a ne i dokaza obrane, budući da je prvostupanjski sud nakon analize i ocjene velikog broja materijalnih i nematerijalnih dokaza izveo zaključak da je apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. Osim toga, ne postoji kršenje prava na presumpciju nevinosti iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije, niti ima elemenata koji bi ukazivali na to da je u bilo kojoj fazi postupka apelant tretiran na način koji bi vodio povredi tog načela. Također, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni i navodi o kršenju prava iz članka 7. Europske konvencije, jer je apelantu izrečena kazna za kazneno djelo propisano u zakonu. Osim toga, neutemeljeni su navodi o kršenju članka 13. Europske konvencije jer apelantu nije onemogućeno da koristi zakonom propisane pravne lijekove, kao i navodi o kršenju prava iz članka 4. stavak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju jer konkretni slučaj ni na koji način ne pokreće pitanje kršenja prava iz navedenog članka.

34. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 3679/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Boška Bjeloševića i Marinka Bjeloševića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-06-000 471 od 1. septembra 2008. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-1546/04 od 24. februara 2006. godine

Odluka od 12. maja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 3679/08**, rješavajući apelaciju **Boška Bjeloševića i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 12. maja 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Boška Bjeloševića i Marinke Bjelošević.

Utvrđuje se povreda člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-06-000 471 od 1. septembra 2008. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Boško Bjelošević i Marinka Bjelošević (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Maslovara – Kotor -Varoš, privremeno nastanjeni u Australiji, koje zastupa Milorad Đukić, advokat iz Banje Luke, podnijeli su 22. novembra 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 118-0-Rev-06-000 471 od 1. septembra 2008. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj GŽ-1546/04 od 24. februara 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Okružnog suda, Osnovnog suda u Kotor-Varoši (u daljnjem tekstu: Osnovni sud), te od advokata Zorana Bubića, kao opunomoćenika Borislava Pelčića i Zore Pelčić (u daljnjem tekstu: tužitelji), zatraženo je 10. marta 2009. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni i Okružni sud su dostavili odgovore 30. marta 2009. godine, Osnovni sud 6. aprila 2009. godine, a tužitelji nisu dostavili odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog, Okružnog i Osnovnog suda dostavljeni su apelantima 2. juna 2009. godine. Apelanti su 10. juna 2009. godine dostavili izjašnjenje na odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Presudom Osnovnog suda broj P-70/00 od 29. juna 2004. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim su tražili da sud utvrdi da je apsolutno ništav pismeni kupoprodajni ugovor koji je zaključen 13. augusta 1995. godine između tužitelja kao prodavaca

i apelanata kao kupaca i koji je ovjeren u Osnovnom sudu pod brojem OV-191/95, a na osnovu kojeg je izvršen promet poslovnog prostora bliže označenog u dispozitivu navedene presude (u daljnjem tekstu: sporna nekretnina), te da se apelantima naloži da tužiteljima predaju spornu nekretninu i valjane isprave za zemljišnoknjižni prijenos prava vlasništva. Osnovni sud je u obrazloženju ove odluke naveo da je utvrdio da je među parničnim strankama bilo nesporno da sporna nekretnina u vrijeme kupoprodaje nije bila građevinski dovršena, da su apelanti naknadno vršili ulaganja i objekt završili, te da je to sada ugostiteljski objekt. Dalje, Osnovni sud je naveo da visina ulaganja apelanata nije od značaja za rješenje ovog spora i da nije predmet raspravljanja, ali da se može utvrditi iz nalaza vještaka građevinske struke koji parnične stranke nisu osporavale.

7. Osnovni sud je, dalje, naveo da je sporno pitanje među parničnim strankama bilo da li je kupoprodajni ugovor za spornu nekretninu zelenaški ugovor u smislu člana 141. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), te da li je ništav u smislu člana 25. Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene), zato što je zaključen u „spornom periodu”. Iz dokaza provedenih u prvostepenom postupku Osnovni sud je zaključio da u konkretnom slučaju tužitelji nisu ničim dokazali da su apelanti iskoristili njihovo stanje nužde, eventualno neiskustvo, lakomislenost ili zavisnost, „niti se iz njihovih iskaza od 26. juna 2002. godine dâ zaključiti da su bili u takvom stanju”. Također, Osnovni sud je zaključio da tužitelji nisu ničim dokazali da su spornu nekretninu prodali ispod tržišne cijene, te da je nalazom vještaka utvrđeno da je vrijednost sporne nekretnine u vrijeme kupoprodaje iznosila 23.128,00 KM, a da su apelanti na ime kupoprodajne cijene platili tužiteljima iznos od 20.000,00 KM. Iz ovoga je sud zaključio da je sporna nekretnina prodana po adekvatnoj cijeni.

8. Osnovni sud je, također, naveo da se ne može prihvatiti ni stav tužitelja da je kupoprodajni ugovor zaključen u tzv. spornom periodu, između 1. aprila 1992. i 19. decembra 1998. godine iz Zakona o prestanku primjene. Sud je naveo da ugovori o prometu nekretnina zaključeni u tom periodu podliježu provjeri, ali se, u smislu člana 25. Zakona o prestanku primjene, njihova valjanost ispituje u sudskom postupku ako su „ugovorne strane zainteresirane za utvrđivanje valjanosti”. Sud je dalje naveo da tužitelji ničim nisu dokazali da su ih apelanti ili treća lica na bilo koji način prisilili na zaključenje ugovora, a naročito ukazuje da je tužitelj Borislav Peličić izjavio pred sudom da prema njemu nije bio nikakvih pritisaka, da nije bio nacionalno ugrožen i da su mu glavni motiv za prodaju sporne nekretnine bile „finansije”. Sud je naveo da je ovaj iskaz potvrdila i njegova supruga, a da pozivanje tužitelja na rat i ratno stanje, te strah od neizvjesnosti nije bio dovoljan razlog da sud utvrdi da je ugovor ništav „budući da je taj isti strah od neizvjesne buduć-

nosti možda još više mogao utjecati na [apelante] koji su u ovu kupoprodaju uložili gotov novac neposredno u toku i iza ratnih dešavanja”. Na osnovu svega navedenog, Osnovni sud je zaključio da je ugovor o kupoprodaji i formalno i suštinski valjan, da nije suprotan prinudnim propisima, javnom poretku, dobrim običajima ili moralu društva.

9. Okružni sud je Presudom broj GŽ-1546/04 od 24. februara 2006. godine usvojio žalbu tužitelja, pa je prvostepenu presudu preinačio na način da je usvojio tužbeni zahtjev tužilaca, te ugovor o kupoprodaji sporne nekretnine proglasio apsolutno ništavim, pa je obavezao apelante da tužiteljima predaju spornu nekretninu i valjanu ispravu za zemljišnoknjižni prijenos prava vlasništva. Dalje, Okružni sud je obavezao tužitelje da apelantima vrate novčani iznos od 30.389,56 KM, a apelante je obavezao da tužiteljima naknade troškove postupka. U obrazloženju ove presude Okružni sud je naveo da je u potpunosti prihvatio činjenično utvrđenje prvostepenog suda da su tužitelji pri zaključenju spornog kupoprodajnog ugovora postupali „po slobodnoj i ozbiljnoj volji da zaključe ugovor upravo takve sadržine”, te da taj ugovor nema elemente zelenaškog ugovora iz člana 141. ZOO. U vezi s tim, Okružni sud je zaključio da su neosnovani žalbeni navodi tužitelja da sporni ugovor nije punovažan zato što su, kako su naveli, bili prinuđeni prodati poslovni prostor kako bi osigurali sredstva za školovanje djece, jer ta pobuda tužitelja nije od utjecaja na valjanost zaključenog ugovora i „ne čini ga ništavim, niti njihovu volju manjkavom u smislu čl. 26. i 28. ZOO”. Okružni sud je neosnovanim ocijenio i žalbene navode tužitelja da je sporni ugovor zelenaški, jer to ne proizlazi iz dokaza izvedenih pred prvostepenim sudom, odnosno zato što je utvrđeno da tužitelji „nisu bili u stanju nužde, niti u teškom materijalnom stanju koje bi ugrozilo egzistenciju njihove porodice a [apelanti] za sebe nisu ugovorili nesrazmjernu imovinsku korist”.

10. Međutim, Okružni sud je zaključio da je prvostepeni sud propustio da primijeni odredbe člana 3. Zakona o primeni Zakona o prometu nepokretnosti za vrijeme trajanja neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja (u daljnjem tekstu: Zakon o primeni Zakona o prometu nepokretnosti) koji je stupio na snagu danom objavljivanja, 29. novembra 1994. godine, i bio na snazi do 27. juna 1996. godine, kada je stupio na snagu Zakon o prestanku primene Zakona o primeni Zakona o prometu nepokretnosti za vreme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja.

11. Okružni sud je naveo da je činjenica da je Zakon o primeni Zakona o prometu nepokretnosti objavljen u posebnoj izdanju „Službenog glasnika RS” sa oznakom „državna tajna”, ali da je „i pored toga stupio na pravnu snagu, te je i Vrhovni sud Republike Srpske više svojih odluka zasnovao na primjeni propisa objavljenih u istom izdanju [...], pa i ovaj sud smatra da navedeni zakonski propis ima obaveznu pravnu

snagu". Ovim zakonom je, kako je dalje naveo Okružni sud, propisano u članu 3. da su ništavi ugovori o prometu nekretnina zaključeni poslije 29. novembra 1994. godine kao dana stupanja na snagu tog zakona. S obzirom na to, te na odredbu člana 103. ZOO prema kojoj su ništavi ugovori koji su suprotni prinudnim propisima i člana 104. ZOO koji propisuje sankciju u slučaju ništavosti ugovora, Okružni sud je zaključio da je sporni ugovor ništav, a da su ugovorne strane dužne vratiti ono što su primile po osnovu ništavog ugovora „osim ako povrat nije moguć, ili se priroda onoga što je dato protivi povratu". Dalje, Okružni sud je naveo da se vrijednost uzajamnih davanja procjenjuje u vrijeme donošenja odluke, ako nije moguće vratiti predmet ugovora. Okružni sud je istakao da je u konkretnom slučaju, i pored nespornih ulaganja koje su apelanti izvršili i tako uvećali vrijednost sporne nekretnine, zaključio da je moguća naturalna restitucija, tj. povrat sporne nekretnine. Sud je, također, naveo da je vrijednost onoga što su tužitelji primili po osnovu ništavog ugovora utvrđena na osnovu nalaza vještaka finansijske struke. S obzirom na to da apelanti nisu postavili zahtjev da im tužitelji nadoknade novčanu vrijednost za izvršene radove na spornoj nekretnini, Okružni sud je zaključio da im preostaje mogućnost da to potraživanje ostvare sporazumno ili u posebnom postupku.

12. Vrhovni sud je osporenom Presudom broj 118-0-Rev-06-000 471 od 1. septembra 2008. godine, povodom revizije koju su izjavili apelanti, drugostepenu presudu po službenoj dužnosti preinačio u dijelu kojim su tužitelji obavezani da apelantima vrate revalorizirani iznos kupoprodajne cijene, i to tako što su tužitelji obavezani da apelantima vrate iznos od 20.000,00 KM umjesto 30.389,56 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana predaje sporne nekretnine u posjed. U preostalom dijelu revizija apelanata je odbijena. Vrhovni sud je zaključio da je drugostepena odluka pravilna osim u dijelu kojim je odlučeno o obavezi tužitelja da apelantima vrate revaloriziranu kupoprodajnu cijenu u iznosu od 30.3889,56 KM. U obrazloženju ove odluke Vrhovni sud je, također, ukazao na odredbe Zakona o primeni Zakona o prometu nepokretnosti koje su propisivale ništavost ugovora o prometu nekretnina nakon određenog datuma, kako je to zaključio i Okružni sud. Vrhovni sud je naveo da je odredba člana 3. Zakona o primeni Zakona o prometu nepokretnosti imperativnog karaktera i da nepoštivanje te odredbe povlači za sobom ništavost svih pravnih poslova prema članu 103. ZOO. Stoga je Vrhovni sud zaključio da je Okružni sud pravilno zaključio da je sporni ugovor ništav.

13. Dalje, Vrhovni sud je naveo da restitucija kao posljedica ništavosti podrazumijeva vraćanje onoga što je dato, te da stoga drugostepeni sud nije mogao obavezati tužitelje da apelantima vrate revalorizirani iznos kupoprodajne cijene, već iznos koji je plaćen na ime cijene – 20.000 KM. Ali, kako je dalje naveo Vrhovni sud, „s obzirom na koristi koje su [apelanti] imali od korištenja poslovnog prostora, kamatu na ovaj iznos je valjalo

dosuditi od dana predaje u posjed” sporne nekretnine do isplate, u smislu člana 277. ZOO. Vrhovni sud je ocijenio da su neosnovani navodi apelanata da je sud trebalo da primijeni važeće materijalne propise u vrijeme podnošenja tužbe i donošenja drugostepene odluke, a ne one koji su bili na snazi u vrijeme zaključenja ugovora. Također, Vrhovni sud je odbio i revizijske navode apelanata da zabrana prometa nekretnina nije bila propisana u javnom interesu, već u svrhu zaštite prodavaca, pa pošto je ugovor izvršen, a zabrana je bila manjeg značaja, to se ništavost više ne može isticati. Naime, Vrhovni sud je naveo da je zabrana bila propisana Zakonom o primeni Zakona o prometu nepokretnosti upravo radi zaštite javnog interesa da bi se spriječile moguće zloupotrebe „kupovine nekretnina u besćenje, mimo tržišnih kriterijuma, izigravanja propisa o porezu i tome slično”. Slijedeći sve navedeno, Vrhovni sud je zaključio da su neosnovani revizijski prigovori da je drugostepenom odlukom prekršeno pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelanti smatraju da im je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, te pravo iz člana 2. stav 3.c) i čl. 14. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt). Suština navoda vrlo opširne apelacije odnosi se na to da su Okružni i Vrhovni sud primijenili, kako to apelanti navode, nepostojeći zakon. Apelanti ističu da Zakon o primeni Zakona o prometu nepokretnosti nije bilo moguće primijeniti u konkretnoj pravnoj stvari zato što taj zakon nikada nije javno objavljen, da je na njemu oznaka „državna tajna” zbog čega ovaj zakon nije bio dostupan svim građanima, pa, dakle, ni partičnim strankama u konkretnoj pravnoj stvari. Kopiju ovog zakona apelanti su dostavili uz izjašnjenje na odgovore na apelaciju. Apelanti dalje navode da su javno objavljivanje i dostupnost zakona preduslov primjene propisa, te da samo tako objavljeni zakoni mogu imati pravne posljedice. Dalje, apelanti ističu da je sporni zakon ostao „državna tajna” sve vrijeme do stavljanja van snage. Apelanti ističu da, zbog ovoga, ugovorne strane nisu znale, niti su mogle znati za zabranu prometa nekretnina u spornom periodu i smatraju da je osporenim odlukama prekršeno i načelo vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Također, apelanti smatraju da sudovi nisu mogli primijeniti sporni zakon zato što on nije

bio na snazi u vrijeme suđenja „ako se uopšte takav propis može smatrati zakonom”, a naveli su da su isto to istakli i u reviziji, te da je trebalo primijeniti zakon koji je važio u vrijeme podnošenja tužbe ili donošenja odluke. Također, apelanti smatraju da sudovi nisu objasnili zbog čega je moguće primijeniti propis koji predstavlja „državnu tajnu”, što je bila njihova obaveza. Sudovi nisu, kako su apelanti naveli, obrazložili svrhu zabrane, da li je ta zabrana predstavljala zaštitu pojedinačnog ili javnog interesa, te kako je moglo doći do zaključenja spornog ugovora u vrijeme kada je sporni zakon bio na pravnoj snazi a bio je poznat samo licima kojima je mogla biti povjerena „državna tajna”. Zbog svega navedenog, apelanti smatraju da se ugovor koji je zaključen na osnovu saglasne izjave volja nije mogao raskinuti na štetu ugovorne strane koja je savjesna i koja je platila realnu kupoprodajnu cijenu. Također, apelanti smatraju da je Vrhovni sud prekoračio svoja ovlaštenja kada je preinačio drugostepenu odluku u odnosu na isplatu kupoprodajne cijene i obavezao tužitelje da vrate isplaćeni iznos sa kamatama, budući da tužitelji nisu ni izjavili reviziju protiv drugostepene odluke.

15. U izjašnjenju na odgovore na apelaciju apelanti navode da se iz kopije spornog zakona koji su dostavili vidi da se na prvoj strani „Službenog glasnika RS” broj 1/94 – posebno izdanje nalazi oznaka „državna tajna”, a na posljednjoj strani piše: „Upozorenje korisnicima. Ovaj primjerak se daje korisnicima sa evidencionim brojem. Zabranjeno je kopiranje i umnožavanje. Glasnik mogu koristiti samo službene osobe. Zaduženi primjerak podliježe vraćanju.” Apelanti ističu da je Vrhovni sud morao, po službenoj dužnosti, paziti na pravilnu primjenu materijalnog prava, što je propustio učiniti, te da je prekoračio svoja ovlaštenja kada je odlučio o vraćanju kupoprodajne cijene iako to tužiocima nisu tražili tužbom, a nisu izjavili ni reviziju protiv drugostepene odluke. Međutim, kada je u pitanju vraćanje ulaganja apelanata, Vrhovni sud o tome nije odlučio, jer apelanti to nisu tražili, pa je apelante uputio na posebnu parnicu. Stoga, apelanti smatraju da odluka Vrhovnog suda ne predstavlja potpunu restituciju, kako to sud tvrdi, a u ovakvom odlučanju vide proizvoljnu primjenu prava i diskriminaciju.

b) Odgovori na apelaciju

16. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je ukratko prepričao suštinu postupka koji je rezultirao spornim odlukama, te je naveo da je u okolnostima konkretnog slučaja zaključio da je pravilna odluka drugostepenog suda koji je odlučio da je ugovor o prometu sporne nekretnine apsolutno ništav na osnovu člana 3. Zakona o primeni Zakona o prometu nepokretnosti. Vrhovni sud je ukazao da je navedenim zakonom bilo propisano da su ugovori o prometu nekretnina koji su sklopljeni nakon stupanja na snagu tog zakona, tj. 29. novembra 1994. godine, ništavi, a sporni ugovor je zaključen 13. augusta 1995.

godine. Dalje, Vrhovni sud je naveo da je mjerodavno pravo za rješenje spora ono koje je važno kao materijalno pravo u vrijeme nastanka pravne situacije, tj. u vrijeme zaključenja ugovora, pa je neosnovana tvrdnja apelanata da je trebalo primijeniti pravo koje je važno u vrijeme podnošenja tužbe ili odlučivanja. Vrhovni sud je, također, ukazao da „nepoznavanje prava ne izvinjava stranku”, te da se stranka ne može pozivati na štetne posljedice nastale „samo zato što nije poznavala prava”. Također, Vrhovni sud smatra i da su neosnovani navodi apelanata da je sporni zakon bio manjeg značaja jer je štitio samo interese prodavaca, te da Vrhovni sud nije obrazložio svrhu navedene zabrane. Naime, Vrhovni sud navodi da iz osporene odluke koju je donio jasno proizlazi da je odredba člana 3. spornog zakona bila propisana upravo radi zaštite javnog interesa s obzirom na to da su u prometu nekretnina za vrijeme ratnog stanja, odnosno neposredne ratne opasnosti, moguće razne zloupotrebe kupovinom nekretnina u bescjenje itd. Dalje, Vrhovni sud je istakao da, budući da su apelanti revizijom pobijali odluku drugostepenog suda kojom je utvrđena ništavost spornog ugovora, samim tim su pobijali i odluku o restituciji kao posljedicu ništavosti, a restitucija podrazumijeva „istovremenu i potpunu obavezu i jedne i druge strane i čini neodvojivo pravno jedinstvo”. Zbog toga je Vrhovni sud ocijenio da su neosnovani i navodi apelanata o tome da je taj sud prekoračio svoja ovlaštenja kada je odlučio da su tužitelji obavezni vratiti kupoprodajnu cijenu koju su im platili apelanti, kao i navodi da su tužitelji morali vratiti revaloriziranu cijenu, jer pravilna primjena člana 104. ZOO podrazumijeva obavezu vraćanja samo onog što je dato sa kamatom od dana predaje stvari, kako je taj sud i odlučio. Također, Vrhovni sud je istakao i da su neosnovani navodi apelanata da sudovi nisu vodili računa o njihovom ulaganju u spornu nekretninu, jer to nije ni bio predmet tužbenog zahtjeva.

17. Okružni sud u odgovoru na apelaciju navodi da u cijelosti ostaje pri obrazloženju koje je iznio u drugostepenoj odluci, koja je bila predmet odlučivanja i u postupku po reviziji pred Vrhovnim sudom. Također, Okružni sud smatra da su navodi o kršenju prava na koja su se apelanti pozvali neosnovani.

18. Osnovni sud je naveo da, imajući u vidu apelacionu nadležnost Ustavnog suda, ne vidi „opravdanje za davanje mišljenja o navodnim povredama ljudskih prava, jer apelanti ne osporavaju odluku tog suda, već odluke sudova koji su odlučivali u drugom i trećem stepenu”.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o primeni Zakona o prometu nepokretnosti za vreme trajanja neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja** („Službeni glasnik RS” broj 1/94 – posebno izdanje, neobjavljeno) relevantne odredbe glase:

Član 3.

Ugovori o prometu nepokretnosti sklopljeni posle stupanja na snagu ovog zakona ništavni su.

Član 6.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske”.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 118-0-Rev-06-000 471 od 1. septembra 2008. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelanti su primili 25. septembra 2008. godine, a apelacija je podnesena 22. novembra 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelanti pobijaju navedene presude, tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njihova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno pravo na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, zatim, pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i

Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, te pravo iz člana 2. stav 3.c) i čl. 14. i 26. Međunarodnog pakta.

Pravo na imovinu

25. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

k) Pravo na imovinu.

26. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu sa općim interesima, ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

27. U konkretnom slučaju nesporno je da se sporni ugovor tiče kupoprodaje nekretnine između apelanata i tužitelja, te da se osporene odluke kojima je taj ugovor proglašen ništavim tiču „imovine” koja uživa zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Također, nesporno je da je osporenim odlukama došlo do miješanja u pravo apelanata na imovinu u smislu navedenog člana.

28. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u drugom stavu ovog člana, dopušta državama potpisnicama pravo da, između ostalog, kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi, Evropski sud, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A broj 52. stav 61). S obzirom na okolnosti konkretnog predmeta, Ustavni sud smatra da miješanje u

apelantovu imovinu treba razmotriti kao pitanje općeg principa mirnog uživanja imovine, te da u tom smislu treba analizirati da li je to miješanje bilo opravdano u svjetlu primjenjivih principa, odnosno: a) principa zakonitosti, b) principa legitimnog cilja u javnom interesu i c) principa pravične ravnoteže.

a) Princip zakonitosti

29. Ustavni sud podsjeća na to da je, prema praksi Evropskog suda, prvi i najvažniji zahtjev iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju onaj koji traži da miješanje javnih vlasti u pravo na imovinu bude „zakonito”. Naime, druga rečenica prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju dopušta lišavanje prava na imovinu samo „pod uvjetima predviđenim zakonom”, a drugi stav člana 1. priznaje državama pravo da kontroliraju korištenje imovine „donošenjem zakona”. Princip pravne sigurnosti je prisutan u cijeloj Evropskoj konvenciji i mora biti ispoštovan bez obzira na to koje se od tri pravila iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju primjenjuje. Ovaj princip podrazumijeva postojanje i poštivanje adekvatno dostupnih i dovoljno preciznih domaćih zakona koji zadovoljavaju osnovne zahtjeve pojma „zakon” (vidi, Evropski sud, *Iatridis protiv Grčke*, presuda od 25. marta 1999. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1999-II, stav 58, također, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2843/07 od 12. januara 2010. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 23/10, stav 27). Tek kada je ovaj zahtjev ispunjen, može se razmatrati da li postoji pravična ravnoteža između zahtjeva od općeg ili javnog interesa i zahtjeva za zaštitu pojedinačnog prava na imovinu.

30. Dalje, prema praksi Evropskog suda, izraz „zakon” odnosi se na određene kvalitativne kriterije norme i zahtjeva da ona bude spojiva sa vladavinom prava koja je izričito navedena u Preambuli Evropske konvencije (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 2. augusta 1984. godine, serija A broj 82, stav 67). Ovo uključuje nekoliko elemenata. Prvo, zakon mora biti podjednako pristupačan: pojedinac mora imati „adekvatnu naznaku” o tome koja su pravna pravila primjenljiva na konkretan slučaj (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 1)*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A broj 30, stav 49). Drugo, norma se ne može smatrati „zakonom” ukoliko nije formulirana dovoljno precizno da omogućiti građanima da reguliraju svoje ponašanje: pojedinac mora biti u mogućnosti – ako je potrebno i uz odgovarajući savjet – da predvidi, u mjeri koja je u datim okolnostima razumna, posljedice koje određeno ponašanje može imati (*idem.*).

31. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da su javne vlasti donijele Zakon o primeni Zakona o prometu nepokretnosti 29. novembra 1994. godine u kojem je propisano da će

taj zakon stupiti na pravnu snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske”. Dalje, Ustavni sud zapaža da je sporni zakon odštampan u posebnom izdanju ovog službenog glasila, ali da na tom glasilu stoji oznaka „Narodna odbrana. Državna tajna”, zbog čega ovo izdanje „Službenog glasnika RS” nikada nije postalo dostupno javnosti na način kako je to uobičajeno. Štaviše, u istom izdanju postoji i oznaka da se „ovaj primjerak daje korisnicima sa evidencionim brojem, te da je zabranjeno njegovo kopiranje i umnožavanje, a mogu ga koristiti samo službena lica”. Prema tome, nesporno je da Zakon o primeni Zakona o prometu nepokretnosti nije nikada bio dostupan javnosti, odnosno pojedincima koji su svoje ponašanje trebali prilagoditi tom zakonu. Ovo, prema mišljenju Ustavnog suda, pokreće i pitanje da li se uopće može smatrati da je sporni zakon stupio na pravnu snagu, jer je samo odštampan u javnom glasilu koje je javnosti za sve vrijeme trajanja zakona ostalo nedostupno, na koje odgovor nisu dali ni Okružni ni Vrhovni sud. Zbog istog razloga, nesporno je da ni apelanti ni tužitelji nisu u vrijeme zaključenja ugovora znali za postojanje ovog zakona, niti su objektivno mogli za njega znati, što znači da nisu mogli „u mjeri koja je u datim okolnostima razumna” znati za zabranu prometa nekretnina i predvidjeti posljedice svojih postupaka.

32. Ustavni sud, također, ukazuje da je nesporno da su i Okružni i Vrhovni sud prihvatili u cijelosti zaključak prvostepenog suda da je ugovor zaključen bez mana volje, tj. da ne predstavlja zelenaški ugovor. Jedini razlog zbog kojeg su sporni ugovor proglasili apsolutno ništavim je taj što su primijenili sporni zakon. Ustavni sud ukazuje da je neprihvatljivo obrazloženje koje je u tom pravcu dao Okružni sud a koje Vrhovni sud nije doveo u pitanje, a odnosi se na to da sporni zakon nije jedini propis koji je objavljen u posebnom izdanju „Službenog glasnika RS” koji nosi oznaku „državne tajne”, te da je „Vrhovni sud Republike Srpske više svojih odluka zasnovao na primjeni propisa objavljenih u istom izdanju [...], pa i ovaj sud smatra da navedeni zakonski propis ima obaveznu pravnu snagu”. Naime, činjenica da država ima pravo određene informacije proglasiti „državnom tajnom” u skladu sa zakonom koji to regulira, te da je Vrhovni sud i druge odluke eventualno zasnivao na zakonima koji su odštampani u glasilu koje nosi oznaku „državna tajna” ali koji nisu javno objavljeni, ne može nužno voditi zaključku da je takvo postupanje u skladu sa principom „zakonitosti” u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U vezi s tim, Ustavni sud naročito zapaža da službeno glasilo u kojem je odštampan sporni zakon ni na koji način nije moglo biti dostupno pojedincima, mada regulira privatno-pravne odnose, već isključivo službenim licima, i to uz ograničenja, što je eksplicitno u tom glasilu i napisano. Zbog toga su neprihvatljivi i navodi iz odgovora Vrhovnog suda na apelaciju da se stranka „ne može pozivati na štetne posljedice nastale samo zato što nije poznavala prava” kada sud nije razmotrio pitanje

javnog objavljivanja spornog zakona i njegove dostupnosti javnosti. Također, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud eksplicitno zaključio da nema kršenja prava na imovinu iz navedenog člana, a da se uopće nije pozabavio pitanjem „zakonitosti” spornog propisa u smislu prava na imovinu, čiju je primjenu ocijenio ispravnom.

33. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju miješanje u pravo apelanata na imovinu nije zadovoljilo princip „zakonitosti” uslijed čega se pokazuje bespredmetnim razmatranje ostalih aspekata člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

34. Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Ostali navodi

35. S obzirom na zaključak u vezi sa pravom na imovinu, Ustavni sud smatra da nema potrebe razmatrati navode apelanata o kršenju prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije, prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, te prava iz člana 2. stav 3.c) i čl. 14. i 26. Međunarodnog pakta.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada miješanje u to pravo ne zadovoljava princip „zakonitosti” zato što propis koji je primijenjen nije nikada bio javno objavljen i podjednako dostupan svima, već je samo odštampan u službenom glasilu koje nosi oznaku „državna tajna”.

37. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 1544/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелације Аднана Велагића-Софтића и Неџада Туновића поднесена због неизвршења Рјешења о извршењу Општинског суда у Сарајеву број И-2423/05 од 12. октобра 2005. године и Рјешења о извршењу Општинског суда у Сарајеву број И-4677/05 од 4. октобра 2005. године

Одлука од 27. маја 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП **1544/08**, рјешавајући апелације **Аднана Велагића-Софтића и Неада Туновића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, предсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Constance Grewe, потпредсједница

Сеада Палаврић, потпредсједница

Tudor Pantigu, судија

Мато Тадић, судија

Мирсад Ћеман, судија

Маргарита Цаца-Николовска, судија

на сједници одржаној 27. маја 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације Аднана Велагића-Софтића и Неада Туновића.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода као и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода због неизвршења правоснажних судских одлука Општинског суда у Мостару број П.870/03-II од 14. децембра 2004. године и број П.485/03-II од 1. јула 2005. године.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да изврши своје уставне обавезе и обезбиједи поштовање људских права тако што ће предузети мјере с циљем да повјериоци који посједују извршне судске одлуке на терет буџетских средстава Федерације Босне и Херцеговине наплате своја потраживања у разумном року.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да, у складу с чланом 76 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, Аднану Велагићу-Софтићу и Нецаду Туновићу, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, исплати износе од по 2.000 КМ на име нематеријалне штете у односу на утврђену повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због неизвршења правоснажних судских одлука Општинског суда у Мостару број П.870/03-II од 14. децембра 2004. године и број П.485/03-II од 1. јула 2005. године.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Аднан Велагић-Софтић (у даљњем тексту: апелант) из Благаја кога заступа Садудин Заклан, адвокат из Мостара, поднио је 27. маја 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због неизвршења Рјешења о извршењу Општинског суда у Сарајеву број И-2423/05 од 12. октобра 2005. године. Наведену апелацију Уставни суд је евидентирао под бројем АП 1544/08.

2. Нецад Туновић (у даљњем тексту: апелант) из Врапчића кога заступа Садудин Заклан, адвокат из Мостара, поднио је 27. маја 2008. године апелацију Уставном суду због неизвршења Рјешења о извршењу Општинског суда у Сарајеву број И-4677/05 од 4. октобра 2005. године. Наведену апелацију Уставни суд је евидентирао под бројем АП 1546/08.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Општинског суда у Сарајеву и од Федералног правобранилаштва затражено је 4. јуна 2008. године, 30. септембра те 1. и 18. октобра 2010. године да доставе одговор на апелације.

4. Општински суд у Сарајеву доставио је одговор на апелацију 18. јуна и 17. августа 2008. године, те 26. октобра 2010. године, а Федерално правобранилаштво 22. октобра 2010. године.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Општинског суда у Сарајеву и Федералног правобранилаштва достављен је апелантима 18. и 26. новембра 2008. године.

6. С обзиром да је Уставном суду поднесено више захтјева из његове надлежности, Уставни суд је одлучио да изврши спајање предмета тако што ће предмет евидентиран под бројем АП 1546/08 спојити с предметом евидентираним под бројем АП 1544/08, те ће се водити један поступак и донијети једна одлука под бројем АП 1544/08.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

а) Чињенице у предмету АП 1544/08

8. Апелант је 11. децембра 2003. године Општинском суду у Мостару поднио тужбу против Федерације Босне и Херцеговине-Федералног министарства одбране (тужени), које заступа Федерално правобранилаштво, ради исплате потраживања из радног односа.

9. Рјешењем Општинског суда у Мостару број П.870/03 од 18. фебруара 2004. године апеланту је наложено да исправи предметну тужбу, тако да она буде у складу с одредбама члана 53 Закона о парничном поступку Федерације БиХ. Апелант је поднеском од 25. фебруара 2004. године отклонио недостатке на које је указано у наведеном акту Општинског суда. Тужени је Општинском суду доставио одговор на апелантову тужбу 9. јула 2004. године. Апелант се у поднеску од 23. септембра 2004. године изјаснио на наводе из одговора на тужбу. Општински суд је, у присуству парничних странака, одржао припремно рочиште 6. октобра 2004. године, док је рочиште за главну расправу одржао 16. новембра 2004. године, када је главна расправа закључена.

10. Пресудом Општинског суда у Мостару број П.870/03-II од 14. децембра 2004. године, која је постала правоснажна 4. јануара 2005. године, тужени је обавезан да тужиоцу (апелант) исплати новчане износе како слиједи: на име плате за фебруар и март 2001. године износе од 395,00 КМ и 378,00 КМ; на име регреса за годишњи одмор за мај 2000. године износ од 398,59 КМ; за јули 2001. године износ од 437,18 КМ, те за јули 2002. године износ од 476,00 КМ; затезне камате на износе плата и регреса за годишњи одмор од 18% обрачунато почев од 1. јуна 2000. године и доспијевања сваког мјесечног износа плате и регреса за годишњи одмор па до 6. децембра 2001. године, а од 7. децембра 2001. године па до исплате затезну камату од 12%; трошкове поступка у износу од 924,00 КМ са затезном каматом од 12% почевши од дана доношења првостепене пресуде па до исплате. Све наведено тужени је дужан да исплати тужиоцу (апеланту) у року од 15 дана рачунајући од дана правоснажности пресуде.

11. Апелант је 28. фебруара 2005. године Општинском суду у Мостару поднио приједлог за извршење правоснажне Пресуде Општинског суда у Мостару број П.870/03-II од 14. децембра 2004. године против Федерације Босне и Херцеговине-Федералног министарства одбране (извршеник) које заступа Федерално правобранилаштво.

12. Општински суд у Мостару прогласио се ненадлежним за рјешавање о апелантовом приједлогу за извршење с обзиром на сједиште извршеника, тј. мјесну надлежност суда који треба да одлучи о приједлогу за извршење.

13. Након тога, апелант је 6. јуна 2005. године Општинском суду у Сарајеву поднио приједлог за извршење правоснажне Пресуде Општинског суда у Мостару број П.870/03-II од 14. децембра 2004. године против извршеника.

14. Општински суд у Сарајеву је дописима број И-2423/2005-А од 5. и 25. маја 2005. године наложио апеланту да предметни приједлог за извршење уреди, те да достави потребан број примјерака приједлога за извршење, пуномоћи за заступање, те да се усклади датум у односу на који ће се извршити обрачун законске затезне камате и сл.

15. Апелант је поднесцима од 11. маја и 2. јуна 2005. године поступио према налозима Општинског суда од 5. и 25. маја 2005. године.

16. Општински суд у Сарајеву је одредио предложено извршење Рјешењем о извршењу број И-2423/05 од 12. октобра 2005. године, које је постало правоснажно 31. октобра 2005. године. Рјешење којим се одређује предложено извршење Општински

суд у Сарајеву је доставио на провођење УПИ банци д.д. Сарајево (код ње извршеник има трансакциони рачун) уз Допис брoј И-2423/05 од 12. јануара 2006. године. О наведеном (да је рјешење којим се одређује предложено извршење достављено на провођење банци код које извршеник има отворен трансакциони рачун) Општински суд је обавијестио апелантовог пуномоћника Дописом брoј И-2423/05 од 12. јануара 2006. године.

17. Апелант је у поднесцима од 11. јануара и 11. априла 2008. године захтијевао од Општинског суда у Сарајеву да изнова наложи УПИ банци д.д. Сарајево да поступи сходно предметном рјешењу којим се одређује предложено извршење.

18. Општински суд у Сарајеву је Дописом брoј И-2423/05 од 18. априла 2008. године обавијестио апелантовог пуномоћника да је својим актом од 6. фебруара 2008. године (који је достављен УПИ банци д.д. Сарајево 8. фебруара 2008. године) наложио да се настави провођење рјешења о извршењу од 12. октобра 2005. године.

19. UniCredit Bank д.д. је Дописом брoј 10-3-5124/08-5 од 5. јуна 2008. године (проиилази да је у међувремену дошло до промјене банке код које извршеник има отворен трансакциони рачун) обавијестио Општински суд у Сарајеву да су поступили сходно рјешењу којим се одређује предложено Извршење брoј И-2423/05 од 12. октобра 2005. године, тако што је наведено рјешење заведено у евиденцију редослиједа који терете трансакциони рачун извршеника. Сем тога, наведено је да је фотокопија предметног рјешења о извршењу достављена Министарству финансија Федерације БиХ с обзиром да ће се извршење на терет средстава буџета Федерације БиХ провести у висини предвиђеној на одређеној позицији Буџета, а у складу са Законом о извршењу Буџета Федерације БиХ, као и у складу с чланом 138 став 3 Закона о извршном поступку („Службене новине ФБиХ” бр. 32/03, 33/06 и 39/06).

в) Чињенице у предмету АП 1546/08

20. Апелант је 14. августа 2003. године Општинском суду у Мостару поднио тужбу против Федерације Босне и Херцеговине-Федералног министарства одбране (тужени), које заступа Федерално правобранилаштво, ради исплате потраживања из радног односа.

21. Тужени је Општинском суду у Мостару доставио 31. децембра 2004. године одговор на апелантову тужбу. Апелант је Општинском суду у Мостару 1. фебруара 2005. године доставио поднесак којим се изјашњава на наводе из одговора на тужбу. Општински суд у Мостару је, у присуству парничних странака, 24. марта 2005.

године одржао припремно рочиште, док је рочиште за главну расправу одржао 2. јуна 2005. године када је главна расправа закључена.

22. Пресудом Општинског суда у Мостару број П.485/03-II од 1. јула 2005. године, која је постала правоснажна 27. јула 2005. године, Федерација Босне и Херцеговине, Федерално министарство одбране, које заступа Федерално правобранилаштво (тужени), дужно је да исплати тужиоцу (апелант) новчане износе како слиједи: на име плате за фебруар и март 2001. године износе од 395,00 КМ и 375,00 КМ; на име регреса за годишњи одмор за 2000. годину износ од 406,06 КМ, за 2001. годину износ од 440,00 КМ те за 2002. годину износ од 470,00 КМ; законске затезне камате за плату из фебруара 2001. године почевши од 1. марта 2001. године, а за плату из марта 2001. године почевши од 1. априла 2001. године па до исплате те законске затезне камате за регрес из 2000. године почев од 1. јануара 2001. године за регрес из 2001. године почевши од 1. јануара. 2002. године, а за регрес из 2002. године почев од 1. јануара 2003. године; трошкове поступка у износу од 726,00 КМ са законском затезном каматом од дана доношења првостепене пресуде па до исплате. Све наведено тужени је дужан да исплати тужиоцу (апеланту) у року од 15 дана рачунајући од дана правоснажности пресуде.

23. С обзиром да тужени није добровољно извршио наведену пресуду, апелант је 19. августа 2005. године Општинском суду у Сарајеву поднио приједлог за извршење правоснажне Пресуде Општинског суда у Мостару број П.485/03-II од 1. јула 2005. године против Федерације Босне и Херцеговине, Федералног министарства одбране, које заступа Федерално правобранилаштво (извршеник).

24. Општински суд у Сарајеву одредио је предложено извршење Рјешењем о извршењу број И-4677/05 од 4. октобра 2005. године, које је постало правоснажно 18. октобра 2005. године. Закључком број И-4677/05 од 8. децембра 2005. године Општински суд у Сарајеву је наложио УПИ банци д.д. Сарајево да поступи сходно наведеном рјешењу о одређивању извршења од 4. октобра 2005. године, које је и достављено у прилогу закључка. Сем тога, у закључку је наведено да се предметно рјешење о одређивању извршења уврсти у евиденцију редослиједа сходно одредби члана 167 Закона о извршном поступку, те да се оно проведе, а да се о евентуалним сметњама обавијести Општински суд у Сарајеву. Уколико извршеник нема средстава на рачуну УПИ банка д.д. Сарајево дужна је да поступи у складу с чланом 171 у вези са чланом 172 став 3 Закона о извршном поступку.

25. О наведеном (да је рјешење којим се одређује предложено извршење достављено на провођење банци код које извршеник има отворен трансакциони

рачун) Општински суд је обавијестио апелантовог пуномоћника Дописом број И-4677/05 од 8. децембра 2005. године.

26. Апелант је поднеском од 11. априла 2008. године захтијевао од Општинског суда у Сарајеву да изнова наложи УПИ банци д.д. Сарајево да поступи према предметном рјешењу којим се одређује предложено извршење.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

27. Наводи из апелације суштински су исти у оба предмета (АП 1544/08 и АП 1546/08). Апеланти се жале на повреду права на правично суђење у односу на приступ суду, те у односу на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине као и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Због недоношења одлуке у разумном року апеланти траже и компензацију у износу од по 2.000,00 КМ. Из истих разлога апеланти сматрају и да је дошло до повреде њиховог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Апеланти наглашавају да им је због неизвршења правоснажних судских одлука повријеђено право на правично суђење у односу на приступ суду из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Истичу како је неспорно да им нису исплаћена средства која им извршеник (Федерација БиХ) дугује по основу наведених правоснажних и извршних наслова. Апеланти наводе да се правоснажна рјешења, којима је Општински суд у Сарајеву одредио предложена извршења, не проводе због примјене Закона о привременом одлагању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет буџета Федерације БиХ као и Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ. Апеланти наглашавају да је Уставни суд донио више одлука (АП 969/04 и АП 464/04) гдје је заузео став да је наведеним законима стављен претјеран терет на појединце, те да није испуњен услов пропорционалности између јавног интереса заједнице и основних права појединаца, као и да је, у циљу подржавања Устава Босне и Херцеговине, Влада Федерације обавезна да омогући да се изврше правоснажне судске одлуке. Сем тога, апеланти се позивају на праксу Европског суда за људска права сходно којој неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење (*Philis против Грчке*, *Goleder против УК*, *Di Pede против Италије*, *Zappia против Италије*). Апеланти истичу

да су обавезе извршеника настале након ступања на снагу Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ, те да стога тај закон на њих не може да се примијени. Сем тога, апеланти наглашавају да трошкови поступка и затезна камата свакако нису обухваћени наведеним законом, те да у том дијелу њиховог потраживања не постоје никаква ограничења. Апеланти наглашавају да је извршеник (као законодавац) донио одлуку о утврђивању приоритета измирења обавеза из основа неисплаћених нето плата и накнада и неисплаћених обавеза према добављачима за робе, материјале и услуге у 2005. години, којом је сам себи оставио могућност да одлучује када и на који начин ће измирити дуг, преузимајући при томе (извршеник) и одлучивање о редослиједу исплата на начин који није транспарентан и који не подлијеже било каквој контроли, стављајући се, на тај начин, у улогу редовних судова.

Апеланти сматрају да је непровођењем правоснажних и извршних судских одлука повријеђено њихово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наглашавају да правоснажно утврђени износи плата и регреса спадају у имовину заштићену наведеним члановима Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције, те се у вези с тим позивају на праксу Уставног суда (*АП 384/03* и *У 83/03*) и Европског суда за људска права (*Smokovitis и др. против Грчке*).

Сем наведеног, апеланти сматрају да је дошло и до повреде њиховог права на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Апеланти предметне поступке (парничне и извршне) виде као један поступак те, с обзиром да је ријеч о радном спору, који је законом прописан као хитан, апеланти сматрају да редовни судови нису донијели одлуке у разумном року, а да они (апеланти) ничим нису допринијели дужини предметних поступака пред Општинским судом у Мостару и Општинским судом у Сарајеву.

в) Одговор на апелацију

28. У одговору на апелацију евидентирану под бројем АП 1544/08 Општински суд у Сарајеву је сублимирао ток извршног поступка наглашавајући да је правоснажно рјешење којим се одређује предложено извршење доставио банци на провођење, да је о томе обавијестио апеланта, а да га банка није обавијестила о евентуалним сметњама у провођењу рјешења о извршењу. Општински суд у Сарајеву сматра да је у предметној правној ствари ефикасно окончао поступак извршења, те да су неосновани наводи из апелације. Наглашава да се, сходно члану 64 Закона о

извршном поступку као и сходно одлуци Високог судског и тужилачког савјета о примјени начина исказивања нормe судија на извршном реферату, сматра да су предмети завршени доставом рјешења о извршењу надлежној банци на провођење.

У одговору на апелацију евидентирану под бројем АП 1546/08 Општински суд у Сарајеву је, такође, сублимирао ток извршног поступка наглашавајући да је правоснажно рјешење којим се одређује предложено извршење доставио банци на провођење, да је о томе обавијестио апеланта, а да га банка није обавијестила о евентуалним сметњама у провођењу рјешења о извршењу. Општински суд у Сарајеву сматра да је у предметној правној ствари ефикасно окончао поступак извршења, те да су неосновани наводи из апелације.

29. Федерално правобранилаштво доставило је одговор на апелацију само у предмету број АП 1546/08, гдје је навело да нису у могућности да се очитују на апелантове наводе, јер Федерално правобранилаштво у својим евиденцијама нема евидентиран спис на апелантово име.

V. Релевантни прописи

30. У **Закону о извршном поступку** („Службене новине ФБиХ” бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06 и 39/09) релевантне одредбе гласе:¹

Члан 6.

(1) Средства извршења су извршне радње или систем таквих радњи којима се према закону потраживање принудно остварује.

(2) Предмет извршења су ствари и права над којим се према закону може провести извршење ради остварења потраживања.

(3) Извршне радње могу се непосредно провести против извршеника и других лица, у складу са овим законом.

Члан 7.

(1) Предмет извршења не могу бити ствари ван промета, као ни рудно благо и друга природна богатства.

---

¹ Наведене релевантне одредбе су компилиране у складу са свим релевантним измјенама и допунама Закона о извршном поступку. Одредбе су компилиране искључиво за потребе ове одлуке.

(2) Предмет извршења не могу бити објекти, наоружање и опрема за потребе оружаних снага и полиције, као ни новчана средства обезбјеђена за те намјене.

Члан 8.

(1) Суд рјешењем одређује извршење оним средством и над оним предметима који су наведени у извршном приједлогу.

(2) Ако је предложено више средстава или више предмета извршења суд може ограничити извршење само на неке од тих средстава или предмета ако су довољни за остварење потраживања.

(3) Ако се извршно рјешење о извршењу на одређеном предмету или средству не може провести, тражилац извршења може ради намирења истог потраживања да предложи ново средство или предмет извршења о чему ће суд одлучити рјешењем.

Члан 22.

Суд одређује извршење само на основу извршног или вјеродостојног документа, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 65.

Извршење ради остварења новчаног потраживања одређује се и проводи у обиму који је потребан за намирење тог потраживања.

Члан 66.

Више тражилаца извршења који остварују своја потраживања према истом извршенику на истом предмету извршења намирују се оним редом којим су стекли право да се из тог предмета намире, ако законом није друкчије одређено.

Члан 79 а.

(1) Не може бити предмет извршења некретнина Федерације, кантона, града, општине и јавног фонда.

(2) Не може бити предмет извршења некретнина установе која се финансира у цијелости или дјелимично из буџета, а која је основана за вршење дјелатности од јавног интереса којом се обезбјеђује остваривање права на образовање, здравствену заштиту, дјечју заштиту, социјалну заштиту, науку, културу и физичку културу, ако некретнина служи за вршење дјелатности те установе и ако циљ вршења дјелатности није стицање добити.

Члан 79 б.

Надлежни суд у сваком конкретном случају одлучује о испуњењу услова за изузимање од извршења из претходног члана.

Члан 138. ст. 3. и 5.
Ограничење извршења

3) Извршење на терет средстава буџета Федерације Босне и Херцеговине и кантона провест ће се у висини предвиђеној на одређеној позицији буџета и у складу са Законом о извршавању буџета.

(5) Више повјерилаца који остварују своја новчана потраживања из буџета намирују се оним редом којим су стекли право да се намире из буџета с тим да застарјевање не тече до коначног намирења потраживања из судске одлуке.

Члан 167. (Редослијед наплате)

(1) Банка наплату обавља редом, према времену доставе рјешења о извршењу ако законом није друкчије одређено.

(2) Банка води посебну евиденцију редослиједа рјешења о извршењу по дану и времену доставе и издаје тражиоцу извршења, на његов захтјев, потврду о мјесту његовог потраживања у том редослиједу.

(3) Банка не може провести налог извршеника прије исплате потраживања утврђене рјешењем о извршењу, ако посебним законом није друкчије одређено.

(4) С рјешењем о извршењу изједначена је исправа за коју је то предвиђено посебним законом.

Члан 169.

Поступак у случају кад нема средстава на рачуну

(1) Ако на рачуну означеном у рјешењу о извршењу нема средстава, банка ће у корист тог рачуна извршити пријенос извршеникових средстава у одговарајућем износу са других рачуна у тој банци, а према редослиједу који значи тражилац извршења.

(2) Уколико банка не успије у цјелини наплатити извршину тражбину због недостатка средстава на рачуну, држаће рјешење о извршењу у посебној евиденцији и по њему обавити пренос кад средства пристигну на рачун, уколико рјешењем о извршењу није другачије одређено.

(3) О томе да нема средстава на рачуну банка ће обавијестити суд без одлагања. Уз ту обавијест банка ће доставити суду и извјештај о промјенама на рачуну из става 5. члана 166. овог закона.

Члан 172.

Редослијед намирења с појединих рачуна правних лица

Уколико извршеник има новчана средства на више рачуна код једне или више банака, сходно се примјењују одредбе члана 171. овог закона.

Члан 175.

Одговорност банака за штету

Банка која не поступи у складу са рјешењем о извршењу и другим судским налозима одговара за штету проузроковану тражиоцу извршења по општим правилима о накнади штете.

31. У Закону о буџетима у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” бр. 19/06, 76/08, 5/09, 32/09, 51/09, 36/10 и 45/10) релевантне одредбе гласе:

Члан 39. ст. 1. и 2.

Финансијске обавезе преузете у име и за рачун Федерације у складу са законом и другим прописима чине дуг Федерације и обавеза су Федерације.

Федерација, кантон, град и општина могу се задужити у сврхе, под условима и у обиму прописаним законом.

Члан 40. став 1.

О висини задуживања Федерације и јамстава Федерације одлучује Парламент, на предлог владе.

Члан 41. став 1. тач. 3. и 4.

Задуживање Федерације може да настане у сљедећим случајевима:

за рефинансирање укупног или дијела неизмиреног дуга Федерације,

за финансирање и измирење обавеза владе на основу унутрашњег дуга у складу са Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ”, број 66/04).

Члан 47. став 1. тачка 3.

Дуг кантона, града и општине, у складу са законом, може да настане у сврхе: за рефинансирање укупног или дијела неизмиреног дуга Федерације.

Члан 52.

За управљање дугом надлежно је министарство финансија.

Министарство финансија води евиденцију о дугу, издатим гаранцијама и зајмовима, у складу са законом и прописима који се примјењују.

Члан 53. став 2.

Са ЈРТ Федерације могу да се подмирују све камате и отплате главнице по дугу и гаранцијама Федерације, у складу са условима и роковима, које је уговорила Федерација.

Члан 54. ст. 1. и 3.

Министарство финансија води Евиденцију укупног неизмиреног дуга и гаранција Федерације, кантона, градова и општина.

Министарство финансија дужно је да достави Министарству финансија и трезора Босне и Херцеговине Извјештај о консолидованом дугу Федерације са стањем дуга на дан 31. децембра претходне фискалне године најкасније до 31. марта текуће фискалне године.

32. У Закону о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” бр. 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09 и 65/09) релевантне одредбе гласе:²

Члан 1.

Овим законом утврђују се унутрашње обавезе Федерације Босне и Херцеговине према физичким и правним лицима, настале по основу неисплаћених инвалиднина, неисплаћених пензија, неисплаћених накнада према добављачима за робе, материјале и услуге, обавезе настале по основу неисплаћених плата и додатака, те остале обавезе (у даљем тексту: унутрашњи дуг), односно начин појединачне верификације утврђених потраживања, као и начин њиховог измирења.

² Наведене релевантне одредбе су компилиране у складу са свим релевантним измјенама и допунама Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине. Одредбе су компилиране искључиво за потребе ове одлуке.

Члан 2.

Овим законом утврђује се свеобухватно измирење унутрашњег дуга на начин који обезбјеђује и подржава макроекономску стабилност и фискалну одрживост Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација).

Унутрашњи дуг Федерације се процјењује у износу од 1465,1 милиона КМ.

Обавезе унутрашњег дуга из става 1. овог члана, измирују се исплатом у готовини, путем издавања обвезница (у даљем тексту: обвезнице) и отписивањем према одредбама овог закона.

Измирење свих категорија унутрашњег дуга, укључујући и стару девизну штедњу, неће прелазити износ од 10% ГДП за 2003. годину, и то у нето садашњој вриједности за све планиране исплате свих категорија унутрашњег дуга.

Члан 3.

Унутрашњи дуг Федерације износи 1465,1 милиона КМ, а чине га:

1) опште обавезе у износу од 954,1 милиона КМ,

2) обавезе по основу кредита комерцијалних банака у износу од 11 милиона КМ,

3) брисано,

4) обавезе за потраживања настала у рату или током непосредне ратне опасности (у даљем тексту: ратна потраживања), као материјалне и немате-ријалне штете у износу од 500 милиона КМ.

Унутрашњи дуг који буде исплаћен у готовини одређен је овим законом, а начин, висина и рокови за исплату ће бити одређени примјеном овог закона.

Све обавезе које чине унутрашњи дуг дефинисане одредбама овог закона, које су засноване на извршним одлукама донесеним у судском и управном поступку, извршиће се на начин прописан одредбама овог закона.

Обавезе по основу кредита комерцијалних банака неће се отписати. Унутрашњи дуг који не буде плаћен, нити измирен путем издавања обвезница како је то регулисано одредбама овог закона, отписује се и више не представља обавезу Федерације.

На извршне акте који су уређени Законом о привременом одлагању од извршења потраживања по основу извршних одлука на терет Буџета Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ”, број 9/04), примјењују се одредбе овог закона.

Члан 4.

Опште обавезе из члана 3. овог закона су дугови Федерације настали у периоду од 01. априла 1996. године до 31. децембра 2002. године и састоје се од слиједећих обавеза:

1. обавезе по основу неисплаћених инвалиднина у износу од 126,8 милиона КМ, од чега су 98,8 милиона КМ, обавезе настале супротно Закону о буџетима/ прорачунима у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ”, број 20/98);

2. обавезе по основу неисплаћених пензија у износу од 191,2 милиона КМ, од чега су 62,2 милиона КМ по основу умањења стопа доприноса по основу одлуке Владе Федерације;

3. обавезе по основу неисплаћених накнада добављачима за робе, материјале и услуге у износу од 50,7 милиона КМ;

4. обавезе по основу неисплаћених плата и додатака Федералног министарства одбране и Војске Федерације у износу од 37,5 милиона КМ;

5. осталих обавеза у износу од 547,9 милиона КМ, које се односе на:

- а) узајамне обавезе фондова пензионог осигурања и фондова здравственог осигурања. Након извршених поравнања по свим основама дугови фондова пензионог осигурања према фондовима здравственог осигурања износе 399,5 милиона КМ.
- б) потраживања Федералног завода за пензионо и инвалидско осигурање по основу умањења стопа доприноса за рударска предузећа, по основу одлука Владе Федерације, у износу од 62 милиона КМ; и
- ц) обавезе буџетских корисника које није прихватио Уред за ревизију буџета Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уред за ревизију буџета), у износу од 86,4 милиона КМ.

Члан 5.

Федерација ће измирити опште обавезе из члана 4. овог закона у готовини и отписивањем.

Исплата у готовини у максималном износу од 219,5 милиона КМ биће извршена, и то:

1. неисплаћене инвалиднине за мјесец март 2001. године, у износу од 28 милиона КМ;

2. неисплаћене пензије за мјесеце октобар, новембар и децембар 2000. године, у износу од 129 милиона КМ;

3. неисплаћене обавезе према добављачима за робе, материјале и услуге у износу од 25 милиона КМ;

4. неисплаћене нето плате и накнаде уопсленика Федералног министарства одбране и Војске Федерације у износу од 37,5 милиона КМ.

Преостале опште обавезе из члана 4. овог закона, осим оних из става 2. овог члана, у износу од 734,6 милиона КМ, овим законом се отписују.

Након међусобних поравнања свих узајамних обавеза и потраживања фондова пензионог осигурања и фондова здравственог осигурања евентуалне преостале обавезе се отписују.

Члан 7.

Федерација ће измирити обавезе из члана 5. овог Закона у раздобљу од пет година.

Обрачун камата на извршене судске одлуке по основу обавеза из члана 5. овог Закона вршиће се на начин прописан чланом 6. овог Закона и након раздобља из става 1.

Годишњим буџетом Федерације и Законом о извршењу буџета ће се утврдити категорије и износ готовинског плаћања у текућој фискалној години.

Члан 17.

Обавезе за ратна потраживања измириваће се издавањем обвезница.

Прије издавања обвезница повјериоци ће, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог Закона, своје извршене одлуке донесене у судском и управном поступку регистровати у Федералном министарству финансија.

Регистровање извршних одлука из става 2. овог члана подразумијева подношење релевантне документације од стране повјериоца неопходне за провјеру аутентичности и регистравање износа који ће се извршити.

Камата за ратна потраживања, садржана у извршној одлуци донесеној у судском и управном поступку, у периоду од дана доношења основног закона до дана издавања обвезница, отписује се.

Члан 20.

По завршетку процеса регистравања извршних одлука из става 2. члана 17. овог закона, те завршетку процеса верификовања ратних потраживања из става

2. члана 18. овог закона, Влада Федерације почеће издавати обвезнице за измирење обавеза за ратна потраживања, а најкасније од 01.11.2008. године.

Обвезнице за измирење обавеза за ратна потраживања издају се на износ главнице који не прелази 500 милиона КМ уз сљедеће услове:

- 1) фиксна годишња каматна стопа у висини од 2,5%;
- 2) имају grace период од 9 година од датума издавања;
- 3) имају датум доспијећа најкасније до 31.12.2027 године.

Влада Федерације ће донијети подзаконски акт којим ће уредити емитовање обвезница, начин распореда емитовања обвезница по годинама доспијећа, те друге битне елементе неопходне за емитовање обвезница.

33. У Закону о привременом одлагању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” бр. 9/04 и 30/04) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Овим законом се привремено одлаже од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације Босне и Херцеговине, кантона и општина.

Члан 2.

Под извршним одлукама подразумијевају се извршина документа донесена у судском и управном поступку, а која се односе на потраживања настала на основу:

- старе девизне штедње;
- разне материјалне и нематеријалне штете;
- потраживања настала за вријеме рата и непосредне ратне опасности;
- заосталих неизмирених обавеза корисника буџета.

Члан 3.

Овај закон ће се примјењивати до доношења закона којим ће се регулисати начин измирења обавеза из извршних одлука из члана овог закона, а најкасније до 31. 5. 2004. године.

Овај закон се не примјењује ако је обавеза корисника буџета настала након ступања на снагу.

34. У Упутству о прикупљању података за успостављање евиденције о заосталим неизмиреним обавезама у периоду од априла 1996. године до 31. децембра 2002. године („Службене новине Федерације БиХ” број 8/03) релевантне одредбе гласе:

I

Овим упутством утврђује се обавеза свих корисника буџета Федерације Босне и Херцеговине да на прописаним обрасцима, који се дају у прилогу и чине саставни дио овог упутства искажу све обавезе настале у периоду од 1. априла 1996. године до 31. децембра 2002. године, а које нису измирене закључно са 31.12.2002. године.

Обавеза из става I. ове тачке односи се и на кориснике буџета: Кантона Сарајево, Тузланског кантона и Западнохерцеговачког кантона (у даљњем тексту: кантон) као и на ванбуџетске кориснике и то:

II

Под неизмиреним обавезама подразумевају се обавезе настале по:

- *обавезе према запосленим – бруто плате*
- *обавезе по основу испоручене робе и извршених услуга;*
- *обавезе према Босни и Херцеговини;*
- *обавезе проистекле из одлука Владе Федерације Босне и Херцеговине;*
- *заостале пензије, инвалиднине и друга лична примања и неизмирени доприноси и порези.*

Под неизмиреним обавезама не подразумевају се:

- *обавезе утврђене Законом о утврђивању и остваривању потраживања насталих за вријеме ратног стања („Службене новине Федерације БиХ” број 43/01) и Уредбе о начину утврђивања и реализације јавног дуга Федерације БиХ насталог за вријеме рата („Службене новине Федерације БиХ” број 17/02);*
- *обавезе укључене у почетни биланс предузећа у складу са Законом о почетном билансу стања предузећа и банака („Службене новине Федерације БиХ” бр. 12/98 и 40/99).*

35. У Одлуци о утврђивању приоритета измирења обавеза из темеља неисплаћених нето плата и накнада и неисплаћених обавеза према добављачима за робе, материјале и услуге у 2005. години („Службене новине Федерације БиХ” број 13/05) релевантне одредбе гласе:

II

У 2005. години из средстава планираних у Прорачуну Федерације Босне и Херцеговине за 2005. годину извршит ће се исплата обавеза из тачке II ове у висини од 8.000.000,00 КМ за сљедеће намјене и то:

Врста исплате

1. нето плате и накнаде	7.000.000,00 КМ
2. обавезе према добављачима	1.000.000,00 КМ

IV

Мјесечни редослијед исплата утврђује Федерално министарство финансија-Федерално министарство финансија и доставља банци на извршење најкасније до 5-тог у мјесецу за текући мјесец.

Редослијед из става I. ове тачке утврђује се према хронолошком реду пријема извршних судских одлука и рјешења у складу са чланом 167. Закона о извршном поступку.

B

Банке, извршиоци исплате дужне су да поступају у складу са одредбама ове одлуке.

36. Закон о Буџету Федерације Босне и Херцеговине за 2009. годину („Службене новине Федерације БиХ” број 81/09)

614800	Извршење судских пресуда и рјешења о извршењу	6.262.001 КМ
614800	Одлуке Дома за људска права	382.499 КМ

37. Закон о Буџету Федерације Босне и Херцеговине за 2010. годину („Службене новине Федерације БиХ” број 58/10)

614800	Извршење судских пресуда и рјешења о извршењу	12.300.000 КМ
614800	Судске пресуде по основу неизмирених плата Војсци ФБиХ	3.000.000 КМ
614800	Судске пресуде по основу добављача	1.500.000 КМ
614800	Извршење одлука Уставног суда БиХ/Европског суда за људска права	500.000 КМ

VI. Допустивост

38. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

39. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

40. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, израз „пресуда” мора широко да се тумачи. Тај израз не треба да укључује само све врсте одлука и рјешења, већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Уставни суд, Одлуку број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављену у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 10/01). Уставни суд истиче да, у складу с чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво грађанских права и основних слобода и да се, у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређене Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

41. Стога, с обзиром да наводи из апелација указују да се апеланти превасходно жале због тога што се не извршавају правоснажна рјешења којима је одређено извршење на основу претходно донесених правоснажних судских одлука, Уставни суд апелације тумачи тако да се апеланти позивају на своје право из члана 6 став 1 Европске конвенције које садржи право на приступ суду.

42. Уставни суд, полазећи од праксе Европског суда за људска права на подручју исцрпљивања правних лијекова, истиче да приликом примјене одредаба из члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда то правило мора да се примјењује уз одређен степен флексибилности, без претјераног формализма (види Европски суд за људска права, *Cardot против Француске*, пресуда од 19. марта 1991. године, серија А број 200, став 34). Уставни суд наглашава да правило исцрпљивања правних лијекова који су могући по закону није апсолутно, нити може да се примјењује аутоматски, те је приликом испитивања да ли је било поштовано, битно да се узму у обзир одређене околности сваког појединог предмета (види Европски суд за људска права, *Van Oosterwijk против Белгије*, пресуда од 6. децембра 1980; серија А број 40, став 35).

То, између осталог, значи да мора реално да се узме у обзир не само да постоје формална правна средства у правном систему, већ и свеукупни правни и политички контекст као и апелантове личне прилике.

43. Имајући у виду наведене околности, Уставни суд сматра да у Босни и Херцеговини, у конкретном случају у Федерацији БиХ, не постоји ефективно правно средство које би омогућило апелантима да се жале због неизвршења правоснажних пресуда, односно стварног неизвршавања рјешења о извршењу донесеног у извршном поступку. Уставни суд сматра да недостаци у организацији правосудног система ентитета, односно државе, не смију да утичу на поштовање индивидуалних права и слобода утврђених Уставом Босне и Херцеговине, као и захтјева и гаранција из члана 6 Европске конвенције.

44. Уставни суд истиче да на појединца не може да се стави претјеран терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се дошло до остварења његових права. Такође, један од основних постулата Европске конвенције је да правна средства која појединцу стоје на располагању треба да буду лако доступна и разумљива, те да пропуст у организацији правног и судског система државе, који угрожава заштиту индивидуалних права, не може да се припише појединцу. Поред тога, дужност државе је да организује свој правни систем тако да омогући судовима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А број 194 став 21).

45. У конкретном случају, Уставни суд сматра да се ради о ефективном спровођењу рјешења о извршењу које је донијето у извршном поступку а на основу правоснажне пресуде, те да апеланти немају на располагању ефективан правни лијек којим би исходили тражено извршење.

46. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

47. Апеланти сматрају да је, због спровођења правоснажних рјешења којима се одређују предложена извршења а која су донесена на основу правоснажних судских одлука, дошло до повреде њиховог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на приступ

суду, као и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

48. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

Право на имовину

49. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају::

к) Право на имовину.

Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса.

50. Уставни суд запажа да су, у конкретном случају, извршни поступци пред Општинским судом у Сарајеву окончани а рјешења о извршењу достављена су банци на провођење. Међутим, очигледно је да с трансакционог рачуна извршеника није извршен пренос новчаних средстава на трансакционе рачуне апеланата према предметним правоснажним судским одлукама. Тачније речено до извршења није

дошло, јер на трансакционом рачуну извршеника није било новчаних средстава на којима би извршење могло да се проведе у корист апеланата.

51. У првом случају банка је обавијестила Општински суд у Сарајеву да је предметно извршење евидентирала у своју листу за примљених рјешења о извршењу, која ће се провести на терет новчаних средстава извршеника у обиму колико буде предвиђено за ту намјену на релевантној позицији Буџета Федерације, те у складу с хронолошким редом за примљених рјешења о извршењу. О наведеном Општински суд је обавијестио апеланта. У другом случају банка није обавијестила суд као у првом случају, али је неспорно да је предметно рјешење достављено на провођење надлежној банци код које извршеник има отворен трансакциони рачун.

52. Уставни суд примјећује да у оба случаја Општински суд у Сарајеву није констатовао да су предметни извршни поступци довршени у смислу одредби члана 64 Закона о извршном поступку, нити је о томе обавијестио апеланте. Међутим, имајући у виду неспорну ситуацију у конкретном случају, тј. да до провођења предметних рјешења о дозволи извршења није дошло јер на трансакционом рачуну извршеника није било средстава на којима би извршење могло да се проведе, Уставни суд је мишљења да наведени поступак Општинског суда (необавјештавање апеланата да се предметни поступци сматрају довршеним у складу с одредбама члана 64 Закона о извршном поступку) није угрозио право апеланата на извршење правоснажне судске одлуке.

53. Уставни суд сматра да се у конкретном случају, у првом реду, ради о немогућности апеланата да реализују извршење правоснажних судских одлука. Сходно устаљеној пракси Уставног суда „извршење пресуде коју донесе било који суд мора бити посматрано као интегрални дио суђења у смислу члана 6 Европске конвенције” (види водеће одлуке Уставног суда: АП 288/03 од 17. децембра 2004. године, став 28 објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 8/05 и АП 464/04 од 17. фебруара 2005. године, став 27, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 40/05). С тим у вези, Уставни суд је мишљења да апеланти, у овом случају, уживају све гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. С обзиром да новчани износ који је у корист апеланта досуђен правоснажном судском одлуком представља имовину апеланта у смислу члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију (види Уставни суд, Одлуку АП 1537/08 од 14. септембра 2010. године, став 33 доступно на веб страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba), Уставни суд напомиње да апеланти у овом случају уживају и све гаранције члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине

и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд наглашава да је право на приступ суду инхерентно члану 6 став 1 Европске конвенције и „...траје све док се не реализира утврђено грађанско право. У супротном ефективан поступак приликом утврђивања грађанских права и обавеза био би илузоран ако у накнадном извршном поступку то право не може да заживи...” (види Уставни суд, Одлука АП 552/04 од 28. јуна 2005. године, став 9, објављена на веб страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba). Стога је Уставни суд мишљења да је потребно да се испита да ли је наведено право доведено у питање у конкретном случају.

54. Уставни суд наглашава да у овом случају неће слиједити своју праксу из горе цитираног предмета број АП 552/04 у односу на њен одбијајући дио, јер сматра да на такав начин не би могао да се ријеша проблем неизвршења правоснажних судских одлука у конкретном случају. Уосталом, таква пракса је постала неодржива доношењем пресуде Европског суда за људска права у предмету *Чолић и др. против Босне и Херцеговине* (види пресуду Европског суда за људска права од 10. новембра 2009. године, апликација број 1218/07 и даље).

Специфичност овог случаја у односу на ранију релевантну праксу Уставног суда приликом разматрања апелација које су покретале питања неизвршавања правоснажних судских одлука

55. Уставни суд је у Одлуци У 1/09 од 29. маја 2009. године (одлука доступна на веб страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba) разматрао уставност подзаконских аката Федерације у вези с верификацијом потраживања и готовинских исплата по основу рачуна старе девизне штедње. У наведеној одлуци је наглашено „...Савјет министара БиХ је донио Одлуку о поступку издавања и начину поступања са обвезницама БиХ које се издају ради измирења обавеза по основу рачуна старе девизне штедње („Службени гласник БиХ” број 28/08), те је на основу ње донијело Одлуку о распореду према годинама доспијевања обвезница БиХ које се издају ради измирења обавеза по основу рачуна старе девизне штедње за Федерацију БиХ и Дистрикта Брчко БиХ („Службени гласник БиХ” број 29/08). Том одлуком је законски рок доспијевања обвезница са девет (како је предвиђено Законом о измирењу обавеза) скраћен на седам година, за што је било потребно да Влада ФБиХ да сагласност с обзиром на то да средства за измирење обавеза обезбјеђују ентитети...” Сем тога, у наведеној одлуци наглашено је да „...Уставни суд не види ни један разлог због којег би оспорени акти покретали питање кршења људских права и основних слобода...”

56. Питање извршења правоснажних судских одлука, које се односе на утврђена ратна потраживања као и на разне видове материјалне и нематеријалне штете, Уставни суд је разматрао у Одлуци о допустивости и меритуму број АП 1307/08 од 9. јула 2010. године (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму, доступна на веб страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Уставни суд је у наведеном предмету истакао: „По мишљењу Уставног суда, неприхватљиво је да повјериоци, који су, у принципу, водили дуготрајне поступке који су резултирали правоснажним судским одлукама којим су им досуђена потраживања из ратног периода а која се односе (претежно) на извршене услуге, продату робу, претрпљену штету и сл., сада морају да чекају на извршење још 14 година, чиме се за многе од њих поставља сасвим реално питање да ли ће уопште да доживе да наплате своја потраживања која су, по схватању Уставног суда, имајући у виду начин и вријеме њиховог настанка, од изузетног значаја за повјериоце. На овакав начин се, по мишљењу Уставног суда, повјериоцима намеће ‘претјеран терет’ који није у складу са захтјевом из члана 6 став 1 Европске конвенције да правоснажне судске одлуке морају да се изврше у што краћем року”.

57. Овај предмет разликује се од цитираних случајева с обзиром да правоснажним судским одлукама нису досуђена потраживања из ратног периода, нити се правоснажне судске одлуке односе на питање тзв. „старе девизне штедње”. Заправо, основна специфичност овог случаја је што не може да се подведе под законску регулативу цитирану у „релевантним прописима”. У конкретном случају се ради о правоснажно досуђеним потраживањима из радног односа у периоду од 2000. године до 2003. године. Ова врста правоснажно досуђених потраживања, ни према свом предмету (због тога што се не односи на тражбине настале у рату или за вријеме непосредне ратне опасности и сл.), као ни према датуму свога настанка (не улази у период од 1. априла 1996. године до 31. децембра 2002. године који је утврђен релевантним законским и подзаконским актима) не би могла да се подведу под примјену одредаба Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине. Исто тако, имајући у виду превасходно предмет потраживања, овај случај правоснажно досуђених потраживања не би могао да се подведе ни под примјену одредаба Закона о привременом одлагању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације Босне и Херцеговине.

58. Уставни суд наглашава да су, сходно члану I/2 Устава Босне и Херцеговине те сходно члану 1 Европске конвенције, сви нивои власти у Босни и Херцеговини дужни да обезбиде поштовање индивидуалних људских права у која спада и право

на извршење правоснажне судске одлуке према члану 6 став 1 Европске конвенције, укључујући и право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију с обзиром да су правоснажним судским одлукама досуђена новчана потраживања. Таква обавеза не може да се умањи чињеницом да, у конкретном случају, извршење иде на терет буџетских средстава једног ентитета те да, због великог броја повјерилаца, нема расположивих средстава над којима би извршење могло да се проведе. У вези с наведеним, Уставни суд подсјећа на став Европског суда за људска права, усвојен у предмету *Јеличић против БиХ* (види пресуду од 31. октобра 2006. године, став 39) на који се Европски суд за људска права поново позвао у другом предмету ове врсте против наше државе (*Чолић и др. против БиХ*, види пресуду од 10. новембра 2009. године) према ком Суд и даље понавља да не прихвата да државне власти наводе недостатак средстава као исприку за непоштивање обавеза проистеклих из пресуде. Додуше, одгода у извршењу пресуде може да се оправда посебним околностима, али одгода не може да буде таква да наруши срж права које штити члан 6 § 1 (види *Burdov v. Russia*, број 59498/00, § 35, ЕCHR 2002-III и *Teteriny v. Russia*, број 11931/03, § 41, од 30. јуна 2005).

59. Уставни суд подржава наведени став Европског суда да „...недостатак средстава не може бити исприка за непоштивање обавеза проистеклих из пресуде...”, мада је Уставни суд свјестан да глобална економска криза неминовно мора да утиче на Босну и Херцеговину. Посебно се наглашава не тако давна ратна прошлост те, с тим у вези, огромна штета која је нанесена људским и економским потенцијалима, а што је имало за посљедицу и настанак великог броја различитих потраживања која егзистирају, по основу правоснажних судских одлука, према свим нивоима власти у Босни и Херцеговини. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у Босни и Херцеговини постоје „посебне околности” на основу којих би могла да се оправда одређена одгода у извршењу правоснажних судских одлука. Уставни суд запажа да је у конкретном случају Федерација, предузела кораке с циљем да изврши правоснажне судске одлуке тако што је усвојила допуне Закона о извршном поступку. У релевантном дијелу наведеног закона (члан 138 ст. 3 и 5) прописано је да се извршење на терет средстава буџета Федерације проводи „...у висини предвиђеној на одређеној позицији буџета и у складу са Законом о извршавању буџета...” те да ће се „...више повјерилаца који остварују своја новчана потраживања из буџета намирити оним редом којим су стекли право да се намире из буџета с тим да застаријевање не тече до коначног намирења потраживања из судске одлуке...”. Из буџета Федерације усвојених за 2009. и 2010. годину види се да је Федерација за извршење судских пресуда и рјешења о извршењу издвојила 6.262.001 КМ (2009) и 12.300.000 КМ (2010).

60. Уставни суд истиче како у овом случају као напор Федерације не може да се наведе доношење осталих законских и подзаконских аката наведених у „релевантним прописима”, с обзиром да се тзв. основни закон (Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине) односи искључиво на потраживања настала у периоду од 1. априла 1996. године до 31. децембра 2002. године, а он не обухвата и потраживања која по свом предмету одговарају овом случају (радни спор). Што се тиче, још увијек егзистирајућег, Закона о привременом одлагању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације Босне и Херцеговине који без икаквих рокова *de facto* и *de iure* одлаже извршење правоснажних судских одлука на „неодређено вријеме”, те иако то није предмет конкретнoг случаја, Уставни суд само може да подсјети на своју константну праксу: „Када се Законом о одлагању од извршења судских одлука на терет буџета Републике Српске одлаже извршење правоснажних пресуда, постоји кршење права на имовину иако одлагање извршења има легитиман циљ од јавног интереса, али употребијелбена средства нису пропорционална том циљу, односно није успостављена „правична равнотежа” између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева да се заштити право појединца на имовину. (види Одлука о меритуму број АП 487/05 од 20. децембра 2005. године, став 412, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 39/06; Одлука о меритуму број АП 557/05 од 12. априла 2006. године, став 192. и даље, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 77/06; Одлука о меритуму број АП 704/05 од 9. маја 2006. године, став 743, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 47/06).”

61. У конкретном случају, суштина проблема је, по схватању Уставног суда, у томе што Федерација није направила укупан збир и листу свих потраживања (главница и камате) која мора да исплати из својих буџетских средстава на основу извршних судских одлука, а која су правоснажним судским одлукама досуђена након 31. децембра 2002. године и која се не ограничавају према предмету спора. Тако је немогуће да се процијени, узимајући у обзир просјечна издвајања буџетских средстава која су намијењена за исплату извршних судских одлука, када ће повјериоци да буду исплаћени. Сем тога, проблем је и што не постоји централна евиденција потраживања свих повјерилаца сачињена према датуму њиховог извршног наслова с евидентираним исплатама (уколико их је било) те с редослиједом даљње исплате, која би била транспарентна у односу на повјериоце, како би се избјегле све сумње да некоме може да буде извршена исплата прије него што је његов извршни наслов дошао на ред да буде исплаћен. Испуњавањем наведеног и планирањем адекватних новчаних износа у буџету сваке године, из којих би могла да се изврши исплата

свим повјериоцима у разумном року, Федерација би испунила своју позитивну обавезу да се обезбиди поштивање људских права (конкретно права на извршење правоснажне судске одлуке из члана 6 став 1 Европске конвенције укључујући и право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију) из члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Европске конвенције.

62. Осим тога, имајући у виду да „...новчани износ који је у корист апеланта досуђен правоснажном судском одлуком представља имовину апеланта у смислу члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију...”, Уставни суд наглашава да је, у конкретном случају, неизвршењем предметних судских одлука, доведено у питање и право апеланата на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. По мишљену Уставног суда, а имајући у виду наводе пословних банака код којих се води трансакциони рачун извршеника, извршење предметних пресуда одвијаће се у складу с одредбама члана 138 став 3 ЗИП-а које у релевантном дијелу гласе: „...Извршење на терет средстава буџета Федерације Босне и Херцеговине и кантона провешће се у висини предвиђеној на одређеној позицији буџета...”. Даље, опет имајући у виду наводе пословних банака извршеника, може да се констатује да на рачуну извршеника нема расположивих средстава за извршење према предметним судским пресудама, те да, стога, треба да се чека док се за ту намјену не одобре и планирају средства у буџету Федерације према цитираној одредби члана 138 став 3 ЗИП-а.

63. Стога може да се закључи да је неизвршење предметних судских пресуда засновано на одредбама члана 138 став 3 ЗИП-а. Уставни суд је мишљења да је усвајање наведене законске одредбе било у јавном интересу, јер (а што до сада нико није оспорио релевантним доказима) истовремено извршење великог броја правоснажних пресуда довело би у питање функционисање Федерације. Међутим, начин на који је, у конкретном случају, извршено ограничење извршења правоснажних судских одлука, довело је у питање принцип пропорционалности из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Овај принцип, као што је Уставни суд поновио у више својих одлука, подразумијева да постоји „фер баланс” између јавног интереса шире заједнице и поштовања индивидуалних људских права. Управо тај принцип је, по мишљењу Уставног суда, повријеђен у конкретном случају, јер одредбе члана 138 став 3 ЗИП-а не дају било какве одговоре кад би апеланти могли да намире своја потраживања, тј. кад ће у релевантној буџетској ставци бити расположивих средстава за исплату према предметним правоснажним судским пресудама. С тим у вези, с правом, може да се постави питање апсолутне неизвјесности (у погледу

рока наплате) у којој се налазе апеланти као имаоци правоснажних пресуда којима су утврђена њихова новчана потраживања од Федерације, као и оправдан страх апеланата да ли ће уопште доживјети да наплате своја потраживања.

64. Дакле, с циљем да испуни наведене позитивне обавезе, Федерација мора да израчуна укупну суму новца коју је обавезна да исплати повјериоцима на основу извршних судских одлука те да сачини евиденцију о којој је већ говорено (транспарентну листу, без могућности злоупотребе, која укључује сваког повјериоца понаособ без обзира на датум правоснажно досуђеног потраживања, као и на предмет спора), да би онда планирањем довољних буџетских средстава постало могуће да повјериоци наплате своја потраживања у разумном року. Колики ће бити „разуман рок” Уставни суд неће одређивати, јер сматра да је Федерација у бољем положају да одреди временски рок у оквиру ког ће извршити исплату свих извршних судских одлука, који ће бити у складу с чланом 6 став 1 Европске конвенције и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, али истовремено неће угрозити функционирање Федерације.

65. Имајући у виду наведено, тј. чињеницу да Федерација није израчунала укупан збир дуговања по основу извршних судских одлука који би ажурирала све док за то постоји потреба, као и чињеницу да не постоји централна и транспарентна евиденција потраживања о којој је било ријечи у претходном дијелу образложења ове одлуке, произилази да апеланти, као имаоци извршних судских наслова, немају гаранције да ће моћи да наплате своја потраживања од Федерације у разумном року, због чега Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на право на извршење правоснажне судске одлуке у разумном року, као и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

66. Уставни суд још треба да одговори на захтјев, који су истакли апеланти, у погледу досуђивања новчане компензације у износима од по 2.000 КМ, због повреде њихових основних људских права

67. Уставни суд је утврдио да су апелантима прекршена права на правично суђење и имовину због неизвршења правоснажних судских одлука. Уставни суд наглашава како је у својој пракси одређивао новчану компензацију као сатисфакцију због утврђене повреде уставних права (види одлуку Уставног суда АП 696/08 од 23. септембра 2005. године; доступно на веб страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba). Уставни суд сматра да је у конкретном случају апелантима потребно досудити

новчану компензацију због утврђене повреде наведених уставних права. Ради се о неизвршењу правоснажних судских одлука којим је извршеник обавезан да апелантима исплати зарађене плате и остала новчана потраживања на основу радног односа. Зарађене плате представљају основ егзистенције за апеланте, а довођењем у питање њихове исплате, посебно у случају када је исплата наложена правоснажним судским одлукама, долази до озбиљних кршења људских права. Стога, Уставни суд сматра да у овом, изузетном случају, апелантима треба да се досуди новчани износи од по 2.000 КМ на име нематеријалне штете због утврђених кршења уставних права. Наведене износе исплатиће Влада Федерације имајућу у виду да је кршење права апеланата посљедица што јавне власти нису предузеле неопходне мјере.

VIII. Закључак

68. Уставни суд закључује да је дошло до повреде апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер не постоје гаранције да ће апелант, као ималац извршног судског наслова, моћи да наплати своја потраживања у разумном року.

69. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

70. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 3098/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Enese Džananović podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001007 od 26. lipnja 2008. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-Gž-06-000487 od 19. veljače 2007. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama broj P-290/05 od 23. prosinca 2005. godine

Odluka od 8. lipnja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 3098/08**, rješavajući apelaciju **Enese Džananović**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 8. lipnja 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Enese Džananović podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001007 od 26. lipnja 2008. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-GŽ-06-000487 od 19. veljače 2007. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama broj P-290/05 od 23. prosinca 2005. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Enesa Džananović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Tojšića, Općina Kalesija, podnijela je 29. rujna 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-07-001007 od 26. lipnja

2008. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 003-0-Gž-06-000487 od 19. veljače 2007. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-290/05 od 23. prosinca 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i Mevludina Brčaninovića i Mesuda Ahmetovića, sudionika u postupku, zatraženo je 16. veljače 2009. godine da dostave odgovore na apelaciju. Također, od Općinskog suda u Tuzli je 6. listopada 2010. godine zatraženo da dostavi na uvid spis broj P-290/05.

3. Vrhovni sud i Kantonalni sud su dostavili odgovore na apelaciju 10. ožujka i 23. veljače 2009. godine, a Općinski sud i Mevludin Brčaninović dostavili su odgovore 26. i 28. veljače 2009. godine. Mesud Ahmetović nije dostavio odgovor na apelaciju. Spis je dostavljen 13. listopada 2010. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i Mevludina Brčaninovića dostavljeni su apelantici 1. lipnja 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelantičin otac Avdo Mevkić je 9. prosinca 1997. godine podnio tužbu Općinskom sudu protiv tuženog Mevludina Brčaninovića radi utvrđivanja pravnog odnosa. Tužbenim zahtjevom je tražio da sud utvrdi da je na temelju ugovora iz 1982. godine od Omera Brčaninovića (oca Mevludina Brčaninovića) kupio parcelu poblježe označenu u tužbenom zahtjevu, za koju je u cijelosti isplatio kupoprodajnu cijenu i preuzeo je u posjed, što je Mevludin Brčaninović kao pravni sljednik prodavca dužan trpjeti i priznati da se apelantičin otac na temelju ove presude uknjiži u katastru i zemljišnim knjigama kao posjednik i vlasnik navedene nekretnine sa dijelom 1/1. Navedenim tužbenim zahtjevom je tražio da se utvrdi da je ništav kupoprodajni ugovor kojim je tuženi raspolagao sa predmetnom nekretninom. U tijeku trajanja postupka apelantičin otac je umro, a nakon provedene ostavinske rasprave kao tužiteljica u predmetnom postupku je označena Fazila Jung rođena Mevkić, apelantičina sestra.

7. U preciziranom tužbenom zahtjevu tužiteljica je pored tuženog Mevludina Brčaninovića navela i Mesuda Ahmetovića kao drugotuženog (u daljnjem tekstu: prvotuženi i

drugotuženi), te tražila da sud utvrdi da nije pravno valjan kupoprodajni ugovor zaključen 5. prosinca 1997. godine između prvotuženog i drugotuženog zato što je prvotuženi raspolagao sa nekretninama na kojima nije imao pravo posjeda pa se ima smatrati da ugovor nije ni zaključen. Također, preciziranim zahtjevom je tražila da se utvrdi da su prvotuženi i drugotuženi dužni priznati i trpjeti da se u katastarskom operatu i zemljišnoknjižnom uredu kao isključivi posjednik i vlasnik predmetne nekretnine upiše tužiteljica.

8. Presudom Općinskog suda broj P-762/97 od 4. rujna 2001. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj Gž-1/02 od 24. travnja 2002. godine, usvojen je tužiteljčin precizirani tužbeni zahtjev. U obrazloženju navedenih presuda je utvrđeno da je tužiteljčin otac od oca prvotuženog kupio predmetnu nekretninu, te da je kupoprodajni ugovor zaključen između prvotuženog i drugotuženog ništav zato što je prvotuženi raspolagao sa nekretninama na kojima nije bio zakoniti posjednik, odnosno vlasnik.

9. Rješenjem Vrhovnog suda broj Rev-219/03 od 28. prosinca 2004. godine usvojena je revizija prvotuženog, ukinuta je drugostupanjska presuda i predmet vraćen drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju rješenja Vrhovni sud je naveo da je tužbu u predmetnoj pravnoj stvari podnio Avdo Mevkić koji je u tijeku postupka umro, te da je nakon njegove smrti i ostavinske rasprave postupak preuzela njegova kćerka Fazila Jung rođena Mevkić. Sud, dalje, navodi da je predmet spora imovina Avde Mevkića (ostavite-lja) koja u ostavinskom postupku nije prešla na njegove nasljednike (kćerke Fazilu Jung rođenu Mevkić i apelanticu, i sina Mehmedaliju Mevkića), i koja predstavlja zajedničku imovinu kojom nasljednici mogu samo zajednički ostvarivati svoja prava. Vrhovni sud je istakao da su sudovi u konkretnom postupku bili dužni da nakon smrti Avde Mevkića nastave postupak povodom njegove tužbe. Međutim, nadležni sudovi su nastavili postupak i donijeli presude uz sudjelovanje Fazile Jung rođene Mevkić kao tužiteljice, bez učešća ostalih nasljednika, pa su time počinili povredu postupka iz članka 336. stavak 2. točka 10. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). Na temelju navedenog, Vrhovni sud je, sukladno odredbi članka 249. ZPP, odlučio kao u dispozitivu presude.

10. Kantonalni sud je u ponovnom postupku donio Rješenje broj Gž. 173/05 od 31. ožujka 2005. godine kojim je uvažio žalbu prvotuženog, ukinuo prvostupanjsku presudu i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

11. U ponovnom postupku Općinski sud je održao dva ročišta (23. studenoga i 3. listopada 2005. godine), jedno ročište je odložio zbog neuredne dostave (13. lipnja 2005. godine), jedno ročište je odložio zbog odlaska postupajućeg suca na seminar (15. srpnja 2005. godine), dok je jedno ročište odložio zbog nedostatka procesnih pretpostavki za vođenje postupka (26. kolovoza 2005. godine).

12. Odlučujući o tužbenom zahtjevu Fazile Jung rođene Mevkić, Mehmedalije Mevkića i apelantice (u daljnjem tekstu: tužitelji) protiv prvotuženog i drugotuženog, radi utvrđivanja pravnog odnosa, Općinski sud je donio Presudu broj P-290/05 od 23. prosinca 2005. godine. Navedenom presudom odbijen je kao neutemeljen tužbeni zahtjev kojim je traženo da sud utvrdi da nije pravno valjan kupoprodajni ugovor zaključen 5. prosinca 1997. godine između prvotuženog i drugotuženog zato što je prvotuženi raspolagao sa nekretninama na kojima nije imao pravo posjeda pa se ima smatrati da ugovor nije ni zaključen. Također, odbijen je dio zahtjeva kojim je traženo da se utvrdi da su prvotuženi i drugotuženi dužni priznati da se u katastarskom operatu i zemljišnoknjižnom uredu OG Živinice kao isključivi posjednik i vlasnik predmetne nekretnine upiše otac tužitelja. U obrazloženju presude Općinski sud je nakon ocjene svih provedenih dokaza naveo da je nesporno utvrđeno da je prvotuženi od 1981. godine upisan kao posjednik predmetne nekretnine koju je na temelju rješenja o nasljeđivanju naslijedio od oca. Dalje se navodi da je sporna činjenica je li zaključen pismeni ugovor o kupoprodaji predmetne nekretnine pred svjedocima između prednika tužitelja i prednika prvotuženog. Sud je na temelju izvedenih dokaza, pozivajući se na odredbu članka 9. Zakona o prometu nepokretnosti, zaključio da tužitelji nisu dokazali postojanje pravno valjanog pismenog ugovora o kupoprodaji predmetne nekretnine između prednika tužitelja i prednika prvotuženog.

13. Protiv navedene presude tužitelji su izjavili žalbu 30. siječnja 2006. godine, pa je spis 14. ožujka 2006. godine dostavljen Kantonalnom sudu na odlučivanje.

14. Kantonalni sud je donio Presudu broj 003-0-Gž-06-000487 od 19. veljače 2007. godine kojom je odbijena žalba i potvrđena prvostupanjska presuda. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je odluka prvostupanjskog suda pravilna, iako dati razlozi nisu odgovarajući, što, prema mišljenju Kantonalnog suda, nije bilo od utjecaja na pravilnost i zakonitost pobijane odluke. Kantonalni sud, dalje, navodi da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je zbog stupanja na snagu novog ZPP, s obzirom na to da nije dobio suglasnost prvotuženog i drugotuženog za čitanje iskaza svih saslušanih svjedoka u postupku vođenom prema ranijem ZPP, ponovno izvodio dokaze saslušanja svjedoka. Također, sud navodi da je prvostupanjski sud pogriješio kada je suprotno odredbama čl. 77. i 81. u vezi sa člankom 454. stavak 3. ZPP odbio prijedlog tužitelja za izvođenje dokaza čitanjem iskaza svjedoka koji je svoje izjašnjenje dao na zapisnik Općinskog suda u Makarskoj. Međutim, Kantonalni sud ističe da navedena greška prvostupanjskog suda u konkretnom slučaju nije bila od utjecaja na pravilnost konačne odluke, te smatra da nisu povrijeđene odredbe parničnog postupka iz članka 209. ZPP zbog toga što su tužitelji neadekvatno postavili tužbeni zahtjev, odnosno nisu imali aktivnu legitimaciju da podnesu predmetni tužbeni zahtjev.

15. Razmatrajući suštinu tužbenog zahtjeva tužitelja, Kantonalni sud je zaključio da kupoprodajni ugovor kojim je prodana tuđa stvar ne bi bio ništav u smislu članka 103. ZOO-a, tako da se ne može udovoljiti zahtjevu za utvrđivanje ništavosti ugovora, zato što je ugovor koji su zaključili prvotuženi i drugotuženi u pismenoj formi i što je ovjeren u Općinskom sudu, tako da ispunjava uvjete iz članka 9. Zakona o prometu nepokretnosti koji ga čine pravno valjanim. Dalje se navodi da tužiteljima, u smislu čl. 112. i 460. ZOO-a, nije pripadalo pravo da traže poništenje predmetnog ugovora, zato što nisu mogli pobijati pravni posao trećih osoba samo što su smatrali da je predmet ugovora njihovo vlasništvo. Kantonalni sud ističe da su tužitelji trebali ustrajati sa zahtjevom kojim su tražili da se utvrdi da je ugovor koji je zaključio njihov otac sa ocem prvostupanjski sud je pravilno odlučio kada je njihov pogrešno postavljeni tužbeni zahtjev, u smislu čl. 103. i 104. ZOO-a, odbio kao neutemeljen, zaključio je na kraju Kantonalni sud.

16. Protiv drugostupanjske presude tužitelji su 25. travnja 2007. godine izjavili reviziju.

17. Vrhovni sud je donio Presudu broj 070-0-Rev-07-001007 od 26. lipnja 2008. godine kojom je revizija tužitelja odbijena kao neutemeljena. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da su nižestupanjski sudovi, suprotno tvrdnjama žalbe koje se odnose na povredu odredaba parničnog postupka, ponovljeni postupak proveli sukladno odredbama članka 456. stavak 3. ZPP. Također, Vrhovni sud je naveo da su nižestupanjski sudovi potpuno i pravilno utvrdili relevantne činjenice i pravilno odbili tužbeni zahtjev iz obrazloženih razloga koje je naveo drugostupanjski sud u svojoj odluci, a koje je u cijelosti prihvatio i Vrhovni sud.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelantica se žali da joj je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje, uključujući i pravo na „suđenje u razumnom roku” iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelantica analizira presude redovnih sudova i navodi da su sudovi u ponovnom postupku pogrešno tumačili i primijenili materijalni zakon. Naime, apelantica smatra da ponovni postupak nije održan prema uputama Vrhovnog suda pred drugostupanjskim sudom već je predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak. Dalje se navodi da je prvostupanjski sud u ponovnom postupku iskazao potpuno drugačiji pravni stav od onog

u prethodnom postupku i odbio tužbeni zahtjev tužitelja kao neutemeljen zaključivši da je pravno valjan ugovor zaključen između prvotuzenog i drugotuzenog. Kantonalni sud je potvrdio prvostupanjsku presudu, dok je Vrhovni sud odbio reviziju tužitelja. Apelantica smatra da su joj ovakvim ponašanjem redovnih sudova, zbog pogrešnog tumačenja i primjene materijalnog zakona kao i dužine trajanja predmetnog postupka, povrijeđena navedena prava. Također, apelantica smatra da je drugačijom primjenom prava u okviru sudova u istoj pravnoj stvari izazvana pravna nesigurnost. Apelantica je predložila da Ustavni sud ukine pobijane odluke i vrati predmet na ponovno suđenje, kao i da joj dosudi naknadu za nematerijalnu štetu zbog dužine trajanja predmetnog postupka.

b) Odgovor na apelaciju

19. U odgovoru na apelaciju Vrhovni i Kantonalni sud su naveli da u cijelosti ostaju pri razlozima iz svojih presuda. Sudovi su naveli da u konkretnom slučaju nisu povrijeđena apelantičina prava na koja se poziva u apelaciji, te su predložili da se apelacija odbije kao neutemeljena.

20. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju naveo da apelantica u apelaciji ponavlja navode koje je isticala tijekom prvostupanjskog postupka, a koje je taj sud raspravio i o tome dao odgovarajuće obrazloženje. Također, Općinski sud je naveo da su apelantičini navodi neutemeljeni, te predlaže da se predmetna apelacija odbije.

21. U odgovoru na apelaciju Mevludin Brčaninović je naveo da u konkretnom slučaju nisu povrijeđena apelantičina prava na koja se poziva u apelaciji, te da su pobijane odluke redovnih sudova utemeljene na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

V. Relevantni propisi

22. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

Članak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 456.

(1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donesena prvostupanjska odluka kojom se postupak pred prvostupanjskim sudom završava, daljnji postupak provest će se prema dosadašnjim propisima.

[...]

(3) *Ako nakon stupanja na snagu ovog zakona bude ukinuta prvostupanjska odluka iz stavka 1. ovoga članka, daljnji postupak provest će se prema ovom zakonu.*

23. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list R BiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94, te „Službene novine FBiH” broj 29/03) relevantne odredbe glase:

Član 112.

Ugovorna strana u čijem je interesu rušljivost ustanovljena može tražiti da se ugovor poništi.

Ali, saugovarač te strane može od nje tražiti da se u određenom roku, ali ne kraćem od 30 dana, izjasni da li ostaje pri ugovoru ili ne, jer će u protivnom smatrati da je ugovor poništen.

Ako se pozvana ugovorna strana u ostavljenom roku ne izjasni ili ako izjavi da ne ostaje pri ugovoru, smatrat će se da je ugovor poništen.

Član 460.

Prodaja tuđe stvari obavezuje ugovarača, ali kupac koji nije znao ili nije morao znati da je stvar tuđa, može, ako se usljed toga ne može ostvariti cilj ugovora, raskinuti ugovor i tražiti naknadu štete.

VI. Dopustivost

24. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

26. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-07-001007 od 26. lipnja 2008. godine kao konačna odluka protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelantica je primila 30. srpnja 2008. godine, a apelacija je podnesena 29. rujna 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda,

zato što nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

27. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelantica se žali da su joj pobijanim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje zbog proizvoljne primjene materijalnog prava, pravo na „suđenje u razumnom roku” iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

30. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

Razuman rok

a) Relevantna načela

31. Ustavni sud ističe da se, prema konzistentnoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Europskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Europski sud,

Mikulić protiv Hrvatske, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

32. Osim toga, prema praksi Europskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta uzetih u rad nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sustava (vidi Europski sud, *Probmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, stavak 64, Izvješća 1997-IV).

33. Konačno, Europski sud je ukazao na to da je potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti u svim predmetima koji se tiču osobnog statusa i svojstva, a da je ovaj zahtjev naročito važan u državama u kojima domaći zakon propisuje da određeni sudski postupci imaju hitan karakter (vidi Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, serija A, broj 228-B, stavak 18).

b) Razdoblje koje se uzima u obzir

34. Ustavni sud zapaža da je apelantičin otac podnio tužbu Općinskom sudu protiv prvotuzenog, radi utvrđivanja pravnog odnosa. Tijekom postupka apelantičin otac je umro, pa je kao tužiteljica u predmetnom postupku označena Fazila Jung rođena Mevkić, apelantičina sestra. Ustavni sud posebno ističe da je apelantica kao tužiteljica pristupila parnici tek u ponovnom postupku pred prvostupanjskim sudom, tj. 9. rujna 2005. godine.

35. Ustavni sud primjećuje da je predmetni postupak pokrenuo apelantičin otac 9. prosinca 1997. godine. S obzirom na to da apelantica nije sudjelovala u navedenom postupku, Ustavni sud će računati relevantno razdoblje od datuma kada je apelantica stupila u parnicu, s obzirom na to da se rješava o njezinoj apelaciji. U vezi sa navedenim, Ustavni sud će razmotriti dužinu postupka u konkretnom slučaju od dana apelantičinog stupanja u parnicu, odnosno od 9. rujna 2005. godine, pa do donošenja konačne odluke Vrhovnog suda (26. lipanj 2008. godine), dakle razdoblje od dvije godine i devet mjeseci.

c) Analiza dužine trajanja postupka

36. U predmetnom postupku je trebalo utvrditi pravnu valjanost kupoprodajnog ugovora zaključenog između prvotuzenog i drugotuzenog. S obzirom na činjenična i pravna pitanja koja je u konkretnom slučaju trebalo riješiti, Ustavni sud smatra da se radi o relativno složenom sudskom postupku.

37. Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi ponovni postupak na tri instance okončali u roku od dvije godine i devet mjeseci. Osim toga, Ustavni sud zapaža da se ne radi o

postupku koji je zakonom propisan kao hitan. U konkretnom slučaju se ne mogu naći propusti redovnih sudova koji bi mogli ugroziti apelantičino pravo na donošenje odluke u razumnom roku, niti se na temelju bilo čega, a naročito imajući u vidu ranije navedene standarde u vezi sa pravom na suđenje u razumnom roku, može zaključiti da je navedeno razdoblje, koliko je redovnim sudovima trebalo da donesu konačnu odluku, dovelo u pitanje ovo apelantičino pravo.

38. Na temelju izloženog, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema kršenja prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali aspekti prava na pravično suđenje

39. U vezi sa apelantičnim navodima o kršenju prava na pravično suđenje, koji se odnose na način na koji su redovni sudovi primijenili materijalno pravo, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

40. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi odbili tužbeni zahtjev apelantice i ostalih tužitelja zato što nisu dokazali postojanje pravno valjanog pismenog ugovora o kupoprodaji predmetne nekretnine između njihovog prednika i prednika prvotuzenog. Naime, redovni sudovi su zaključili da je ugovor zaključen između prvotuzenog i drugotuzenog pravno valjan jer ispunjava uvjete propisane člankom 9. Zakona o prometu nepokretnosti, te da, u smislu čl. 112. i 460. ZOO-a, apelantica i ostali tužitelji nisu mogli tražiti poništenje navedenog ugovora. Dalje, Ustavni sud zapaža da je člankom 112. ZOO-a predviđeno da samo ugovorna strana u čijem je interesu rušljivost

ustanovljena može tražiti poništenje ugovora. Člankom 460. ZOO-a predviđeno je da prodaja tuđe stvari obvezuje ugovarača, dok kupac koji nije znao ili nije morao znati da je stvar tuđa može, ako se uslijed toga ne može ostvariti cilj ugovora, raskinuti ugovor i tražiti naknadu štete. Također, Ustavni sud primjećuje da apelantica i ostali tužitelji u konkretnom slučaju pobijaju pravni posao trećih osoba smatrajući da je predmet ugovora njihovo vlasništvo. S obzirom na to da apelantica i ostali tužitelji nisu dokazali da su vlasnici predmetne nekretnine, a imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o pravnom poslu trećih osoba u kojem apelantica nije bila jedna od stranaka, Ustavni sud smatra da nije proizvoljan zaključak redovnih sudova da apelantica i ostali tužitelji nisu imali aktivnu legitimaciju da traže poništenje predmetnog ugovora, sukladno odredbama čl. 112. i 460. ZOO-a, te da primjena relevantnih odredbi čl. 112. i 460. ZOO-a nije bila proizvoljna u konkretnom slučaju.

41. Imajući u vidu navedeno, a budući da u konkretnom slučaju nema ničega što bi ukazivalo na to da su materijalnopравни propisi pogrešno primijenjeni na apelantičinu štetu, Ustavni sud smatra da u odnosu na ove apelantičine navode nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

42. Apelantica smatra da joj je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

43. S obzirom na to da se, u suštini, navodi o kršenju prava na imovinu vezuju za navode o kršenju prava na pravično suđenje u segmentu koji je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke u vezi sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud zaključuje da su i navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju neutemeljeni, te da nije potrebno davati detaljnije obrazloženje u vezi s tim.

Pitanje naknade nematerijalne štete

44. U odnosu na apelantičin zahtjev za naknadu nematerijalne štete, Ustavni sud podsjeća na to da je, prema članku 76. stavak 2. Pravila, ovlašten da izuzetno odredi naknadu nematerijalne štete kao kompenzaciju za utvrđenu povredu ustavnih prava apelanata, a kako je u konkretnom slučaju utvrđeno da je apelacija neutemeljena, to apelantici ne pripada pravo na naknadu nematerijalne štete.

VIII. Zaključak

45. Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije prekršeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku kao segment prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije jer je konačna odluka u ponovnom postupku donesena u razdoblju od dvije godine i devet mjeseci, što, prema mišljenju Ustavnog suda, ni na koji način nije ugrozilo apelantičino pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

46. Također, Ustavni sud smatra da nema povrede u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada su redovni sudovi detaljno i jasno obrazložili svoje odluke.

47. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

48. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 3693/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Mirka Vujinovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-Gž-07-000156 od 8. marta 2007. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 P 016594 03 P od 13. novembra 2006. godine

Odluka od 8. juna 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 3693/08**, rješavajući apelaciju **Mirka Vujinovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 8. juna 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Mirka Vujinovića, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 016594 07 Rev od 25. septembra 2008. godine, Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-Gž-07-000156 od 8. marta 2007. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 P 016594 03 P od 13. novembra 2006. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mirko Vujinović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara podnio je 24. novembra 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 P 016594 07 Rev od 25. septembra 2008. godine, Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 007-0-Gž-07-000156 od 8. marta 2007. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 07 58 P 016594 03 P od 13. novembra 2006. godine. Apelant je 1. septembra i 9. decembra 2009. godine, te 18. novembra 2010. godine dopunio apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda i M.T. i T.M. zatraženo je 12. i 15. marta da dostave odgovore na apelaciju.
3. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud dostavili su odgovore 20. i 17. marta 2009. godine. M.T. i T.M nisu dostavile odgovore na apelaciju.
4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 17. jula 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Tužiteljice M.T. i T.M. (u daljnjem tekstu: tužiteljice) pokrenule su parnični postupak protiv apelanta, P.P. i S.P. (u daljnjem tekstu: ostali tuženi) radi utvrđenja da je njihova umrla baka, odnosno apelantova supruga, postala suvlasnik jedne polovice nekretnine-kuće, označene kao k.č. broj 40/1 zk. ul. br. 116 k.o. Raštani (u daljnjem tekstu: sporna nekretnina), da su tužiteljice po pravu predstavljanja stekle vlasništvo sa po 1/8 dijela na spornoj nekretnini, te zatražile predaju u posjed suvlasničkih dijelova. U obrazloženju tužbenog zahtjeva tužiteljice su istakle da je radi pokretanja ostavinskog postupka iza njihove umrle bake sudu predana smrtovnica 24. aprila 2003. godine, a da je, prema njihovom saznanju, početkom augusta 2003. godine apelant zaključio kupoprodajni ugovor na osnovu kojeg je prodao spornu nekretninu ostalim tuženim, te su zatražile da se utvrdi da je navedeni kupoprodajni ugovor ništav.
7. Presudom Općinskog suda broj 07 58 P 016594 03 P od 13. novembra 2006. godine utvrđeno je da je apelantova supruga, koja je umrla 19. oktobra 1999. godine, postala suvlasnik sa 1/2 sporne nekretnine, te da je ništav i bez pravne valjanosti kupoprodajni ugovor od 4. augusta 2003. godine (u daljnjem tekstu: kupoprodajni ugovor). Istom presudom odlučeno je da su apelant i ostali tuženi obavezni da tužiteljicama izmire troškove postupka u iznosu od 1.387,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom. Također, istom presudom odbijen je dio tužbenog zahtjeva kojim su tužiteljice tražile da su one po pravu predstavljanja suvlasnice sa po 1/8 dijela na spornoj nekretnini, što su apelant i ostali tuženi dužni da priznaju i da im izdaju tabularnu ispravu i predaju im u posjed suvlasničke dijelove sporne nekretnine.

8. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da iz provedenih dokaza slijedi da je apelant bio zemljišnoknjižni vlasnik sporne nekretnine, koju je 4. augusta 2003. godine prodao ostalim tuženim, zatim da je apelantova supruga umrla 1999. godine i da je 25. aprila 2003. godine iza nje pokrenut ostavinski postupak, koji nije okončan jer su tužiteljice obavijestile sud da je ovaj postupak u toku. Dalje je navedeno da je apelant izjavio da se oženio 1963. godine, da je radio u rudniku i izgradio spornu nekretninu, da je apelantova supruga bila domaćica, da je sporna nekretnina izgorjela u ratu, te da je nakon smrti supruge 2001. godine obnovio spornu nekretninu. Kako je utvrdio da je sporna nekretnina sagrađena tokom bračne zajednice, a da se parnične stranke nisu izjašnjavale niti predlagale dokaze na visinu doprinosa supružnika u stjecanju zajedničke imovine, Općinski sud je naveo da, prema odredbi člana 264. ranijeg Porodičnog zakona, imovina koju su bračni drugovi stekli tokom bračne zajednice čini zajedničku imovinu, tako da je usvojio dio tužbenog zahtjeva tužiteljica da je apelantova supruga suvlasnik sa $\frac{1}{2}$ sporne nekretnine. Općinski sud je istakao da apelant nije dokazao da je sporna nekretnina sagrađena na njegovom zemljištu i da je u toku rata uništena, te nakon rata obnovljena njegovim sredstvima, tako da je odbio ove apelantove navode kao neosnovane.

9. Općinski sud je istakao da je odbio dio tužbenog zahtjeva kojim su tužiteljice tražile da se utvrdi da su one suvlasnice sporne nekretnine, budući da je u toku ostavinski postupak u kojem će se utvrditi veličina suvlasničkih dijelova, te da je, s tim u vezi, odbio i dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na predaju suvlasničkih dijelova sporne nekretnine u posjed.

10. U vezi s dijelom tužbenog zahtjeva kojim su tužiteljice tražile da se utvrdi apsolutna ništavost kupoprodajnog ugovora, Općinski sud je naveo da je članom 103. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) propisano da je ugovor ništav ako je protivan Ustavu BiH, prinudnim propisima i moralu društva. Dalje, odredbama člana 265. stav 2. Porodičnog zakona propisano je da svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni drug ne može samostalno raspolagati niti ga opteretiti pravnim poslom među živima, a apelant je ugovorom o kupoprodaji otuđio zajedničku imovinu, spornu nekretninu, koju je sagrađio za vrijeme trajanja bračne zajednice. S tim u vezi, apelant nije mogao prodati spornu nekretninu, tako da je tužbeni zahtjev tužiteljica u ovom dijelu osnovan.

11. Odlučujući o žalbama apelanta i ostalih tuženih, Kantonalni sud u Mostaru je donio Presudu broj 007-0-Gž-07-000156 od 8. marta 2007. godine kojom je žalbe odbio i potvrdio prvostepenu presudu. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje, na koje je pravilno primijenio materijalno pravo, te donio pravilnu odluku. Naime, prvostepeni sud je pravilno utvrdio da je sporna

nekretnina bračna stečevina apelanta i njegove supruge, tj. bake tužiteljica, tako da se pravilno pozvao na odredbe materijalnog prava iz člana 264. Porodičnog zakona, prema kojim imovina koju su radom stekli u braku bračni drugovi kao i prihodi od te imovine čine zajedničku imovinu, odnosno da je doprinos u stjecanju te imovine jednak, te da nije od utjecaja činjenica što je apelant u zemljišnim knjigama upisan kao vlasnik sporne nekretnine. U odnosu na žalbene navode da je sporna nekretnina u toku rata porušena, a nakon rata apelantovim sredstvima i sredstvima od donacija obnovljena i da predstavlja potpuno novi objekt, Kantonalni sud je istakao da to nema utjecaja na presuđenje, niti se takav prigovor može isticati u ovoj fazi postupka, tako da su pravilno primijenjene odredbe člana 126. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) u vezi s članom 123. ZPP-a. Dalje, u skladu s odredbom člana 207. ZPP-a, u žalbi se ne mogu iznositi nove činjenice niti predlagati novi dokazi, osim ako žalitelj ne pruži dokaze da ih bez svoje krivice nije mogao iznijeti, odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave. Kantonalni sud je naveo da se apelant ne može pravdati time da je neuka stranka pa da zbog toga neke dokaze u toku prvostepenog postupka nije predložio. Budući da je ZPP propisao normative i postupanje pred sudom, apelant je, u smislu člana 123. ZPP, bio dužan dokazati činjenice na kojim temelji svoje tvrdnje.

12. Apelant i ostali tuženi su izjavili revizije Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je donio Presudu broj 58 0 P 016594 07 Rev od 25. septembra 2008. godine kojom je revizije djelomično uvažio, nižestepene presude preinačio (u odluci o ništavosti kupoprodajnog ugovora i troškovima postupka), tako da je utvrdio da je kupoprodajni ugovor ništav i bez pravne važnosti preko visine suvlasničkog dijela $\frac{1}{2}$, te odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove. U preostalom dijelu Vrhovni sud je odbio revizije kao neosnovane, te odbio zahtjev tužiteljica da im apelant i ostali tuženi naknade troškove odgovora na reviziju.

13. Obrazlažući razloge preinačenja nižestepenih presuda, Vrhovni sud je naveo da iz činjeničnog stanja proizlazi da je sporna nekretnina zajednička imovina bake tužiteljica, odnosno apelantove supruge i apelanta, da je stečena radom tokom njihove bračne zajednice, da je doprinos u stjecanju bio ravnomjeran, tako da su oni suvlasnici sporne nekretnine sa dijelom $\frac{1}{2}$ u smislu članova 264. i 267. ranijeg Porodičnog zakona, tako da je revizije u ovom dijelu odbio.

14. U vezi s odlukom o ništavosti ugovora o kupoprodaji, Vrhovni sud je naveo da apelant i ostali tuženi neosnovano ističu prigovor pogrešne primjene člana 103. ZOO-a, odnosno da je prvostepena presuda donesena u vrijeme važenja novog Porodičnog zakona, tako da nižestepeni sudovi nisu mogli presuditi primjenom ranijeg Porodičnog zakona. Naime, za rješavanje ove pravne stvari pravilno je primijenjen raniji Porodični zakon kao mjerodavni zakon budući da se radi o sporu nastalom u vrijeme njegovog važenja. Međutim, nije

pravilna odluka o ništavosti ugovora o kupoprodaji, jer je apelant kao nadživjeli bračni drug raspolagao zajedničkom bračnom imovinom prije nego što je utvrđen njegov udio u stjecanju te imovine, tako da nije bilo osnove da je ništav kupoprodajni ugovor preko ½ suvlasničkog dijela.

15. U odnosu na revizijske navode u vezi sa iznošenjem novih dokaza u žalbi, Vrhovni sud je naveo da se, u skladu s odredbom člana 207. Zakona o parničnom postupku, u žalbi mogu iznositi nove činjenice i dokazi ako žalitelj pruži dokaze da ih bez svoje krivice nije mogao predložiti do zaključenja glavne rasprave. Kako apelant uz žalbu nije priložio dokaze da bez svoje krivice do zaključenja glavne rasprave nije mogao predložiti dokaze na okolnosti da je sporna nekretnina tokom rata bila porušena i da je na temeljima izgradio potpuno novu spornu nekretninu, dijelom iz vlastitih sredstava, dijelom iz sredstava donacija, pravilan je stav Kantonalnog suda da te činjenice nije uzeo u obzir.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant ističe da su mu pobijanim presudama sudova povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant navodi da su pobijane presude nezakonite u dijelu utvrđenja ništavosti ugovora, jer sudovi nisu prihvatili dokaze koji ukazuju na to da je ugovor o kupoprodaji valjan. Naime, sudovi nisu utvrdili da je sporna nekretnina zapaljena i totalno uništena u ratu, da ju je on adaptirao donatorskim sredstvima i da je njegov sin uložio određena sredstva, te da apelantova supruga ni po kojoj osnovi nije imala pravo na novoizgrađenu spornu nekretninu. Apelant navodi: „Zbog nepravilnog i pristranog vođenja postupka, sprege tužiteljica, sudaca i mog odvjetnika osporeno mi je pravo na dokazivanje mojih navoda”. Apelant ističe da je u trenutku rasprave imao 97 godina, te da veoma loše čuje, ali da je imao advokata, međutim, on (advokat) nije uložio u spis dokaze koje je posjedovao na okolnosti utvrđenja da je sporna nekretnina bila uništena tokom rata.

17. U dopuni apelacije od 1. septembra i 12. decembra 2009. godine, te dopuni od 18. novembra 2010. godine, apelant ponavlja navode iznesene u apelaciji. Uz navedene dopune apelant je dostavio zapisnik s ročišta u ostavinskom postupku od 12. februara 2009. godine (ovaj postupak se vodi iza umrle apelantove supruge), Rješenje o nasljeđivanju Općinskog suda broj 58 0 O 049781 03 O od 30. septembra 2009. godine i Rješenje

Kantonalnog suda broj 58 0 O 049781 10 Gž od 18. oktobra 2010. godine, kojim se apelantova žalba i žalba njegovog sina uvažava, prvostepeno rješenje preinačava tako da se prekida ostavinski postupak i stranke se upućuju na pokretanje parničnog postupka (apelant i njegov sin pobijaju veličinu nasljednog dijela sporne nekretnine).

b) **Odgovor na apelaciju**

18. Vrhovni sud je istakao da ostaje pri razlozima navedenim u obrazloženju presude, te da apelantovi navodi nisu osnovani.

19. Kantonalni sud je naveo da donošenjem svoje presude nije povrijedio apelantova prava koja navodi u apelaciji.

20. Općinski sud je istakao da je odluku zasnovao na provedenim dokazima na glavnoj raspravi, te da strankama nije uskraćeno niti jedno od zajamčenih prava, a apelant je imao punomoćnika, odnosno advokata iz Mostara.

V. **Relevantni propisi**

21. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

Član 7.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

[...]

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo cijiniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Član 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 126.

Ako sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Član 207.

(1) U žalbi se ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, osim ako žalitelj pruži dokaze da ih bez svoje krivnje nije mogao iznijeti odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.

[...]

Član 292.

(1) Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (parnična sposobnost).

(2) Punoljetna osoba kojoj je djelimično ograničena poslovna sposobnost parnično je sposobna u granicama svoje poslovne sposobnosti.

[...]

Član 293.

(1) Stranku koja nema parničnu sposobnost zastupa njen zakonski zastupnik.

(2) Zakonski zastupnik određuje se zakonom ili aktom nadležnog organa vlasti donesenim na osnovu zakona.

(3) U toku cijelog postupka sud će, po službenoj dužnosti, paziti može li osoba koja se pojavljuje kao stranka u postupku biti stranka u postupku i je li parnično sposobna, zastupa li parnično nesposobnu stranku njen zakonski zastupnik i ima li zakonski zastupnik posebna ovlaštenja kad su ona potrebna.

Član 300.

(1) Stranke mogu poduzimati radnje u postupku osobno ili preko punomoćnika.

(2) Stranka koju zastupa punomoćnik može uvijek doći pred sud i davati izjave pored svog punomoćnika, ali suprotnu stranu, svjedoke i vještake može ispitivati samo preko punomoćnika, ako je on prisutan na glavnoj raspravi.

Član 301.

[...]

(2) Ako sud utvrdi da punomoćnik koji je advokat ne obavlja svoju dužnost u skladu sa Zakonom o advokaturi, sud će o tome izvijestiti nadležnu advokatsku komoru, i, ako je to moguće, stranku koju advokat zastupa.

[...].

22. U **Porodičnom zakonu** („Službeni list SRBiH” br. 21/79 i 44/89, te „Službeni list RBiH” br. 6/94 i 13/94) relevantne odredbe glase:

Član 264.

Imovina koju bračni drug ima u času zaključenja braka ostaje njegova posebna imovina.

Imovina koju su bračni drugovi stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, čine zajedničku imovinu.

[...]

Član 265.

Zajedničkom imovinom bračni drugovi raspolažu sporazumno.

Svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni drug ne može samostalno raspodeljivati niti ga opteretiti pravnim poslom među živima.

Član 267.

Svaki bračni drug može tužbom zahtijevati da sud utvrdi koliki je njegov dio u zajedničkoj imovini, ili jednom dijelu te imovine, ili na pojedinoj stvari iz te imovine.

[...]

23. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 57/89, „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94, te „Službene novine FBiH” broj 29/03) relevantne odredbe glase:

Član 103.

Ugovor koji je protivan Ustavu Bosne i Hercegovine, prinudnim propisima te moralu društva ništavan je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje što drugo.

VI. Dopustivost

24. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

26. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 0 P 016594 07 Rev od 25. septembra 2008. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 15. oktobra 2008. godine, a apelacija je podnesena 24. novembra 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očito (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

27. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelant pobija presude redovnih sudova tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

29. Ustavni sud konstatira da se u postupku koji je okončan pobijanom presudom Vrhovnog suda odlučivalo o tužbenom zahtjevu tužiteljica protiv apelanta i ostalih tuženih

radi utvrđivanja prava posjeda i uknjižbe sporne nekretnine, te ništavosti kupoprodajnog ugovora. Ustavni sud zaključuje da se radi o predmetu građanskopravne prirode, iz čega proizlazi da je član 6. Evropske konvencije primjenjiv. S obzirom na navedeno, Ustavni sud će ispitati je li postupak pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije.

30. Ustavni sud uočava da su tužiteljice u predmetnom sporu, između ostalog, tražile da se utvrdi da je apelantova supruga, koja je umrla 19. oktobra 1999. godine, postala suvlasnik sa ½ sporne nekretnine, te da je ništav i bez pravne valjanosti kupoprodajni ugovor na osnovu kojeg je apelant ostalim tuženim prodao spornu nekretninu. Vrhovni sud je ništavost kupoprodajnog ugovora utvrdio do ½ suvlasničkog dijela sporne nekretnine, dok je odbio zahtjev tužiteljica da se utvrdi da je predmetni kupoprodajni ugovor ništav u cijelosti. Međutim, apelant prigovara navedenom odlučanju, te ističe da mu nije bilo omogućeno da predloži dokaze koji bi doveli do drugačijeg činjeničnog stanja, tj. da mu nije bilo omogućeno da dokaže da je sporna nekretnina tokom rata uništena, da ju je on obnovio, tako da mu pripada pravo na cijelu spornu nekretninu koju je prodao, te da je sud tako odlučio zato što nije bio nepristran. Apelant prigovara i da zbog duboke starosti nije mogao pratiti predmetni postupak, te da, stoga, nije uočio propust svoga advokata koji tokom postupka nije predložio dokaze na okolnosti izgradnje predmetne nekretnine.

31. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na to da nije mjerodavan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke redovnih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očito proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada su povrijeđena osnovna procesna prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. juna 2003. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 31/03). Također, pravičnost postupka se ocjenjuje na osnovu postupka kao cjeline (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. juna 2003. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/03, i Evropski sud za ljudska prava, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Ustavni sud podsjeća i na praksu Evropskog suda za ljudska prava iz koje proizlazi da su domaći sudovi dužni da obrazlože svoje presude, pri čemu ne moraju dati detaljne odgovore na svaki navod, ali ako je podnesak suštinski važan za ishod predmeta, sud se u tome slučaju u svojoj presudi mora njime posebno pozabaviti. Dakle, sudska odluka mora imati razloge na kojima je osnovana i mora imati obrazloženje, pogotovu na podnesak koji je suštinski važan za ishod spora. U suprotnome, postoji povreda člana 6.

stav 1. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Van der Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61).

32. Budući da je utvrđeno da se apelant oženio 1963. godine, da je radio u rudniku i izgradio spornu nekretninu, a da je apelantova supruga bila domaćica, iz obrazloženja Općinskog suda slijedi da je sud zaključio da je sporna nekretnina stečena tokom bračne zajednice, a kako se parnične stranke nisu izjašnjavale niti predlagale dokaze na visinu doprinosa supružnika u stjecanju zajedničke imovine, to je, u smislu odredaba člana 264. ranijeg Porodičnog zakona, usvojio dio tužbenog zahtjeva tužiteljica, tj. da je apelantova supruga suvlasnik sa $\frac{1}{2}$ sporne nekretnine. Navedeni stav proizlazi i iz obrazloženja Kantonalnog i Vrhovnog suda. Dalje, iz obrazloženja Vrhovnog suda, koji je preinačio nižestepene odluke u odnosu na ništavost kupoprodajnog ugovora preko $\frac{1}{2}$ suvlasničkog dijela, slijedi da nije pravilna odluka o ništavosti ugovora o kupoprodaji jer je apelant kao nadživjeli bračni drug raspolagao zajedničkom bračnom imovinom prije nego što je utvrđen njegov udio u stjecanju te imovine, tako da nije bilo osnove da je ništav kupoprodajni ugovor preko $\frac{1}{2}$ suvlasničkog dijela. U odnosu na apelantove navode da mu nije bilo dopušteno da predloži dokaze koji bi doveli do drugačijeg činjeničnog stanja, odnosno da je sporna nekretnina uništena tokom rata, te da je on sagradio potpuno novi objekt, iz obrazloženja Općinskog suda slijedi da apelant to nije dokazao, odnosno iz obrazloženja Kantonalnog i Vrhovnog suda proizlazi da je prvostepeni sud primijenio odredbe člana 126. ZPP o teretu dokazivanja, a u vezi sa članom 123. ZPP. Dalje, istaknuto je da se, u skladu s odredbama člana 207. ZPP, u žalbi ne mogu iznositi nove činjenice niti predlagati novi dokazi, osim ako žalitelj ne pruži dokaze da ih bez svoje krivice nije mogao iznijeti, odnosno predložiti do zaključivanja glavne rasprave, što apelant nije učinio, a budući da je ZPP propisao normative i postupanje pred sudom, apelant činjenicu da neke dokaze u toku prvostepenog postupka nije predložio ne može pravdati time da je neuka stranka.

33. Ustavni sud nalazi da obrazloženja redovnih sudova nisu proizvoljna niti neargumentirana. Naime, navedena obrazloženja daju potpuno jasan odgovor da sporna nekretnina, budući da je stečena tokom bračne zajednice, u smislu odredaba Porodičnog zakona, predstavlja zajedničku imovinu, odnosno da Vrhovni sud logično obrazlaže da je apelant mogao raspolagati samo sa $\frac{1}{2}$ dijela sporne nekretnine. Također je argumentirano obrazloženje redovnih sudova da, kako apelant nije dokazao da je sporna nekretnina tokom rata uništena te da je on sagradio potpuno novi objekt, to navedene tvrdnje nije uzeo u obzir. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na odredbe člana 123. ZPP-a koje propisuju da su stranke dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvedu dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, odnosno, *svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev*. Dakle, parnični sud raspolaze onim dokazima koje stranke predlože

kako bi se utvrdile bitne činjenice. Logično je obrazloženje redovnih sudova da, u skladu s članom 207. ZPP-a, stranka ne može u žalbi iznositi nove činjenice i dokaze, osim ako dokaže da ih nije mogla predložiti do održavanja glavne rasprave, što apelant nije učinio, s obzirom na to da je navedeno striktno propisano citiranom odredbom člana 207. ZPP-a.

34. U vezi s apelantovim navodima da navedeni dokazi nisu predloženi u prvostepenom postupku zbog propusta njegovog advokata, a da on zbog duboke starosti to nije uočio, Ustavni sud nalazi da obrazloženje Kantonalnog suda upućuje na odredbe ZPP-a kojima je reguliran postupak pred sudom, te da iz odgovora na apelaciju Općinskog suda slijedi da je apelanta tokom prvostepenog postupka zastupao advokat. Dalje, Ustavni sud nalazi da je odredbama člana 301. ZPP-a propisano: „Ako ustanovi da punomoćnik koji je advokat ne obavlja svoju dužnost u skladu sa Zakonom o advokaturi, sud će o tome izvijestiti nadležnu advokatsku komoru...”. Međutim, iz dostavljene dokumentacije nije vidljivo da je apelant na navedeno ukazivao u daljnjem toku postupka, osim što je isticao da zbog propusta njegovog advokata nisu predloženi dokazi na okolnosti da je sporna nekretnina bila srušena, a što on nije mogao pratiti zbog starosti. Ustavni sud, dalje, uočava da iz dokumentacije ne proizlazi da je uopće bila dovedena u pitanje apelantova poslovna sposobnost (član 292. ZPP: „Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku [parnična sposobnost]”, odnosno član 293. tog zakona: „Stranku koja nema parničnu sposobnost zastupa njezin zakonski zastupnik”), kako u toku prvostepenog postupka, tako i u postupku povodom žalbe i postupku povodom revizije (u ovim postupcima apelanta je zastupao drugi advokat, kojem je apelant dao punomoć za zastupanje). Dakle, nisu osnovani apelantovi navodi da advokat koji ga je zastupao u prvostepenom postupku nije predložio dokaze, a da on zbog duboke starosti nije to mogao pratiti.

35. U odnosu na apelantove navode da mu je zbog toga što sud nije bio nepristran onemogućeno da iznese dokaze da je sporna nekretnina oštećena u toku rata, Ustavni sud ukazuje na stav da je obaveza apelanata da, ukoliko tvrde da je odluku donio nepristran sud, njihova apelacija mora da sadrži konkretne elemente koji ukazuju na pristranost suda (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 45/01* od 25. februara 2002. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/02). S obzirom na to da apelant nije naveo u čemu se ogleda nepristranost suda, nego je samo paušalno ukazao na kršenje ovog načela, odnosno kako je istakao: „Zbog nepravilnog i pristranog vođenja postupka, sprege tužiteljica, sudaca i mog odvjetnika osporeno mi je pravo na dokazivanje mojih navoda”, Ustavni sud zaključuje da su ovi apelantovi navodi neosnovani.

36. Ustavni sud zaključuje da pobijanim presudama nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

37. Apelant se, također, žali da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant posebno ne obrazlaže kršenje ovog prava, već svoje navode temelji na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, odnosno nemogućnosti da predloži dokaze koji bi doveli do drugačijeg činjeničnog stanja. Ustavni sud je, međutim, razmatrajući ove navode u okviru člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, već zaključio da su ti navodi neosnovani. Stoga, Ustavni sud smatra da nema ničega što u konkretnom slučaju ukazuje na to da je povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, odnosno zaključuje da su i ovi apelantovi navodi neosnovani.

VIII. Zaključak

38. Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao ni prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u situaciji kada su redovni sudovi jasno obrazložili svoje odluke, odnosno dali jasne i konzistentne argumente u prilog navedenom odlučanju, odnosno kada je odlučeno da je ništav kupoprodajni ugovor preko ½ suvlasničkog dijela sporne nekretnine koja je stečena tokom bračne zajednice, kada apelantu nije bilo onemogućeno da dokaže da je sporna nekretnina tokom rata uništena i da ju je on obnovio, te kada apelant nije pružio dokaze da je takve odluke donio sud koji nije bio nepristran.

39. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 65/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Новалије Теликовића
поднесена против Рјешења Кан-
тоналног суда у Тузли број 32 0
В 027596 10 Гж од 30. новембра
2010. године и Рјешења Опш-
тинског суда у Тузли број 32 0 В
027596 10 В од 15. новембра 2010.
године

Одлука од 8. јуна 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 65/11**, рјешавајући апелацију **Новалије Ћеликовића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1, 2 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 8. јуна 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Новалије Ћеликовића.

Утврђује се повреда члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1е. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Општинском суду у Тузли да предузме активности како би се извршило Рјешење број 32 0 В 027596 10 В од 15. новембра 2010. године и обезбиједила права Новалије Ћеликовића која произилазе из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1е. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у складу с овом одлуком.

Налаже се Општинском суду у Тузли да, у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Одбија се апелација Новалије Ћеликовића, поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Тузли број 32 0 В 027596 10 Гж од 30. новембра 2010. године и Рјешења Општинског суда у Тузли број 32 0 В 027596 10 В од 15. новембра 2010. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члан 1 Протокола број 4 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Новалија Ћеликовић (у даљем тексту: апелант) из Тузле ког заступа Рифат Коњић, адвокат из Тузле, поднио је 5. јануара 2011. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Тузли (у даљем тексту: Кантонални суд) број 32 0 В 027596 10 Гж од 30. новембра 2010. године и Рјешења Општинског суда у Тузли (у даљем тексту: Општински суд) број 32 0 В 027596 10 В од 15. новембра 2010. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда и Кантоналног тужилаштва Тузла (у даљем тексту: Тужилаштво) затражено је 5. јануара 2011. године да доставе одговор на апелацију.

3. Од ЈУ Центар за социјални рад Сребреник (у даљем тексту: Центар за социјални рад) и Казнено-поправног завода полуотвореног типа Тузла (у даљем тексту: Завод) затражено је 5 априла 2011. године да Уставном суду доставе податак о томе гдје је апелант тренутно смјештен.

4. Кантонални суд је доставио одговор на апелацију 8. фебруара 2011. године, Општински суд 10. фебруара 2011. године и Тужилаштво 3. фебруара 2011. године.

5. Центар за социјални рад доставио је Уставном суду тражену информацију 18. априла 2011. године, а Завод 19. априла 2011. године.

6. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Кантоналног суда, Општинског суда и Тужилаштва достављени су апелантовом пуномоћнику 14. фебруара 2011. године.

III. Чињенично стање

7. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

8. Рјешењем Општинског суда број 32 0 В 027596 10 В од 15. новембра 2010. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 32 0 В 027596 10 Гж од 30. новембра 2010. године, апеланту је одређен присилни смјештај у психијатријској здравственој установи у трајању од једне године, а то вријеме треба да се има рачуна од дана правоснажности рјешења.

9. У образложењу рјешења Општински суд је истакао да је Тужилаштво поднијело том суду предлог-обавијест за покретање поступка присилног смјештаја апеланта у психијатријску здравствену установу. У предлогу Тужилаштва, како је даље истакао суд, наведено је да је против апеланта вођен кривични поступак и да је Пресудом Кантоналног суда број 03 0 К 0 002155 10 К од 30. априла 2010. године утврђено да је апелант у неурачунљивом стању 9. новембра 2009. године починио кривично дјело убиства из члана 166 став 1 у вези с чланом 28 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту КЗ ФБиХ) у стицају с кривичним дјелом из члана 52 Закона о набављању, држању и ношењу оружја и муниције. Рјешењем тог суда број 03 0 К 0 002155 10 К од 30. априла 2010. године апеланту је одређен привремени присилни смјештај у психијатријској здравственој установи у трајању од шест мјесеци, а то вријеме треба да се рачуна од дана правоснажности рјешења.

10. Општински суд је даље истакао да је поводом предлога Тужилаштва, а примјеном одредби Закона о заштити лица с душевним сметњама и Закона о ванпарничном поступку, донио Рјешење о покретању поступка по службеној дужности ради заштите апелантових права, поставио апеланту пуномоћника Рифата Коњића, адвоката из Тузле, донио рјешење да се проведе потребно вјештачење и о покретању поступка обавијестио надлежни Центар за социјални рад.

11. Општински суд је увидом у кривични спис Кантоналног суда број 03 0 К 0 002155 10 К и пресуду тог суда од 30. априла 2010. године утврдио да је апелант 9. новембра 2009. године у насељу Горња Тиња, након конфликта с Мирсадом и Мирзом Саламовић, у стању неурачунљивости, из пиштоља који је набавио и држао

без одобрења, испалио у Мирсада Саламовића два метка нанијевши му тешке, по живот опасне повреде, чиме је починио „противправно” дјело убиства из члана 166 став 1 у вези с чланом 28 КЗ ФБиХ, у стицају с кривичним дјелом из члана 52 Закона о набављању, држању и ношењу оружја и муниције. Такође је утврђено да апелант болује од трајне и хроничне болести епилепсије, симптоматске генезе-поријекла лијевог темпоралног лобуса мозга, тип напада: парцијални напади са сложеном стоматологијом и повременим секундарном генерализацијом, да се као посљедица трајне примарне болести и сложене операције мозга код апеланта развио тзв. психоорганички синдром с озбиљним и тешким оштећењима укупног менталног функционисања, да има органички епилептички поремећај личности. Општински суд је истакао да су резултати допунског психолошког налаза и мишљења указали на постојање агресије као општег стања које се једнако испољава и у ситуацијама неспецифичне провокације, као и у ситуацији када се има осјећај неправедног третмана, да је та агресија присутна унутар особина личности у склопу параноидно-схизоидне структуре психотичних процеса, затим да је опасан за себе и околину и да му је потребно лијечење.

12. Такође је Општински суд увидом у споменути кривични предмет утврдио да је апеланту рјешењем Кантоналног суда од 30. априла 2010. године на основу члана 410 став 3 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ (у даљем тексту: ЗКП) у вези с чланом 137 Закона о измјенама и допунама ЗКП-а одређен присилни смјештај у психијатријску здравствену установу у трајању од шест мјесеци због његовог тешког душевног стања, због ког је опасан за себе и околину, те му је потребно лијечење, а узимајући у обзир да због наведене болести може да угрози свој или туђи живот и здравље једина могућност да се то спријечи је његов смјештај у здравствену психијатријску установу.

13. Општински суд је даље истакао да је вјештак, др Златко Калабић, специјалиста неуропсихијатар, по налогу суда прегледао апеланта, извршио увид у медицинску документацију, увид у психијатријско вјештачење које је обавио тим вјештака на челу с проф. др Алијом Сутовићем, и дао га у кривичном поступку, те дао свој налаз и мишљење у ком је децидно изјавио да апелант болује од трајне и хроничне неуропсихијатријске болести епилепсије, симптоматске генезе поријекла лијевог темпоралног лобуса мозга, тип напада. Установљено је да су присутни парцијални напади са сложеном симптоматологијом и повременим секундарном генерализацијом, те је потребно да му се одреди присилни смјештај у здравствену установу у трајању од једне године, односно и преко наведеног периода, сходно оцјени здравствене установе. Из исказа наведеног вјештака, даног на рочишту код

тог суда, Општински суд је закључио да апелант болује и од епилептичког поремећаја личности.

14. Општински суд је, увидом у Кривични спис број 03 0 К 0 002155 10 К, а с обзиром да је апелантов пуномоћник тврдио да се вјештаци у кривичном поступку нису изјаснили да апелант треба да буде смјештен у психијатријску здравствену установу, утврдио да је вјештак Алија Сутовић у свом исказу, који је дао на главном претресу од 27. априла 2010. године, изјавио да апеланту не само да не би штетило него би било и потребно да се одреди лијечење ради психичке стабилизације. Цијенећи све проведене доказе, као и чињеницу да је задатак вјештака у кривичном поступку био само да даје оцјену да ли је апелант „противправно” дјело учинио у стању урачунљивости, Општински суд је, у складу с одредбама Закона о заштити лица с душевним сметњама, одредио апеланту присилни смјештај у психијатријској здравственој установи у трајању од године дана.

15. У образложењу рјешења Кантонални суд је цитирао члан 22 Закона о заштити лица с душевним сметњама којим је прописано *да ако се ради о особи са тежим душевним сметњама које услјед своје душевне сметње озбиљно и директно угрожавају властити живот или здравље и безбједност других особа, иста се може смјестити у здравствену установу без пристанка, за присилно задржавање и присилни смјештај прописан тим законом,* те закључио да је супротно жалбеним наводима првостепено рјешење о одређивању присилног смјештаја апеланту одређено на потпуно и правилно утврђеном чињеничном стању, које ни једним жалбеним наводом није доведено у сумњу. Кантонални суд је такође истакао да не стоје жалбени наводи да у кривичном поступку тим вјештака није предложио присилни смјештај него само његово лијечење, јер из образложења рјешења Кантоналног суда од 30. априла 2010. године произилази да је апеланту одређен присилни смјештај у психијатријској установи у трајању од шест мјесеци, а на то рјешење пуномоћник није приговарао и с њим се сагласио. Кантонални суд је на крају истакао да је првостепени суд правилно закључио да се тим вјештака у кривичном поступку посебно фокусирао на оцјену да ли је апелант противправна дјела учинио у стању урачунљивости, док је вјештак неуропсихијатар др Златко Калабић, по налогу суда а по предлогу Тужилаштва у ванпарничном поступку за одређивање присилног смјештаја апеланта у здравствену установу, провео вјештачење те дао свој налаз и мишљење, имајући у виду и налазе тима вјештака из кривичног поступка, те се изјаснио да је апеланту неопходан присилни смјештај.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

16. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима прекршено право на слободу и безбједност личности из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка е. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), као и право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право из члана 1 Протокола број 4 Европске конвенције. Апелант сматра да је редовни суд донио погрешну одлуку одредивши му присилни смјештај у психијатријску установу у трајању од једне године, с обзиром да није правилно утврдио чињенице и оцијенио доказе. Наиме, апелант је истакао да је из доказа који су проведени у кривичном поступку, а у које је суд извршио увид, могло да се види шта су стручњаци казали у вези с потребом за лијечењем, те су се усагласили да лијечење не би штетило и да би било потребно ради психичке стабилизације и никако не дуже од шест мјесеци. Апелант је истакао да се оспорена рјешења заснивају на исказу једног вјештака, а потпуно је прихватљиво да је требало да се саслушају и споменути вјештаци из кривичног поступка, јер је извјесно да је тим вјештака у сваком случају компетентнији, па и стручнији, да оцјени да ли је за неког потребно лијечење или није. Апелант је истакао да се и даље налази у казнено-поправном заводу у Тузли и да не може да борави у притвору ако је одлуком суда наложено да буде у здравственој установи. Апелант је такође навео да држава мора да примијени објективне медицинске стандарде када одлучује да ли неко може да буде сматран у неко вријеме неурачунљив, а природа и степен неурачунљивости морају да буду довољно јаки да би оправдали лишавање слободе и држава може да лиши слободе лице само док траје неурачунљивост, а како се у конкретном случају ради о епилепсији и како је утврђено да она не постоји, не може да се одлаже пуштање на слободу. У прилог својих тврдњи апелант је доставио потписе свих мјештана мјеста гдје живи и који су потврдили да се ради о човјеку који није опасан по околину нити по њих.

б) Одговор на апелацију

17. У одговору на апелацију Кантонални суд је истакао да су апелантови наводи о повреди права из Европске конвенције неосновани, а оспорена одлука је законита и правилна, те предлаже да се апелација одбије.

18. У одговору на апелацију Општински суд је навео да у току ванпарничног поступка није било кршења наведених апелантових права.

19. Тужилаштво је у одговору на апелацију истакло да су одлуке судова законите и да ни у једном сегменту нису повријеђена апелантова права, те је предложено да се апелација одбије као неоснована.

20. Центар за социјални рад и Завод су у достављеним дописима обавијестили Уставни суд да се апелант још увијек налази у просторијама Завода.

V. Релевантни прописи

21. У **Закону о заштити лица са душевним сметњама** („Службене новине ФБиХ” бр. 37/01 и 42/02) релевантне одредбе гласе:

Члан 22.

Лице са тежим душевним сметњама које услјед своје душевне сметње озбиљно и изравно угрожава властити живот или здравље или безбједност, односно живот или здравље или безбједност других лица, може се смјестити у здравствену установу без пристанка, по поступку за присилно задржавање и присилни смјештај прописаним овим законом.

Члан 23.

Лице из члана 22. овог закона примит ће се у здравствену установу надлежну према члану 12. став 1. овог закона на основу упутнице доктора медицине који није упуслен у дотичној здравственој установи и који је то лице лично прегледао и написао прописану исправу о том прегледу.

Члан 29.

У поступку присилног смјештаја лица са душевним сметњама у здравствену установу одлучује надлежни суд у ванпарничном поступку.

Члан 30.

Када надлежни суд прими обавијест о присилном задржавању или на који други начин сазна за присилно задржавање, донијет ће рјешење о покретању поступка по службеној дужности и поставити лицу пуномоћника из редова адвоката ради заштите његових права, ако то оно већ није учинило, односно ако заштита његових права у поступку није осигурана на други начин.

Суд је дужан испитати све околности које су од значаја за доношење рјешења и саслушати сва лица која имају сазнање о битним чињеницама.

Уколико је то могуће и ако то неће штетно утјецати на здравље душевно болесног лица, суд ће саслушати и то лице.

Члан 31.

Прије доношења одлуке о присилном смјештају или о отпусту лица са душевним сметњама, суд је дужан прибавити писано мишљење једног од психијатара са листе сталних судских вјештака који није уопслен у здравственој установи у којој се налази присилно задржано лице, о томе је ли присилни смјештај у здравственој установи неопходан [...].

Члан 32.

По завршеном поступку суд је дужан одмах, а најкасније у року три дана, донијети рјешење којим ће одлучити може ли се лице задржано у здравственој установи и даље задржавати или ће се пустити из здравствене установе.

О својој одлуци суд обавјештава центар за социјални рад.

Члан 33.

Ако суд одлучи да се примљено лице задржи у здравственој установи, одредит ће и вријеме задржавања које не може бити дуже од једне године.

Здравствена установа је дужна да суду, по потреби, доставља извјештаје о промјенама у здравственом стању задржаног лица.

Члан 37.

Против рјешења о присилном смјештају у здравственој установи и пуштању из здравствене установе жалбу могу изјавити здравствена установа која је задржала лице са душевним сметњама, задржано лице, његов старалац, односно привремени заступник и центар за социјални рад, и то у року осам дана од дана пријема рјешења.

Првостепени суд ће жалбу са списима без одлагања доставити другостепеном суду, који је дужан донијети одлуку у року три дана од дана пријема жалбе.

Члан 39.

Присилно смјештено лице отпустит ће се из здравствене установе одмах након што истекне вријеме присилног смјештаја одређено у рјешењу суда о присилном смјештају.

22. У Закону о ванпарничном поступку („Службене новине Федерације БиХ” бр. 2/98 и 39/04) релевантне одредбе гласе:

Члан 45.

У поступку задржавања у здравственој установи суд одлучује о задржавању душевно болесног лица у здравственој установи када је због природе болести неопходно да то лице буде ограничено у слободи кретања или контактирања са вањским свијетом, као и његовом отпуштању кад престану разлози због којих је задржано.

Поступак из става 1. овог члана мора се завршити што прије, а најкасније у року од седам дана.

Члан 52

Суд је дужан да испита све околности које су од значаја за доношење рјешења и да саслуша све особе које имају сазнања о битним чињеницама

Члан 54.

Када суд одлучи да се примљена особа задржи у здравственој установи одредит ће и вријеме задржавања које не може бити дуже од једне године

Здравствена установа је дужна да суду по потреби доставља извјештај о промјенама у здравственом стању задржане особе.

VI. Допустивост

23. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број 32 0 В 027596 10 Гж од 30. новембра 2010. године, против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 5. децембра 2010. године а апелација је поднесена 4. јануара 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног

суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

27. Апелант оспорава наведена рјешења, тврдећи да су њима повријеђена његова права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка е. Европске конвенције, те права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције, те члан 1 Протокола број 4 Европске конвенције.

Право на слободу и безбједност

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

д) Право на личну слободу и безбједност.

29. Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузевши у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

е. законитог лишавања слободе лица да би се спријечило ширење неке заразне болести, притварање ментално обољелих лица, алкохоличара или наркомана или скитница;

[...]

30. Уставни суд подсјећа на то да се права утврђена у члану 5 Европске конвенције, према свом садржају, убрајају у основна права заштићена Европском конвенцијом, одмах послвије права на живот. Члан 5 Европске конвенције пружа заштиту права на слободу и забрањује произвољан однос према ограничавању тог права. Изузеци од забране лишавања слободе дати су у члану 5 став 1 Европске конвенције, у ком су наведени случајеви у којим је лишавање слободе допуштено. То је исцрпан попис који мора уско да се тумачи (види Европски суд за људска права, *Ирска против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А-25).

Само такав приступ је конзистентан с циљем члана 5 Европске конвенције да обезбиједи да нико неће бити произвољно лишен слободе (види Европски суд за људска права, *Quinn*, пресуда од 22. марта 1995. године, серија А-311; и *Winterwerp против Холандије*, пресуда од 24. октобра 1979. године, серија А-33). Сем тога, лишавање слободе само по себи мора да буде наметнуто у складу са суштинским процедуралним прописима и правилима примјенљивог домаћег закона. Непоштовање неког суштинског процедуралног захтјева у домаћем закону, као и неиспуњавање неког процедуралног аспекта, чак и кад према ставу суда то није суштински важно, може да доведе до кршења члана 5 став 1 (види Европски суд за људска права, *Bozano*, пресуда од 18. децембра 1986. године, серија А-111; и *Van der Leer*, од 21. фебруара 1990. године, серија А-170).

31. С тим у вези, Уставни суд указује на то да је Европски суд у својој пракси утврдио критеријуме који морају да буду испуњени да би се притвор ментално обољелог лица сматрао као притвор који није „произвољан”, тј. да би био испуњен захтјев „законитости” у смислу члана 5 став 1е. Европске конвенције. Прво, „душевна поремећеност” у смислу наведене одредбе мора да буде, сем у хитним случајевима, поуздано утврђена пред надлежним домаћим органом, на основу објективне медицинске експертизе. Друго, „душевна поремећеност” мора да буде такве врсте или степена да оправдава присилно затварање таквог лица. Треће, притвор смије да траје само онолико колико траје медицински поремећај, односно одређена јачина тог поремећаја (види Европски суд, већ цитирана одлука *Winterwerp*, став 39). Затим, у случајевима у којима је притвор потенцијално неограничен морају да се врше повремене ревизије пред „судом” који има овлаштења да нареди и отпуштање, а притвор мора да буде у болници, клиници или другој одговарајућој установи која има таква овлаштења да лица држи у притвору (види Европски суд, *X против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 5. новембра 1981. године, серија А, број 46, став 43; и *Ashingdane против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 28. маја 1985. године, серија А, број 93, став 44).

32. Уставни суд примјећује да је апелант у неурачунљивом стању 9. новембра 2009. године починио кривично дјело убиства из члана 166 став 1 у вези с чланом 28 КЗ ФБиХ) у стицају с кривичним дјелом из члана 52 Закона о набављању, држању и ношењу оружја и муниције, те да је рјешењем тог суда од 30. априла 2010. године апеланту одређен привремени присилни смјештај у психијатријској здравственој установи у трајању од шест мјесеци. Од правоснажности наведеног рјешења апелант је смјештан у Завод гдје се, сходно информацијама достављеним Уставном суду (допис Центра за социјални рад од 18. априла 2011. године и допис Завода од 19 априла 2011. године), налази и данас.

33. Уставни суд даље примјећује да је у међувремену Тужилаштво иницирало да се покрене ванпарнични поступак „одређивања присилног смјештаја апеланта у психијатријску здравствену установу”, те је Општински суд донио рјешење о покретању поступка по службеној дужности па наконведеног доказног поступка донио одлуку од 15. новембра 2010. године којом је одређен присилни смјештај апеланта у психијатријској здравственој установи у трајању од једне године, а то вријеме треба да се рачуна од дана правоснажности тог рјешења, тј. од 30. новембра 2010. године. Образложење одлуке којом је апеланту одређен присилни смјештај заснива се на налазу и мишљењу вјештака неуропсихијатра др Златка Калабића, који се изјаснио да апелант болује од *трајне и хроничне неуропсихијатријске болести епилепсије симптоматске генезе поријекла лијевог темпоралног лобуса мозга, тип напада - парцијални напад са сложеном симптоматологијом*, те да му је неопходан присилни смјештај у здравствену установу у трајању од једне године, односно и преко наведеног периода, сходно оцјени здравствене установе.

34. Уставни суд налази да је одредбама чл. 22 до 43 Закона о заштити лица с душевним сметњама прописано поступање у односу на лице с тежим душевним сметњама које због своје душевне сметње озбиљно и изравно угрожава сопствени живот или здравље и безбједност, односно живот или здравље и безбједност других лица, на основу којих су редовни судови и донијели оспорена рјешења и одредили апеланту присилни смјештај у психијатријској здравственој установи у трајању од једне године.

35. Ако се имају у виду наведени критеријуми, који морају да буду испуњени да би се притвор сматрао законитим, Уставни суд налази да цитиране одредбе Закона о заштити лица с душевним сметњама управо предвиђају, у ванпарничном поступку, утврђивање душевне поремећености пред надлежним домаћим органом, на основу објективне медицинске експертизе, затим омогућавају да се испита оправдавају ли врста и степен „душевне поремећености” присилно затварање таквог лица, те прописују ли ограничено трајање притвора, односно присилног смјештаја уз обавезу да здравствена установа у којој се налази то лице, по потреби, доставља суду извјештаје о здравственом стању тог лица. У конкретном случају Уставни суд налази да су редовни судови приликом одређивања присилног смјештаја апеланта у психијатријску здравствену установу у трајању од једне године провели законит поступак у смислу наведених одредби Закона о заштити лица с душевним сметњама, дакле поступали су у складу са законом. Међутим, Уставни суд примјећује да је апелант присилно смјештен у Завод а не у психијатријску здравствену установу, како је одређено оспореним рјешењем и како је прописано Законом о заштити лица с душевним сметњама. Уставни суд такође подсјећа да је у својој Одлуци број АП

2271/05 од 21. децембра 2006. године („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 49/06) у тачки 67 закључио: „...да, иако смјештај ментално обољелих лица у посебан одјел затвора јесте, у одређеној мјери, у складу с домаћим законом који предвиђа такву могућност, али искључиво као изузетак, он, ипак, није сагласан са захтјевима Европске конвенције која тражи да та лица буду смјештена у болници, клиници или другој одговарајућој институцији намијењеној за ту сврху”.

36. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да захтјев ‘законитости’ лишавања слободе у смислу члана 5 став 1е. Европске конвенције није испуњен у погледу институције у којој се присилни смјештај извршава. Уставни суд закључује да постоји кршење права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1е. Европске конвенције.

Право на правично суђење

37. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е. Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

38. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристраним, законом установљеним судом. [...]

39. Апелант сматра да није имао правично суђење због тога што су, по његовом мишљењу, редовни судови погрешно утврдили чињенично стање, неправилно примијенили материјално право и погрешно оцијенили изведене доказе, односно одлуку засновали на исказу једног вјештака. У вези с тим Уставни суд, прије свега, указује да сходно пракси Европског суда и Уставног суда задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од

10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска.

40. Такође, Уставни суд указује да, сходно устаљеној пракси Европског суда и Уставног суда, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове, између осталог, да образложе своје пресуде. Ова обавеза, међутим, не може да буде схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види Уставни суд, одлуке бр. У 62/01 од 5. априла 2002. године и АП 352/04 од 23. марта 2005. године). Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види Европски суд за људска права, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А, број 303-А, став 29). Европски и Уставни суд су у бројним одлукама указали да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али истовремено имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види Европски суд за људска права, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36 и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године).

41. Уставни суд сматра да у конкретном случају свеобухватна анализа доказа који су изведени није изостала, већ да је првостепени суд у свом рјешењу у потпуности описао процес појединачне оцјене доказа, њиховог довођења у међусобну везу и извођење закључка да су се стекли законски услови да се апеланту одреди присилни смјештај у психијатријској здравственој установи у трајању од једне године. Наиме, Уставни суд запажа да је првостепени суд у току доказног поступка извршио увид у кривични спис Кантоналног суда број 03 0 К 0 002155 10 К, провео вјештачење вјештака специјалисте неуропсихијатра др Златка Калабића, саслушао наведеног вјештака и тужиоца, као и пуномоћника апеланта и пуномоћника Центра за социјални рад. Првостепени суд је, увидом у кривични предмет Кантоналног суда број 03 0 К 002155 10 К, утврдио да је апелант кривично дјело убиства из члана 166 став 1 у вези с чланом 28 КЗ ФБиХ у стицају с кривичним дјелом из члана 52 Закона о набављању, држању и ношењу оружја и муниције, починио у стању неурачунљивости, да се као посљедица трајне примарне болести и операције мозга код апеланта развио тзв. психоорганични синдром с озбиљним и тешким оштећењем укупног менталног функционисања, да је опасан по околину и да му је потребно лијечење те да му је рјешењем тог суда од 30 априла 2010 године и одређен привремени смјештај у психијатријску здравствену установу у трајању од шест мјесеци.

42. Уставни суд даље запажа да је првостепени суд прихватио налаз и мишљење вјештака специјалисте неуропсихијатра др Златка Калабића који је по налогу суда извршио преглед апеланта, извршио увид у апелантову медицинску документацију и увид у психијатријска вјештачења која је обавио тим вјештака и дао у већ споменутом кривичном поступку. Првостепени суд је образложио да се наведени вјештак у свом налазу децидно изјаснио да апелант болује од *трајне и хроничне неуропсихијатријске болести епилепсије симптоматске генезе поријекла лијевог темпоралног лобуса мозга, тип напада - парцијални напад са сложеном симптоматологијом*, те да му је неопходан присилни смјештај у здравствену установу у трајању од једне године, односно и преко наведеног периода према оцјени здравствене установе. Поред наведеног, првостепени суд је образложио да се тим вјештака који су дали свој налаз у кривичном поступку који је против апеланта вођен, посебно фокусирао на оцјену да ли је апелант противправна дјела учинио у стању урачунљивости, док је вјештак неуропсихијатар др Златко Калабић свој налаз дао по налогу суда, а у вези с предлогом Тужилаштва за одређивање апеланту присилног смјештаја у здравствену установу. Првостепени суд је јасно образложио да је вјештак др Златко Калабић, приликом давања налаза и мишљења о апелантовом здравственом стању, имао у виду и налазе тима вјештака датих у кривичном поступку који је против апеланта вођен, те нагласио да из исказа вјештака др Алије Сутовића произилази да апеланту не само да не би штетило него би било и потребно да се одреди лијечење ради психичке стабилизације. Овакве закључке првостепеног суда у цијелости је потврдио и другостепени суд, оцијенивши да је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање и правилно примијенио материјално право, те правилно донио одлуку којом је апеланту одредио присилни смјештај у психијатријској здравственој установи у трајању од једне године.

43. Уставни суд сматра да у оспореним одлукама нема ништа што би указивало на произвољност, било код утврђивања и оцјене чињеница или код примјене материјалног и процесног права, те да оспорене одлуке садрже образложење које задовољава захтјеве из члана 6 став 1 Европске конвенције. Стога, Уставни суд сматра да у односу на ове апелантове наводе нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право из члана 1 Протокола број 4 уз Европску конвенцију

44. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима прекршено и право из члана 1 Протокола број 4 уз Европску конвенцију.

45. Члан 1 Протокола број 4 уз Европску конвенцију гласи:

Нико неће бити лишен слободе само на основу немогућности да изврши уговорну обавезу.

46. Право из овог члана односи се на лишавање слободе лица искључиво због немогућности да се изврши нека обавеза преузета уговором. Међутим, примјена овог права не односи се на случајеве у којима је лице лишено слободе на основу одлуке суда којом је одређен присилни смјештај у психијатријску здравствену установу на основу члана 22 Закона о заштити лица с душевним сметњама. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да су ови апелантови наводи неосновани, те да нема кршења права из члана 1 Протокола број 4 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

47. Уставни суд закључује да постоји кршење права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1е. Европске конвенције. Наиме, Уставни суд повреду овог права види у томе што лишавање слободе лица и његов смјештај у казнено-поправни завод на основу судске одлуке којом је одређен присилни смјештај у психијатријску здравствену установу не испуњава захтјев „законитости” из члана 5 став 1е. Европске конвенције у погледу институције у којој се извршава присилни смјештај.

48. Уставни суд сматра да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када у образложењу оспорених рјешења не постоји ништа што би указивало да су судови своје одлуке донијели уз повреду правила поступка или да је произвољно примијенио материјално право, а у образложењу одлука за своје ставове су дали детаљне, јасне и логичне разлоге. Уставни суд, такође, закључује да нема кршења права из члана 1 Протокола број 4 уз Европску конвенцију када је апеланту судском одлуком одређен присилни смјештај у психијатријску здравствену установу на основу члана 22 Закона о заштити лица с душевним сметњама.

49. На основу члана 61 ст. 1, 2 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

50. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 2403/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Muhe Rahimića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-08-000190 od 12. lipnja 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-K-08-000002 od 12. ožujka 2008. godine

Odluka od 29. lipnja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 2403/08**, rješavajući apelaciju **Muhe Rahimića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 29. lipnja 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Muhe Rahimića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-08-000190 od 12. lipnja 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-K-08-000002 od 12. ožujka 2008. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Muho Rahimić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bihaća, kojeg zastupa Ilijas Midžić, odvjetnik iz Bihaća, podnio je 4. kolovoza 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Kž-08-000190 od 12. lipnja 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 001-0-K-08-000002 od 12. ožujka 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Kantonalnog tužiteljstva Bihać (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) zatraženo je 1. rujna 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Vrhovni sud je odgovor na apelaciju dostavio 3. listopada 2008. godine, Kantonalni sud 11. rujna 2008. godine i Kantonalno tužiteljstvo 5. rujna 2008. godine.
4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju dostavljen je apelantovu opunomoćeniku 6. studenog 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
6. Presudom Kantonalnog suda broj 001-0-K-08-000002 od 12. ožujka 2008. godine, koja je potvrđena Presudom Vrhovnog suda broj 070-0-KŽ-08-000190 od 12. lipnja 2008. godine, apelant je proglašen krivim za kazneno djelo razbojništva iz članka 289. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH) za koje je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest godina. U dispozitivu presude apelantu je stavljeno na teret da je 3. listopada 2007. godine u Velikoj Kladaši dovezao još dvije nepoznate osobe ispred Filijale Raiffeisen banke (u daljnjem tekstu: banka) da bi svi zajedno, obučeni u sportsku opremu i sa navučenim crnim kapama, naoružani, ušli u unutarnjost banke i s namjerom da sebi pribave protupravnu imovinsku korist, uz prijetnju vatrenim oružjem službenicima banke i nazočnim klijentima, iz blagajne uzeli i za sebe prisvojili novac u raznim apoenima i valutama u ukupnom iznosu od 50.650,11 KM. Nakon toga su izašli iz banke i vozilom se udaljili velikom brzinom, a potom su u oblasti Šiljkovače-brdo Hum vozilo zapalili i udaljili se u nepoznatom pravcu, pribavljajući na taj način imovinsku korist od 50.650,11 KM, a na štetu ove banke.
7. U obrazloženju presude Kantonalni sud je istaknuo da je apelant u svojoj obrani i tijekom postupka negirao izvršenje kaznenog djela razbojništva. Tijekom glavnog pretresa su izvedeni dokazi optužbe i dokazi obrane, a odbijen je prijedlog obrane da se na okolnost apelantova alibija sasluša njegova supruga, jer su na iste okolnosti saslušana tri svjedoka. Kantonalni sud je, obrazlažući presudu, istaknuo da iz apelantove obrane proizlazi sporna činjenica koja se tiče njegova sudjelovanja u izvršenju kaznenog djela razbojništva, budući da je kategorički negirao izvršenje ovog djela. Kantonalni sud je na tu spornu činjenicu proveo dokaze saslušanjem svjedoka. Iz iskaza svjedoka Emira Čatića,

Rasima Palića i zaštićenog svjedoka pod pseudonimom „Abid” Kantonalni sud je bez ikakve dvojbe utvrdio da je upravo apelant osoba koja je upravljala putničkim motornim vozilom marke „opel vektra” koje je kritičnog dana imalo njemačke carinske tablice DAH 469A 89/12. Navedeno vozilo je, nakon što je potpuno izgorjelo, pronađeno u oblasti Šiljkovače u šumi brda Hum. Prije izvršenja kaznenog djela vozilo je bilo parkirano u neposrednoj blizini banke i tim vozilom su apelant i druge dvije nepoznate osobe pobjegli nakon izvršenja kaznenog djela. Svjedok Emir Čatić je u svom iskazu potvrdio da je kritičnog dana u 8 i 30 sati susreo apelanta za upravljačem vozila „opel vektra”, u kojem su bile još najmanje dvije osobe, na izlazu iz Velike Kladuše u pravcu Cazina, pretičući pri tomu kolonu vozila. Svjedok Rasim Palić je u svom iskazu naveo da se kritičnog dana nalazio kao suvozač u vozilu koji se kretalo prema Velikoj Kladuši, te da se mimoišao sa vozilom marke „opel vektra” starije godine proizvodnje, da je za upravljačem tog vozila bio vozač izrazito tamne puti kojeg je kasnije prepoznao kao apelanta i identificirao u KMUP-u USK kao vozača vozila. Zaštićeni svjedok pod pseudonimom „Abid” u svom iskazu je naveo da se kritičnog dana nalazio u oblasti Šiljkovače, u šumi na brdu Hum, te da mu je makadamskim putem u susret došlo vozilo „opel vektra” sa stranim „col” tablicama, a za upravljačem je bio vozač tamnije puti, po izgledu je zaključio da se radi o osobi romske nacionalnosti, te ga je kasnije prepoznao i identificirao u KMUP-u USK kao apelanta. Iz sadržaja zapisnika KMUP-a USK Bihać broj 05-1/04-1-834/07 od 4. listopada 2007. godine i fotodokumentacije u svezi sa pronalaskom nepoznatog izgorjelog vozila, kako je dalje istaknuo Kantonalni sud, nesporno je utvrđeno da je upravo na mjestu koje je opisao zaštićeni svjedok pronađeno izgorjelo vozilo marke „opel vektra” kod kojeg je pronađena prednja registarska tablica oznake DAH 469A 89/12. Svjedoci optužbe koji su bili neposredni očevidci izvršenja kaznenog djela unutar prostorija banke nisu potvrdili činjenicu da su prepoznali apelanta, budući da su djelo počinile tri maskirane osobe na koji način je njihov identitet bio prikriven. Optužba, kako je dalje naveo Kantonalni sud, nije izvela niti jedan neposredni dokaz kojim dokazuje kazneno djelo razbojništva od apelanta, već se apelant za izvršenje navedenog kaznenog djela tereti na temelju posrednih dokaza, tj. indicija. Činjenice utvrđene posrednim dokazima, kako je dalje navedeno u obrazloženju, moraju biti nesumnjivo utvrđene i međusobno čvrsto i logički povezane, tako da upućuju na jedini mogući zaključak glede osobe koja je izvršila kazneno djelo. Ocjenjujući iskaze svjedoka kao posredne dokaze-indicije koje je optužba izvela u izravnom postupku dokazivanja, a posredno ih ispitala apelantova obrana, imajući u vidu vrijeme u koje su svjedoci vidjeli vozilo marke „opel vektra”, činjenicu da je jedan od svjedoka prepoznao apelanta u navedenom vozilu prigodom mimoilaženja, a druga dva svjedoka kao vozača tog vozila, te ocjenjujući lokaciju i dionicu puta na kojoj su svjedoci vidjeli vozilo, nepobitno je, po ocjeni Kantonalnog suda, dokazano da ti dijelovi puta

faktički čine cjelinu. Naime, dijelovi puta na kojima su svjedoci vidjeli vozilo nadovezuju se jedan na drugi i čine cjelinu i jedinstvenu relaciju puta kojom se kretalo vozilo, počev od zgrade banke, gdje je počinjeno kazneno djelo, do lokacije gdje je zapaljeno. Stoga je, prema mišljenju Kantonalnog suda, optužba izvan razumne sumnje dokazala da je apelant bio osoba koja je upravljala vozilom koje su koristili počinitelji kaznenog djela razbojništva prigodom bijega sa lica mjesta-banke, pa do mjesta gdje su vozilo zapalili kako bi uništili sredstvo koje su koristili nakon učinjenog kaznenog djela. Nesporno je utvrđeno da su to kazneno djelo počinila tri maskirana muškarca, tako da je navedeno kazneno djelo *de facto* počinjeno u sastavu skupine ljudi (članak 2. točka 16. KZFBiH) uz prijetnju svim zatečenim osobama u prostorijama banke da će neposredno napasti na život neke osobe. Sud nije mogao uvažiti i prihvatiti kao istinite iskaze svjedoka obrane u dijelu u kojem su tvrdili da je apelant kritičnog dana, 3. listopada 2007. godine, bio u kući S.H. u okolici Tuzle. Naime, kako je dalje obrazložio Kantonalni sud, ocjenjujući iskaze svjedoka obrane Š.A., S.H. i S.H., kao i apelantovu obranu, nesporno je utvrđeno da je apelant 1. i 2. listopada 2007. godine odista bio u Bijeljini i Tuzli, ali ne i 3. listopada 2007. godine, kada je izvršeno kazneno djelo. Po ocjeni suda, iskazi svjedoka obrane u ovom dijelu su pristrani u apelantovu korist, budući da je sa navedenim svjedocima u tazijskim i prijateljskim odnosima, a njihovi iskazi u tom dijelu su dani radi izbjegavanja njegove kaznene odgovornosti. Ocjenjujući dokaze optužbe i obrane, njihov sadržaj posebice i u međusobnoj svezi, kao i u svezi sa apelantovom obranom, Kantonalni sud je ocijenio da je optužba izvan razumne sumnje dokazala da je apelant počinio radnje bliže opisane u izreci presude, koje u objektivnom i subjektivnom smislu predstavljaju biće kaznenog djela razbojništva iz članka 289. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZFBiH, te ga je proglasio krivim. Prigodom izricanja kazne zatvora Kantonalni sud je ocijenio sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, smatrajući da je kazna zatvora od šest godina razmjerna, adekvatna i odgovarajuća težini kaznenog djela, okolnostima pod kojima je počinjeno, stupnju društvene opasnosti i jačini ugrožavanja zaštićenog dobra.

8. Vrhovni sud je Presudom broj 070-0-Kž-08-000190 od 12. lipnja 2008. godine odbio kao neutemeljen apelantov priziv i potvrdio presudu Kantonalnog suda od 12. ožujka 2008. godine. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da je apelant prizivom ukazao na bitne povrede odredaba kaznenog postupka, i to u svezi sa povredom prava na obranu, zasnivanjem pobijane presude na indicijama i nedostatkom razloga o odlučnim činjenicama. Prema ocjeni Vrhovnog suda, ovakvi prigovori priziva nisu utemeljeni. Naime, kako je dalje obrazloženo, apelantovim prizivom se dovodi u svezu pravo na obranu sa mogućnošću unakrsnog ispitivanja zaštićenog svjedoka. U tom smislu, Vrhovni sud je uvidom u zapisnik sa glavnog pretresa utvrdio da je obrani Kantonalni sud omogućio

unakrsno ispitivati zaštićenog svjedoka, a da apelant i njegov branitelj tu mogućnost nisu iskoristili, pravdajući se da nisu spremni postavljati pitanja iako im je bilo poznato da će se na tom pretresu izvršiti saslušanje zaštićenog svjedoka, i to njegovo izravno i unakrsno ispitivanje. Glede prigovora koji se odnosi na nedostatak razloga o odlučnim činjenicama, jer je presuda utemeljena na indicijama, Vrhovni sud je istaknuo da navedeni prizivni razlozi uopće nisu konkretizirani, te da Vrhovni sud kao drugostupanjski nije bio u situaciji ispitati njihovu opravdanost, jer u smislu članka 321. Zakona o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), nema ovlasti da u tom pravcu pobijanu presudu preispituje po službenoj dužnosti. Prema mišljenju Vrhovnog suda, apelant u okviru prizivne osnove koja se tiče bitnih povreda postupka, u stvari, pobija ocjenu izvedenih dokaza i u svezi s tim pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja zbog čega su ti razlozi razmotreni u okviru prizivne osnove koja se tiče pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odnosno povrede kaznenog zakona. S tim u svezi, Vrhovni sud je istaknuo da je prvostupanjski sud na temelju dokaza i činjenica koje je naveo u obrazloženju svoje presude izveo pravilan zaključak da je apelant učinio radnje izvršenja opisane u izreci pobijane presude za koje je pravilno proglašen krivim i osuđen. Nesporno je da u konkretnoj kazenoj stvari nije bilo neposrednih dokaza, ali, također, i da postoji niz posrednih dokaza-indicija, pa je trebalo ocijeniti predstavljaju li one u svojoj ukupnosti jedan zatvoreni krug, u smislu postojanja pravno relevantnih činjenica koje bi ukazivale da je apelant poduzeo inkriminirane radnje na način kako je to navedeno u činjeničnom opisu pobijane presude. Dokazivanje putem indicija nije samo po sebi, kako je istaknuo Vrhovni sud, protivno načelima pravičnog suđenja, ali za dokazivanje putem indicija vrijedi pravilo da moraju djelovati kao čvrst krug koji dopušta samo jedan zaključak u odnosu na relevantnu činjenicu, te da objektivno potpuno isključi mogućnost drugačijeg zaključka u odnosu na tu činjenicu. S tim u svezi, Vrhovni sud je ocijenio da posredni dokazi koje je izveo Kantonalni sud upravo čine takvu logičnu cjelinu, da je u prvostupanjskoj presudi pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje iz kojeg je izveden zaključak o tomu da je apelant počinio kazneno djelo za koje je osuđen. Glede prizivnog prigovora kojim se dovodi u sumnju iskaz svjedoka Emira Ćatića prigodom prepoznavanja apelanta, označivši kao prepoznatu osobu onu koja je imala redni broj „5”, a apelant redni broj „2”, Vrhovni sud je istaknuo da je temeljem iskaza svjedoka Adnana Beganovića, koji je sačinjavao zapisnik o prepoznavanju, nedvojbeno utvrđeno da je bila u pitanju očigledna tehnička pogreška a iskaz ovog svjedoka objektiviziran je iskazom svjedoka Emira Ćatića, koji je odranije poznavao apelanta. Prvostupanjski sud je, prema ocjeni Vrhovnog suda, naveo jasne i argumentirane razloge glede vjerodostojnosti dokaza koji su prihvaćeni i onih koji nisu prihvaćeni pri čemu su svi ocijenjeni pojedinačno i u međusobnoj svezi sukladno načelu slobodne ocjene dokaza.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1, 2. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije. U okviru prava na pravično suđenje, apelant je istaknuo da u postupku koji se protiv njega vodio nisu poštivana pravila procesnog prava, jer sudac koji je bio naznačen javnom dijelu drugostupanjskog vijeća nije naveden u pismenom otpravku presude. Pored toga, apelant je istaknuo da su osporene presude donesene na temelju indicija, a ne dokaza, zbog čega je, po njegovu mišljenju, došlo do kršenja načela presumpcije nevinosti, pravila *in dubio pro reo*, načela kontradiktornosti i jednakosti, proizvoljne ocjene dokaza prigodom utvrđivanja činjeničnog stanja, što je rezultiralo nezakonitom osuđujućom presudom. Smatra da je postupak prepoznavanja navodnog izvršitelja kaznenog djela obavljen nezakonito, da je svaki dokaz konkretnog predmeta bio u sumnji i da su sudovi bili u obvezi primijeniti načela presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo* koji su zaštićeni člankom 6. stavak 2. Europske konvencije. U svezi sa stavkom 3. članka 6. Europske konvencije, apelant je istaknuo da je neopravdano odbijen prijedlog za saslušanje svjedoka-njegove supruge, na okolnost njegova alibija. Glede povrede prava na nediskriminaciju, apelant tvrdi da je pred sudovima koji su donijeli osuđujuću presudu tretiran drugačije od ostalih zbog toga što se osuđujuća presuda protiv njega temelji na indicijama, a ne dokazima, za što ne postoji objektivno i razumno opravdanje. Predložio je da se njegova apelacija usvoji i osporene presude ukinu.

b) Odgovor na apelaciju

10. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da je apelacijom ukazano kako je na javnom dijelu sjednice Vijeća sud bio sastavljen u Vijeću sudaca Malika Hadžiomerađića, Vjekoslava Lovrića i Amira Jaganjca, a u pismenom otpravku presude, umjesto suca Amira Jaganjca, naznačena je sutkinja Nidžara Zlotrg. Vrhovni sud je po službenoj dužnosti, svojim Rješenjem broj 070-0-Kž-08-000190 od 4. rujna 2008. godine, koje je postalo pravomoćno 19. rujna 2008. godine, očiglednu pogrešku u pisanju imena člana Vijeća ispravio na temelju odredbe članka 306. stavak 1. ZKPFBiH, pa je prigovor iz apelacije glede toga neutemeljen. U ostalom dijelu apelacije kojom je ukazano kako ne postoji nijedan dokaz koji bi ukazivao da je apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret Vrhovni sud je naveo da je neutemeljen, jer su ovaj, kao i ostali prigovori iz apelacije bili izneseni i isticali u prizivu izjavljenom protiv prvostupanjske presude, a naročito iskazi svjedoka

koji su apelanta prepoznali kao jednog od izvršitelja kaznenog djela koje mu je stavljeno na teret. Osporene presude se ne temelje isključivo i jedino na iskazima svjedoka, već na činjeničnom stanju utvrđenom pomoću ostalih mnogobrojnih dokaza kojima su objektivizirani iskazi svjedoka zbog čega Vrhovni sud ocjenjuje da je apelacija neutemeljena.

11. Kantonalni sud je naveo da u cijelosti ostaje pri razlozima iz svoje presude zbog čega je predloženo da se apelacija odbije.

12. Kantonalno tužiteljstvo je navelo da je apelacija neutemeljena, jer je postupak koji se vodio protiv apelanta proveden sukladno odredbama ZKPFBiH pri čemu je apelant uživao sva prava propisana tim zakonom i odredbama Europske konvencije.

V. Relevantni propisi

13. U **Kaznenom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 36/03, 37/03, 21/04 i 18/05) relevantne odredbe glase:

Članak 2. točka 16.

Skupina ljudi je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog činjjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba sudjeluje u učinjenju kaznenog djela.

Članak 289. st. 1. i 2.

Razbojništvo

(1) Tko upotrebom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili organ, oduzme tuđu pokretninu s ciljem da njezinim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist ili da je protupravno prisvoji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovog članka neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena, ili je to kazneno djelo učinjeno u sastavu skupine ljudi, ili ako je upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

14. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06 i 53/07) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(1) Svatko se smatra nevinim za kazneno djelo dok se pravomoćnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja.

(2) Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

Članak 11. st. 2. i 3.
Zakonitost dokaza

(2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.

(3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na osnovu dokaza iz stavka 2. ovog članka.

Članak 15.
Jednakost u postupanju

Sud, tužitelj i drugi organi koji sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Članak 16.
Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih organa koji sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Članak 296.
Dokazi na kojima se zasniva presuda

(1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovi takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Članak 306. stavak 1.
Ispravke u presudi

(1) Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesuglasnosti pisano izrađene presude s izvornikom, ispravit će, posebnim rješenjem, sudac, odnosno predsjednik vijeća na zahtjev stranke i branitelja ili po službenoj dužnosti.

Članak 321.
Granice ispitivanja presude

Vijeće Apelacionog odjela ispituje presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija žalbom.

VI. Dopustivost

15. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

17. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 070-0-Kž-08-000 190 od 12. lipnja 2008. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 25. lipnja 2008. godine, a apelacija je podnesena 4. kolovoza 2008. godine, dakle, u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelant pobija presude Vrhovnog suda i Kantonalnog suda, ističući da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1, 2. i 3. Europske konvencije i zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

20. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

21. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

2. Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

3. Svako tko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka obrane odobre pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe. [...]

22. Navodi apelacije glede prava na pravično suđenje odnose se na bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pravilnost utvrđivanja činjeničnog stanja, pogrešnu primjenu materijalnog prava, povredu načela jednakopravnosti stranaka u postupku, proizvoljnost u prihvaćanju i ocjeni dokaza, povredi načela presumpcije nevinosti i načela *in dubio pro reo*.

23. U svezi sa apelantovim navodima koji se odnose na bitne povrede odredaba kaznenog postupka koje se, po njegovu mišljenju, odnose na sastav Vijeća koje je bilo nazočno javnom dijelu sjednice Drugostupanjskog vijeća i Vijeća koje je navedeno u pismenom otpravku presude, Ustavni sud zapaža da je drugostupanjski sud očiglednu pogrešku u pisanju imena člana Vijeća ispravio po službenoj dužnosti, Rješenjem broj 070-0-Kž-08-000190 od 4. rujna 2008. godine koje je postalo pravomoćno 4. rujna 2008. godine na temelju odredbe članka 306. stavak 1. ZKPFBiH. Ostali apelantovi navodi glede bitnih povreda odredaba kaznenog postupka tiču se apelantove nemogućnosti da ispita zaštićenog svjedoka i nedostataka obrazloženja o odlučnim činjenicama. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud naveo vrlo jasne i određene stavove glede neutemeljenosti navedenog prigovora. Naime, Vrhovni sud je uvidom u zapisnik sa glavnog pretresa prvostupanjskog suda utvrdio da su apelant i njegov branitelj bili obaviješteni o vremenu saslušanja zaštićenog svjedoka, a činjenica da su mu propustili postavljati pitanja na okolnosti o kojim je svjedočio, nije sama po sebi dovoljna da se traži ponovno saslušavanje istog svjedoka o istim okolnostima. U tom smislu, Vrhovni sud je, pored navedenog, istaknuo da okolnosti o kojima je svjedok davao svoj iskaz nisu bile komplicirane, nego

jednostavne (situacija u kojoj se svjedok sasvim slučajno našao), što je, po mišljenju Vrhovnog suda, još jedan od razloga da se apelantov naknadni zahtjev za saslušanje istog svjedoka na iste okolnosti odbije. Također, apelant je u ovom kontekstu istaknuo da je i prigodom radnje prepoznavanja počinjena bitna povreda postupka. Ustavni sud zapaža da je glede identiteta apelanta kao počinitelja kaznenog djela, dakle, činjenice koja se u tijeku prvostupanjskog postupka ukazala spornom, prvostupanjski sud jasno i nedvojbeno istaknuo da je tu činjenicu na pouzdan način utvrdio međusobnom ocjenom dokaza provedenih na glavnom pretresu zbog čega Ustavni sud ne vidi bilo kakvu proizvoljnost na koju je apelant u apelaciji ukazao, pa je apelacija u ovom dijelu neutemeljena.

24. U svezi sa apelantovim navodima da su sudovi osporenim presudama pogrešno utvrdili činjenično stanje i na taj način povrijedili načela presumpcije nevinosti i *in dubio pro reo*, jer su osuđujuće odluke utemeljili na posrednim dokazima-indicijama, a ne na neposrednim dokazima, Ustavni sud podsjeća da članak 6. stavak 2. Europske konvencije propisuje da će svatko tko je optužen za kazneno djelo biti smatran nevinim dok se njegova krivnja ne dokaže sukladno zakonu, odnosno pravomoćnoj presudi. Također, sumnju glede činjenica koje čine obilježja kaznenog djela sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog. Ova temeljna pravna načela su razrađena i u odredbama ZKPFBiH koji je primijenjen u konkretnom slučaju. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, presumpcija nevinosti znači da optuženi nema obvezu da se brani, mada ima pravo na obranu, nije dužan dokazivati svoju nevinost, a teret dokazivanja je na tužitelju. Sukladno tomu, sud mora donijeti oslobađajuću presudu ne samo kad je uvjeren u nevinost optuženog nego i onda kada nije uvjeren ni u njegovu krivnju, ni u njegovu nevinost. Dakle, u sumnji sud mora primijeniti načelo *in dubio pro reo*, što je i bitan element prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, serija A broj 146, stavak 77).

25. U konkretnom slučaju osuđujuća presuda protiv apelanta donesena je na temelju posrednih dokaza-indicija, što, samo po sebi, nije protivno načelima pravičnog suđenja iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Međutim, za dokazivanje indicijama vrijedi pravilo da indicije moraju djelovati kao čvrst zatvoren krug koji dopušta samo jedan zaključak u odnosu na relevantnu činjenicu, te da objektivno potpuno isključe mogućnost drugačijeg zaključka u odnosu na istu činjenicu. Dakle, činjenice utvrđene posrednim dokazima moraju biti nesumnjivo utvrđene i međusobno čvrsto i logički povezane, tako da upućuju na jedini mogući zaključak da je upravo optuženi počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret. Također, provedeni posredni dokazi moraju biti potpuno sukladni i predstavljati ne zbir dokaza, već sustav indicija koji će u svom sklopu i povezanosti

isključiti svaku drugu mogućnost od one koju je utvrdio prvostupanjski sud (vidi, odluke Ustavnog suda broj *AP 661/04* od 22. travnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 44/05, broj *AP 5/05* od 14. ožujka 2006. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 49/06, i broj *AP 2650/05* od 12. rujna 2006. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 9/07). Osim toga, Ustavni sud podsjeća da je redoviti sud dužan savjesno ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u svezi sa ostalim dokazima, pa onda na temelju takve brižljive ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

26. U kontekstu navedenog, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju posredni dokazi koje je prvostupanjski sud izveo čine upravo takvu logičnu cjelinu. Naime, Ustavni sud primjećuje da je osuđujuća presuda protiv apelanta utemeljena na posrednim dokazima-iskazima u presudi poimenično navedenih svjedoka koji su na glavnom pretresu unakrsno i izravno ispitani, kao i na brojnim, u presudi detaljno navedenim, materijalnim dokazima. Kantonalni sud je u pobijanoj presudi izvršio analizu svakog dokaza posebno i u svezi sa drugim dokazima, u smislu načela slobodne ocjene dokaza, dajući jasno i iscrpno obrazloženje svoje odluke kojom je apelant proglašen krivim za djelo koje mu je optužnicom stavljeno na teret. Kantonalni sud je, upravo oprečno navodima apelacije koji se tiču nepotpunog činjeničnog stanja, jasno i određeno obrazložio na kojim iskazima svjedoka i na kojim materijalnim dokazima je utemeljio svoju odluku, iznio razloge zbog kojih te dokaze smatra prihvatljivim i uvjerljivim. Istodobno, Kantonalni sud je naveo razloge zbog kojih nije mogao prihvatiti i uvažiti dijelove iskaza svjedoka obrane (Š.A., S.H. i S.H.) kojima su tvrdili da je apelant kritičnog dana, 3. listopada 2007. godine, bio u okolici Tuzle i Bijeljine. U tom pravcu, Kantonalni sud je jasno naveo da su svjedoci obrane u tazbinskom srodstvu sa apelantom sa kojim su, istodobno, i u bliskim prijateljskim odnosima, pa su i njihovi iskazi u tom dijelu ocijenjeni pristranim u odnosu na apelanta, s ciljem njegova izbjegavanja kaznene odgovornosti. Kantonalni sud je analizom i ocjenom svih provedenih dokaza izveo zaključak koji ne ostavlja sumnju u to da je apelant počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. Ustavni sud smatra da obrazloženja koja je u svezi s tim dao prvostupanjski sud, a prihvatio ih u prizivnom postupku i Vrhovni sud, zadovoljavaju kriterije prava na obrazloženu odluku iz članka 6. Europske konvencije, te da ocjena posrednih dokaza od redovitih sudova ni na koji način ne ostavlja dojam proizvoljnosti ili nelogičnosti, niti predstavlja kršenje načela *in dubio pro reo*. S tim u svezi, Ustavni sud smatra neutemeljenim navode o povredi prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije.

27. U svezi sa apelantovim navodima da je u konkretnom kaznenom postupku povrijeđeno načelo jednakopravnosti strana u postupku, jer je neopravdano odbijen prijedlog za saslušanje svjedoka obrane-njegove supruge, Ustavni sud ističe da je jednakopravnost

stranaka jedan od važnih aspekata prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije. To, naime, znači da optuženi u kaznenom postupku treba imati ista prava kao i ovlaštenu tužitelj. Drugo važno načelo, koje je blisko vezano za to pravo, jeste da postupak mora biti sukladan načelu kontradiktornosti, što znači da optuženi mora imati informacije o svim navodima i dokazima koje je iznio tužitelj, mogućnost da odgovori na iznesene navode, da iznese druge dokaze u korist svoje obrane i, konačno, mora imati mogućnost da osobno nazoči suđenju. U odgovoru na pitanje je li apelant tretiran na nejednakopravan način u odnosu na tužitelja, jer je prijedlog za saslušanje svjedoka-apelantove supruge, na okolnost njegova alibija odbijen, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud vrlo jasno istaknuo da je na iste okolnosti proveden dokaz saslušanjem triju svjedoka čiji su iskazi gotovo identični sa iznijetom obranom, pa saslušanje navedenog svjedoka ne bi utjecalo na utvrđenje drugačijeg činjeničnog stanja. Pored toga, kako primjećuje Ustavni sud, apelant je tijekom cijelog postupka imao branitelja, dakle, imao je mogućnost predlagati i izvoditi dokaze, imao je prigodu ispitati dokaze optužbe i osporiti ih osobno i uz pomoć branitelja, te predložiti dokaze glede obrane. Stoga, Ustavni sud smatra da apelant nije ponudio niti jedan dokaz u prilog tvrdnji da je načelo jednakopravnosti stranaka u sudbenom kaznenom postupku koji se protiv njega vodio narušeno, odnosno da su sudovi tijekom predmetnog kaznenog postupka davali prednost jednoj strani u odnosu na drugu.

28. Ustavni sud smatra da obrazloženja osporenih presuda zadovoljavaju zahtjeve prava na pravično suđenje i ne ostavljaju dojam proizvoljnosti zbog čega su navodi apelacije glede povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije, odnosno članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije neutemeljeni.

b) Pravo na nediskriminaciju

29. Apelant, također, u apelaciji ukazuje na povredu prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi sa pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer je osuđujuća presuda utemeljena na indicijama, a ne na neposrednim dokazima. Ustavni sud napominje da, prema praksi Europskog suda, diskriminacija nastupa ako se osoba ili skupina osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju na temelju spola, rase, boje, jezika, vjere (...) glede uživanja prava iz Europske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman, ili uporaba sredstava naspram željenog cilja koji nisu u proporcionalnom odnosu (vidi, Europski sud, *Belgijski jezički slučaj*, presuda od 23. srpnja 1968. godine, serija A broj 6, stavak 10). Pri tomu je nevažno je li

diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Europski sud, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. siječnja 1978. godine, serija A broj 25, stavak 226).

30. Budući da apelant pravo na nediskriminaciju dovodi u vezu sa osuđujućom presudom utemeljenom na indicijama, o čemu je Ustavni sud u prethodnim stavicama ove odluke zaključio da su neutemeljeni, te u apelaciji nije naveo niti jednu činjenicu ili dokaz iz kojeg bi se mogao izvesti zaključak o postojanju diskriminacije, Ustavni sud smatra da su i ovi apelantovi navodi neutemeljeni.

VIII. Zaključak

31. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1, 2. i 3. točka d) Europske konvencije, jer nije našao elemente koji bi ukazivali na to da su redoviti sudovi prihvatili i ocijenili dokaze proizvoljno, ili da su osporene presude jedino i isključivo utemeljene na posrednim dokazima-indicijama, već su rezultat savjesne i brižljive ocjene svih izvedenih dokaza (posrednih i materijalnih dokaza) koji u svojoj sveukupnosti čine logičnu cjelinu. Osim toga, ne postoji kršenje prava na presumpciju nevinosti i načela *in dubio pro reo* iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije, niti ima elemenata koji bi ukazivali na to da je u bilo kojoj fazi postupka apelant tretiran na način koji bi vodio povredi tih načela. Također, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni i navodi o kršenju prava iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, jer apelant pravo na nediskriminaciju dovodi u vezu sa pravom na pravično suđenje i osuđujućom presudom zasnovanom na posrednim dokazima za koje je prethodno zaključeno da nije utemeljeno.

32. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

33. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 2581/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Mare Memić i drugih
podnesena protiv Presude Vrhov-
nog suda Federacije Bosne i
Hercegovine broj 070-0-Rev-07-
001747 od 17. aprila 2008. godine

Odluka od 29. juna 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 2581/08**, rješavajući apelaciju **Mare Memić i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

na sjednici održanoj 29. juna 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Mare Memić, Nezira Kadića, Ilijasa Tahirbegovića, Edina Crnčala, Mehmeda Karovića, Murisa Terzića, Mehe Hajdarevića, Osmana Vladavića, Narcisa Kalajžića, Behudina Džanovića, Edina Džafića, Nijaza Kurspahića, Faika Čelebića, Azima Ljeva i Džemile Fazlibašić.

Utvrđuje se povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001747 od 17. aprila 2008. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku, u skladu s članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od

tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neosnovana apelacija Mare Memić, Nezira Kadića, Ilijasa Tahirbegovića, Edina Crnčala, Mehmeda Karovića, Murisa Terzića, Mehe Hajdarevića, Osmana Vladavića, Narcisa Kalajžića, Behudina Džanovića, Edina Džafića, Nijaza Kurspahića, Faika Čelebića, Azima Ljeva i Džemile Fazlibašić podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001747 od 17. aprila 2008. godine u odnosu na pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mara Memić, Nezir Kadić, Ilijas Tahirbegović, Edin Crnčalo, Mehmed Karović, Muris Terzić, Meho Hajdarević, Osman Vladavić, Narcis Kalajžić, Behudin Džanović, Edin Džafić iz Sarajeva, Nijaz Kurspahić i Faik Čelebić iz Visokog, Azim Ljevo iz Konjica i Džemila Fazlibašić iz Ilidže, Binježevo (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Adnan Novo, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 22. augusta 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 070-0-Rev-07-001747 od 17. aprila 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i ENERGOINVEST-COMET d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 11. novembra 2008. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud je odgovor na apelaciju dostavio 12. decembra 2008. godine, a tuženi 20. novembra 2008. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda i tuženog dostavljeni su apelantu 6. januara 2009. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Općinski sud u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) je Presudom broj Pr-531/02 od 16. marta 2005. godine obavezao tuženog kao poslodavca da apellantima, pored ostalog, isplati osnovne plaće odnosno razlike plaće, uvećane za minuli rad za period od 1. juna 2000. godine do, zaključno, 30. septembra 2004. godine, sa zakonskim zateznim kamatama. Dalje, tuženi je obavezan i da vrši obračun i isplatu osnovnih mjesečnih plaća, uvećanih za minuli rad za vrijeme provedeno na radu i za ostvarene normalne rezultate rada, odnosno novčane naknade za vrijeme za koje im pripada novčana naknada umjesto plaće i novčana naknada za topli obrok počevši od 1. oktobra 2004. godine, pa dok postoje zakonski uvjeti, sa zakonskim zateznim kamatama na svaku mjesečnu plaću koja dopijeva 15. u mjesecu za prethodni mjesec, pa sve do isplate.

7. U obrazloženju presude je, pored ostalog, istaknuto da je na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da je Štrajkački odbor 23. maja 2003. godine donio Odluku o stupanju u štrajk u kojoj je navedeno da će štrajk otpočeti 4. juna 2003. godine, kao i da se Presuda Općinskog suda II Sarajevo, broj PS-111/03 od 30. aprila 2003. godine o zabrani štrajka, ne odnosi na ovu odluku. Dalje, na osnovu provedenih dokaza je utvrđeno da su apellanti s tuženim zaključili ugovore o radu, pa da je tuženi dužan da prema njima izmiri sve obaveze iz radnog odnosa u skladu sa Zakonom o radu (u daljnjem tekstu: ZOR), Općim kolektivnim ugovorom, Kolektivnim ugovorom o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti proizvodnje i prerade metala u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Kolektivni ugovor), Pravilnikom o radu tuženog, te zaključenim ugovorima o radu. Prema navedenom, zaključeno je da je osnovan tužbeni zahtjev apelanata kojim su tražili isplatu plaće, naknade za topli obrok i regres za godišnji odmor. Općinski sud je svoju odluku utemeljio na relevantnim članovima navedenih propisa kojim su regulisani način utvrđivanja, obračun i isplata plaća, toplog obroka, regresa za godišnji odmor i otpremnine za odlazak u penziju.

8. Kantonalni sud je Presudom broj 009-0-Gž-07-000715 od 15. juna 2007. godine djelimično uvažio žalbu tuženog, te prvostepenu presudu preinačio tako da je odbio tužbeni zahtjev apelanata kojim su tražili da se tuženi obaveže da vrši obračun i isplatu mjesečnih plaća, odnosno novčanih naknada umjesto plaća i novčane naknade za topli

obrok, počevši od 1. oktobra 2004. godine pa dok za to postoje zakonski uvjeti, novčane naknade na ime regresa za godišnji odmor počevši od 1. januara 2004. godine sa zakonskim zateznim kamatama, kao i u dijelu odluke o kamatama, tako da zakonska zatezna kamata na dosuđene iznose naknada na ime plaća, zaključno s 30. septembrom 2004. godine, te toplog obroka i regresa teče počevši od 27. decembra 2002. godine pa do isplate. U preostalom dijelu žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda je potvrđena.

9. U obrazloženju presude je, pored ostalog, navedeno da je tuženi u toku cijelog postupka kao i u žalbi tvrdio da su apelanti bili u dugogodišnjem zabranjenom štrajku, da su štrajk otpočeli 28. aprila 2003. godine te ga obustavili po presudi suda, pa da je prvostepeni sud pogrešno zaključio da su 4. juna 2003. godine ponovo stupili u drugi štrajk, koji još uvijek traje, te im i dalje, bez obzira na dužinu trajanja štrajka, dosuđuje plaću, topli obrok i regres.

10. Dalje, Kantonalni sud je istakao da je prvostepeni sud pravilno zaključio da apelantima pripada pravo na plaću za navedeni period, prije stupanja u štrajk, prema članu 72. ZOR-a. U vezi s tim je ukazano da se apelanti sve vrijeme nalaze u radnom odnosu s tuženim, ugovori o radu koje su zaključili su i dalje na snazi, a kako je njima određena visina plaće, te kako u tom pravcu nije dolazilo do izmjena, oni su obavezujući za obje strane. Zato, u skladu s članom 68. ZOR-a i članom 11. ugovora o radu, apelantima za period bliže opisan u dispozitivu prvostepene presude, pripada plaća u dosuđenim iznosima kao i naknada za regres i topli obrok. Zatim, na osnovu uvida u spis i provedenih dokaza, utvrđeno je da je štrajk od 4. juna 2003. godine organizovan na osnovu nove odluke sindikata od 23. maja 2003. godine, na osnovu koje je štrajk i otpočeo 4. juna 2003. godine, kao i da taj štrajk nije zabranjen niti je njegova zakonitost dovedena u pitanje. Na osnovu navedenog, ocijenjeno je da su neosnovani žalbeni navodi tuženog da štrajk od 4. juna 2003. godine predstavlja produženje zabranjenog štrajka iz aprila 2004. godine. Kantonalni sud je ukazao i da je članom 9. Zakona o štrajku propisano da se zaposleniku koji je učestvovao u štrajku može smanjiti plaća srazmjerno vremenu provedenom u štrajku, u skladu s Kolektivnim ugovorom i Pravilnikom o radu. Međutim, kako ovo pitanje nije regulisano niti jednim od navedenih dokumenata, zaključeno je da poslodavac može ali ne mora smanjiti plaću. S obzirom da tuženi nije umanjio plaće apelantima za vrijeme štrajka, u skladu s citiranom odredbom, apelantima pripada pravo na plaću utvrđenu članom 11. ugovora o radu i to do utvrđenog datuma, kako je pravilno zaključio prvostepeni sud. Najzad, Kantonalni sud je istakao da štrajk predstavlja privremeni kolektivni prekid rada i da u tom periodu uposlenicima ne prestaje radni odnos, te da po prirodi stvari ne može trajati unedogled, pa je, imajući u vidu član 177. Zakona o parničnom postupku, zaključeno da je naknada plaće preko dosuđenog iznosa poslije 30. septembra 2004. godine neosnovana i nepravedna.

11. Vrhovni sud je Presudom broj 070-0-Rev-07-001747 od 17. aprila 2008. godine djelimično uvažio reviziju tuženog i preinačio pojedinačno dosuđene iznose na ime neisplaćenih plaća apelantima, tako što je smanjio prvobitno utvrđene iznose, kao i u dijelu odluke o kamati, tako da je trebalo da se zakonska zatezna kamata na dosuđene iznose za naknade za topli obrok i regres za 2003. godinu računa od 23. decembra 2004. godine. Najzad, preinačena je i odluka o troškovima postupka tako da je tuženi obavezan da nadoknadi naznačeni iznos umjesto iznosa označenog u drugostepenoj presudi.

12. Iz obrazloženja presude proizlazi da je tuženi u reviziji, pored ostalog, osporavao pravo apelantata na isplatu plaće, naknade za topli obrok i regres za vrijeme štrajka, koje je označio kao period od 1. maja 2003. godine do 30. septembra 2004. godine, kao i za vrijeme odsustvovanja s posla, na osnovu njegove evidencije, u periodu od 1. juna 2000. godine pa do stupanja u štrajk. Dalje, Vrhovni sud je zauzeo stanovište da nije pravilan stav drugostepenog suda po kojem, prema članu 9. Zakona o štrajku, s obzirom da ni Kolektivnim ugovorom, kao ni Pravilnikom o radu tuženog nije regulisano pitanje naknade plaće za vrijeme štrajka, apelantima pripada pravo na tu naknadu iako su bili u štrajku. S tim u vezi, Vrhovni sud je istakao da, s obzirom da je ostvarenim pravom na štrajk suspendovan rad zaposlenika, to podrazumijeva i suspenziju obaveze poslodavca da zaposleniku plaća za neizvršeni rad. Zaposlenik nije dužan da radi, a poslodavac mu nije dužan isplaćivati plaću. Po mišljenju Vrhovnog suda ovo je temeljna ideja izražena u članu 9. Zakona o štrajku, s tim da može biti korigovana Kolektivnim ugovorom i Pravilnikom o radu, što nisu okolnosti konkretnog slučaja. Zatim, ukazano je da za vrijeme štrajka radni odnos miruje, odnosno da miruju osnovna prava i obaveze subjekata radnog odnosa. Na osnovu navedenog, zaključeno je da su osnovani revizijski navodi tuženog da apelanti nemaju pravo na naknadu plaće za vrijeme štrajka od 1. juna 2003. godine (zbog lakšeg računanja nije korišten datum 4. juni 2003. godine, *datum početka štrajka*) do 30. septembra 2004. godine, pa je dosuđene iznose naknade plaće na ime neisplaćenih plaća za taj period i u navedenim iznosima umanjio, prema članu 250. Zakona o parničnom postupku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelanti smatraju da im je presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), sloboda mirnog okupljanja i sloboda udruživanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i

Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

14. Povreda garancija iz člana 11. Evropske konvencije, po mišljenju apelanata, se ogleda u pogrešnom tumačenju Vrhovnog suda da zaposlenicima koji su u štrajku ne pripada pravo na plaću, makar i smanjenu, jer „zaposlenik nije dužan da radi, a poslodavac nije dužan da isplaćuje plaću” koje je neutemeljeno u zakonskim odredbama, pogrešno i diskriminacijsko. S tim u vezi ističu da je jedno od osnovnih prava sindikalnog udruživanja pravo na štrajk, kako je to predviđeno i članom 1. stav 1. Zakona o štrajku. Prvostepeni i drugostepeni sud su utvrdili kao nesporno da su apelanti u štrajku koji nije zabranjen, niti je njegova zakonitost dovedena u pitanja. Dalje, apelanti ukazuju na član 9. Zakona o štrajku prema kojem se zaposleniku koji je učestvovao u štrajku plaća može umanjiti srazmjerno vremenu učešća u štrajku, u skladu s kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu. S obzirom da ni kolektivnim ugovorom kao ni pravilnikom o radu ovo pitanje nije precizno riješeno, apelanti smatraju da je pravilan zaključak prvostepenog i drugostepenog suda da poslodavac može ali ne mora umanjiti plaću u navedenoj situaciji, odnosno da zbog nedostatka preciznog rješenja poslodavac ne može umanjiti plaću radniku za vrijeme učešća u štrajku. Najzad, apelanti ističu da član 11. Evropske konvencije eksplicitno navodi pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima zbog zaštite svojih interesa, te da su presudom Vrhovnog suda *de facto* onemogućeni u uživanju prava na slobodu udruživanja, odnosno potpuno je obesmišljeno sindikalno organizovanje, s obzirom da je štrajk organizovala sindikalna organizacija i nije bio zabranjen, niti je njegova zakonitost dovedena u pitanje.

15. Apelanti smatraju da im je povrijeđeno i pravo na pravično suđenje jer je Vrhovni sud svoju odluku donio a da im nije dao mogućnost da iznesu svoje mišljenje o konkretnoj stvari. Najzad, apelanti tvrde da im je povrijeđeno i pravo na imovinu, jer su osporenim presudom Vrhovnog suda apelanti lišeni imovine koja im po zakonu pripada.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni sud se u odgovoru na apelaciju pozvao na razloge iz obrazloženja osporene presude, te zaključio da apelantima nisu povrijeđena prava na koja su u apelaciji ukazali.

17. Tuženi je u odgovoru na navode iz apelacije istakao da je stanovište Vrhovnog suda da za vrijeme štrajka zaposlenici nisu dužni da rade, a poslodavac nije dužan da im isplaćuje naknadu plaće u skladu s članom 9. Zakona o štrajku, odnosno da na ovakav stav citirana zakonska odredba upravo implicira formulacijom „smanjenje plaće srazmjerno vremenu sudjelovanja u štrajku”. Dalje, tuženi ističe da apelantima nije onemogućeno

uživanje slobode udruživanja, jer njihov štrajk nikad nije bio zabranjen, iako je po svom trajanju od 4 godine izašao iz okvira koncepcije štrajka, a apelanti očigledno smatraju da štrajk može trajati unedogled, pa im je namjera bila da ostvaruju naknadu plaće za sve vrijeme trajanja štrajka. S tim u vezi tuženi ističe da obaveza finansiranja, organizovanja i provođenja štrajka svakako ne bi trebala biti obaveza poslodavca, već sindikata koji za tu namjenu ima i određeni fond. Tuženi je istakao i da su neosnovani navodi o povredi prava na imovinu, jer je tek osporenom presudom Vrhovnog suda utvrđena osnovanost njihovih tužbenih zahtjeva, kao i o povredi prava na pravično suđenje jer su u potpunosti ispoštovane odredbe Zakona o parničnom postupku. Najzad, tuženi je izrazio sumnju u pogledu blagovremenosti apelacije, te sugerisao da se posebno provjeri kada su apelanti primili osporenu presudu Vrhovnog suda.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o štrajku** („Službene novine FBiH” broj 14/00) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se pravo zaposlenika na štrajk, pravo sindikata da pozove na štrajk, pravo poslodavca da isključi zaposlenika sa rada i druga pitanja u vezi sa štrajkom.

Član 2.

Sindikata ima pravo pozvati na štrajk i provesti ga radi zaštite i ostvarivanja ekonomskih i socijalnih prava i interesa svojih članova.

Štrajk se može organizovati samo u skladu sa ovim ili drugim zakonom, pravilima sindikata o štrajku i kolektivnim ugovorom.

Član 3.

Zaposlenik slobodno odlučuje o svom učešću u štrajku.

Organiziranje i učestvovanje u štrajku organiziranom u skladu sa odredbama zakona, kolektivnog ugovora i pravilima sindikata o štrajku, ne predstavlja povredu ugovora o radu.

Član 9.

Zaposleniku koji je sudjelovao u štrajku plaća se može smanjiti srazmjerno vremenu sudjelovanja u štrajku, u skladu sa kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu.

19. **Zakon o radu** („Službene novine FBiH” br. 43/99, 32/00 i 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 9.

Zaposlenici imaju pravo, po svom slobodnom izboru organizirati sindikat, te se u njega učlaniti, u skladu sa statutom ili pravilima tog sindikata.

(...) Sindikat i (...) mogu se osnovati bez ikakvog prethodnog odobrenja.

Član 10.

Zaposlenici (...) slobodno odlučuju o svom stupanju ili istupanju iz sindikata (...),

Zaposlenik (...) ne može biti stavljen u nepovoljniji položaj zbog članstva ili nečlanstva u sindikatu (...).

Član 68.

Plaće zaposlenika utvrđuju se kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu.

Član 69.

Kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu utvrđuje se najniža plaća, te uvjeti i način njenog usklađivanja. Poslodavac kojeg obavezuje kolektivni ugovor ili pravilnik o radu, ne može zaposleniku obračunati i isplatiti plaću manju od plaće utvrđene kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu.

Član 128.

Sindikat ima pravo pozvati na štrajk i provesti ga sa svrhom zaštite i ostvarivanja ekonomskih i socijalnih prava i interesa svojih članova.

Štrajk se može organizirati samo u skladu sa Zakonom o štrajku, pravilima sindikata o štrajku i kolektivnim ugovorom.

Član 129.

Zaposlenik ne može biti stavljen u nepovoljniji položaj od drugih zaposlenika zbog organiziranja ili sudjelovanja u štrajku, u smislu člana 128. stav 2. ovog zakona.

20. **Opći kolektivni ugovor za Federaciju Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 54/05 i 62/08) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3.

(...)

Ako je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ovim kolektivnim ugovorom, kolektivnim ugovorom na nivou kantona, kolektivnim ugovorom za područje djelatnosti, pravilnikom o radu, ugovorom o radu ili zakonom, primjenjuje se za zaposlenika najpovoljnije pravo, osim u slučaju člana 8. stav 3. ovog kolektivnog ugovora.

Član 6.

Poslodavac ne može zaposleniku obračunati i isplatiti platu u iznosu manjem od iznosa određenog kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu, osim u slučajevima predviđenim u članu 8. stav 3. ovog ugovora.

Član 8.

(...)

Izuzetno, kolektivnim ugovorima za područja djelatnosti, za pojedine subjekte u područjima djelatnosti, mogu se utvrditi uvjeti, visina, način i periodi utvrđivanja bruto, odnosno neto satnice, koja ne može biti niža od 1,25 KM neto.

Član 38.

(...)

Sindikata ima pravo organizirati štrajk u skladu sa zakonom i pravilima sindikata o štrajku ukoliko sporna pitanja ne budu riješena putem pregovora.

21. Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti proizvodnje i prerade metala u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FiH” broj 30/00) u relevantnom dijelu glasi:

Član 4.

Na sva pitanja koja nisu uređena ovim ugovorom primjenjuju se odredbe Zakona o radu, Općeg kolektivnog ugovora i drugih propisa u ovoj oblasti.

Član 5.

Ovim ugovorom ne mogu se utvrditi manja prava i obaveze i nepovoljniji uvjeti rada od prava, obaveza i uvjeta rada utvrđenih zakonom i Općim kolektivnim ugovorom.

Član 6.

Općim i pojedinačnim aktima poslodavca i ugovorom o radu ne mogu se utvrditi manja prava zaposlenika od onih koja su utvrđena zakonom i ovim ugovorom.

Član 73.

Ukoliko sindikat ocijeni da se ne ostvaruju prava zaposlenika utvrđena zakonom i ovim ugovorom, iskoristiće svoje pravo i nakon neuspjelih pregovora sa poslodavcem organizovati i voditi štrajk.

VI. Dopustivost

22. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-07-001747 od 17. aprila 2008. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu, prema dostavnici koju je predočio Vrhovni sud, apelanti su primili 25. juna 2008. godine, a apelacija je podnesena 22. augusta 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelanti smatraju da im je osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

27. Apelanti pobijaju navedenu presudu Vrhovnog suda, tvrdeći da im je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

29. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

30. Apelanti tvrde da su zbog stava Vrhovnog suda da im ne pripada pravo na naknadu plaće, makar i umanjene, za vrijeme provedeno u štrajku, lišeni imovine koja im po zakonu pripada.

31. Ustavni sud podsjeća da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, je opće prirode i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, kontrolisati korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Ova tri pravila nisu „različita” u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih stoga treba tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu.

32. Riječ „imovina” uključuje širok obim imovinskih interesa koji predstavljaju određenu ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/00* od 4. aprila 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 33/01). Zatim, prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava „imovina” koja se štiti može biti samo „postojeća imovina” (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van der Mussele*, presuda od 23.

novembra 1983. godine, serija A, broj 70, tačka 48) ili barem imovina za koju apelant ima „opravdano očekivanje” da će je dobiti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd i drugi*, presuda od 29. novembra 1995. godine, serija A, broj 332, tačka 31).

33. U konkretnom slučaju, u postupku pred redovnim sudovima odlučivalo se o tužbenom zahtjevu apelanata kojim su tražili da se tuženi, kao njihov poslodavac, obaveže da im za označeni period, pored ostalog, isplati plaće odnosno razlike osnovnih plaća. Prema relevantnim odredbama ZOR-a, Općeg kolektivnog ugovora i Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti proizvodnje i prerade metala u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Kolektivni ugovor), apelanti su imali legitimna očekivanja u pogledu isplate navedenih potraživanja. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da plaće apelanata predstavljaju „imovinu” u smislu člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

34. Dalje, Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud, odlučujući o reviziji tuženog, preinačio presudu Kantonalnog suda tako što je utvrdio da apelantima ne pripada pravo na naknadu plaće za vrijeme koje su proveli u štrajku. Prema navedenom, presudom Vrhovnog suda je došlo do miješanja u pravo apelanata na imovinu. Stoga, Ustavni sud mora odgovoriti na sljedeća pitanja: (a) je li miješanje predviđeno zakonom, (b) služi li miješanje zakonitom cilju u javnom interesu i (c) je li miješanje proporcionalno cilju, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i općeg javnog interesa.

35. U konkretnom slučaju, Vrhovni sud je zaključio da apelantima ne pripada pravo na naknadu plaće za vrijeme provedeno u štrajku, „s obzirom da ostvarivanje prava na štrajk ima za posljedicu suspenziju izvršenja rada na strani zaposlenika to podrazumijeva i suspenziju obaveze poslodavca da zaposleniku plaća za neizvršeni rad. Zaposlenik nije dužan raditi a poslodavac mu nije dužan isplaćivati platu”. Zatim, Vrhovni sud je istakao da je ova temeljna ideja izražena i u članu 9. Zakona o štrajku, s tim da može biti korigovana Kolektivnim ugovorom i Pravilnikom o radu, što nisu okolnosti konkretnog slučaja. Na osnovu navedenog, Vrhovni sud je zaključio da je pogrešan stav izražen u presudama nižestepenih sudova da zbog činjenice da ni Kolektivni ugovor, a ni Pravilnik o radu ne sadrže odredbe koje regulišu pitanje naknade plaće za vrijeme štrajka i prekida rada, kao i da tuženi apelantima za vrijeme štrajka nije umanjio plaću, apelantima pripada pravo na naknadu plaće i za vrijeme štrajka.

36. Ustavni sud primjećuje da je u postupku pred redovnim sudovima utvrđeno da su apelanti u periodu od 4. juna 2003. godine do 30. septembra 2004. godine bili u štrajku koji je organizovao sindikat kojem pripadaju u skladu sa Zakonom o štrajku, odnosno

štrajk nije zabranjen niti je njegova zakonitost dovedena u pitanje. Prema članu 3. Zakona o štrajku, organizovanje i učešće u ovakvom štrajku ne predstavlja povredu ugovora o radu. Zatim, u skladu s članom 68. ZOR-a, plaće radnika se utvrđuju kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu. U postupku pred redovnim sudovima je utvrđeno kao nesporno da u relevantnom periodu niti u jednom od navedenih dokumenata nije bilo izmjena ili dopuna odredbi kojima bi se mijenjala obaveza tuženog kao poslodavca koju je preuzeo po zaključenim ugovorima o radu s apelantima u pogledu obračuna, visine i načina isplate plaća apelantima. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je članom 69. ZOR-a izričito regulisano da poslodavac kojeg obavezuju kolektivni ugovor i pravilnik o radu, što su okolnosti konkretnog slučaja, ne može zaposleniku obračunati i isplatiti plaću manju od plaće utvrđene kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu. Dalje, članom 9. Zakona o štrajku regulisano je da se *zaposleniku koji je učestvovao u štrajku plata može umanjiti srazmjerno vremenu učestvovanja u štrajku, u skladu sa kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu*. Dakle, smanjenje plaće u citiranoj odredbi je propisano kao mogućnost koja može, ali ne mora biti i ostvarena, ali koja treba biti uređena kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu. Suprotno tumačenje vodilo bi proizvoljnosti u primjeni citirane odredbe i učinilo je iluzornom, jer bi poslodavcu dalo neograničenu slobodu u odlučivanju o pravu na plaću, kao jednom od prava garantovanih zakonom, a dovelo bi u pitanje i korištenje štrajka, kao jednog od zakonom priznatih sredstava za zaštitu i ostvarivanje ekonomskih i socijalnih prava i interesa radnika. U konkretnom slučaju, u postupku pred redovnim sudovima, utvrđeno je kao nesporno da ni Kolektivni ugovor kao ni Pravilnik o radu tuženog ne sadrže niti jednu odredbu kojom je mogućnost smanjivanja plaće za vrijeme učešća u štrajku regulisana, kao i da tuženi, kao poslodavac, apelantima za vrijeme štrajka nije umanjio plaću, na osnovu čega je Kantonalni sud i zaključio da je tuženi u obavezi da apelantima isplati plaću i za vrijeme koje su proveli u štrajku u skladu s obavezom koju je preuzeo ugovorima o radu koje je zaključio s apelantima.

37. Dovodeći u vezu navedeno sa stavom Vrhovnog suda da apelantima ne pripada pravo na naknadu plaće za vrijeme štrajka „jer nisu obavezni raditi a poslodavac im nije obavezan platiti platu”, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do povrede principa „zakonitosti” jer je Vrhovni sud arbitrarno primijenio pravo, s obzirom da je nedostatak odredbi u Kolektivnom ugovoru i Pravilniku o radu kojim bi bila regulisana mogućnost umanjivanja, ali ne i potpunog gubitka plaće srazmjerno vremenu provedenom u štrajku u smislu člana 9. Zakona o štrajku, protumačio tako da apelanti gube pravo na plaću za vrijeme provedeno u štrajku, iako se radi o jednom od prava proisteklih iz rada koje je zakonom, kolektivnim ugovorima i aktima samog poslodavca izričito garantovano.

38. Najzad, s obzirom da plaća predstavlja jedno od prava proisteklih iz radnog odnosa, Ustavni sud primjećuje i da je članom 3. Općeg kolektivnog ugovora, koji je primjenjivan u relevantnom periodu, regulisano da se u situaciji kad je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ovim kolektivnim ugovorom, kolektivnim ugovorom na nivou kantona, kolektivnim ugovorom za područje djelatnosti, pravilnikom o radu, ugovorom o radu ili zakonom, primjenjuje za zaposlenika najpovoljnije pravo, osim u slučaju člana 8. stav 3. ovog Kolektivnog ugovora, koji u okolnostima konkretnog slučaja nije primjenjiv.

39. Prema navedenom, Ustavni sud zaključuje da je apelantima povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, i to tako da miješanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine nije izvršeno u skladu sa zakonom, pa Ustavni sud neće ni ispitivati ostale kriterije.

Sloboda mirnog okupljanja i sloboda udruživanja

40. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima.

41. Član 11. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja s drugima, uključujući i pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima zbog zaštite svojih interesa.

2. Ova prava neće biti ograničena izuzev na način propisan zakonom i koji je neophodan u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, u cilju sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih. Ovim članom se ne zabranjuje uvođenje zakonitih ograničenja na ona prava koja uživaju pripadnici oružanih snaga, policije ili državne administracije.

42. Iz navoda iz apelacije proizlazi da apelanti smatraju da im je zbog stava Vrhovnog suda da im ne pripada pravo na naknadu plaće za vrijeme štrajka, pa makar i umanjene, koji je po njihovom mišljenju suprotan zakonu, povrijeđeno pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatu zbog zaštite svojih interesa, odnosno da su u njihovom slučaju ova prava učinjena iluzornim jer je štrajk organizovao sindikat i nije bio zabranjen, niti je njegova zakonitost dovedena u pitanje.

43. Član 11. Evropske konvencije u stavu 1. štiti dva međusobno povezana, komplementarna, ali ipak različita prava: pravo na slobodu mirnog okupljanja i pravo na slobodno udruživanje s drugima. Stavom 2. navedenog člana precizirano je pod kojim uvjetima nacionalne vlasti imaju legitimno pravo da se umiješaju u ta prava, s tim da, za razliku od ostalih članova Konvencije strukturiranih na isti način (čl. 8-10), dozvoljava i dodatna „zakonita ograničenja ostvarivanja ovih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave”. Pravo na slobodu organizovanja i učlanjivanja u sindikat čini dio slobode udruživanja i ne predstavlja posebno i nezavisno pravo. Evropska konvencija ne sadrži definiciju sindikata, izuzev indikacije sadržane u članu 11. stav 1. da su to organizacije u oblasti zapošljavanja čija je svrha zaštita interesa njenih članova.

44. Evropski sud je u predmetu *Demir i Baykara protiv Turske* (vidi Evropski sud, aplikacija broj 34503, presuda od 12. novembra 2008. godine, st. 140. do 145) dao listu općih principa u pogledu suštine prava na udruživanje na sljedeći način:

- Razvoj sudske prakse u pogledu sastavnih elemenata prava na udruživanje može se sumirati na sljedeći način: Sud je uvijek smatrao da član 11. Evropske konvencije osigurava slobodu zaštite profesionalnih interesa članova sindikata kroz kolektivne akcije sindikata, čije provođenje i razvoj država članica mora dozvoliti i učiniti mogućim (vidi Evropski sud, *National Union of Belgian Police protiv Belgije*, presuda od 27. oktobra 1975, stav 39, Serija A broj 19; *Swedish Engine Drivers' Union protiv Švedske*, presuda od 6. februara 1976. godine, stav 40; *Schmidt i Dahlström protiv Švedske*, presuda od 6. februara 1976. godine, stav 36, Serija A broj 21);

- U odnosu na suštinu prava na udruživanje propisanu članom 11. Evropske konvencije, Sud je zauzeo stanovište da stav 1. člana 11. omogućava članovima sindikata, radi zaštite njihovih interesa, pravo da sindikat treba da bude saslušan, ali da svakoj državi ostavlja pravo slobodnog izbora sredstava kojim će ovaj cilj biti ostvaren. Po mišljenju Evropskog suda, ono što Konvencija zahtijeva jeste da je nacionalnim zakonima sindikatima omogućeno, pod uvjetima koji nisu oprečni članu 11, da se bore za zaštitu interesa njihovih članova (vidi naprijed citirane, *National Union of Belgian Police protiv Belgije*, stav 39; *Swedish Engine Drivers' Union protiv Švedske*, stav 40; *Schmidt i Dahlström protiv Švedske*, stav 36);

- U pogledu prava na kolektivno pregovaranje, sud je prvobitno smatrao da član 11. ne obezbjeđuje poseban tretman za sindikate, kao što je pravo da stupe u kolektivno pregovaranje (vidi citiranu *Swedish Engine Drivers' Union protiv Švedske*, stav 39). Zatim, smatralo se da ovo pravo ni na koji način ne čini neophodan i inherentan element u pravu garantovanom Konvencijom (vidi citiranu *Schmidt i Dahlström protiv Švedske*, stav 34);

- U predmetu *Wilson, National Union of Journalists i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, vidi Evropski sud, aplikacije broj 30668/96, 30671/96 i 30678/96, ECHR 2002-V) sud je smatrao da, iako kolektivno pregovaranje nije bilo obavezno za uživanje sloboda sindikata, ono može biti jedan od načina na koji sindikatima može biti omogućeno da štite interese svojih članova. Sindikat je morao biti slobodan da traži način da ubijedi poslodavca da ga sasluša o onom što je morao reći u ime svojih članova (vidi *Wilson, National Union of Journalists i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stav 44);

- Kao rezultat prethodno navedenog, evolucija sudske prakse o suštini prava na udruživanje predviđenog članom 11. Evropske konvencije označena je sa dva principa vodilje: prvo, Sud uzima u razmatranje ukupnost mjera preuzetih od države koja je u pitanju da bi se obezbijedile slobode sindikatu, koje su predmet slobodne procjene; drugo, Sud ne prihvata ograničenja koja pogađaju suštinske elemente sindikalnih sloboda, bez kojih bi ova sloboda postala lišena suštine. Ova dva principa nisu kontradiktorna već su uzajamno povezana. Ova povezanost upućuje da je država, iako u suštini slobodna da odluči koje mjere želi da preduzme da bi osigurala poštovanje člana 11. Evropske konvencije, obavezna da uzme u obzir elemente koje sudska praksa smatra suštinskim;

- Prema navedenoj sudskoj praksi, kao suštinski elementi prava na udruživanje ustanovljeni su: pravo organizovanja i pridruživanja sindikatu (vidi Evropski sud, *Tüm Haber Sen and Çınar protiv Turske*, aplikacija broj no. 28602/95, st. 36-39, ECHR 2006-...), zabrana zaključivanja sporazuma o zapošljavanju isključivo članova sindikata (vidi *Sørensen i Rasmussen protiv Danske* [GC], aplikacije br. 52562/99 i 52620/99, st. 72-75, ECHR 2006-...) i pravo sindikata da traži od poslodavca da sasluša šta sindikat ima da kaže u ime svojih članova (vidi navedenu, *Wilson, National Union of Journalists i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stav 44).

45. Međutim, Evropski sud je istakao i da ova lista nije konačna i da je predmet dalje evolucije, zavisno od specifičnog razvoja radnih odnosa, pa je u navedenu listu uvrstio i pravo na kolektivno pregovaranje. Naime, Evropski sud je zaključio, imajući u vidu razvoj radnog prava, međunarodnog i nacionalnog, te praksu država članica u ovoj oblasti, da je pravo na kolektivno pregovaranje s poslodavcem, u principu, postalo jedno od suštinskih elemenata „prava na organizovanje i pridruživanje sindikatima radi zaštite interesa”, utvrđeno članom 11. Evropske konvencije, uz shvatanje da države ostaju slobodne da svoje sisteme organizuju tako da, ako je svrsishodno, dodijele poseban status predstavniku sindikata (vidi citiranu *Demir i Baykara protiv Turske*, stav 154).

46. Najzad, u predmetu *Schmidt and Dahlström protiv Švedske* (stav 36) Evropski sud je podsjetio da Konvencija štiti slobodu da se profesionalni interesi članova sindikata štite kroz akcije sindikata, čije provođenje i razvoj država članica mora dozvoliti i učiniti

mogućim (vidi citiranu *National Union of Belgian Police*, stav 39), ali da član 11. stav 1. Evropske konvencije ostavlja svakoj državi slobodan izbor sredstava koja će koristiti da bi ostvarila ovaj cilj. Dozvoljavanje prava na štrajk predstavlja, bez svake sumnje, jedno od najznačajnijih sredstava, ali postoje i druga. Ovo pravo, koje nije izričito propisano članom 11. Evropske konvencije, može nacionalnim zakonima biti regulisano tako da se ograničava njegovo provođenje u određenim instancama.

47. U konkretnom slučaju, Ustavni sud primjećuje da apelantima nije bilo uskraćeno pravo na sindikalno organizovanje, koji će štiti njihove profesionalne interese. Zatim, sindikatu nije bilo onemogućeno da učestvuje u kolektivnom pregovaranju, s obzirom da je u relevantnom periodu bio zaključen i Opći i Kolektivni ugovor. Najzad, iz predodčenog Ustavnom sudu ne može se zaključiti da je sindikatu, čiji su apelanti članovi, bilo onemogućeno da pregovara s tuženim, kao njihovim poslodavcem, te da s ciljem da bude saslušan o onom što njegovi članovi imaju da kažu, koristi i štrajk kao sredstvo utvrđeno zakonom.

48. Dovodeći u vezu okolnosti konkretnog slučaja s navedenim stavovima Evropskog suda, prema kojem su inherentni elementi prava na udruživanje: pravo organizovanja i pridruživanja sindikatu, zabrana zaključivanja sporazuma o zapošljavanju isključivo članova sindikata, pravo sindikata da traži od poslodavca da sasluša šta ima da kaže u ime svojih članova, te pravo na kolektivno pregovaranje, Ustavni sud smatra da osporenim presudom Vrhovnog suda u odnosu na apelante nisu dovedene u pitanje garancije ustanovljene članom 11. stav 1. Evropske konvencije. Naime, apelanti ne navode, niti se iz obrazloženja osporene presude Vrhovnog suda može zaključiti, na koji način je doveden u pitanje bilo koji od pobrojanih inherentnih elemenata prava na udruživanje. Na drugačiji zaključak ne upućuje ni činjenica da su apelanti tražili naknadu plaće za vrijeme štrajka koji je bio organizovan u skladu sa zakonom i koji nije bio zabranjen, s obzirom da pravo na štrajk, iako predstavlja jedno od najvažnijih sredstava u ostvarivanju zaštite profesionalnih interesa članova sindikata, prema stanovištu Evropskog suda ne čini inherentan element prava na udruživanje iz člana 11. stav 1. Evropske konvencije.

49. S obzirom da u konkretnom slučaju apelantima nisu povrijeđene garancije iz člana 11. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe da ispituje navode apelanata i u smislu stava 2. navedenog člana.

50. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da su navodi apelanata o povredi njihovih prava iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije zbog stava Vrhovnog suda da im ne pripada naknada plaće za vrijeme provedeno u štrajku, neosnovani.

Ostali navodi

51. S obzirom na zaključke u pogledu prava na imovinu i prava na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje i navode apelanata o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer je redovni sud povrijedio princip „zakonitosti” tako što je arbitrarno primijenio pravo, s obzirom da je nedostatak odredbi u Kolektivnom ugovoru i Pravilniku o radu kojim bi bila regulisana mogućnost umanjena, ali ne i potpunog gubitka plaće srazmjerno vremenu provedenom u štrajku u smislu člana 9. Zakona o štrajku, protumačio tako da apelanti gube pravo na plaću za vrijeme provedeno u štrajku, iako se radi o jednom od prava proisteklih iz rada koje je zakonom, kolektivnim ugovorima i aktima samog poslodavca izričito garantovano.

53. Ustavni sud, međutim, zaključuje da ne postoji povreda prava na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije kada osporenom odlukom redovnog suda nije povrijeđen, niti doveden u pitanje niti jedan element inherentan pravu zaštićenom citiranim odredbama.

54. Na osnovu člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 3758/08

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Душана Огњеновића поднесена против Пресуде Кантоналног суда Зеница број 004-0-У-08-000 095 од 21. октобра 2008. године, Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар матични број 01/1-1140128754 од 7. децембра 2007. године и Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Кантоналне административне службе у Зеници матични број 1140128754-0 од 16. октобра 2007. године

Одлука од 29. јуна 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 3758/08**, рјешавајући апелацију **Душана Огњеновића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 29. јуна 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Душана Огњеновића поднесена против Пресуде Кантоналног суда Зеница број 004-0-У-08-000 095 од 21. октобра 2008. године, Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар матични број 01/1-1140128754 од 7. децембра 2007. године и Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Кантоналне административне службе у Зеници матични број 1140128754-0 од 16. октобра 2007. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Душан Огњеновић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке поднио је 2. децембра 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем

тексту: Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда Зеница (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 004-0-У-08-000 095 од 21. октобра 2008. године, Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар (у даљњем тексту: Федерални завод) матични број 01/1-1140128754 од 7. децембра 2007. године и Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Кантоналне административне службе у Зеници (у даљњем тексту: Кантонална административна служба) матични број 1140128754-0 од 16. октобра 2007. године. Апелант је 4. фебруара 2009. године доставио допуну апелације.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Федералног завода и Кантоналне административне службе затражено је 3, 4. и 11. марта 2009. године да доставе одговоре на апелацију.
3. Кантонални суд и Федерални завод доставили су одговоре 9. и 18. марта 2009. године. Кантонална административна служба није доставила одговор.
4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 25. маја 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.
6. Фонд за пензијско и инвалидско осигурање ДЗ Србије и Црне Горе (у даљњем тексту: Фонд ПИО ДЗ Србије и Црне Горе), по службеној дужности, покренуо је 7. јуна 2004. године поступак за поновно утврђивање пензије апеланту, у смислу члана 42 став 1 Споразума о социјалном осигурању закљученог између БиХ и Савезне Републике Југославије (у даљњем тексту: Споразум о социјалном осигурању).
7. Рјешењем Кантоналне административне службе матични број 1140128754-0 од 16. октобра 2007. године апеланту је као држављанину ДЗ Србије и Црне Горе признато право на сразмјерни дио старосне пензије који пада на терет босанскохерцеговачком носиоцу осигурања, односно Федералном заводу, у мјесечном износу од 117,80 КМ, почевши од 1. јуна 1998. године. Истим рјешењем утврђено је да право на пензију и исплату по овом рјешењу припада апеланту од 1. јула 2004. године. Такође, истим рјешењем утврђено је да се заостали износи старосне пензије, почевши од 1. јула 2004. године закључно са мјесецом у ком је Фонд ПИО ДЗ Србије

и Црне Горе донио ново рјешење о поновном одређивању пензије, задржавају и да ће се исплатити Фонду ПИО ДЗ Србије и Црне Горе (сада Републички фонд ПИО Републике Србије), односно кориснику права, а у складу са Споразумом о социјалном осигурању.

8. Кантонална административна служба је у образложењу рјешења навела да је утврдила да је апелант рођен 15. маја 1938. године, да је на дан подношења захтјева имао 60 година живота, да је држављанин ДЗ Србије и Црне Горе, да је укупни пензијски стаж до 14. новембра 1997. године 34 године, четири мјесеца и 25 дана, да је апелант имао остварен стаж након 30. априла 1992. године код Фонда за ПИО Републике Српске од три године, четири мјесеца и девет дана, а код Федералног завода двије године и један мјесец, односно да признати стаж код Фонда за ПИО Републике Српске прерачунат у мјесеце износи 40 мјесеци, а код Федералног завода 25 мјесеци. У складу са наведеним, Кантонална административна служба је истакла да су за обрачун пензијског основа узете плате, односно основица осигурања од 1970. године, да укупан пензијски стаж у Босни и Херцеговини износи 34 године, да се пензија одређује у висини 73,00% пензијског основа и да утврђени износ пензије служи за утврђивање сразмјерног дијела, тако да сразмјерни дио пензије износи 117,80 КМ.

9. Одлучујући о апелантовој жалби, Федерални завод је донио Рјешење матични број 01/1-1140128754 од 7. децембра 2007. године којим је жалбу одбио. У образложењу рјешења Федерални завод је навео да је рјешењем Републичког Фонда за ПИО запослених – Филијала Београд, од 14. септембра 1998. године, апеланту признато право на старосну пензију почевши од 1. јуна 1998. године, да је одредбом члана 42 став 1 Споразума о социјалном осигурању прописано да пензије које су од 6. марта 1992. године до дана његовог ступања на снагу признате према правним прописима једне државе уговорнице уз урачунавање пензијског стажа навршеног према правним прописима друге државе уговорнице, носиоци ће, по службеној дужности, поново одредити и обрачунати износ пензије примјеном одредби Споразума о социјалном осигурању. Даље, Фонд ПИО Републике Српске је апеланту рјешењем од 30. маја 2006. године признао право на сразмјерни дио старосне пензије по основу стажа оствареног у том ентитету, те доставио предмет на надлежни поступак Федералном заводу, односно Кантоналној административној служби. Федерални завод је истакао да је одредбом члана 7 Споразума о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања између ФБиХ и Републике Српске (у даљњем тексту: Споразум о међусобним правима) прописано да у случају када је осигураник послјије 30. априла 1992. године пензијски стаж навршио код више

носилаца осигурања, сваки носилац осигурања одређује пензију по прописима које примјењује, уз примјену чланова 5 и 6 Споразума о међусобним правима, а након тога одређује дио пензије који пада на његов терет. Даље је наведено да је одредбом члана 8 Споразума о међусобним правима прописано да се сразмјерна пензија која пада на терет сваког носиоца осигурања одређује тако да се износ пензије одређен у смислу члана 7 истог споразума подијели са укупним бројем мјесеци пензијског стажа навршеног код оба носиоца осигурања послје 30. априла 1992. године и помножи са бројем мјесеци пензијског стажа навршеног код оба носиоца осигурања послје 30. априла 1992. године. Будући да је апелант послје 30. априла 1992. године код Федералног завода остварио 25 мјесеци пензијског стажа, то је првостепени орган правилно утврдио сразмјерни дио пензије.

10. Пресудом Кантоналног суда број 004-0-У-08-000 095 од 21. октобра 2008. године одбијена је апелантова тужба. У образложењу пресуде Кантонални суд је истакао да су органи управе детаљно описали како су утврдили сразмјерни дио пензије, односно да су узели у обзир 25 мјесеци пензијског стажа навршеног код Федералног завода. Даље, истакнуто је да апелант неосновано указује на то да су органи управе погрешно примјенили одредбе члана 42 ст. 1 и 2 Споразума о социјалном осигурању. Наиме, наведене одредбе предвиђају могућност поновног одређивања пензије, при чему је, на основу става 6 истог члана, правилно утврђено да апеланту ово право припада од првог дана по истеку мјесеца у ком је носилац, који је признао право на пензију, покренуо поступак за поновно утврђивање пензије, због чега му је право на исплату пензије утврђено од 1. јула 2004. године (поступак је покренут 7. јуна 2004. године). У односу на апелантове наводе да Федерални завод није могао одредити сразмјерни дио пензије у смислу чл. 7 и 9 Споразума о међусобним правима, Кантонални суд је истакао да ти наводи нису основани јер примјена ових одредби није искључена одредбама Споразума о социјалном осигурању. Везано за оспоравање задржавања обрачунатог сразмјерног дијела пензије, те постављеног захтјева за исплату тог износа, Кантонални суд је истакао да ти наводи нису основани јер је одредбама члана 36 Споразума о социјалном осигурању изричито регулисано да носилац осигурања једне државе уговорнице, који је исплатио давање у износу већем од оног који кориснику припада, може од носиоца осигурања друге државе уговорнице затражити да од заосталих давања која треба исплатити кориснику задржи преплаћени износ, који се изравно исплаћује носиоцу осигурања који је затражио његово задржавање. Будући да се заостали износи старосне пензије, почевши од 1. јула 2004. године закључно са мјесецом у ком је Фонд ПИО ДЗ Србије и Црне Горе донио ново рјешење о поновном одређивању, задржавају, тако да ће ти заостали износи пензије бити исплаћени или Фонду ПИО ДЗ Србије и Црне Горе

(сада Републички фонд ПИО Републике Србије) или кориснику права, што зависи од рјешења питања узајамних потраживања између Федерације БиХ и ДЗ Србије и Црне Горе (сада Републике Србије). Кантонални суд је истакао да апеланту све вријеме од 1. јуна 1998. године тече исплата пензије од Републичког фонда ПИО Републике Србије, те уколико није задовољан износом пензије, може се обратити том Фонду, а обавеза Федералног завода у поступку поновног одређивања пензије тече од 1. јула 2004. године, с тим да се признате пензије задржавају и исплатиће се по одштетном захтјеву носиоца осигурања у Републици Србији, односно корисника права на пензију у смислу Споразума о социјалном осигурању.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант истиче да су му оспореним пресудама судова повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант наводи да је 17. јула 1998. године пензионисан са 60 година живота и 39 година, осам мјесеци и 16 дана стажа у Београду, да му је Фонд у Републици Србији тада уважио 34 године и 10 дана стажа, тако да се за признавање преосталог стажа морало чекати усвајање Споразума о социјалном осигурању. Даље је навео да му је Фонд ПИО ДЗ Србије и Црне Горе исплаћивао умањени износ пензије по рјешењу од 1998. године, односно да он до данас није остварио своју заслужену пензију, иако су сва три фонда издала рјешења о аликвотним пензијама са примјеном од 1. јула 2004. године. Апелант истиче да оспорено рјешење није требало донијети у смислу „локалног” споразума, него у смислу Споразума о социјалном осигурању који је ратификован 8. октобра 2003. године и представља *lex specialis*. Апелант истиче да су органи управе погрешно примијенили одредбе члана 42 ст. 1 и 2 Споразума о социјалном осигурању. Апелант наводи да му је Федерални завод дужан признати право на аликвотни дио пензије на дан 1. јул 2004. године у износу од 336,93 КМ, односно да му је обавезан исплатити сву разлику аликвотне пензије.

12. Апелант је 4. фебруара 2009. године доставио фотокопију преписке која је вођена са Институцијом омбудсмена за људска права БиХ везано за исплату дијела његове пензије, те рјешење Републичког фонда за ПИО, Филијала Београд, од 13. јуна 2008. године, којим је апеланту поновно одређена пензија.

б) Одговор на апелацију

13. Кантонални суд је истакао да апелант у апелацији понавља наводе које је изнио у тужби и који су одбијени као неосновани јер је Федерални завод правилно примијенио релевантне одредбе Споразума о социјалном осигурању, што упућује на апелантово незадовољство оспореном пресудом, а не на повреду права на правично суђење. С тим у вези, Кантонални суд је истакао да су апелантови наводи неосновани.

14. Федерални завод је навео да његовим рјешењем нису повријеђена апелантова права која је навео у апелацији, односно предложио је да се апелација одбије.

V. Релевантни прописи

15. У Споразуму о социјалном осигурању закљученом између Босне и Херцеговине и Савезне Републике Југославије („Службени гласник БиХ” број 16/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 36.

Потраживање преплаћених износа давања у новцу

(1) Носилац једне државе уговорнице, који је исплатио давање у износу већем од оног који кориснику припада, може од носиоца друге државе уговорнице затражити да од заосталих износа давања које треба да исплати кориснику задржи преплаћени износ.

(2) Преплаћени износ из става 1. овог члана се директно исплаћује носиоцу који је затражио његово задржавање.

Члан 42.

Поновно одређивање пензије

(1) Пензије које су, од 6. марта 1992. године до дана ступања на снагу овог споразума, признате према правним прописима једне државе уговорнице уз урачунавање пензијског стажа навршеног према правним прописима друге државе уговорнице, носиоци ће, по службеној дужности, поново одредити и обрачунати износ пензије примјеном одредаба овог споразума, при чему се правоснажност доњијетог решења неће сматрати препреком за поновно одређивање.

(2) У поступку за поновно одређивање пензије надлежни носилац утврђује услове за стицање права на пензију у складу са правним прописима које је он примјењивао у моменту наступања осигураног случаја код носиоца који је први признао право на пензију.

(6) Право на пензију, признато и обрачунато примјеном става 1. овог члана, припада од првог дана по истеку мјесеца у коме је носилац, који је признао право на пензију, покренуо поступак за поновно одређивање и обрачун износа пензије и исплаћује се директно кориснику.

16. У Споразуму о међусобним правима и обавезама у спровођењу пензијског и инвалидског осигурања између ФБиХ и Републике Српске („Службене новине Федерације БиХ” број 24/00) релевантне одредбе гласе:

Члан 7.

У случају кад је осигураник послје 30. априла 1992. године пензијски стаж навршио код више Носилаца осигурања, сваки Носилац осигурања код којег је пензијски стаж навршен послје 30. априла 1992. године одређује пензију по прописима које примјењује, уз примјену чл. 5. и 6. овог споразума, а након тога одређује дио пензије који пада на његов терет.

Члан 9.

Ако подносилац захтјева за остваривање права на пензију нема пензијског стажа навршеног ни код једног Носиоца осигурања послје 30. априла 1992. године, али има пензијског стажа навршеног код бившег Фонда до 30. априла 1992. године, пензија пада на терет оног Носиоца осигурања на чијем подручју је подносилац захтјева био посљедњи пут осигуран у Босни и Херцеговини.

VI. Допустивост

17. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу, када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

18. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

19. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 004-0-У-08-000 095 од 21. октобра 2008. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 4. новембра 2008. године, а апелација је поднесена 2. децембра

2008. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, зато што није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

20. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

21. Апелант оспорава пресуду Кантоналног суда и рјешења Федералног завода и Кантоналне административне службе тврдећи да су му тим одлукама повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

22. У конкретном случају је потребно, прије свега, одговорити на питање да ли предметни поступак има карактер „спора” у ком су се утврђивала апелантова „грађанска права и обавезе”. Уставни суд указује на сопствену јуриспруденцију и на праксу Европског суда за људска права према којима појам „спора”, у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције, подразумева „све поступке чији је резултат пресудан за приватна права и обавезе” (види Уставни суд, Одлука број АП 540/04 од 18. јануара 2005. године, став 20; и Европски суд за људска права, *Ringelsen против Аустрије*, пресуда од 28. јуна 1978. године, серија А, број 13, став 94).

23. Уставни суд сматра да је члан 6 став 1 Европске конвенције у конкретном случају примјенљив јер се у предметном поступку одлучивало о признавању права на сразмјерни дио старосне пензије тако да је резултат предметног поступка био пресудан за апелантова приватна права и обавезе. Стога, Уставни суд мора испитати да ли је поступак био правичан онако како захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције.

24. Уставни суд, прије свега, уочава да је у Републици Србији, у смислу одредби члана 42 став 1 Споразума о социјалном осигурању, по службеној дужности покренут поступак поновног одређивања пензије, те да је Федерални завод апеланту признао износ од 117,80 КМ на име сразмјерног дијела пензије. Међутим, апелант приговора да још увијек није остварио своју заслужену пензију, односно оспорава признати износ, те истиче да је требало примијенити Споразум о социјалном осигурању, а не Споразум о међусобним правима. Апелант, такође, наводи да су погрешно примијењене одредбе члана 42 ст. 1 и 2 Споразума о социјалном осигурању, те истиче да му је требало признати односно исплатити износ од 336,93 КМ умјесто 117,80 КМ.

25. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на то да није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивноправне прописе, сем уколико одлуке редовних судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивноправних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сам по себи неуставан или када су повријеђена основна процесна права као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на ефективан правни лијек и у другим случајевима (види Уставни суд, Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 31/03). Такође, правичност поступка се оцјењује на основу поступка као цјелине (види Уставни суд, Одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 38/03; и Европски суд за људска права, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02).

26. Уставни суд подсјећа и на праксу Европског суда за људска права из које произилази да су домаћи судови дужни образложити своје пресуде, при чему не морају дати детаљне одговоре на сваки навод, али ако је поднесак суштински важан за исход предмета, суд се у том случају у својој пресуди мора њиме посебно позабавити. Дакле, судска одлука мора имати разлоге на којима је заснована и мора

имати образложење, поготово на поднесак који је суштински важан за исход спора. У супротном, постоји повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види Европски суд, *Van der Hurk против Холандије*, пресуда од 19. априла 1994. године, став 61).

27. Дакле, из образложења органа управе и Кантоналног суда слиједи да је одредбом члана 42 став 1 Споразума о социјалном осигурању прописано да ће пензије које су од 6. марта 1992. године признате према правним прописима једне државе уговорнице, носиоци, по службеној дужности, поново одредити и обрачунати износ пензије примјеном одредби Споразума о социјалном осигурању. Даље, истакнуто је да је Фонд ПИО Републике Српске апеланту рјешењем признао право на сразмјерни дио старосне пензије по основу стажа оствареног у том ентитету, те доставио предмет на надлежни поступак Федералном заводу, односно Кантоналној административној служби. Из образложења даље слиједи да је одредбом члана 7 Споразума о међусобним правима и обавезама прописано да у случају када је осигураник послје 30. априла 1992. године пензијски стаж навршио код више носилаца осигурања, сваки носилац осигурања одређује пензију по прописима које примјењује, а након тога одређује дио пензије који пада на његов терет. Будући да је апелант послје 30. априла 1992. године код Федералног завода остварио 25 мјесеци пензијског стажа, то му припада наведени износ. Даље, апеланту све вријеме од 1. јуна 1998. године тече исплата пензије од Републичког фонда ПИО Републике Србије, а обавеза Федералног завода у поступку поновног одређивања пензије тече од 1. јула 2004. године, с тим да се признате пензије задржавају и да ће се исплатити по одштетном захтјеву носиоца осигурања у Републици Србији, односно корисника права на пензију у смислу Споразума о социјалном осигурању. У односу на апелантове наводе да Федерални завод није могао одредити сразмјерни дио пензије у смислу Споразума о међусобним правима, из образложења Кантоналног суда произилази да примјена ових одредби није искључена одредбама Споразума о социјалном осигурању.

28. Уставни суд налази да образложења органа управе и суда нису произвољна нити неаргументована. Наиме, наведена образложења дају потпуно јасан одговор, како у погледу примјене Споразума о међусобним правима, тако и у погледу примјене одредби Споразума о социјалном осигурању. Наиме, одредбе члана 42 ст. 1 и 2 прописују: „Пензије које су, од марта 1992. године до дана ступања на снагу овог споразума, признате према правним прописима једне државе уговорнице уз урачунавање пензијског стажа навршеног према правним прописима друге државе уговорнице, носиоци ће, по службеној дужности, поново одредити и обрачунати износ пензије примјеном одредаба овог споразума, при чему се правоснажност

донијетог решења неће сматрати препреком за поновно одређивање. У поступку за поновно одређивање пензије надлежни носилац утврђује услове за стицање права на пензију у складу са правним прописима које је он примјењивао у моменту наступања осигураног случаја код носиоца који је први признао право на пензију”. Дакле, наведене одредбе прописују поновно одређивање пензија које су утврђене од 1992. године до ступања на снагу овог споразума, у коју скупину апелант неспорно спада будући да му је пензија утврђена 1998. године. Даље, образложења органа управе и Кантоналног суда указују на то да је у току овог поступка предмет достављен ентитетским пензијским фондовима, који су, сразмјерно оствареном стажу, апеланту признали право на сразмјерни дио пензије. У конкретном случају, Федерални завод је апеланту признао износ од 117,80 КМ, у смислу члана 7 Споразума о међусобним правима. Такође, из образложења оспорених одлука слиједи да, у складу са Споразумом о социјалном осигурању, признате пензије се задржавају и исплатиће се по одштетном захтјеву носиоца осигурања у Републици Србији, односно корисника права на пензију. Имајући у виду наведено, а у смислу претходно наведеног принципа, Уставни суд не може констатовати да оспорене одлуке крше апелантова уставна права, него управо супротно, тј. да садрже аргументоване разлоге у погледу примјене Споразума о социјалном осигурању, односно Споразума о међусобним правима. Уставни суд указује на то да би упуштајући се у оцјену колики је износ апеланту требало признати изашао из оквира своје надлежности, поготово зато што апелант не указује на било какву неправичност поступка у његовом процедуралном дијелу, него повреду права на правично суђење налази у погрешној примјени прописа који су примијењени. У складу са наведеним, Уставни суд налази да оспореном пресудом није повријеђено апелантово право на правично суђење.

29. Уставни суд закључује да оспореним одлукама није повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

30. Апелант се, такође, жали да му је оспореним одлукама повријеђено и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант посебно не образлаже кршење овог права, већ своје наводе заснива на погрешној примјени одредби материјалног права, због чега му је признато право на мањи износ сразмјерног дијела пензије од оног коју му припада. Уставни суд је, међутим, разматрајући ове наводе у оквиру члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, већ закључио да су ти наводи

неосновани. Стога, Уставни суд сматра да нема ничега што у конкретном случају указује на то да је повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, односно закључује да су и ови апелантови наводи неосновани.

VIII. Закључак

31. Не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у ситуацији када су органи управе и редовни суд јасно образложили своје одлуке, односно дали јасне и конзистентне аргументе у прилог наведеном одлучењу, тј. када су примјеном релевантних одредби Споразума о социјалном осигурању, односно Споразума о међусобним правима, апеланту одредили сразмјерни износ старосне пензије.

32. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

33. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симић

Predmet broj AP 5584/10

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacije Milete Stojanovića i drugih podnesene protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 78 0 P 004247 10 Gž od 14. rujna 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011 093 10 Gž od 15. rujna 2010. godine, Rješenja Okružnog suda broj 77 0 P 011085 10 Gž od 17. rujna 2010. godine, Presude Osnovnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 011085 09 P od 15. lipnja 2010. godine, Presude Okružnog suda u Doboju broj 84 0 Rs 020984 10 Rsž od 25. listopada 2010. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi broj 84 0 P 020984 09 od 13. travnja 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011082 10 Gž od 29. rujna 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011024 10 Gž od 30. rujna 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011032 10 Gž od 30. rujna 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011036 10 Gž od 19. listopada 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 78 0 P 004249 10 Gž od 19. listopada 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 72 0 P 005354 10 Gž od 30. studenog 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 78 0 P 004243 10 Gž od 24. studenog 2010. godine i Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011083 10 Gž od 31. siječnja 2011. godine

Odluka od 29. lipnja 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 5584/10**, rješavajući apelaciju **Milete Stojanovića i drugih**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

na sjednici održanoj 29. lipnja 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije Milete Stojanovića, Brane Bolte, Duška Predojevića, Nikole Radovanovića, Žikice Kondića, Petra Krajišnika, Željka Todorana, Gospave Gajić, Nikice Palikuće, Dalibora Nikolića, Gorana Lepira i Radovana Majkića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukidaju se:

- presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 78 0 P 004247 10 Gž od 14. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011 093 10 Gž od 15. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011082 10 Gž od 29. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011024 10 Gž od 30. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011032 10 Gž od 30. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011036 10 Gž od 19. listopada 2010. godine, broj 78 0 P 004249 10 Gž od 19. listopada 2010. godine, broj 78 0 P 004243 10 Gž od 24. studenoga 2010. godine, broj 72 0 P 005354 10 Gž od 30. studenoga 2010. godine i broj 77 0 P 011083 10 Gž od 31. siječnja 2011. godine;

- Rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci broj 77 0 P 011085 10 Gž od 17. rujna 2010. godine i

- Presuda Okružnog suda u Doboju broj 84 0 Rs 020984 10 Rsž od 25. listopada 2010. godine.

Predmeti se vraćaju Okružnom sudu u Banjoj Luci i Okružnom sudu u Doboju koji su dužni, po hitnom postupku, donijeti nove odluke, sukladno članku II/(3) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjoj Luci i Okružnom sudu u Doboju da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mileta Stojanović, Brane Bolta, Željko Jovanović, Duško Predojević, Nikola Radovanović, Žikica Kondić, Petar Krajišnik, Željko Todoran, Gospava Gajić, Nikica Palikuća, Radenko Marjanović, Dalibor Nikolić, Goran Lepir i Radovan Majkić (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Živko P. Bojić, odvjetnik iz Banje Luke, podnijeli su u razdoblju od 15. prosinca 2010. godine do 30. ožujka 2011. godine apelacije Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 78 0 P 004247 10 Gž od 14. rujna 2010. godine (registrirana pod brojem AP 5584/10), Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011 093 10 Gž od 15. rujna 2010. godine (registrirana pod brojem AP 5585/10), Rješenja Okružnog suda broj 77 0 P 011085 10 Gž od 17. rujna 2010. godine i Presude Osnovnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 011085 09 P od 15. lipnja 2010. godine (registrirana pod brojem AP 5589/10), Presude Okružnog suda u Doboju broj 84 0 Rs 020984 10 Rsž od 25. listopada 2010. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi broj 84 0 P 020984 09 od 13. travnja 2010. godine (registrirana pod brojem AP 5591/10), Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011082 10 Gž od 29. rujna 2010. godine (registrirana pod brojem AP 5866/10), Presude Okružnog suda

broj 77 0 P 011024 10 Gž od 30. rujna 2010. godine (registrirana pod brojem AP 5868/10), Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011032 10 Gž od 30. rujna 2010. godine (registrirana pod brojem AP 5869/10), Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011036 10 Gž od 19. listopada 2010. godine (registrirana pod brojem AP 115/11), Presude Okružnog suda broj 78 0 P 004249 10 Gž od 19. listopada 2010. godine (registrirana pod brojem AP 116/11), Presude Okružnog suda broj 72 0 P 005354 10 Gž od 30. studenoga 2010. godine (registrirana pod brojem AP 935/10), Presude Okružnog suda broj 78 0 P 004243 10 Gž od 24. studenoga 2010. godine (registrirana pod brojem AP 939/10) i Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011083 10 Gž od 31. siječnja 2011. godine (registrirana pod brojem AP 1486/11). S obzirom na to da apelacije br. AP 5584/10, AP 5585/10, AP 5589/10, AP 5591/10 i AP 116/11 nisu sadržavale sve elemente propisane člankom 19. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, od apelanata je 17. veljače 2011. godine zatraženo da dostave dopune apelacija. Apelanti su 28. veljače 2010. godine dostavili tražene dopune apelacija. Apelanti su u svim apelacijama zatražili da Ustavni sud donese odluku o privremenoj mjeri kojom bi se obustavilo izvršenje presuda pobijanih apelacijama do donošenja konačnih odluka Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je na sjednici održanoj 12. svibnja 2011. godine u predmetima br. AP 935/11 i AP 939/11 donio odluke kojima je odbio zahtjeve apelanata za donošenje privremene mjere.

3. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se tiču iste činjenične i pravne osnove, Ustavni sud je, sukladno članku 31. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 5584/10. Spojene su sljedeće apelacije: AP 5584/10, AP 5585/10, AP 5589/10, AP 5591/10, AP 5866/10, AP 5868/10, AP 5869/10, AP 115/11, AP 116/11, AP 935/11, AP 939/11 i AP 1486/11.

4. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda i Okružnog suda u Doboju, Osnovnog suda u Prijedoru, Osnovnog suda u Prnjavoru i Osnovnog suda u Derventi, Pravobranilaštva Republike Srpske – MUP Republike Srpske (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 17. veljače 2011. godine i 23. svibnja 2011. godine da dostave odgovore na apelacije.

5. Odgovori Okružnog suda dostavljeni su u razdoblju od 24. veljače 2011. godine do 16. ožujka 2011. godine, odgovor Okružnog suda u Doboju 24. veljače 2011. godine, Osnovnog suda u Prijedoru 24. veljače 2011. godine, Osnovnog suda u Derventi 4. ožujka 2011. godine i tuženog u razdoblju od 24. veljače 2011. godine do 26. svibnja 2011. godine.

6. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Okružnog suda i Okružnog suda u Doboju, Osnovnog suda u Prijedoru i Osnovnog suda u Derventi i tužbenog dostavljeni su apelantima 30. ožujka 2011. godine i 3. lipnja 2011. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

I. Prvostupanjski postupak

a) Činjenice u predmetima br. AP 5584/10, AP 116/11 i AP 939/11 (predmeti u kojima je prvostupanjski postupak vođen pred Osnovnim sudom u Prnjavoru)

8. Presudama Osnovnog suda u Prnjavoru broj 78 0 P 004247 09 P od 14. lipnja 2010. godine, broj 78 0 P 004249 09 P od 7. svibnja 2010. godine i 78 0 P 004243 09 P od 25. prosinca 2009. godine usvojeni su tužbeni zahtjevi apelanata (Milete Stojanovića, Nikice Palikuće i Gorana Lepira), te je obavezan tuženi da apelantima na ime razlike između isplaćene osnovne plaće koja se uvećava po osnovi radnog staža i plaće koja je trebala biti obračunata i uvećana po osnovi staža osiguranja, za razdoblja pobliže navedena u presudama, isplati iznose koji su precizirani u predmetnim presudama. U obrazloženjima svih presuda je, u suštini, navedeno da je u postupku nesporno utvrđeno da su apelanti radnici tuženog raspoređeni na odgovarajuća radna mjesta policijske struke, te da je u svim predmetima bilo sporno pitanje jesu li apelantima obračunavane i isplaćivane plaće sukladno zakonu.

9. U vezi s tim, u presudama je navedeno da je člankom 2. Zakona o platama zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, kazнено-popravnim ustanovama i sudskoj policiji (u daljnjem tekstu: Zakon o platama) propisano da se plaće zaposlenih u tim ustanovama sastoje od osnovne plaće za redovan rad, uvećane za naknadu za minuli rad, i poreza i doprinosa koji se uplaćuju za plaće. Također, navedeno je da je člankom 5. stavak 3. Zakona o platama propisano da se osnovna plaća, koja se u smislu stavka 1. istog članka obračunava mjesečno za puno radno vrijeme prema radnom mjestu na koje je osoba raspoređena i odgovarajućoj platnoj grupi, uvećava na temelju staža osiguranja za 0,5% za svaku godinu staža osiguranja. Dalje je navedeno da su člankom 10. istog zakona propisane kategorije plaća, platne grupe, koeficijenti, odnosno na sveobuhvatan način regulirana materija plaća, dok članak 25. istog zakona derogira sve podzakonske i zakonske akte koji tretiraju plaće na drugi način. Sud je naveo i da je pojam staža precizno određen člankom 41. Zakona o PIO-u i da se pojam staža definira kao staž osiguranja u

smislu čl. od 27. do 36. tog zakona i računa se osiguraniku za vrijeme za koje je plaćen doprinos za PIO. Navedeno je i da je člankom 66. Zakona u unutrašnjim poslovima propisano da se zbog posebnih uvjeta rada i prirode posla za svakih 12 mjeseci efektivnog staža policajcima i zaposlenim na poslovima kriptozastite računa 16 mjeseci a za zaposlene koji obavljaju poslove koji su u neposrednoj vezi sa policijskim poslovima 14 mjeseci.

10. Osnovni sud je naveo: „Plata (je) novčani izraz vrijednosti rada radnika i da se sastoji od osnovne plate i dodatka na platu u vidu minolog rada te da je apelantima u spornim periodima plata obračunavana i isplaćivana tako da je na osnovnu platu dodavan minuli rad samo za efektivno radno vrijeme”. Također je navedeno: „Teorija radni staž (staž osiguranja) definiše kao vremenski period koji ne mora biti neprekidan i u kome je radnik bio u radnom odnosu, dok staž osiguranja sa uvećanim trajanjem (beneficirani staž) teorija definiše kao staž osiguranja sa uvećanim trajanjem kada se zbog posebnih uvjeta rada radniku priznaje umjesto 12 mjeseci, 16 mjeseci staža osiguranja. Beneficirani staž, kao staž osiguranja sa uvećanim trajanjem koji je priznat tužitelju na osnovu zakona, jeste njegovo pravo koje mu pripada po zakonu, pa je s tim u vezi obaveza poslodavca da prilikom obračuna plate po osnovu minolog rada uzima u obzir njegov beneficirani staž koji mu je priznat zakonom. To znači da je tužitelju materijalno-pravnim propisom priznat staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem, pa je obaveza tužene kao poslodavca da prilikom obračuna plata po osnovu minolog rada, ovaj mu staž i prizna. Po stavu sudske prakse, jedino podaci iz matične evidencije o osiguranicima predstavljaju dokaz o stažu osiguranja, a Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o PIO i to članom 7. je promijenjen raniji član 51. Zakona i u njemu je taksativno navedeno, šta sadrži matična evidencija o osiguranicima, te je pod tačkom 16. navedeno da se u matičnu evidenciju upisuje i staž osiguranja, a u tački 17. je navedeno da se u matičnu evidenciju upisuje i staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, što upućuje na to da tužena pogrešno tumači staž osiguranja, navodeći da staž osiguranja predstavlja samo efektivni rad radnika proveden u radnom odnosu sa punim radnim vremenom, jer je staž osiguranja, kako zakon propisuje, u članu 41. Zakona o PIO, vrijeme za koje je radniku uplaćen doprinos za penzijsko-invalidsko osiguranje tj. i staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem.” Imajući u vidu navedeno, Osnovni sud u Prnjavoru je utvrdio da je tuženi pogrešno primijenio materijalno pravo, te je, na temelju nalaza vještaka financijske struke, apelantima dosudio iznose navedene u izreci presuda. Osim toga, Osnovni sud u Prnjavoru je obrazložio da je neutemeljeno pozivanje tuženog na stavove Komisije za tumačenje i praćenje primjene Općeg kolektivnog ugovora od 17. travnja 2007. godine (u daljnjem tekstu: Komisija) i tumačenje Glavne službe za reviziju od 20. kolovoza 2007. godine jer ta tumačenja ne obvezuju sud s obzirom na to da se radi o primjeni materijalnog prava a da apelanti svoja prava izvode iz zakona.

b) Činjenice u predmetima br. AP 5585/10, AP 5866/10, AP 5868/10, AP 5869/10, AP 115/11 i AP 1486/11 (predmeti u kojima je prvostupanjski postupak vođen pred Osnovnim sudom u Prijedoru) i u predmetu broj AP 935/11 (postupak vođen pred Osnovnim sudom u Gradišci)

11. Presudama Osnovnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 011093 09 P od 17. svibnja 2010. godine, broj 77 0 P 011082 09 P od 17. svibnja 2010. godine, broj 77 0 P 011024 09 P od 7. travnja 2010. godine, broj 77 0 P 011032 09 P od 7. travnja 2010. godine, broj 77 0 P 0011036 09 P od 28. svibnja 2010. godine i broj 77 0 P 011083 09 P od 17. svibnja 2010. godine usvojeni su tužbeni zahtjevi apelanata (Brane Bolte, Žikice Kondića, Petra Krajišnika, Željka Todorana, Gospave Gajić i Radovana Majkića) a Presudom Osnovnog suda u Gradišci broj 72 0 P 005354 09 P od 6. svibnja 2010. godine usvojen je tužbeni zahtjev apelanta Dalibora Nikolića i obvezan tuženi da apellantima, na ime razlike između isplaćene osnovne plaće koja se uvećava po osnovi radnog staža i plaće koja je trebala biti obračunata i uvećana po osnovi staža osiguranja za utužena razdoblja, isplati iznose precizirane u izreci presuda.

12. U obrazloženjima navedenih presuda Osnovni sud u Prijedoru, kao i Osnovni sud u Gradišci, kao relevantne propise za konkretne predmete naveo je iste propise kao i Osnovni sud u Prnjavoru i obrazložio da tumačenjem navedenih propisa, prema ocjeni tog suda, proizlazi da se u staž osiguranja po osnovi kojeg se uvećava osnovna plaća, u smislu odredbe članka 5. stavak 3. Zakona o platama, uračunava i staž sa uvećanim trajanjem a ne samo efektivni radni staž kako je neutemeljeno smatrao tuženi. Prema navodu tog suda: „Ovo jasno proizlazi iz odredbe člana 41. Zakona o PIO kojom se staž osiguranja definiše kao vrijeme za koje se plaćaju doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, a kako se na navedeni staž sa uvećanim trajanjem prema odredbi člana 21. Zakona o PIO plaćaju doprinosi, proizlazi da se osnovna plata zaposlenih u MUP-u uvećava za 0,5% za svaku godinu staža osiguranja, koja obuhvata i staž sa uvećanim trajanjem, a ne samo efektivni radni staž. (...) Da je zakonodavac namjeravao propisati da se plata zaposlenih u MUP-u uvećava za svaku godinu efektivnog radnog staža, tako bi i propisao (kao što je propisano Zakonom o platama zaposlenih u organima uprave RS, kojim je u članu 5. propisano da se uvećanje plate od 0,5% vrši na osnovu radnog staža) ali nije, već je decidno odredio da se plate zaposlenih u MUP-u, kazneno-popravnim ustanovama i sudskoj policiji, uvećavaju za 0,5% za svaku godinu staža osiguranja. Iz čega proizlazi da je intencija zakonodavca da napravi razliku između radnog staža i staža osiguranja prilikom uvećanja plata po osnovu minulog rada, zaposlenih u organima uprave i zaposlenih u MUP-u.”

13. Osnovni sud u Prijedoru i Osnovni sud u Gradišci su naveli i da je odredbom članka 36. Zakona o PIO-u propisano: „(...) da se staž osiguranja sa uvećanim trajanjem računa

osiguraniku koji radi na naročito teškim i po zdravlje štetnim mjestima ili određenim djelatnostima i na poslovima na kojima poslije navršenih određenih godina života osiguranik ne može uspješno da obavlja svoju profesionalnu djelatnost, nesumljivo je da priznanje takvog staža povlači za sobom i povećanje plate, kao izraza vrijednosti sveukupnih osnova i mjerila određenog radnog mjesta”. Osim toga, i Osnovni sud u Prijedoru je obrazložio da se ne mogu uzeti u obzir navodi tuženog vezani za stavove Komisije i Glavne službe za reviziju jer se radi o tumačenju Općeg kolektivnog ugovora za koje je odlukom Ustavnog suda Republike Srpske utvrđeno da nije u suglasnosti sa Ustavom i zakonom. Imajući u vidu navedeno, kao i nalaze vještaka financijske struke, Osnovni sud u Prijedoru je usvojio tužbene zahtjeve apelanata i dosudio im iznose navedene u predmetnim presudama.

c) Činjenice u predmetima br. AP 5589/10 (prvostupanjski postupak vođen pred Osnovnim sudom u Prijedoru) i AP 5591/10 (prvostupanjski postupak vođen pred Osnovnim sudom u Derventi)

14. Presudom Osnovnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 011085 09 P od 15. lipnja 2010. godine i Presudom Osnovnog suda u Derventi broj 84 0 P 020984 09 P od 13. travnja 2010. godine odbijeni su tužbeni zahtjevi apelanata (Duška Predojevića i Nikole Radovanovića) kojima je traženo da tuženi apellantima na ime razlike između isplaćene osnovne plaće koja se uvećava po osnovi radnog staža i plaće koja je trebala biti obračunata i uvećana po osnovi staža osiguranja, za razdoblja pobliže navedena u presudama, isplati iznose koji su precizirani u izreci presuda, te su obvezani apelanati da tuženom naknade troškove postupaka u iznosima navedenim u presudama.

15. Osnovni sud u Prijedoru je u obrazloženju svoje presude naveo iste relevantne propise koji su navedeni u prethodnim točkama ove odluke kao i članak 39. Zakona o PIO-u. Pri tome je ovaj sud obrazložio da je odredbom članka 39. Zakona o PIO-u propisano: „da se osiguranicima iz čl. 35. i 36. (koji su obuhvaćeni i odredbom čl. 41. ovog zakona), staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem samo za vrijeme koje su efektivno proveli na radu, iz čega proizlazi da se u staž osiguranja računa samo efektivni radni staž, a ne i beneficirani radni staž. To tim prije što je odredbom čl. 21. Zakona o PIO propisano, da se stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za osiguranike koji rade na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem, uvećava srazmjerno stepenu uvećanja staža. Iz navedene zakonske odredbe proizlazi, da se na staž osiguranja s uvećanim trajanjem uplaćuju porezi i doprinosi srazmjerno stepenu uvećanja staža i da on kao takav ulazi u penzijski staž, koji će se računati prilikom penzionisanja tužitelja”. Imajući u vidu navedeno, Osnovni sud u Prijedoru je odbio tužbeni zahtjev apelanata.

16. Osnovni sud u Derventi je u obrazloženju svoje presude kao relevantne zakonske propise naveo članak 5. st. 1, 2. i 3. Zakona o platama i čl. od 27. do 34. Zakona o PIO-u, te posebno naglasio da je člankom 29. Zakona o PIO-u propisano da se u staž osiguranja osiguraniku računa sve vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom. Osnovni sud u Derventi je obrazložio: „Cijeneći navedeno sud nalazi da je staž osiguranja jednak efektivnom radu, pa se u ovu kategoriju ne može svrstati staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, zbog čega je tužbeni zahtjev tužioca neosnovan. (...) Po ocjeni suda zakonodavac u članu 5. navedenog Zakona o platama termin staž osiguranja upotrebljava za puno radno vrijeme lica koje je u radnom odnosu, a u članu 27. i 36. Zakona o PIO zakonodavac termin staž osiguranja upotrebljava za vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom, a da termin staž osiguranja sa uvećanim trajanjem upotrebljava kada se efektivno vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom uvećava zbog određenog razloga (...)”. Imajući u vidu navedeno, Osnovni sud u Derventi je odbio tužbeni zahtjev apelanata.

II. Drugostupanjski postupak

a) *Žalbe podnesene protiv presuda Osnovnog suda u Prnjavoru*

17. Protiv presuda Osnovnog suda u Prnjavoru kojima su usvojeni tužbeni zahtjevi apelanata žalbe je Okružnom sudu izjavio tuženi. Okružni sud je, rješavajući navedene žalbe, donio presude broj 78 0 P 004247 10 Gž od 14. rujna 2010. godine, broj 78 0 P 004249 10 Gž od 19. listopada 2010. godine i broj 78 0 P 004243 10 Gž od 24. studenoga 2010. godine. Donesenim presudama Okružni sud je žalbe tuženog uvažio i preinačio navedene prvostupanjske presude tako što je tužbene zahtjeve apelanata u cijelosti odbio kao neutemeljene i obvezao apelante da tuženom naknade troškove parničnog postupka u iznosima pobliže navedenim u presudama. U obrazloženjima presuda Okružni sud je naveo relevantne odredbe članka 5. Zakona o platama i članka 41. Zakona o PIO-u, ali je naveo i da je člankom 28. stavak 2. Zakona o PIO-u propisano da se osiguraniku vrijeme provedeno u radnom odnosu u vremenu dužem od punog radnog vremena ne računa u staž osiguranja. U svim presudama je, u suštini, navedeno i da je člancima 29. i 30. istog zakona propisano da se u staž osiguranja ubraja vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom dok se s ciljem obračuna staža osiguranja rad sa skraćenim radnim vremenom preračunava na puno radno vrijeme, te da iz navedenog proizlazi da je osnova za računanje staža osiguranja puno radno vrijeme koje je vezano za faktički rad a samo izuzetno u takvo vrijeme se uračunava (prema članku 34. Zakona o PIO-u) vrijeme koje nije radno. Prema obrazloženju Okružnog suda, navedene zakonske odredbe Zakona o PIO-u – Prečišćeni tekst: „(...) se nalaze u okviru glave V (penzijski staž) tačka 1 (staž osiguranja), te

kako i sam naziv kaže, određuju staž osiguranja, u okviru penzijskog staža, te se, po ocjeni ovog suda, ne mogu primijeniti na konkretni radni odnos, kao osnov za uvećanje plate. To proizlazi iz tačke 2. iste glave (staž osiguranja koji se računa s uvećanim trajanjem) te se, eksplicitno tumačeći član 5. stav 3. Zakona o platama njih ne može povezati sa članom 41. Zakona o PIO. To znači, da se uvećanje zarade po navedenom osnovu, ne ostvaruje po osnovu cjelokupnog staža osiguranja (u koji ulazi i staž osiguranja sa uvećanim trajanjem određen tačkom 2. glave V Zakona o PIO), u smislu propisa o PIO, već samo po osnovu staža osiguranja ostvarenog u radnom odnosu (određen tačkom 1. glave V istog zakona). Staž osiguranja, sa uvećanim trajanjem, za kojeg su plaćeni doprinosi, priznaje se samo za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, po odredbama navedenog zakona”. Stoga je Okružni sud odlučio kao u dispozitivu svoje odluke.

b) Žalbe podnesene protiv presuda Osnovnog suda u Prijedoru i Osnovnog suda u Gradišci

18. Protiv presuda Osnovnog suda u Prijedoru kojima su usvojeni tužbeni zahtjevi apelantata tuženi je izjavio žalbe Okružnom sudu u Banjoj Luci. Okružni sud u Banjoj Luci je donio presude broj 77 0 P 011 093 10 Gž od 15. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011082 10 Gž od 29. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011024 10 Gž od 30. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011032 10 Gž od 30. rujna 2010. godine, broj 77 0 P 011036 10 Gž od 19. listopada 2010. godine, broj 77 0 P 011083 10 Gž od 31. siječnja 2011. godine i broj 72 0 P 005354 10 Gž od 30. studenoga 2010. godine kojima je žalbe tuženog uvažio i preinačio prvostupanjske presude tako da je tužbene zahtjeve apelantata u cijelosti odbio i obvezao apelante da tuženom naknade troškove parničnog postupka u iznosima pobježe navedenim u presudama. U obrazloženjima presuda Okružni sud je, u suštini, naveo iste razloge kao i u presudama koje su donesene povodom žalbi protiv presuda Osnovnog suda u Prnjavoru, navodeći da se, shodno navedenim odredbama, može zaključiti da apelanti ostvaruju pravo na uvećanje plaće po osnovi minulog rada i to na ime efektivnog rada, odnosno uvećanje za vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom, a ne uvećanje plaće po osnovi staža osiguranja koje se računa u uvećanom trajanju (beneficiranog radnog staža) koji se uzima u obzir prilikom utvrđivanja penzijskog staža.

c) Žalbe podnesene protiv presuda Osnovnog suda u Prijedoru i Osnovnog suda u Derventi

19. Protiv presude Osnovnog suda u Prijedoru i Osnovnog suda u Derventi kojima su odbijeni njihovi tužbeni zahtjevi apelanti su izjavili žalbe Okružnom sudu koji je donio Rješenje broj 77 0 P 011085 10 Gž od 17. rujna 2010. godine i Presudu broj 84 0 Rs 020984

10 Rsž od 28. listopada 2010. godine kojima je žalbe odbio i potvrdio prvostupanjske presude. U obrazloženjima je navedeno da je utvrđeno da su prvostupanjski sudovi na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenili materijalno pravo. Osim toga, u svom rješenju Okružni sud je naveo da se plaće zaposlenih u MUP-u obračunavaju na način koji regulira odredba članka 5. stavak 3. Zakona o platama, tj. da se osnovna plaća uvećava po osnovi staža osiguranja za 0,5% za svaku godinu staža osiguranja, a da je pojam staža osiguranja definiran odredbom članka 29. Zakona o PIO-u, prema kojoj se u staž osiguranja računa sve vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom. S tim u vezi, Okružni sud je naveo da je intencija zakonodavca bila da radnici policije, zbog posebnih uvjeta rada i prirode posla, ostvare uvjete za raniji odlazak u penziju smatrajući da, s obzirom na godine života, neće biti u stanju uspješno obavljati tu vrstu posla, te da je točno da se za uvećan staž plaćaju porezi i doprinosi, da je to od utjecaja prilikom utvrđivanja uvjeta za odlazak u penziju, ali da to nikako ne znači da im se u staž osiguranja, prilikom obračuna plaće, računa i uvećani staž kako bi na taj ukupan iznos imali 0,5% na svaku godinu provedenog rada.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelanti navode da su im pobijanim presudama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelanti vide u pogrešnoj primjeni materijalnog prava jer su nadležni sudovi, prema navodu apelanata, pogrešno tumačili relevantne odredbe Zakona o platama i Zakona o PIO-u. Apelanti navode da su 1. siječnja 2008. godine na snagu stupili Zakon o platama, Zakon o platama zaposlenih u organima uprave RS i Zakon o platama zaposlenih u oblasti prosvjete i kulture RS i da je u sva tri zakona u prijelaznim i završnim odredbama propisano: „U slučaju da je materija koja je predmet ovog zakona na drugačiji način uređena zakonima i drugim opštim aktima, primjenjivaće se odredbe ovog zakona”. Prema navodima apelanata, ovakvom odredbom derogirane su sve druge odredbe i precizno propisano sve što se odnosi na plaće. S tim u vezi, apelanti navode da je člankom 5. stavak 3. Zakona o platama propisano „da se osnovna plata iz stava 2. ovog člana uvećava po osnovu staža osiguranja za 0,5% za svaku godinu staža osiguranja”, dok je ostalim zakonima propisano da se „iznos uvećanja plate po osnovu radnog staža od 0,5% vrši za svaku navršenu godinu radnog staža”. Iz navedenog proizlazi da se staž osiguranja ne može poistovjećivati sa faktičkim radom,

radnim stažem i efektivnim radom kako je to navedeno u pobijanim presudama. Kao dokaz svojim tvrdnjama apelanti navode i članak 41. Zakona o PIO-u prema kojem: „Staž osiguranja u smislu čl. 27. do 36. ovog zakona računa se osiguraniku za vrijeme za koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje”.

21. Dalje, apelanti navode da se sporno uvećanje plaće uvijek isplaćivalo na do tada obračunati beneficirani radni staž i to sve do početka 2007. godine kada je, primjenom Općeg kolektivnog ugovora koji je Odlukom Ustavnog suda RS proglašen neustavnim u određenim tumačenjima, prestala isplata tako uvećanih plaća. Prema navodima apelanata, stupanjem na snagu Zakona o platama takav način obračuna uvećanih plaća je ugrađen kao obveza u tekst zakona zato što policajci samo na taj način mogu dostići uvećanje od 20% minulog rada jer je njihov efektivni staž 30 godina. S tim u vezi, apelanti su naveli da je pogrešno tumačenje navedenih odredbi dovelo do neujednačene primjene prava jer su pojedini sudovi na teritoriju Republike Srpske usvajali tužbene zahtjeve i dosuđivali isplatu razlike između obračunate i na spomenuti način uvećane plaće dok su drugi sudovi takve tužbene zahtjeve odbijali, što je dovelo do toga da će tuženi kao poslodavac biti u obvezi da u jednom dijelu Republike Srpske isplaćuje uvećanje po osnovi sudskih presuda a u drugom dijelu Republike Srpske neće imati tu obvezu. Zbog toga, apelanti smatraju da bi Ustavni sud trebao donijeti privremenu mjeru kojom bi se obustavilo izvršenje pobijanih presuda do donošenja konačne odluke Ustavnog suda o apelacijama.

b) Odgovor na apelaciju

22. U odgovorima na apelacije Okružni sud je, u suštini, naveo da u postupcima koji su vođeni povodom tužbi apelanata nisu povrijeđena prava koja apelanti navode u apelacijama, te da u potpunosti ostaje pri razlozima danim u presudama, pa da zbog toga apelacije treba odbiti kao neutemeljene.

23. U odgovoru na apelaciju broj AP 5589/10 Osnovnog suda u Prijedoru (prvostupanjskom presudom odbijen apelantov zahtjev) navedeno je da je taj sud u konkretnom slučaju slijedio pravnu praksu i upute iz presuda Okružnog suda, te da je taj sud svjestan neujednačenosti sudske prakse u Republici Srpskoj povodom konkretnog pitanja i da smatra da je potrebno poduzeti odgovarajuće mjere u pogledu ujednačavanja prakse.

24. U odgovoru na apelaciju broj AP 5591/10 (prvostupanjskom presudom odbijen apelantov tužbeni zahtjev) Osnovni sud u Derventi je naveo da u postupku pred tim sudom nisu povrijeđena apelantova prava, te da činjenica da su presuda tog suda i presude Okružnog suda u suprotnosti sa presudama koje donosi Okružni sud u Bijeljini ne znači da su apelantova prava povrijeđena.

25. Pravobranilaštvo je u odgovoru na apelacije navelo da su neutemeljeni i nedokazani navodi iz apelacija da su u postupcima pred nadležnim sudovima povrijeđena ustavna prava apelanata. Pravobranilaštvo navodi da su pobijane odluke Okružnog suda pravilne i utemeljene na zakonu i pri tome navodi sadržaje odredbi relevantnih propisa na koje su se u predmetnim presudama pozvali sudovi. S tim u vezi, Pravobranilaštvo predlaže da Ustavni sud nakon provedenog postupka donese odluke kojima se predmetne apelacije odbijaju i da utvrdi da nisu povrijeđena ljudska prava apelanata propisana Ustavom i Europskom konvencijom.

V. Relevantni propisi

26. U **Zakonu o platama zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova, kazneno-pravničkim ustanovama i sudskoj policiji** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 118/07, 116/09 i 1/11) relevantne odredbe glase:

Član 2.

Plate zaposlenih iz člana 1. ovog zakona sastoje se od osnovne plate za redovan rad uvećane za naknadu za minuli rad i poreza i doprinosa koji se uplaćuju za plate.

Član 5.

Osnovna plata obračunava se mjesečno za puno radno vrijeme prema radnom mjestu na koje je lice raspoređeno i odgovarajućoj platnoj grupi.

Osnovna plata iz stava (1) ovog člana obračunava se tako što se cijena rada kao izraz vrijednosti za najjednostavniji rad pomnoži sa koeficijentima iz čl. 10, 11, 12, 13, 14, 15. i 16. ovog zakona.

Osnovna plata iz stava (2) ovog člana uvećava se po osnovu staža osiguranja za 0,5 % za svaku godinu staža osiguranja.

Član 20.

(1) Zaposleni iz člana 1. ovog zakona za svaki sat koji po nalogu nadređenog rade duže od punog radnog vremena (prekovremeni rad), imaju pravo na korišćenje slobodnih sati, s tim što se za jedan prekovremeni sat koristi jedan sat kompenzacije.

(2) Prekovremeni rad se tromjesečno preračunava u slobodne dane i sate, koje su zaposleni dužni da iskoriste najkasnije u roku od šest mjeseci.

Član 25.

U slučaju da je materija koja je predmet ovog zakona na drugačiji način uređena zakonima i drugim opštim aktima, primjenjivaće se odredbe ovog zakona.

Član 26.

U roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona uskladiće se svi podzakonski akti kojim su regulisani obračun i isplata plata, te ostalih ličnih primanja.

27. U Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske - Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 106/05, 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 i 118/09) relevantne odredbe glase:

Član 21. st. 1. i 2.

Osnovice i stopa za obračun doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje utvrđuju se zakonom.

Stopa doprinosa iz stava 1. ovog člana za osiguranike koji rade na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem uvećava se srazmjerno stepenu uvećanja staža.

Član 28. stav 2.

Osiguraniku vrijeme provedeno u radnom odnosu u vremenu dužem od punog radnog vremena ne računa se u staž osiguranja.

Član 29.

U staž osiguranja računa se sve vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom.

Kao vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom podrazumijeva se i vrijeme koje je osiguranik proveo u radnom odnosu sa skraćenim radnim vremenom, ako je radno vrijeme, u smislu propisa o radnim odnosima, izjednačeno sa punim radnim vremenom.

Član 36.

Stož osiguranja sa uvećanim trajanjem računa se i osiguraniku koji radi na naročito teškim i po zdravlje štetnim radnim mjestima, ili u određenim djelatnostima na naročito teškim poslovima i na poslovima na kojima poslije navršenja određenih godina života osiguranik ne može uspješno da obavlja svoju profesionalnu djelatnost.

Stepen uvećanja staža osiguranja iz stava 1. ovog člana zavisi od težine štetnosti rada, odnosno prirode posla i može iznositi najviše do 50%.

Odredba stava 1. ovog člana će se primjenjivati od 29. decembra 2003. godine.

Član 41.

Stož osiguranja u smislu čl. 27. do 36. ovog zakona računa se osiguraniku, za vrijeme za koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

VI. Dopustivost

28. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

30. U konkretnom slučaju, predmeti pobijanja apelacijama su presude, odnosno rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci i presuda Okružnog suda u Doboju, protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijane presude apelanti su primili u razdoblju od 13. listopada 2010. godine do 23. studenoga 2010. godine, a apelacije su podnesene u razdoblju od 13. prosinca 2010. godine do 10. siječnja 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nisu očito (*prima facie*) neutemeljene, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive.

31. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

32. Apelanti pobijaju navedene odluke tvrdeći da su im tim odlukama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

33. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. (...)

34. U vezi sa navodima apelanata o povredi prava na pravično suđenje zbog pogrešne primjene materijalnog prava, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, pa će u konkretnom slučaju Ustavni sud ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine, „Službeni glasnik BiH” broj 58/05).

35. Apelanti se žale da je Okružni sud proizvoljno primijenio materijalnopravne odredbe relevantnog zakona. Prema tome, apelanti tvrde da postoji arbitrarnost u primjeni propisa, što se ubraja u sferu pravičnosti postupka (usporedi, na primjer, Odluku Ustavnog suda broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje).

36. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da iz pobijanih presuda proizlazi da su nadležni sudovi predmetne tužbene zahtjeve odbili pozivom na odredbe članka 29. Zakona o PIO-u, kojim je propisano da *se osiguraniku u staž osiguranja računa vrijeme provedeno u radnom odnosu sa punim radnim vremenom* smatrajući da se staž osiguranja s uvećanim trajanjem koji se priznaje osobama zaposlenim na poslovima policijske struke poistovjećuje sa radom dužim od punog radnog vremena, te da navedene osobe (apelanti) nemaju pravo na razmjerno uvećanje procenta plaće za svaku navršenu godinu osiguranja

već da im se tako uvećani staž osiguranja računa samo prilikom ostvarivanja prava na penziju. Redovni sudovi su naveli da se, zbog navedenih razloga, odredba članka 5. stavak 3. Zakona o platama ne može dovesti u vezu sa odredbom članka 41. Zakona o PIO-u kojim je propisano da se *staž osiguranja u smislu čl. 27. do 36. ovog zakona računa osiguraniku za vrijeme za koje je plaćen doprinos za PIO.*

37. S druge strane, Ustavni sud primjećuje da je člankom 5. stavak 3. Zakona o platama eksplicitno propisano: „Osnovna plata iz stava (2) ovog člana uvećava se po osnovu staža osiguranja za 0,5 % za svaku godinu staža osiguranja”, a člankom 25. je propisano: „U slučaju da je materija koja je predmet ovog zakona na drugačiji način uređena zakonima i drugim opštim aktima, primjenjivaće se odredbe ovog zakona”. Iz navedenih odredbi članka 25. Zakona o platama nedvosmisleno je vidljivo da je predmetni zakon *lex specialis* u odnosu na sve ostale zakone kojima se uređuju pitanja vezana za isplatu i obračun plaća. Uspoređujući ovaj zakon sa ostalim zakonima koji reguliraju pitanja obračuna plaće za druge kategorije zaposlenih (uprava, prosvjeta, kultura i sl.), Ustavni sud zapaža da je tim drugim propisima ova materija regulirana na drugačiji način budući da je u tim propisima, što ih u bitnom razlikuje od Zakona o platama, propisano da se iznos uvećanja plaće po osnovi radnog staža od 0,5% vrši za svaku navršenu godinu *radnog staža* a ne staža osiguranja. S obzirom na navedeno, te na odredbe kojim je regulirano da će se Zakon o platama primijeniti u svim pitanjima vezanim za način obračuna i isplate plaće osobama koje plaću primaju na temelju tog zakona (prema članku 1. tog zakona, to su: ovlaštene službene osobe, državni službenici i druge zaposlene osobe u MUP-u, kazneno-popravnim ustanovama i Sudskoj policiji Republike Srpske), za Ustavni sud je nesporno da je namjera zakonodavca, odnosno *ratio legis* samog zakona bila da status ovih osoba sa aspekta isplate plaće, upravo s obzirom na specifičnost poslova koje obavljaju, bude reguliran na drugačiji način u odnosu na druge osobe čiji je status reguliran drugim propisima.

38. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da *radni staž* predstavlja vrijeme koje je radnik efektivno proveo radeći. Međutim, pojam *staža osiguranja* predstavlja vremensko razdoblje (koje ne mora biti neprekidno) za koje su plaćeni doprinosi iz PIO-a. U *staž osiguranja* se ubraja i radni staž sa uvećanim trajanjem koji se naziva beneficirani staž kod kojeg se zbog posebnih uvjeta pod kojima radnik radi radniku umjesto 12 mjeseci priznaje 16 mjeseci staža osiguranja. Nasuprot tome, *penzijski staž* je širi pojam i obuhvaća već spomenuti staž osiguranja ali i poseban staž koji predstavlja vrijeme koje je osoba provela izvan osiguranja (nisu plaćani doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje) ali koje joj se zbog posebnih okolnosti kojima je bila izložena i koje su predviđene zakonom priznaje u penzijski staž prilikom ostvarivanja prava iz PIO-a (npr., vrijeme provedeno u oružanim snagama za vrijeme rata, rođenje trećeg ili više djece i sl.) i koji se ne računa u staž

osiguranja. Dakle, *beneficirani staž kao staž osiguranja s uvećanim trajanjem je zakonska kategorija koja podrazumijeva obavezu poslodavca da prilikom obračuna plate, u okviru minulog rada, uzima u obzir i taj staž i uveća iznos plate za 0,5% za svaku godinu staža osiguranja a ne za svaku godinu efektivnog radnog staža*, kako su to protumačili redovni sudovi koji su odbili tužbene zahtjeve apelanata. Također je za Ustavni sud neupitno da takav rad ne predstavlja rad preko punog radnog vremena, kako su zaključili okružni sudovi.

39. Dalje, Ustavni sud podsjeća na to da je Zakonom o PIO-u i Zakonom o platama propisano da se vrijeme provedeno u radnom vremenu preko punog radnog vremena smatra prekovremenim radom, te da se staž osiguranika koji je proveden u radnom vremenu preko punog radnog vremena - prekovremeni rad - ne plaća, već zaposlenik ima mogućnost samo isti broj sati u nekom drugom vremenu ne raditi, pa se na njega plaćaju doprinosi i ne računa u staž osiguranja. S tim u vezi, proizlazi da su okružni sudovi, koji su odbili tužbene zahtjeve apelanata, proizvoljno protumačili navedene zakonske odredbe i proizvoljno pojam staža osiguranja s uvećanim trajanjem (kakav je priznat apelantima u konkretnom slučaju) podveli pod pojam rada preko punog radnog vremena koji predstavlja prekovremeni rad. Također je nesporno da apelanti ne traže uvećanje plaće po osnovi rada preko punog radnog vremena već uvećanje plaća na temelju rada na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, a i to je pravo koje im je priznato zakonom.

40. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da u konkretnoj oblasti sudovi na teritoriju Republike Srpske donose različite odluke (u konkretnim slučajevima Okružni sud i Okružni sud u Doboju su donijeli negativne odluke povodom tužbenih zahtjeva apelanata, dok je Okružni sud u Bijeljini donio pozitivne odluke što je vidljivo iz odluke koju su apelanti priložili uz apelacije (Presuda Okružnog suda u Bijeljini broj 80 0 P 011223 10 Gž od 21. travnja 2010. godine), tako da je praksa neujednačena i time su dovedeni u neravnopravan položaj zaposlenici iz ove kategorije (policijski službenici) u različitim dijelovima Republike Srpske kao jedne iste razine vlasti u Bosni i Hercegovini. Navedenim postupanjem sudova je, također, stvorena i pravna nesigurnost u ovoj vrsti radnih sporova. Osim toga, iz dokumentacije dostavljene uz apelacije proizlazi da je i sam Vrhovni sud Republike Srpske izrazio pravni stav (koji ima upućujući karakter shodno članku 19. stavak 1. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju, objavljen u „Službenom glasniku BiH” broj 57/08) da „zaposlenim koji ostvaruju pravo na platu primjenom odredaba Zakona o platama zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova, kazneno-popravnim ustanovama i sudskoj policiji („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 118/07, 116/09 i 1/11), a koji rade na radnim mjestima, odnosno poslovima za koje se staž osiguranja računa sa

uvećanim trajanjem, osnovna plata se uvećava u skladu sa odredbom člana 5. stav 3. tog zakona za svaku godinu staža osiguranja računajući staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, ukoliko je u smislu odredbe člana 41. u vezi sa članom 21. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju – Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 106/05, 20/07, 113/07, 33/08, 1/09, 71/09 i 118/09) doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje uplaćen srazmjerno stepenu uvećanja staža (vidi Pravno shvatanje Građansko-upravnog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-CYK-10-000 365 zauzeto na sjednici od 7. februara 2011. godine koje je dostavljeno svim sudovima na teritoriji RS”), koji u konkretnim slučajevima redovni sudovi nisu ispoštovali.

41. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi u Republici Srpskoj u konkretnim slučajevima (u radnim sporovima u kojim su apelanti postavljenim tužbenim zahtjevima potraživali razliku plaća) arbitrarno primijenili Zakon o PIO-u i Zakon o platama koji je *lex specialis* u odnosu na sve druge zakonske odredbe koje reguliraju pitanje obračuna i isplate plaća navedenim kategorijama osoba, čime je povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

42. Imajući u vidu u prethodnim tačkama ove odluke utvrđenu povredu prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati navode apelanata o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada su nadležni sudovi arbitrarno primijenili odredbe Zakona o PIO-u i Zakona o platama kao *lex specialis* zakona u slučaju apelanata.

44. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati prijedloge apelanata za donošenje privremene mjere u predmetima br. AP 5584/10, AP 5585/10, AP 5589/10, AP 5591/10, AP 5866/10, AP 5868/10, AP 5869/10, AP 115/11, AP 116/11 i AP 1486/11.

46. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 2499/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Nikole Pilipovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine

Odluka od 15. jula 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 2499/08**, rješavajući apelaciju **Nikole Pilipovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Constance Grewe, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Mato Tadić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija
Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja
Zlatko Knežević, sudija

na sjednici održanoj 15. jula 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Nikole Pilipovića.

Utvrđuje se povreda prava na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine.

Ostavlja se na snazi Presuda Osnovnog suda u Derventi broj 13 84 P-001502 05 P od 16. aprila 2007. godine.

Odbija se kao neosnovana apelacija Nikole Pilipovića podnesena zbog povrede prava na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u postupku koji je okončan Presudom Okružnog suda u Doboju broj 013-0-GŽ-07-000 460 od 14. jula 2008. godine.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Nikola Pilipović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bosanskog Broda, kojeg zastupa Jadranko Hadžisejdić, advokat iz Bosanskog Broda, podnio je 15. augusta 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 013-0-GŽ-07-000 460 od 14. jula 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda u Derventi (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) i od Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, Odsjek Bosanski Brod (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 27. augusta 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud je odgovor dostavio 8. septembra 2008. godine, a tuženi 15. septembra 2008. godine. Osnovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Ustavni sud je od Osnovnog suda 23. jula 2010. godine zatražio da mu dostavi na uvid spis u predmetu broj 13 84 P 001502 05 P. Osnovni sud je traženi spis dostavio 4. augusta 2010. godine.

5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Okružnog suda i tuženog dostavljeni su apelantu 16. septembra 2008. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
7. Uvidom u spis predmeta evidentno je da je apelant 10. decembra 1998. godine tuženom podnio prijavu za dobrovoljni povratak. Tuženi kao organ uprave nije odlučivao o apelantovoj prijavi, odnosno njegovu prijavu nije tretirao kao zahtjev za vraćanje u posjed stana u Bosanskom Brodu, u ulici Skele (u daljnjem tekstu: predmetni stan), na kojem je apelant prije ratnih dešavanja bio nosilac stanarskog prava. Dalje proizlazi da apelant drugostepenom organu uprave nije izjavio žalbu zbog *šutnje administracije*.
8. Apelant je 13. septembra 2005. godine podnio tužbu Osnovnom sudu protiv tuženog radi utvrđenja i priznavanja stanarskog prava na predmetnom stanu. U tužbi je naveo da mu je predmetni stan na korištenje dodijelila RP „Rafinerija nafte” OOUR „Proizvodnja” Bosanski Brod i da je 28. novembra 1984. godine sa nadležnim organom SIZ-a Bosanski Brod zaključio ugovor o korištenju predmetnog stana. Predmetni stan je sa članovima porodičnog domaćinstva koristio do 1992. godine kada ga je napustio zbog ratnih dešavanja u Bosni i Hercegovini. Apelant ističe da je 10. decembra 1998. godine tuženom podnio prijavu za dobrovoljni povratak, te da mu ovlaštena lica tuženog nisu predočila da treba podnijeti poseban zahtjev za vraćanje u posjed stana. Prijava za dobrovoljni povratak je kod tuženog, kako navodi, zavedena pod brojem ID-1034/1355-98.
9. Osnovni sud je Rješenjem broj 13 84 P 001502 05 P od 6. decembra 2006. godine zakazao pripremno ročište za 23. januar 2007. godine.
10. Osnovni sud je 23. januara 2007. godine održao pripremno ročište u odsutnosti uredno obaviještenog tuženog. Na pripremnom ročištu sud je donio rješenje i odredio da će se ročište za glavnu raspravu u predmetnom postupku održati 15. marta 2007. godine.
11. Osnovni sud je glavnu raspravu zakazanu za 15. mart 2007. godine održao u prisustvu apelanta i zakonskog zastupnika tuženog, Pravobranilaštva Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo), kojem ročištu su pristupili i pozvani svjedoci. Nakon brojnih izvedenih dokaza, sud je glavnu raspravu zaključio uz napomenu da će odluku u ovoj pravnoj stvari donijeti 16. aprila 2007. godine.
12. Osnovni sud je Presudom broj 13 84 P-001502 05 P od 16. aprila 2007. godine usvojio apelantov tužbeni zahtjev, te utvrdio da je apelant 10. decembra 1998. godine tuženom podnio zahtjev za povrat stana i priznavanje stanarskog prava na predmetnom stanu kao nosilac stanarskog prava. Istom presudom tuženi je obavezan da apelantu na ime troškova postupka isplati iznos od 1.030,00 KM.

13. U obrazloženju presude je navedeno da je ovaj sud nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da je apelant bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, da je 1984. godine, po osnovu radnog odnosa, stan dobio od RP „Rafinerija nafte” OOUR „Proizvodnja” Bosanski Brod, nakon čega je zaključio i ugovor o korištenju stana sa nadležnim SIZ-om. Apelant je predmetni stan nesmetano koristio sve do 1992. godine kada je izbjegao zbog ratnih dešavanja. Dalje, Osnovni sud je utvrdio da je apelant 10. decembra 1998. godine tuženom podnio prijavu za dobrovoljni povratak, uz koju je priložio ugovor o korištenju predmetnog stana. Također je utvrđeno da apelant navedenu prijavu nije predao tuženom lično, već da je u njegovo ime prijavu predala Božana Ćurić koja je imala apelantovu punomoć za preduzimanje navedene radnje. Sud je, dalje, naveo da je među parničnim strankama nesporno da je predmetna prijava evidentirana kod tuženog pod brojem ID-1034/1355-98 od 10. decembra 1998. godine, da je predmetni stan u vrijeme vođenja postupka neuseljen a da je ranije korišten kao alternativni smještaj, te da tuženi kao nadležno tijelo nije donosio nikakve odluke već je formirao bazu podataka o licima evidentiranim za povratak. Osnovni sud je naveo da je među strankama sporno da li je sud nadležan da raspravlja o predmetnom tužbenom zahtjevu, zatim da li se prijava za dobrovoljni povratak može smatrati zahtjevom za povrat stanarskog prava prema Zakonu o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene Zakona), te da li je predmetna prijava blagovremena. Ocjenjujući provedene dokaze i raspravljajući o spornim pitanjima, Osnovni sud je utvrdio da je apelant kao izbjeglo – raseljeno lice podnošenjem prijave za dobrovoljni povratak uz koju je dostavio kopiju ugovora o korištenju stana i kopiju lične karte, te označavajući da želi povratak „samo u svoju kuću – stan” podnio i zahtjev za vraćanje u posjed stana, odnosno zahtjev za povrat imovine. U tom kontekstu, sud je naveo da je „rješenje pravnog pitanja opredijeljenog spornim činjenicama” regulirano važećim podzakonskim i zakonskim propisima a koji „propisuju da ako je osoba koja je podnijela zahtjev podnoseći prijavu, kao tužitelj u konkretnom slučaju, a nije podnijela novi zahtjev, ima u tom slučaju raniji podnijeti zahtjev smatrati zahtjevom podnijetim sukladno važećim propisima”. Sud je, dalje, ocijenio neosnovanim prigovor stvarne nenadležnosti navodeći da je nadležan suditi u prvom stepenu u svim sporovima, ako zakonom nije drugačije određeno.

14. Osnovni sud je u konačnici naveo da je odluku donio na osnovu člana 16. stav 2. Zakona o sudovima i sudačkoj službi, te na osnovu tačaka 3. i 6. Uputstva o primeni članova 8-11. i članova 15-18. Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (u daljnjem tekstu: Uputstvo), zatim člana 14. stav 2, člana 15. stav 2. i člana 17. stav 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 38/98 i 96/03; u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene Zakona), člana 11. preuzetog Zakona o stambenim odnosima, člana 8. Evropske konvencije za

zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i Aneksa VII Okvirnog sporazuma za mir u BiH. Imajući u vidu navedene odredbe, Osnovni sud je zaključio da apelantova prijava za dobrovoljni povratak predstavlja zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog stana, pa je zaključio da je apelantov zahtjev u cijelosti osnovan.

15. U ime tuženog, žalbu Okružnom sudu protiv Presude Osnovnog suda broj 13 84 P-001502 05 P podnijelo je Pravobranilaštvo 14. maja 2007. godine, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava.

16. Okružni sud je Presudom broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine žalbu tuženog uvažio i osporenu presudu preinačio tako da je apelantov tužbeni zahtjev u cijelosti odbio kao neosnovan.

17. Na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog u prvostepenom postupku, Okružni sud je utvrdio da je Osnovni sud pogrešno zaključio da prijava za dobrovoljni povratak predstavlja apelantov zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog stana, pri tome ne dajući valjane razloge za svoju odluku i paušalno se pozivajući na propise koji se imaju primijeniti u ovom slučaju. Imajući u vidu navedeno, Okružni sud je ukazao na odredbu člana 8. Zakona o izbjeglicama i raseljenim licima („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 26/95; u daljnjem tekstu: Zakon o izbjeglicama), koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja apelantove prijave za dobrovoljni povratak, kojom je propisano da su izbjeglice i raseljena lica dužni prilikom registracije i podnošenja zahtjeva za priznavanje statusa i ostvarivanje drugih prava dati tačne podatke na propisanom obrascu, među kojima nije regulirano i pravo na vraćanje prijeratne imovine, odnosno stanova u državnom vlasništvu. Pravo na vraćanje u posjed prijeratne imovine i stanova u državnom vlasništvu regulirano je Zakonom o prestanku primjene Zakona, koji je stupio na snagu 19. decembra 1998. godine i koji je odredbom člana 15. izričito propisao pravo na vraćanje stana u posjed, te šta takav zahtjev treba da sadrži, kome se podnosi i rok u kojem se podnosi (16 mjeseci), koji rok je istekao 19. aprila 2000. godine, kao i posljedice nepodnošenja zahtjeva koje su propisane odredbom člana 16. istog zakona. S obzirom na to da je navedeni zakon stupio na snagu nakon što je apelant tuženom podnio prijavu za dobrovoljni povratak, kojim je regulirano pravo na vraćanje napuštene imovine i stanova, Okružni sud je utvrdio da je apelant, u skladu sa navedenim odredbama zakona, zahtjev za vraćanje u posjed stana mogao podnijeti od 19. decembra 1998. godine do 19. aprila 2000. godine. Okružni sud je zaključio da, kako apelant nadležnom organu nije podnio zahtjev za povrat u posjed predmetnog stana u skladu sa odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona, to se postojanje njegovog prava nije ni moglo utvrditi u sudskom postupku jer je propustio rokove koji imaju prekluzivni

karakter, pa se tim propuštanjem gubi pravo, kako je to propisano odredbom člana 16. navedenog zakona, te je na osnovu člana 229. stav 1. tačka 4. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) donio odluku kao u izreci presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelant se žali da su mu presudom Okružnog suda povrijeđeni pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te da mu je „zbog sporosti sudova” povrijeđeno pravo na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Apelant navodi da je 13. septembra 2005. godine pred Osnovnim sudom pokrenuo parnični postupak protiv tuženog radi utvrđivanja i priznavanja stanarskog prava na predmetnom stanu, koji je legalno koristio u periodu od dana dodjele stana na korištenje, tj. od 28. februara 1984. godine pa do 6. oktobra 1992. godine kada ga je zbog poznatih ratnih okolnosti morao napustiti. Ističe da je nakon stvaranja pravnih pretpostavki 10. decembra 1998. godine podnio prijavu za dobrovoljni povratak, koja je kod tuženog zavedena pod brojem ID-1034/1355-98, smatrajući da će nadležni organi uprave prijavu smatrati kao podneseni zahtjev za povrat u posjed predmetnog stana. Dalje, apelant navodi da je Osnovni sud usvojio njegov zahtjev kao osnovan zaključivši da zahtjev za dobrovoljni povratak konzumira pravo na povrat imovine, dok je Okružni sud žalbu tuženog uvažio i osporenu presudu preinačio tako što je apelantov tužbeni zahtjev u cijelosti odbio kao neosnovan. Prema tome, apelant smatra da su mu presudom Okružnog suda od 14. jula 2008. godine povrijeđeni pravo na dom i pravo na imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

19. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da u postupku pred ovim sudom nisu povrijeđena apelantova prava na koja se poziva u apelaciji, pa smatra da su apelantovi navodi neosnovani i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

20. Pravobranilaštvo ističe da su apelantovi navodi neosnovani jer je podnošenje zahtjeva za povrat stana bila zakonska obaveza, pa se prijava za dobrovoljni povratak ne može u isto vrijeme smatrati i zahtjevom za povrat stana, kako je to zaključio Osnovni sud. Smatra da je stav Okružnog suda zakonit i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

21. **Zakon o opštem upravnom postupku** („Službeni list SFRJ” broj 47/86), u tekstu koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja prijave za dobrovoljni povratak tuženom, u relevantnom dijelu glasi:

Član 218. st. 1. i 2.

Kad se postupak pokreće povodom zahtjeva stranke, odnosno po službenoj dužnosti ako je to u interesu stranke, a prije donošenja rješenja nije potrebno provoditi poseban ispitni postupak, niti postoje drugi razlozi zbog kojih se ne može donijeti rješenje bez odgađanja (rješavanje prethodnog pitanja i dr.), nadležni organ je dužan donijeti rješenje i dostaviti ga stranci što prije, a najkasnije u roku od mjesec dana računajući od dana predaje urednog zahtjeva, odnosno od dana pokretanja postupka po službenoj dužnosti, ako posebnim propisom nije određen kraći rok.

Ako nadležni organ protiv čijeg je rješenja dopuštena žalba ne donese rješenje i ne dostavi ga stranci u propisanom roku, stranka ima pravo žalbe, kao da je njen zahtjev odbijen.

22. **Zakon o upravnim sporovima** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 12/94), u tekstu koji je bio na snazi u vrijeme podnošenja prijave za dobrovoljni povratak tuženom, u relevantnom dijelu glasi:

Član 8.

Upravni spor može se pokrenuti i kad nadležni organ o zahtevu, odnosno o žalbi stranke nije doneo odgovarajući upravni akt, pod uslovima predviđenim ovim zakonom.

Član 25. stav 3.

Ako prvostepeni organ protiv čijeg akta ima mesta žalbi nije u roku od 60 dana ili u posebnim propisom određenom kraćem roku doneo nikakvo rešenje po zahtevu, stranka ima pravo da se obrati svojim zahtevom drugostepenom organu. Protiv rešenja drugostepenog organa stranka može pokrenuti upravni spor, a može ga pod uslovima iz stava 1. ovog člana pokrenuti i ako ovaj organ ne donese rešenje.

23. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 75. stav 4.

Pripremno ročište održaće se, po pravilu, najdocnije u roku od 30 dana od dana prijema u sudu pismenog odgovora na tužbu, odnosno od dana protoka roka za podnošenje odgovora na tužbu, ili ako je tuženi podnio protivtužbu, u roku od 30 dana od dana prijema odgovora na protivtužbu.

Član 94. stav 2.

Glavna rasprava će se, po pravilu, održati najdocnije u roku od 30 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

24. U Zakonu o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 38/98, 12/99, 31/99, 65/01, 13/02, 64/02 i 39/03) relevantne odredbe glase:

Član 14. st. 1. i 2.

Nosilac stanarskog prava na napuštenom stanu ili član njegovog porodičnog domaćinstva, definisan u članu 6. ZOSO-a (u daljnjem tekstu: nosilac stanarskog prava), ima pravo da se vrati u stan u skladu sa Aneksom 7. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Odredbe ovog zakona se primjenjuju na sve stanove napuštene između 30. aprila 1991. i 19. decembra 1998. godine, bez obzira na to da li je stan bio proglašen napuštenim ili ne. [...]

Lice koje je napustilo svoj stan u periodu između 30. aprila 1991. godine i 19. decembra 1998. godine smatra se izbjeglicom ili raseljenim licem u skladu s Aneksom 7 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, s pravom povrata u taj stan bez obzira na okolnosti pod kojima ga je napustio.

Član 15. st. 1. i 2.

Nosilac stanarskog prava iz člana 14. stav 1. ovog zakona ima pravo da podnese zahtjev za vraćanje stana u posjed.

Zahtjev za vraćanje stana u posjed podnosi se nadležnom organu Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica u opštini u kojoj se stan nalazi.

Član 16.

Zahtjev za vraćanje stana u posjed može se podnijeti u roku od šesnaest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ukoliko nosilac stanarskog prava ne podnese zahtjev u roku navedenom u prethodnom stavu nadležnom upravnom organu, nadležnom sudu ili Komisiji, odnosno zahtjev za izvršenje odluke Komisije u roku navedenom u Zakonu o izvršenju odluka Komisije za

imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 31/99, 2/00, 39/00 i 65/01), stanarsko pravo mu prestaje.

25. U Uputstvu o primeni članova 8-11. i članova 15-18. Zakona o prestanku primene Zakona o korištenju napuštene imovine („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 1/99) relevantne odredbe glase:

Tačka 6.

Lice koje je podnelo zahtev u skladu s ranijim propisima, a slučaj još nije pravosnažno okončan, tada treba podneti novi zahtev u skladu sa ovim uputstvom.

Ukoliko takvo lice ne podnese novi zahtev, njegov ranije podneti zahtjev smatraće se zahtevom podnesenim u skladu sa odredbama Zakona o prestanku primene Zakona o korištenju napuštene imovine i ovim uputstvom.

Ukoliko ranije podneseni zahtev nije potpun u skladu sa odredbama Zakona, zahtevaće se od podnosioca zahteva da priloži dodatne podatke popisane ovim uputstvom.

VI. Dopustivost

26. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

27. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

28. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 013-0-GŽ-07-000 460 od 14. jula 2008. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 18. jula 2008. godine, a apelacija je podnesena 15. augusta 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

29. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

30. Apelant se žali da su mu Presudom Okružnog suda broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine povrijeđeni pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te da mu je zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Presudom Okružnog suda broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na poštivanje doma

31. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

Član 8. Evropske konvencije glasi:

Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

32. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha člana 8. Evropske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim članom (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, broj 297-C).

33. Pri određivanju toga da li se u konkretnom slučaju radi o povredi člana 8. Evropske konvencije, Ustavni sud mora prvo utvrditi da li se predmetni stan može smatrati apelantovim „domom” u okviru značenja člana 8. stav 1. Evropske konvencije, pa ako je to slučaj, da li preduzete mjere predstavljaju „miješanje” u njegovo pravo na poštivanje doma i da li je to miješanje bilo opravdano. Ovaj uvjet, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, sastoji se od više elemenata: (a) miješanje mora biti zasnovano na domaćem ili međunarodnom zakonu; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno

dostupan, tako da pojedinac bude primjereno upućen na zakonske okolnosti koje se mogu primijeniti na dati predmet; (c) zakon, također, mora biti formuliran sa odgovarajućom tačnošću i jasnošću kako bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Evropski sud, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, broj 30, stav 49). Ukoliko se ustanovi da je miješanje javnih vlasti bilo u skladu sa zakonom, mora se utvrditi da li je to miješanje bilo *neophodna mjera u demokratskom društvu* i da li je miješanje bilo u vezi sa jednim od ciljeva navedenih u stavu 2. člana 8. Evropske konvencije. U tom kontekstu treba razmotriti da li je odluka javnih vlasti imala legitiman cilj i da li je predstavljala mjeru koja je bila neophodna u demokratskom društvu. „Neophodno” u ovom kontekstu znači da miješanje odgovora „pritisicama društvenih potreba” i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, serija A, broj 251).

34. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, pojam „dom” obuhvata, kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A, broj 109, stav 46. f, i *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A, broj 297-C, stav 31). U skladu s ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio domen člana 8. Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 8/99* od 11. maja 1999. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/99). Također, Ustavni sud je usvojio stav da se „domom” u smislu člana 8. Evropske konvencije može smatrati i stan u koji se neko lice uselilo na osnovu rješenja o dodjeli stana, čak i ukoliko nije zaključilo ugovor o korištenju stana (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *U 102/03* od 14. oktobra 2004. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 60/04).

35. Evropski sud za ljudska prava je u jednom slučaju u kojem se radilo o tome da li je kuća u kojoj su podnosioci predstavke živjeli a koja je bila njihovo vlasništvo posebno ocjenjivao koliko je bila čvrsta veza podnosilaca predstavke sa njihovim domom – kućom. Kao ključni element je smatrana i činjenica da su se oni stvarno vratili u svoju kuću sa namjerom da tu trajno ostanu kada se za to steknu formalni uvjeti. Također je bila bitna činjenica i to da podnosioci predstavke nisu zasnovali svoj dom na nekom drugom mjestu (vidi, *mutatis mutandis*, navedenu presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*). Ustavni sud je, također, u svojim odlukama zaključio da je „dom” faktičko stanje koje ne zahtijeva postojanje pravnog osnova (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 323/04*, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 34/05).

36. Što se tiče pitanja da li se predmetni stan može smatrati apelantovim „domom” u svrhu člana 8. Evropske konvencije, Ustavni sud najprije primjećuje da je apelant prije rata bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, da je stan koristio sa članovima svog porodičnog domaćinstva na osnovu ugovora o korištenju koji je zaključen 28. novembra 1984. godine pa sve do oktobra 1992. godine kada je stan napustio zbog ratnog sukoba u Bosni i Hercegovini, te da se njegov povratak u predmetni stan treba razmotriti u kontekstu prava izbjeglih i raseljenih lica da se vrate u svoje domove, kako je to predviđeno članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi za članom 1. tačka 1. Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma. U vezi sa navedenim, Ustavni sud podsjeća na svoj već izraženi stav da je jedan od osnovnih ciljeva Općeg okvirnog sporazuma povratak ljudi u mjesto prebivališta koje su imali 1991. godine, te da faktičko stanje zatečeno 30. aprila 1991. godine treba biti polazna tačka sa koje će se razmatrati svi pravni sporovi koji proizađu nakon mjera koje preduzmu nadležni organi oba entiteta i organa Bosne i Hercegovine (u okviru svojih nadležnosti) s ciljem vraćanja imovine njihovim predratnim korisnicima (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj U 14/00 od 4. maja 2001. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 33/01, tačka 20).

37. Ustavni sud uočava da je u predmetnom sudskom postupku nesumnjivo utvrđeno da je apelant bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, prema zaključenom ugovoru o korištenju stana od 28. novembra 1984. godine, i da je u njemu živio do oktobra 1992. godine kada ga je napustio zbog izbijanja ratnih sukoba u BiH, koje činjenice nisu osporavali niti tuženi niti nadležni sudovi, kao ni činjenicu da je apelant 10. decembra 1998. godine tuženom podnio prijavu za dobrovoljni povratak u prijeratno mjesto stanovanja navodeći adresu predmetnog stana. Iz navedenog proizlazi da je nesporno da je apelant živio u predmetnom stanu prije rata u BiH i da je eksplicitno iskazao namjeru da se poslije rata vrati u predmetni stan. Stoga, dovodeći u vezu naprijed navedene stavove Evropskog suda i Ustavnog suda sa činjenicama konkretnog predmeta, za Ustavni sud je nesporno da predmetni stan predstavlja apelantov „dom” u smislu člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. stav 1. Evropske konvencije.

38. S obzirom na navedeno, daljnji zadatak Ustavnog suda u konkretnom slučaju je da, u smislu navedene prakse Evropskog suda i Ustavnog suda vezane za garancije koje pruža član 8. Evropske konvencije, odgovori na pitanje da li osporene odluke predstavljaju „miješanje” u apelantovo pravo na poštivanje doma, te da li je to miješanje bilo opravdano. U tom kontekstu, Ustavni sud, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, treba prvo odgovoriti na pitanje da li je miješanje zasnovano na zakonu.

39. U vezi s tim, Ustavni sud prvenstveno zapaža da iz obrazloženja osporene odluke proizlazi da je Okružni sud uvažio žalbu tuženog, te preinačio prvostepenu presudu na

način da je odbio apelantov tužbeni zahtjev smatrajući da je pogrešan zaključak Osnovnog suda da je apelant, u smislu člana 6. Uputstva, 10. decembra 1998. godine podnio tuženom zahtjev za povrat stana i priznavanje stanarskog prava na predmetnom stanu. Iz obrazloženja osporene odluke proizlazi da je Okružni sud ovakvu odluku obrazložio primjenom članova 15. i 16. Zakona o prestanku primjene Zakona zaključujući da apelant (koji je, dakle, podnio zahtjev za dobrovoljni povratak tuženom) nije u propisanom roku podnio zahtjev za povrat u posjed predmetnog stana nadležnom organu u skladu sa odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona, čime je propustio rokove koji imaju prekluzivni karakter, pa se postojanje njegovog prava, prema shvatanju Okružnog suda, nije ni moglo utvrditi u sudskom postupku. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je osporena presuda Okružnog suda nesporno rezultirala miješanjem javne vlasti u apelantovo pravo na poštivanje doma u smislu stava 1. člana 8. Evropske konvencije.

40. U vezi sa pitanjem da li je miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma bilo u skladu sa zakonom, Ustavni sud smatra da je Okružni sud (kao uostalom i tuženi u postupku apelantove prijave za dobrovoljni povratak), preinačujući presudu Osnovnog suda primjenom odredbi čl. 15. i 16. Zakona o prestanku primjene Zakona, propustio da uzme u obzir odredbe Uputstva o primeni članova 8-11. i 15-18. Zakona o prestanku primene Zakona, kojim je upravo regulirano postupanje vezano za zahtjeve za povrat stana koji su podneseni prije stupanja na snagu Zakona o prestanku primjene Zakona.

41. U tom kontekstu, Ustavni sud zapaža da je Osnovni sud, suprotno zaključku Okružnog suda, odluku o usvajanju apelantovog tužbenog zahtjeva, između ostalog, zasnovao upravo na odredbama tačke 6.2. Uputstva, kojima je regulirano postupanje organa ukoliko se ne podnese novi zahtjev za povrat stana na način da *ranije podneti zahtev smatraće se zahtevom podnesenim u skladu sa odredbama Zakona o prestanku primene Zakona o korištenju napuštene imovine i ovim uputstvom*, zaključivši da se u apelantovom slučaju radi upravo o takvoj situaciji. Dalje, Ustavni sud primjećuje da je navedenom odredbom Uputstva (tačka 6.3) regulirana i mogućnost da se od lica koje traži povrat, ukoliko je to neophodno, zatraži da priloži podatke propisane Uputstvom, što, prema stanju spisa, u konkretnom slučaju nije učinjeno budući da iz obrazloženja prvostepene presude proizlazi da tuženi nije donio nikakvu odluku o apelantovoj prijavi već ju je samo evidentirao u bazi podataka.

42. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je apelant podnošenjem prijave za dobrovoljni povratak neposredno prije stupanja na snagu Zakona o prestanku primjene Zakona (Zakon je stupio na snagu 19. decembra 1998. godine) pokazao nedvosmislenu želju i namjeru da nastavi živjeti u predmetnom stanu. Dalje, Ustavni sud naglašava

da je apelant prije rata bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, te da mu, u smislu Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma, pripada pravo da se vrati u svoje prijeratno prebivalište. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je apelant 10. decembra 1998. godine popunio obrazac prijave za povratak u skladu sa tadašnjim propisima kojima je bio reguliran povratak izbjeglica i raseljenih lica, te da je u obrascu naveo da želi da se vrati u svoj stan. Ustavni sud zapaža da je Uputstvo, koje je doneseno kao provedbeni propis na osnovu člana 29. Zakona o prestanku primjene Zakona, reguliralo postupak organa uprave kada je podnesen „zahtjev u skladu s ranijim propisima”. Prema mišljenju Ustavnog suda, u okolnostima kakve su utvrđene u konkretnom slučaju, odredbu tačke 6. Uputstva u kojoj se govori o „zahtjevu” bilo je opravdano tumačiti tako da se odnosi i na apelantovu „prijavu za povratak” kojom je eksplicitno tražio povratak u stan na kojem je prije rata zasnovao stanarsko pravo, odnosno da je Okružni sud donoseći osporenu odluku pošao od pretjeranog formalizma zanemarujući pri tome samu suštinu prava.

43. Imajući u vidu navedeno, a osobito da činjenice konkretnog predmeta koje, kako je to konstatirano u prvostepenoj presudi, nisu sporne (da je apelant bio nosilac stanarskog prava, da je podnio prijavu za dobrovoljni povratak 10. decembra 1998. godine, dakle prije stupanja na snagu Zakona o prestanku primjene Zakona, da nije podnio novi zahtjev nakon stupanja na snagu tog zakona), Ustavni sud zaključuje da se Okružni sud donoseći osporenu presudu kojom je u konačnici odbijen apelantov tužbeni zahtjev nezakonito umiješao u apelantovo pravo na dom zanemarujući odredbe tačke 6.2. Uputstva koja je, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, bila relevantna za donošenje odluke o apelantovom postavljenom tužbenom zahtjevu. Stoga, Ustavni sud smatra da odbijanje apelantovog tužbenog zahtjeva nije bilo zasnovano na zakonu u smislu garancija iz člana 8. stav 2. Evropske konvencije.

44. Imajući u vidu predmetni zaključak da osporena odluka predstavlja nezakonito miješanje u apelantovo pravo na dom, Ustavni sud smatra da je bespredmetno raspravljati o tome da li je to miješanje bilo *neophodna mjera u demokratskom društvu* i da li je miješanje bilo u vezi sa jednim od ciljeva navedenih u stavu 2. člana 8. Evropske konvencije (da li je odluka javnih vlasti imala legitiman cilj i da li je predstavljala mjeru koja je bila neophodna u demokratskom društvu).

45. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da su povrijeđeni član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i član 8. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

46. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

47. Prilikom razmatranja da li je povrijeđen član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, prvo se mora utvrditi da li je apelantu osporenim odlukama povrijeđeno pravo na „imovinu” u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

48. Pojam „imovina” podrazumijeva širok spektar vlasničkih interesa koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 14/00* od 4. aprila 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 33/01). Također, prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, „imovina” koja se štiti može biti samo postojeća imovina (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van der Mussele*, presuda od 23. novembra 1983. godine, serija A, broj 70, tačka 48), ili barem imovina za koju apelant ima „opravdano očekivanje” da će je dobiti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pine Valley Developments Ltd i drugi*, presuda od 29. novembra 1995. godine, serija A, broj 332, tačka 31). U svojim ranijim odlukama Ustavni sud je zaključio da pojam „imovina” ne treba tumačiti restriktivno, nego taj pojam treba shvatiti tako „da uključuje i postojeća novčana potraživanja pojedinaca, kao i određena prava pojedinaca koja imaju ekonomsku vrijednost” (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 26/00* od 21. decembra 2001. godine).

49. U konkretnom slučaju, apelant se žali da mu je osporenim odlukama povrijeđeno i pravo na imovinu. Prema stavu Ustavnog suda, stanarsko pravo predstavlja *sui generis* vlasničke interese koji predstavljaju ekonomsku vrijednost (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 8/99* od 5. novembra 1999. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 24/99). U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud mora prvo ispitati da li je član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju primjenjiv u konkretnom slučaju.

U tom kontekstu, Ustavni sud zapaža da iz činjenica predmeta proizlazi da je apelant predmetni stan koristio sa članovima svog porodičnog domaćinstva na osnovu ugovora o korištenju koji je zaključen 28. novembra 1984. godine, iz čega proizlazi da je apelant bio nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, te da, u smislu navedene prakse Ustavnog suda, predmetni stan predstavlja apelantovu „imovinu” koja uživa zaštitu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

50. Ustavni sud, dalje, podsjeća na to da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u drugom stavu ovog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

51. U kontekstu navedenog, za Ustavni sud je nesporno da osporena presuda Okružnog suda predstavlja „miješanje” u apelantovo pravo na mirno uživanje imovine jer se apelant na osnovu osporene odluke praktično lišava svoga stanarskog prava na predmetnom stanu. Ustavni sud smatra da nepostupanje tuženog kao organa uprave povodom apelantove prijave za dobrovoljni povratak kao sa zahtjevom za vraćanje u posjed predmetnog stana, iako je apelant u prijavi izričito naveo mjesto prebivališta – stanovanja, kao i ulicu u kojoj se predmetni stan nalazi, predstavlja miješanje u apelantova prava, odnosno Ustavni sud zaključuje da se Okružni sud donoseći osporenu presudu u kojoj je zaključeno da apelant nije u propisanom roku podnio zahtjev za povrat u posjed predmetnog stana nadležnom organu u skladu sa odredbama Zakona o prestanku primjene Zakona umiješao u apelantovo pravo na imovinu, a to miješanje nije bilo u skladu sa zakonom budući da su u potpunosti zanemarene odredbe tačke 6.2. Uputstva, koja je, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, bila relevantna za donošenje odluke o apelantovom postavljenom tužbenom zahtjevu.

52. S obzirom na zaključak da se Okružni sud osporenim presudom nezakonito umiješao u apelantovo pravo na imovinu, Ustavni sud smatra da je bespredmetno da u smislu garancija iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju razmatra da li je miješanje bilo u javnom interesu i da li je narušen princip proporcionalnosti

53. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da u konkretnom predmetu postoji kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku [...].

Suđenje u razumnom roku

a) Relevantni principi

54. Prema konzistentnoj praksi Evropskog i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora se ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

55. Ustavni sud podsjeća i na praksu Evropskog suda i vlastitu jurisprudenciju prema kojima je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, broj 194, stav 21; i Ustavni sud, Odluka broj *AP 1070/05* od 9. februara 2006. godine, stav 34).

b) Period koji se uzima u obzir

56. Apelant je 13. septembra 2005. godine podnio tužbu Osnovnom sudu protiv tuženog radi utvrđenja i priznavanja stanarskog prava na predmetnom stanu, koji postupak je

okončan Presudom Okružnog suda broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine. Dakle, predmetni postupak pred redovnim sudovima je trajao dvije godine i 10 mjeseci, pa je to period koji će biti predmet analize Ustavnog suda u sljedećim stavovima.

c) Analiza dužine trajanja postupka

57. U pogledu složenosti predmeta, Ustavni sud primjećuje da je u konkretnom slučaju u pitanju postupak koji nije složen jer se radilo o tužbi radi utvrđivanja i priznavanja stanarskog prava na predmetnom stanu za čije rješavanje nije bilo potrebno utvrditi posebne činjenice niti je bilo pravnih pitanja koja se mogu smatrati složenim.

58. Što se tiče postupanja strana u postupku, Ustavni sud uočava da je apelant 13. septembra 2005. godine podnio tužbu Osnovnom sudu protiv tuženog. Ustavni sud zapaža da je apelant u predmetnom parničnom postupku aktivno učestvovao, koristeći sva zakonom raspoloživa pravna sredstva kako bi se utvrdila osnovanost njegovog zahtjeva, te da je Osnovni sud nakon podnošenja tužbe odluku o apelantovom tužbenom zahtjevu donio u roku od jedne godine i sedam mjeseci (presuda donesena 16. aprila 2007. godine). Ustavni sud zapaža da je Osnovni sud, imajući u vidu relevantne odredbe ZPP koje reguliraju dostavu tužbe na odgovor i davanje odgovora na tužbu (čl. 69. i 70. ZPP), zakazivanje pripremnog ročišta i glavne rasprave (čl. 75. i 94. ZPP), te rok za izradu presude (član 184. ZPP), radnje iz svoje nadležnosti preduzimao u primjerenim, mada ne uvijek (osobito u početnoj fazi postupka), u zakonom propisanim rokovima, pa Ustavni sud smatra da Osnovni sud svojim ponašanjem nije znatnije doprinio dužini postupka. S druge strane, Ustavni sud zapaža da je Okružni sud o izjavljenoj žalbi na prvostepenu presudu odlučio nakon jedne godine i tri mjeseca računajući od podnesene žalbe, koji se rok, imajući u vidu relevantne odredbe ZPP koje reguliraju postupak prvostepenog suda povodom žalbe (dostavljanje drugoj strani na odgovor, prosljeđivanje drugostepenom sudu – čl. 203. i 214), kao i postupak i rokove odlučivanja pred drugostepenim sudom, sam po sebi ne može smatrati nerazumno dugim.

59. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da redovni sudovi u predmetnom parničnom postupku koji je na dvije sudske instance okončan u roku od dvije godine i 10 mjeseci (od 13. septembra 2005. godine do 14. jula 2008. godine) nisu povrijedili apelantovo pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

60. Konačno, posmatrajući postupak u cjelini, Ustavni sud zaključuje da u parničnom postupku koji je trajao ukupno dvije godine i 10 mjeseci ne postoji povreda prava na „suđenje u razumnom roku” kao jednom od aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

61. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije jer se donošenjem osporene presude Okružni sud nezakonito umiješao u apelantovo pravo na dom zanemarujući primjenu odredbe tačke 6.2. Uputstva, koja je, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, bila relevantna za donošenje odluke o apelantovom postavljenom tužbenom zahtjevu.

62. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer se Okružni sud odbijanjem apelantovog tužbenog zahtjeva za utvrđenje da je tuženom kao nosilac stanarskog prava podnio zahtjev za povrat stana i priznavanje stanarskog prava umiješao u apelantovo pravo na imovinu a to miješanje nije bilo u skladu sa zakonom.

63. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na donošenje odluke u razumnom roku u okviru prava na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije s obzirom na to da je predmetni parnični postupak okončan u roku koji se ne može smatrati nerazumno dugim.

64. Na osnovu člana 61. st. 1, 2. i 3. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

65. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 498/11

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Пере Токалића поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године

Одлука од 15. јула 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 498/11**, рјешавајући апелацију **Пере Токалића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1, 2 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредседница
Constance Grewe, потпредседница
Сеада Палаврић, потпредседница
Tudor Pantigu, судија
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија
Маргарита Цаца-Николовска, судија
Златко Кнежевић, судија

на сједници одржаној 15. јула 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Пера Токалића.

Утврђује се повреда права на личну слободу и сигурност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у поступку окончаном Рјешењем Суда Босне и Херцеговине број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године.

Налаже се Савјету министара Босне и Херцеговине да по хитном поступку предузме одговарајуће мјере у циљу измјена одредаба члана 138 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине да би се обезбједило поштовање права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Савјету министара Босне и Херцеговине да, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука, у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одбија се као неоснована апелација Пере Токалића, поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Перо Токалић (у даљњем тексту: апелант) из Новог Травника, ког заступа Месуд Дувњак, адвокат из Бугојна, поднио је 2. фебруара 2011. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво БиХ) затражено је 11. фебруара 2011. године да доставе одговор на апелацију. Уставни суд је 3. јуна 2011. године затражио од Суда БиХ на увид спис број КПВ-01/09.

3. Тужилаштво БиХ је одговор на апелацију доставило 16. фебруара 2011. године, а Суд БиХ 21. фебруара 2011. године. Суд БиХ је 6. јуна 2011. године доставио на увид тражени спис.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Суда БиХ и Тужилаштва БиХ достављен је апеланту 25. фебруара 2011. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

6. Пресудом Суда БиХ број КПВ-01/09 од 28. јануара 2010. године апелант је проглашен кривим за продужено кривично дјело утаје пореза из члана 273 став 3 у вези с чл. 33 и 55 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗ ФБиХ) и осуђен на казну затвора у трајању од три године. Даље, наведеном пресудом апелант је ослобођен од оптужбе да је починио кривично дјело прања новца из члана 209 став 2 у вези с чл. 54 и 29 Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗ БиХ).

7. Одлучујући о жалбама Тужилаштва БиХ и апеланта против првостепене пресуде, Суд БиХ је донио Пресуду број КПЖ-13/10 од 15. октобра 2010. године којом је уважена жалба Тужилаштва БиХ у дијелу који се односи на ослобађајући дио првостепене пресуде, те у односу на одлуку о кривичноправној санкцији, а апелантова жалба је уважена у дијелу који се односи на урачунавање притвора у изречену казну. Слиједом тога, првостепена пресуда је у том дијелу преиначена тако што је апелант проглашен кривим за продужено кривично дјело прања новца из члана 209 став 2 у вези с чл. 54 и 29 КЗ БиХ, па му је за наведено кривично дјело утврђена казна затвора у трајању од двије године, док му је за продужено кривично дјело утаје пореза из члана 273 став 3 КЗ ФБиХ утврђена казна затвора у трајању од четири године. Предметном пресудом апеланту је, на основу члана 53 КЗ БиХ, изречена јединствена казна затвора у трајању од пет година у коју се урачунава вријеме које је апелант провео у притвору од 23. до 24. новембра 2004. године и од 11. до 20. јануара 2005. године.

8. Рјешењем Суда БиХ број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године апеланту је одређен притвор за који је наведено да по том рјешењу може да траје до упућивања на издржавање казне, а најдуже до истека трајања изречене казне. У образложењу рјешења Суд БиХ је навео да је Пресудом тог суда број КПВ-01/09 од 28. јануара 2010. године апелант проглашен кривим за продужено кривично дјело утаје пореза из члана 273 став 3 у вези с чл. 33 и 55 КЗ ФБиХ, а да је ослобођен од оптужбе да је починио продужено кривично дјело прања новца из члана 209 став 2 у вези с чл. 54 и 29 КЗ БиХ. Међутим, Суд БиХ је истакао да је другостепеном Пресудом тог

суда број КПЖ-13/10 од 15. октобра 2010. године преиначена првостепена пресуда у дијелу који се односи на ослобађајући дио првостепене пресуде и у односу на одлуку о кривичноправној санкцији, на начин како је наведено у изреци пресуде, па је апеланту изречена јединствена казна затвора у трајању од пет година. У вези с тим, Суд БиХ је навео да је одредбама члана 138 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ЗКП БиХ) прописано да ће суд, ако изрекне пресуду на казну затвора од пет година или тежу казну, одмах одредити или продужити притвор, те да се у тим случајевима доноси посебно рјешење, с тим да жалба против рјешења не задржава његово извршење. С обзиром на наведено, Суд БиХ је закључио да су у конкретном случају испуњени услови прописани цитираном законском одредбом за одређивање притвора апеланту, те је одлучио као у изреци рјешења сходно одредбама члана 138 став 1 у вези са ставом 6 ЗКП БиХ.

9. У предметном рјешењу у „поуци о правном лијеку” је наведено да против тог рјешења није дозвољена жалба.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант се жали да му је оспореним рјешењем повријеђено право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, право на приватни и породични живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, право на слободу кретања и пребивалишта из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине, те право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције. Апелант наводи да је изрека наведеног рјешења противрјечна сама себи, као и законским одредбама којима је прописана могућа дужина трајања поступка, те да су му због начина на који му је одређен притвор повријеђена напријед наведена права. Апелант наводи да није имао право жалбе против наведеног рјешења, иако из одредаба члана 138 став 1 ЗКП-а БиХ произилази да је у предметном случају дозвољена жалба против рјешења о одређивању притвора. Апелант сматра да му је на тај начин повријеђено право на личну слободу и безбједност. Будући да није имао право жалбе против рјешења о одређивању притвора, апелант сматра да му је самим тим повријеђено право на дјелотворан правни лијек. У погледу права на правично суђење, апелант је само навео да му је повријеђено „универзално право, право на

правни лијек у кривичном поступку и друга права у вези с кривичним поступком”, с тим да није посебно образложио у чему се састоји повреда овог права.

11. Даље, апелант наводи да му у року од 48 часова након притварања није дата могућност да се јави породици и браниоцу, нити је у том року рјешење о одређивању притвора достављено његовом браниоцу, због чега сматра да му је повријеђено право на приватни и породични живот, те преписку. Такође, апелант наводи да је у току кривичног поступка одређено јамство, које се састоји од уписа хипотеке на некретнинама које су својина његове супруге, односно које су његова својина по основу брачне тековине са дијелом $\frac{1}{2}$. У вези с тим, апелант наводи да му је повријеђено право на имовину, будући да је Суд БиХ донио рјешење о одређивању притвора, а да је пропустио да укине јамство и наложи брисање уписане хипотеке. На крају, апелант наводи да му је повријеђено право на слободу кретања и пребивалишта, будући да му је одређено извршење мјере притвора у установи која је ван његовог пребивалишта.

б) Одговор на апелацију

12. У одговору на апелацију Суд БиХ је навео да се у конкретном случају није радило о одређивању притвора након изрицања првостепене пресуде, већ након доношења другостепене пресуде којом је преиначена првостепена пресуда. У вези с тим, Суд БиХ је истакао да је одредбама члана 314 став 2 ЗКП-а БиХ прописано „ако су се због преиначења првостепене пресуде стекли услови да се одреди, односно укине притвор на основу члана 138. ст. 1. и 2. овог закона, вијеће апелационог одјељења ће о томе донијети посебно рјешење против којег није допуштена жалба”. При томе, Суд БиХ је навео да је жалба против рјешења о одређивању притвора допуштена када одлуку о притвору доноси првостепено вијеће, након изрицања првостепене пресуде, а што овдје није случај. У погледу апелантових навода да му 48 часова није омогућено да се јави породици и браниоцу, Суд БиХ је навео да је удовољено свим апелантовим захтјевима у вези с телефонским контактима и посјетама чим су такви захтјеви достављени суду у складу с Правилником о кућном реду. Што се тиче апелантових приговора да му је одређено извршење мјере притвора у установи која је ван његовог пребивалишта, Суд БиХ је истакао да се у конкретном случају ради о извршењу мјере притвора, а не о упућивању на издржавање казне затвора када постоји обавеза да се поступа у складу с Правилником о критеријумима за упућивање осуђених лица на издржавање казне затвора, односно када се води рачуна и о мјесту пребивалишта осуђеног. Затим, Суд БиХ је навео да је тачна апелантова тврдња да је обавеза суда да након одређивања притвора донесе рјешење о укидању јамства. Међутим, Суд БиХ је истакао да то не значи да рјешење о укидању јамства

мора да се донесе истовремено с рјешењем о одређивању притвора, будући да то не произилази из одредаба члана 129 став 2 ЗКП-а БиХ. Суд БиХ је навео да при томе морају да се имају у виду и одредбе члана 130 ЗКП-а БиХ којима је прописана надлежност за доношење рјешења о укидању јамства, као и обавеза да се прије доношења рјешења саслуша тужилац. Поред наведеног, Суд БиХ је истакао да је апелант у међувремену упућен на издржавање казне затвора, те да је рјешењем Суда БиХ од 18. фебруара 2011. године јамство укинато.

13. У одговору на апелацију Тужилаштво БиХ је навело да је апеланту одређен притвор у складу с одредбама члана 138 став 1 ЗКП-а БиХ којима је прописано обавезно одређивање притвора у ситуацији када је оптуженом изречена казна затвора у трајању од пет година или тежа казна. Затим, Тужилаштво БиХ је навело да је одредбама члана 45 ЗКП БиХ прописано да осумњичени, односно оптужени, мора да има браниоца док притвор траје, те да је према томе апеланту омогућено да се у присуству свог браниоца изјасни у погледу чињеница које су му стављене на терет. Такође, Тужилаштво БиХ је навело да су неосновани апелантови наводи у погледу недоношења рјешења о укидању јамства, будући да је одредбама члана 129 став 3 ЗКП БиХ прописано да ће јамство бити укинато када осуђени почне издржавати казну затвора.

V. Релевантни прописи

14. У **Закону о кривичном поступку БиХ** („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 и 93/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 129. став 3.

Престанак јемства

(3) Ако је пресудом изречена казна затвора, јемство се укида тек кад осуђени почне издржавати казну.

Члан 130.

Рјешење о јемству

У току истраге рјешење о јемству и о његовом укидању доноси судија за претходни поступак, послије подизања оптужнице - судија за претходно саслушање, а након достављања предмета судији, односно вијећу у сврху заказивања главног претреса, тај судија, односно председник вијећа. Рјешење којим се одређује јемство и рјешење којим се јемство укида доноси се по саслушању Тужиоца.

Члан 134. став 3.

Надлежност за одређивање притвора

(3) Рјешење о притвору предаје се лицу на које се односи у часу притварања. У списима се мора назначити час лишења слободe и час предаје рјешења.

Члан 138. ст. 1. и 6.

Одређивање притвора након изрицања пресуде

(1) Када изрекне пресуду на казну затвора, Суд ће оптуженом одредити притвор, односно притвор ће се продужити ако постоје разлози из члана 132. става 1. тач. а. ц. и д. овог закона, а оптуженом који се налази у притвору укинуће притвор ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен. У овом случају доноси се посебно рјешење, а жалба против рјешења не задржава његово извршење.

(6) Оптужени који се налази у притвору, а пресуда којом му је изречена казна затвора је постала правоснажна, остаће у притвору до упућивања на издржавање казне, а најдуже до истека трајања изречене казне.

Члан 144. ст. 4. и 5.

Право на комуникацију притвореника са спољним свијетом и браниоцем

(4) Притвореник не може користити мобител али има право, у складу с кућним редом а под надзором управе притвора, о свом трошку обављати телефонске разговоре. Управа притвора у ту сврху притвореницима осигурава потребан број јавних телефонских прикључака. Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање судија или председник вијећа могу због разлога сигурности или постојања неког од разлога из члана 132. става 1. тач. а. до ц. овог закона, рјешењем ограничити или забранити притворенику кориштење телефона.

(5) Притвореник има право слободне и неометане везе с браниоцем.

Члан 171. став 4.

Садржај особног достављања

(4) Ако оптужени има браниоца, оптужница и све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу, као и жалба противне странке која се доставља ради одговара, доставиће се бранилацу и оптуженом по одредбама члана 170. овог закона. У том случају, рок за изјаву правног лијека, односно одговора на жалбу тече од дана достављања писмена оптуженом или бранилацу. [...]

Члан 314. став 2.

Преиначење првостепене пресуде

(2) Ако су се због преиначења првостепене пресуде стекли услови да се одреди, односно укине притвор на основу члана 138. ст. 1. и 2. овог закона, вијеће апелационог одјељења ће о томе донијети посебно рјешење против кога није допуштена жалба.

VI. Допустивост

15. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

17. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године, против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 26. јануара 2011. године, а апелација је поднесена 2. фебруара 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

18. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, те члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости

VII. Меритум

19. Апелант сматра да су му оспореним рјешењем Суда БиХ повријеђена права из члана II/3д), е), ф), к) и м) Устава Босне и Херцеговине и чл. 5, 6, 8 и 13 Европске конвенције, као и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на личну слободу и безбједност

20. Члан II/3д) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају

д) Право на личну слободу и безбједност.

21. Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу и сигурност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

а. законитог лишења слободе по пресуди надлежног суда;

[...]

4. Свако коме је ускраћена слобода хапшењем или лишавањем слободе има право уложити жалбу суду како би суд, у кратком року, размотрио законитост лишавања слободе и уколико оно није било законито наложио ослобађање.

[...]

22. Апелант сматра да му је оспореним рјешењем о одређивању притвора повријеђено право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције. У вези с тим, Уставни суд указује да је у више својих одлука нагласио да се право на слободу личности убраја у једно од најзначајнијих људских права, те да члан 5 Европске конвенције даје заштиту да нико не смије да буде произвољно лишен слободе. Изузеци од забране лишавања слободе дати су у члану 5 став 1 Европске конвенције, који садржи побројане случајеве када је лишавање слободе дозвољено. То је један исцрпан попис који мора уско да се тумачи (види Европски суд за људска права, *Ирска против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 18. јануара 1978 године, серија А-25). Само такав приступ је конзистентан с циљем и сврхом члана 5 Европске конвенције, тј. да обезбиједи да нико неће бити произвољно лишен слободе (види пресуде Европског суда за људска права *Quinn*, од 22. марта 1995. године, серија А-311, и *Winterwerp*, од 24. октобра 1979, серија А-33). Произвољност лишавања слободе оцјењује се у првом реду у односу на поштовање процедуралних захтјева ЗКП-а БиХ који је примијењен у конкретном случају и који мора да буде усклађен и са стандардима из Европске конвенције.

23. Уставни суд подсјећа да је исто правно питање разматрао у Одлуци број АП 573/07 (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму од 29. априла 2009. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 75/09, доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). У наведеној одлуци Уставни суд је усвојио апелацију поднесену против рјешења редовних судова о притвору, те утврдио повреду члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције. Наиме, наведеним рјешењима апеланту је одређен притвор у складу с одредбама члана 348 став 1 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине којима је прописано да „када суд изрекне пресуду којом се оптужени осуђује на пет година затвора или тежу казну, вијеће ће одредити притвор ако се оптужени већ не налази у притвору”. У вези с тим, Уставни суд је указао да је неспорно да је апеланту одређен притвор у складу с домаћим законом. Међутим, Уставни суд је указао да је Европски суд за људска права конзистентно понављао да је то неспојиво с Европском конвенцијом, и да је сваки притвор који је заснован на таквој одредби незаконит (види Европски суд, *Fox Campbell u Harley protiv Уједињеног Краљевства*, пресуда од 30. августа 1990. године и 27. марта 1991. године, серија А број 182). С обзиром на то, Уставни суд је закључио да наведене одредбе домаћег закона које прописују „облигаторан притвор” нису у складу с чланом 5 став 1 Европске конвенције.

24. Ако доведемо апелантов случај у контекст наведене праксе Уставног суда, евидентно је да је у конкретном случају Рјешењем Суда БиХ број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године апеланту одређен притвор у складу с одредбама члана 138 став 1 ЗКП БиХ која прописује „облигаторни притвор” јер је, сходно наведеној одредби (која је у суштини идентична с одредбом на основу које су редовни судови донијели своје одлуке које су биле предмет оцјене у Одлуци АП 573/07), једини услов за одређивање притвора – постојање пресуде којом је изречена казна затвора у трајању од пет година или тежа казна. Дакле, надлежни суд у апелантовом случају није могао да изврши индивидуализацију изречене мјере нити је могао да се бави испитивањем било каквих посебних околности које би могле да оправдају одређивање притвора апеланту у смислу гаранција из члана 5 Европске конвенције, већ је разлоге за притвор засновао искључиво на чињеници да је апеланту правоснажном пресудом изречена казна затвора од пет година. То на крају значи да је одредбом члана 138 став 1 ЗКП БиХ уклоњена судска слобода одлучивања што је, како је већ напријед наведено, сходно пракси Европског суда и Уставног суда, неспојиво с гаранцијама из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције.

25. С обзиром да предметна апелација покреће исто правно питање које је Уставни суд разматрао у Одлуци број АП 573/07 од 29. априла 2009. године, Уставни суд

указује да се разлози који су наведени у тој одлуци у цијелости односе и на ову одлуку, те је из истих разлога закључио да је повријеђено апелантово право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције.

26. Сем тога, Уставни суд подсјећа и на то да је раније у својој јуриспруденцији закључио да има надлежност да у поступку из апелационе јурисдикције испита и квалитет закона у мјери у којој то утиче на питање остваривања појединих права из Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 2271/05 од 21. децембра 2006. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 38/07, доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). При томе, Уставни суд нарочито наглашава да је Устав Босне и Херцеговине највиши облик општег акта државе и да има предност у односу на сваки други закон који није у складу с њим, да је Европска конвенција, у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, надређена било ком домаћем закону, а да су сви органи власти у Босни и Херцеговини, сходно члану II/6 Устава Босне и Херцеговине, дужни да примјењују права гарантована у Европској конвенцији. У вези с тим, Уставни суд указује да из наведеног јасно произилази да је апеланту одређен притвор у складу с домаћим законом, односно на начин како је то прописано одредбама члана 138 став 1 ЗКП-а БиХ, али да наведене законске одредбе не задовољавају потребан законски квалитет у мјери у којој би се поштовали стандарди из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције.

27. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је неопходно да се наложи Савјету министара Босне и Херцеговине да предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради измјене одредаба члана 138 став 1 ЗКП-а БиХ, за које је Уставни суд закључио да нису у складу с гаранцијама из члана 5 став 1 Европске конвенције, односно које не задовољавају потребан законски квалитет у мјери у којој би се поштовали стандарди из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције.

28. С обзиром на закључак у погледу повреде члана 5 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно да посебно разматра наводне повреде члана 5 став 4 Европске конвенције.

Остали наводи

29. Затим, апелант сматра да му је оспореним рјешењем повријеђено право на приватни и породични живот, те преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине

и члана 8 Европске конвенције. Наиме, апелант повреду наведених права образлаже тиме да му у року од 48 часова након притварања није дата могућност да се јави породици и браниоцу, као и да рјешење о одређивању притвора није у том року достављено његовом браниоцу. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, указује да, супротно апелантовим наводима, ниједном одредбом ЗКП-а БиХ није изричито прописано да притвореном лицу мора да се омогући контакт с породицом и браниоцем „у року од 48 часова” након притварања. Уставни суд указује да је одредбама члана 144 ст. 4 и 5 ЗКП-а БиХ прописано да притворено лице има право да, у складу с кућним редом, о свом трошку обавља телефонске разговоре, те да има право на слободну и неометану везу с браниоцем. Уставни суд запажа, како то произилази из списка Суда БиХ број КПВ-01/09, да је апелант 25. јануара 2011. године, путем КПЗ Тузла, упутио захтјев Суду БиХ да му дозволи телефонски разговор с браниоцем. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Суд БиХ 26. јануара 2011. године, у складу с чланом 144 став 1 ЗКП-а БиХ, одобрио апеланту да га посјети бранилац, те му дао сагласност да обавља телефонске разговоре с браниоцем. Такође, Уставни суд запажа да је Суд БиХ, поступајући по захтјеву апелантовог браниоца истог дана када је и поднесен захтјев, тј. 26. јануара 2011. године, одобрио да апеланта стално посјећују чланови његове породице. Што се тиче апелантових навода да рјешење о одређивању притвора није достављено његовом браниоцу у одређеном року, Уставни суд запажа да је предметно рјешење достављено апелантовом браниоцу 26. јануара 2011. године, те поново указује да ниједном одредбом ЗКП-а БиХ није изричито прописано да то рјешење мора да се достави браниоцу „у року од 48 часова”, како то апелант истиче. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права на приватни и породични живот, те преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, неосновани.

30. Такође, апелант сматра да му је оспореним рјешењем повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наиме, апелант повреду наведеног права образлаже тиме да је Суд БиХ донио рјешење о одређивању притвора, а да је пропустио да укине јамство и наложи да се брише уписана хипотека. У вези с овим апелационим наводима Уставни суд запажа да из предметног списка Суда БиХ произилази да је тај суд донио Рјешење број КПВ-01/09 од 18. фебруара 2011. године којим је укинуо јамство које је било одређено апеланту (у фази истраге рјешењем судије за претходни поступак од 24. новембра 2004. године – дакле као мјера којом се обезбјеђује апелантово присуство у току трајања самог кривичног поступка). Тим рјешењем Суд БиХ (од 18. фебруара 2011. године) је наложио брисање хипотеке уписане у корист Босне и Херцеговине на некретнинама које су својина апелантове супруге с дијелом 6/7,

будући да је апелант 18. фебруара 2011. године ступио на издржавање казне затвора на основу наредбе тог суда од 14. фебруара 2011. године. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Суд БиХ наведено рјешење донио на основу одредбе члана 129 став 3 ЗКП БиХ којом је прописано да се, у случају када је пресудом изречена казна затвора, јамство укида тек када осуђени почне да издржава казну. Дакле, из наведеног јасно произилази да је Суд БиХ, при доношењу рјешења о укидању јамства, поступио у складу с релевантним законским одредбама.

31. С обзиром на наведено Уставни суд закључује да су неосновани апелантови наводи да му је оспореним рјешењем повријеђено право на имовину, будући да је тим рјешењем одлучивано искључиво о одређивању притвора апеланту. С друге стране, имајући у виду релевантне одредбе ЗКП-а БиХ, Уставни суд запажа да, супротно апелантовим наводима, није постојала обавеза Суда БиХ да истовремено с одређивањем притвора апеланту оспореним рјешењем укине јамство које је донесено у току трајања предметног кривичног поступа у ком се одлучивало о кривичној оптужби против апеланта. Поред тога, Уставни суд указује да се јамство одређује и укида посебним рјешењем сходно одредбама члана 130 ЗКП БиХ. У том смислу, Уставни суд указује да оспореним рјешењем о одређивању притвора није ни могло да се одлучује о укидању јамства, те самим тим ни о било чијим имовинским правима. Стога, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права на имовину II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију неосновани.

32. У погледу апелантових навода да му је оспореним рјешењем повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, Уставни суд запажа да апелант уопште није образложио у чему се састоји наводна повреда овог права. Наиме, апелант је само паушално навео да му је повријеђено „универзално право, право на правни лијек у кривичном поступку и друга права у вези са кривичним поступком” из члана 6 Европске конвенције. С обзиром на то да апелант, осим ових паушалних навода, није понудио било какве аргументе којима би поткријепио тврдње о повреди члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, Уставни суд сматра да су и ови апелантови наводи неосновани.

33. Што се тиче апелантових навода да му је повријеђено право на слободу кретања и пребивалишта из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд указује да се предметним рјешењем ни на који начин није одлучивало о правима која су гарантована наведеним чланом. Наиме, Уставни суд запажа да би повреда овог права била могућа у ситуацији да је апеланту изречена мјера којом му се забрањује да без одобрења напусти мјесто боравишта што је регулисано одредбом члана 126

ЗКП БиХ. Будући да се у конкретном случају не ради о таквој ситуацији, Уставни суд ове наводе неће разматрати.

34. С обзиром на закључак Уставног суда у вези с чланом 5 став 4 Европске конвенције, који је *lex specialis* у односу на члан 13 Европске конвенције, Уставни суд сматра да самим тим није потребно да посебно разматра ни апелантове наводе о повреди права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

VIII. Закључак

35. Уставни суд закључује да постоји кршење права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције када је рјешење о одређивању притвора засновано на законској одредби која прописује „облигаторан притвор”, односно када суд није могао да изврши индивидуализацију изречене мјере нити је могао да се бави испитивањем било каквих посебних околности које би могле да оправдају одређивање притвора апеланту у смислу гаранција из члана 5 Европске конвенције. Сем тога, Уставни суд закључује да предметна законска одредба не задовољава потребан законски квалитет у мјери у којој би се поштовали стандарди из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције.

36. Уставни суд закључује да не постоји кршења права из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, те члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када чињенице конкретног предмета ни на који начин не указују на повреду ових права. Такође, Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције када апелант, сем паушалних навода, не понуди било какве аргументе који би могли да укажу на кршење тог права.

37. На основу члана 61 ст. 1, 2 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. У смислу члана 41 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чини издвојено мишљење судије Tudora Pantirua супротно одлуци.

39. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Издвојено мишљење о неслагању судије Tudora Pantirua

Другостепено вијеће Суда Босне и Херцеговине је 15. октобра 2010. године осудило апеланта Перу Токалића на казну затвора у трајању од пет година. Пресуда је коначна и против ње није дозвољена жалба.

Рјешењем број КПЖ-13/10 истог Суда од 24. јануара 2011. године, Перо Токалић је притворен ... до упућивања на издржавање казне, а најдуже до истека трајања изречене казне.

У жалби пред Уставним судом БиХ апелант се жали да му је рјешењем о притвору повријеђено право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције „... због начина на који је одређен притвор,.. Апелант такође наводи да није имао право жалбе против наведеног рјешења, иако из одредаба члана 138 став 1 ЗКП БиХ произилази да је у предметном случају дозвољена жалба против рјешења о одређивању притвора. Апелант сматра да му је на тај начин повријеђено право на личну слободу и безбједност. Будући да није имао право да се жали против рјешења о одређивању притвора, апелант сматра да му је самим тим повријеђено право на дјелотворан правни лијек.

Уставни суд се дјелимично сложио са жалбом и утврдио „повреду права на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у поступку окончаном Рјешењем Суда Босне и Херцеговине број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године...”

Узимајући у обзир утврђење које се односи на повреду члана 5 став 1 Европске конвенције, Уставни суд није сматрао да је неопходним да испитује наводе о повреди члана 5 став 4 Европске конвенције.

Уставни суд је такође одлучио те ... *налаже Савјету министара Босне и Херцеговине да по хитном поступку предузме одговарајуће мјере у циљу измјена одредаба члана 138 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине.*

Не могу да се сложим с одлуком Уставног суда из следећих разлога:

Уставни суд је образложио повреду члана 5 став 1 Европске конвенције чињеницом да је ...*Рјешењем Суда БиХ број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године*

апеланту одређен притвор у складу с одредбама члана 138 став 1 ЗКП БиХ која прописује „облигаторни притвор” јер је према наведеној одредби (која је у суштини идентична с одредбом на основу које су редовни судови донијели своје одлуке које су биле предмет оцјене у Одлуци АП 573/07) једини услов за одређивање притвора – постојање пресуде којом је изречена казна затвора у трајању од пет година или тежа казна. Дакле, надлежни суд у апелантовом случају није могао да изврши индивидуализацију изречене мјере нити је могао да се бави испитивањем било каквих посебних околности које би могле да оправдају одређивање притвора апеланту у смислу гаранција из члана 5 Европске конвенције, већ је разлоге за притвор засновао искључиво на чињеници да је апеланту правоснажном пресудом изречена казна затвора од пет година. То на крају значи да је одредбом члана 138 став 1 ЗКП БиХ уклоњена судска слобода одлучивања што је, како је већ напријед наведено, према пракси Европског и Уставног суда неспојиво с гаранцијама из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције.

С обзиром да предметна апелација покреће исто правно питање које је Уставни суд разматрао у Одлуци број АП 573/07 од 29. априла 2009. године, Уставни суд указује да се разлози који су наведени у тој одлуци у цијелости односе и на ову одлуку, те је из истих разлога закључио да је повријеђено апелантово право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције.

Очигледно је да је апелант био притворен након што га је Суд БиХ осудио на казну лишавања слободе у трајању од пет година. У рјешењу о притвору изричито се наводи да је апелант притворен у вези с коначном пресудом Суда БиХ, којом је осуђен на казну затвора у трајању од пет година.

Члан 5 став 1.а. Конвенције дозвољава законито лишавање слободе по пресуди надлежног суда.

Апелант никад није оспоравао у својој жалби законитост пресуде Суда БиХ којом је осуђен, нити је оспоравао надлежност тог суда. Није прецизирао у својој жалби шта је било погрешно у вези с „начином на који је одређен притвор”. Његова главна притужба се заправо тиче немогућности да се жали против рјешења о притвору у складу с чланом 5 став 4 Конвенције.

У својој пресуди *Iribarne Perez против Француске* од 24. октобра 1995. године (тачка 30-1) Европски суд за људска права сматра да: „Преиспитивање које захтијева члан 5 став 4 инкорпорирано је у одлуци којом се лице лишава слободе када ту

одлуку донесе суд по окончању судског поступка; ово је, на примјер, случај када се казна затвора одреди по ‘пресуди надлежног суда’ у смислу члана 5 став 1.а. Конвенције.”

Имајући у виду наведено, сматрам да је неоправдан закључак Уставног суда да је члан 5 став 1 Конвенције био повријеђен због тога што је *...Рјешењем Суда БиХ број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године апеланту одређен притвор у складу с одредбама члана 138 став 1 ЗКП БиХ који прописује „облигаторни притвор”, јер је према наведеној одредби једини услов за одређивање притвора – постојање пресуде којом је изречена казна затвора у трајању од пет година или тежа казна.*

Члан 5 став 1 дозвољава притвор лица по пресуди надлежног суда без наметања ограничења која се односе на дужину затворске казне коју одређује суд у пресуди. Стога, члан 138 став 1 ЗКП БиХ, којим се захтијева хапшење само оних лица која су осуђена на казну затвора у трајању од пет година и дуже, намеће виши стандард заштите од оног који је садржан у члану 5 став 1 Конвенције, и не може да доведе до повреде овог члана као што је то закључио Уставни суд у својој одлуци.

Predmet broj AP 24/09

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Mustafe Cerića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 042742 08 Gž od 29. listopada 2008. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 042742 06 P od 2. srpnja 2008. godine

Odluka od 23. rujna 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 24/09**, rješavajući apelaciju **Mustafe Cerića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Constance Grewe, dopredsjednica

Seada Palavrić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 23. rujna 2011. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Mustafe Cerića, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 042742 08 Gž od 29. listopada 2008. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 042742 06 P od 2. srpnja 2008. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mustafa Cerić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojega zastupa Jasmir Muratović, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 6. siječnja 2009. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 042742 08 Gž od 29. listopada 2008. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 042742 06 P od 2. srpnja 2008. godine. Apelant je zatražio održavanje javne rasprave pred Ustavnim sudom u smislu članka 46. Pravila Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i od suprotne strane u postupku, Irfana Ajanovića (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 8. travnja 2009. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Općinski sud je odgovor na apelaciju dostavio 14. travnja 2009. godine, tuženi 20. travnja 2009. godine, a Kantonalni sud 6. svibnja 2009. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 13. svibnja 2009. godine.

5. Ustavni sud je zaključio da u konkretnom slučaju nema potrebe za održavanjem javne rasprave.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrtih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Presudom Općinskog suda broj 65 0 P 042742 06 P od 2. srpnja 2008. godine je odbijen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da mu tuženi na ime naknade štete, zbog učinjene klevete, isplati iznos od 5.000,00 KM uz naknadu troškova postupka, te da presudu o svome trošku objavi u nekom od dnevnih listova koji se nalaze na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, a u protivnom će ju apelant objaviti na teret tuženoga. Istom presudom, stavkom II izreke, je odbijen protutužbeni zahtjev tuženoga da se apelant obveže isplatiti mu novčani iznos od 5.000,00 KM na ime naknade štete za učinjenu klevetu, uz pripadajuće zatezne kamate, od dana podnošenja protutužbe do isplate, uz

naknadu troškova postupka. Stavkom III izreke presude je odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

8. U obrazloženju presude Općinskog suda je navedeno kako je apelant podnio tužbu protiv tuženoga zbog klevete. U tužbi je naveo da je u kolovozu 2006. godine od tuženoga primio tri pisma u kojima su iznesene neistine i tvrdnje koje predstavljaju klevetu. U tužbi je, dalje, navedeno da je BH Neovisni dnevnik „Oslobođenje” 10. kolovoza 2006. godine, na str. 4 i 5, objavio tekst pod naslovom *Ajanović poručio reisu Ceriću da je prevršio mjeru politikanstvom...* U spomenutom tekstu su citirani dijelovi, naprijed navedenih pisama, pa je, između ostalog, citiran i sljedeći dio pisma od 3. kolovoza 2006. godine ... *već javno i otvoreno sa politikantom Mustafom Cerićem, koji je (za to imam dokaze i svjedoke) na platnom spisku tajkuna i lopova, koji kao takav, zloupotrebjava časnu poziciju...* Apelant je naveo da je pravno utemeljenje tužbenoga zahtjeva sadržano u članku 6. Zakona o kleveti.

9. Općinski sud je ocijenio kako se u konkretnom slučaju ne radi o kleveti, s obzirom da je utvrđeno da je tuženi poslao privatno pismo apelantu i nije sadržaj pisama pripočeo trećim osobama, niti identificirao apelanta ni jednoj trećoj osobi. Pri tomu je ukazano kako je u dokaznom postupku utvrđeno da su mediji objavili informacije o prijepornim pismima tuženoga na temelju izvora iz apelantovoga okruženja, te nije dokazano da je tuženi odgovoran za to. Što se tiče promjene pravnoga utemeljenja apelantovoga tužbenog zahtjeva, koji je tražio da se tuženi na temelju odredbi članka 200. ZOO obveže isplatiti mu naknadu nematerijalne štete zbog povrede ugleda, sud je ukazao kako nije vezan pravnim osnovom tužbenoga zahtjeva koji navodi apelant, ali je ipak ocijenio utemeljenost toga tužbenog zahtjeva i zaključio kako je taj zahtjev neutemeljen. Naime, na temelju provedenih dokaza nema osnova za utvrđivanje kako su zbog privatnoga obraćanja tuženoga apelantu za apelanta nastupile štetne posljedice po njegov ugled. Prema ocjeni Općinskog suda, protutužbeni zahtjev tuženoga je neutemeljen, jer se ne radi o kleveti, u smislu članka 6. Zakona o kleveti.

10. Presudom Kantonalnog suda broj 65 0 P 042742 08 Gž od 29. listopada 2008. godine odbijen je priziv koji je apelant podnio protiv Presude Općinskog suda broj 65 0 P 042742 06 P od 2. srpnja 2008. godine i pobijana je presuda potvrđena. U obrazloženju presude Kantonalni sud je istaknuo kako je prvostupanjski sud na temelju ponuđenih i izvedenih dokaza utvrdio činjenično stanje iz kojega je izvukao pravilne zaključke i donio na zakonu utemeljenu odluku za koju je dao valjane razloge.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra kako mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelant smatra kako redoviti sudovi pobijanim presudama nisu napravili nužnu distinkciju između činjenice koja se inače može dokazati i mišljenja kao vrijednosne ocjene, koje se ne može dokazivati. Zbog toga smatra kako je odlukama redovitih sudova došlo do pogrešne primjene ustavnoga prava, odnosno kako je primjena prava bila očevidno proizvoljna. Za apelanta nije prijeporno postojanje i dosljedna primjena demokratskoga načela koje štiti slobodu izražavanja. Međutim, imajući u vidu da ovo pravo nije neograničeno, smatra kako su redoviti sudovi kao eksponenti javne vlasti pogriješili jer se nisu umiješali u pravo tuženoga na uživanje slobode izražavanja. Nužnost miješanja javne vlasti u navedeno pravo tuženoga, prema apelantovome mišljenju, proizlazi iz testa proporcionalnosti između cilja kojemu javna vlast treba težiti, a to je *in concreto* zaštita ugleda ili prava drugih, i sredstva kojega je apelant želio uporabiti. A to su odluke redovitih sudova kojima bi tuženome bilo naloženo plaćanje odštete zbog štete koju je nanio apelantovome ugledu. Apelant naglašava kako je tuženi poslao pisma na njegovo radno mjesto iako je znao ili morao znati pravila uredskoga poslovanja, te na takav način sadržaj pisama i činio dostupnim trećim osobama čime je pred njima diskvalificirao apelanta. Zbog navedenoga, apelant smatra kako radnje tuženoga nisu mogle uživati zaštitu II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, odnosno kako su redoviti sudovi morali prihvatiti njegov tužbeni zahtjev i primijeniti ograničenja slobode izražavanja utvrđena u članku 10. stavak 2. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

12. Općinski sud je dostavio odgovor bez posebnoga osvrta na navode iz apelacije.

13. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je naveo kako su apelantovi navodi neutemeljeni, te je predložio da se apelacija odbije kao neutemeljena.

14. Tuženi je u odgovoru na apelaciju kronološki iznio tijek postupka pred redovitim sudovima, taksativno dajući odgovore na navode iz apelacije. Naime, tuženi je naveo da je prijeporna „pisma adresirao na [apelantovo] osobno ime i na adresu gdje mu pisma osobno mogu biti i uručena”. Navodi kako je pisma „poslao preporučeno, i to naglašeno: na ruke”. Dalje navodi kako je „pisma oblijepio selotejp trakom, kako bi zaštićena stigla baš na

[apelantovo] ime i u [apelantove] ruke”. Konačno, tuženi je istaknuo kako je isključivo apelant učinio njegova pisma javnim, odnosno dostupnim trećim osobama.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o zaštiti od klevete** („Službene novine Federacije BiH” br. 59/02, 19/03 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Cilj zakona

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se građanska odgovornost za štetu koja je nanesena ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te pravne ili fizičke osobe trećoj osobi.

Načela koja se ostvaruju zakonom

Članak 2.

Uređivanjem građanske odgovornosti iz članka 1. ovog zakona želi se postići da:

a) pravo na slobodu izražavanja, zajamčeno Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Službeni glasnik BiH”, broj 6/99) predstavlja jedan od bitnih temelja demokratskog društva, posebno kad se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen i ne primjenjuje se samo na izražavanja koja se smatraju pohvalnim ili neuvredljivim, nego i na izražavanja koja mogu uvrijediti, ogorčiti ili uznemiriti;

c) sredstva javnog priopćavanja imaju značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni promatrači i prenositelji informacija javnosti.

Tumačenje

Članak 3.

Ovaj zakon se tumači na takav način da se primjenom njegovih odredbi u najvećoj mjeri osigurava načelo slobode izražavanja.

Značenje naziva koji se koriste u zakonu

Članak 4.

Nazivi koji se koriste u ovom zakonu imaju slijedeća značenja:

a) izražavanje - svaka izjava, a posebno svaki usmeni, pismeni, audio, vizualni ili elektronski materijal bez obzira na sadržaj, oblik ili način iznošenja ili pronošnja;

d) kleveta - nanošenje štete ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošnjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te fizičke ili pravne osobe trećoj osobi.

Odgovornost za klevetu

Članak 6.

(1) Svaka osoba koja prouzrokuje štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošnjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući tu pravnu odnosno fizičku osobu trećoj osobi, odgovorna je za klevetu.

(2) Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog priopćavanja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem tog izražavanja.

(3) Osoba iz stavaka 1. i 2. ovog članka (u daljnjem tekstu: štetnik) odgovorna je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijela ili pronijela izražavanje neistinite činjenice.

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošnjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je svojom neoprežnošću zanemario neistinitost izražavanja.

(5) Standard odgovornosti iz stavka 4. ovog članka primjenjuje se i ako je oštećeni javni službenik ili je bio javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako, prema općem shvaćanju javnosti, vrši značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

Izuzeci od odgovornosti

Članak 7.

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netočno samo u nebitnim elementima;

b) ako je štetnik zakonski obavezan da iznosi ili pronosi izražavanja ili je iznosio odnosno pronosio izražavanje tijekom zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;

(c) ako je iznošenje odnosno pronošnje izražavanja bilo razumno.

(2) Prilikom donošenja odluke iz razloga predviđenih točkom c) stavka 1. ovog članka sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, a posebno:

Obveza ublažavanja štete

Članak 8.

Oštećeni je dužan poduzeti sve potrebne mjere kako bi ublažio štetu prouzrokovanu izražavanjem neistinite činjenice, a posebno od štetnika podnijeti zahtjev za ispravku tog izražavanja.

16. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94) relevantne odredbe glase:

Član 154.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

[...].

Član 200.

Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode prava ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, neovisno od naknade materijalne štete kao i njenom odsustvu.

Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.”

17. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine Federacije BiH” broj 53/03) relevantne odredbe glase:

Članak 7. stavak 1.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i pozorno ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Članak 53. stavak 3.

[...]

(3) Sud nije vezan za pravnu osnovu tužbenog zahtjeva.

VI. Dopustivost

18. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

19. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 65 0 P 042742 08 Gž od 29. listopada 2008. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu je presudu apelant primio 7. studenoga 2008. godine, a apelacija je podnesena 6. siječnja 2009. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio kako predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija presude Kantonalnog suda i Općinskog suda tvrdeći da mu je tim presudama, zbog pogrešne primjene prava, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

23. Pogrešnu primjenu materijalnog prava apelant vidi u činjenici da se redoviti sudovi, kao eksponent javne vlasti, nisu umiješali u pravo tuženog na slobodu izražavanja na temelju ograničenja utvrđenih u članku 10. stavak 2. Europske konvencije, tako da prihvate apelantov tužbeni zahtjev i dodijele mu naknadu za štetu nanесenu klevetom tuženoga.

24. Članak II/3.(e) i (h) Ustava Bosne i Hercegovine glase:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.*

(h) *Slobodu izražavanja.*

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

Članak 10. Europske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje nužne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalne integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.

25. Prije svega, Ustavni sud ponovno podsjeća na ograničenja svoje nadležnosti u preispitivanju zaključaka redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava, koja su detaljnije objašnjena u dosadašnjoj praksi. Međutim, u konkretnom slučaju Ustavni sud će iznijeti svoj stav o ovom prizivnom navodu s obzirom da apelant povezuje navodno pogrešnu primjenu materijalnog prava s ustavnim pravom na slobodu izražavanja i ograničenjima ovoga prava.

26. Ustavni sud ističe da je sloboda izražavanja nužan preduvjet za funkcioniranje i opstanak svakog demokratskog društva, te, stoga, jamstvo svih drugih ljudskih prava i sloboda. U slučaju mogućeg sukoba ovoga prava s ostalim zagwarantiranim ljudskim pravima i slobodama, sudovi moraju voditi računa o tome da svako ograničavanje slobode izražavanja, s ciljem zaštite nekog drugog ljudskog prava zajamčenog ustavom, može biti tek izuzetak od ovog pravila, koji je u demokratskom društvu dopušten samo ako to ograničavanje ničim ne ugrožava navedeno načelo, nego ga potvrđuje.

27. To, međutim, ne znači da je sloboda izražavanja apsolutna i da nije ničim ograničena. Dapače, u demokratskim i pravnim državama gotovo nijedno ljudsko pravo i sloboda, ma

koliko bili primarni ili značajni, nisu i ne mogu biti apsolutni i neograničeni. Budući da su apsolutna sloboda i apsolutno pravo *contradictio in adjecto* za uspostavljanje pravične ravnoteže između zagarantiranih sloboda i prava u demokratskom društvu, presudan je način na koji se neko utvrđeno pravno načelo tumači i praktično primjenjuje. Stoga su ključna uloga i zadaća neovisnoga sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja, koja neko načelo potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju.

28. Članak 10. Europske konvencije je strukturiran tako da prvi stav definira zaštićene slobode, a drugi stav propisuje okolnosti pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja.

29. Svaka restrikcija, uvjet, ograničenje ili bilo koja vrsta miješanja u slobodu izražavanja može se primijeniti samo na određeno ostvarivanje te slobode, a sadržaj prava na slobodu izražavanja uvijek ostaje netaknut. Javna vlast ima samo mogućnost, a ne i obvezu, naložiti ograničavajuću ili kaznenu mjeru protiv ostvarivanja prava na slobodu izražavanja. Općenito, u Bosni i Hercegovini oblik ograničenja slobode izražavanja je uveden zakonima o zaštiti od klevete. Ovi zakoni, osim što detaljno razrađuju uvjete za namirenje štete pričinjene klevetom, postavljaju vrlo rigorozne uvjete za primjenu tih odredaba i, u pojedinim aspektima, pružaju čak i veći stupanj zaštite slobode izražavanja od onoga minimuma predviđenog Europskom konvencijom.

30. Naknada štete u građanskoj parnici, dodijeljena kao naknada za štetu nanесenu nečijem dostojanstvu ili ugledu, predstavlja jasno miješanje u ostvarivanje prava na slobodu izražavanja. Sukladno stavku 2. članka 10. Europske konvencije, vlast se može miješati u ostvarivanje slobode izražavanja samo ako se ispune tri kumulativna uvjeta: a) miješanje je propisano zakonom, b) miješanje ima cilj zaštititi jedan ili više predviđenih interesa ili vrijednosti, c) miješanje je nužno u demokratskome društvu. Stoga, sudovi moraju slijediti ova tri uvjeta kad razmatraju i odlučuju o predmetima koji se tiču slobode izražavanja.

31. U konkretnom slučaju, za apelanta je neprijeporno da je tuženi sadržaj prijepornih pisama učinio dostupnim trećim osobama „jer je znao ili morao znati da apelant ima tajnika/tajnicu, kabinet, uposlenike u protokolu koji se svako moraju upoznati sa sadržajem svih pisama koja pristižu na protokol kabineta reisu-l-uleme”. Apelant smatra kako redoviti sudovi u pobijanim presudama nisu napravili nužnu distinkciju između činjenica koje se mogu dokazati i vrijednosne ocjene. Tako su pogrešno primijenili materijalno pravo jer se nisu umiješali u pravo tužitelja na slobodu izražavanja, koju je ovaj prekoračio i izvršio klevetu na apelantovu štetu.

32. Pobjijane presude su donesene na temelju Zakona o zaštiti od klevete i Zakona o obligacionim odnosima. Redoviti sudovi su u pobijanim presudama zaključili kako apelant radnjama tuženoga nije identificiran trećim osobama, pa tako nije ispunjen uvjet iz članka 1. Zakona o zaštiti od klevete da bi se radnja tuženog kvalificirala kao kleveta. Redoviti sudovi su, također, zaključili kako se radnje tuženoga ne mogu kvalificirati tako da bi na temelju članka 200. ZOO bio obvezan apelantu isplatiti naknadu nematerijalne štete zbog povrede ugleda. Dakle, redoviti su sudovi zaključili da miješanje u pravo tuženoga na slobodu izražavanja koje je sugerirano tužbenim zahtjevom ne bi bilo sukladno zakonu, pa je tužbeni zahtjev odbijen.

33. Redoviti su sudovi ovakav svoj stav jasno i detaljno obrazložili analizirajući navedeno postupanje tuženoga s aspekta odredbi Zakona o zaštiti od klevete i ZOO, kao i s aspekta relevantnih ustavnih prava. Ustavni sud, u apelantovim navodima i podastroj dokumentaciji, nije pronašao ništa što bi ukazivalo da je materijalno pravo proizvoljno ili nepravilno primijenjeno na apelantovu štetu. Također, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi postupili sukladno ustavnome pravu na slobodu izražavanja, vodeći računa o primjeni ograničenja ovoga prava u smislu članka 10. stavak 2. Europske konvencije.

34. Ustavni sud zaključuje kako nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

35. Ustavni sud zaključuje kako nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u situaciji kada u pobijanim presudama Općinskog i Kantonalnog suda ne postoji ništa što bi ukazivalo na to da su sudovi na proizvoljan način primijenili materijalno pravo.

36. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

37. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 2443/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Jasmina Kurtića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001073 od 29. maja 2008. godine

Odluka od 25. oktobra 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 2443/08**, rješavajući apelaciju **Jasmina Kurtića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mirsad Ćeman, sudija

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 25. oktobra 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Jasmina Kurtića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001073 od 29. maja 2008. godine u odnosu na Jasmina Kurtića.

Ostavlja se na snazi Presuda Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-GŽ-06-000774 od 30. marta 2007. godine u odnosu na Jasmina Kurtića.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Jasmin Kurtić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Amir Morankić, advokat iz Tuzle, podnio je 8. augusta 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001073 od 29. maja 2008. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i Kantonalnog pravobranilaštva Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: Kantonalno pravobranilaštvo) zatraženo je 20. augusta 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je odgovor na apelaciju dostavio 26. augusta 2008. godine, Kantonalni sud 28. augusta 2008. godine, Općinski sud 4. augusta 2008. godine, a Kantonalno pravobranilaštvo 6. septembra 2008. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su podnosiocu apelacije 12. septembra 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je, zajedno za dvojicom drugih tužilaca, podnio tužbu Općinskom sudu protiv Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: tuženi), koje zastupa Kantonalno pravobranilaštvo, radi poništenja rješenja o suspenziji i rješenja prvostepene i drugostepene disciplinske komisije tuženog, kojima je utvrđena njihova disciplinska odgovornost i izrečene su im disciplinske sankcije.

7. Presudom Općinskog suda broj P-1772/04 od 6. aprila 2006. godine odbijen je kao neosnovan apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se poništi Rješenje o suspenziji broj 08-02/1-7-34.3-3637/03 od 27. maja 2003. godine, Rješenje prvostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 3. oktobra 2003. godine, Rješenje prvostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 9. februara 2004. godine i Rješenje

drugostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 1. aprila 2004. godine, te da se utvrdi da je navedenim rješenjima nezakonito izvršena njegova suspenzija, nezakonito utvrđeno da je počinio težu povredu radnih dužnosti, a zbog čega mu je nezakonito izrečena mjera premještaja na drugo radno mjesto u trajanju od 12 mjeseci, pa da se navedena rješenja ponište. Dalje, odbijen je i apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se tuženi obaveže da mu uspostavi radnopravni status i sva prava iz radnog odnosa počevši od dana nezakonito izrečene mjere premještaja, te da ga rasporedi na radno mjesto u skladu sa rješenjem koje je imao prije izricanja rješenja o suspenziji. Odbijen je i apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio isplatu plaće u navedenom procentu i za vremenski period suspenzije od 27. maja 2003. godine pa do 21. aprila 2004. godine, kao i da mu nadoknađi troškove postupka. U obrazloženju presude je istaknuto da je na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da je apelant proglašen krivim i disciplinski kažnjen u postupku u kojem je pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primijenjeni materijalni propisi, odnosno da je pravilno utvrđeno da je apelant počinio težu povredu službene dužnosti iz člana 74. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o radnim odnosima FBiH), kao i da su pravilno primijenjene odredbe Općeg uputstva 300, tačka 3.10 načela i procedura, tačka 4.3, te tačke 2.3. i 3.9., kao i da nije bilo propusta u toku vođenja disciplinskog postupka. Općinski sud je smatrao da apelant i ostali tužioci nisu dokazali da nisu imali kontakta za vrijeme i nakon odvijanja akcije tuženog sa licima za koje je poznato da imaju reputaciju protivzakonitog ponašanja. Naime, iz iskaza apelanta i ostalih tužilaca proizlazi da su imali lična poznanstva sa licima koja imaju reputaciju protivzakonitog ponašanja i da su bili na licu mjesta koje je bilo poznato kao mjesto okupljanja tih lica, a trećetužilac je mobilnim telefonom kontaktirao lice koje je trebalo biti lišeno slobode kritičnog dana i koje se nalazi u evidenciji sumnjivih i kažnjavanih lica. Također, iz iskaza parničnih stranaka i saslušanih svjedoka, a koji su kritičnog dana bili na licu mjesta, nesporno je utvrđeno da su apelant i druga dva tužioca kritičnog dana bili na mjestu gdje je izvršena akcija tuženog, i to trećetužilac dok je bio na dužnosti, a apelant i drugotužilac u slobodno vrijeme, te su njihove izjave o vremenu i telefonskim kontaktima paušalni i, prema mišljenju suda, kontradiktorni sa iskazom saslušanih svjedoka koji su bili na licu mjesta, kao i materijalnim dokazima u spisu suda (ispis telefonskih poziva sa oduzetih mobitela, te fotodokumentacija). S obzirom na to da je ovaj dio tužbenog zahtjeva odbijen, Općinski sud nije ni obrazlagao apelantov zahtjev za naknadu plaće jer je ovo pravo apelant mogao crpiti samo u slučaju da je tuženi postupao nezakonito, a što nisu okolnosti konkretnog slučaja. Općinski sud je, također, smatrao da je postupak okončan u zakonom predviđenim rokovima. Općinski sud je istakao da je prvostepena disciplinska komisija donijela rješenje o pokretanju disciplinskog postupka 2. septembra 2003. godine i okončala disciplinski

postupak u roku od 30 dana od donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka, jer je on okončan 29. septembra 2003. godine, a rješenje prvostepene disciplinske komisije tuženog je sačinjeno 3. oktobra 2003. godine (Ustavni sud zapaža da Općinski sud nije naveo zbog čega smatra da se ovaj datum ima smatrati datumom okončanja disciplinskog postupka, ali iz Rješenja prvostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 3. oktobra 2003. godine proizlazi da je to datum održavanja glavnog pretresa pred prvostepenom disciplinskom komisijom). Osim toga, u konkretnom slučaju nije nastupila zastara vođenja disciplinskog postupka, jer, prema članu 78. stav 2. Zakona o radnim odnosima FBiH, vođenje disciplinskog postupka zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana saznanja za izvršenu povredu i počinioca, a najduže u roku od godinu dana od dana izvršene povrede.

8. Presudom Kantonalnog suda broj 003-0-Gž-06-000774 od 30. marta 2007. godine apelantova žalba je djelimično uvažena, pa je prvostepena presuda preinačena tako da je poništeno Rješenje prvostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 9. februara 2004. godine kao i Rješenje drugostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 1. aprila 2004. godine, te tuženi obavezan da apelantu uspostavi radnopravni status i sva prava iz radnog odnosa počevši od 21. aprila 2004. godine, te da ga rasporedi na radno mjesto u skladu sa njegovom stručnom spremom. U obrazloženju presude je, između ostalog, istaknuto da se, u skladu sa članom 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH, a koji se ima primijeniti na konkretni slučaj, shodno članu 2. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: Zakon o radnim odnosima Tuzlanskog kantona), postupak zbog povrede službene dužnosti provodi što prije, s tim da se mora okončati najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju prekršajnog postupka. U konkretnom slučaju, a na osnovu provedenih dokaza i nespornih navoda stranaka, utvrđeno je da je rješenje o pokretanju disciplinskog postupka doneseno 2. septembra 2003. godine, da je Rješenje prvostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 3. oktobra 2003. godine doneseno 3. oktobra 2003. godine, da je to rješenje ukinuto Rješenjem drugostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 1. decembra 2003. godine i da je u ponovnom postupku doneseno Rješenje prvostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 9. februara 2004. godine kao i Rješenje drugostepene disciplinske komisije broj 08-01-34.3-4186/03 od 1. aprila 2004. godine. Na osnovu navedenog Kantonalni sud je zaključio da je disciplinski postupak konačno okončan 1. aprila 2004. godine, dakle nakon proteka roka od 30 dana, koji je propisan članom 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH. U vezi sa navodima tuženog da nije zastarjelo vođenje disciplinskog postupka, u smislu člana 78. stav 2. Zakona o radnim odnosima FBiH, istaknuto je da osporena rješenja prvostepene i drugostepene disciplinske komisije nisu nezakonita zbog zastare

vođenja disciplinskog postupka već zbog propusta tuženog da u roku od 30 dana okonča disciplinski postupak protiv apelanta, računajući od dana donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka. Dalje, na osnovu člana 96. Zakona o radu, te člana 101. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, a koji se primjenjuju u skladu sa članom 7. Zakona o radnim odnosima FBiH, tuženom je naloženo da apelantu uspostavi radnopravni status i sva prava iz radnog odnosa počevši od 21. aprila 2004. godine, te da ga rasporedi na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi.

9. Presudom Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-07-001073 od 29. maja 2008. godine uvažena je revizija tuženog, te je drugostepena presuda preinačena u dosuđujućem dijelu tako što je apelantova žalba protiv prvostepene presude odbijena i potvrđena prvostepena presuda. U obrazloženju presude je istaknuto da nije bilo potrebe za primjenu člana 237. stav 3. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) i da je revizija dopuštena s obzirom na činjenicu da je vrijednost spora označena u iznosu od 3.000,00 KM bez utjecaja s obzirom na to da je već na pripremnom ročištu vrijednost spora označena u iznosu od 11.500,00 KM, odnosno veća od zakonom predviđenog cenzusa. Također, istaknuto je da bi se, bez obzira na navedeno, vrijednost spora i bez toga računala u smislu člana 317. ZPP s obzirom na to da je postavljenim tužbenim zahtjevom tražena isplata plaća, a trećetužilac A.S. je uz ovaj iznos tražio i sve neisplaćene plaće za navedeni period. Dalje, Vrhovni sud je istakao da, prema činjeničnom utvrđenju nižestepenih sudova (prvostepenog suda), apelant nije uspio dokazati osnovanost tužbenog zahtjeva jer je na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da je počinio težu povredu službene dužnosti propisanu Zakonom o radnim odnosima FBiH, Pravilnikom o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti službenika i namještenika tuženog (u daljnjem tekstu: Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti), te Općim uputstvom načela i procedure tuženog. Naime, u toku postupka pred Općinskim sudom je nesporno utvrđeno da su apelant i ostali tužioci, prilikom odvijanja akcije tuženog od 24. maja 2003. godine, imali kontakt sa licima za koja je poznato da imaju reputaciju lica protivzakonitog ponašanja. Sami tužioci su potvrdili da su imali lična poznanstva sa navedenim licima, a bili su i na mjestu koje je poznato kao mjesto okupljanja takvih lica, i to apelant i drugotužilac u slobodno vrijeme, a trećetužilac je putem mobilnog telefona kontaktirao lice koje je kritičnog dana trebalo biti lišeno slobode (24. maj 2003. godine) i koje je u evidenciji sumnjivih i kažnjavanih lica. Vrhovni sud je zaključio da je tokom disciplinskog postupka, u kojem je apelant proglašen krivim i disciplinski kažnjen, pravilno utvrđeno činjenično stanje i da su pravilno primijenjeni materijalni propisi, jer je utvrđeno da je apelant počinio težu povredu službene dužnosti predviđenu članom 74. Zakona o radnim odnosima FBiH, kao što su pravilno primijenjene i odredbe Općeg uputstva 300. načela i procedura pobliže opisanih u nižestepenim odlukama. Ujedno, prvostepeni sud je konstatirao da nije bilo propusta tokom vođenja

disciplinskog postupka i ponovljenog prvostepenog disciplinskog postupka zbog čega je tužiočev tužbeni zahtjev odbijen u cijelosti kao neosnovan.

10. Vrhovni sud je ocijenio neprihvatljivim stav Kantonalnog suda u pogledu primjene člana 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH. Vrhovni sud je ukazao na to da je tačno da citirana odredba predviđa da se postupak zbog povrede službene dužnosti mora okončati najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja, ali je istakao da je u drugoj rečenici citirane odredbe izričito navedeno da se u postupku zbog teške povrede službene dužnosti odgovarajuće primjenjuju odredbe zakona kojim je uređen krivični postupak. Imajući u vidu odredbe citiranog zakona (74-78) i Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), zatim odredbe Zakona o unutrašnjim poslovima Tuzlanskog kantona (88-89), koji predviđaju način vođenja i razloge koji čine teže povrede radne dužnosti utvrđene navedenim zakonom i Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti koji detaljno uređuju način vođenja disciplinskog postupka, Vrhovni sud je ocijenio osnovanim revizioni navod tuženog da ne postoji nikakva mogućnost okončanja disciplinskog postupka u roku od 30 dana. Pozivajući se na odredbe navedenih propisa, Vrhovni sud je prikazao tok disciplinskog postupka navodeći za svaku pojedinačnu radnju rokove u kojim ona mora biti preduzeta, te utvrdio da je tehnički neizvodljivo da se u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka disciplinski postupak pravosnažno okonča. Shodno navedenom, Vrhovni sud je zaključio da se u konkretnom slučaju trebao primijeniti član 78. Zakona o radnim odnosima FBiH, jer predviđa vođenje postupka zbog teške povrede službene dužnosti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za izvršenu povredu i počinioca, a najduže u roku od jedne godine od dana izvršene povrede. U konkretnom slučaju, a suprotno zaključku drugostepenog suda, od donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka protiv apelanta (2. septembar 2003. godine) pa do pravosnažnog i konačnog okončanja disciplinskog postupka (1. april 2004. godine), nije protekla jedna godina, u smislu člana 78. Zakona o radnim odnosima FBiH, člana 20. stav 4. Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti i člana 73. Zakona o unutrašnjim poslovima Tuzlanskog kantona, s obzirom na to da se radilo o težoj povredi službene dužnosti.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da su mu presudom Vrhovnog suda povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na kažnjavanje samo na osnovu zakona iz člana 7. Evropske konvencije.

12. Apelant smatra da u konkretnom slučaju nisu bili ispunjeni zakonski uvjeti za izjavljivanje revizije. S tim u vezi, ističe da je kao vrijednost spora u tužbi označen iznos od 3.000,00 KM, ali da je Vrhovni sud prihvatio da je vrijednost spora 11.500,00 KM, kako je to bilo istaknuto na pripremnom ročištu. Ističe da je na ovaj način prekršen član 53. ZPP koji propisuje obavezni sadržaj tužbe. S tim u vezi, apelant zaključuje da se vrijednost spora utvrđuje s obzirom na okolnosti u vrijeme podnošenja tužbe, na osnovu činjeničnih navoda tužbe, te da je za tako određenu vrijednost spora sud vezan do pravosnažnog okončanja postupka. S obzirom na to da je Vrhovni sud zaključio da nije bilo potrebno primijeniti član 237. stav 3. ZPP, na čemu je tuženi zasnivao reviziju, te da vrijednost spora nije premašila iznos od 10.000,00 KM, apelant smatra da nisu bili ispunjeni zakonski uvjeti za odlučivanje o reviziji. Dalje, apelant osporava način na koji je Vrhovni sud obrazložio svoj zaključak o navodno počinjenoj težoj povredi službene dužnosti, te ističe da žalbene navode u ovom dijelu nije ispitivao ni Kantonalni sud. Apelant osporava i stav Vrhovnog suda da u njegovom slučaju nije mogao biti primijenjen član 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH. S tim u vezi, ukazuje na to da član 19. stav 3. Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti, kao i citirana zakonska odredba, propisuje da se postupak zbog povrede službene dužnosti mora okončati najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka. Pri tome, apelant ističe da niti jedna od citiranih odredbi ne pravi razliku između težih i lakših povreda službene dužnosti. Apelant smatra da je pogrešan stav Vrhovnog suda da se u konkretnom slučaju imao primijeniti član 78. Zakona o radnim odnosima FBiH, jer, prema njegovom mišljenju, navedena odredba regulira zastaru vođenja postupka i zastaru izvršenja kazne za težu povredu službene dužnosti, a nikako i prekluzivne rokove u kojim se postupak, koji je otpočeo donošenjem rješenja o njegovom pokretanju, mora okončati. Na osnovu navedenog, apelant smatra da mu je povrijeđen i član 7. Evropske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

13. Vrhovni sud smatra da donošenjem njegove odluke nisu povrijeđena prava koja su navedena u apelaciji, te je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana.

14. Kantonalni sud je naveo da u cijelosti ostaje pri pravnom stanovištu iz svoje odluke, te je predložio da se apelacija odbije kao neosnovana.

15. Općinski sud smatra da njegovom presudom nisu povrijeđena prava koja su navedena u apelaciji, te da ostaje pri svojoj odluci.

16. Tuženi ističe da je Vrhovni sud pravilno primijenio odredbu člana 237. stav 2. ZPP. S tim u vezi, tuženi ističe da je Vrhovni sud donio pravilnu odluku.

V. Relevantni propisi

17. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 53/03 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Član 237.

(1) *Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomoćne presude donesene u drugom stepenu u roku od 30 dana od dana dostave prepisa presude.*

(2) *Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 10.000 konvertibilnih maraka.*

18. U **Zakonu o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 13/98) relevantne odredbe glase:

Član 74.

Teške povrede službene dužnosti su:

3) *davanje netačnih podataka kojima se utiče na donošenje odluka nadležnih organa ili time nastaju druge štetne posljedice;*

9) *obavljanje djelatnosti koja je u suprotnosti s interesima službe ili bez prethodnog dopuštanja rukovoditelja tijela uprave odnosno službe za upravu;*

Član 77. st. 1. i 4.

Za teške povrede službene dužnosti mogu se izreći slijedeće disciplinske kazne:

3) *premještaj službenika na drugo radno mjesto;*

Premještaj službenika na drugo radno mjesto izriče se na vrijeme od šest mjeseci do jedne godine.

Član 78. stav 2.

Vođenje postupka zbog teške povrede službene dužnosti zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana saznanja za izvršenu povredu i počinioca, a najduže u roku od godine dana od dana izvršene povrede.

Član 79.

Pri izricanju disciplinske mjere odnosno kazne za povrede službene dužnosti ocjenjuju se težina povrede i njene posljedice, eventualno nastala šteta, kao i sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti.

Član 81. st. 2. i 4.

U postupku zbog teške povrede službene dužnosti odgovarajuće se primjenjuju odredbe zakona kojim je uređen krivični postupak.

Postupak zbog povrede službene dužnosti provodi se što prije, s tim da se mora okončati najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju postupka.

19. U **Zakonu o upravi u Federaciji Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 28/97 i 26/02) relevantne odredbe glase:

Član 20.

Rukovodioci organa uprave donose propise u cilju omogućavanja izvršavanja zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti, kada su za to zakonom ovlašteni, kao i druge propise u skladu sa Ustavom i zakonom.

Član 135.

Provedbeni propis je pravilnik. Pravilnikom se razrađuju pojedine odredbe federalnih zakona ili propisa Vlade Federacije radi osiguranja odgovarajuće primjene tih zakona i propisa.

20. U **Zakonu o kantonalnoj upravi** („Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona” broj 1/99) relevantne odredbe glase:

Član 81. st. 1. i 3.

Organi uprave i upravne ustanove mogu donositi provedbene propise i opće akte, kada su za to ovlašćeni zakonom ili drugim propisom, i to: pravilnike, uputstva, instrukcije i naredbe.

Pravilnikom se razrađuju pojedine odredbe kantonalnog zakona ili propisa Vlade Kantona radi njihove primjene.

21. U **Zakonu o unutrašnjim poslovima Tuzlanskog kantona** („Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona” br. 6/97, 1/98 i 2/98, te „Službene novine Tuzlanskog kantona” br. 5/02, 9/02 i 16/02) relevantne odredbe glase:

Član 73.

Postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti pokreće ministar ili drugi službenik koga on za to ovlasti. Disciplinski postupak bliže se uređuje pravilnikom koji donosi ministar.

Član 74.

Pored težih povreda radne dužnosti utvrđenih zakonom, kao teža povreda radne dužnosti smatra se i:

1. nemarno obavljanje poslova i zadataka koje može dovesti do povrede propisa o tajnosti,

9. ponašanje koje šteti ugledu Ministarstva.

22. U Pravilniku o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti službenika i namještenika Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona relevantne odredbe glase:

Član 19. stav 3.

Postupak zbog povrede službene dužnosti provodi se što prije s tim što se mora okončati najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju postupka

Član 20. st. 1. i 4.

Podnošenje zahtjeva za pokretanje disciplinskog postupka zastarijeva u roku od tri mjeseca od dana saznanja za povredu službene dužnosti i za učinioca, odnosno u roku od šest mjeseci od dana kada je povreda učinjena.

Vođenje postupka zbog teže povrede službene dužnosti, zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana saznanja za izvršenu povredu i učinioca, a najduže u roku od godine dana od dana izvršene povrede

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

25. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 070-0-Rev-07-001073 od 29. maja 2008. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 7. jula 2008. godine, a apelacija je podnesena 8. augusta 2008. godine, tj. u roku od 60 dana,

kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na kažnjavanje samo na osnovu zakona iz člana 7. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u prvoj rečenici utvrđuje:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

29. U konkretnom slučaju, postupak se odnosi na radni spor, dakle, na predmet građanskopravne prirode, te je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati da li je postupak pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

30. Navodi iz apelacije o povredi prava na pravično suđenje pokreću pitanje da li je Vrhovni sud proizvoljno primijenio procesno pravo kada je odlučivao o reviziji tuženog nalazeći da su ispunjeni uvjeti za razmatranje revizije, tj. da osporeni iznos pravosnažne presude prelazi 10.000,00 KM, kao i da li su proizvoljno primijenjene odredbe Zakona o radnim odnosima koje se tiču rokova koji se odnose na tok i vođenje disciplinskog postupka.

31. Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima. Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju ispitati da li je postupak u cjelini bio pravičan u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

32. Također, prema ustaljenoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, član 6. stav 1. Evropske konvencije obavezuje sudove da, između ostalog, obrazlože svoje presude. Ova obaveza, međutim, ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente (vidi Ustavni sud, odluke br. *U 62/01* od 5. aprila 2002. godine i *AP 352/04* od 23. marta 2005. godine). Mjera u kojoj ova obaveza postoji zavisi od prirode odluke (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Ruiz Torija protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, serija A, broj 303-A, stav 29), a sudovi imaju obavezu da obrazlože svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku zasnovali (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine, aplikacija broj 37801/97, stav 36, i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *AP 5/05* od 14. marta 2006. godine).

33. U vezi sa apelantovim navodima da je Vrhovni sud proizvoljno primijenio odredbe člana 237. stav 2. ZPP, nalazeći da su ispunjeni uvjeti za razmatranje revizije, tj. da osporeni iznos pravosnažne presude prelazi 10.000,00 KM, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud u obrazloženju razloga za svoju odluku u pogledu dopuštenosti revizije tuženog naveo da je revizija dopuštena s obzirom na činjenicu da je vrijednost spora označena u tužbi u iznosu od 3.000,00 KM bez utjecaja, imajući u vidu da je već na pripremnom ročištu vrijednost spora označena u iznosu od 11.500,00 KM, odnosno veća od zakonom predviđenog cenzusa. Također, istaknuto je da bi se, bez obzira na navedeno, vrijednost spora i bez toga računala u smislu člana 317. ZPP, s obzirom na to da je postavljenim tužbenim zahtjevom tražena isplata plaća, a trećetužilac A.S. je uz ovaj iznos tražio i sve neisplaćene plaće

za navedeni period. Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud dovoljno jasno obrazložio svoju odluku navodeći razloge zbog kojih je smatrao da je revizija u konkretnom slučaju dopuštena. Stoga, Ustavni sud smatra da u osporenoj odluci nema ničega što bi ukazivalo na to da je Vrhovni sud proizvoljno primijenio odredbu člana 237. stav 2. ZPP, te da je dato obrazloženje koje u cijelosti zadovoljava zahtjeve prava na pravično suđenje.

34. U vezi sa apelantovim navodima da je Vrhovni sud proizvoljno primijenio odredbe Zakona o radnim odnosima FBiH, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud u obrazloženju svoje presude istakao da odredba člana 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH predviđa da se postupak zbog povrede službene dužnosti mora okončati najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka. Međutim, Vrhovni sud je, dalje, istakao da je u drugoj rečenici citirane odredbe izričito navedeno da se u postupku zbog teške povrede službene dužnosti primjenjuju odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređen krivični postupak, te je, pozivajući se na odredbe Zakona o radnim odnosima FBiH i ZKPFBiH, zatim odredbe Zakona o unutrašnjim poslovima Tuzlanskog kantona, koji predviđaju način vođenja i razloge koji čine teže povrede radne dužnosti utvrđene navedenim zakonom i Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti koji detaljno uređuje način vođenja disciplinskog postupka, prikazao tok disciplinskog postupka navodeći za svaku pojedinačnu radnju rokove u kojim ona mora biti preduzeta i utvrdio da je tehnički neizvodljivo da se u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka disciplinski postupak pravosnažno okonča. Shodno navedenom, Vrhovni sud je zaključio da se u konkretnom slučaju trebao primijeniti član 78. Zakona o radnim odnosima FBiH, jer predviđa vođenje postupka zbog teške povrede službene dužnosti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za izvršenu povredu i počinioca, a najduže u roku od jedne godine od dana izvršene povrede.

35. Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima predviđeno da se postupak zbog povrede službene dužnosti mora okončati najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka. Ova zakonska odredba je imperativnog karaktera i njom se izričito nameće obaveza organima koji vode disciplinski postupak da disciplinski postupak moraju okončati u roku od 30 dana. Ovom, a niti bilo kojom drugom odredbom Zakona o radnim odnosima FBiH nije predviđeno da se ovaj rok može produžavati. Također, ova odredba je unesena i u Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti kao podzakonski provedbeni akt kojim je detaljnije uređen način vođenja disciplinskog postupka. Dakle, rok iz člana 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH i člana 19. Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti je strogi prekluzivni rok koji predstavlja vremenski okvir u kojem se disciplinski postupak mora okončati, a istekom tog roka se gubi pravo na vođenje disciplinskog postupka.

36. Dalje, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud u obrazloženju svoje odluke naveo da je članom 81. stav 2. Zakona o radnim odnosim FBiH predviđeno da se u postupku zbog teške povrede službene dužnosti odgovarajuće primjenjuju odredbe zakona kojim je uređen krivični postupak. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je upravo ovom odredbom propisano da se odredbe zakona o krivičnom postupku „odgovarajuće primjenjuju”, a to, prema mišljenju Ustavnog suda, znači da se primjenjuju na način koji mora biti usklađen sa Zakonom o radnim odnosima FBiH, te da se ne može isključiti primjena tog zakona, pa tako ni člana 81. stav 4. Konačno, Ustavni sud zapaža da obrazloženje Vrhovnog suda da je nemoguće okončati disciplinski postupak u roku od 30 dana, imajući u vidu sve procesne radnje koje je potrebno preduzeti i rokove koji su predviđeni za preduzimanje svake procesne radnje, ne može dovesti do drugačijeg tumačenja odredbe člana 81. stav 4. Zakona. Naime, odredbe kojima su regulirani rokovi za provođenje određenih procesnih radnji ne mogu se primijeniti na način da disciplinski postupak traje duže od 30 dana s obzirom na to da je odredba člana 81. stav 4, kako je već ranije navedeno, imperativnog karaktera, a da je rok od 30 dana koji je propisan tom odredbom strogi prekluzivni rok.

37. Stoga, Ustavni sud smatra da je način na koji je Vrhovni sud u osporenoj presudi primijenio odredbu člana 78. stav 2. Zakona o radnim odnosima FBiH kojom je regulirana zastara vođenja disciplinskog postupka, u potpunosti zanemarujući imperativni karakter odredbe člana 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH kojom je propisano da se disciplinski postupak mora okončati u roku od 30 dana, proizvoljan i da predstavlja kršenje apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

38. S druge strane, Kantonalni sud je u obrazloženju drugostepene presude istakao da je u konkretnom slučaju rješenje o pokretanju disciplinskog postupka doneseno 2. septembra 2003. godine, a disciplinski postupak je okončan 1. aprila 2004. godine, dakle nakon proteka roka od 30 dana, koji je propisan članom 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima FBiH. S obzirom na navedeno, Kantonalni sud je smatrao da su osporena rješenja prvostepene i drugostepene disciplinske komisije nezakonita zbog propusta tuženog da u roku od 30 dana okonča disciplinski postupak protiv apelanta računajući od dana donošenja rješenja o pokretanju disciplinskog postupka, te da se u konkretnom slučaju ne mogu primijeniti odredbe člana 78. stav 2. Zakona o radnim odnosima FBiH, koje se odnose na rokove zastare vođenja disciplinskog postupka. S obzirom na navedeno, presuda Kantonalnog suda je, prema mišljenju Ustavnog suda, u cijelosti zadovoljila standarde prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

39. Zbog navedenih razloga, te, dodatno, činjenice da nema potrebe da se postupak u konkretnom slučaju odugovlači, Ustavni sud je primjenom odredbe člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda odlučio da se ovaj predmet može meritorno okončati tako što će Ustavni sud ukinuti presudu Vrhovnog suda i ostaviti na pravnoj snazi drugostepenu presudu Kantonalnog suda broj 003-0-Gž-06-000774 od 30. marta 2007. godine.

Kažnjavanje samo na osnovu zakona

40. Apelant navodi da mu je osporenom odlukom Vrhovnog suda povrijeđeno i pravo na kažnjavanje samo na osnovu zakona iz člana 7. Evropske konvencije. Ustavni sud primjećuje da apelant navodi da mu je navedeno pravo povrijeđeno zbog pogrešne primjene materijalnog prava, dakle vezano za pravo na pravično suđenje. Imajući u vidu navedeno, kao i zaključak u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati ove apelantove navode.

VIII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine kada je Vrhovni sud prilikom odlučivanja o reviziji, u postupku u kojem se odlučivalo o tome da li su zakonita rješenja donesena u disciplinskom postupku, očigledno proizvoljno primijenio pozitivnopravne propise, odnosno primijenio je odredbu člana 78. stav 2. kojom je regulirana zastara vođenja disciplinskog postupka umjesto odredbu člana 81. stav 4. Zakona o radnim odnosima kojom je propisan rok od 30 dana u kojem se disciplinski postupak mora okončati.

42. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Предмет број АП 168/09

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација КТК „Високо“ поднесена против Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 У 000 148 08 У од 1. децембра 2008. године, Рјешења Републичке управе за геодетске и имовинскоправне послове Бања Лука број 21.03/952.3-25/08 од 2. јула 2008. године и Рјешења Републичке управе за геодетске и имовинскоправне послове – Подручна јединица Вишеград број 15-952-П-5/06 од 20. маја 2008. године

Одлука од 25. октобра 2011. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 168/09**, рјешавајући апелацију **КТК „Високо” Високо**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник
Валерија Галић, потпредсједница
Сеада Палаврић, потпредсједница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија

на сједници одржаној 25. октобра 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација КТК „Високо” Високо.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 У 000 148 08 У од 1. децембра 2008. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Источном Сарајеву, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Источном Сарајеву да, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном

гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. КТК „Високо” (у даљњем тексту: апелант) из Високог, којег заступа Радован Стаменић, адвокат из Бање Луке, поднио је 20. јануара 2009. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву (у даљњем тексту: Окружни суд) број 14 0 У 000 148 08 У од 1. децембра 2008. године, Рјешења Републичке управе за геодетске и имовинскоправне послове Бања Лука (у даљњем тексту: другостепени орган) број 21.03/952.3-25/08 од 2. јула 2008. године и Рјешења Републичке управе за геодетске и имовинскоправне послове – Подручна јединица Вишеград (у даљњем тексту: првостепени орган) број 15-952-П-5/06 од 20. маја 2008. године. Апелант је 16. фебруара 2009. године доставио допуну апелације.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Окружног суда, другостепеног и првостепеног органа затражено је 26. јуна 2009. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Окружни суд је доставио одговор 15. јула 2009. године, другостепени орган 2. јула 2009. године, а првостепени орган 1. јула 2009. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију достављени су апеланту 18. августа 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

а) Поступак за упис права својине на спорном пословном простору

6. Рјешењем првостепеног органа број 15-952-П-5/06 од 20. маја 2008. године, које је потврђено Рјешењем другостепеног органа број 21.03/952.3-25/08 од 2. јула 2008. године, поништен је упис права својине у књигу уложених уговора о продаји

пословних зграда, пословних просторија и гаража (у даљњем тексту: јавна књига) који је био извршен у апелантову корист за пословни простор у Вишеграду, ближе описан у диспозитиву првостепеног рјешења (у даљњем тексту: спорни пословни простор). Даље, првостепеним рјешењем је дозвољен упис права својине у јавну књигу на спорном пословном простору у корист КТК „Алхос” а.д. Соколац (у даљњем тексту: КТК „Алхос”).

7. У образложењу првостепеног рјешења наведено је да су апелант 4. априла 2006. године, а КТК „Алхос” 18. јуна 2006. године поднијели захтјев за упис права својине на спорном пословном простору. Узимајући у обзир доказну документацију која је достављена у спис, укључујући и правоснажну Пресуду Окружног суда број Пж-9/05 од 7. децембра 2005. године и Уговор о купопродаји спорног пословног простора број 1/1-1170/85 из 1985. године који је апелант закључио са Привредном банком Сарајево, Основна банка Фоча, првостепени орган је Рјешењем број 15-952-П-5/06 од 20. октобра 2006. године дозволио упис права својине на спорном пословном простору у апелантову корист. Против овог рјешења КТК „Алхос” је изјавио жалбу, па је другостепени орган Рјешењем број 03-952-556/06 од 13. фебруара 2007. године жалбу одбио. Против другостепеног рјешења КТК „Алхос” је покренуо управни спор код Окружног суда који је окончан Пресудом број 014-0-У-07-000 037 од 21. јануара 2008. године, којом је жалба усвојена и оспорени акт другостепеног органа поништен. У поновном поступку другостепени орган је поништио првостепено рјешење од 20. октобра 2006. године о дозволи уписа права својине у апелантову корист и предмет вратио првостепеном органу на поновно одлучивање.

8. Даље је наведено да је првостепени орган у поновном поступку утврдио да је КТК „Алхос” регистрован код Основног суда у Источном Сарајеву, те да је Рјешењем број 01-137-4/99 од 8. новембра 2000. године одобрен програм приватизације државног предузећа КТК „Алхос”, те да је спорни пословни простор „обухваћен програмом приватизације [...] и да је у вриједности предузећа као почетни биланс стања обухваћен и предметни пословни простор”. На основу наведеног „и уз уважавање упута и правног схватања суда”, првостепени орган је усвојио становиште да је КТК „Алхос” на спорном пословном простору „стекао право својине још 2000. године” на основу члана 3 став 2 Оквирног закона о приватизацији предузећа и банака у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: Оквирни закон). Првостепени орган је навео да наведени члан Оквирног закона „изричито признаје право ентитетима да приватизују предузећа и банке смјештене на њиховој територији”, што је, како је првостепени орган навео, КТК „Алхос” доказао. Такође, истом одредбом је регулисано да ће се законима који доносе ентитети који спроводе приватизацију

обухватити само она имовина и потраживања у вези са том имовином која се налази на територији тог ентитета, чиме је, према схватању првостепеног органа, КТК „Алхос” „испунио услов из члана 20 Закона о својинскоправним односима за стицање својине на основу закона”.

9. Другостепени орган је закључио да је првостепени орган правилно утврдио све релевантне чињенице и правилно примијенио закон, те да је првостепена одлука донесена „у складу са упутама другостепеног органа и правним схватањима суда”. Такође, другостепени орган је навео да су тачни апелантови жалбени наводи да је првобитно био дозвољен упис спорног пословног простора у његову корист, а да је „у поступку по редовним правним средствима (жалба, управни спор) првостепеним рјешењем одлучено да се предметне непокретности уписују у [јавну књигу] у корист другог сопственика (КТК „Алхос”)”. Такође, другостепени орган је закључио да је првостепени орган дао потпуне и јасне разлоге којима су оцијењени и наводи које је апелант изнио у жалби, па се на те разлоге позвао и другостепени орган позивом на члан 230 став 2 Закона о управном поступку (у даљњем тексту: ЗУП).

10. Окружни суд је Пресудом број 14 0 У 000 148 08 У од 1. децембра 2008. године одбио апелантову тужбу против другостепеног рјешења. У образложењу своје одлуке Окружни суд је навео да је првобитно првостепени орган дозволио упис права својине на спорном пословном простору у апелантову корист на основу купопродајног уговора који је апелант закључио са Привредном банком Сарајево, Основна банка Фоча. Међутим, у поновљеном поступку, „с обзиром на то да је утврдио да је [КТК „Алхос”] регистрован код Основног суда и да му је одобрен програм приватизације у који је ушао и спорни пословни простор”, Окружни суд је закључио да је правилна одлука којом је дозвољен упис права својине на спорном пословном простору у корист КТК „Алхос”, а поништен упис у апелантову корист. Окружни суд је закључио да су овакве одлуке правилне позивајући се, такође, на одредбе чл. 2 и 3 Оквирног закона којим је прописано да ће се „законима које доносе ентитети који спроводе приватизацију обухватити само она имовина и потраживања у вези са том имовином која се налази на територији тог ентитета”, а чланом 4 истог закона да ће средствима оствареним таквом приватизацијом „располагати ентитети или правна лица овлашћена законима тог ентитета да их прикупе”. Окружни суд се, такође, позвао и на Закон о приватизацији државног капитала у предузећима којим су уређени услови и поступак за продају и преношење државног капитала у предузећима Републике Српске у својини домаћих и страних физичких и правних лица.

11. Даље, имајући у виду наведене одредбе Оквирног закона, Окружни суд је навео да апелант „нема основ полагасти било које право”, истакавши да наведеним законом

„није признато стицање права својине предузећу које се налази на територији одређеног ентитета на имовини која је ушла у имовину тог предузећа приликом његовог оснивања без обзира што је прије избијања рата припадала предузећу са сједиштем на територији другог ентитета, него је признато право ентитету да приватизује предузећа на својој територији која нису у приватној својини, то јест да изврши њихову сопственичку трансформацију и да располаже средствима оствареним приватизацијом. Право својине стећи ће она правна и физичка лица којим, по спроведеном поступку приватизације, у складу са законом буде пренесен, односно предат државни капитал предузећа која се приватизују”. Окружни суд је, такође, навео да није спорно да је КТК „Алхос” био уписан у судски регистар као предузеће у државној својини, након чега је спроведен поступак приватизације државног капитала у том предузећу у складу са Оквирним законом и прописима Републике Српске о приватизацији предузећа донесеним у складу са законом. На тај начин је, како је закључио Окружни суд, извршена сопственичка трансформација овог предузећа, „па и приватизација спорне непокретности”. Стога је, према оцјени Окружног суда, извршени упис спорног пословног простора у јавну књигу правно ваљан, како су то закључили и управни органи.

б) Парнични поступак ради утврђивања права својине на спорном пословном простору

12. Првостепеном пресудом Основног суда у Сокоцу број Пс-378/04 од 16. децембра 2004. године, која је потврђена Пресудом Окружног суда број Пж-9/05 од 7. децембра 2005. године, одбијен је тужбени захтјев КТК „Алхос” којим је тражио да се утврди да је као правни сљедник имовине апелантовог предузећа на територији Републике Српске постао сопственик спорног пословног простора, те захтјев за упис права всвојине на тој непокретности. Врховни суд Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) је Пресудом број 118-0-Рев-06-000 268 од 31. децембра 2008. године одбио ревизију КТК „Алхос” против другостепене пресуде као неосновану. У образложењу своје одлуке Врховни суд је навео да је првостепени суд у овом парничном поступку утврдио да је апелант, који је у том поступку имао правну позицију туженог, стекао својину, односно право располагања на спорном пословном простору на основу Уговора о купопродаји број I/1-1170/85 од 3. октобра 1985. године, закљученог са Привредном банком Сарајево, Основна банка Фоча. Врховни суд је изложио и остале доказе који су спроведени у првостепеном поступку, укључујући и релевантне одлуке Владе Републике Српске, па је закључио да су одлуке нижестепених судова правилне.

13. Наиме, Врховни суд је навео да је одредбом члана 20 Закона о својинскоправним односима прописано да се право својине стиче по самом закону, на основу правног посла и наслеђем. Затим, наведено је да је одредбом члана 3 Закона о преносу средстава друштвене у државну својину (у даљњем тексту: Закон о преносу средстава) прописано да средства у друштвеној својини свих правних лица чије је сједиште на територији Републике Српске постају државна својина. Врховни суд је навео да је међу парничним странама било неспорно да је апелантов правни предник био КТК „Високо” ООУР „Трговачка мрежа” Високо (у даљњем тексту: апелантов правни предник), који је на спорном пословном простору стекао право располагања на основу правног посла – уговора о купопродаји и да је то право имао у вријеме ступања на снагу Закона о преносу средстава. Даље, Врховни суд је навео да апелантово сједиште није било на територији Републике Српске, већ на подручју Федерације БиХ, па да је, стога, „правилно схватање нижестепених судова да се [Закон о преносу средстава] није могао примијенити на спорне непокретности”. Стога, како је закључио Врховни суд, у вријеме када је Влада Републике Српске донијела одлуку којом је апелант са сједиштем у Високом (28. јуни 1994. године) организован као предузеће од посебног интереса за Републику Српску са сједиштем на Сокоцу, а која „по својој садржини има значај оснивачког акта предузећа КТК са сједиштем у Сокоцу”, спорне непокретности „нису биле у режиму непокретности којима је Влада Републике Српске могла да располаже у смислу члана 3 [Закона о преносу средстава]”. Предузеће које је овако настало, како је даље навео Врховни суд, спојено је са другим предузећем на основу одлуке Владе РС од 28. фебруара 1997. године, „када је организовано ново предузеће, тј. тужилац [КТК „Алхос”]”. Врховни суд је указао да је у члану 1 наведене одлуке прописано да је КТК са сједиштем у Сокоцу правни слѣдник апеланта чије је сједиште у Високом, „што упућује на закључак да је носилац права располагања на предметном пословном простору у вријеме доношења ове одлуке био [апелант]”.

14. Даље, Врховни суд је указао и на одредбу члана 187а Закона о предузећима који је био на снази у вријеме организовања правног предника КТК „Алхос”, а којом је прописано да одлуку о статусној промјени предузећа доноси орган управљања, те да се међусобни односи предузећа који су настали статусним промјенама уређују уговором и да о томе није „одлучивало матично предузеће”. Врховни суд је образложио да је неспорно да је КТК „Алхос” организован на основу наведених одлука Владе РС „на основу имовине [апеланта] и да [апелант] и тужилац нису закључили уговор у погледу статусних промјена”, те да статусна промјена „није извршена у складу са чланом 187а Закона о предузећима”. Врховни суд је, стога, закључио да је КТК „Алхос” „организован искључиво на основима имовине

[апеланта] која се налазила у посједу и на располагању њеног организационог дијела (правног предника [апеланта]) са сједиштем у Сокоцу”.

15. Из свега наведеног Врховни суд је закључио да су нижестепени судови правилно закључили да спорни пословни простор представља апелантову имовину због чега су одбили тужбени захтјев којим је КТК „Алхос” тражио да се на тој имовини утврди његово право својине. Такође, Врховни суд је закључио да одлуком о оснивању КТК са сједиштем у Сокоцу 1994. године није могло бити пренесено право својине на спорном пословном простору са апеланта као претходника на новоформирано предузеће КТК „Алхос”. Наиме, Врховни суд је навео да акт о оснивању предузећа „не представља правни основ за пренос права својине на непокретностима са једног правног субјекта на други”, те да КТК „Алхос” током поступка није доказао постојање био каквог ваљаног писменог акта на основу којег би на њега било пренесено апелантово право својине на спорном пословном простору на ваљан начин.

16. Такође, Врховни суд је одбио и приговор КТК „Алхос” да је његов захтјев за утврђивање права својине на спорном пословном простору основан према одредбама Оквирног закона, те је навео да тим законом „није признато стицање права својине на непокретност предузећа које се налази на територији ентитета која је ушла у имовину тог предузећа приликом његовог оснивања и уписа у судски регистар а која је прије избијања ратних сукоба [...] припадала предузећу са сједиштем на територији другог ентитета, већ је признато право ентитету да изврши приватизацију предузећа на својој територији која нису у приватној својини” и да право својине, према Закону о приватизацији државних предузећа у РС, стиче оно правно или физичко лице које по спроведеном поступку приватизације предузећа купи државни капитал тог предузећа. Врховни суд је закључио да КТК „Алхос” није доказао да је на основу наведеног закона стекао право својине на спорном пословном простору због чега није основана његова тврдња да је, сагласно Оквирном закону, његов тужбени захтјев основан.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апелант сматра да му је оспореним одлукама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У суштини, апелант сматра да су оспорене одлуке занемариле члан 20 Закона о основним својинскоправним односима који

регулише питање ваљаних правних основа за стицање имовине. Апелант истиче да је његово сједиште у вријеме ступања на снагу Закона о приватизацији предузећа и банака у РС било у Федерацији БиХ, те да је у то вријеме он био сопственик спорног простора. У прилог наведеним тврдњама апелант је уз допуну апелације доставио и Пресуду Врховног суда број 118-0-Рев-06-000 268 од 31. децембра 2008. године, наводећи да је и у парничном поступку који је резултирао том пресудом и у управном поступку и спору који је резултирао оспореном одлуком Окружног суда одлучивано о томе да ли је КТК „Алхос” апелантов правни сљедник на територији РС, те да су донесене двије различите одлуке.

б) Одговори на апелацију

18. У одговору на апелацију Окружни суд је навео да сматра да права на која се апелант позвао нису прекршена.

19. Другостепени орган је у свом одговору, такође, навео да су апелантови наводи о кршењу права на која се позвао неосновани, те да је у поступку који је претходио доношењу одлуке другостепеног органа поступљено правилно и у складу са позитивним законским прописима.

20. Првостепени орган није дао одговор на апелацију, већ је дописом обавијестио Уставни суд да ће одговор на апелацију доставити другостепени орган.

V. Релевантни прописи

21. У **Закону о управним споровима** („Службени гласник РС” број 109/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 33.

Пресуда, односно рјешење садржи: назив суда, број и датум акта који се тужбом оспорава, увод који обухвата име и презиме председника вијећа, чланова вијећа, односно судије појединца и записничара, означавање странака и њихових заступника, кратко означавање предмета спора и дан кад је пресуда, односно рјешење донесено, изреку и образложење. Изрека мора бити одвојена од образложења. У пресуди се морају цијенити правно-релевантни наводи тужбе.

VI. Допустивост

22. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

24. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 У 000 148 08 У од 1. децембра 2008. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 4. децембра 2008. године, а апелацију је поднио 20. јануара 2009. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена.

25. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

26. Апелант побија наведене одлуке, тврдећи да је њима повријеђено његово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Право на правично суђење

27. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

28. Имајући у виду апелационе наводе, Уставни суд указује на конзистентну праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) према којој задатак тог суда није да замијени домаће судове у оцјени доказа спроведених пред домаћим судовима, да утврђује чињенице и тумачи домаће законе. Европски суд је усвојио јасно становиште да у том правцу неће, у принципу, интервенисати ако је поступак у цјелини био правичан на начин на који захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције, осим ако пресуда домаћег суда није очигледно произвољна, или ако није разумљиво и на задовољавајући начин образложена (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Van Kück против Њемачке*, пресуда од 12. јуна 2003. године, апликација број 35968/97, ст. 46-47, Извјештаји 2003-VII).

29. Наиме, према устаљеној пракси Европског суда, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове, између осталог, да образложе своје пресуде. Међутим, та обавеза не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе. Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види, Европски суд за људска права, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А број 303-А, став 29). Даље, Европски и Уставни суд су у бројним одлукама указали да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али истовремено имају обавезу да образложе своје одлуке тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види, Европски суд за људска права, *Kuznetsov и др. против Русије*, пресуда од 11. јануара 2007. године, апликација број 184/02, став 83 са даљњим референцама, и Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 2478/06* од 17. септембра 2008. године, став 22 са даљњим референцама, објављена на www.ustavnisud.ba). Сврха обавезе да одлука буде образложена јесте и да покаже да је странама у поступку омогућено да на равноправан и правичан начин буду саслушане у поступку пред судом. Такође, образложена одлука даје страни у поступку могућност да се жали против првостепене одлуке, те да другостепени суд размотри и испита првостепену одлуку, а омогућава се и јавни надзор над „администрирањем правде” и радом судства (*idem*).

30. У конкретном случају Уставни суд запажа да је апелант првостепеном органу доставио правоснажну одлуку Окружног суда број Пж-9/05 од 7. децембра 2005. године којом је одбијен тужбени захтјев КТК „Алхос” да се утврди да је као правни сљедник имовине апелантовог предузећа на територији Републике Српске постао сопственик спорног пословног простора слиједом чега је одбијен и његов захтјев за упис права својине на тој непокретности. Апелант је на овом доказу устрајао

током цијелог поступка. Уставни суд запажа да је несумњиво да је Окружни суд у конкретном случају знао да таква пресуда постоји и да је правоснажна упркос томе што је у вријеме доношења оспорене пресуде Окружног суда у управном спору трајао поступак по ревизији пред Врховним судом против пресуде истог тог суда донесене у парничном поступку. Ревизијски поступак је, након доношења оспорене пресуде Окружног суда, окончан и наведена пресуда Окружног суда из парничног поступка потврђена је Пресудом Врховног суда број 118-0-Рев-06-000 268 од 31. децембра 2008. године.

31. Имајући ово у виду, Уставни суд са забринутошћу запажа да Окружни суд у оспореној одлуци ни на који начин није образложио због чега је сасвим занемарио наведену правоснажну пресуду из парничног поступка, као и то да наведену пресуду ни на који начин није ни поменуо у разлозима за своје одлучење, чиме није отклонио недостатак који имају и оспорене одлуке управних органа. Ово је нарочито важно стога што је у пресуди донесеној у парничном поступку и оспореној пресуди донесеној у управном спору о истом правном питању исти суд усвојио два дијаметрално супротна правна становишта о истим релевантним прописима о чему у касније донесеној оспореној пресуди у управном спору нема било каквог образложења. Ово је довело до тога да сада у правном систему егзистирају двије правоснажне одлуке које је донио исти суд у различитим поступцима од којих је једном одлуком у парничном поступку утврђено да право својине на спорном пословном простору има апелант, а другом оспореном пресудом у управном спору да право својине на истој непокретности има КТК „Алхос”.

32. Уставни суд поново наглашава да његов задатак није да својим тумачењем закона супституише домаћи суд. Међутим, имајући у виду стандарде права на правично суђење, који су раније наведени, Уставни суд сматра да Окружни суд у оспореној одлуци није дао образложење свог правног становишта на начин који би задовољио наведене стандарде члана 6 став 1 Европске конвенције, које би нарочито јасно и разложно указало на то због чега се у оспореној одлуци усваја другачије правно становиште од оног које је исти суд усвојио у парничном поступку о истом правном питању. Овакав пропуст води кршењу принципа правне сигурности која је, како је то Уставни суд и раније указао у својој јуриспруденцији, неодвојив елеменат принципа владавине права који је уграђен у саме темеље права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције. Стога, различито правно тумачење у истим случајевима, нарочито ако није јасно и разложно образложено на начин који би задовољио захтјеве наведеног члана, нарушава правну сигурност, а тиме и принцип владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, те саму суштину права на правично суђење (види Одлуку број АП 2478/06, *op.cit.*, став 25).

33. У таквим околностима Уставни суд сматра да Окружни суд није испунио своју дужност да адекватно образложи своју одлуку на начин који би задовољио стандарде права на правично суђење, те да, стога, постоји кршење права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

б) Остали наводи

34. Имајући у виду претходни закључак, Уставни суд сматра да нема потребе испитивати наводе о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

35. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење у односу на право на образложену одлуку из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када суд у оспореној одлуци није дао задовољавајуће, јасне и потпуне разлоге из којих би било видљиво зашто је исти суд у управном спору, одлучујући о истом правном питању које је раније разматрао у парничном поступку, одступио од становишта тако што је исто чињенично стање другачије тумачио и на њега примијенио исте релевантне материјалноправне прописе.

36. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

37. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Проф. др Миодраг Симовић

Predmet broj AP 291/08

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Nikice Žderića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Kž-07-000 069 od 30. listopada 2007. godine i Presude Osnovnog suda u Trebinju broj 095-K-07-000 003 od 8. lipnja 2007. godine

Odluka od 19. studenog 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 291/08**, rješavajući apelaciju **Nikice Žderića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, dopredsjednica
Constance Grewe, dopredsjednica
Seada Palavrić, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Mato Tadić, sudac
Mirsad Ćeman, sudac
Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja
Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 19. studenoga 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Nikice Žderića.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Kž-07-000 069 od 30. listopada 2007. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Trebinju koji je dužan, po hitnom postupku, donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Trebinju da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od dana dostave ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Nikica Žderić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Ploča, Republika Hrvatska, kojeg zastupa odvjetnik Branko Karadešlić, podnio je 22. siječnja 2008. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Trebinju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 015-0-Kž-07-000 069 od 30. listopada 2007. godine i Presude Osnovnog suda u Trebinju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 095-K-07-000 003 od 8. lipnja 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog tužiteljstva u Trebinju, Okružnog suda i Osnovnog suda zatraženo je 25. veljače 2008. godine da dostave odgovore na apelaciju. Od Osnovnog suda je 19. studenoga 2010. godine i 25. siječnja 2011. godine zatraženo da dostavi spis broj 095-0-K-07-000 003.

3. Okružno tužiteljstvo je dostavilo odgovor na apelaciju 3. ožujka 2008. godine, a Okružni sud i Osnovni sud 5. ožujka 2008. godine. Osnovni sud je traženi spis dostavio 25. veljače 2011. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 7. srpnja 2011. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Osnovnog suda broj 095-K-07-000 003 od 8. lipnja 2007. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj 015-0-Kž-07-000 069 od 30. listopada 2007. godine, apelant je proglašen krivim za kazneno djelo nedopuštene proizvodnje i prometa opojnih droga iz članka 224. Krivičnog zakona Republike Srpske („Službeni glasnik Re-

publike Srpske” br. 49/03 i 108/04; u daljnjem tekstu: KZRS) i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine i šest mjeseci. Osnovni sud je utvrdio da je apelant počinio kazneno djelo na način što je 1. studenoga 2006. godine oko 19,30 sati u putničkom motornom vozilu marke „Renault Megane” registarskog broja DU-668-CG, neovlašteno, radi prodaje, prevezio 16 kilograma i 373 grama biljne materije koja potječe od biljke konoplje, materije koja halucinogeno djeluje na ljudski organizam zbog svog sastojka tetrahidrokanabinola i nalazi se na Listi opojnih droga („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 37/04). Tu količinu navedene biljne materije su mu 2. studenoga 2006. godine oko 9,00 sati u mjestu Berkovići prilikom kontrole pronašle ovlaštene službene osobe Policijske stanice Berkovići, a zatim uz potvrdu privremeno oduzeli.

7. U obrazloženju presude Osnovni sud je naveo da je nakon provedenog dokaznog postupka, analizirajući sve provedene dokaze, kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj povezanosti, nesporno utvrđeno da je apelant 1. studenoga 2006. godine upravljao putničkim motornim vozilom marke „Renault Megane” registarskih oznaka DU-668-CG, koje je vlasništvo Gorana Vladimira i za čije upravljanje apelant nije posjedovao punomoć vlasnika vozila, te da ga je na magistralnom putu Bileća – Stolac, u naseljenom mjestu Berkovići, oko 19,30 sati, zaustavio policajac Slavko Samardžić radi redovne prometne kontrole. Nakon što je policajac utvrdio navedene podatke, a želeći da provjeri identičnost broja šasije sa prometnom dozvolom, zatražio je od apelanta da otvori haubu. Tom prilikom je u desnom uglu blatobrana primijetio pakovanje žute boje koje je virilo oko 10 cm. Navedeno sakriveno pakovanje je policajca iz iskustva asociiralo na namjenska pakovanja opojne droge, pa je zatvorio haubu i odmah obavijestio kriminalističkog inspektora Jovu Samardžića i kolegu Kojovića u PS Berkovići, koji su odmah po pozivu došli i ustanovili da su u vozilu sakrivena pakovanja koja asociiraju na pakovanja opojne droge i o tome obavijestili komandira PS Berkovići. S obzirom na to da je postojala sumnja da apelant prevozi opojnu drogu, te da je apelant strani državljanin (državljanin Republike Hrvatske), tako da je postojala i opasnost od bijega, policajac Slavko Samardžić je apelanta lišio slobode, uz odobrenje komandira PS Berkovići, i uručio mu potvrdu o lišenju slobode. Policajci Slavko Samardžić i Svetozar Kojović su apelantovo vozilo odvezli ispred PS Berkovići.

8. U obrazloženju presude je, dalje, navedeno da su odmah, oko 20,00 sati, telefonom obaviješteni tužitelj i sudac za prethodni postupak od kojeg je zatraženo da se izda naredba za pretres putničkog vozila kojim je upravljao apelant. Sudac za prethodni postupak je telefonski odobrio izdavanje naredbe radi vršenja pretresa putničkog vozila, ovlaštenu radnik PS Berkovići je sačinio pismenu naredbu i pročitao je sucu za prethodni postupak, iako to nije naznačeno u naredbi. S obzirom na to da je već bila noć i nevrijeme (padala

je kiša i puhao vjetar), te da se, prema odredbama važećeg ZKP, pretres ne može vršiti u vremenu od 21,00 do 06,00 sati, to je pretres putničkog vozila izvršen sutradan, tj. 2. studenoga 2006. godine u 09,00 sati. Primjerak pismene naredbe za pretres putničkog vozila je po odobrenju suca za prethodni postupak predan apelantu uz pouku da ima pravo na branitelja i da može tražiti prisutnost branitelja prilikom pretresa vozila. Apelant je vlastoručno potpisao prijem naredbe i odgovorio da ne želi branitelja. Vozilo koje je dovezeno pred SP Berkovići je bilo parkirano ispred ulaza u SP Berkovići, osiguravao ga je dežurni policajac i kod njega su se nalazili ključevi vozila. Pretres vozila su izvršili dežurni policajac i kriminalistički tehničar uz prisutnost apelanta, dvojice inspektora iz CJS Trebinje i dva punoljetna građanina. Prilikom pretresa u vozilu je pronađeno 16 pakovanja kvadratnog oblika, namjenski napravljenih, umotanih u žutu selotejp traku. Ovakva pakovanja su pronađena u oba blatobrana i dužinom čitavog prednjeg dijela vozila. Prilikom pretresa je također pronađen i 31 komad pištoljske municije kalibra 9 mm koja je bila sakrivena ispod otirača kod sjedišta vozača. Pronađeni predmeti su obilježeni i fotografirani, te su oduzeti od apelanta uz potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta čiji je primjerak predan apelantu.

9. Osnovni sud je istakao da je neutemeljen apelantov prigovor da izvještaj o kriminalističko-tehničkom pregledu lica mjesta od 2. studenoga 2006. godine, koji je sačinio kriminalistički tehničar Ljubiša Šukić, ne može biti dokaz prema ZKP, jer je sačinjen zapisnik o izvršenom pretresu putničkog motornog vozila kojim je upravljao apelant, u smislu članka 221. ZKP. Dalje je navedeno da je o pronađenim i oduzetim predmetima obaviješten sudac za prethodni postupak koji je usmeno naredio da se predmeti deponiraju u prostorije za deponiranje CJS Trebinje. Vaganje pronađenih 16 pakovanja je izvršeno u SP Berkovići u apelantovoj prisutnosti, a drugo vaganje je izvršeno u prostorijama DGS Trebinje, budući da oni posjeduju baždarenu vagu. Vaganjem je utvrđeno da se radi o količini od 16 kilograma i 373 grama.

10. Osnovni sud je ocijenio da je neutemeljen apelantov prigovor da se radi o dokazima koji su pribavljeni na nezakonit način, jer su pribavljeni povredama odredaba ZKP. Osnovni sud je istakao da zakonodavac ne određuje što može biti dokaz u konkretnom kaznenom predmetu, ali ograničenje ipak postoji. Ta ograničenja su postavljena u negativnom smislu tako što je u članku 10. ZKP određeno da se sudska odluka ne može temeljiti na nezakonitom dokazu. Za samu definiciju nezakonitog dokaza zakonodavac ponovno koristi negativnu odrednicu propisujući u članku 10. stavak 2. da bi to bili dokazi koji su pribavljeni kršenjem prava i sloboda propisanih Ustavom ili međunarodnim ugovorima, kao i oni dokazi koji su pribavljeni povredom odredaba kaznenog postupka. Osnovni sud je, dalje, istakao da treba pažljivo ocijeniti sadržaj izdanog naloga, kako

u odnosu na krug osoba, tako i u odnosu na kazneno djelo zbog kojeg je nalog izdan, a kako bi se u konkretnom slučaju ocijenilo radi li se o zakonitom dokazu ili ne. Ovlašteni radnici SP Berkovići su postupili suglasno članku 120. ZKP kada su zbog osnova sumnje da apelant prevozi opojnu drogu, zbog toga što je strani državljanin i zbog postojanja opasnosti od bijega, što znači da postoji opasnost od odlaganja, odmah po lišenju slobode, uz suglasnost tužitelja, od suca za prethodni postupak zatražili izdavanje usmene naredbe za pretres vozila. Nakon što su dobili usmeno odobrenje, sačinili su pismenu naredbu, poučili apelanta da prilikom pretresa ima pravo na branitelja i uručili mu pismenu naredbu. Također se postupilo suglasno čl. 121, 122. i 123. ZKP. Prema izjavi svjedoka obrane, suca za prethodni postupak, tijekom razgovora koji je obavljen, u svezi sa izdavanjem naredbe za pretres vozila, sudac nije zabilježio, tako da ni originalni zapisnik nije predan sudu. Također je činjenica da u pismenoj naredbi za pretres vozila pod točkom 5. stoji pouka: „Prije početka pretresa korisnik se mora upoznati da ima pravo obavijestiti branioca koji može da prisustvuje pretresu”, dakle, izostao je dio pouke iz članka 122. stavak 1. točka (j) i to „[...] da se pretresanje može izvršiti i bez prisustva branioca ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti”. Prema mišljenju Osnovnog suda, radi se o relativnim povredama ZKP koje ne utječu na zakonitost provedenih dokaza i na osnovu tih povreda ne može se ocijeniti da se radi o nezakonitom dokazu kojim je povrijeđeno pravo na obranu. Naime, nesporno je da je optuženi poučen da ima pravo obavijestiti branitelja koji može prisustvovati pretresu, da je takva pouka unijeta u naredbu, da je naredba uručena apelantu i da je vlastoručno potpisao njezin prijem. Prema iskazu svjedoka, policajca Jove Samardžića, apelant je izjavio da mu branitelj nije potreban. Dakle, apelantu nije uskraćeno pravo na branitelja. Izostavljanjem dijela pouke iz članka 122. točka (j) ZKP ne može utjecati na zakonitost ovog dokaza kao ni propust suca za prethodni postupak koji nije sačinio službenu zabilješku toka razgovora.

11. Osnovni sud je, dalje, istakao da je pretres izvršen u prisutnosti ovlaštenih službenih osoba, dva punoljetna građanina i apelanta. Primjedba apelantovog branitelja da je pretres vozila nezakonit zato što jedan od punoljetnih građana nije potpisao zapisnik na prednjoj, tj. prvoj stranici zapisnika, ne može činiti ovaj dokaz nezakonitim. Naime, na prvoj stranici je, kako se vidi iz zapisnika, već odštampan tekst za podatke svjedoka pod 1. i 2. i to za ime i prezime, a iza toga je rubrika za mjesto, ulicu i broj. Činjenica da se jedan svjedok potpisao u rubrici za ulicu i broj, a da to nije učinio i drugi svjedok, očita je greška svjedoka koji se potpisao, jer tu i nije predviđeno da se svjedok potpiše.

12. U svezi sa apelantovom primjedbom koja se odnosi na to da su privremeno oduzeti predmeti deponirani u prostoriji za deponiranje u CJS Trebinje, a nisu dostavljeni Osnovnom sudu odmah po oduzimanju, kako to stoji u pismenoj naredbi od 2. studenoga

2006. godine, Osnovni sud je istakao da su svjedoci optužbe, kao i svjedok obrane, sudac za prethodni postupak Milan Bosić, potvrdili da se u praksi privremeno oduzeti predmeti deponiraju u CJS Trebinje zbog nepostojanja uvjeta da se ti predmeti deponiraju u sudu. Svjedok obrane Milan Bosić je objasnio da se jedino sitni predmeti i novac koji se mogu pohraniti u kasu suda deponiraju u sudu do završetka kaznenog pretresa i konačne odluke o tim predmetima. Dakle, iako se formalno nije postupilo po točki 6. iz pismene naredbe, nesporno je utvrđeno da se ne radi o propustu, tj. nepoštivanju zakonskih odredbi o kaznenom postupku već o praksi suda zbog nemogućnosti drugačijeg postupanja, a sve shodno članku 134. ZKP.

13. Osnovni sud je, također, ocijenio neutemeljenim prigovor obrane da se prilikom otvaranja i pregleda privremeno oduzetih predmeta nije postupilo po članku 135. ZKP. Naime, privremeno oduzeti predmeti su deponirani u prostorije za deponiranje u CJS Trebinje, a zatim dostavljeni na vještačenje suglasno odredbama čl. 159–166. ZKP. Odredba članka 135. ZKP je općeg karaktera i odnosi se na zaštitu sadržaja privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije, ako to zahtijevaju razlozi čuvanja tajnosti, povjerljivosti informacija ili zaštite privatnosti, pa je zbog toga propisano da se pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe, a što nije slučaj u konkretnom predmetu.

14. Dalje, Osnovni sud je istakao da je neutemeljen apelantov prigovor da se radi o dokazu koji je „plod otrovne voćke”, tj. da dokaz koji je dan na vještačenje nije pribavljen na zakonit način. Naime, kako je već prethodno navedeno, dokazi su pribavljeni poštivanjem odredaba ZKP i uz poštivanje prava. Neutemeljen je i prigovor da nalaz vještaka nije potpun jer nije odgovorio u kojem procentu je utvrđena halucinogena materija u biljnom materijalu. Naime, vještak Siniša Drakul je u svom iskazu stručno objasnio postupak vještačenja i utvrđivanja toga da ispitivana biljna materija pripada skupini halucinogenih sredstava i to zbog utvrđene prisutnosti psihoaktivne supstance tetrahidrokanabinola. Njegov nalaz i mišljenje sud je u cijelosti prihvatio. Vještak je, na upit obrane, objasnio da starost biljnog materijala utječe na koncentraciju THC-a, tj. da utječe na kvantitativni nalaz kojim se utvrđuje procent prisutnosti THC-a i druga dva kanabenoidea. Međutim, u praksi se kvantitativna analiza rijetko radi, ne samo kod kanabisa već i kod svih ostalih opojnih droga, i to samo po izričitom zahtjevu. Objasnio je da Velerov test govori o tome da ukoliko biljna materija sadrži manje od 0,3% halucinogene materije, onda nije opojna droga, ali taj Velerov test nikada nije zakonski reguliran.

15. U obrazloženju presude Okružnog suda, u pogledu žalbenih navoda da je prvostupajnska presuda utemeljena na pravno nevaljanom dokazu, misleći pri tom na pretres

vozila kojim je upravljao apelant, a koji je izvršen 2. studenoga 2006. godine, Okružni sud je našao da je Osnovni sud u obrazloženju pobijane presude dao jasne i argumentirane razloge zbog čega ovaj dokaz smatra zakonitim i pored nekoliko evidentnih propusta načinjenih u pogledu provođenja ove radnje dokazivanja. Ocjenjujući da je pretresanje hitna istražna radnja koja se poduzima samo ako postoji vjerojatnost da je izvršeno kazneno djelo, te da postoji dovoljno osnova za sumnju da će se pretresanjem postići određeni cilj, u konkretnom slučaju pravilno je ocijenjena opasnost od odlaganja koja je davala mogućnost izdavanja naredbe za pretres na temelju usmenog zahtjeva. Utvrđena okolnost da sudac za prethodni postupak, koji je na glavnom pretresu dao jasno obrazloženje svojih postupaka, nije zabilježio daljnji tijek razgovora kad je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe, ne predstavlja propust koji bi cjelokupnom postupku pretresanja vozila dao karakter nezakonite radnje. Isto tako, činjenica da u naredbi nije navedeno ime osobe koja je podnijela usmeni zahtjev ne pruža osnovu za zaključak da se time izgubila kontrolna funkcija suca za prethodni postupak, kako je to apelant u žalbi ukazivao. U pogledu žalbenih navoda da je vršenjem pretresa vozila bez prisutnosti branitelja povrijeđeno apelantovo pravo na obranu, Okružni sud je ocijenio da ne postoji povreda prava na obranu u slučaju kada je optuženi iz sadržaja naredbe o pretresu vozila spoznao pouku da ima pravo obavijestiti branitelja o pretresu koji se treba poduzeti. Apelant je na taj način nedvosmisleno upoznat sa svojim pravom i na njemu je bila inicijativa da svoje pravo i ostvari na način da izabranog branitelja obavijesti o vršenju pretresa. Svojim pasivnim odnosom prema pravu koje mu omogućava zakon, apelant se svjesno odrekao ovog prava. S druge strane, konkretne okolnosti slučaja, iskazane kroz mjesto i predmet pretresa, te pronađene tragove, ukazuju na to da se ipak radilo o izuzetnim okolnostima koje su nalogale i davale mogućnost pretresa bez prisutnosti branitelja.

16. Dalje je navedeno da se predmetnom žalbom dovodi u pitanje autentičnost oduzetih predmeta s obzirom na to da nisu bili pod nadzorom suca za prethodni postupak, te s obzirom na činjenicu da saslušani svjedoci govore o različitim bojama pakovanja biljne materije. U svezi sa ovim žalbenim prigovorima, Okružni sud je ukazao na to da sud ima obvezu da, sukladno odredbi članka 127. stavak 4. ZKP, nakon prijema stvari oduzetih na temelju naredbe za pretresanje, zadrži predmete pod svojim nadzorom do konačne odluke. Međutim, odredba članka 134. ZKP omogućava da se čuvanje privremeno oduzetih predmeta osigurava i na drugi način osim deponiranja u sudu. Sa predmetnim stvarima se postupilo upravo sukladno navedenoj zakonskoj odredbi, tako što su ti predmeti, uz odobrenje suca za prethodni postupak, pohranjeni u prostorijama CJS Trebinje. Na ovaj način nije narušena kontrola nadzora nad oduzetim predmetima. Različita percepcija boje pakovanja pojedinih svjedoka ne može biti osnova sumnji o njihovoj autentičnosti, pogotovu što se radi o bojama (žuta i smeđa) koje se razlikuju samo u nijansama.

17. U svezi sa apelantovim žalbenim navodima kojima je pobijao procesnu vrijednost izvješća o kriminalističko-tehničkom pregledu lica i mjesta PS od 2. studenoga 2006. godine, Okružni sud je istakao da izvješće o prikupljenim saznanjima i dokazima predstavlja samo informaciju tužitelju o poduzetim mjerama i radnjama i on kao takav nema procesnu snagu i ne može se koristiti kao dokazno sredstvo u tijeku kaznenog postupka. Činjenica da je prvostupanjski sud koristio spomenuto izvješće kao dokaz ne predstavlja bitnu povredu parničnog postupka iz članka 303. stavak 1. točka (z) ZKP. Naime, prema ocjeni Okružnog suda, bitna povreda postupka, u smislu navedene zakonske odredbe, postoji ako se presuda temelji na dokazu na kojem se prema odredbama tog zakona presuda ne može temeljiti. Pravno nevaljani dokazi, u smislu članka 310. ZKP, na kojima sud ne može temeljiti svoju odluku, oni su dokazi koji su pribavljeni povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima, kao i oni dokazi koji su pribavljeni povredama procesnog kaznenog zakona. S obzirom na to da KZRS za korištenje izvješća ne propisuje da se na njemu ne može temeljiti sudska odluka, potrebno je u svakom konkretnom slučaju utvrditi je li riječ o nezakonitom dokazu. Prema ocjeni Okružnog suda, izvješće ovlaštenih službenih osoba ne može imati karakter nezakonitog dokaza jer izvješće samo sublimira prikupljena saznanja i dokaze i služi kao informacija o poduzetim mjerama i radnjama. Osim toga, svoj zaključak o apelantovoj krivici prvostupanjski sud nije temeljio na toj informaciji nego na dokazima koji čine prilog toj informaciji.

18. Okružni sud je na kraju istakao da nije učinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka time što je sud izveo pisani dokaz optužbe u obliku čitanja sadržaja naredbe za pretres vozila od 2. studenoga 2006. godine prije nego je obrana unakrsno ispitala svjedoka Jovu Samardžića. Ovakvim postupanjem prvostupanjskog suda nije narušeno načelo ravnopravnosti stranaka u postupku, jer obrani nije uskraćeno pravo da kroz unakrsna pitanja pokuša diskreditirati, prema ocjeni žalbe, neuvjerljivo svjedočenje spomenutog svjedoka. Na sudu je da prilikom pojedinačne ocjene izvedenih dokaza vrednuje iskaz svjedoka u njegovoj cjelovitosti, ocjenjujući pri tome i uvjerljivost danog iskaza.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

19. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1, 2. i 3. točke (c) i (d) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u tome što prilikom pretresa vozila kojim je upravljao i koji nije njegovo vlasništvo apelant

nije pravilno poučen o tome da ima pravo obavijestiti branitelja i da se pretresanje može izvršiti i bez prisutnosti branitelja ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti. Naime, apelantu je samo predočena naredba u kojoj je u točki 5. navedeno da se „optuženi mora upoznati da ima pravo obavijestiti branioca koji može da prisustvuje pretresu”. Pretres vozila je izvršen bez branitelja, a nema izjave da je apelant na to pristao, ni u zapisniku sa pretresa, ni u naredbi. Osim toga, nije bilo opravdanja za postojanje izuzetnih okolnosti koje bi dopustile pretres vozila bez branitelja. Na ovaj način je povrijeđeno apelantovo pravo na obranu, što je dovelo do bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz članka 303. stavak 1. točka (g) ZKPRS. Apelant ističe da sud na proizvoljan način u obrazloženju navodi da je apelant po prijemu naredbe odgovorio da ne želi branitelja, a da pri tome nisu navedeni nikakvi dokazi koji to potvrđuju. Osim toga, prema apelantovoj ocjeni, nezadovoljavajuće je mišljenje prvostupajnskog suda da nepostupanje suda u smislu dijela odredbe članka 122. stavak 1. točka (j) ZKPRS predstavlja relativnu povredu odredaba ZKPRS, koja ne utječe na zakonitost provedenih dokaza, zanemarujući pritom da je zakon propisao da je povrijeđeno pravo na obranu bitna povreda odredaba kaznenog postupka, kako to stoji u članku 303. stavak 1. točka (g) ZKPRS, a posebno u situaciji i kada nije udovoljeno njegovom traženju branitelja, a nema nigdje zapisane apelantove izjave da ne želi branitelja, kao ni izuzetnih okolnosti koje opravdavaju pretres bez branitelja. Propust da se optuženom omogući kontakt sa braniteljem u početnoj fazi kaznenog postupka kasnije je doveo do toga da je pravičnost suđenja bila ozbiljno ugrožena, što je apelantu oduzelo pravo na pravičnu raspravu, posebno u dokaznom dijelu kaznenog postupka kada su svjedoci različito opisivali oduzete predmete, a na kojima nisu pronađeni otisci apelantovih papilarnih linija.

20. Zatim, apelant ističe da je pretres vozila kojim je upravljao bio nezakonit, te da je korištenje ovog dokaza dovelo do bitne povrede odredaba postupka iz članka 303. stavak 1. točka (z) ZKPRS, kao i da sve što je dalje proizašlo iz navedenog dokaza nije pravno valjano. Navodi da u konkretnom slučaju nisu ispunjena tri kumulativno postavljena uvjeta da bi pretres mogao biti zakonit i da bi se mogao izvršiti. Naime, pri usmenom odobravanju zahtjeva za izdavanje naredbe sudac za prethodni postupak nije zabilježio tijekom razgovora, kako je propisano odredbom članka 120. ZKPRS, pa u sudu nema nikakvog pismenog traga koji bi opravdao opasnost od odlaganja podnošenja usmenog zahtjeva za pretres, niti se iz pismeno sastavljene naredbe vidi tko je usmeno podnio zahtjev, ime i funkcija ovlaštene osobe na koju se naredba odnosi (članak 122. stavak 1. točka (g) ZKPRS), niti je, sukladno odredbi članka 122. stavak 1. točka (i) ZKPRS, navedeno da se naredba dostavlja sudu.

21. Apelant, dalje, ističe da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno i zbog toga što otvaranju i pregledu oduzetih predmeta nije prisustvovao sudac za prethodni postupak, kao ni apelant i njegov branitelj, kako je predviđeno člankom 135. ZKP. Ovaj propust je doveo do toga da oduzeti predmeti predstavljaju pravno nevaljan dokaz posebno zbog toga što pojedini svjedoci navode da se radi o 16 pakovanja zelene biljne materije u žutom, a neki u smeđem pakovanju, a na kojima nisu pronađeni otisci apelantovih papilarnih linija.

22. Apelant, također, ističe da mu je povrijeđeno pravo na kontradiktornost u postupku kao i pravo da ispita svjedoka zbog toga što je sud izveo pisani dokaz optužbe u obliku čitanja sadržaja naredbe za pretres vozila od 2. studenoga 2006. godine prije nego je obrana unakrsno ispitala svjedoka Jovu Samardžića.

23. Konačno, apelant se žali i na način kako je sud prihvatio nalaz i mišljenje vještaka ističući da je sud prosto iznio sadržaj vještakovog nalaza, ne dajući pri tome ocjenu njegovog iskaza u odnosu na odlučnu činjenicu, a to je ima li navedeni biljni materijal svojstvo opojne droge.

b) Odgovor na apelaciju

24. Okružno tužiteljstvo je u odgovoru na apelaciju istaklo da u postupku pred sudovima nisu kršena apelantova ustavna prava i da je provedeni postupak pravičan. Okružno tužiteljstvo navodi da je u tijeku vođenja postupka dana razumna mogućnost optužbi i obrani za iznošenje dokazne građe, da je iskorištena mogućnost pozivanja i saslušanja svjedoka, da su angažirani odgovarajući sudski vještaci, da su ocijenjeni materijalni dokazi i da su predmeti izuzeti na temelju odgovarajućih naredbi suca za prethodni postupak, odnosno da su izuzeti i ocijenjeni prema odgovarajućim odredbama ZKP. Također, navodi se da su glavnom pretresu prisustvovali apelant i njegov branitelj, koji su imali mogućnost da daju primjedbe na izvješće vještaka i iskaze svjedoka, te da je sud u potpunosti pravilno i sukladno ZKP izveo relevantne dokaze s ciljem utvrđivanja odlučnih činjenica, kao i da sudske odluke navode sve potrebne razloge na kojima je utemeljena njihova odluka, a posebno u svezi sa apelantovima navodima. Okružno tužiteljstvo je na kraju zaključilo da sudovi nisu zloupotrijebili pozitivnopravne odredbe na kojima se odluka temelji, te da, stoga, nije počinjena povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st 1, 2. i 3. točke (c) i (d) Europske konvencije.

25. Osnovni sud i Okružni sud su u odgovoru na apelaciju istakli da u postupku donošenja pobijanih presuda nije bilo povrede ljudskih prava.

V. Relevantni propisi

26. U **Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 50/03, 111/04, 115/04 i 29/07) relevantne odredbe glase:

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i načelo in dubio pro reo

(1) *Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivica.*

(2) *Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili od kojih zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava odlukom na način koji je povoljniji za optuženog.*

Član 10.

Pravno nevaljani dokazi

(2) *Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima, koje je ratifikovala Bosna i Hercegovina, niti na dokazima koji su pribavljeni povredama ovog zakona.*

(3) *Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na osnovu dokaza iz stava 2. ovog člana.*

Član 14.

Princip istine

Sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su istinito i potpuno utvrditi kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 15.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužioca i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 120.

Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe

(1) *Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje može se podnijeti kada postoji opasnost od odlaganja.*

(2) Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe o pretresanju može se saopštiti sudiji za prethodni postupak i telefonom, radio vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.

(3) Kad je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje, sudija za prethodni postupak će dalji tok razgovora zabilježiti. U slučaju kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, sudija za prethodni postupak je dužan dati zapisnik na prepis, ovjeriti istovjetnost prepisa i predati originalni zapisnik i prepis sudu u roku od 24 časa od izdavanja naredbe. U slučaju doslovnog bilježenja razgovora, sudija za prethodni postupak će potpisati kopiju zapisnika i predati je sudu u roku od 24 časa od izdavanja naredbe.

Član 121.

Izdavanje naredbe za pretresanje

(1) Ako sudija za prethodni postupak ustanovi da je zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje opravdan, može odobriti zahtjev i izdati naredbu za pretres.

(2) Kad sudija za prethodni postupak odluči da izda naredbu za pretres na osnovu usmenog zahtjeva, podnosilac takvog zahtjeva sam će sastaviti naredbu u skladu sa članom 122. ovog zakona i pročitati ga u cjelini sudiji za prethodni postupak.

Član 122.

Sadržaj naredbe za pretresanje

Naredba za pretresanje sadrži:

b) ako se naredba za pretresanje odobrava na osnovu usmenog zahtjeva, to će se navesti uz naznačenje imena sudije za prethodni postupak koji izdaje naredbu i vremena i mjesta izdavanja;

j) pouku da osumnjičeni ima pravo obavijestiti branioca i da se pretresanje može izvršiti i bez prisustva branioca ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti.

Član 134.

Čuvanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

Privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija deponuju se u sudu ili sud na drugi način obezbjeđuje njihovo čuvanje.

Član 135.

Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

(1) Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši tužilac.

(2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije tužilac je dužan obavijestiti lice ili preduzeće od kojeg su predmeti oduzeti, sudiju za prethodni postupak i branioca.

(3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlašćena lica.

Član 276.

Angažovanje vještaka

(1) Vještaka mogu angažovati stranke, branilac i sud.

(2) Troškove vještaka iz stava 1. ovog člana snosi onaj koji ga je angažovao.

Član 303.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

(1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:

z) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda:

[...]

27. U **Krivičnom zakonu Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 49/03 i 108/04) relevantne odredbe glase:

Neovlašćena proizvodnja i promet opojnih droga

Član 224.

(1) Ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju, ili ko radi prodaje kupuje, drži ili prenosi, ili ko posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašćeno stavlja u promet supstance ili preparate koji su proglašeni za opojne droge, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

VI. Dopustivost

28. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

30. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 015-0-Kž-07-000 069 od 30. listopada 2007. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 5. prosinca 2007. godine, a apelacija je podnesena 22. siječnja 2008. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, zato što nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

31. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

32. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1, 2. i 3. točke (c) i (d) Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

33. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

34. Članak 6. st. 1, 2. i 3. točke (c) i (d) Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

2. Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

3. Svako tko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

c) da se brani sam ili uz pomoć branitelj koga sam izabere ili, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branitelja, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde,

d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka obrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe,

[...]

35. U konkretnom slučaju se radi o kaznenom postupku u kojem je apelant proglašen krivim za kazneno djelo propisano zakonom, te je osuđen na kaznu zatvora. Dakle, u postupku je utvrđivana utemeljenost kaznene optužbe protiv apelanta, pa je članak 6. Europske konvencije primjenjiv. Također, iako je temeljna svrha članka 6, kada je riječ o kaznenom postupku, osigurati pošteno suđenje na „sudu” koji je nadležan rješavati o „svakoj kaznenoj optužbi”, to ne znači da se taj članak ne primjenjuje i na prethodne postupke. Prema tome, članak 6. može biti mjerodavan prije nego predmet dođe u fazu suđenja ako i u mjeri u kojoj postoji vjerojatnost da će pravičnost suđenja biti ozbiljno narušena inicijalnim nepoštivanjem odredaba tog članka (vidi Europski sud za ljudska prava, *Imbrioscia protiv Švicarske*, presuda od 24. studenoga 1993. godine, stavak 36, serija A, broj 275, te *Salduz protiv Turske*, presuda od 27. studenoga 2008. godine [GC], broj 36391/02, stavak 50). Stoga, Ustavni sud mora ispitati je li pobijanim presudama povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje zaštićeno člankom 6. Europske konvencije.

36. Kada se utvrđuje je li postupak u cjelini bio pravičan, potrebno je uzeti u obzir i jesu li poštivana prava obrane. Osobito se mora ispitati je li apelantu pružena prilika pobiti vjerodostojnost dokaza i usprotiviti se njegovoj uporabi. Osim toga, mora se uzeti u obzir i kvaliteta dokaza, između ostalog i je li, zbog okolnosti u kojima je dokaz pribavljen, dovedena u pitanje njegova pouzdanost ili točnost (vidi Europski sud za ljudska prava, *Bykov protiv Rusije*, presuda od 10. ožujka 2009. godine [GC], predstavka broj: 4378/02, stavak 90).

37. U konkretnom slučaju, apelant je osuđen na temelju dokaza – 16 kilograma i 373 grama opojne droge marihuane koja je pronađena prilikom pretresa vozila kojim je upravljao. Navedeni pretres je, prema apelantovom mišljenju, proveden suprotno odredbama ZKPRS, zbog toga što mu je onemogućeno da pozove odvjetnika koji bi prisustvovao pretresu vozila i zbog toga što naredba za pretresanje vozila nije donesena sukladno odredbama ZKPRS, jer prilikom izdavanja naredbe za pretres na temelju usmenog zahtjeva, sudac za prethodni postupak nije sačinio zapisnik i predao ga sudu. Ustavni sud smatra da su ovo ključni navodi koje mora ispitati u konkretnom slučaju.

38. S obzirom na prethodno spomenuta načela iz predmeta *Bykov protiv Rusije*, Ustavni sud će prvo ispitati je li apelantu pružena mogućnost pobiti vjerodostojnost dokaza (opojna droga nađena nakon pretresa koji je izvršen na temelju usmene naredbe za pretres vozila) i usprotiviti se njegovoj uporabi u tijeku kaznenog postupka koji se vodio protiv njega. U svezi s time, Ustavni sud primjećuje da je apelant, posredstvom svog izabranog punomoćnika, imao mogućnost pobiti navedeni dokaz, što je i učinio u postupku pred prvostupanjskim sudom, a kasnije i u žalbenim navodima.

39. Stoga će Ustavni sud ispitati da li je ispunjen drugi uvjet iz predmeta *Bykov*, te, imajući u vidu sve specifičnosti konkretnog predmeta, razmotrit će kvalitetu navedenog dokaza (opojne droge nađene nakon pretresa apelantovog automobila koji je izvršen na temelju usmene naredbe za pretres).

40. Ustavni sud primjećuje da su redoviti sudovi razmatrali apelantove prigovore o „nezakonitosti” pretresa, te su ih odbili kao neutemeljene. Sudovi su zaključili da utvrđena okolnost da sudac za prethodni postupak, koji je na glavnom pretresu dao iskaz u svezi sa svojim postupcima, nije zabilježio daljnji tijek razgovora kad je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe ne predstavlja propust koji bi cjelokupnom postupku pretresanja vozila dao karakter nezakonite radnje.

41. Međutim, Ustavni sud zapaža da je odredbom članka 120. stavak 3. ZKPRS eksplicitno propisano da će, u slučaju izdavanja naredbe za pretresanje na temelju usmenog zahtjeva, sudac za prethodni postupak zapisati daljnji tijek razgovora i potpisanu kopiju zapisnika predati sudu u roku od 24 sata od izdavanja naredbe. Prema mišljenju Ustavnog suda, ova odredba je, nesporno, imperativnog karaktera i jasno i nedvosmisleno nameće obvezu sucu za prethodni postupak da sačini zapisnik prilikom izdavanja naredbe za pretres na temelju usmenog zahtjeva i da taj zapisnik preda sudu u roku od 24 sata. Ustavni sud smatra da je ova obveza nametnuta upravo radi jamstva da je usmena naredba za pretres izdana isključivo na temelju odobrenja suca za prethodni postupak, odnosno da je ostvarena funkcija suda u pogledu utvrđivanja postojanja zakonskih uvjeta za pretresanje, a sam rok od 24 sata isključuje mogućnost eventualnih naknadnih zlouporaba. Prema mišljenju Ustavnog suda, ZKPRS ne ostavlja mogućnost da se nezapisivanje tijekom razgovora (kod izdavanja usmene naredbe za pretres) kao i nepredavanje ovjerene kopije zapisnika sudu može kasnije konvalidirati određenim radnjama (npr., davanje iskaza suca za prethodni postupak o izdanoj usmenoj naredbi za pretres). S tim u svezi, proizlazi da bi propust suca za prethodni postupak da sačini zapisnik i preda ga sudu, kako je propisano odredbom članka 120. stavak 3. ZKPRS, predstavljao apsolutno bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 303. stavak 1. točka (z) ZKPRS jer pretresanje izvršeno

mimo zakonskih propisa čini poduzetu radnju nezakonitom, što ima za posljedicu da se dokazi pribavljeni tom radnjom ne mogu koristiti u dokaznom postupku, imajući u vidu odredbu članka 10. stavak 2. ZKPRS kojom je propisano da sud ne može temeljiti svoju odluku na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ZKPRS.

42. Stoga, imajući u vidu navedeno, za Ustavni sud nije sporno da naredba za pretres apelantovog automobila na temelju usmenog zahtjeva nije izdana sukladno odredbama članka 120. stavak 3. ZKPRS, jer ZKPRS striktno propisuje uvjete za izdavanje takve naredbe i njihovo nepoštivanje ne može se konvalidirati kasnijim radnjama. Prema tome, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi proizvoljno primijenili odredbe članka 120. stavak 3. ZKPRS jer su smatrali da iskaz suca za prethodni postupak (da je izdao usmenu naredbu za pretres) može opravdati njegove očite propuste (što nije bilo sporno ni za redovite sudove s obzirom na to da su to konstatali u obrazloženjima svojih presuda) koji se odnose na nezapisivanje tijekom razgovora sa službenom osobom povodom zahtjeva za usmenu naredbu za pretres kao i nepredavanje sudu ovjerene kopije zapisnika o izdanoj usmenoj naredbi za pretres.

43. Dalje, Ustavnom sudu se postavlja pitanje je li proizvoljna primjena članka 120. stavak 3. ZKPRS imala za posljedicu donošenje arbitrarnih odluka kojima je došlo do kršenja apelantovog prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

44. Kao što je već rečeno, ako je dokaz pribavljen nezakonito, onda sud na njemu ne može temeljiti svoju odluku. U prethodnom dijelu ove odluke obrazloženo je da predmetna usmena naredba za pretres apelantovog vozila nije izdana sukladno odredbama ZKPRS, što vodi ka neizbježnom zaključku da je i pretres apelantovog automobila izvršen nezakonito, tj. suprotno odredbama ZKPRS. Rezultat pretresa apelantovog vozila bio je pronalazak materije za koju je kasnije vještačenjem ustanovljeno da predstavlja opojnu drogu. Međutim, ukoliko je pretres apelantovog automobila bio nezakonit (a jeste), onda se ni predmeti koji su tom prilikom nađeni ne mogu koristiti kao dokazi, prema odredbama članka 10. ZKPRS. S obzirom na to da nađena droga predstavlja jedini izravan dokaz na temelju kojeg su redoviti sudovi utemeljili svoje odluke i proglasili apelanta krivim za kazneno djelo neovlaštene proizvodnje i prometa opojnih droga iz članka 224. ZKPRS, te kako pretres apelantovog automobila, nakon kojega je nađena predmetna opojna droga, nije izvršen zakonito, onda takav dokaz nema potrebnu kvalitetu u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije pa da bi sudovi na njemu mogli temeljiti svoje odluke. Imajući u vidu da su redoviti sudovi nađenu opojnu drogu koristili kao dokaz u kaznenom postupku, točnije rečeno, to je bio *de facto* jedini izravan dokaz kojim se apelant teretio za predmetno kazneno djelo, a taj dokaz pribavljen je proizvoljnom primjenom članka 120. stavak 3.

ZKPRS, onda, prema mišljenju Ustavnog suda, taj dokaz (opojna droga) nema potrebnu kvalitetu da bi sudovi na njemu mogli temeljiti svoje odluke, kao što je učinjeno u konkretnom slučaju, te su na takav način donesene arbitrarne odluke kojima je prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

45. Osim navedenog, a sukladno konstantnoj praksi da se ispituje pravičnost postupka „u cjelini”, Ustavni sud će ispitati apelantov prigovor kojim se, prema shvaćanju Ustavnog suda, dovodi u pitanje identitet privremeno oduzetih predmeta, odnosno problematizira se korištenje privremeno oduzetih predmeta kao dokaza protiv apelanta. Kao što je već rečeno, apelant ističe da prilikom otvaranja i pregleda oduzetih predmeta nije prisustvovao sudac za prethodni postupak, kao ni on (apelant) a ni njegov branitelj, a kako je predviđeno člankom 135. ZKP. Ovaj propust je, prema apelantovom mišljenju, doveo do toga da oduzeti predmeti predstavljaju pravno nevaljan dokaz, posebno zbog toga što pojedini svjedoci navode da se radi o 16 pakovanja zelene biljne materije u žutom, a neki u smeđem pakovanju, a na kojima nisu pronađeni otisci apelantovih papilarnih linija (otisci prstiju).

46. Osnovni sud je ispitao apelantov prigovor da otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta nije izvršen sukladno odredbama članka 135. ZKPRS. S tim u svezi, Osnovni sud je naglasio da je odredba članka 135. ZKP općeg karaktera i da se odnosi na zaštitu sadržaja privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije, ako to zahtijevaju razlozi čuvanja tajnosti, povjerljivosti informacija ili zaštite privatnosti, pa je zbog toga propisano da se pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe, a što nije slučaj u konkretnom predmetu. Okružni sud nije detaljnije ispitivao ovaj prigovor, ali je očito da je u tom dijelu prihvatio obrazloženje iz presude Osnovnog suda, s obzirom na to da je presuda prvostupanjskog suda u cijelosti potvrđena.

47. Ustavni sud zapaža da je obrazloženje iz presude Osnovnog suda fokusirano prvenstveno na odredbu stavka 3. članka 135. ZKPRS, kojom je propisano da se pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta mora voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe. Iz navedenog obrazloženja može se zaključiti da Osnovni sud smatra da u konkretnom slučaju nisu postojali razlozi čuvanja tajnosti ili povjerljivosti informacija ili zaštite privatnosti, te je otvaranje i pregled predmeta koji su oduzeti od apelanta izvršen sukladno odredbama članka 135. ZKPRS.

48. Međutim, Ustavni sud naglašava da navedeno obrazloženje u potpunosti zanemaruje imperativne odredbe st. 1. i 2. članka 135. ZKPRS, kojima je propisano da otvaranje i pregledanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši tužitelj, te da je njegova

dužnost da o tom postupku (otvaranju i pregledu) obavijesti fizičku ili pravnu osobu od koje je predmet oduzet, suca za prethodni postupak i branitelja. Ustavni sud podsjeća na to da odsustvo navedenih osoba (fizičke ili pravne osobe od koje je predmet oduzet, suca za prethodni postupak i branitelja) ne sprječava tužitelja da izvrši otvaranje i pregledanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije, ali da će u zapisniku o otvaranju i pregledanju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije tužitelj naznačiti osobe koje su, sukladno dužnosti obavještavanja iz stavka 2. članka 135. ZKPRS, prisustvovala ovoj radnji, odnosno njihovo odsustvovanje, uz napomenu da su navedene osobe uredno obaviještene. Također, u zapisniku o otvaranju i pregledanju mora se unijeti u kakvom stanju je nađen omot, odnosno pečat. Uzima se da spomenuto otvaranje i pregledanje predmeta i dokumentacije predstavlja uviđaj. S tim u svezi, ovoj radnji mogu prisustvovati vještaci ili stručne osobe, ako je njihova prisutnost potrebna zbog davanja nalaza i mišljenja, odnosno zbog pružanja odgovarajuće stručne pomoći (npr., točnog popisa oduzetih predmeta i dokumentacije).

49. Uvidom u predmetni sudski spis, Ustavni sud se uvjerio da nadležni tužitelj uopće nije izvršio radnje iz članka 135. ZKPRS. Ukratko rečeno, u spisu ne postoji zapisnik o otvaranju i pregledanju predmeta privremeno oduzetih od apelanta.

50. Iz predmetnog spisa nesporno proizlazi da je policija prilikom pretresa i oduzimanja predmeta izvršila (i) otvaranje predmeta. Iz potvrde o privremenom oduzimanju predmeta (koju je apelant potpisao) broj 14-4/02-230-16/06 od 2. studenoga 2006. godine, koja je sačinjena u Policijskoj stanici Berkovići, vidljivo je da je pod točkom 1. navedeno: „Zelena biljna materija koja ima morfološke osobine opojne droge marihuane [...] 16. pakovanja ukupne težine oko 16.340 grama”, dok je iz fotodokumentacije broj 14-4/02-18/06 od 24. studenoga 2006. godine (sačinjena u Policijskoj stanici Berkovići) vidljivo da je otvoren oduzeti predmet pod rednim brojem sedam (7). U zapisniku o pretresu (broj i datum isti kao i kod potvrde o oduzimanju predmeta), koji su sačinile ovlaštene osobe iz Policijske stanice Berkovići i koji su potpisali apelant i svjedoci koji su bili prisutni prilikom pretresa, navedeno je da je oduzeto: „Zelena biljna materija koja ima morfološke osobine opojne droge marihuane [...] 16. pakovanja [...]”. S tim u svezi, napominje se da su svi prvobitno oduzeti predmeti bili upakirani, tj. oblijepljeni selotejp trakom. Dalje, iz Zapisnika broj 14-02/6-85/06 od 2. studenoga 2006. godine (koji je sačinjen u CJS Trebinje) vidljivo je da je izvršeno vaganje predmeta oduzetih od apelanta, ali (i) da su vaganju prisustvovala samo osobe uposlene u policiji, te da je konstatirano da je izvagano 16 pakovanja ukupne težine 16.373,05 grama, uz napomenu da je iz teksta navedenog zapisnika vidljivo da je policajcima poznato što se nalazi u paketima koji su bili predmet vaganja jer je navedeno: „[...] prilikom vaganja 16 pakovanja smeđe boje u kojima se nalazila biljna materija koja

ima morfološke karakteristike opojne droge-marihuane [...]”. Iz Naredbe broj Kt: 546/06 od 3. studenoga 2011. godine, koju je izdalo Okružno tužiteljstvo u Trebinju, vidljivo je da se vještaku na vještačenje dostavlja „[...] 16.373 kilograma zelene biljne materije koja ima morfološke karakteristike opojne droge marihuane [...]”.

51. Dakle, nesporno je da nadležni tužitelj u konkretnom slučaju nije izvršio otvaranje i pregled predmeta privremeno oduzetih od apelanta sukladno imperativnim odredbama st. 1. i 2. članka 135. ZKPRS. Osim toga, nesporno je da, u pogledu nepoštivanja odredaba st. 1. i 2. članka 135. ZKPRS, redoviti sudovi nisu dali bilo kakvo obrazloženje osim, prema mišljenju Ustavnog suda, bespotrebnog pozivanja na nepostojanje razloga iz odredaba stavka 3. članka 135. ZKPRS. Ovom se treba dodati i da su saslušani svjedoci dali različite iskaze u pogledu boje selotejpa ili trake kojima su bili oblijepljeni predmeti oduzeti od apelanta, kao i da na oduzetim predmetima nisu pronađeni tragovi papilarnih linija, tj. otisaka apelantovih prstiju. Kada se sve to uzme u obzir, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju redoviti sudovi nisu otklonili razumnu sumnju u pogledu identiteta predmeta oduzetih od apelanta, te je, s obzirom na to da se pobijane presude temelje isključivo na tom dokazu (oduzetim predmetima za koje je kasnije vještačenjem ustanovljeno da je opojna droga), Ustavni sud mišljenja da predmetni postupak, gledajući u cjelini, ne zadovoljava standarde prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

52. Stoga, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da takvu povredu nije moguće naknadno ispraviti s obzirom na to da je nesporno da su uništeni predmeti koji su oduzeti od apelanta (vidljivo iz predmetnog sudskog spisa). S tim u svezi, Ustavni sud smatra da nije potrebno ispitivati i druge navode u pogledu povrede članka 6. stavak 1. Europske konvencije (oduzeti predmeti nisu bili pod nadzorom suda itd.).

53. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

54. Ustavni sud smatra da nije svrsishodno ispitivati ostale apelantove navode u odnosu na druge aspekte članka 6. Europske konvencije s obzirom na to da je već utvrđena povreda apelantovog prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

55. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije s obzirom na to da su redoviti sudovi nađenu opojnu drogu koristili kao dokaz u kaznenom postupku. Točnije rečeno, to je bio *de facto* jedini izravan dokaz kojim se apelant teretio za predmetno kazneno djelo, a taj dokaz pribavljen je proizvoljnom primjenom članka 120. stavak 3. ZKPRS. Dakle, prema mišljenju Ustavnog suda, taj dokaz (opojna droga) nema potrebnu kvalitetu da bi sudovi na njemu mogli temeljiti svoje odluke, kao što je učinjeno u konkretnom slučaju, te su na takav način donesene arbitrarne odluke kojima je prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje. Osim toga, Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije s obzirom na to da je nesporno da nadležni tužitelj u konkretnom slučaju nije izvršio otvaranje i pregled predmeta privremeno oduzetih od apelanta sukladno imperativnim odredbama st. 1. i 2. članka 135. ZKPRS.

56. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

57. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

Predmet broj AP 2511/07

**RJEŠENJE O
NEIZVRŠENJU**

Rješenje od 25. marta 2011. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 2511/07**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 3. i člana 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Miodrag Simović, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Constance Grewe, potpredsjednica

Seada Palavrić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Mirsad Ćeman, sudija

Margarita Caca Nikolovska, sutkinja

na sjednici održanoj 25. marta 2011. godine donio je

R J E Š E N J E

Utvrđuje se da Osnovni sud u Banjoj Luci nije izvršio Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 2511/07 od 29. juna 2010. godine.

U skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo Rješenje dostavlja se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) je Odlukom broj AP 2511/07 od 29. juna 2010. godine usvojio apelaciju Darka Jankovića i Stojana Petrušića i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih

sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) u izvršnom postupku pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) u predmetu broj I-3481/04 koji još uvijek nije dovršen. Ustavni sud je predmetnom Odlukom naložio Osnovnom sudu da bez daljnjeg odgađanja dovrši izvršni postupak u predmetu broj I-3481/04, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Takođe, naložio je Osnovnom sudu da u roku od 90 dana od dana dostavljanja te odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 60/05, 64/08 i 51/09, u daljnjem tekstu: Pravila Ustavnog suda).

2. U tački 28. Predmetne Odluke Ustavnog suda je navedeno: *U vezi sa navedenim, Ustavni sud smatra da obaveza suda da odobri i provede izvršenje, koje je prema relevantnim odredbama Zakona o izvršnom postupku određeno na temelju pravosnažne sudske odluke, nije iscrpljena samo donošenjem rješenja o izvršenju i njegovim dostavljanjem na izvršenje organu (u konkretnom slučaju to je Sektor za trezor koji se nalazi u sastavu Ministarstva finansija RS) kod kojeg se nalaze novčana sredstva izvršenika, već se ova obaveza suda sastoji i u preduzimanju daljih mjera i radnji koje kao rezultat imaju okončanje (dovršenje) izvršnog postupka. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da se, u skladu sa članom 64. Zakona o izvršnom postupku, izvršni postupak smatra dovršenim pravosnažnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju izvršnog prijedloga, provođenjem izvršne radnje kojom se izvršenje dovršava ili obustavom izvršenja. U konkretnom slučaju, a na osnovu svega predočenog Ustavnom sudu, očigledno je da odluka čijom bi se pravosnažnošću predmetni izvršni postupak smatrao dovršenim u smislu navedene zakonske odredbe nije donesena.* Takođe, u tački 29. predmetne Odluke je navedeno: *Ocjenjujući sve navedeno, Ustavni sud smatra da je apelantima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer Osnovni sud, u konkretnom slučaju, nije donio odluku kojom bi se, u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o izvršnom postupku, predmetni izvršni postupak mogao smatrati dovršenim.*

3. Osnovni sud je 22. septembra 2010. godine primio Odluku Ustavnog suda broj 2511/07 od 29. juna 2010. godine, što znači da je rok za izvršenje predmetne odluke istekao 21. decembra 2010. godine.

4. Osnovni sud je 7. oktobra 2010. godine dostavio dopis Ustavnom sudu u kojem je, između ostalog, naveo da je 7. aprila 2005. godine donio rješenje o izvršenju u predmetu broj I-3481/04, te da je rješenjem od 1. jula 2005. godine odbio prigovor koji je izvršenik podnio protiv rješenja o izvršenju. Takođe, naveo je da protiv tog rješenja nije izjavljena žalba, pa je rješenje o izvršenju postalo pravosnažno i 16. decembra 2005. godine dostavljeno je na provođenje Ministarstvu finansija-Trezoru Republike Srpske. Osnovni sud je

zaključio da je time njegovo postupanje u konkretnom predmetu završeno, shodno članu 64. Zakona o izvršnom postupku, s obzirom da je izvršeno sprovođenje radnje kojom se postupak dovršava.

5. Nakon toga, Ustavni sud je dopisom od 4. januara 2011. godine zatražio od Osnovnog suda da dostavi obavještenje o izvršenju Odluke broj AP 2511/07 od 29. juna 2010. godine, te da uz obavještenje dostavi i odgovarajuću odluku koja potvrđuje provođenje predmetne odluke Ustavnog suda. Osnovni sud nije dostavio traženo obavještenje.

6. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Takođe, prema članu 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu 2. istog člana svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

7. Ustavni sud je u svojoj Odluci broj AP 2511/07 od 29. juna 2010. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Pri tome, Ustavni sud posebno ukazuje da je prilikom donošenja predmetne odluke imao u vidu činjenice koje je Osnovni sud naveo u svom dopisu od 7. oktobra 2010. godine. Dakle, navedene činjenice su Ustavnom sudu bile poznate prilikom donošenja predmetne odluke, a ponovno pozivanje Osnovnog suda na iste činjenice, zbog kojih je utvrđena povreda prava apelanata na pravično suđenje, predstavlja nepoštovanje odluke Ustavnog suda.

8. Prema članu 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, u slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena.

9. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud utvrđuje da Osnovni sud nije izvršio njegovu Odluku AP 2511/07 od 29. juna 2010. godine.

10. U skladu sa članom 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, ovo rješenje se dostavlja nadležnom Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

11. Na osnovu člana 74. stav 6. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

12. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Prof. dr. Miodrag Simović

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

REGISTRI ODLUKA

Регистар одлука по надлежности

1. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

1.1. Предмет број У 2/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. маја 2011. године

Захтјев Сулејмана Тихића, замјеника предједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности Закона о извршењу буџета Републике Српске за 2011. годину и Одлуке о усвајању буџета Републике Српске за 2011. годину

страна 15

1.2. Предмет број У 3/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. маја 2011. године

Захтјев седамдесетшест (76) посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности члана 5. Закона о јединственом матичном броју

страна 45

1.3. Предмет број У 4/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. маја 2011. године

Захтјев седамдесетшест (76) посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности члана 9.3. и члана 20.13.(3) Изборног закона Босне и Херцеговине

страна 57

1.4. Предмет број У 5/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. маја 2011. године

Захтјев Небојше Радмановића, предједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева), за оцјену уставности Закона о допунама Закона о служби у Оружаним снагама БиХ

страна 71

1.5. Предмет број У 9/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 23. септембра 2011. године

Захтјев Бакира Изетбеговића, члана Предсједништва Босне и Херцеговине за оцјену уставности чл. 17. и 39. Закона о држављанству Босне и Херцеговине

страна 89

2. Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине

2.1. Предмет број АП 2804/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 21. јула 2011. године

Апелација Милана Праштала поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Увп-07-000 135 од 2. јула 2008. године

страна 111

2.2. Предмет број АП 900/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. јануара 2011. године

Апелација Славише Милидраговића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Кж-07-000 232 од 18. децембра 2007. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци, Посебно одјељење за организовани и најтеже облике привредног криминала, број 011-0-К-07-000-003-п од 2. августа 2007. године

страна 121

2.3. Предмет број АП 1615/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. јануара 2011. године

Апелација Аднана Муслије поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Зеници број 004-0-Кж-08-000 064 од 7. априла 2008. године и Пресуде Општинског суда у Какњу број К-13/04 од 9. јануара 2008. године

страна 139

2.4. Предмет број АП 828/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. јануара 2011. године

Апелација Драгане Калајџић поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Уж-152/04 од 15. новембра 2007. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број У-299/02 од 22. августа 2003. године, Рјешења Министарства стамбених послова Кантона Сарајево број 27/02-23-3099/01 од 5. фебруара 2002. године и Рјешења Управе за стамбена питања Кантона Сарајево број 23/6-372-П-3711/98 од 13. децембра 2000. године

страна 153

2.5. Предмет број АП 2549/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. марта 2011. године

Апелација Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Бијељина поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 58 0 Пс 902182 08 Рев од 14. маја 2009. године, Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 Пс 902182 08 Пж од 8. априла 2008. године и Пресуде Општинског суда у Мостару број 07 58 Пс 902182 05 Пс од 20. новембра 2007. године

страна 175

2.6. Предмет број АП 1312/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. априла 2011. године

Апелација Уна банке д.д. Бихаћ – ПУ поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број 001-0-У-06-000 219 од 22. фебруара 2008. године, Рјешења Владе Федерације Босне и Херцеговине В. број 355/2006 од 22. јуна 2006. године и Рјешења Службе имовинско-правних послова и катастра некретнина Општине Бихаћ број 04/1-31-17-41 од 20. фебруара 2006. године

страна 203

2.7. Предмет број АП 3073/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. априла 2011. године

Апелација Драгане Кушљић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Очаку број 25 0 П 12214-09 Гз од 13. јула 2009. године

страна 217

2.8. Предмет број АП 591/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. априла 2011. године

Апелација Раме Бркића, Емира Селимовића и Ибрахима Хоџића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине број Х-КРН-10/945 од 10. и 28. јануара 2011. године

страна 237

2.9. Предмет број АП 2604/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. маја 2011. године

Апелација Слободана Марковића поднесена против Пресуде Окружног суда у Бијељини број 012-0-Кж-07-000 325 од 11. јуна 2008. године и Пресуде Основног суда у Зворнику број 083-0-К-06-000 214 од 11. септембра 2007. године

страна 263

2.10. Предмет број АП 3679/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. маја 2011. године

Апелација Бошка Бјелошевића и Маринка Бјелошевића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-06-000 471 од 1. септембра 2008. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број Гж-1546/04 од 24. фебруара 2006. године

страна 279

2.11. Предмет број АП 1544/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. маја 2011. године

Апелације Аднана Велагића-Софтића и Нецада Туновића поднесена због неизвршења Рјешења о извршењу Општинског суда у Сарајеву број И-2423/05 од 12. октобра 2005. године и Рјешења о извршењу Општинског суда у Сарајеву број И-4677/05 од 4. октобра 2005. године

страна 295

2.12. Предмет број АП 3098/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. јуна 2011. године

Апелација Енесе Џанановић поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-07-001007 од 26. јуна 2008. године, Пресуде Кантоналног суда у Тузли број 003-0-Гж-06-000487 од 19. фебруара 2007. године и Пресуде Општинског суда у Живиницама број П-290/05 од 23. децембра 2005. године

страна 327

2.13. Предмет број АП 3693/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. јуна 2011. године

Апелација Мирка Вујиновић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 007-0-Гж-07-000156 од 8. марта 2007. године и Пресуде Општинског суда у Мостару број 07 58 П 016594 03 П од 13. новембра 2006. године

страна 341

2.14. Предмет број АП 65/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. јуна 2011. године

Апелација Новалије Ђеликовића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Тузли

број 32 0 В 027596 10 Гж од 30. новембра 2010. године и Рјешења Општинског суда у Тузли број 32 0 В 027596 10 В од 15. новембра 2010. године

страна 357

2.15. Предмет број АП 2403/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. јуна 2011. године

Апелација Мухе Рахимића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Кж-08-000190 од 12. јуна 2008. године и Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број 001-0-К-08-000002 од 12. марта 2008. године

страна 375

2.16. Предмет број АП 2581/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. јуна 2011. године

Апелација Маре Мемих и других поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-07-001747 од 17. априла 2008. године

страна 391

2.17. Предмет број АП 3758/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. јуна 2011. године

Апелација Душана Огњеновића поднесена против Пресуде Кантоналног суда Зеница број 004-0-У-08-000 095 од 21. октобра 2008. године, Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар матични број 01/1-1140128754 од 7. децембра 2007. године и Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Кантоналне административне службе у Зеници матични број 1140128754-0 од 16. октобра 2007. године

страна 411

2.18. Предмет број АП 5584/10

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. јуна 2011. године

Апелације Милете Стојановић и других поднесене против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 78 0 П 004247 10 Гж од 14. септембра 2010. године, Пресуде Окружног суда број 77 0 П 011 093 10 Гж од 15. септембра 2010. године, Рјешења Окружног суда број 77 0 П 011085 10 Гж од 17. септембра 2010. године, Пресуде Основног суда у Приједору број 77 0 П 011085 09 П од 15. јуна 2010. године, Пресуде Окружног суда у Добоју број 84 0 Рс 020984 10 Рсж од 25. октобра 2010. године и Пресуде Основног суда у Дервенти број 84 0 П 020984 09 од 13. априла 2010. године, Пресуде Окружног суда број 77 0 П 011082 10 Гж од 29. септембра 2010. године, Пресуде Окружног суда број 77 0 П 011024 10 Гж од 30. септембра 2010. године, Пресуде Окружног суда број 77 0 П 011032 10 Гж од 30. септембра 2010. године, Пресуде Окружног суда број 77 0 П 011036 10 Гж од 19. октобра 2010. године, Пресуде Окружног суда број 78 0 П 004249 10 Гж од 19. октобра 2010. године, Пресуде Окружног суда број 72 0 П 005354 10 Гж од 30. новембра 2010. године, Пресуде Окружног суда број 78 0 П 004243 10 Гж од 24. новембра 2010. године и Пресуде Окружног суда број 77 0 П 011083 10 Гж од 31. јануара 2011. године

страна 425

2.19. Предмет број АП 2499/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јула 2011. године

Апелација Николе Пилиповића поднесена против Пресуде Окружног суда у Добоју број 013-0-Гж-07-000 460 од 14. јула 2008. године

страна 447

2.20. Предмет број АП 498/11

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јула 2011. године

Апелација Пере Токалића поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број КПЖ-13/10 од 24. јануара 2011. године

страна 469

2.21. Предмет број АП 24/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 23. септембра 2011. године

Апелација Мустафе Церића поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 042742 08 Гж од 29. октобра 2008. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 042742 06 П од 2. јула 2008. године

страна 489

2.22. Предмет број АП 2443/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2011. године

Апелација Јасмина Куртића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Рев-07-001073 од 29. маја 2008. године

страна 503

2.23. Предмет број АП 168/09

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2011. године

Апелација КТК „Високо” поднесена против Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 14 0 У 000 148 08 У од 1. децембра 2008. године, Рјешења Републичке управе за геодетске и имовинскоправне послове Бања Лука број 21.03/952.3-25/08 од 2. јула 2008. године и Рјешења Републичке управе за геодетске и имовинскоправне послове – Подручна јединица Вишеград број 15-952-П-5/06 од 20. маја 2008. године

страна 521

2.24. Предмет број АП 291/08

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 19. новембра 2011. године

Апелација Никице Ждерића поднесена против Пресуде Окружног суда у Требињу број 015-0-Кж-07-000 069 од 30. октобра 2007. године и Пресуде Основног суда у Требињу број 095-К-07-000 003 од 8. јуна 2007. године

страна 535

2.25. Предмет број АП 2511/07

РЈЕШЕЊЕ О НЕИЗВРШЕЊУ од 25. марта 2011. године

страна 559

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

1. Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

APELACIJA JE OČIGLEDNO (*prima facie*) NEOSNOVANA

1.1. Predmet broj AP 2804/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 21. srpnja 2011. godine

Apelacija Milana Praštala podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Uvp-07-000 135 od 2. jula 2008. godine

strana 111

Registar odluka po katalogu prava

1. Član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine

član 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

1.1. Predmet broj AP 591/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. aprila 2011. godine

Apelacija Rame Brkića, Emira Selimovića i Ibrahima Hodžića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-10/945 od 10. i 28. januara 2011. godine

strana 237

1.2. Predmet broj AP 65/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. juna 2011. godine

Apelacija Novalije Čelikovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj 32 0 V 027596 10 GŽ od 30. novembra 2010. godine i Rješenja Općinskog suda u Tuzli broj 32 0 V 027596 10 V od 15. novembra 2010. godine

strana 357

1.3. Predmet broj AP 498/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. jula 2011. godine

Apelacija Pere Tokalića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-13/10 od 24. januara 2011. godine

strana 469

2. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine

član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

2.1. Predmet broj AP 900/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. januara 2011. godine

Apelacija Slaviše Milidragovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Kž-07-000 232 od 18. decembra 2007. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci, Posebno odjeljenje za organizirani i najteže oblike privrednog kriminala, broj 011-0-K-07-000-003-p od 2. augusta 2007. godine

strana 121

2.2. Predmet broj AP 1615/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. januara 2011. godine

Apelacija Adnana Muslije podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju broj K-13/04 od 9. januara 2008. godine

strana 139

2.3. Predmet broj AP 2549/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. marta 2011. godine

Apelacija Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Bijeljina podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 902182 08 Rev od 14. maja 2009. godine, Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 Ps 902182 08 Pž od 8. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 Ps 902182 05 Ps od 20. novembra 2007. godine

strana 175

2.4. Predmet broj AP 3073/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. aprila 2011. godine

Apelacija Dragane Kušljic podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Odžaku broj 25 0 P 12214-09 Gz od 13. jula 2009. godine

strana 217

2.5. Predmet broj AP 2604/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. maja 2011. godine

Apelacija Slobodana Markovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. juna 2008. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 083-0-K-06-000 214 od 11. septembra 2007. godine

strana 263

2.6. Predmet broj AP 1544/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 27. maja 2011. godine

Apelacije Adnana Velagića-Softića i Nedžada Tunovića podnesena zbog neizvršenja Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Sarajevu broj I-2423/05 od 12. oktobra 2005. godine i Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Sarajevu broj I-4677/05 od 4. oktobra 2005. godine

strana 295

2.7. Predmet broj AP 3098/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. juna 2011. godine

Apelacija Enese Džananović podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001007 od 26. juna 2008. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-Gž-06-000487 od 19. februara 2007. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama broj P-290/05 od 23. decembra 2005. godine

strana 327

2.8. Predmet broj AP 3693/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. juna 2011. godine

Apelacija Mirka Vujinović podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-0-Gž-07-000156 od 8. ožujka 2007. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 P 016594 03 P od 13. studenog 2006. godine

strana 341

2.9. Predmet broj AP 65/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. juna 2011. godine

Apelacija Novalije Čelikovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj 32 0 V 027596 10 Gž od 30. novembra 2010. godine i Rješenja Općinskog suda u Tuzli broj 32 0 V 027596 10 V od 15. novembra 2010. godine

strana 357

2.10. Predmet broj AP 2403/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. juna 2011. godine

Apelacija Muhe Rahimića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-08-000190 od 12. juna 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-K-08-000002 od 12. marta 2008. godine

strana 375

2.11. Predmet broj AP 3758/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. juna 2011. godine

Apelacija Dušana Ognjenovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda Zenica broj 004-0-U-08-000 095 od 21. oktobra 2008. godine, Rješenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar matični broj 01/1-1140128754 od 7. decembra 2007. godine i Rješenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Kantonalne administrativne službe u Zenici matični broj 1140128754-0 od 16. oktobra 2007. godine

strana 411

2.12. Predmet broj AP 5584/10

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. juna 2011. godine

Apelacije Milete Stojanovića i drugih podnesene protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 78 0 P 004247 10 Gž od 14. septembra 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011 093 10 Gž od 15. septembra 2010. godine, Rješenja Okružnog suda broj 77 0 P 011085 10 Gž od 17. septembra 2010. godine, Presude Osnovnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 011085 09 P od 15. juna 2010. godine, Presude Okružnog suda u Doboju broj 84 0 Rs 020984 10 Rsž od 25. oktobra 2010. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi broj 84 0 P 020984 09 od 13. aprila 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011082 10 Gž od 29. septembra 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011024 10 Gž od 30. septembra 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011032 10 Gž od 30. septembra 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011036 10 Gž od 19. oktobra 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 78 0 P 004249 10 Gž od 19. oktobra 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 72 0 P 005354 10 Gž od 30. novembra 2010. godine, Presude Okružnog suda broj 78 0 P 004243 10 Gž od 24. novembra 2010. godine i Presude Okružnog suda broj 77 0 P 011083 10 Gž od 31. januara 2011. godine

strana 425

2.13. Predmet broj AP 2499/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. jula 2011. godine

Apelacija Nikole Pilipovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine

strana 447

2.14. Predmet broj AP 498/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. jula 2011. godine

Apelacija Pere Tokalića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-13/10 od 24. januara 2011. godine

strana 469

2.15. Predmet broj AP 24/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 23. septembra 2011. godine

Apelacija Mustafe Cerića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 042742 08 Gž od 29. oktobra 2008. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 042742 06 P od 2. jula 2008. godine

strana 489

2.16. Predmet broj AP 2443/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. oktobra 2011. godine

Apelacija Jasmina Kurtića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001073 od 29. maja 2008. godine

strana 503

2.17. Predmet broj AP 168/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. oktobra 2011. godine

Apelacija KTK „Visoko” podnesena protiv Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 14 0 U 000 148 08 U od 1. decembra 2008. godine, Rješenja Republičke uprave za geodetske i imovinskopravne poslove Banja Luka broj 21.03/952.3-25/08 od 2. jula 2008. godine i Rješenja Republičke uprave za geodetske i imovinskopravne poslove – Područna jedinica Višegrad broj 15-952-P-5/06 od 20. maja 2008. godine

strana 521

2.18. Predmet broj AP 291/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 19. novembra 2011. godine

Apelacija Nikice Žderića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-Kž-07-000 069 od 30. oktobra 2007. godine i Presude Osnovnog suda u Trebinju broj 095-K-07-000 003 od 8. juna 2007. godine

strana 535

3. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine

**član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I PORODIČNOG ŽIVOTA**

3.1. Predmet broj AP 828/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. januara 2011. godine

Apelacija Dragane Kalajdžić podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Už-152/04 od 15. novembra 2007. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj U-299/02 od 22. augusta 2003. godine, Rješenja Ministarstva stambenih poslova Kantona Sarajevo broj 27/02-23-3099/01 od 5. februara 2002. godine i Rješenja Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23/6-372-P-3711/98 od 13. decembra 2000. godine

strana 153

3.2. Predmet broj AP 3073/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. aprila 2011. godine

Apelacija Dragane Kušljic podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Odžaku broj 25 0 P 12214-09 Gz od 13. jula 2009. godine

strana 217

3.3. Predmet broj AP 2499/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. jula 2011. godine

Apelacija Nikole Pilipovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine

strana 447

3.4. Predmet broj AP 498/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. jula 2011. godine

Apelacija Pere Tokalića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-13/10 od 24. januara 2011. godine

strana 469

4. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine

član 1. Protokola broj 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
ZAŠTITA IMOVINE

4.1. Predmet broj AP 1312/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. aprila 2011. godine

Apelacija Una banke d.d. Bihać – PU podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-U-06-000 219 od 22. februara 2008. godine, Rješenja Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj 355/2006 od 22. juna 2006. godine i Rješenja Službe imovinsko-pravnih poslova i katastra nekretnina Općine Bihać broj 04/1-31-17-41 od 20. februara 2006. godine

strana 203

4.2. Predmet broj AP 3679/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. maja 2011. godine

Apelacija Boška Bjeloševića i Marinka Bjeloševića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 118-0-Rev-06-000 471 od 1. septembra 2008. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj Gž-1546/04 od 24. februara 2006. godine

strana 279

4.3. Predmet broj AP 1544/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 27. maja 2011. godine

Apelacije Adnana Velagića-Softića i Nedžada Tunovića podnesena zbog neizvršenja Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Sarajevu broj I-2423/05 od 12. oktobra 2005. godine i Rješenja o izvršenju Općinskog suda u Sarajevu broj I-4677/05 od 4. oktobra 2005. godine

strana 295

4.4. Predmet broj AP 3098/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. juna 2011. godine

Apelacija Enese Džananović podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001007 od 26. juna 2008. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-0-Gž-06-000487 od 19. februara 2007. godine i Presude Općinskog suda u Živinicama broj P-290/05 od 23. decembra 2005. godine

strana 327

4.5. Predmet broj AP 3693/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. juna 2011. godine

Apelacija Mirka Vujinović podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 007-

0-Gž-07-000156 od 8. ožujka 2007. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 P 016594 03 P od 13. studenog 2006. godine

strana 341

4.6. Predmet broj AP 2581/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. juna 2011. godine

Apelacija Mare Memić i drugih podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001747 od 17. aprila 2008. godine

strana 391

4.7. Predmet broj AP 3758/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. juna 2011. godine

Apelacija Dušana Ognjenovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda Zenica broj 004-0-U-08-000 095 od 21. oktobra 2008. godine, Rješenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar matični broj 01/1-1140128754 od 7. decembra 2007. godine i Rješenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Kantonalne administrativne službe u Zenici matični broj 1140128754-0 od 16. oktobra 2007. godine

strana 411

4.8. Predmet broj AP 2499/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. jula 2011. godine

Apelacija Nikole Pilipovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 013-0-Gž-07-000 460 od 14. jula 2008. godine

strana 447

4.9. Predmet broj AP 498/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. jula 2011. godine

Apelacija Pere Tokalića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-13/10 od 24. januara 2011. godine

strana 469

5. Član II/4 Ustava Bosne i Hercegovine

**član 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
ZABRANA DISKRIMINACIJE**

5.1. Predmet broj AP 1615/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. januara 2011. godine

Apelacija Adnana Muslije podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju broj K-13/04 od 9. januara 2008. godine

strana 139

5.2. Predmet broj AP 2549/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. marta 2011. godine

Apelacija Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Bijeljina podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 902182 08 Rev od 14. maja 2009. godine, Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 Ps 902182 08 Pž

od 8. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 Ps 902182 05 Ps od 20. novembra 2007. godine

strana 175

5.3. Predmet broj AP 2403/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. juna 2011. godine

Apelacija Muhe Rahimića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-08-000190 od 12. juna 2008. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-K-08-000002 od 12. marta 2008. godine

strana 375

6. Član 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda KAŽNJAVANJE SAMO NA OSNOVU ZAKONA

6.1. Predmet broj AP 2604/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. maja 2011. godine

Apelacija Slobodana Markovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. juna 2008. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 083-0-K-06-000 214 od 11. septembra 2007. godine

strana 263

7. Član 11. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda SLOBODA OKUPLJANJA I UDRUŽIVANJA

7.1. Predmet broj AP 2581/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. juna 2011. godine

Apelacija Mare Memić i drugih podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-07-001747 od 17. aprila 2008. godine

strana 391

8. Član 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda PRAVO NA DJELOTVORNI PRAVNI LIJEK

8.1. Predmet broj AP 1615/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. januara 2011. godine

Apelacija Adnana Muslije podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju broj K-13/04 od 9. januara 2008. godine

strana 139

8.2. Predmet broj AP 2549/09

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. marta 2011. godine

Apelacija Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Bijeljina podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 902182 08 Rev od 14. maja 2009. godine, Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 Ps 902182 08 Pž od 8. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 07 58 Ps 902182 05 Ps od 20. novembra 2007. godine

strana 175

8.3. Predmet broj AP 2604/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. maja 2011. godine

Apelacija Slobodana Markovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. juna 2008. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 083-0-K-06-000 214 od 11. septembra 2007. godine

strana 263

9. Član 1. Protokola broj 4 uz Evropsku konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

ZABRANA DUŽNIČKOG ZATVORA

9.1. Predmet broj AP 65/11

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. juna 2011. godine

Apelacija Novalije Čelikovića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj 32 0 V 027596 10 Gž od 30. novembra 2010. godine i Rješenja Općinskog suda u Tuzli broj 32 0 V 027596 10 V od 15. novembra 2010. godine

strana 357

10. Član 4. Protokola broj 7 uz Evropsku konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO DA SE NE BUDE SUĐEN ILI KAŽNJEN DVAPUT PO ISTOM PREDMETU

10.1. Predmet broj AP 1615/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. januara 2011. godine

Apelacija Adnana Muslije podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 004-0-Kž-08-000 064 od 7. aprila 2008. godine i Presude Općinskog suda u Kaknju broj K-13/04 od 9. januara 2008. godine

strana 139

10.2. Predmet broj AP 2604/08

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. maja 2011. godine

Apelacija Slobodana Markovića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj 012-0-Kž-07-000 325 od 11. juna 2008. godine i Presude Osnovnog suda u Zvorniku broj 083-0-K-06-000 214 od 11. septembra 2007. godine

strana 263

**АЗБУЧНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
ПОЈМОВА**

**АВЕСЕДНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
РОЈМОВА**

А

Активна легитимација

АП 2549/09 175

Б

Брачна течевина

АП 3693/08 341

Ч

Члан породичног домаћинства

АП 828/08 153

Д

Дијете

АП 3073/09 217

Дисциплински поступак

АП 2443/08 503

Доказ

АП 291/08 535

Доказни поступак

АП 2604/08 263

АП 2403/08 375

Г

Грађанска права и обавезе

АП 3693/08 341

И

In dubio pro reo

АП 1615/08 139

АП 2403/08 375

Изузеће

АП 900/08 121

Извршни поступак

АП 1544/08 295

Ј

Једнакост странака

АП 2403/08 375

К

Клевета

АП 24/09 489

Кривични поступак

АП 900/08 121

АП 591/11 237

АП 2604/08 263

АП 65/11 357

АП 2403/08 375

АП 498/11 469

АП 291/08 535

Квалитет закона

АП 498/11 469

М

Мијешање у имовину

АП 1312/08 203

АП 3679/08 279

АП 2499/08 447

Мијешање у право на дом

АП 828/08 153

АП 3073/09 217

АП 2499/08 447

Н

Накнада штете

АП 2549/09 175

АП 24/09 489

Ne bis in idem

АП 1615/08 139

Непристрасан суд

АП 900/08 121

АП 1615/08 139

АП 3693/08 341

Ништавост

АП 3679/08 279

АП 3693/08 341

О

Облигационо-правни односи

АП 3679/08	279
АП 3098/08	327

Образложена пресуда

АП 168/09	521
-----------------	-----

П

Пензија

АП 2549/09	175
АП 3758/08	411

Породични живот

АП 3073/09	217
------------------	-----

Повраћај стана

АП 828/08	153
АП 2499/08	447

Права из радног односа

АП 1544/08	295
АП 2581/08	391
АП 5584/10	425

Право на штрајк

АП 2581/08	391
------------------	-----

Прекршај

АП 1615/08	139
------------------	-----

Претпоставка невиности

АП 1615/08	139
АП 2604/08	263
АП 2403/08	375

Притвор

АП 591/11	237
АП 498/11	469

Произвољна примјена закона

АП 2549/09	175
АП 3073/09	217
АП 2604/08	263
АП 3098/08	327
АП 3693/08	341
АП 65/11	357
АП 3758/08	411

АП 5584/10	425
АП 24/09	489
АП 2443/08	503
АП 291/08	535

Пропорционалност

АП 3073/09	217
------------------	-----

Р

Радни спор

АП 5584/10	425
АП 2443/08	503

Разуман рок

АП 3073/09	217
АП 1544/08	295
АП 3098/08	327
АП 2499/08	447

С

Станарско право

АП 2499/08	447
------------------	-----

У

Управни поступак

АП 3758/08	411
------------------	-----

Управни спор

АП 168/09	521
-----------------	-----

В

Вјештак

АП 65/11	357
----------------	-----

Својинскоправни односи

АП 1312/08	203
АП 168/09	521

З

Законито хапшење

АП 498/11	469
-----------------	-----

A	
Aktivna legitimacija	
AP 2549/09	175
B	
Bračna tečevina	
AP 3693/08	341
Č	
Član obiteljskog kućanstva	
AP 828/08	153
D	
Dijete	
AP 3073/09	217
Dokaz	
AP 291/08	535
Dokazni postupak	
AP 2604/08	263
AP 2403/08	375
G	
Gradanska prava i obveze	
AP 3693/08	341
I	
<i>In dubio pro reo</i>	
AP 1615/08	139
AP 2403/08	375
Izuzeće	
AP 900/08	121
Izvršni postupak	
AP 1544/08	295
J	
Jednakost stranaka	
AP 2403/08	375
K	
Kleveta	
AP 24/09	489
Kazneni postupak	
AP 900/08	121
AP 591/11	237
AP 2604/08	263
AP 65/11	357
AP 2403/08	375
AP 498/11	469
AP 291/08	535
Kvaliteta zakona	
AP 498/11	469
M	
Miješanje u imovinu	
AP 1312/08	203
AP 3679/08	279
AP 2499/08	447
Miješanje u pravo na dom	
AP 828/08	153
AP 3073/09	217
AP 2499/08	447
Mirovina	
AP 2549/09	175
AP 3758/08	411
N	
Naknada štete	
AP 2549/09	175
AP 24/09	489
<i>Ne bis in idem</i>	
AP 1615/08	139
Nepristran sud	
AP 900/08	121
AP 1615/08	139
AP 3693/08	341
Ništavost	
AP 3679/08	279
AP 3693/08	341
O	
Obiteljski život	
AP 3073/09	217

Obligaciono-pravni odnosi

AP 3679/08	279
AP 3098/08	327

Obrazložena presuda

AP 168/09	521
-----------------	-----

P

Povrat stana

AP 828/08	153
AP 2499/08	447

Prava iz radnog odnosa

AP 1544/08	295
AP 2581/08	391
AP 5584/10	425

Pravo na štrajk

AP 2581/08	391
------------------	-----

Prekršaj

AP 1615/08	139
------------------	-----

Pretpostavka nevinosti

AP 1615/08	139
AP 2604/08	263
AP 2403/08	375

Pritvor

AP 591/11	237
AP 498/11	469

Proizvoljna primjena zakona

AP 2549/09	175
AP 3073/09	217
AP 2604/08	263
AP 3098/08	327
AP 3693/08	341
AP 65/11	357
AP 3758/08	411
AP 5584/10	425
AP 24/09	489
AP 2443/08	503
AP 291/08	535

Proporcionalnost

AP 3073/09	217
------------------	-----

R

Radni spor

AP 5584/10	425
AP 2443/08	503

Razuman rok

AP 3073/09	217
AP 1544/08	295
AP 3098/08	327
AP 2499/08	447

S

Stanarsko pravo

AP 2499/08	447
------------------	-----

Stegovni postupak

AP 2443/08	503
------------------	-----

U

Upravni postupak

AP 3758/08	411
------------------	-----

Upravni spor

AP 168/09	521
-----------------	-----

V

Vještak

AP 65/11	357
----------------	-----

Vlasničkopravni odnosi

AP 1312/08	203
AP 168/09	521

Z

Zakonito hapšenje

AP 498/11	469
-----------------	-----

A

Aktivna legitimacija

AP 2549/09 175

B

Bračna tečevina

AP 3693/08 341

Č

Član porodičnog domaćinstva

AP 828/08 153

D

Dijete

AP 3073/09 217

Disciplinski postupak

AP 2443/08 503

Dokaz

AP 291/08 535

Dokazni postupak

AP 2604/08 263

AP 2403/08 375

G

Gradanska prava i obaveze

AP 3693/08 341

I

In dubio pro reo

AP 1615/08 139

AP 2403/08 375

Izuzeće

AP 900/08 121

Izvršni postupak

AP 1544/08 295

J

Jednakost stranaka

AP 2403/08 375

K

Kleveta

AP 24/09 489

Krivični postupak

AP 900/08 121

AP 591/11 237

AP 2604/08 263

AP 65/11 357

AP 2403/08 375

AP 498/11 469

AP 291/08 535

Kvalitet zakona

AP 498/11 469

M

Miješanje u imovinu

AP 1312/08 203

AP 3679/08 279

AP 2499/08 447

Miješanje u pravo na dom

AP 828/08 153

AP 3073/09 217

AP 2499/08 447

N

Naknada štete

AP 2549/09 175

AP 24/09 489

Ne bis in idem

AP 1615/08 139

Nepriistrasan sud

AP 900/08 121

AP 1615/08 139

AP 3693/08 341

Ništavost

AP 3679/08 279

AP 3693/08 341

O

Obligaciono-pravni odnosi

AP 3679/08	279
AP 3098/08	327

Obrazložena presuda

AP 168/09	521
-----------------	-----

P

Penzija

AP 2549/09	175
AP 3758/08	411

Porodični život

AP 3073/09	217
------------------	-----

Povrat stana

AP 828/08	153
AP 2499/08	447

Prava iz radnog odnosa

AP 1544/08	295
AP 2581/08	391
AP 5584/10	425

Pravo na štrajk

AP 2581/08	391
------------------	-----

Prekršaj

AP 1615/08	139
------------------	-----

Pretpostavka nevinosti

AP 1615/08	139
AP 2604/08	263
AP 2403/08	375

Pritvor

AP 591/11	237
AP 498/11	469

Proizvoljna primjena zakona

AP 2549/09	175
AP 3073/09	217
AP 2604/08	263
AP 3098/08	327
AP 3693/08	341
AP 65/11	357
AP 3758/08	411

AP 5584/10	425
AP 24/09	489
AP 2443/08	503
AP 291/08	535

Proporcionalnost

AP 3073/09	217
------------------	-----

R

Radni spor

AP 5584/10	425
AP 2443/08	503

Razuman rok

AP 3073/09	217
AP 1544/08	295
AP 3098/08	327
AP 2499/08	447

S

Stanarsko pravo

AP 2499/08	447
------------------	-----

U

Upravni postupak

AP 3758/08	411
------------------	-----

Upravni spor

AP 168/09	521
-----------------	-----

V

Vještak

AP 65/11	357
----------------	-----

Vlasničkopravni odnosi

AP 1312/08	203
AP 168/09	521

Z

Zakonito hapšenje

AP 498/11	469
-----------------	-----